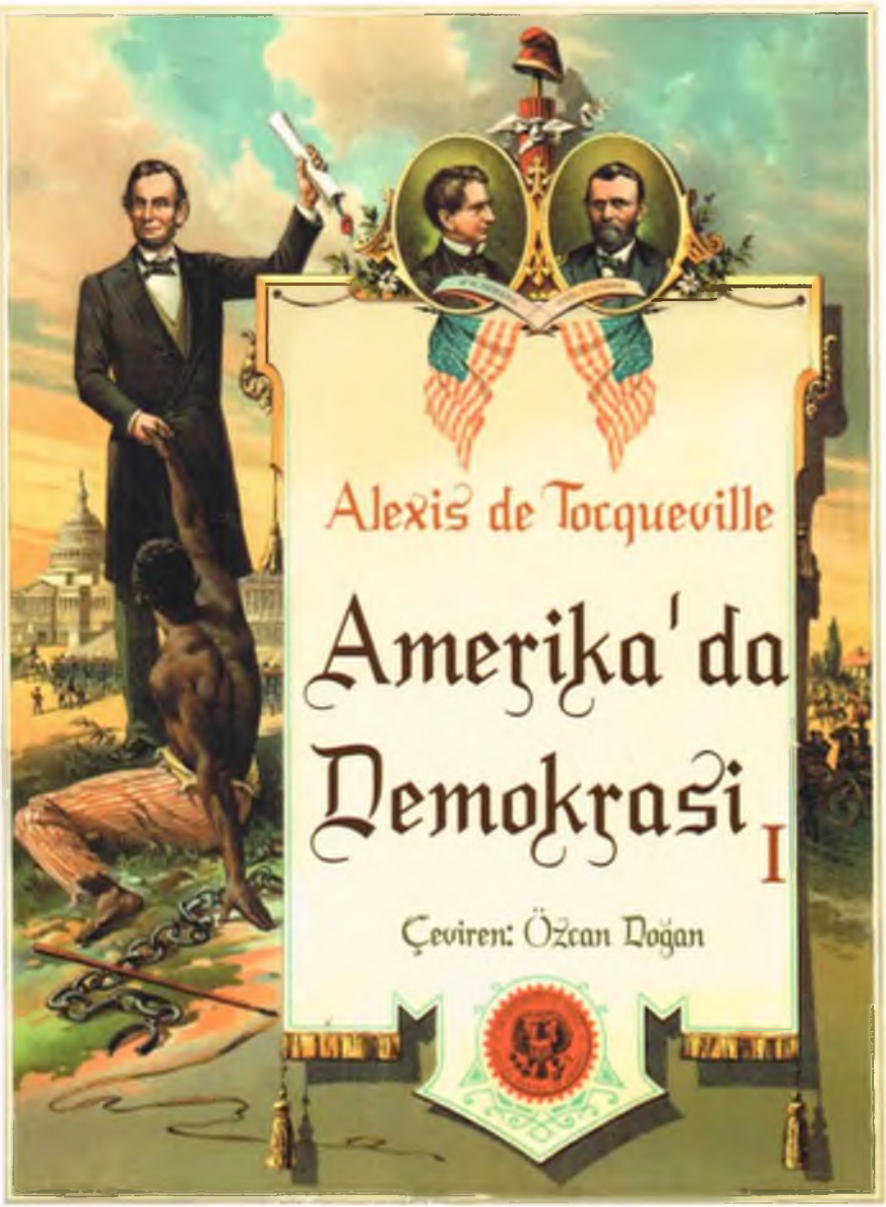

Alexis de Tocqueville
Amerika'da Demokrasi I
Çeviren: Özcan Doğan

DOĞUBATI

ALEXIS DE TOCQUEVILLE

AMERİKA'DA DEMOKRASİ I

DOĞUBATI

Alexis de Tocqueville

Amerika'da Demokrasi - I

Alexis de Tocqueville

Amerika'da Demokrasi - I

Çeviren: Özcan Doğan

DOĞUBATI

© Tüm hakları Doğu Batı yayınlarına aittir.

Fransızca Özgün Metin
De la démocratie en Amérique - I

Fransızcadan Çeviren
Özcan Doğan

Yayına Hazırlayanlar
Ufuk Coşkun
Cansu Özge Özmen

Kapak Tasarım
Mr. Z & Z

Baskı
Tarcan Matbaacılık
Ağustos 2015

Doğu Batı Yayınları
Ankara Merkez:
Yüksel Cad. 36/4 Kızılay/Ankara
Tel: 0 (312) 425 68 64 - 425 68 65

İstanbul Dağıtım:
Narlıbahçe Sk. Özhekim Han
No:1/8 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: 0 (212) 243 47 11

www.dogubati.com

ISBN: 978-605-5063-61-0/Sertifika No: 15036

Doğu Batı Yaymları-124 Siyaset Bilimi-12

Alexis de Tocqueville (1805-1859)
Alexis-Henri-Charles Clérel, vikont de Tocqueville, 1805 yılında Paris'te doğdu. Hukukçu, tarihçi, siyaset düşünürü, siyasetçi. Aristokrat bir aileye mensup olan Tocqueville hukuk öğrenimi gördü. 1827'de yargıç olarak görev aldı. 1831 yılında, Amerikan ceza infaz sistemini araştırmak üzere, resmî görevli olarak Birleşik Devletler'e gönderildi. Dokuz aylık Amerika seyahati sırasında, Birleşik Devletler'deki toplumsal ve siyasal yaşama dair ayrıntılı ve etkileyici gözlemler yaptı. Fransa'ya döndükten sonra, Amerikalıların demokrasi anlayışından etkilenmiş bir hukukçu ve siyasetçi olarak, başyapıtı olan *Amerika'da Demokrasi*'yi kaleme aldı. Bu eseri yazmadaki temel amacı, başta Fransızlar olmak üzere, büyük siyasal ve toplumsal belirsizlikler içinde çalkantılı zamanlar yaşayan Avrupalılara demokrasi fikrini anlatmaktı. Amerika ile Avrupa'yı siyasal ve toplumsal olarak karşılaştıran Tocqueville, Amerikan demokrasi anlayışını temel itibariyle izlenmesi gereken bir örnek olarak Avrupalılara sundu. (Tocqueville'e dünya çapında bir tanınmışlık kazandıran *Amerika'da Demokrasi* siyasetçiler, hukukçular, tarihçiler ve sosyologlar için temel bir kaynak haline gelmiştir.) Tocqueville 1839 yılında Manşvilayetinin temsilcisi olarak aktif siyasete katıldı ve 1851 yılına kadar bu görevini sürdürdü. Cumhuriyetçi ve liberal bir siyasetçi olarak, kölelik karşıtı ve serbest piyasadan yana düşüncelerini mecliste savundu, sömürgecilik meselesini tartıştı. 1851 yılının Aralık ayında yapılan hükümet darbesini takiben aktif siyasete veda etti. Bu tarihten sonra, ikinci büyük eseri olan *Eski Rejim ve Devrim*'i yazmaya başladı. Uzun yıllar tüberküloz hastası olan Tocqueville 16 Nisan 1859 yılında Cannes'da öldü. Başlıca eserleri: *Amerika'da Demokrasi* (1835-1840), *Eski Rejim ve Devrim* (1856, bu eserin ikinci cildi yarım kalmıştır), *Müzmin Yoksulluk Üzerine* (1835), *Çölde On Beş Gün* (yay. 1861).

Özcan Doğan
Çevirmen, redaktör, yazar. 1981 yılında doğdu. Hacettepe Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. *Sosyoloji ve Antropoloji* (Marcel Mauss), *Avrupa Düşüncesinin Serüveni* (Jacqueline Russ), *Sanat* (France Farago), *Orada Saat Kaç?* (Serge Gruzinski), *Ekonomik Psikoloji* (Gabriel Tarde), *Monadoloji ve Sosyoloji* (Gabriel Tarde) çevirdiği kitaplardan bazılarıdır. *Bay How Ne Yapmalı?* adlı bir öykü kitabı, *Ayakları Pürdikkat Refakatçi Haydutlar* adlı bir romam yayımlandı. Çeşitli edebiyat dergileri için öykü, şiir ve yazılar yazdı.

İÇİNDEKİLER

Sunuş 13
Yeni Basım için Önsöz 31
Giriş 35

Birinci Kısım

I. **Kuzey Amerika'nın Görünümü** 55

II. **Çıkış Noktası ve Bunun Anglo-Amerikalıların Geleceği Açısından Önemi** 67
Anglo-Amerikalılara Ait Yasaların ve Âdetlerin Taşıdığı Özelliklerin Nedenleri 90

III. **Anglo-Amerikalıların Toplumsal Durumu** 93
Anglo-Amerikalıların Toplumsal Durumunun En Belirgin Yanı Demokratik Olmasıdır 93
Anglo-Amerikalıların Toplumsal Durumunun Siyasal Sonuçları 102

IV. **Amerika'da Halkın Egemenliği İlkesi** 105

V. **Birlik'in Yönetim Biçimini Anlatmadan Önce Eyaletlerdeki Durumu İncelemek Gerekir** 109
Amerika'daki Komün Sistemi 110
Komünün Sınırları 111
Yeni-İngiltere'deki Komünal Güçler 112

Komünün Varlığı 116
Yeni-İngiltere'de Komün Ruhu 119
Yeni-İngiltere'deki İlçeler Üzerine 123
Yeni-İngiltere'deki Yönetim Üzerine 124
Birleşik Devletler'de Yönetim
Üzerine Genel Düşünceler 138
Eyaletler 144
Eyaletlerin Yasama Yetkisi 144
Eyaletlerin Yürütme Yetkisi 146
Birleşik Devletler'de Yönetimin Merkezî Olmamasının
Yarattığı Siyasal Sonuçlar 147

VI. Birleşik Devletler'de Yargı Erki ve
Siyasal Toplum Üzerindeki Etkileri 164
Amerikan Yargıçlarına Verilen Diğer Yetkiler 171

VII. Birleşik Devletler'de Siyasal Yargı 175

VIII. Federal Anayasa 183
Federal Anayasanın Tarihi 183
Federal Anayasaya Dair Özet Bir Tablo 186
Federal Hükümetin Yetkileri 188
Federal Erkler 191
Yasama Erki 191
Senato ile Temsilciler Meclisi Arasındaki
Diğer Farklılıklar 194
Yürütme Erki 195
Birleşik Devletler'deki Başkanın Konumu ile
Fransa'da Anayasaya Dayalı Kralın
Konumu Arasındaki Farklar 198
Yürütme Erkinin Etkisini Arttırabilecek Bazı Nedenler 202
Birleşik Devletler Başkanının, İşleri Yönetmek için
Mecliste Çoğunluğa Sahip Olması Gerekmez 203
Başkanlık Seçimi 205
Seçim Yöntemi 210
Seçim Krizleri 214
Başkanın Yeniden Seçilmesi 216
Federal Mahkemeler 220

Federal Mahkemelerin Yetkilerinin Belirlenmesi 224
Farklı Yargılama Vakaları 227
Federal Mahkemelerin İşleyiş Biçimi 232
Yüksek Mahkeme Büyük Devlet Erkleri İçerisinde
Yüksek Bir Konuma Sahiptir 236
Federal Anayasanın Eyaletlerin Anayasasından
Üstün Olduğu Noktalar 238
Amerika Birleşik Devletleri'nin Federal Anayasasını
Diğer Bütün Federal Anayasalardan Ayıran Farklar 244
Federatif Sistemin Genel Avantajları ve Amerika'ya
Sunduğu Özel Yararlar 248
Federatif Sistemin Bütün Uluslar için
Uygun Olmamasının Nedenleri – Anglo-Amerikalıların
Bu Sistemi Seçmesine Olanak Veren Nedenler 255

İkinci Kısım

I. Birleşik Devletler'de Asıl Yöneticinin Halk Olduğunu Kesin Olarak Söyleyebilir miyiz? 269

II. Birleşik Devletler'de Partiler 270
Birleşik Devletler'de Aristokrat Partinin Kalıntıları 277

III. Birleşik Devletler'de Basın Özgürlüğü 279

IV. Birleşik Devletler'de Siyasal Örgütlenme 293

V. Amerika'da Demokrasi Yönetimi 302
Genel Oy Hakkı 303
Halkın Yaptığı Seçimler ve Amerikan Demokrasisinin
Bu Seçimlerdeki Etkisi 303
Demokrasinin Bu Dürtülerini Kısmen
Ehlileştirebilen Faktörler 306
Amerikan Demokrasisinin Seçim Yasaları
Üzerindeki Etkisi 310
Amerikan Demokrasisinde Kamu Görevlileri 312
Amerikan Demokrasisinin Yöneticilerin Keyfiyeti
Üzerindeki Etkisi 315

Birleşik Devletler'de Yönetimsel İstikrarsızlıklar 318
Amerikan Demokrasisinde Kamusal Harcamalar 319
Kamu Görevlilerinin Ücretlendirilmesinde
Amerikan Demokrasisinin Taşıdığı Eğilimler 324
Amerikan Hükümetini Tasarrufa Yönelten Nedenleri
Belirlemenin Zorlukları 328
Birleşik Devletler'deki Kamusal Harcamalar
Fransa'dakilerle Karşılaştırılabilir mi? 329
Demokratik Yönetimlerde Yöneticilerin Yozlaşması
ve İşledikleri Kusurlar;
Bunun Toplumsal Ahlâk Üzerinde Yarattığı Etkiler 337
Demokrasinin Yetenekleri 339
Amerikan Demokrasisinin Genel Olarak Kendisi
Üzerinde Yarattığı Etkiler 343
Amerikan Demokrasisinin Devletin Dış Meselelerini
Yönetme Biçimi 346

VI. Demokratik Yönetimin Amerikan Toplumuna Sunduğu Gerçek Yararlar 352
Amerikan Demokrasisinde Yasaların
İzlediği Genel Eğilimler ve Bu Eğilimleri
Hayata Geçirenlerin Benimsediği Tutumlar 352
Birleşik Devletler'de Toplumsal Bilinç 358
Birleşik Devletler'de Hak Düşüncesi 361
Birleşik Devletler'de Yasalara Saygı 365
Birleşik Devletler'de Bütün Siyasal Kesimlerde
Hâkim Olan Eylemsellik ve
Bunun Toplum Üzerindeki Etkisi 367

VII. Birleşik Devletler'de Çoğunluğun Mutlak Gücü ve Yarattığı Sonuçlar 373
Amerika'da Çoğunluğun Mutlak Gücü
Yönetimdeki ve Yasama Erkindeki
Demokrasiye Özgü İstikrarsızlığı Arttırır 376
Çoğunluğun Zorbalığı 379
Çoğunluğun Mutlak Gücünün Amerika'daki Kamu
Görevlilerinin Keyfîliği Üzerinde Yarattığı Etkiler 383

Amerika'da Çoğunluğun Düşünceler Üzerindeki Etkisi.....384
Çoğunluğun Mutlak Hâkimiyetinin Amerikalıların
Ulusal Karakteri Üzerindeki Etkileri;
Birleşik Devletler'de Saray Zihniyeti.....388
Amerikan Cumhuriyetlerindeki En Büyük Tehlike
Çoğunluğun Mutlak İktidarından Kaynaklanır.....391

VIII. Birleşik Devletler'de Çoğunluğun Zorbalığını Hafifleten Etkenler.....395
İdari Merkezileşmenin Yokluğu.....395
Birleşik Devletler'de Hukuk Düşüncesi ve Bunun
Demokrasi için Yarattığı Dengeleyici Etki.....397
Birleşik Devletler'de Siyasal Bir Kurum Olarak
Görülen Jüri.....407

IX. Birleşik Devletler'de Demokratik Cumhuriyeti Ayakta Tutan Temel Etkenler.....416
Birleşik Devletler'de Demokratik Cumhuriyetin
Ayakta Kalmasına Hizmet Eden Rastlantısal
ya da Tanrısal Nedenler.....417
Birleşik Devletler'de Yasaların Demokratik
Cumhuriyetin İdamesi Üzerindeki Etkisi.....430
Birleşik Devletler'de Ahlâk Anlayışının Demokratik
Cumhuriyetin İdamesi Üzerindeki Etkisi.....431
Siyasal Bir Kurum Olarak Görülen Din Üzerine;
Amerikalılarda Din Demokratik Cumhuriyetin
İdamesine Büyük Katkılar Sunar.....431
Birleşik Devletler'de Dinî İnançların Siyasal Toplum
Üzerindeki Dolaylı Etkileri.....435
Amerika'da Dini Güçlü Kılan Temel Nedenler.....441
Amerikalılardaki Aydınlığın, Alışkıların ve
Pratik Deneyimlerin Demokratik Kurumların
Başarısına Yaptığı Katkılar.....450
Birleşik Devletler'de, Demokratik Cumhuriyetin
İdamesi Noktasında, Yasalar Fiziksel Faktörlerden ve
Ahlâki Değerler ise Yasalardan daha Etkilidir.....455

Amerika'nın Haricinde, Yasalar ve Değer Yargıları
Demokratik Kurumların İdamesi için Yeterli midir? 461
Buraya Kadar Anlattıklarımızın
Avrupa Açısından Taşıdığı Önem 464

X. Birleşik Devletler'de Yaşayan İnsan Irklarının Mevcut Durumu ve Geleceği Üzerine Düşünceler 471
Birliğin Elindeki Topraklarda Yaşayan Yerli Kabilelerin
Mevcut Durumu ve Muhtemel Geleceği 478
Siyahi Irkın Birleşik Devletler'deki Konumu ve
Beyazlar için Yarattığı Tehlikeler 506
Amerikan Birliği'nin Yaşama Şansı Nedir?
Birliği Tehdit Eden Tehlikeler Nelerdir? 540
Birleşik Devletler'de Cumhuriyetçi Kurumlar;
Bu Kurumların Hayatta Kalma Şansı Nedir? 585
Birleşik Devletler'in Ticari Büyüklüğünün
Nedenleri Üzerine Bazı Düşünceler 592
Sonuç 602

Notlar

Birinci Kısım 613
Amerikan Dilleri Hakkında 614
Birleşik Devletler'deki Seçim Koşullarına dair Bir Özet 633

İkinci Kısım 640

SUNUŞ

Tocqueville'in eseri 1930'lu yıllardan itibaren yeniden tanınmaya başladı. Bu tarihten önceki elli yıl boyunca, iki büyük kitap, *Amerika'da Demokrasi* ve *Eski Rejim ve Devrim* kitapları unutulmuş değildi kuşkusuz. Fakat bu eserler pek okunmuyordu; Devrim tarihi uzmanları *Eski Rejim ve Devrim* kitabındaki tezleri yalnızca Taine'in *Modern Fransa'nın Kökeni* vesilesiyle okuyordu ki, Taine söz konusu kitabı büyük bir özenle irdelemişti. *Amerika'da Demokrasi* bir başvuru kaynağı olmaya devam ediyordu, fakat bu durum, hukukçuların ve üniversitelilerin Amerikan toplumunun gençlik zamanlarına dair birtakım manzaralar bulma çabasından ibaretti. Tocqueville yaşadığı sürece bir Amerikan yazarı olarak kabul edilmiştir.

Bugün Tocqueville'in eseri geniş bir kitle tarafından bilinmektedir. Birtakım anlatılar, unutulmuş yahut daha önce bilinmeyen yazılar ve büyük kitapların içeriğini aydınlatan zengin yazışmalar tozlu raflardan alınıp okunuyor ve okunmaya devam ediyor. Her şey tek bir sorun etrafında yoğunlaşıyor: Demokratikleşme sürecinde ilerleyen Batı toplumlarında, bireysel

özgürlükler varlığını sürdürebilecek mi? Evrensel bir sorunu basit verilere indirgeme anlayışı, Tocqueville'i romantik dönemdeki büyük sentezlerin yaratıcıları arasına koyar. Ancak Tocqueville'in sunduğu veriler güncelliğini korumaktadır. Bugün yeniden doğmuş olmasının nedeni de budur.

Tocqueville eserinde tek bir ana düşünce olmakla birlikte, pek çok tehlike ifşa edilmektedir ve 1930'lardan bu yana, eseri yorumlayanlar şu ya da bu yönüne vurgu yapmışlardır. Evvela bu yorumcular, Batı'da faşizmin yükseldiği bir dönemde, özgürlüğün kaba bir eşitçiliğe feda edildiği totalitarizme yönelik reddiyeyi öne çıkardılar. Faşist rejimlerin düşüşünden sonra, Tocqueville'in, her bir yurttaşı kendi özel hayatına çekilmeye ve her türlü dayanışmadan yoksun kalmaya iten tüketim toplumunun sinsi tehlikeleriyle ilgili görüşlerine odaklandılar. Ayrıca, güçlü ve yalıtılmış bir bürokratizmin özgürce tartışılan düşüncelerin yerini almasının yarattığı tehlikeler üzerine Tocqueville'in yazdıklarına büyük önem verdiler.

Modern demokrasilerin çocukluk çağlarını gözlemleyen Tocqueville, bu demokrasilerin ilerlemesiyle birlikte vücut bulan kötülüklerin nüvesiyle yüz yüze gelmişti.

*

Tocqueville bu ileri görüşlülüğünü bizzat kendi bireysel deneyimlerinden alıyordu.

Tocqueville 1805 yılında, Terör dönemi yüzünden parçalanan aristokrat bir ailede doğmuştu. Restorasyon dönemi Tocqueville ailesine intikam alma fırsatı sunuyordu: Sarayla ve hükümetle yakın ilişkiler kurulmuştu, babası valilik makamındaydı ve Tocqueville'in kendisi Versailles'da yargıçtı. Ne var ki, duyarlı bir genç olarak Tocqueville bütün bunların son derece kırılgan olduğunu anlamıştı. Bourbonlara duyulan ailevi sadâkat halk tarafından takdir görmüyordu; liseden arkadaşlarıyla, mahkemelerdeki meslektaşlarıyla veya Guizot'nun meşhur derslerinde karşılaştığı öğrencilerle yaptığı sohbetlerde, tarihin akışının

yalnızca bir anlığına durakladığını ve insanların eşitliğiyle sonuçlanacak büyük bir devrimin kaçınılmaz olduğunu anlıyordu (ki Konvansiyon bunun hareketli bir safhasından başka bir şey değildi). 1828 yılında, Tocqueville liberal olmadığı halde (daha sonraki iddialarının aksine) Bourbonların ülkedeki hâkim eğilimlerle buluşacağını ümit ediyordu; fakat Martignac'ın yerine Polignac'ın geçmesiyle birlikte, Bourbonların düşüşüne kesin gözüyle bakmaya başlamıştı. Son aristokratik ayrıcalıklar da onlarla birlikte tarihe karışacaktı. Peki, soyluların durumu ne olacaktı? Konvansiyon döneminde olduğu gibi, bizzat soylu olmaları nedeniyle "sürünün kaybedenleri" mi olacaklardı? Yoksa diğer yurttaşlarla eşit bir biçimde ülkenin varlığına katkıda bulunmalarına izin mi verilecekti?

O zamanlar Avrupa'da, cumhuriyet rejimine dair örnekler yalnızca İsviçre kantonları gibi küçük yerlerde vardı; üstelik, böyle bir rejimin büyük bir ülke için uygun olmadığı düşüncesi XVIII. yüzyıldan kalan bir dogmaydı. Dolayısıyla, cumhuriyet rejiminin gözlemlenebildiği yegâne ülke Amerika'ydı; bu yüzden, Amerika'ya gitme arzusu Tocqueville'in zihnini fazlasıyla meşgul ediyordu.

Kamuoyu bu konuda ikiye bölünmüştü. Kuşkusuz liberaller ondan yanaydı ve "İki Dünya Kahramanı" La Fayette'in tartışmasız bir saygınlığı vardı. Aşırı kraliyet yanlılarından bazıları da Tocqueville'e karşı olmaktan uzaktı. Tocqueville ailesi, ihtiyar Malesherbes'ten ve onun yeğeni olan ilk Washington büyükelçisi La Luzern'den beri Amerikansever bir geleneğe sahipti. Tocqueville'in babası Chateaubriand'la yakın aile ilişkileri kurmuştu, ama aynı zamanda Hyde de Neuville'e de bağlılık duyuyordu; ilk zamanlar göçmen olan Neuville daha sonra Washington'da büyükelçi olmuştu. Babasının, Bordeaux başpiskoposu ve eski Boston piskoposu Monseigneur Cheverus'la da yakın ilişkileri vardı; Cheverus sağlık sorunları nedeniyle, halk tarafından çok sevildiği Boston'dan ayrılmıştı; kendisi Channing'in dostuydu ve bazen kilisede vaaz veriyordu. Dolayısıyla, genç Tocqueville'in Amerika'daki hayattan tümüyle bihaber olması mümkün

değildi. Ayrıca, *Britanya Mecmuası*'nı okuyor ve İngilizlerin muhalif duygularını da öğrenmiş oluyordu. Bazı Fransızlar Amerikan toplumunu bir doğaya dönüş hamlesi ya da Rousseau tarzı bir kırsal toplum olarak görüyordu; bazlarıysa, bunun aksine, Amerikan toplumuna Batı uygarlığının gelecekteki hali gözüyle bakıyordu. 1786'dan itibaren Condorcet bu bakış açısını savunmuştu; (*Amerikan Devrimi'nin Etkileri* adlı eserinde, bu devrimin Avrupa'daki düşünceler ve yasama anlayışı üzerindeki etkileri bağlamında). 1827 yılında, *Segur'ün Anıları*'nda, dünyanın, özgürlüğe yaslanan Amerikan gücü ile Rus despotizmi arasında paylaşılacağı söyleniyordu. Yine 1827 yılında, *Amerika'ya Seyahat* adlı eserinde Chateaubriand, Amerikan özgürlük anlayışının, "ahlâki yargılara dayalı" ilkel bir özgürlük değil, "aydınlanmaya dayalı" yeni bir özgürlük olduğunun altını çiziyordu. Bütün bu düşünceler Tocqueville'in zihnini meşgul eden fikirlerle birleşiyordu (kendisi Chateaubriand'ın kitabını okumuş ve üzerine bir yazı yazmıştı –bu yazı kaybolmuştur); Amerikan toplumunu kendi gözleriyle görme isteği bunun doğal bir sonucuydu.

1830'da yaşanan olaylar bu yöndeki düşünceleri ve kaygıları somutlaştırmıştır. Tocqueville, bir yargıç olması itibariyle, kaos tehlikesine karşı son dayanak olarak gördüğü Louis-Philippe'e bağlılık yemini etmesi gerektiğine inanıyordu. Bazı yakınları – ve muhtemelen annesi– Tocqueville'in bu hareketini kınamıştı; ne var ki, Versailles sosyetesi iki muhalif kampa bölünmüştü: Bazıları düşmüş krala bağlılıklarını ilan ederken, bazıları yeni rejimi destekliyordu. O zamanlar Paris savcı yardımcısı olan ama Versaillas'a belli bir bağlılığı bulunan arkadaşı Gustave Beaumont, benzer ailevi ve toplumsal sıkıntılarla karşı karşıyaydı. Bu durum Tocqueville ve Beaumont için güzel bir vesile yaratmış ve iki arkadaş, Amerika'ya yönelik merak duygularını tatmin etmek amacıyla yola çıkmaya karar vermiştir.

Bütün bunlar olurken, Fransa'daki cezaevlerinde büyük bir skandal yaşanıyordu; her çeşit tutuklu adeta üst üste binmiş halde daracık mekânlarda tutuluyordu. Yıllardan beridir, ceza-

evleri birer "suç okulu" olarak görülüyor ve bir cezaevi reformundan söz ediliyordu. İnsan hakları savunucuları, Birleşik Devletler'i cezaevi reformu için örnek diye gösteriyorlardı ki, Amerikan sistemi halihazırda İsviçre'de uygulama halindeydi. Ancak iki farklı Amerikan sistemi vardı: Birincisi gece boyunca mahkûmların tecrit edilmesini ve gündüz toplu halde çalıştırılmasını içeriyordu; ikincisiyse hücre tipi bir cezaevi sistemiydi. Bu iki ceza infaz sistemini karşılaştırabilmek için bizzat gözlemlemek gerekiyordu; Tocqueville ve Beaumont masraflarını kendileri ödemek suretiyle bu konuyu araştırmayı önerdiler ve bu amaçla hükümetten izin talep ettiler. İstedikleri izni aldıktan sonra, vakit kaybetmeden yola koyuldular.

*

Tocqueville ve Beaumont 1831 yılının Nisan ayında, Amerika'ya gitmek üzere Le Havre'dan gemiye binerler; 1832 yılının Şubat ayında ise Fransa'ya geri dönmek için New York'tan yola çıkarlar. Birleşik Devletler'de toplam dokuz ay kalırlar. Amerika'daki güzergâhları onları doğudan batıya, Atlantik'ten *Sınırlara*; kuzeyden güneye, Büyük Göller'den New Orleans'a götürür. Hapishanelerin bulunduğu şehirler bu güzergâhın zorunlu duraklarını oluşturur. Ancak koşullar seyahati alabildiğine zorlaştırır; 1831-1832 kışı çok sert geçer, Mississippi nehri buz tutar ve güneye doğru ilerlemeleri gecikir; bu yüzden, Washington'danki Kongre açılışına katılabilmek için aceleyle geri dönmek zorunda kalırlar. Dolayısıyla, bu kısa gezi boyunca, güney ve kuzey arasında bir dengesizlik olur; bu nedenle, Tocqueville'in yazdıklarından anladığımız kadarıyla, sadece bir kez güneydeki bir yerleşim yerini alelacele ziyaret ederler.

İki arkadaş, Michel Chevalier gibi gezginlerin aksine, genç Amerikan endüstrisinin ilk büyük merkezleri olan Lowell ve Pittsburg şehirleriyle ilgilenmezler.

Tocqueville ve Beaumont'un Amerikan toplumuna dair incelemeleri iki yönlüdür: Yolcu arabaları veya buharlı gemilerle

yol alarak, hanlarda, *log-house*larda (ağaç evler) ya da şehir gezilerinde yapılan doğrudan ve spontane gözlemler. İnsanlar arasındaki günlük ilişkilerde hiyerarşinin olmaması, bireylerin aynı orta sınıfa mensup olma duygusu yazarlarımızı çok şaşırtacaktır. Toplumdaki belli bir tekdüzelik ve kabalık hissi bu izlenimlere eşlik etmiştir ki, İngiliz gezginler bunu hep alaya almıştır. Başlangıçta bu tekdüzelik ve kabalık görüntüsü karşısında şaşırsalar da, herkesin vatanseverlik duygusuna sahip olmasını bunun bir telafisi olarak görürler. 4 Temmuz tarihinde Albany'de, Bağımsızlık Günü kutlamalarında, gülünç yönler de barındıran bir tören esnasında, son derece heterojen bir kitlenin aynı coşku içinde özgürce hareket etmesi onları fazlasıyla şaşırtır.

Ancak, Amerikan hayatını anlayabilmek için, seçilmiş bazı kişilerle görüşmek gerekecektir. Amerikan toplumundaki eşitlik havası, New York, Boston, Philadelphia ve Washington gibi büyük şehirlerde, siyasetçilerin, hukukçuların, din adamlarının ve tüccarların katıldığı toplantı, ziyafet ve baloların varlığına engel değildir; bu saydıklarımız, eğitim ve refah düzeyi yüksek kişilerin yer aldığı şu veya bu ölçüde seçkin bir cemiyet oluşturur. Tocqueville ve Beaumont vakitlerinin yarısını doğudaki bu büyük şehirlerde geçirirler ve gittikleri çevrelerde sıcak bir biçimde karşılanırlar. Amerikan toplumunun farklı yönlerini kendilerine anlatabilecek bilgili ve yetenekli kişilerle tanışma fırsatı bulurlar; bu kişilerin birçoğu Avrupa'yı zaten tanıyordur (eski başkan Adams, eski başkonsoloslar Livingston, Gallatin, vs.) ya da büyük bir entelektüel saygınlığa sahiptirler:Papazlardan Channing ve Jared Sparks, bankacı Biddle, şansölye Kent ve J.C. Spencer. Bu isimlerin birçoğuyla röportajlar yapılır ya da Jared Sparks gibi kişiler yazılı sorulara uzun uzun cevaplar verir. Tocqueville sayısız notlarla, "alfabetik veriler içeren portatif yazılarla" ve bu yolla topladığı bilgilerle on dört defter doldurur. Ele aldığı meselelerin çoğu halkın egemenliği ilkesinin uygulanma biçimiyle ve bunun sonuçlarıyla ilgilidir; yani toplumsal demokrasinin siyasal yüzüyle. Bunlara ilaveten, Tocqueville

Amerikan kurumları üzerine yazılmış en önemli eserlere ve her türden belgeye ulaşır; Fransa'ya döndüğü zaman bunları ortaya döküp inceleyecektir. Böyle bir çalışma yapmadan Birleşik Devletler üzerinde herhangi bir şey yazamayacağına inanır.

*

Tocqueville'in öncelikle Beaumont'la birlikte *Ceza İnfaz Sistemi* başlıklı bir kitap yazması gerekecektir; fakat bu kitap için çok fazla mesai harcamayacaktır. Daha sonra, Verneuil sokağındaki bir çatı katına taşınır; araştırmalarında iki genç Amerikalı'dan yardım alır ve yaklaşık bir yıllık zorlu bir çalışmadan sonra *Amerika'da Demokrasi*'nin birinci kitabını bitirir; kitap 1835 yılının Şubat ayında Gosselin tarafından yayınlanır.

Tocqueville'e göre Amerikan demokrasisi hem sosyal (fırsat eşitliği) hem de siyasal niteliktedir (halkın egemenliği ilkesi). Bu demokrasi her iki alanda da etkilidir. Amerikan toplumundan bir demokratik kurumlar bütünü nasıl doğmuştur? Bu siyasal yapı eşitlikçi bir toplumu nasıl etkiliyor?

Bu sorulardan ilki, Avrupa'ya kıyasla Amerikan Devleti'nin kendine özgü yapısıyla ilgilidir. Avrupa'da olup bitenlerin aksine, Amerika'da aristokratik bir rejimden demokratik bir rejime geçişi simgeleyen herhangi bir devrim yaşanmamıştır. Nitekim Tocqueville, Birleşik Devletler'de tarihsel olarak incelenebilecek bir "çıkış noktası"na işaret eder; oysa Avrupa'daki toplumlar açısından bu çıkış noktası barbar istilalarının karanlığı içinde zar zor seçilir.

Tocqueville'e göre, Amerika meselesinde kökeni oluşturan en temel olay, dinî nedenlerle yaşadıkları ülkeyi terk eden püriten ve cumhuriyetçi sömürgecilerin XVIII. yüzyılda Yeni İngiltere'ye gelişidir. Bu sömürgeciler geldikleri yerde "townshipler" kurarak özgür bir biçimde kendi kendilerini yönetmişlerdir; township bir tür doğrudan demokrasi yaratan insanların oluşturduğu meclistir ve bu meclis kısa vadeli olarak kendisine yöneticiler belirler. Hudson'un güneyinde büyük toprak sahip-

leri vardır kuşkusuz, fakat bu mülk sahiplerinin imtiyazları yeterince köklü ve güçlü değildir ve dolayısıyla, demokratik düşüncelerin etkisine maruz kalır ve bağımsızlık savaşında komşularına katılırlar. Böylelikle, Yeni İngiltere'deki anlayış zamanla bütün ülkeye hâkim olur. Bu hâkimiyet birtakım kurumları beraberinde getirecektir: Townshipler bir araya gelerek ilçeleri oluşturur, ilçeler birleşerek eyaletleri ve eyaletler birleşerek federal bir devleti meydana getirirler. Böylelikle organik bir toplum meydana gelir; bu toplumun içerisinde yurttaşın özgür iradesi canlı bir hücre olarak kalır; hattâ Tocqueville'e göre bu bir antitezdir, zira Fransa'daki Napolyoncu merkezileşme sisteminde kamu görevlileri yönetilenlerin ihtiyaçları için çalışır. Amerika'daki gibi ademimerkeziyetçi bir sistem, içerdiği hatalara ve deneme-yanılma süreçlerine rağmen, Tocqueville'in üstün olduğunu söylemekten çekinmediği bir toplumsal hayat yaratır.

> Her şey bir yana, her zaman tetikte olan, huzurlu bir yaşam sürmeme özen gösteren, karşıma çıkabilecek engelleri yok etmek için önümden yürüyen ve ben düşünmesem bile benim için bunları yapan bir otorite, bir yandan yolumun üzerindeki en ufak pürüzleri ortadan kaldırırken, diğer yandan özgürlüğümün ve hayatımın mutlak efendisi olmaya çalışıyorsa, böyle bir otoritenin benim için ne kıymeti olabilir? Varlığı ve eylemi kendi tekeline alan, kendisi durduğu zaman etrafındaki her şeyi durduran, uyuduğu zaman her şeyi uyutan, öldüğü zaman her şeyi öldüren bir otoritenin benim için ne önemi olabilir?

Bu demokratik ademimerkeziyetçiliğin bir diğer niteliği de şudur: Her eyaletin egemen bir hükümeti vardır; bu hükümetin yönetici unsurları (iki meclisten oluşan bir Kongre, vali, yöneticiler, yargıçlar) geniş ölçüde kabul gören bir seçimle belirlenirler; bununla birlikte eyaletlerin yönetici erkleri federal devlete ait bazı alanların dışında kalırlar (dış politika gibi alanlar). Federal devletin kendisi de iki meclisten oluşan bir Kongre ta-

rafından yönetilir; fakat Temsilciler Meclisi doğrudan doğruya halka dayanırken, Senato her eyalet için eşit bir temsil gücüne sahiptir. Devlet başkanı da seçimle başa gelir, ama bu iki aşamalı bir seçimdir; devlet başkanının yetkileri, Tocqueville'e göre, anayasaya dayalı bir kralın yetkilerinden daha azdır. Jackson'ın gerici düşmanları olan Federalistler'den elde ettiği bilgilerle hareket eden Tocqueville, bu eski generalin halk kitleleri nezdinde sahip olduğu saygınlıktan habersizdir ki, bu saygınlık yaptığı işleri daha da kritik hale getirir.

Kurumların karmaşık çarkları arasındaki uyumu sağlamak için, ömür boyu görev yapan yargıçlardan oluşan Yüksek Mahkeme, eyaletler arasında ya da federal devlet ile herhangi bir eyalet arasında olabilecek her türlü çatışmayı çözmek amacıyla, tek tek her bir yurttaşın başvurusuna açıktır.

Tocqueville, bu anlayışla oluşturulmuş bir anayasanın, bütünsel olarak düşünüldüğünde, küçük eyaletlerin hedeflediği bireysel refah ile büyük eyaletlerin hedeflediği iktidarı bir arada yaşatabileceğini düşünür. Peki bunu yapabilir mi gerçekten?

Tocqueville'i fazlasıyla etkileyen bir kavram söz konusudur (kuşkusuz bu kavramın mucidi Tocqueville değildir): Çoğunluğun zorbalığı. Buradaki çoğunluk, birbirinden pek farklı olmayan ve eşitlikçi arzulara sahip bireylerden oluşmuş tüzel bir varlık olarak düşünülür. Bu kolektif arzular, azınlıklar ile sosyal seçkinlerin aksine, katı bir hoşgörüsüzlükle ve kurumlar üzerinde sıkı bir denetim isteğiyle gerçekleşebilirler (sözgelimi meclislerin veya yargıçların dokunulmazlık sürelerini azaltarak); bu durum batıdaki yeni eyaletlerde yaşanmaktadır.

Tocqueville bu tehlikeli sorunun mevcut olduğunu, ama örgütlü bir özgürlüğün halledemeyeceği hiçbir toplumsal sorunun bulunmadığını düşünür.

Ancak Tocqueville, halkm anlık tercihlerine güvenilerek bunun yapılamayacağına inanır. Kendi Amerika deneyiminden sonra, XVIII. yüzyıldan kalan siyasal anlayış hakkında ironik bir dil kullanır; bu anlayışa göre, halk yönetme sanatını bilmese bile, bu sanata sahip olanları seçebilme dürtüsüne sahiptir. Si-

yasal partiler kamuoyunu aydınlatmak açısından yararlı olacaktır; Bağımsızlığın ilk dönemlerinde bunu yapmışlardır; fakat Tocqueville'in gözlemlediği Amerika'da siyasal partiler eş-dost ortaklığından başka bir şey değildir. Bununla birlikte, gümrük reformu gibi temel sorunlar büyük hareketlere yol açabilir ve bu hareketler toplantı, gösteri ve bildiriler yoluyla kamuoyunu etkileyebilir. Toplantı ve gösterilerin olabilmesi için, birbirine bağlı olan iki temel özgürlüğün, basın ve örgütlenme özgürlüğünün mevcut olması gerekir.

Amerikan toplumu, kamuoyundaki olumsuz eğilimlere karşı en temel dayanağını kendi düşünsel ve ahlâki değerlerinde bulur: Amerikan toplumu yeryüzünde eğitimin en yaygın olduğu toplumdur; kendi ülkesinde ve dünyada olup bitenlerden haberdardır. Bürosunda oturan bir Amerikalı, iyi düzenlenmiş bir iletişim ağı sayesinde gazetesini alıp okur ve o günkü siyaset gündemi üzerine kafa yorar, fikir geliştirir (karısı ise Paris modasını dahi bilir!). Aynı dönemde, Fransa'daki bazı geri kalmış kantonlar kralın kim olduğunu dahi bilmezler!

Böyle bir Amerikalıyı siyasi meselelerle ilgilenmeye iten şey Antikiteye özgü erdem ilkesi değil, çıkar düşüncesidir elbette; zira bu adam kendi işlerinin yönetimiyle Devlet işlerinin yönetimi arasında bir bağıntı olduğunu anlamıştır. Yurttaşlar arasındaki ilişkiler çoğaldıkça, yeni eyaletlerin yol açtığı tartışmalar kolaylıkla çözülür, zira yurttaşların çoğunluğu medeni yurttaşlık anlayışının uzun süredir var olduğu eski eyaletlerden gelmektedir.

Nihayetinde Amerika'da, bu ampirik yurttaşlık zihniyetini aşan ileri bir anlayış söz konusudur. Amerikalıların tasavvur ettiği şekliyle Hıristiyan ahlâkı toplumsal hayatla ilgilenmeye yönelik ahlâki bir zorunluluk yaratır. Katolikliğin belli bir partiye –muzaffer bir partiye– bağlı olduğu Fransa'nın aksine, dinin temel rolü, yurttaşlığın hayata geçirilmesi sürecinde vicdani hükümleri devreye sokmaktır. Bütünsel olarak bakıldığında, Tocqueville

Birleşik Devletler'in yurttaşların bilgeliği sayesinde yaşayacağını düşünme eğilimindedir[1].

Tocqueville'in bu kitabı yazmasının tek amacı Amerikan toplumunu incelemek değildir; aynı zamanda, eşitlikçi bir rejimde özgür bir biçimde yaşayabilmenin olanaklılığını araştırır. Ancak, coğrafi ve tarihsel koşulların Avrupa'dakinden ve özellikle Fransa'dakinden farklı olduğu bir ülkedeki kurumları birebir taklit etmek söz konusu değildir. Hattâ Tocqueville cumhuriyetçi bir rejimin kurulmasını salık vermekten uzak görünür.

Bununla birlikte öne çıkan ve kendini dayatan bir takım dersler vardır. Amerika'da değer yargıları yasaları yaratmıştır; Fransa'da ise yasalar, eşitlik ve özgürlüğün bir arada yaşamasını sağlayacak değer yargılarını kolaylaştırmak için vardır. Peki ama hangi yasalar? Bireysel özgürlüklerin, basın özgürlüğünün ve örgütlenme özgürlüğünün önündeki tüm engelleri ortadan kaldıran; seçilmiş yerel meclisler kuran; bu meclislerin lehine olacak şekilde merkezî yönetimin bazı yetkilerini kaldıran; jürinin etkinliğini arttıran ve kamu görevlerinin azledilmezlik niteliğine son veren yasalar. Kısacası, devrimci olmamakla birlikte, 1830 ruhuna uygun yeni ve tedricen demokratik bir ruhu mümkün kılan bir özgürleşme hareketi...

---

[1] Kitabın son bölümünde, Tocqueville iki büyük sorunu ele alır: Yerliler ve siyah köleler. Tocqueville'e göre Yerliler yok olmaya mahkûmdur; Yerlilerin uygarlığının beyazlarınkiyle uyuşmaması onları bu yok oluşa sürüklemektedir. Kölelik meselesine gelince, Tocqueville köleleri özgürleştirmenin hiçbir şeyi çözmeyeceğini düşünür, zira Tocqueville, bu sorunun temelde ırksal olduğunu ve melezlere karşı hoşgörüsüz olan Anglo-Amerikan değer yargılarının karanlık bir gelecek öngörmemize neden olduğunu anlayan ilk kişilerden biridir. Bu sorunlar Beaumont'un *Marie* adlı romanında çok daha karamsar bir yaklaşımla işlenmiştir. Beaumont'un kitabında ırk ayrımcılığıyla, toplumsal isyanlarla ve manastır yangınlarıyla vs. ilgili vakalarla karşılaşırız; bu vakalar Amerikan toplumunu hoşgörüsüz ve kimi açılardan eşitlik karşıtı olarak gösterir.

Tocqueville *Amerika'da Demokrasi*'nin birinci kitabı için yazdığı giriş bölümünün sonunda, Amerikalıların sivil yaşamı üzerine yazacağı bir kitapla eserine devam edeceğinin işaretlerini verir. Bu projesini ancak 1840 yılında gerçekleştirebilecektir. Tocqueville birinci kitabı, her türlü tâli düşünceyi bir yana bırakarak, deyim yerindeyse bir solukta yazmıştı. İkinci kitap ise birçok kez kesintiye uğramış, yeniden masaya yatırılmış ve nihaî şeklini almadan evvel derinlemesine elden geçirilmişti.

Birinci kitabın yayınlanmasından sonra Tocqueville siyaset hayatına atılmak ister. 1836 yılında annesinin ölümünden sonra Normandiya'ya yerleşir ve aile içinde yapılan paylaşımdan sonra, o zamanlar boş olan Tocqueville şatosu kendisine miras olarak kalır. 1837 ve 1839 yıllarında yorucu seçim kampanyaları yürütür; 1839'daki seçimler Tocqueville'e meclise girme olanağı verir; aynı yıl köleliğin kaldırılması hakkında büyük bir rapor hazırlamakla görevlendirilir. Tocqueville oldukça zorlu bir meclis deneyimi yaşar: Koalisyondaki kişilerin kavgalarından sonra, Tocqueville muhafazakârlar ve liberaller arasında ılımlı reformist bir partinin kurulacağını ve kendisinin de bu partide rol oynayacağını düşünür. Ne var ki, kendini tecrit edilmiş halde bulan Tocqueville, eski partiler arasında seçim yapmak zorunda kalacaktır. Demokrasinin yerleşeceği zemini hazırlamak hiç de kolay olmayacaktır.

İngiltere hızlı bir biçimde aristokrasiden demokrasiye geçmiş gibi görünür. 1833 yılında Tocqueville, kısa bir seyahat sırasında, yönetici sınıfların esnekliğinden dolayı İngiltere'de herhangi bir devrimin pek mümkün olmadığına inanır. Fakat 1835 yılına gelindiğinde, *Reform Bill*'in hayata geçirilmesi İngiliz siyasal yaşamında şaşırtıcı dönüşümlere yol açar. Fakat burada demokratikleşme, Amerika ya da Fransa'da olduğu gibi, bir küçük mülk sahipleri sınıfı yaratmaz. İşçi sınıfı yoksul kesimlerdeki nüfus artışını emer ve endüstriyel hayat demokratikleşmeyle paralel olarak gelişir.

Tocqueville kuzeydeki ve batıdaki merkezleri, Birmingham ve Manchester'ı ziyaret eder; yoksul işçi sınıfı ile "endüstri sarayları" arasındaki zıtlık onu fazlasıyla şaşırtır. Yoksullarla ilgili yeni yasanın uygulamalarına odaklanan Tocqueville, bu uygulamanın geniş yetkilerle donatılmış bir Devlet yapısı yaratmaya vardığını görür. Radikal arkadaşları demokratikleşmenin belli bir merkezîleşmeyle birlikte yürüyeceği konusunda onu ikna etmeye çalışırlar.

Tocqueville'in entelektüel faaliyetleri bu dönemde bir dağınıklık sergiler; kalemi eline alarak klasikleri yeniden okur, çok çeşitli konular üzerine denemeler yazar; sözgelimi *Yoksulluk Üzerine Yazılar, 1789'dan Önce Fransa'nın Sosyal ve Siyasal Durumu,* vs.

*

Ufku genişlemiş, Amerika deneyiminin etkisinden bir ölçüde kurtulmuş, hayal kırıklığıyla sonuçlanan bir parlamento hayatı yaşamış olan yeni bir Tocqueville, *Amerika'da Demokrasi'* nin ikinci kitabını 1840 yılında tamamlar. İkinci kitap birincisinden hemen sonra yayınlansaydı onun tam bir devamı olabilirdi; ancak 1840'da bir tür sapma yaşanmış ve bu sapma Tocqueville'i Amerikan deneyiminden uzaklaştırmıştır; yanıltıcı bölüm başlıklarına rağmen Amerikan deneyimi artık bir örnekler ve illüstrasyonlar toplamından başka bir şey değildir. Bununla birlikte, altta yatan ana düşünce varlığını korur: Eşitlikçi bir toplumda özgürlüğü yaşatmanın olanaklılığı.

Royer-Collard, "olağanüstü bir düşünce ve sabır işi" olan yeni kitabın özgünlüğünü çok iyi yorumlamıştır: "Kitaptaki her bölüm, bazı açılardan, tasavvur edebileceğinizden çok farklı olabilirdi... Yazmaktan ziyade hayal etmeye, bulmaya, keşfetmeye çalışırsınız ve bazı noktalarda buluşlar ve keşifler fazlasıyla keyfîdir." Tocqueville'in buluşu, demokratik topluma alan açmak üzere, aristokratik toplumun henüz görünür olan yıkıntılarını temizlemeye dayanır. Geleceğe dair bir tiyatro sahne-

sinde, Tocqueville bu tiyatronun aktörü olan insanın hareketlerini öngörmeye çalışır. Zira, köleliğe dayalı antik toplumlar dâhil olmak üzere, tarih boyunca böyle bir toplumsal alt-üst oluş yaşanmamıştır. Bu âna kadar, Hıristiyan dünyası hiyerarşik ve değişmez bir görünüm arz etmiştir: Büyük bir zincir belirsiz ve karanlık kitleleri "yüksek mevcudiyetlere" bağlamıştır. Senyörler, serfler, efendiler, hizmetkârlar, zenginler ve yoksullar, her biri ayrı bir ırka mensuptur. Tanrı'nın dilediği şekliyle demokrasi bu zincirleri kırar ve zincirin halkalarını yan yana dizer; toplumsal eşitsizlikler teorik olarak bireysel hale gelirler. İnsanların yaşantısındaki benzerlikleri açığa çıkarmak gerekir ve Tocqueville bu doğrultuda kendi ana sorunsalına ulaşır: Yeni insan özgürlüğü muhafaza edip uygarlığı ilerletebilecek midir?

O halde Tocqueville'in düşüncesi ideal bir toplum algısı etrafında şekillenmektedir. İnsanın uğradığı dönüşümleri betimlemek için, birbirinden farklı ama sıkı bir ilişki içinde olan iki ayrı yaklaşım ortaya koyar: 1- Belli bir ölçüde değişmez tablolar halinde bir sosyolojik analiz yapmak; 2- Demokrasiye özgü hastalıkların tohumlarını açığa çıkarmak, ki bu hastalıklar gelişerek tiranlığa, yani toplumsal bedenin felç olmasına varır.

İnsanlar arasındaki yeni ilişkiler –bunların görünür hali olan davranışlar, eski bağlılık ilişkilerinin yerini alan sözleşmelerin oynadığı roller, sınıfsal bariyerlerin kaldırılmasıyla birlikte değer yargılarının yumuşaması– yukarıda sözünü ettiğimiz tabloların psikolojik etkisini öne çıkaran kişiler tarafından yorumlanmıştır genellikle. Fakat, sosyal insanı içsel insandan ayırmayan Tocqueville, yeni toplumdaki insanın entelektüel ve duygusal ufkunu da keşfetmiştir.

Amerikan yurttaşı düşünme sürecinde bilinçsiz bir kartezyenizmle, yani başkasına güvenmeyen bireysel bir yargıyla hareket eder. Avrupa'da dahi, XVI. yüzyıldan beri, akılcılığın ilerleyişi demokratikleşme sürecinin ilerleyişiyle birlikte gerçekleşmiştir. Tocqueville dinsel inanışların yok olup gittiğine pek inanmaz: Büyük meseleler hakkında yargıda bulunmak için yeterince zamanı ve imkânı olmayan *homo democraticus* bu noktada

evrensel sağduyuya başvurur. Tocqueville'e göre, XVI. yüzyılda Almanya'daki aristokratik ortam Lutherci Reform Hareketini kolaylaştırmıştır; demokratik bir toplumda böyle bir şey çok daha zor olurdu. Ayrıca Tocqueville, Katolikliğin parlak bir geleceğinin olabileceğini öngörür; fakat bunu yapabilmek için, Katolikliğin temel inançları değişmez kılarken dinsel dogmaları ve pratikleri sadeleştirilmesi gerekir; bu, Katolikliğin XX. yüzyıldaki evrimi açısından şaşırtıcı bir öngörüdür, zira tam tersi söz konusudur.

Tanrı'nın karşısında ve dünyada özgür ve yalnız olan *homo democraticus*un en tabiî dinsel duygusu, her şeyi bir bütün halinde bir araya getiren panteizmdir –insanı kaderciliğe götürebilecek tehlikeli bir inanç.

Demokratik toplumda sanat da yeni koşullar içerisinde gerçekleşir. Aristokratik toplumlarda sanatçı, nadir materyallere ve sınırlı uygulamalara başvurarak kusursuz eserler yaratmaya çalışıyordu. Modern dünyada ise sanatçı geniş bir müşteri yelpazesi için uygun fiyatlarla sunulan eserler yaratmak durumundadır. Tocqueville'deki bu düşüncelerin kaynağı, Hudson kıyılarındaki büyük New York'lu burjuvalara ait villalar ile Rönesans ya da XVII. yüzyıl tarzı şatolar arasında yaptığı kıyaslamalardır belki de. Ancak, ılımlı ölçülerdeki özel taleplerin yanında, demokrasi büyük kentsel yapılar üretir ve dikkat çekici kamusal anıtlar inşa eder; Tocqueville Washington ve Boston'da bunu gözlemleme imkânına sahip olmuştur.

Edebiyat anlayışı da değişime uğrar: Aristokratik toplumda belli bir geleneğe riayet ve birtakım formlar öne çıkar; demokratik toplum ise tuhaf ve beklenmedik şeylerle şaşırtılmak ister. Kısaca ifade etmek gerekirse, Tocqueville burada klasisizmle romantizmi karşı karşıya getirir. XVII. ve XVIII. yüzyıllarda yaşamış yazarların okuru olan Tocqueville bu geleneğe dair belli bir özlem duyar, ama canlı olan tek şeyin romantik edebiyat olduğunu anlar.

Bu düşünceler diğer çağdaş eserlerdeki düşüncelerle benzerlikler taşır: Evrensel uzlaşının inançlardaki rolü Lamennais'

yi, panteizm Lamartine'i ve özellikle de Jocelyn'i hatırlatır; edebiyat ve toplum arasındaki ilişkiler üzerine düşünceler, Mme de Staël'in *Edebiyat Üzerine* adlı kitabının açtığı yoldan itibaren, ortak bir algıya işaret eder; hatta Amerikan sanatı üzerine düşünceler Brissot'nun *Seyahat* adlı eserinde birtakım eskizler halinde karşımıza çıkar. Ancak, o günlerde bu tür özellikleri katı sentezler halinde bir araya getirmek tümüyle yeni bir şeydir.

*

Tocqueville'in bu kitabı yazmasındaki asıl amaç, demokratik bir toplumda insanın özgürlüğünü tehdit edebilecek tehlikeleri açığa vurmaktır.

Tocqueville'in birçok çağdaşının gözünde, demokrasi ya kaosa ya da devrime varır. Tocqueville buna kesinlikle inanmaz. Ona göre, demokratik toplum, evrensel denebilecek birtakım tutkular yüzünden yüzeysel bir çalkantı içindedir, fakat bu tutkular görece ılımlıdır. Ayrıca, aristokratik bir rejimin yerini alan genç bir demokrasi bir huzursuzluklar dönemi yaşayabilir; bu huzursuzluklar bir toplumsal düzenden başka bir toplumsal düzene geçişe damgasını vuran devrimin izleridir. Ancak, istikrara kavuşmuş bir demokraside, şiddetli bir geçiş sürecine özgü bu tür huzursuzluklar hafifler: Her yurttaş kendisine sunulan rahatlığı yaşamak ister ve kimi çalkantılara maruz kalsa bile temelde muhafazakârdır.

Bununla birlikte, İngiltere seyahatinden itibaren bazı şüpheler Tocqueville'in zihnini meşgul eder ve onu uzun zaman kıvrandırır. "Siyah İngiltere" kentlerinde yoksul bir işçi sınıfına tanık olmuştur; iş bölümü yüzünden insanlık vasıflarını yitirmiş, küçük ve zengin bir üreticiler sınıfının egemenliğine boyun eğmiş bir proletarya. Böyle bir evrimin genelleşmesi halinde, "insanlık tarihinin en katı ve en acımasız feodalizmi" başlar. Tocqueville, İngiltere'nin o günkü dünyada sahip olduğu ayrıcalıklı konumu düşünerek, işçiler arasındaki ilişkilerin – köle ve efendi ilişkisi gibi– hayatı bir bütün olarak kapsamayan

iş ilişkilerinden ibaret olduğunu düşünerek kendini ikna etmeye çalışır. Şimdilik Tocqueville başka tehlikeleri ifşa etmekle meşguldür.

İlk olarak, demokratik bir sistemde ordunun sahip olduğu özel konum: Demokrasi savaşı sevmez, ama bir ordunun varlığını zorunlu kılar. Aristokratik bir rejimde bütün subaylar toplumda belli bir mevki sahibi olan soylulardan, diğer birlikler ise mesleği askerlik olan insanlardan oluşur. Demokratik bir rejimde askerler sıradan yurttaştırlar; subaylar ve astsubaylar ise askerliği bir meslek olarak yapan insanlardır ve çoğu zaman toplum tarafından küçümsenirler. Savaş bu insanlara ilerleme ve saygınlık kazanma şansı tanır. Savaşların olmasını isterler ve bu durum, yalnızca tek bir askerin iktidarı ele geçirmesi gibi doğrudan bir tehlike içermekle kalmaz, aynı zamanda savaşın bir gerekliliği olarak devlet aygıtının güçlenmesi suretiyle dolaylı bir tehlike barındırır.

Bununla birlikte, demokrasinin zayıflık hastalığı diyebileceğimiz şey Tocqueville'in en büyük kaygılarından biridir. Demokratik bir toplumda, genel bir rahatlık ve refah duygusuyla ve küçük arzuların gerçekleşmesiyle, özel yaşam canlılık kazanır. Dolayısıyla, bir yurttaş kamusal meselelere çok az vakit ayırabilir. Buradan, kamusal meselelerin çözümünü "mutlak, düzenli, öngörülü, ayrıntılı ve uyumlu" bir iktidara havale etme eğilimi doğar. *Amerika'da Demokrasi*'nin birinci kitabı çoğunluğun zorbalığını açığa vurur; ikinci kitap ise önce bir insanın ve ardından anonim bir organizasyonun zorbalığını ifşa eder. Buna neden olan kötülüğün adı bireyciliktir; bu öyle bir tehlikedir ki, bir yurttaş aile içine kapanmak ya da seçilmiş bir arkadaş grubuna hapsolmak suretiyle, hiçbir çaba sarf etmeksizin kendini bunun içinde bulur.

Burada Tocqueville'i birçok liberal düşünürden ayıran noktaya temas ediyoruz: Tocqueville'e göre özgürlük yalnızca insanın doğal haklarını kullanması değil, aynı zamanda –Rousseau' da olduğu gibi– genel iradeye katılmasıdır; bu da medeni bir ödev içerir. Burada asıl sorun, demokratik bir rejimde yurttaşla-

rın bu ödevi yerine getirmekten imtina edip etmeyeceklerini bilmektir –ki bu ödev ikinci kitaba karamsar bir hava vermektedir.

Ne var ki, bu yalnızca göreceli bir karamsarlıktır. Bir yandan Tanrı insanlığı eşitlikçi toplumlara yöneltirken, öte yandan insanın özgürlüğüne "geniş sınırlar" çizer; bu sınırlar içerisinde insan "özgür ve güçlüdür, tıpkı toplumlar gibi." Tocqueville, buna yazgılı olan insanın, tarih boyunca süregelen yaratıma özgür bir biçimde katılmaya devam etmesini umar.

Amerika'da Demokrasi'nin birinci kitabı büyük bir başarı yakalamıştır; ikinci kitap ise en ılımlı eleştirmenleri bile şaşırtmıştır. Bu eleştirmenler, Amerika anakarasını terk edip bir soyutlamalar okyanusuna daldıklarını hissetmişlerdir. Tocqueville'in eserinin aynı zamanda Max Weber'i okuyan okurlar tarafından modern bir anlamda yeniden keşfedilmesi sayesinde, eserin, bugünkü yurttaş ve iktidar arasındaki ilişkilere dair bir yorumlar bütünü olarak taşıdığı zenginlik fark edilmiştir.

Raymond Aron, bugünkü dünyanın Marx'ın kehanetlerinden ziyade, Tocqueville'in sezgilerine uygun olduğuna işaret etmiştir. Siyaset felsefecileri ve ekonomistler birey olarak insanı içine alan bir mekanizmalar ağı inşa etmektedir. Tocqueville aynı zamanda bir psikolog ve ahlâkçı olarak, toplumsal dönüşümler hakkında fikirler sunabilmek için, bir bakıma birey olarak insanın tam kalbinde yer almaktadır. Bu ilk bakışta pek makul görünmeyen, fakat hiç kuşkusuz daha kalıcı ve daha sarih gerçeklere yönelen bir bakış açısıdır.[2]

André Jardin

---

[2] *Amerika'da Demokrasi*'nin tarihini ve kapsamını ortaya koyan iki önemli eser var: J. T. Schleifer, *The Making of Tocqueville's Democracy in America*, The University of North Carolina Press, 1980; J.-Cl. Lamberti, *Tocqueville et les deux démocraties*, P.U.F., 1983. J.-Cl. Lamberti ve J. T. Schleifer Pléiade koleksiyonu için *Amerika'da Demokrasi*'ye ait eleştirel bir edisyon hazırlamaktadırlar.

YENİ BASIM İÇİN ÖNSÖZ

Bugün tanık olduğumuz olaylar ne denli büyük ve beklenmedik olursa olsun, bu kitabın yazarı, olup bitenler karşısında hiç şaşırmadığını söylemelidir. Bu kitap, on beş yıl önce, her an aklımda dönüp duran tek bir düşüncenin etkisiyle yazılmıştır: Demokrasinin yakın zamanda, karşı konulmaz ve evrensel bir biçimde tüm dünyaya hâkim olması. Kitabı tekrar okuduğumuzda, her sayfasında, mevcut Toplum biçiminin ve insanlık koşullarının değiştiğini ve dünyanın kaderinin yeniden yazıldığını insanlara hatırlatan ciddi bir uyarıyla karşılaşırız.

Kitabı yazarken aklımda şu düşünceler vardı:

Eşitliğin kademeli bir biçimde ilerlemesi ilahî bir vakadır. Buna özgü temel nitelikleri barındırmaktadır: Evrenseldir, kalıcıdır, her an insanlığın hükmünden azadedir, olup biten her şey ve her insan eşitliğin gelişmesine hizmet etmiştir. Tarihin derinliklerinden kopup gelen bir toplumsal devinimin tek bir nesil tarafından durdurulabileceğine inanmak makul müdür? Feodaliteyi yıktıktan ve kralları devirdikten sonra, demokrasinin burjuvazi ve zenginler karşısında geri adım atacağını düşünebilir

miyiz? Böylesine güçlüyken ve hasımları böylesine zayıfken bir yerlere takılıp duracak mıdır?

Temmuz Devrimi'yle birlikte (Fransız Devrimi) zayıflamaktan ziyade pekişen bir monarşinin varlığında yazılan ve yaşanan olaylarla birer kehanete dönüşen bu satırları kaleme alan adam, bugün bir kez daha, hiçbir şeyden çekinmeden, halkı bu kitabı okumaya davet edebilir.

Bununla beraber, mevcut koşulların kitaba anlık bir çekicilik ve pratik bir yararlılık kazandırdığını söylemeliyim ki, ilk kez basıldığı zaman böyle bir şey söz konusu değildi.

O zamanlar krallık vardı. Bugün ise tarihe karışmış, yok edilmiştir. Monarşiyle yönetilen Fransa için ilgi çekici bir konu olmanın ötesine geçmeyen Amerikan kurumları, cumhuriyetle yönetilen yeni Fransa için bir araştırma konusu olmak zorundadır. Yeni bir hükümetin yerleşmesini sağlayan şey yalnızca güç değildir; aynı zamanda iyi yasalardır. Savaşçıdan sonra, yasa koyucunun zamanı gelmiştir. Savaşçı yıkmıştır; yasa koyucu ise yapmaktadır. Her biri kendine has bir eser yaratmaktadır. Fransa'da krallık mı yoksa Cumhuriyet mi hüküm sürecek diye sormamıza artık lüzum yoksa, kendi kendimize sormamız gereken şey şudur: Fransa'daki Cumhuriyet sakin mi olacak yoksa çalkantılı mı? Düzenli mi olacak yoksa düzensiz mi? Barışçıl mı olacak yoksa kavgacı mı? Özgürlükçü mü olacak yoksa baskıcı mı? Aile ve mülkiyete dair kutsal hakları yok mu edecek yoksa kabul edip kutsayacak mı? Bu can alıcı bir sorudur ve bu sorunun çözümü yalnızca Fransa için değil, bütün uygar dünya için önem arz etmektedir. Eğer kendimizi kurtarabilirsek, etrafımızdaki tüm halkları da kurtarmış oluruz. Eğer başaramazsak, bizimle birlikte tüm halklar kaybedecek. Demokratik bir özgürlük mü yoksa demokratik bir zorbalık mı hüküm sürecek? Yaşadığımız dünya bu sorunun cevabına göre değişecektir. Ve diyebiliriz ki, bugün Cumhuriyetin her yerde hayata geçmesi ya da tüm dünyada son bulması bize bağlıdır.

Bizim henüz ortaya attığımız bu sorun, Amerika'da altmış yıldan uzun bir süre önce çözülmüştür. Altmış yıl öncesinden bu yana, vaktiyle kendi ülkemizde hâkim kıldığımız halkın egemenliği ilkesi Amerika'da eksiksiz bir biçimde hükmetmektedir. Dolaysız, sınırsız ve tartışmasız bir biçimde hayata geçirilmektedir. Altmış yıldır, bu ilkeyi tüm yasaların kaynağı haline getiren Amerikan halkı nüfus, toprak ve zenginlik bakımından durmaksızın ilerlemektedir; bu süre zarfında dünyanın en müreffeh ve en istikrarlı halkı oluvermiştir. Avrupa'daki tüm halklar savaş yüzünden yıkıma uğrarken ve sivil karışıklıklarla boğuşurken, Amerikan halkı uygar dünyada barış ve huzur içinde yaşayan yegâne halk olarak kalmıştır. Avrupa'nın hemen her yeri devrimlerle alt üst olmuşken, Amerika'da tek bir isyan bile yaşanmamıştır. Amerika'da Cumhuriyet insanların haklarına el uzatmak yerine, her türlü hakkı muhafaza etmiştir; bireysel mülkiyet dünyanın hiçbir yerinde olmadığı kadar teminat altındadır. Amerikalılar kaos yahut despotizm nedir bilmezler.

Daha büyük umutlar yakalayıp daha büyük dersler çıkarabileceğimiz başka bir yer var mıdır? Amerika'ya bakıp da oradaki bütün kurumlara birebir öykünmeyeceğiz kuşkusuz; fakat bizim için en elverişli kurumlarm neler olduğunu anlamaya, birtakım örneklerden ziyade kıymetli bilgilere ulaşmaya ve yasalardan ziyade ilkeleri ödünç almaya çalışacağız. Fransa Cumhuriyeti'nin yasaları birçok noktada Birleşik Devletler'deki yasalardan farklı olabilir ve olmalıdır; ancak, Amerikan kurumlarının dayanağını oluşturan ilkeler; düzen, güçler dengesi, gerçek özgürlük, hukuka içten ve derin saygı gibi ilkeler bütün cumhuriyetler için vazgeçilmezdir. Bunlar tüm cumhuriyetlerin ortak ilkeleri olmalıdır. Şimdiden diyebiliriz ki, bu ilkelerin yaşamadığı yerde Cumhuriyet kısa zamanda yok olacaktır.

Tocqueville, 1848

AMERİKA'DA DEMOKRASİ

Giriş

Birleşik Devletler'e yaptığım gezi sırasında, dikkatimi çeken yenilikler içinde en çok gözüme çarpan şey fırsat eşitliğiydi. Bu durumun toplumun gidişatı üzerinde yarattığı büyük etkiyi fark etmem hiç zor olmadı; bu eşitlik olgusu kamu bilincine belli bir yön ve yasalara belli bir düzen veriyor; yönetenlere yeni düşünceler, yönetilenlere ise özel alışkanlıklar kazandırıyor.

Kısa zamanda, bu olgunun etkisinin siyasal tutumların ve yasaların ötesine uzandığını, yönetici konumundaki hükümet üzerinde olduğu gibi, sivil toplum üzerinde de büyük bir etki sahibi olduğunu gördüm; bu olgu yeni düşünceler yaratmakta, yeni duygular uyandırmakta, yeni alışkanlıklar telkin etmekte ve kendisinin yaratmadığı her şeyi dönüştürmektedir.

Böylelikle, Amerikan toplumunu inceledikçe, fırsat eşitliği meselesinde, her türlü özel olgunun kaynağı olabilecek devindirici bir olgunun varlığını daha açık bir şekilde görmeye başladım ve bunu her an, bütün gözlemlerimin vardığı merkezî bir nokta olarak karşımda buldum.

O zaman yüzümü kendi kıtamıza yönelttim ve orada, Yeni Dünya'nın bana sunduğu manzaraya benzer bir şey gördüğümü hissettim. Birleşik Devletler'deki gibi en son düzeye ulaşmamakla birlikte, her geçen gün giderek bu düzeye yaklaşan fırsat eşitliğini gördüm; Amerikan toplumlarına hükmeden demokrasinin Avrupa'da hızla iktidara doğru yürüdüğünü gördüm.

İşte o anda, şimdi okuyacağımız kitabı yazma fikri doğdu.

Büyük bir demokratik devrim yaşanıyor içimizde; herkes bunu görüyor, ama herkes farklı bir gözle bakıyor. Bazıları bunu yeni bir şey olarak değerlendiriyor; ve bir tür kaza olarak gördükleri için hâlâ durdurabileceklerini umuyorlar. Bazılarıysa bu demokratik devrimi karşı konulmaz buluyor, çünkü tarihte görülebilecek en eski, en kalıcı ve en kesintisiz olgu gibi görünüyor onlara.

Fransa'nın yedi yüz yıl önceki halini düşünüyorum bir an: Topraklara sahip olan ve orada yaşayanları yöneten az sayıdaki aile arasında paylaşıldığını görüyorum; yönetme hakkı miras yoluyla nesilden nesle aktarılıyor; insanlar yalnızca güç sayesinde birbirleri üzerinde etkili olabiliyor; gücün tek bir kaynağı var, o da toprak mülkiyetidir.

Fakat daha sonra kilise siyasal bir iktidar oluşturuyor ve kısa zamanda yayılıyor. Kilise kapılarını herkese açıyor, zenginlere ve fakirlere, soylulara ve sıradan insanlara; kilise aracılığıyla eşitlik olgusu yönetim kademelerine nüfuz ediyor; tüm hayatını serfler gibi sonsuz bir kölelik içinde yaşayan bir insan soyluların arasında papaz olarak yer almaya başlıyor ve bazen krallardan bile daha yükseğe yerleşiyor.

Toplum zamanla daha medeni ve daha istikrarlı hâle geldiğinden, insanlar arasındaki farklı ilişkiler giderek artıyor ve karmaşıklaşıyor. Sivil yasalar yapma ihtiyacı kendini canlı bir biçimde hissettiriyor. İşte bu noktada hukukçular ortaya çıkıyor; karanlık mahkeme salonlarından ve tozlu odalarından ayrılıyor-

lar ve prensin sarayında, kürklere ve zırhlara bürünmüş feodal baronların yanında yerlerini alıyorlar.

Krallar büyük savaşlarda bozguna uğrar; soylular kendi aralarındaki savaşlarda tükenir; soylu olmayan sıradan insanlar ise ticaret işleriyle uğraşarak zenginleşirler. Paranın etkisi Devlet işlerinde kendini hissettirir. Ticaret güce ve iktidara götüren yeni bir araç halini alır; sermayedarlar küçümsenen ya da övülen bir politik güce dönüşür.

Aydınlık yavaş yavaş yayılır; edebiyat ve sanat zevkinin yeniden canlandığını görürüz; o zaman akıl bir başarı unsuru haline gelir; bilim bir yönetim aracı olur, zihin ise toplumsal bir güç; eğitimli insanlar işleri devralırlar.

Bununla birlikte, iktidara gelmek için yeni yollar keşfedildikçe, doğum meselesine atfedilen değerin giderek azaldığını görürüz. 16. yüzyılda soyluluk paha biçilmez bir değere sahipti; 18. yüzyılda soyluluğun parayla satın alındığını görürüz; ilk soylulaştırma işi 1270 yılında olur; ve sonunda eşitlik bizzat aristokrasinin eliyle yönetimde yer almaya başlar.

Geçen yedi yüz yıl boyunca, kraliyet otoritesine karşı mücadele etmek ya da rakiplerin gücünü yok etmek için soylular halka politik bir güç vermiştir kimi zaman. Kralların, aristokrasiyi aşağıya çekmek için, Devlet'i oluşturan alt sınıfları yönetime dâhil ettiğini görmüşüzdür sıklıkla.

Fransa'da krallar en hareketli ve en kararlı "eşitleyiciler" olmuştur. Güçlü ve tutkulu oldukları zaman, halkı soyluların seviyesine yükseltmek için çalışmışlardır; ılımlı ve zayıf oldukları zamanlar, halkın kendilerinden yukarıya yerleşmesine bile izin vermişlerdir. Bazıları yetenekleriyle demokrasiye katkıda bulunmuştur, bazılarıysa kusurlarıyla. XI. Louis ile XIV. Louis her şeyi tahtın altında kalmak suretiyle eşitlemeye özen göstermiştir; XV. Louis ise sonunda kendi sarayıyla birlikte tozlara karışmıştır.

Yurttaşlar feodal düzenden farklı olarak toprağa sahip olmaya başladıkları andan itibaren, menkul değerlere dayalı zen-

ginlik kabul görüp de kendi başına bir etki yaratmaya ve bir iktidar aracı olmaya başladığı andan itibaren insanlar arasında yeni eşitlikler yaratmak, sanat alanlarında yenilikler keşfetmenin ve sanayi ve ticarette yetkinleşmenin koşulu olmuştur. Bu noktadan itibaren, keşfedilen tüm yeni yöntemler, yeni doğan tüm ihtiyaçlar, tatmin edilmek isteyen tüm arzular evrensel eşitliğe doğru birer ilerlemedir. Lüks duygusu, savaş arzusu, modanın hâkimiyeti, insan kalbinin en derin ve en yüzeysel tutkuları, zenginleri fakirleştirmek ve fakirleri zenginleştirmek için el birliğiyle çalışıyor gibidir.

Akla ve zekâya dayalı çalışmalar gücün ve zenginliğin kaynağı olmaya başladığı andan itibaren, bilimdeki her ilerlemeyi, her yeni bilgiyi ve her yeni düşünceyi halkın uzanabileceği bir yere bırakılan ve insana güç veren bir tohum olarak görmek gerekmiştir. Şiirler, söylevler, anılar, ruhun incelikleri, hayal gücünün ateşi, düşüncenin derinliği, tanrının rastgele insanlara dağıtıverdiği tüm bu vergiler demokrasiden payını almıştır; birbirine rakip kimselerin ellerinde bulunduklarında bile, insanın doğal büyüklüğünü açığa çıkararak kendi amacına hizmet etmesini bilmiştir; demokrasinin yaptığı fetihler uygarlığın ve aydınlanmanın fetihleriyle birlikte yayılmıştır; ve edebiyat, fakirlerin ve zayıfların her gün gelip kendilerine yeni silâhlar aldıkları herkese açık bir kışla olmuştur.

Tarihimizin sayfalarında gezinirken, yedi yüz yıldan beridir, dönüp dolaşıp sonunda insanlar arasındaki eşitliğe hizmet etmeyen neredeyse hiçbir büyük olayla karşılaşmadığımızı söyleyebiliriz.

Haçlı savaşları ve İngilizlerle yapılan savaşlar soyluları yıkıma uğratır ve topraklarını böler; komünlerin yaratılması feodal monarşinin kalbine demokratik özgürlüğü getirir; ateşli silâhların keşfi soylu ile sıradan insanı savaş meydanında eşit hale getirir; matbaanın keşfi insan aklının aynı kaynaklardan yararlanabilmesini sağlar; haberleşmenin gelişmesi aydınlığı sarayların kapısına kadar götürdüğü gibi yoksulların evine de ulaştırmış-

tır; Protestanlık tüm insanların cennetin yolunu bulma noktasında eşit olduğunu söylemiştir. Yeni keşfedilen Amerika talih için binbir yeni yol açar; zenginliği ve gücü gizemli maceracılara bırakır.

11. yüzyıldan itibaren Fransa'da elli yıllık süreler içinde olup bitenlere bakarsanız, her bir dönemin başında, toplumun vaziyetinde iki yönlü bir devrimin gerçekleştiğini görürsünüz mutlaka. Soylular toplumsal düzlemde gerilerken, sıradan insanlar yükselir; biri inerken diğeri çıkar. Her yarım asır soylular ile sıradan insanları birbirine daha da yaklaştırır ve bir süre sonra birbirlerine dokunmaya başlarlar.

Bu durum yalnızca Fransa'ya özgü değildir. Hangi tarafa baksak, bütün Hıristiyan dünyasında aynı devrimin devam ettiğini görürüz.

Her yerde, toplumların yaşamındaki farklı olayların demokrasinin lehine döndüğünü gördük; tüm insanlar kendi çabalarıyla buna katkıda bulunmuşlardır; demokrasinin başarıya ulaşması için çalışanlar ile demokrasiye hizmet etmeyi aklından bile geçirmeyenler; demokrasi için mücadele edenler ile kendilerini demokrasinin düşmanı ilân edenler, hepsi şöyle veya böyle aynı yola itilmiştir ve hepsi birlikte çalışmıştır; bazıları kendilerine rağmen, bazılarıysa farkına bile varmadan – Tanrı'nın elindeki kör enstrümanlar.

Fırsat eşitliğinin kademeli gelişimi tanrısal bir olgudur; tanrısallığın temel niteliklerini taşır: Evrenseldir, süreklidir, her an insanların etkisinden bağımsızdır; bütün olaylar, tıpkı bütün insanlar gibi, onun gelişimine hizmet eder.

Çok uzak bir zamanda başlayan sosyal bir hareketin tek bir kuşağın çabalarıyla kesintiye uğrayıp askıya alınabileceğini düşünmek mantıklı mıdır? Feodaliteyi yıktıktan ve kralları devirdikten sonra, demokrasinin burjuvalar ve zenginler karşısında geriye düşeceğini düşünmek mümkün müdür? Demokrasi böylesine güçlendiği ve rakiplerinin böylesine zayıfladığı bir zamanda duracak mıdır?

Peki, nereye gidiyoruz? Bunu kimse bilemez; zira karşılaştırma yapacak ölçütlere sahip değiliz henüz; günümüzdeki koşullar Hıristiyanlar arasında hiçbir dönemde ve dünyadaki hiçbir ülkede olmadığı kadar eşittir; bu nedenle, halihazırda gerçekleşen şeylerin büyüklüğü, bundan sonra gerçekleşecek şeyleri tahmin etmemizi zorlaştırmaktadır.

Okuyacağımız bu kitap, bir bütün olarak, yüzyıllardan beri tüm engelleri aşarak ilerleyen ve bugün de yarattığı yıkımların ortasında ilerlemeye devam eden karşı konulmaz bir devrime tanık olmanın yazarın ruhunda yarattığı bir tür dinsel korku duygusu içinde yazılmıştır.

Tanrı'nın iradesine dair kesin işaretleri keşfetmemiz için Tanrı'nın bizimle bizzat konuşması gerekmez; doğanın olağan seyrinin ve yaşanan olaylardaki sürekli eğilimin ne olduğunu incelemek yeterlidir; Yaratıcı hiç ses vermeden, ben yıldızların uzayda Yaratıcının eliyle çizilen yolları takip ettiğini biliyorum.

Eğer bugünkü insanlar, uzun gözlemler ve ciddi düşünceler sayesinde, eşitliğin kademeli ve ilerlemeci gelişiminin insanlık tarihinin hem geçmişi hem de geleceği olduğunu görebilirlerse, bu keşif tek başına söz konusu gelişmeye Tanrı'nın iradesinin kutsal niteliğini kazandıracaktır. Bu durumda, demokrasinin gelişimini durdurmak istemek Tanrı'ya karşı savaşmak demektir; ulusların yapması gereken tek şey, Tanrı'nın kendilerine empoze ettiği toplumsal duruma uyum sağlamaktır.

Bugünkü Hıristiyan toplumların korkunç bir manzara sunduklarını düşünüyorum; onları sürükleyen hareket artık engellenemeyecek kadar güçlüdür; buna karşın, bu hareket artık yön verilemez olduğunu düşünmeye neden olacak kadar hızlı değildir. Bu toplumların kaderi onların elindedir; fakat kısa zamanda ellerinden kaçıp gider.

Demokrasiyi öğretmek, demokrasi inancını canlandırmak, demokratik mizacı saflaştırmak, hareketlerine düzen vermek, deneyimsiz olduğu yerlere yavaş yavaş bilimi yerleştirmek, kör içgüdülerinin yerine gerçek çıkarlarını koymak, demokratik

yönetimi zamanlara ve mekânlara uyarlamak, demokrasiyi insanlara ve koşullara göre ayarlamak; işte bugün toplumu yönetenlere verilen ödevlerin birincisi budur.

Yepyeni bir dünya için yeni bir siyaset bilimi gereklidir.

Fakat bunu pek düşünmüyoruz; hızla akan bir ırmağın ortasındayız ve kıyıda görülen bazı kalıntılara gözümüzü dikip ısrarla bakıyoruz; oysa akıntı bizi sürüklüyor ve uçurumlara doğru itiyor.

Bizim dışımızda, betimlediğim büyük toplumsal devrimin daha hızlı ilerlemeler kaydettiği hiçbir Avrupa toplumu yoktur; bu devrim orada daima rastlantı sonucu ilerlemiştir.

Devlet liderleri bunun için önceden bir şeyler yapmayı asla düşünmemiştir; büyük toplumsal devrim onlara rağmen ya da onlar farkına varmadan yaşanmıştır. Ulusu oluşturan en güçlü, en donanımlı ve ahlâki olarak en nitelikli sınıflar demokrasiye sahip olmaya ve ona yön vermeye çalışmamışlardır hiç. Bu durumda demokrasi kendi yabanıl güdülerine terk edilmiştir; ebeveynlerinin ilgisinden yoksun olan, şehirlerdeki sokaklarda kendi başlarına büyüyen ve toplumu yalnızca kusurları ve rezillikleriyle tanıyan çocuklar gibi kendi kendine büyümüştür demokrasi. Kendiliğinden iktidarı ele geçirdiği zaman bile, insanlar demokrasinin varlığından habersiz gibiydi. O zaman herkes onun en küçük isteklerine tümüyle boyun eğmeye başladı; insanlar gücün imgesi olarak demokrasiye hayranlıkla baktılar; ardından, demokrasi kendi aşırılıkları nedeniyle zayıflamaya başladığında, yasa koyucular demokrasiyi öğretmek ve iyileştirmek yerine onu tümüyle ortadan kaldırmak gibi düşüncesiz bir işe giriştiler; demokratik bir yönetim anlayışı yaratmayı hiç istemediler ve tek düşünceleri demokrasiyi yönetimden uzaklaştırmaktı.

Bunun sonucunda, demokratik devrim toplumsal yapının içerisinde gerçekleşme yoluna girmiştir; fakat toplumsal yapı söz konusu devrimi yararlı kılmak için yasalarda, düşüncelerde, tutum ve alışkanlıklarda gerekli olan değişimleri yaratmaktan

uzak kalmıştır. Böylece demokrasi denen şeye sahip olduk; fakat demokrasinin kusurlarını azaltacak ve doğal yararlarını ortaya çıkaracak olan şeyden henüz yoksunduk; beraberinde getirdiği kötü şeyleri görüyoruz, ama bize verebileceği iyi şeyleri henüz bilmiyoruz.

Aristokrasiye yaslanan krallık gücü Avrupa'daki halkları rahatça yönetirken, sefaletin ortasında kalan toplum bugün anlamakta ve takdir etmekte zorlandığımız türlü mutluluklar yaşıyordu.

Bazı kişilerin gücü prenslerin zorbalığı için aşılmaz duvarlar örmekteydi; halkın gözünde neredeyse kutsal bir niteliğe sahip olduğunu düşünen krallar iktidarlarını kötüye kullanmama iradesini kendi elleriyle yarattıkları saygıdan alıyorlardı.

Soylular toplumdan çok uzaklardı; buna karşın, toplumun vaziyetinden iyicil ve sakin bir hava kazanıyorlardı, tıpkı bir çoban ile koyunları arasında olduğu gibi. Yoksulları kendi eşitleri olarak görmemekle birlikte, tıpkı Tanrı tarafından ellerine bırakılan bir emanetmiş gibi yoksulların kaderini önemserlerdi.

Halk, sahip olduğundan farklı bir durumda olabileceğini ya da kendisini yönetenlerle eşit olabileceğini hiç düşünemediğinden, efendilerin verdikleriyle yetinirdi ve onların sahip olduğu hakları asla tartışmazdı. Yönetenler yüce gönüllü ve adil oldukları müddetçe halk onları severdi ve hiç zorlanmadan, aşağılık duygusu hissetmeden onların isteklerine boyun eğerdi, tıpkı Tanrı'dan gelen kaçınılmaz kötülüklere boyun eğdiği gibi. Ayrıca, ahlâki değerler ve âdetler zorbalık için belli sınırlar çizmekteydi ve mutlak güç durumunda bile bir tür hukuk oluşturmuştu.

Soylular, meşru saydıkları ayrıcalıkların bir gün kendilerinden koparılacağını hiç düşünmediklerinden, köleler kendi durumlarını doğanın değişmez kanunlarının bir sonucu olarak gördüklerinden, çok farklı kaderlere sahip olan bu iki sınıf arasında bir tür karşılıklı teveccühün oluştuğu düşünülürdü. O zamanlar toplumda eşitsizlik ve sefalet görülürdü, fakat ruhlar bundan etkilenmemiş, bozulmamıştı.

İnsanları çizgiden çıkaran şey iktidarın uygulamaları ya da boyun eğme alışkanlığı değildir; meşru olmadığını düşündükleri bir gücün kullanılması ya da haksız olarak ele geçirilmiş ve baskıcı olan bir iktidara boyun eğmektir.

Bir tarafta zenginlik, güç, bol zaman ve bunların yarattığı lüks arayışı, incelikli tatlar, ruhun zevkleri ve sanat arzusu; diğer tarafta sürekli çalışma, bayağılık ve cehalet. Fakat bu bayağı ve cahil kalabalığın içinde güçlü tutkular, cömert duygular, derin inançlar ve yabanıl erdemler vardı. Bu şekilde örgütlenen toplumsal yapı kalıcı, güçlü ve özellikle de görkemli olabiliyordu.

Fakat işte toplumsal katmanlar birbirine karışmaya başlıyor; insanlar arasında yükselen engeller alçalıyor; alanlar bölünüyor, iktidar paylaşılıyor, aydınlık yayılıyor, bilgi düzeyleri eşitleniyor; toplumsal düzlem demokratikleşiyor ve nihayet demokrasinin egemenliği kurumlar ve yaşam biçimleri içerisinde yavaşça yerini alıyor.

İşte bu noktada, yasaları kendi eseri olarak gördüğü için yasaları benimseyen ve zahmetsizce onlara boyun eğen; hükümetin otoritesi kutsal değil de gerekli kabul edilip saygı gördüğünden, Devlet liderine duyulan saygının asla bir tutkuya dönüşmediği, akılcı ve sakin bir duygu halini aldığı bir toplum tasavvur ediyorum. Böyle bir toplumda, her bireyin hakları olduğundan ve haklarını koruyacağını bildiğinden, bütün sınıflar arasında kesin bir güven oluşacaktır; ve aynı zamanda, kibirden ve aşağılık duygusundan uzak karşılıklı bir alçakgönüllülük olacaktır.

Gerçek çıkarlarını öğrenen halk, toplumun güzelliklerinden yararlanmak için yükümlülüklerini yerine getirmesi gerektiğini anlayacaktır. Yurttaşların özgürce biraraya gelmesi böylece soyluların bireysel gücünün yerini alabilecektir; Devlet zorbalıktan, başıbozukluktan ve sefahatten uzak kalacaktır.

Bu şekilde meydana gelen demokratik bir devlette, toplumun hiçbir şekilde hareketsiz kalmayacağını görüyorum; böyle bir toplumdaki hareketler düzenli ve kademeli olacaktır; aris-

tokratik bir düzene kıyasla bu toplum daha renksiz görünse bile, orada daha az sefalet görülecektir; insanların zevkleri daha ılımlı, ve genel olarak daha itidalli olacaklardır; bilimler daha ölçülü olacak ve cehalet giderek azalacaktır; duygular daha yumuşak ve alışkanlıklar daha incelikli olacaktır; böyle bir toplumda kusurların daha çok ama suçların daha az olduğu görülecektir.

Coşkulu ve ateşli inançlar olmadığında, aydınlanmalar ve atılımlar bazen yurttaşlardan büyük fedakârlıklar isteyecektir; her insan aynı derecede zayıf olduğundan, kendi benzerlerine yönelik aynı ihtiyacı duyacaktır; ve onların desteğini yalnızca onlara kendi yardımını sunmak koşuluyla alabileceğini bildiğinden, kendi özel çıkarının ortak çıkarla iç içe geçtiğini kolaylıkla görecektir.

Nihai şeklini bulan bir ulus daha az parlak, daha az görkemli ve belki daha az güçlü olacaktır; fakat yurttaşların çoğunluğu orada daha müreffeh bir hayata kavuşacak ve halk, daha iyi olmaktan umudunu kestiği için değil ama iyi olmayı bildiği için daha dingin olacaktır.

Böyle bir ortamda her şey iyi ve yararlı olmasa bile, en azından toplum iyi ve yararlı bulduğu her şeye sahip olacaktır ve insanlar, aristokrasinin sunabileceği toplumsal avantajları tümüyle arkalarında bırakarak, demokrasinin onlara sunabileceği bütün iyi şeyleri demokrasiden alacaklardır.

Peki, biz, atalarımızın toplumsal düzenini terk ederek, onların kurumlarını, düşüncelerini ve değerlerini arkamızda bırakarak, bunların yerine neleri koyuyoruz?

Kraliyet iktidarının saygınlığı yerini yasaların hâkimiyetine bırakmadan sönüp gitti; günümüzde halk iktidarları küçümser, ama ondan korkar; ve bu korku, geçmişte saygı ve sevginin verdiklerinden fazlasını halktan koparır.

Birbirinden bağımsız olarak zorbalığa karşı mücadele edebilecek olan bireysel varoluşları yok ettiğimizi fark ediyorum; fakat diğer yandan, hükümetlerin ailelerden, loncalardan veya bireylerden koparılan ayrıcalıkları miras olarak aldıklarını gö-

rüyorum; o halde, küçük bir yurttaşlar grubunun kimi zaman baskıcı ama çoğunlukla korumacı olan gücünün yerini ortak bir zayıflık almıştır.

Zenginliklerin bölüşümü zenginler ile yoksullar arasındaki mesafeyi azaltmıştır; fakat bunlar birbirlerine yaklaşırken, birbirlerinden nefret etmek için yeni nedenler bulmuş gibidirler; birbirlerine korku ve arzu dolu bakışlar atarken, karşılıklı olarak birbirlerini iktidardan uzaklaştırırlar; her iki taraf için de hak düşüncesi söz konusu değildir; her iki taraf da güce sahip olmayı bugünün varlık nedeni ve geleceğin tek garantisi olarak görür.

Yoksul insan atalarının inançlarını terk ederken, onların önyargılarını büyük ölçüde muhafaza etmiştir; atalarının erdemlerini geride bırakmış ama onların cehaletini devralmıştır; eylemlerinin dayanağı olarak çıkar düşüncesini benimsemiştir ama onun ilmine sahip değildir; ve geçmişteki fedakârlıkları nasıl bilinçten yoksunduysa, bugünkü bencilliği de o derece bilinçsizdir.

Toplum sükûnet içindedir, fakat kendi gücünün ve iyiliğinin farkında olduğundan değil; tam tersine, kendisinin zayıf ve kötürüm olduğuna inandığı için; herhangi bir çaba sarf ederken ölmekten korkar; herkes kötü olanı bilir, ama hiç kimse daha iyi olanı aramak için gerekli cesarete ve güce sahip değildir; zayıflayarak son bulan yaşlılık arzularına benzeyen, görünür veya kalıcı hiçbir şey yaratmayan arzularımız, üzüntülerimiz, acılarımız ve sevinçlerimiz var.

Böylelikle, eskiden iyi görülen her şeyi bir kenara bıraktık, yeni durumun sunacağı yararları pek bilmeden; aristokratik bir toplumu yıktık ve eski yapılara ait yıkıntıların ortasında hoşnut yüzlerle beklerken, orada sonsuza dek kalmak istiyor gibiyiz.

Düşünce dünyasında olup bitenler de pek sevindirici değildir.

Huzursuz bir gidişatı olan ya da kontrolsüz tutkulara terk edilen Fransız demokrasisi yoluna çıkan her şeyi devirdi ve yıkamadığı şeyleri de sarstı. Kendi egemenliğini kurmak üzere yavaş yavaş topluma hâkim olduğunu göremedik; ama bir kav-

ganın çalkantıları ve karmaşaları içinde yoluna devam etti. Kavganın ateşiyle canlanan, rakiplerinin düşünceleri ve aşırılıkları yüzünden kendi düşüncesinin doğal sınırlarının ötesine itilen her insan, peşinden koştuğu hedefleri gözden yitiriyor, gerçek duyguları ve gizli dürtüleriyle hiç uyuşmayan bir dil tutturuyor.

İşte tanık olmaya zorlandığımız o tuhaf karmaşa buradan geliyor.

Hatıralarıma bakıyorum da, bugün gözlerimizin önünde olup bitenlerden daha büyük üzüntü ve acıma duygusu veren başka bir şey göremiyorum. Günümüzde, düşünceleri arzulara ve eylemleri inançlara bağlayan doğal bağı koparmış gibiyiz. İnsanların düşünceleri ve duyguları arasında kendisini her zaman hissettiren yakınlık yok olmuş görünüyor; manevi yakınlık yaratan bütün kaideler yıkılmış diyebiliriz.

Bugün aramızda, içi şevkle dolu olan, öteki dünyanın hakikatleriyle beslenmekten mutluluk duyan dinsel bir hayat yaşayan Hıristiyanlar var hâlâ; hiç kuşkusuz onlar, her türlü manevi yüceliğin kaynağı olan insanlığın özgürleşmesinden yana saf tutacaklardır. Tanrı karşısında tüm insanları eşit kılan Hıristiyanlık bütün yurttaşların kanunlar önünde eşit olmasından rahatsız olmayacaktır. Fakat tuhaf olaylar neticesinde, din bu zamanlarda, demokrasinin alt üst ettiği güçlere angaje olmuş haldedir ve gerçekte arzuladığı eşitliğe pek çok yerde karşı çıkmakta, özgürlüğü düşman gibi görüp lanetlemektedir; oysaki el ele tutuşsa, onun amaçlarını ve çabalarını yüceltebilir.

Dindar insanların yanında, yüzleri gökyüzünden ziyade yeryüzüne dönük olan insanlar görüyorum; özgürlük taraftarı olan bu insanlar, yalnızca özgürlüğü en soylu erdemlerin kaynağı olarak gördükleri için değil, aynı zamanda onu en büyük iyiliklerin de kaynağı olarak gördükleri için, samimi bir biçimde özgürlüğü egemen kılmayı ve onun iyiliklerini insanlara sunmayı arzuluyorlar. Bu insanların dinden yardım dilemeyi seve seve isteyeceklerine inanıyorum, zira şunu bilmeliler ki, ahlâki değerlerin egemenliği olmaksızın özgürlük hâkim kılınamaz ve

ahlâki değerler de inançlar olmadan yaratılamaz. Fakat bu insanlar dini rakiplerinin safında görmüşlerdir ve bu onlara yetmiştir; birileri dine saldırırken, diğerleri onu savunmaktan korkar hale gelmiştir.

Geçmiş yüzyıllarda, aşağılık ve kirli ruhlar köleliğe övgüler dizmiştir; buna karşın, özgür ruhlar ve cömert yürekler insanlığın özgürlüğünü kurtarmak için umutsuzca mücadele etmiştir. Ancak günümüzde, tabiatı itibariyle soylu ve gururlu olan, düşünceleri doğrudan doğruya arzularıyla çatışan ve kendilerinin hiç bilmediği köleliği ve alçaklığı öven insanlarla karşılaşırız. Buna karşın, özgürlüğü kutsal ve yüce kılan şeyleri hissediyorlarmış gibi özgürlükten bahseden ve asla bilmedikleri hakları insanlık adına haykırarak talep eden insanlar görüyoruz.

Sakin alışkanlıkları, saf mizaçları, rahatlıkları ve aydınlıklarıyla, kendilerini kuşatan insanların zirvesine kendiliğinden yerleşen erdemli ve yumuşak başlı insanlar görüyorum. Yaşadıkları vatan için içten sevgiyle dolu olan bu insanlar onun için büyük fedakârlıklar yapmaya hazırlar; bununla birlikte, uygarlık kimi zaman onları kendisine rakip gibi görüyor; o insanların kötü yönleriyle iyi yanlarını birbirine karıştırıyor; zihinlerinde kötülük düşüncesi kopmaz bir biçimde yenilik düşüncesiyle iç içe geçmiş gibi görünüyor.

Bunların yanında, ilerleme adına insanı gerçekleştirmeye çalışırken, doğru olanı umursamadan yararlı olanı bulmak, inanca mesafeli bir bilim ve erdemden uzak bir iyi olma hali yaratmak isteyen insanlar görüyorum; bunlar kendilerini modern uygarlığın galipleri olarak görüyor ve kendilerini küstahça onun zirvesine yerleştiriyorlar; bunu yaparken, kendilerine terk edilen bir alanı gasp ediyorlar, fakat liyakatsizlikleri onları o alandan uzaklaştırıyor.

Peki, biz neredeyiz?

İnançlı insanlar özgürlüğe karşı savaşıyor ve özgürlük dostları inançlara saldırıyor; soylu ve cömert insanlar köleliğe övgüler dizerken, köle ruhlu aşağılık insanlar bağımsızlığı övüyor;

aydınlık ve dürüst insanlar her türlü ilerlemenin düşmanı olmuşken, değerlerden ve vatan sevgisinden yoksun insanlar uygarlığı ve aydınlanmayı savunuyor!

O halde bütün yüzyıllar bizim yüzyılımıza mı benziyor? Bugün olduğu gibi, insanlar her şeyin birbirinden kopuk olduğu; erdemlerin akıldan ve aklın onurdan yoksun olduğu; düzen arzusunun zorbalık arzusuyla ve özgürlük sevdasının yasaları yok saymayla birbirine karıştığı; bilincin insan eylemlerine ışık tutmadığı, hiçbir şeyin serbest ya da yasak, onurlu ya da onursuz, doğru ya da yanlış olmadığı bir dünyada mı yaşadılar hep?

Yaratıcının, insanı yarattıktan sonra, etrafımızı kuşatan düşünsel sefaletin ortasında sonuçsuz bir şekilde debelenmeye terk ettiğini düşünebilir miyiz? Ben böyle bir şeye inanamam; Tanrı Avrupa toplumları için daha dengeli ve daha ılımlı bir gelecek hazırlıyor; ben Tanrı'nın gerçek amaçlarını bilmiyorum, ama bu amaçlara nüfuz edemiyorum diye onlara inanmaktan vazgeçmeyeceğim; ve ben Tanrı'nın adaletinden şüphe etmek yerine, kendi aklımdan şüphe etmeyi yeğlerim.

Dünya üzerinde, bahsettiğim büyük toplumsal devrimin neredeyse doğal sınırlarına ulaşmış gibi göründüğü bir ülke var; söz konusu devrim o ülkede basit ve kolay bir biçimde gerçekleşmiştir; yahut diyebiliriz ki, bu ülke, devrimin kendisini yaşamadan içimizde gerçekleşen demokratik devrimin sonuçlarını açıkça görmektedir.

17. yüzyılın başlarında Amerika'ya yerleşmeye gelen göçmenler, demokrasi ilkesini, eski Avrupa toplumlarında bu ilkenin savaştığı tüm ilkelerin içinden çekip almışlardır bir bakıma; ve bu ilkeyi Yeni Dünya'nın kıyılarına taşımışlardır. Demokrasi ilkesi orada özgürce büyümüş ve birtakım değerler ile birlikte yürüyerek yasalar içinde usulca gelişmiştir.

Amerikalılar gibi bizim de er ya da geç neredeyse eksiksiz bir fırsat eşitliği düzeyine ulaşacağımıza dair hiçbir şüphem yoktur. Bunu söylerken, benzer bir toplumsal durumdan, Amerikalıların çıkardıkları siyasal sonuçları zorunlu olarak çıkarmaya

yöneleceğimizi kastetmiyorum kesinlikle. Demokrasiden doğabilecek yegâne yönetim biçiminin Amerikalılar tarafından bulunan yönetim biçimi olduğunu düşünmekten çok uzağım. Fakat, yasaları ve değerleri yaratan koşulların iki ayrı ülkede neler yarattığını bilmemizin bize büyük bir yarar sağlaması için, söz konusu koşulların her iki ülkede aynı olması yeterlidir.

Dolayısıyla, Amerika'yı incelememin nedeni yalnızca bir merak duygusunu –haklı bir merak– tatmin etmek değildir; benim arzum, orada bizim yararlanabileceğimiz bilgiler bulmaktır. Övgü dolu bir söylev vermek istediğimi düşünmek garip bir yanılgı olacaktır; bu kitabı okuyan herkes amacımın asla bu olmadığını görecektir; ayrıca amacım herhangi bir yönetim biçimini genel olarak öne çıkarmak ve övmek de değildir; zira ben, yasalar içinde mutlak bir doğruluğun neredeyse hiçbir zaman olamayacağına inananlardan biriyim. Ayrıca, karşı konulmaz bir seyir izlediğini düşündüğüm toplumsal devrimin insanlık için yararlı ya da zararlı olup olmadığını anlamak gibi bir iddiam da yoktur; ben bu devrimi tamamlanmış ya da tamamlanmak üzere olan bir olgu olarak kabul ediyorum. Bu devrimin gerçekleştiğine tanık olan halklar arasında, devrimin en eksiksiz ve en sorunsuz gelişme düzeyine ulaştığı halkın hangisi olduğunu bulmaya çalıştım; bundaki amacım, devrimin doğal sonuçlarını açık bir biçimde ortaya koymak ve eğer mümkünse bu sonuçları insanlar için yararlı kılacak araçları bulmaktır. Amerika'da Amerika'dan fazlasını bulduğumu itiraf etmeliyim; demokrasinin kendisine, onun eğilimlerine, karakterine, önyargılarına ve arzularına dair bir imge yakalamaya çalıştım; demokrasiyi tanımak istedim, en azından demokrasiden almayı umduğumuz ya da demokraside bizi korkutan şeylerin ne olduğunu bilmek için.

Bu kitabın birinci bölümünde, Amerika'da kendi eğilimlerini izleyen ve neredeyse tümüyle içgüdülerine terk edilen demokrasinin yasalara doğal olarak nasıl bir yön verdiğini, yönetimde yarattığı seyri ve genel olarak çalışma alanlarında sahip olduğu gücü anlatmaya çalıştım. Demokrasinin yarattığı iyiliklerin ve

kötülüklerin neler olduğunu bilmek istedim. Amerikalıların demokrasiyi yönetme noktasında hangi önlemleri aldığını ve neleri gözden kaçırdığını görmeye çalıştım; ve demokrasinin toplumu yönetmesine imkân veren nedenleri ayırt etmeye çalıştım.

Kitabın ikinci bölümünde, amacım, fırsat eşitliğinin ve demokratik yönetimin sivil toplum üzerinde, düşünceler, değerler ve alışkanlıklar üzerinde yarattığı etkiyi anlatmaktır; fakat bu amacımı nihayete erdirmek için artık eskisi kadar gayretli olmadığımı hissetmeye başladım. Yüklendiğim görevi henüz tamamlamadan önce, yaptığım çalışmalar neredeyse tümüyle yararsız hale gelecekti. Belki bir başkası, Amerikan karakterinin temel niteliklerini okurlara göstermeli ve ortaya çıkan manzaraların ciddiyetini hafif bir örtüyle kaplayarak, hakikatleri tüm etkileyiciliğiyle sunmalıdır –bu benim yapamayacağım bir şey.[1]

Amerika'da gördüğüm şeyleri okurlara göstermeyi başarabildim mi, bilmiyorum, fakat bunu samimi olarak istediğimi biliyorum; ayrıca, bazen düşünceleri olaylara uyarlamak yerine olayları düşüncelere uyarlamak gibi bir ihtiyaca kendimi kaptırdıysam, bunu bilmeden yapmışımdır.

Yazılı belgelerin yardımıyla bir şeyi ortaya koymak mümkün olduğunda, orijinal belgelere, en özgün ve en çok benimsenen eserlere başvurmaya özen gösterdim.[2] Kendi kaynaklarımı not-

---

[1] Bu kitabın birinci baskısını yayımladığımız dönemde, Amerika'daki seyahatimde bana yoldaşlık eden Gustave de Beaumont, *Marie ya da Amerika'da Kölelik* adlı kitabı üzerinde çalışmaya devam ediyordu; kitap daha sonra yayımlandı. Beaumont'un temel amacı Anglo-Amerikalı toplumunda zencilerin durumunu ortaya koymak ve betimlemekti. Beaumont'un eseri, Birleşik Cumhuriyetler için yaşamsal nitelikte olan kölelik meselesine yeni ve canlı bir ışık tutacaktır. Yanılıyor muyum, bilmiyorum, ama bana öyle geliyor ki Beaumont'un kitabı, kitapta birtakım duygular ve manzaralar bulmayı uman insanları fazlasıyla çektiğinden, her şeyden önce gerçek bilgiler ve derin hakikatler arayan okurlar arasında daha büyük ve daha kalıcı bir başarı elde edecektir.

[2] Yasamaya ve yürütmeye dair belgeler bana büyük bir lütufla sunuldu

larda belirttim ve herkes bunları doğrulayabilir. Düşünceler, politik uygulamalar, değerlere ve yaşam tarzlarına dair gözlemler söz konusu olduğunda, bu konularda en bilgili insanlara başvurmaya çalıştım. Ele aldığım meselenin önemli ya da şüpheli olduğu durumlarda tek bir tanıkla yetinmedim; bütün tanıklıkları dikkate alarak karar verdim.

Burada okurun verilen sözler noktasında bana inanması gerekir. Söylediğim şeyleri desteklemek için, okurun iyi bildiği ya da en azından öyle olmaya lâyık kişilerin otoritesine başvurabilirdim, ama böyle bir şey yapmaktan sakındım. Bir yabancı çoğu zaman ev sahibiyle baş başayken önemli hakikatleri öğrenebilir ki, bunlar ev sahibinin arkadaşlarından saklayacağı hakikatler olabilir; insan onunla birlikteyken zorunlu bir sessizlikten kurtulur; onun ölçüsüzlüğünden veya patavatsızlığından korkmaz, çünkü gelip geçicidir. Bunlara benzer her özel açıklama benim tarafımdan derhal kayıt altına alınmıştır, ama çantamdaki yerlerinden asla çıkmayacaklardır; gördükleri cömert bir misafirperverlikten sonra sürekli acılardan ve sıkıntılardan söz eden gezginlerden biri olmaktansa, yazdıklarımın başarısızlığa uğramasını tercih ederim.

Gösterdiğim tüm özene rağmen, bu kitabı eleştirmekten daha kolay bir şey olmadığını biliyorum –tabii birileri eleştirmeyi arzu ederse.

Kitabıma yakından bakmak isteyenler, bütün kitap boyunca, bütün küçük düşünceleri birbirine bağlayan bir ana düşüncenin

---

ve bunu daima minnettarlıkla anacağım. Bu şekilde araştırmalarımı kolaylaştıran Amerikalı memurlar arasında özellikle o dönemde Devlet sekreteri olan (şimdilerde Paris'te tam yetkili bir bakan) sayın Edward Livingston'ı özellikle anmak istiyorum. Kongre'ye yaptığım gezi sırasında, sayın Livingston, Federal Hükümete bağlı olarak, elimdeki belgelerin çoğunu bana bırakmayı istemiştir. Livingston, yazdıklarım okumaktan zevk aldığımız, henüz tanımadan hayran olduğumuz ve onur duyduğumuz, minnettarlık duymaktan mutlu olacağımız o nadir insanlardan biridir.

olduğunu görecektir diye düşünüyorum. Fakat ele aldığım meseleler çok büyük bir çeşitlilik arz etmektedir; bu yüzden, tek bir olayı anlattığım tüm olayların, tekil bir düşünceyi bütün düşüncelerin karşısına koymaya çalışan biri bunu kolaylıkla yapabilir. Bu nedenle, insanların, kitaba hâkim olan anlayış içerisinde kitabı okuma lütfunu göstermelerini isterim; ve bu kitabı yarattığı genel izlenim itibariyle değerlendirmelerini dilerim, zira ben yalnız şu veya bu nedene dayanarak değil, birçok nedene dayanarak karar vermeye çalışmışımdır.

Anlaşılmak istenen bir yazarın her bir düşüncesini bütün teorik sonuçlarına ve kimi zaman da yanlışın ve imkânsızın sınırlarına kadar ilerletmesi gerektiğini unutmamak gerekir; zira eylemler dünyasında bazen mantık kurallarının dışına çıkmak gerekli olsa da, aynı şeyi söylemler dünyasında yapamayız ve insan genellikle eylemlerinde tutarlı olmakta ne denli zorlanıyorsa, sözlerinde tutarsız olmakta da o derece zorlanır.

Birçok okurun bu eserin temel eksiği olarak göreceği şeyi bizzat kendim söyleyerek bitirmek istiyorum. Bu kitap açık bir biçimde kimsenin ardından gitmemektedir; kitabı yazarken belli bir kesime hizmet etmeye ya da birilerine karşı mücadele etmeye çalışmadım; çeşitli kesimlerden daha ilerisini görmeye çalıştım yalnızca (ancak farklı bir yol izlediğim söylenemez); onlar yarına odaklanırken, ben geleceği hayal etmek istedim.

BİRİNCİ KISIM

Birinci Bölüm

KUZEY AMERİKA'NIN GÖRÜNÜMÜ

İki büyük bölgeye ayrılan Kuzey Amerika; bir bölge kutba doğru uzanır, diğeri ekvatora doğru – Mississippi Vadisi – Burada görülen Yeryüzünün hareketlerine ait izler – İngiliz kolonilerinin kurulduğu Atlantik Okyanusu kıyıları – Büyük Keşif döneminde Kuzey Amerika ile Güney Amerika'nın sahip olduğu farklı görünümler – Kuzey Amerika'daki ormanlar – Çayırlar – Göçebe yerli kabileleri – Dışsal görünümleri, mizaçları, dilleri – Bilinmeyen bir halka ait izler.

Kuzey Amerika, fiziksel görünümü itibariyle, ilk bakışta ayırt edilmesi kolay olan genel özellikler taşımaktadır. Toprakların, suların, dağların ve vadilerin dağılımında bir tür yöntemsel düzen rol oynamış gibidir. Karmaşık nesneler dünyasında ve alabildiğine çeşitli manzaralar arasında sade ve oturaklı bir düzenleme göze çarpmaktadır.

İki devasa bölge Kuzey Amerika'yı neredeyse eşit bir biçimde ikiye böler. Bunlardan biri kuzeyde kuzey kutbuyla sınırlanır; doğuda ve batıda iki büyük okyanus yer alır. Ardından, bu

bölge güneye doğru uzanır ve bir üçgen oluşturur; bu üçgenin düzensiz köşeleri Kanada'daki büyük göllerin altında birbiriyle buluşur.

İkinci büyük bölge birinci bölgenin sonlandığı yerde başlar ve kıtanın geri kalanına yayılır.

İki büyük bölgeden biri hafifçe kutba doğru uzanmıştır; ikincisiyse ekvatora doğru.

Birinci bölgede bulunan topraklar çok yumuşak bir eğimle kuzeye doğru iner, öyle ki bir plato oluşturdukları söylenebilir. Bu devasa düz arazinin içinde ne yüksek dağlar, ne de derin vadiler vardır.

Bu bölgedeki sular âdeta yılanlar gibi kıvrılarak rastgele etrafa yayılır; ırmaklar birbirine karışır, birbiriyle birleşir, birbirinden ayrılır, sonra yeniden birleşir, sayısız bataklıkta kaybolur, oluşturdukları ıslak bir labirentin ortasında dağılır ve nihayet sayısız dolambaçlardan geçerek kuzey denizlerine ulaşır. Bu ilk bölgenin sınırlarını çizen büyük göller eski dünyadaki göller gibi tepelerin veya kayalıkların arasında sıkışmamıştır; kıyıları düzdür ve sudan en fazla birkaç ayak yüksekliktedir. Göllerin her biri ağzına kadar dolu büyük bir bardak gibi görünür; yeryüzünün yapısındaki en küçük bir değişiklik göllerdeki suları kuzey yönünde veya dönenceler arasındaki denizlere doğru hareketlendirir.

İkinci bölge daha engebelidir ve insanlar için kalıcı yerleşim yerlerine dönüşmek açısından daha uygundur; iki uzun dağ zinciri bölgeyi uzunlamasına böler; Allegheny adını taşıyan dağ zinciri Atlantik Okyanusu'nun kıyılarını takip eder; diğer dağ zinciriyse paralel olarak güney denizine doğru uzanır.

İki dağ zinciri arasında kalan alan 228.343 liyö[1] karedir.[2] Bu durumda, yüzey alanı Fransa'dan altı kat daha büyüktür.[3] Bu-

---

[1] *Lieue*, eski bir uzunluk birimi; 1 lieue yaklaşık 5 kilometredir (ç.n.).

[2] 1.341.649 mil. Bkz. *Darby's View of the United States*, s. 499. Buradaki milleri 2000 boy ölçeğine indirgedim. (Boy ölçeği: Yaklaşık

nunla birlikte, bu devasa alan tek bir vadiden ibarettir ve bu vadi Allegheny'nin yuvarlak zirvesinden inerek, herhangi bir engelle karşılaşmadan Rocky dağlarının doruklarına kadar tırmanır.

Vadinin derinliklerinde devasa bir nehir akar. Dağlardan akan bütün suların her taraftan bu ırmağa doğru aktığını görürüz. Eskiden Fransızlar, yitik vatanın anısına, bu ırmağa Saint-Louis adını vermişlerdir; Yerliler, kendi gösterişli dillerinde, bu ırmağa Suların Babası ya da Mississippi demişlerdir.

Mississippi kaynağını yukarıda bahsettiğim iki büyük bölgenin sınırlarından, bu bölgeleri ayıran platonun zirvesine doğru uzanan alanlardan alır. Mississippi'nin yakınlarında, kuzey denizlerine boşalan bir başka büyük nehir vardır.[4] Mississippi bazen hangi yolu izleyeceğini bilmez gibi görünür; çoğun kendi izlerine geri döner; göllerin ve bataklıkların ortasında akışı yavaşladıktan sonra nihayet nereye akacağına karar verir ve yavaşça güneye doğru bir yol çizer.

Doğanın kendisine açtığı kil yatağının derinlerinde kimi zaman sakin akan, kimi zaman fırtınalarla kabaran Mississippi aktığı yol üzerinde bin liyöden büyük bir alanı sular.[5] Doğduğu noktanın altı yüz liyö yukarısında[6] nehir on beş metrelik ortalama bir derinliğe ulaşmıştır ve 300 tonilatoluk büyük gemiler yaklaşık iki yüz liyölük bir alan boyunca nehrin üzerinde ilerler.

Seyrüsefer yapılabilen elli yedi büyük ırmak sularını Mississippi'ye katar. Nehrin kolları arasında, biri 1.300 liyölük,[7] biri 900,[8] biri 600,[9] biri 500,[10] dördü 200[11] liyölük ırmaklar bulu-

---

iki metrelik bir uzunluk; ç.n.)

[3] Fransa 35.181 liyökaredir.

[4] Kızıl Nehir.

[5] 2.500 mil,1.032 liyö. Bkz. *Descriptions des États-Unis*, Warde, cilt: I, s. 166.

[6] 1.364 mil, 563 liyö. Bkz. *age.*, cilt: I, s. 169.

[7] Missouri. Bkz. *age.*, s. 132 (1.278 liyö).

[8] Arkansas. Bkz. *age.*, s. 178 (877 liyö).

[9] Kızıl Irmak. Bkz. *age.*, s. 190 (598 liyö).

nur; dört bir yandan akan ve nehirde kaybolan sayısız dereyi hiç hesaba katmıyoruz bile.

Mississippi'nin suladığı vadi sanki kendi başına meydana gelmiş gibidir; iyiliği ve kötülüğü orada keyfince dağıtır ve âdeta iyiliğin ve kötülüğün tanrısı olmuştur. Nehrin yakınlarında, doğa bitmez tükenmez bir verimlilik sergiler; nehrin kıyılarından uzaklaştıkça bitkisel yaşam kaybolmaya başlar, topraklar zayıflar, her şey canlılığını yitirir ya da ölür. Dünyanın hiçbir yerinde, yeryüzündeki büyük dönüşümler Mississippi vadisindeki kadar güçlü izler bırakmamıştır. Görünüm itibariyle bütün ülke akarsuların yarattığı eserleri gözler önüne serer. Ülkenin kuraklığı, tıpkı bolluğu gibi, suların eseridir. İlk okyanusların taşkın suları vadinin derinliklerinde devasa miktarlarda verimli topraklar biriktirmiş ve zaman içinde bunları şekillendirmiştir. Nehrin sağ kıyılarında, tıpkı bir çiftçinin ektiği tarlalar gibi birbiriyle birleşen devasa ovalarla karşılaşırız. Buna karşın, dağlara yaklaştıkça, araziler giderek birbirine benzemez hale gelir ve verimsizleşirler; buralarda toprak, deyim yerindeyse, binlerce yerinden yırtılmış gibidir ve eski zamanlardan kalan kayalıklar şurada ve burada karşımıza çıkar, tıpkı zaman tarafından etleri ve kasları kemirildikten sonra geriye kalan bir iskeletin kemikleri gibi. Granit özelliği taşıyan kumlar ve düzensiz bir biçimde yontulmuş taşlar toprağın yüzeyini kaplar; tek tük bitkiler bu engeller içinde zorlukla yeşerir; bu haliyle, büyük bir yapının yıkıntılarıyla kaplı verimli bir tarla gibi görünür. Buradaki taşları ve kumları incelediğimizde, onları oluşturan maddeler ile Rocky Dağları'nın kurak ve engebeli doruklarını meydana getiren maddeler arasındaki büyük benzerliği görmek çok kolaydır gerçekten. Toprakları vadinin derinliklerine doğru süpürdükten sonra, sular kendileriyle birlikte bol miktarda kaya da getirmiş-

---

[10] Ohio. Bkz. *age.*, s. 192 (490 liyö).

[11] Illinois, Saint-Pierre, Saint-François, Moingona. Yukarıdaki hesaplamalarda resmî mil ölçüsünü (*state mile*) ve 2000 boy ölçeğindeki posta liyösü ölçüsünü temel aldım (posta liyösü: 3898 km.).

tir; bu kayaları yakınlardaki yamaçlarda yuvarlamış ve birbirine çarpa çarpa sürükledikten sonra, zirvelerden koparılan bu yıkıntıları dağların eteklerine serpiştirmiştir. [A]

Mississippi vadisi, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, Tanrı'nın insanların yaşaması için yarattığı en güzel mekândır, ama buna karşın, vadinin bugünkü haliyle büyük bir çölden ibaret olduğu da söylenebilir.

Allegheny dağlarının doğu tarafında, bu dağların etekleriyle Atlantik Okyanusu'nun arasında, uzun bir kaya ve kum şeridi yer alır ve sanki deniz geri çekilirken bunları orada unutmuş gibidir. Bu bölgenin ortalama genişliği yalnızca 48 liyödür,[12] fakat uzunluğu 390 liyödür.[13] Amerika kıtasının bu bölümünde, toprakların işlenmesi çok zahmet gerektirir. Buradaki bitki örtüsü zayıf ve tek biçimlidir.

İnsan emeği hiç de misafirperver olmayan bu sahillerde yoğunlaşmıştır ilk olarak. Kurak bir yapısı olan bu ince uzun kara şeridinde, gelecekte bir gün Amerika Birleşik Devletleri'ne dönüşecek olan İngiliz kolonileri doğmuş ve büyümüştür. Bugün de gücün merkezi hâlâ oradadır; oysaki geri kalan coğrafyada, kıtanın geleceğinin bağlı olduğu büyük halkın gerçek bileşenleri sanki büyük bir gizlilik içinde biraraya gelmektedir.

Avrupalılar Antiller'in kıyısına ve daha sonra Güney Amerika kıyılarına vardıklarında, şairlerin mısralarında övdükleri büyüleyici mekânlara ulaştıklarını sanmışlardır. Deniz güneyin ışıklarıyla parlıyordu; suların inanılmaz berraklığı, gezginlerin gözünde, ilk kez uçurumların derinliklerini açığa vuruyordu.[14]

---

[12] 100 mil.

[13] Yaklaşık 900 mil.

[14] Antil denizinin suları öylesine berraktır ki, diyor Malte-Brun (cilt: III, s. 726), altmış kulaç derinlikteki balıkları ve mercanları görebilirsiniz. Gemiler havada süzülüyordur sanki; bir baş dönmesi sarar gezgini, ki gözleri, kristal suların içinden, denizaltı bahçelerine dalıp gitmiştir; orada, fukus öbeklerinin ve deniz alglerinin arasında, altın renkli balıklar ve deniz kabukları parıldar.

Belli aralıklarla, okyanusun sakin sularında çiçek demetleri gibi dalgalanıyor izlenimi veren, hoş kokuların yükseldiği küçük adalar beliriyordu. Bu büyülü mekânlarda gördüğünüz her şey insanın ihtiyaçları için yaratılmış ya da onun zevkleri için incelikle hesaplanmış gibi görünürdü. Ağaçların büyük bir bölümü besleyici meyvelerle doluydu; insan için en yararsız olanlar bile renklerinin parıltısıyla ve zenginliğiyle insanı büyülerdi. Kokulu limon ağaçlarıyla, yabani incirlerle, yuvarlak yapraklı mersinlerle, akasyalar ve zakkum ağaçlarıyla dolu bir ormanda, her şey çiçekli sarmaşıklarla birbirine dolanmıştır; Avrupa'da bilinmeyen türlerdeki sayısız kuşlar mavi ve kırmızı kanatlarını ışıltıyla çırpıyordu ve güzel sesleri her an canlılık ve hareket dolu bir doğanın ahengiyle buluşuyordu. [B]

Bu parıltılı giysinin altında ölüm gizliydi; fakat o anda ölümü fark etmek imkânsızdı; ayrıca, o iklimlerin havasında, insanı şimdiye bağlayan ve gelecek konusunda kaygısız bırakan yatıştırıcı bir etkileyicilik hâkimdi.

Kuzey Amerika'nın bir başka görünümü daha vardı; orada her şey büyük, ciddi ve gösterişliydi; bir yönüyle duyguların mekânı olduğu gibi, bir yönüyle de aklın mekânı olmak üzere yaratıldığı söylenebilirdi.

Taşkın ve puslu bir okyanus Kuzey Amerika'nın kıyılarını kuşatıyordu; granit kayalar veya kumsallar onu bir kemer gibi sarıyordu; kıyılarını örten ormanlar karanlık ve melankolik bir manzara sergiliyordu; orada çam ağaçlarından, karaçamlardan, yeşil meşelerden, yabani zeytinlerden ve defne ağaçlarından başka bir şeyin yetiştiğini göremezdiniz.

Karşımıza çıkan bu ilk surlardan içeriye girdikten sonra, merkezdeki ormanların gölgesinde yürümeye başlardınız; orada, her iki yarımkürede yetişen en büyük ağaçlar birbirine karışırdı. Çınarlar, karameşeler, tatlı akağaçlar ve Virginia kavaklarının dalları meşelerin, kayınların ve ıhlamur ağaçlarının dallarıyla iç içe geçerdi.

İnsanların hüküm sürdüğü ormanlarda olduğu gibi, burada da ölüm aralıksız kol gezerdi; fakat kimse ölümün yarattığı yıkımı ortadan kaldırmaya çalışmazdı; yıkıntılar üst üste birikirdi; zaman onları hızla toza çevirmek ve yeni alanlar açmak için yetersiz kalırdı. Ancak, bu yıkıntıların ortasında bile yeni yaratımlar ve oluşumlar aralıksız birbirini izlerdi. Ağaçlara tırmanan bitkiler ve her türden otlar türlü engellerin arasından gün yüzüne çıkar, yıkılan ağaçların etrafında yerlere yayılırlardı; ağaçların tozlarına gömülür, kurumuş kabuklarını yerlerinden oynatıp kırar ve yeni filizlere ve dallara yol açarlardı. Böylece ölüm, deyim yerindeyse hayata yardım etmek için kendini gösterirdi. Ölüm ve yaşam aynı anda var oluyordu ve sanki yarattıkları eserleri birbirine katmak istiyorlardı.

Bu ormanlar içlerinde derin bir karanlık barındırıyordu; insanların henüz yön veremediği binlerce su kaynağı ormanlara sonsuz bir serinlik ve nemlilik kazandırırdı. Burada birkaç çiçek, biraz yabani meyve ve birkaç kuş görmek pek kolay değildi.

Yaşlılıktan devrilen bir ağacın düşüşü, bir ırmağın yüksekten dökülüşü, hayvanların böğürtüleri ve rüzgârların ıslığı orada doğanın sessizliğini bozan tek şeydi.

Büyük nehrin doğusunda, ormanlar kısmen gözden kayboluyordu; onların yerinde engin yeşillikler uzanıyordu. Doğa, sınırsız çeşitliliği içinde, bu verimli kırlarda ağaçların büyümesine izin vermiyor muydu yoksa vaktiyle kırları kuşatan ormanlar insan eliyle yok mu edilmişti? Ne anlatılan hikâyeler, ne de bilimsel araştırmalar bunun cevabını bulamamıştır.

Bununla birlikte, bu devasa çöller tamamen insan varlığından yoksun değildi; ormanların gölgeleri altında ya da kırlardaki otlaklarda, birtakım topluluklar yüzyıllardan beri gidip gelmekteydi. Saint-Lawrence nehrinin başladığı noktadan Mississippi deltasına kadar, Atlantik Okyanusu'ndan Güney denizine kadar, bu yabanıl topluluklar ortak kökenlerine işaret eden benzerlikler taşımaktaydı. Bununla birlikte, bilinen bütün insan

ırklarından farklıydılar;[15] ne Avrupalılar gibi beyazdılar, ne Asyalıların çoğunluğu gibi sarı ırktandılar, ne de zenciler gibi siyahtılar; derilerinin rengi kırmızıya çalıyordu, saçları uzun ve parlaktı, dudakları inceydi ve elmacık kemikleri fazlasıyla çıkıntılıydı. Amerika'daki yabanıl toplulukların konuştuğu diller kendi aralarında sözcük bakımından farklıydı, ama hepsi aynı dilbilgisi kurallarına tâbiydi. Bu kurallar, o güne kadar insanlar arasındaki dillerin oluşumuna kaynaklık ediyor gibi görülen dilbilgisi kurallarından birçok açıdan farklıydılar.

Amerikalıların kullandıkları deyimler yeni bileşimlerin ürünü gibi görünüyordu; deyimleri yaratan insanların iyi bir zekâya sahip olduğuna işaret ediyordu ki, bugünkü Kızılderililer bu konuda pek az yeteneklidirler. [C]

Bu halkların toplumsal vaziyeti Eski Dünya'da gördüklerimizden birçok yönüyle ayrılmaktaydı; kendilerinden daha uygar herhangi bir ırkla karşılaşmadan kırların ortasında özgürce çoğalmışlar sanki. Bu nedenle, sonradan yeniden barbarlaşan uygarlaşmış toplumlarda görülen iyi ve kötü gibi şu şüpheli ve tutarsız kavramlara, genellikle cehaletle ve kaba bir mizaçla birlikte yürüyen o derin çürümeye ve bozulmaya onlarda rastlanmamaktaydı. Kızılderililer her şeyi kendilerine borçluydu; erdemleri, kusurları ve önyargıları kendi eserleriydi; onlar kendi doğalarının yabanıl özgürlüğü içinde yetişmişlerdir.

---

[15] Daha sonra yapılan araştırmalarda, Kuzey Amerika'daki Kızılderililer ile Tunguzlar, Mançular, Moğollar, Tatarlar ve Asya'daki diğer göçebe toplulukların fiziksel yapısı, dili ve alışkıları arasındaki birtakım benzerlikler keşfedilmiştir. Son olarak saydığımız bu topluluklar Bering Boğazı'na yakın bir konuma sahiplerdir ve bu durum, söz konusu toplulukların eski dönemlerde oralardan göç edip Amerika'nın kurak bölgelerine yerleştiklerini düşünmemize izin vermektedir. Fakat bilim henüz bu noktayı netleştirecek düzeye ulaşmamıştır. Bu konuyla ilgili olarak, bkz. Malte-Brun, cilt: V; Humboldt'un çalışmaları; Fischer, *Amerikalıların Kökenleri Üzerine Tahminler*; Adair, *History of the American Indians.*

Uygarlaşmış ülkelerde, halktan insanların kabalığı yalnızca onların cahil ve yoksul olmalarından değil, aynı zamanda, bir yandan bu nitelikleri taşırken, diğer yandan her gün bilgili ve zengin insanlarla temas halinde olmalarından ileri gelir.

Bazı insanların mutluluğu ve gücüyle zıtlaşan kendi talihsizliklerine ve zayıflıklarına tanık olmaları onların kalplerinde hem öfkeye hem de korkuya neden olur; başkalarından aşağıda ve birilerine bağımlı olma duygusu onları tahrik eder ve aşağılar. Aşağılık duygusuna dayanan bu ruh hali o insanların dillerinde olduğu gibi mizaçlarında da kendini yeniden üretir; aynı anda hem küstah hem bayağıdırlar.

Bunun ne derece gerçek olduğu gözlem yoluyla kolaylıkla doğrulanabilir. Aristokratik ülkelerde halk diğer yerlerde olduğundan daha kabadır; zengin kentlerdeki halk kırsal bölgelerdeki halka kıyasla daha kabadır.

Zengin ve güçlü insanların birbiriyle karşılaştığı bu ortamlarda, yoksul ve zayıf insanlar içinde bulundukları aşağılık durumdan dolayı belleri bükülmüş gibi hissederler; yeniden eşit olmalarını sağlayacak hiçbir imkân yaratamadıklarından, kendilerinden tümüyle umudu keserler ve insanlık onurunu kaybedecek bir noktaya varırlar.

Yaşam koşullarındaki zıtlığın yarattığı bu can sıkıcı sonuçlar yabanıl yaşamda görülmemektedir; Kızılderililer, hepsi yoksul ve bilgisiz olduğundan, hepsi eşit ve özgürdür.

Avrupalıların gelişi sırasında, Kuzey Amerika yerlisi zenginliğin bedelinden henüz habersizdi ve uygar insanın zenginlikler sayesinde ulaştığı rahat yaşama karşı ilgisizdi. Bununla birlikte, onda kaba denebilecek bir şey yoktu; tam tersine, kendi davranış biçimleri dâhilinde, olağan bir ihtiyatlılığa ve bir tür aristokratik inceliğe sahipti.

Barış zamanında yumuşak başlı ve konuksever, savaş zamanındaysa insandaki vahşetin sınırlarını zorlayacak kadar acımasız olan Kızılderili insanı, gece vakti kapısını çalan bir yabancıya yardım etmek için didinirken kendini heba edebilirdi; yahut

tutsak aldığı kişinin çırpınan uzuvlarını kendi elleriyle parçalayabilirdi. Yeni Dünya'daki yabanıl ormanların içinde büyük bir cesaret, gururlu ruhlar ve sarsılmaz bir özgürlük aşkı gizlidir;[16] o meşhur antik Siteler bundan ötesini düşünemezlerdi. Kuzey Amerika kıyılarına çıkan Avrupalılar pek az ilgi çekmiştir; onların varlığı ne korkuya ne de kıskançlığa neden olmuştur. Böyle insanlar üzerinde ne gibi etkileri olabilirdi? Kızılderililer bir şeye ihtiyaç duymadan yaşamayı, yakınmadan acı çekmeyi ve şarkılar söyleyerek ölmeyi bilirdi.[17] Ayrıca bu yabanıl insanlar, büyük insanlık ailesinin tüm diğer fertleri gibi, daha güzel bir dünyanın varlığına inanıyor ve farklı isimler altında evrenin yaratıcısı olan Tanrı'ya tapıyorlardı. Büyük entelektüel hakikatlere dair düşünceleri genellikle basit ve felsefiydi.[D]

Burada karakterini anlattığımız halk ne denli ilkel görünürse görünsün, daha uygar ve her açıdan daha ileri bir halkın onlardan önce aynı bölgelerde yaşadığından şüphe duymak zordur.

Atlantik kıyılarına yayılan Kızılderili kabilelerinin birçoğunda yaygın olan gizemli bir gelenek, bu halkların bir zamanlar

---

[16] Başkan Jefferson şöyle diyor (*Virginia Üzerine Notlar*, s. 148): Kendilerinden üstün güçlerin saldırısına uğrayan İroqualılarda, yaşlı insanların savaştan kaçanlarla alay ettiklerini ya da ülkelerinin yakılıp yıkılmasından sonra hayatta kalmayı aşağılık bir şey saydıklarını ve ölümü yücelttiklerini gördük, tıpkı Roma'nın Galyalılar tarafından yağmalandığı günlerdeki eski Romalılar gibi.

Biraz ileride şunları söylüyor (s. 150): "Düşmanlarının eline düştükten sonra hayatı için yalvaran bir Kızılderili görülmemiştir. Bunun tersine, tutsak Kızılderililerin, kendilerini mağlup eden insanlara hakaret ederek ve onları her şekilde tahrik ederek, sanki onların elinden ölmeyi bizzat istedikleri görülmüştür."

[17] Bkz. *Luisiana Tarihi*, Lepage-Dupratz; Charlevoix, *Yeni Fransa Tarihi*; R. Hecwelder'in mektupları, *Transactions of the American Philosophical Society*, cilt: I; Jefferson, *Virginia Üzerine Notlar*, s. 135-190. Özellikle Jefferson'ın söyledikleri, yazarın kişisel değeri nedeniyle, özel konumu ve yazdığı yüzyılın olumlu ve bütüncül niteliği itibariyle büyük bir ağırlık arz etmektedir.

Mississippi'nin batısında yaşadıklarını bize göstermektedir. Ohio kıyıları boyunca ve merkez vadinin her yerinde, insan eliyle inşa edilen tepeciklerle karşılaşmaktayız. Bu yapıları ortasına kadar kazdığınız zaman, insan kalıntılarına, tuhaf aletlere, silâhlara ve metalden yapılmış türlü eşyalara, bugünkü toplulukların bilmediği alışkanlıklara işaret eden eşyalara rastlamamanız mümkün değil, denmektedir.

Bugünkü Kızılderililer bu bilinmeyen halkın tarihi hakkında bize herhangi bir bilgi verememektedir. Üç yüz yıl önce, Amerika'nın keşfi sırasında orada yaşayanlar, birtakım varsayımlarda bulunmamıza olanak verecek pek bir şey bırakmamışlardır. Gelenekler, ilkel dünyanın sürekli yiten ama her an yeniden doğan bu enstrümanları hiçbir şekilde bu konulara ışık tutmamaktadır. Bununla birlikte, orada binlerce benzerimiz yaşamıştır; bundan şüphe duyulamaz. Oraya ne zaman geldiler, kökenleri, kaderleri ve tarihleri neydi? Ne zaman ve nasıl yok oldular? Bunu kimse söyleyemez.

Yeryüzünden tamamen silinen halkların olması tuhaf bir şeydir, öyle ki isimlerinin anısı bile silinmiştir; konuştukları diller yok olmuş, bir zamanki ihtişamları yankısız bir ses gibi yitip gitmiştir; fakat, yeryüzünden geçip giderken, bir anı olarak en azından bir mezar taşı bile bırakmamış olan tek bir halk var mıdır, bilmiyorum. Bu bağlamda, insanoğlunun yaptığı tüm şeyler içinde en kalıcı olan şey, hiçliğini ve sefaletini en iyi anlatandır!

Anlattığımız bu büyük ülkede sayısız yerli kabilesi yaşamış olsa bile, şunu açıkça söyleyebiliriz ki, büyük keşif sırasında ülke henüz geniş ve ıssız bir alandan ibaretti. Yerliler bu büyük ülkenin topraklarını işgal ediyordu, ama ona sahip değillerdi. İnsan tarım aracılığıyla toprağı sahiplenmiştir; Kuzey Amerika'nın ilk sakinleriyse avcılıkla geçiniyordu. Sarsılmaz değer yargıları, yabanıl arzuları, eksikleri, kusurları ve her şeyden önce yabanıl erdemleri onları kaçınılmaz bir yıkıma sürüklüyordu. Bu halkların yıkımı, Avrupalıların onların yaşadığı kıyılara adım attığı gün başlamış ve o günden beri devam etmiştir; bu yıkım

günümüzde tamama ermektedir. Tanrı, bu halkları Yeni Dünya'daki zenginliklerin kalbine yerleştirirken, onlara yalnızca kısa süreli bir yararlanma hakkı tanımış gibidir; yalnızca *geçerken* oraya uğramışlardır sanki. Ticaret ve sanayi için çok elverişli olan kıyılar, derin nehirler, bitmez tükenmez Mississippi vadisi, bütün bir kıta büyük bir ulusun henüz boş duran beşiği gibiydi o zamanlar.

İşte uygar insanların yeni temeller üzerinde yeni bir toplum yaratacakları yer burasıydı; o zamana kadar henüz bilinmeyen ya da gerçekleştirilemez olarak kabul edilen düşünceleri ilk kez hayata geçirerek dünyaya yeni bir gösteri sunacaklardı ki, geçmişin tarihi dünyayı böyle bir gösteri için hazırlamaktan uzak kalmıştır.

İkinci Bölüm

ÇIKIŞ NOKTASI VE BUNUN ANGLO-AMERİKALILARIN GELECEĞİ AÇISINDAN ÖNEMİ

Halkların toplumsal durumunu ve yasalarını anlamak açısından, onların çıkış noktasını bilmenin sunduğu yararlar – Amerika, büyük bir halkın çıkış noktasının en açık şekilde görülebildiği tek ülkedir – İngiliz Amerikası'na yerleşen insanların benzerlikleri – Bu insanların farklılıkları – Yeni Dünya'nın kıyılarına yerleşmeye gelen tüm Avrupalılar için söylenebilecek düşünceler – Virginia'nın sömürgeleştirilmesi – Yeni-İngiltere'nin sömürgeleştirilmesi – Yeni-İngiltere'de yaşayan ilk insanların özgün nitelikleri – Bu insanların Yeni-İngiltere'ye gelişi – İlk yasaları – Toplumsal sözleşme – Musa'nın yasama anlayışından ödünç alınan ceza yasası – Dinî tutkular – Cumhuriyetçilik anlayışı – Din düşüncesi ile özgürlük düşüncesinin yakın birlikteliği.

Bir insan doğar; ilk yılları çocukluğun zevkleri veya meşguliyetleri arasında belli belirsiz geçer. Sonra büyür, yetişkinlik başlar; dünyanın kapıları onu karşılamak için açılır nihayet;

kendi benzerleriyle ilişki kurmaya başlar. Onu ilk kez o anda gözlemleriz; olgunluk yaşının erdemlerini ve kusurlarını yaratan tohumların onun içinde geliştiğini görürüz.

Ancak, eğer yanılmıyorsam, burada büyük bir yanılgı var.

Geriye gidelim; çocuğu annesinin kollarında olduğu günlere kadar gözlemleyelim; dış dünyanın onun zekâsının henüz karanlık olan aynasında ilk kez yansıdığını görmeye çalışalım; gözüne çarpan ilk şeyleri izleyelim; onda düşüncenin uyuyan güçlerini uyandıran ilk sözleri duyalım; sonra karşılaşacağı ilk mücadelelere eşlik edelim; işte o zaman, çocuğun hayatına hükmedecek olan değerlerin, alışkanlıkların ve arzuların nereden geldiğini görürüz. İnsan, deyim yerindeyse, tümüyle beşiğinin içinde kundak bezlerine sarılmış gibidir.

Ulusların hayatında da buna benzer şeyler olur. Halklar geldikleri kökeni hissederler daima. Doğumlarına eşlik eden ve gelişimlerine hizmet eden koşullar bütün yaşamlarını etkiler.

Eğer toplumları yaratan yapıtaşlarına kadar geriye gitmek ve tarihlerindeki ilk yaratımları incelemek mümkün olsaydı, orada değerlerin, alışkanlıkların ve hâkim arzuların, kısacası ulusal karakter diye adlandırdığımız şeyi oluşturan tüm şeylerin ilk nedenlerini keşfedeceğimize kuşku yoktur. Bugünkü hâkim değerlere karşı gibi görünen âdetlere dair açıklamaları orada bulabiliriz; benimsenen ilkelerle zıt gibi görünen yasaların, toplum içerisinde şurada veya burada karşılaşılan tutarsız düşüncelerin açıklamasını orada bulabiliriz; bunlar, tıpkı eski bir binanın tavanında kimi zaman asılı gördüğümüz ama artık hiçbir işlevi olmayan kırık zincir parçaları gibidir. Bilinmeyen bir güç tarafından kendilerinin bile bilmedikleri bir hedefe doğru sürüklenen bazı halkların kaderi böyle açıklanabilirdi. Fakat buraya kadar, olup biten olaylar böyle bir gözlemden uzak kalmıştır hep. Bir şeyi inceleme düşüncesinin ulusları inceleme düşüncesine kadar varması yalnızca ulusların yaşlanmaları ölçüsünde mümkün olmuştur; uluslar nihayet bebeklik günlerini düşünmeye başladıklarında, zaman o günleri çoktan pusla kaplamış,

bilgisizlik ve kibir onları masallarla kuşatmıştır ki, o masalların ardında gerçekler yatmaktadır.

Amerika, bir toplumun doğal ve dingin gelişimine tanık olduğumuz, bir çıkış noktasının Devletler'in geleceği üzerinde yarattığı etkiyi açıkça görebildiğimiz yegâne ülkedir.

Avrupalı halkların Yeni Dünya kıyılarına ayak bastıkları dönemde, bu halkların ulusal karakterinin özellikleri halihazırda kalıcı bir nitelik kazanmıştı; her birinin kendine özgü bir görünümü vardı; ve bu halklar, insanların bizzat kendilerini bilimin nesnesi kılmaya başladıkları bir uygarlık düzeyine zaten ulaşmış olduklarından, kendi düşüncelerine, değerlerine ve yasalarına dair gerçekçi bir manzara sundular bize. 15. yüzyıldaki insanları neredeyse bugünkü insanlar kadar iyi tanıyoruz. Dolayısıyla Amerika, ilk dönemlerdeki cehaletimiz ve barbarlığımız nedeniyle hakkında bilgi sahibi olmadığımız şeyleri, kendi öznelinde bize açık bir biçimde göstermektedir.

Amerikan toplumlarının vücut bulduğu günlere kadar geri gidebiliyor ve onları oluşturan bileşenleri ayrıntılı olarak gözlemleyebiliyoruz; aynı şekilde, o zamanlar tohum halinde olan şeylerin ileride neler yarattığını görebilecek kadar sonrasına bakabiliyoruz; bu nedenle, günümüz insanları, kendilerinden önce gelenlere kıyasla, insani olaylar noktasında daha ileriye bakabileceklerdir. Tanrı atalarımızın yoksun olduğu bir meşaleyi uzanıp alabileceğimiz bir yere koymuştur; ve ulusların kaderinde yatan fakat geçmişin karanlığı nedeniyle göremedikleri ilksel nedenleri ortaya çıkarmamıza olanak vermiştir.

Amerika'nın tarihini dikkatli bir biçimde inceledikten sonra onun siyasal ve toplumsal durumunu özenle incelerken, şu gerçeğin bizi açık bir şekilde ikna ettiğini hissederiz: Çıkış noktasının kolaylıkla açıklayamayacağı tek bir düşünce, tek bir âdet, tek bir yasa, hattâ diyebiliriz ki tek bir olay bile yoktur. Bu kitabı okuyanlar, elimizdeki bu bölümde, izleyecek olan şeylerin ilk tohumlarını ve bütün kitabın ana fikrini bulacaklardır.

Bugün Amerikan Birliği'nin kuşattığı alanlara yerleşmek üzere farklı dönemlerde buralara gelen göçmenler birçok açıdan birbirlerinden ayrılmaktaydı; hedefleri aynı değildi ve farklı ilkelere göre kendilerini yönetiyorlardı.

Ancak bu insanlar kendi aralarında ortak niteliklere sahipti ve hepsi benzer bir vaziyette bulunuyordu.

Dilsel bağ insanları birleştiren en güçlü ve en kalıcı bağdır belki de. Bütün göçmenler aynı dili konuşuyordu; hepsi aynı halkın çocuklarıydı. Yüzyıllardan beri farklı taraflar arasındaki savaşlarla çalkalanan ve yasaların koruması altında çeşitli çıkar hesaplarının sırayla birbirinin yerini aldığı bir ülkede doğan bu insanlar, bu katı ve acımasız ortamda bir tür siyasi eğitimden geçmiştir ve onların arasında hak kavramının ve gerçek özgürlük düşüncesinin giderek yayıldığı görülmüştür ki, birçok Avrupa toplumu bu düzeye yaklaşamamıştır. İlk göçlerin olduğu dönemde, özgürlükçü kurumların tohumu olan komünal hükümet anlayışı İngilizlerin yaşamsal alışkanlıkları içindeki yerini halihazırda almıştı ve onunla birlikte, halkın egemenliği düşüncesi Tudorlar monarşisinin bile kalbine kadar girmişti.

O zamanlar, Hıristiyan dünyasını çalkalayan din kavgaları tüm hızıyla sürüyordu. İngiltere deyim yerindeyse büyük bir öfkeyle bu yeni mecraya atıldı. Her zaman ciddi ve düşünceli bir karaktere sahip olan insanlar katı ve kavgacı oluverdiler. Bu entelektüel savaşlarda eğitim meselesi giderek yoğunlaşmıştır; insan aklı orada daha derin bir kültürle karşılaşmıştır. Din üzerine konuşurken, değerler ve mizaçlar daha saf bir hal alır. Bir ulusun sahip olduğu bütün bu genel nitelikler, okyanusun karşı kıyılarında yeni bir gelecek aramaya giden aynı ulusa ait çocukların varlığında şu veya bu ölçüde mevcuttu.

Yalnızca İngilizler için değil, art arda Yeni Dünya'nın kıyılarına yerleşmeye gelen Fransızlar, İspanyollar ve tüm Avrupalılar için geçerli bir düşüncedir bu ve daha ileride buna tekrar değineceğiz. Avrupalılara ait bütün yeni sömürgeler gelişmekte olan bir demokrasiye sahip olmasa bile, en azından bütünlüklü

bir demokrasinin tohumlarını içlerinde barındırıyordu. Bu sonuca götüren iki neden söz konusudur: Genel olarak, anavatandan çıktıkları zaman, göçmenlerin birbirleri üzerinde herhangi bir üstünlük duygusu taşımadığını söyleyebiliriz. Gönüllü olarak böyle kendini sürgüne gönderenler güçlüler ve mutlular değildir; üstelik, yoksulluk ve mutsuzluk insanlar arasındaki eşitliğin bilinen en büyük teminatıdır. Bununla birlikte, büyük senyörlerin, dinsel veya siyasal kavgaların ardından, birçok kez Amerika'ya geçtikleri olmuştur. O zaman, farklı katmanlar arasındaki hiyerarşiyi sağlamak için yasalar yapılmıştır; fakat kısa zamanda, Amerikan topraklarının toprağa dayalı aristokrasiyi kesinlikle istemediği anlaşılmıştır. Oradaki âsi toprakları tarıma açmak için, toprak sahibinin sürekli ve samimi çabalarının hiç de gerekli olmadığı görülmüştür. Topraklar ekildiği zaman, bir toprak sahibiyle bir çiftçiyi aynı anda zengin edecek kadar bol ürün vermediği ortaya çıkmıştır. Bu durumda, topraklar, yalnızca mülk sahibinin ekip biçeceği küçük parçalara ayrılmıştır doğal olarak. Ne var ki, aristokrasinin varlığı toprağa bağlıdır; aristokrasi gücünü topraktan alır; onu yaratan tek şey imtiyazlar değildir; onu var eden şey doğmuş olması değildir; aristokrasiyi aristokrasi yapan şey miras yoluyla aktarılan topraklardır. Bir ülke sınırsız zenginlikler ve büyük sefaletler barındırabilir; eğer bu zenginlikler toprağa bağlı değilse, orada zenginler ve yoksullar görürüz; doğrusunu söylemek gerekirse, gerçek anlamda aristokrasi diye bir şey yoktur.

Demek ki, bütün İngiliz sömürgeleri, vücut buldukları dönemde, kendi aralarında büyük bir aile görünümüne sahipti. İlkesel olarak, hepsi özgürlüğü ileriye taşımak adına oradaydı denebilir: ama anavatanlarındaki aristokratik özgürlüğü değil, dünya tarihinde henüz tam bir örneği bulunmayan demokratik ve burjuva özgürlüğü.

Ancak, bu genel renklerin içinde güçlü nüanslar kendini göstermektedir ve bunları ortaya koymak gerekir. Büyük Anglo-Amerikalı ailesinde, şimdiye dek tam anlamıyla birbiriyle karış-

madan büyüyen, biri güneyde, diğeri kuzeyde yer alan iki ana koldan bahsedebiliriz.

Virginia ilk İngiliz sömürgesine ev sahipliği yapmıştır. Göçmenler buraya 1607 yılında varmıştır. O dönemde Avrupa, altın ve gümüş madenlerinin halkları zengin ettiği düşüncesiyle özel olarak meşguldüler; fakat bu düşünce, oraya yönelen Avrupa uluslarını daha da fakirleştiren ve Amerika'da, savaşlara ve bütün kötü yasalara kıyasla çok daha fazla insanın yıkımına neden olan uğursuz bir düşüncedir. Bu bağlamda, Virginia'ya gönderilen ilk insanlar altın arayıcıları olmuştur;[1] gerekli kaynaklardan ve bilgilerden yoksun olan bu insanların kaygılı ve huzursuz ruhları sömürgenin ilk dönemlerini sıkıntıya sokmuş[2] ve ilerleyişini belirsizliğe sevk etmiştir. Daha sonra, manevi olarak daha güçlü ve daha sakin insanlar olan, fakat İngiltere'deki alt sınıflardan neredeyse hiçbir üstünlüğü bulunmayan sanayiciler ve çiftçiler Virginia'ya gitmiştir.[3] Yeni yerleşim alanlarının

---

[1] İngiliz kraliyeti tarafından 1609 yılında düzenlenen imtiyaz belgesi, diğer hükümler arasında, altın ve gümüş madenlerinden elde edilen ürünlerin beşte birinin sömürgeciler tarafından kraliyete ödenmesi hükmünü taşıyordu. Bkz. *Washington'un Hayatı*, Marshall, cilt: I, s. 18-66.

[2] Yeni sömürgecilerin büyük bir bölümü, diyor Stith (*History of Virginia*), düzensiz ailelere mensup genç insanlardı ve ebeveynleri onları utanç verici bir kaderden kurtarmak için gemilere bindirmişti; eski hizmetçiler, hileli müflisler, sefihler ve buna benzer insanlar, bir binayı sağlamlaştırmaktan ziyade yıkmaya ve yağmalamaya meyilli kişiler geri kalan kısmı oluşturuyordu. Bir yerdeki isyancı bir lider böyle insanları her türlü maceraya ve aşırılığa kolaylıkla sürükleyebilirdi. Virginia'mn tarihiyle ilgili olarak aşağıdaki eserlere bakabilirsiniz:

History of Virginia from the First Settlements to the year 1624, Smith.

History of Virginia, William Smith

History of Virginia from the Earliest Period, Beverly; 1807 yılında Fransızcaya çevrilmiştir.

[3] Çok sonraları, bazı mülk sahibi zengin İngilizler sömürgeye gelip yerleşmiştir.

yaratılmasında hiçbir soylu düşünce, hiçbir manevi tutum rol oynamamıştır. Sömürge kurulur kurulmaz kölelik uygulaması kendini göstermiştir;[4] bu, Güney'in temel karakteri, yasaları ve tüm geleceği üzerinde etki yaratacak olan çok temel bir olaydır.

Daha ileride açıklayacağımız gibi, kölelik çalışmayı onursuzlaştıran bir şeydir; topluma aylaklık ve tembellik duygusunu yerleştirir; onunla birlikte cehalet ve kibir, yoksulluk ve lüks de toplumdaki yerini alır. Kölelik aklî güçleri zayıflatır ve insan etkinliğini sönümlendirir. Köleliğin etkisi, İngiliz mizacıyla birleştiğinde, Güney'in toplumsal durumunu ve hayat anlayışını açıklamaktadır.

İngilizlere özgü bu temel yapı, Kuzey'de tümüyle karşıt nitelikte görünümler sergilemektedir. Burada bazı ayrıntılar sunmama izin veriniz.

Bugün Birleşik Devletler'in toplumsal düşüncesinin temellerini oluşturan iki veya üç temel düşünce, genellikle Yeni-İngiltere Devletleri[5] adıyla bilinen Kuzey'deki İngiliz sömürgelerinde biçimlenmiştir. Yeni-İngiltere'de ortaya çıkan ilkeler ilk olarak komşu Devletler'e yayılmıştır; ardından giderek daha uzaktakilere ulaşmış ve sonunda deyim yerindeyse bütün konfederasyona *nüfuz etmiştir.* Bugün etkilerini konfederasyonun sınırlarının ötesine, bütün Amerika kıtasına yaymıştır. Yeni-İngiltere uygarlığı yüksek tepelerde yakılan ve etraflarını aydınlattıktan sonra parıltılarını ufkun son sınırlarına kadar yayan ateşlere benzer.

Yeni-İngiltere'nin kuruluşu yeni bir manzara yaratmıştır; orada her şey biricik ve özgün olmuştur. Neredeyse bütün sömürgelerde yaşayan ilk insanlar eğitimsiz ve donanımsız olup

---

[4] 1620 yılına doğru, bir Hollanda gemisiyle, Afrika kökenli yirmi insanın James ırmağının kıyısında karaya çıkarılmasıyla buradaki kölelik başlamıştır. Bkz. Chalmer.

[5] Yeni-İngiltere Devletleri Hudson'ın doğusunda yer alan devletlerdir; bugün sayıları altıdır: 1. Connecticut, 2. Rhode-Island, 3. Massachusetts, 4. Vermont, 5. New-Hampshire, 6. Maine.

sefillik ve serserilik nedeniyle doğdukları ülkeden koparılan kişiler ya da uyanık spekülatörler ve sınai girişimciler olmuştur. Bundan çok daha farklı bir kökeni olan sömürgeler dahi vardır; sözgelimi Saint-Domingue (Haiti) korsanlar tarafından kurulmuştur; öte yandan, günümüzde, İngiltere'deki mahkemeler Avustralya'yı kendi insanlarıyla doldurmak için uğraşmaktadır.

Yeni-İngiltere'nin kıyılarına yerleşmeye gelen göçmenlerin hepsi anavatandaki refah düzeyi yüksek sınıflara mensuptu. Amerikan topraklarında oluşturdukları birlik, ilk günden itibaren, büyük senyörlerin ve tebaanın veya deyim yerindeyse zenginlerin ve yoksulların bulunmadığı bir topluma dair özgün bir örnek teşkil etmiştir. Orada, bugünkü Avrupa toplumlarının hiçbirinde olmadığı kadar büyük bir aydınlık insanlar arasında yayılmaktaydı –ölçülü bir biçimde. Hiç kimseyi dışarıda bırakmayacak şekilde, herkes iyi bir eğitim almıştı ve aralarından birçoğu yetenekleri ve bilgileriyle Avrupa'da tanınmış insanlardı. Diğer sömürgeler ailelerinden kopan maceracılar tarafından kurulmuştu; Yeni-İngiltere'nin göçmenleri hayranlık verici bir düzen ve ahlâk anlayışını beraberinde getirmişti; eşleri ve çocuklarıyla kırlara ve çöllere açılırlardı. Fakat onları diğerlerinden özellikle ayıran şey yaptıkları işlerde izledikleri amaçtı. Ülkelerini terk etmelerine neden olan şey zorunluluk değildi; kendi ülkelerinde özlenecek bir toplumsal konumları ve güvenceli yaşam koşulları vardı; Yeni Dünya'ya gitmelerinin amacı kendi konumlarını güçlendirmek veya zenginliklerini arttırmak da değildi; salt entelektüel bir ihtiyaca yanıt vermek için kendi vatanlarındaki güzelliklerden uzaklaşmışlardı; kendilerini gönüllü bir sürgünün kaçınılmaz zorluklarıyla karşı karşıya bırakırken, tek istedikleri *bir düşünceyi* taçlandırmak ve zafere ulaştırmaktı.

Göçmenler ya da kendilerini tanımlamak için kullandıkları o güzel ifadeyle *hacılar* (pilgrims), katı ilkeleri nedeniyle püriten adını alan İngiltere'deki bir mezhebe mensuplardı. Püritenlik yalnızca dinsel bir öğreti değildi; birçok açıdan, mutlak demok-

ratik ve cumhuriyetçi düşüncelerle birleşmekteydi. Püritenliğin en tehlikeli düşmanlarını yaratan şey de buydu. Anavatandaki yönetim tarafından baskı altında tutulan, içinde yaşadıkları toplumun gündelik akışı nedeniyle kendi katı ilkeleri açısından büyük sıkıntılar yaşayan Püritenler, diledikleri gibi yaşamalarına ve özgürce Tanrı'ya ibadet etmelerine olanak veren yalnız ve yabanıl bir ülke arıyorlardı.

Yapacağımız birkaç alıntı, bu dindar maceracıların hayat anlayışını bizim söyleyebileceğimiz her şeyden daha iyi anlatacaktır.

Yeni-İngiltere'nin ilk yıllarını araştıran bir tarihçi olan Nathaniel Morton bu konuda şunları söylemektedir:[6] "Yazmak suretiyle bu sömürgenin hatırasını canlı tutmanın hepimiz için kutsal bir görev olduğuna inandım hep, ki babalarımız, bu sömürgenin kuruluşunda Tanrı'dan büyük ve unutulmaz yardımlar almıştır. Kendi gördüklerimizi ve babalarımızın bize anlattıklarını çocuklarımıza aktarmalıyız; böylece gelecek kuşaklar Tanrı'ya şükretmeyi bilsinler; ve Tanrı'nın hizmetkârı olan İbrahim'in çocukları ve O'nun seçilmiş kulu olan Yakup'un çocukları Tanrı'nın mucizevi işlerini hiçbir zaman unutmasınlar (*Mz.* CV, 5, 6). Tanrı'nın çölü nasıl cennet bahçesine çevirdiğini; o bahçeyi nasıl yeşerttiğini ve putperestleri oradan nasıl kovduğunu; ona nasıl yer açtığını, kökleri nasıl derinlere saldığını, nasıl her yere yaydığını ve uzak toprakları kuşattığını bilmeliler (*Mz.* LXXX, 13, 15); yalnız bunları değil, Tanrı'nın halkını kutsal Mişkan'a[7] nasıl ulaştırdığını ve onu nasıl kutsal dağın üzerine kurduğunu da bilmeliler (*Çıkış*, XV, 13). Bu hakikatler bilinmelidir, ki Tanrı bununla yücelsin ve ihtişamının parıltısı, ona hizmet eden azizlerin kutsal isimlerini aydınlatsın."

---

[6] *New-England's Memorial*, s. 14; Boston, 1826. Ayrıca bkz. *Hutchinson Tarihi*, cilt: II, s. 440.

[7] Mişkan: Vaat edilmiş topraklara giderken çölde Hz. Musa tarafından inşa edilen taşınabilir tapınak. (ç.n.)

Dinsel ve etkileyici bir izlenime kapılmadan bunları okumak mümkün değildir; Antikite'nin havasını ve kutsal kokuları içine çekiyor sanki insan.

Yazarı harekete geçiren inanç onun diline yansımaktadır. Onun gözünde olduğu gibi, okurların gözünde de, denizleri aşıp zenginlik aramaya giden küçük bir maceracı grubu söz konusu değildir artık; Tanrı'nın, vaat edilen topraklara kendi elleriyle serpiştirdiği, büyük bir halkın tohumlarıdır bunlar.

Yazar anlatmaya devam ediyor ve ilk göçmenlerin yolculuğunu aynı şekilde betimliyor:[8] "Böylece onlar, kendileri için bir dinlenme mekânı olan bu şehri terk ettiler (Delft-Haleft); ancak büyük bir sükûnet içindeydiler; burada birer hacı ve yabancı olduklarını biliyorlardı. Dünya nimetlerinden uzak duruyorlardı ve gözleri gökyüzüne, sevgili vatanlarına bakıyordu ki, Tanrı orada kendileri için kutsal bir mekân kurmuştu. Sonunda, onları götürecek olan geminin beklediği limana vardılar. Onlarla birlikte gidemeyen birçok arkadaşları, hiç değilse limana kadar kendilerine eşlik etmek istemişti. Geceyi uykusuz geçirdiler; arkadaşlar birbirlerini dinlediler, dinî meseleler üzerine sohbet ettiler, gerçek bir Hıristiyan şefkatiyle dolu sözler söylediler. Ertesi gün limana gittiler; arkadaşları onlara gene eşlik etmek istedi; işte o anda derin derin iç çektiler, herkesin gözünden yaşlar aktı, uzun uzun kucaklaştılar ve yabancıları bile duygulandıran içten dualar edildi. Ayrılış vakti geldiğinde diz çöktüler ve başlarındaki rahip yaş dolu gözlerini gökyüzüne çevirerek onları Tanrı'nın merhametine emanet etti. Sonra birbirlerine sarılarak vedalaştılar; ve birçoğu bunun son veda olmasını diledi."

Göçmenlerin sayısı yaklaşık yüz elli kadardı; erkekler, kadınlar ve çocuklar. Amaçları Hudson kıyılarında bir sömürge kurmaktı; fakat uzun bir süre okyanusta dolaştıktan sonra, Yeni-İngiltere'nin çorak kıyılarına, bugün Plymouth şehrinin yük-

[8] *New-England's Memorial*, s. 22.

seldiği yere çıkmak zorunda kaldılar. Hacıların ayak bastığı kayalıklar bugün de ziyaret edilmektedir.[9]

Yukarıda andığımız tarihçi şöyle devam ediyor: "Daha ileri gitmeden evvel, bu halkın şimdiki durumunu bir an düşünelim ve onu esirgeyen Tanrı'nm iyiliğine övgüler dizelim.[10] Engin bir okyanusu geçtiler, yolculuklarının hedefine ulaştılar, fakat kendilerini karşılayacak bir arkadaş ya da onları barındıracak bir yer bulamadılar; kış mevsiminin ortasındaydılar; bizim iklimimizi bilenler kışların burada nasıl sert geçtiğini ve şiddetli fırtınaların kıyıları nasıl dövdüğünü iyi bilirler. Bu mevsimde halihazırda bilinen yerlerden geçmek ya da yeni kıyılara varmak çok zordur. Göçmenlerin etrafında hayvanlarla ve yabanıl insanlarla dolu ürkütücü ve ıssız bir çölden başka bir şey yoktu; üstelik o hayvanların ve yabanıl insanların ne derece yırtıcı ve kalabalık olduğunu da bilmiyorlardı. Yerler buz tutmuştu, topraklar orman ve çalılıklarla kaplıydı. Her şey barbarca bir görünüm sergiliyordu. Arkalarında, kendilerini uygar dünyadan ayıran devasa bir okyanustan başka bir şey göremiyorlardı. Biraz sükûnet ve umut bulmak için başlarını göğe çevirmekten başka yapabilecekleri bir şey yoktu."

Püritenlerin dindarlığının yalnızca sözlerden ibaret kaldığını ya da insanî şeylerin akışına yabancı olduğunu düşünmek yanlış olacaktır. Yukarıda belirttiğim gibi, Püritenlik dinsel bir öğreti olduğu kadar siyasal bir düşüncedir denilebilir. Nathaniel Morton'un tasvir ettiği tekinsiz kıyılara vardıktan hemen sonra,

---

[9] Bu kayalık Birleşik Devletler'de bir anma noktası haline gelmiştir. Ülkenin birçok şehrinde özenle korunan kayalığa ait parçalar gördüm. Bu durum, insanın gücünün ve büyüklüğünün tümüyle onun ruhunda yattığını açıkça göstermiyor mu? Birkaç zavallının bir an ayaklarıyla dokunduğu bir taş parçası meşhur hale geliyor; büyük bir halkın bakışlarını üzerine çekiyor; taşın kalıntıları büyük saygı görüyor, tozları uzaklardaki insanlar arasında paylaştırılıyor. Nice saraylara döşenen taşlar ne hale geldi bugüne dek? Kimin umurunda şimdi o taşlar?

[10] *New-England's Memorial*, s. 35.

göçmenlerin yaptığı ilk iş bir toplum halinde organize olmaktır. Şu ifadeleri içeren bir akit hazırlarlar derhal:[11]

"Aşağıda isimleri bulunan ve Tanrı'yı yüceltmek, Hıristiyan inancını güçlendirmek ve vatanımızın onurunu korumak için bu ıssız kıyılarda ilk sömürgeyi kurmaya girişen bizler, karşılıklı ve içten bir rızayla, Tanrı'nın huzurunda, elimizdeki bu belgeyle, amaçlarımızı gerçekleştirmek için çalışmak ve kendimizi yönetmek gayesiyle siyasi bir topluluk yaratmak üzere anlaşmış bulunuyoruz; ve bu sözleşme gereğince yasalar, akitler ve buyruklar düzenlemeyi ve ihtiyaçlara uygun olarak, bağlılık ve itaat sözü verdiğimiz yöneticiler belirlemeyi kabul ediyoruz."

Bunlar 1620 yılında olan şeyler. O dönemden itibaren göçler kesintisiz devam etmiştir. I. Charles'ın bütün hükümranlığı süresince Britanya İmparatorluğu'nu çalkalayan dinsel ve siyasal tutkular, her yıl inatçı ve sofu insanlardan oluşan yeni grupları Amerikan kıyılarına doğru sürüyordu. İngiltere'de Püritenliğin merkezi orta sınıflarda yer bulmaya devam ediyordu; göçmenlerin çoğu orta sınıfların içinden çıkıyordu. Yeni-İngiltere'nin nüfusu hızla artıyordu ve sınıf hiyerarşisi insanları aynı ülkede despotik bir biçimde sınıflara ayırırken, yeni kurulan sömürge bütün bileşenleri açısından homojen olan yeni bir toplum görüntüsü sunuyordu. Antikite'nin hayal bile edemediği bir demokrasi güçlü ve tam donanımlı bir şekilde eski feodal toplumun dünyasından kaçıp uzaklaşıyordu.

Yeni devrimlere yol açabilecek unsurları ve büyük sorunlara neden olabilecek küçük tohumları kendisinden uzaklaştırmaktan mutlu olan İngiliz yönetimi bu yoğun göç hareketini gönül rahatlığıyla izliyordu; hattâ elinden geldiğince bunu kolaylaştırıyordu ve onun uyguladığı katı yasalara karşı bir sığınak aramak

---

[11] 1638 yılında Rhode-Island Devleti'ni kuran göçmenler, 1637'de New Haven'a yerleşenler, 1639'da Connecticut'ın ilk sakinleri olanlar ve 1640 yılında Providence'ı kuranlar, henüz işin başındayken, ilgili herkesin onayına sunulan toplumsal bir sözleşme hazırlamışlardır. *Pitkin's History,* s. 42 ve 47.

üzere Amerikan topraklarına gidenlerin kaderiyle pek az ilgileniyordu. İngiliz yönetiminin Yeni-İngiltere'yi hayaller dünyasına vakfedilmiş bir bölge olarak gördüğü söylenebilirdi ve bu durumda yenilikçi ruhların özgür deneyimlerle baş başa bırakılması gerekirdi.

İngiliz sömürgeleri, diğer devletlere bağlı sömürgelere kıyasla, daha büyük bir iç özgürlüğe ve siyasi bağımsızlığa sahipti ve bu durum onların ulaştığı refah düzeyinin temel nedenlerinden biri olmuştur; bu özgürlük ilkesinin en bütünlüklü olarak uygulandığı tek yer Yeni-İngiltere Devletleri'dir.

O dönemde, genel olarak, Yeni Dünya'daki toprakların onları ilk keşfeden Avrupa devletine ait olduğu kabul edilirdi. Böylelikle, Kuzey Amerika'nın neredeyse bütün kıyı bölgeleri 16. yüzyılın sonlarına doğru İngiliz mülkiyeti haline gelmiştir. Bu yeni bölgeleri insanlarla doldurmak için Britanya yönetiminin başvurduğu araçlar farklı niteliklerde olmuştur: Bazı durumlarda, kral Yeni Dünya'nın bir bölümünü kendi seçtiği bir yöneticiye bağlıyordu ve bu yönetici o bölgeyi kralın adına ve onun doğrudan emirleriyle yönetmekle yükümlüydü;[12] Avrupa'nın geri kalanında uygulanan sömürgecilik sistemi buydu. Diğer durumlarda, kral bir ülkenin belli bölgelerinin mülkiyetini bir kişiye ya da kumpanyaya devrederdi.[13] Bu durumda, bütün sivil ve siyasal yetkiler, kralın gözetimi ve kontrolü altında toprakları satan ve oradaki insanları yöneten bir ya da birden fazla kişinin elinde toplanırdı. Son olarak, belli bir sayıdaki göçmene, anavatanın yönetimine bağlı bir siyasal topluluk oluşturma ve yasalara aykırı olmayan her alanda kendi kendini yönetme hakkını vermeye dayanan üçüncü bir sistem uygulanmaktaydı.

Özgürlükler açısından çok avantajlı olan bu sömürgeleştirme yöntemi yalnızca Yeni-İngiltere'de hayata geçirilmiştir.[14]

---

[12] New York eyaletinin durumu böyle olmuştur.

[13] Maryland, Carolina, Pensilvanya ve New Jersey. Bkz. *Pitkin's History*, cilt: I, s. 11-31.

[14] *Historical Collection of State Papers and authentic Documents*

1628 yılından itibaren,[15] bu nitelikte bir imtiyaz belgesi, I. Charles tarafından, Massachusetts sömürgesini kuran göçmenlere verilmiştir. Fakat genel olarak, Yeni-İngiltere sömürgelerine imtiyaz belgelerinin verilmesi, bu sömürgeler bütünlüklü bir varlık kazandıktan çok sonra mümkün olmuştur. Plymouth, Providence, New-Haven, Connecticut ve Rhode-Island[16] eyaletleri anavatanın yardımı olmaksızın ve neredeyse onların bilgisi dışında kurulmuştur. Buralarda yaşamaya başlayanlar metropolün (merkezî otorite) üstünlüğünü reddetmemekle birlikte, iktidarlarının kaynağını metropole dayandırmayacaktır; bunlar kendi kendilerini idare edecektir ve ancak otuz ya da kırk yıl sonra, II. Charles döneminde, kraliyet tarafından hazırlanan bir imtiyaz belgesi onların varlığını resmîleştirecektir.

Bu nedenle, Yeni-İngiltere'nin tarihine ve yasama süreçlerine ait ilk dönemlere bakıldığında, göçmenleri atalarının ülkesine bağlayan bağları fark etmek zordur. Bu insanların her an egemenliğe ve bağımsızlığa işaret eden faaliyetlere giriştiğini

---

intended as materials for an History of the United States of America, yazar: Ebenezer Hasard, Philedelphia'da yayımlanmıştır, MDCCXCI I; adını verdiğimiz bu eserde, sömürgelerin ilk dönemleriyle ilgili, içeriği ve özgünlüğü bakımından çok değerli belgeler yer almaktadır; sözgelimi İngiliz tahtı tarafından sömürgelere verilen çeşitli imtiyaz belgeleri veya sömürge yönetimlerinin ilk faaliyetleri.

Ayrıca, Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi'nde yargıç olan M. Story'nin, bütün imtiyaz belgeleriyle ilgili olarak, *Birleşik Devletler Anayasası Üzerine Değerlendirmeler* adlı eserinin giriş bölümünde yaptığı analize bakabilirsiniz.

Bütün bu belgelere bakıldığında, temsilî yönetim ilkelerinin ve ana hatları itibariyle siyasi özgürlüğün daha ilk dönemlerinden itibaren tüm sömürgelerde hayata geçirildiği anlaşılmaktadır. Bu ilkeler Kuzey Amerika'da Güney'e kıyasla daha büyük ilerlemeler kaydetmekle birlikte, aslında her yerde mevcuttur.

[15] Bkz. *Pitkin's History*, s. 35, cilt: I. Bkz. *The History of the Colony of Massachusetts*, Hutchinson, cilt: I, s. 9.

[16] Bkz. *age.*, s. 42-47.

görürüz; kendi yöneticilerini atarlar, kendi başlarına savaş ve barış ilânında bulunurlar, kendilerine göre güvenlik düzenlemeleri yaparlar ve yalnızca Tanrı'ya bağlılarmış gibi kendi yasalarını yaparlar.[17]

Bu dönemdeki yasama biçimlerine bakmak oldukça öğretici ve ilgi çekicidir; günümüzde Birleşik Devletler'in dünyaya sunduğu büyük toplumsal bilmece karşılığını tam da burada bulmaktadır.

Bu enstrümanlar içerisinde, özellikle en karakteristiklerinden biri olması bakımından, küçük Connecticut eyaletinin 1650 yılında kabul ettiği yasa metnini ele alacağız.[18]

Connecticut'taki yasa koyucular[19] ilk olarak ceza yasalarıyla meşgul olurlar; ve bu yasaları yazmak için kutsal metinlere dayanmak gibi ilginç bir düşünce benimserler:

Başlarken şöyle derler: "Tanrı'dan başka bir güce yaratıcı diye tapanlar ölümle cezalandırılır."

Bu hükmü, Tesniye'den, *Çıkış* ve *Levililer*'den birebir alınan bu türden on ya da on iki hüküm takip eder.

Dinî değerlere küfretmek, büyücülük, zina[20] ve tecavüz ölümle cezalandırılır; bir çocuğun anne ve babasına hakaret veya

---

[17] Massachusetts'te yaşayanlar, mahkemelere ve yargılama usullerine dair sivil ve cezai yasaların oluşturulmasında, İngiltere'de izlenen yöntemlerden farklı bir yol izlemişlerdir; 1650 yılında, adli vekâlet belgelerinde kralın ismi henüz yer almamaktadır. Bkz. Hutchinson, cilt: I, s. 452.

[18] *Code of 1650*, s. 28 (Hartford, 1830).

[19] Hutchinson'un *Tarih*'inde (cilt: I, s. 435-456), Massachusetts sömürgesi tarafından 1648 yılında kabul edilen ceza yasasıyla ilgili analize bakınız; bu yasa Connecticut yasasındakine benzer ilkelere göre yazılmıştır.

[20] Zina Massachusetts yasaları tarafından da aynı şekilde ölümle cezalandırılır; Hutchinson aslında birçok kişinin ölüm cezasına çarptırılma nedeninin bu suç olduğunu söyler (cilt: I, s. 441); bu konuda, 1663 yılına ait ilginç bir anekdot aktarır. Evli bir kadın genç bir adamla aşk ilişkisi yaşar; kadın dul kalır ve adamla evlenir; aradan uzun yıllar

küfür etmesi aynı şekilde cezalandırılır. Böylelikle, hoyrat ve yarı medeni bir halkın yasaları, aydınlık bir zihniyete ve ılımlı değerlere sahip bir topluma aktarılır; bu bakımdan, ölüm cezasının yasalar içinde böylesine yaygın bir şekilde yer aldığı ve gerçek suçlular dışındaki insanlara uygulandığı görülmemiştir hiç.

Ceza yasası alanında, yasa koyucular özellikle toplumdaki ahlâki düzeni ve güzel değerleri korumaya özen göstermişlerdir; bu bağlamda, sürekli olarak ahlâk ve vicdan meselelerine girerler ve her türlü günahı yargıçların yasaklama faaliyetine tâbi tutmakta hiç zorlanmazlar. Okurlar bu yasaların zina ve tecavüz suçlarını ne kadar katı bir şekilde cezalandırdığını fark etmiştir kuşkusuz. Evli olmayan insanlar arasındaki en basit münasebetler sert bir şekilde bastırılmaktadır. Yargıç suçlanan kişilere para cezası, kırbaç cezası ya da evlenme cezasından[21] herhangi birini verme yetkisine sahiptir. New-Haven'daki eski mahkeme kayıtlarına bakılırsa, bu türden kovuşturmalar hiç de nadir değildir. 1 Mayıs 1660 tarihinde, uygunsuz sözler söylemekle ve birinin kendisini öpmesine izin vermekle suçlanan genç bir kadına para ve kınama cezası veren bir mahkeme kararıyla karşılaşırız.[22] 1650 tarihli yasa önleyici tedbirlerle doludur. Aylaklık ve sarhoşluk katı bir biçimde cezalandırılır.[23] Han-

---

geçer; daha sonra halk, eşler arasında bir zamanlar var olan yakınlıktan şüphelenir ve bu yüzden kadın ile erkek cezai kovuşturmaya uğrar; ardından ikisi de hapse atılır ve kısa bir süre sonra ikisi de ölüme mahkûm edilir.

[21] *Code of 1650*, s. 48. Öyle görünüyor ki, yargıçların farklı nitelikteki bu cezaların hepsine birden karar verdiği durumlar olmuştur; 1643 yılında verilen bir kararda bunu görmekteyiz (s. 114, *New-Haven Antiquities*); söz konusu karar, kınanması gereken davranışlarda bulunmakla suçlanan Marguerite Bedfort'un kırbaç cezasına çarptırılmasına ve ardından suç ortağı Nicolas Jemmings'le evlenmesine hükmedildiğini belirtmektedir.

[22] *New-Haven Antiquities*, s. 104. Bkz. Hutchinson *Tarih*'inde yer alan (cilt: I, s. 435) buna benzer birçok sıradışı yargı kararı.

[23] *Age.*, 1650, s. 50, 57.

cılar tek seferde belli bir miktardan fazla şarap veremezler; bir zarara neden olabilecek herhangi bir yalan para veya kırbaç cezasıyla cezalandırılır.[24] Bazı yerlerde yasa koyucular, Avrupa'da kendileri tarafından talep edilen inanç özgürlüğü ilkelerini tamamen unutarak, insanları para cezası vermekle korkutarak dinî âyinlere katılmaya zorlar;[25] hattâ kimi zaman, kendisinin söylediğinden farklı bir biçimde Tanrı'ya ibadet etmek isteyen Hıristiyanları ağır cezalara[26] ve bazen de ölüm cezasına çarptırmaya kadar gider.[27] Bazen, yasa koyucuları âdeta ele geçiren düzen saplantısı onları en olmayacak şeylerle uğraşmaya iter. Bu bağlamda, aynı yasal düzenlemede, tütün kullanmayı yasaklayan bir yasayla karşılaşırız.[28] Ancak, bu tuhaf ya da baskıcı yasaların kimseye zorla dayatılmadığını, ilgili herkesin özgür katılımıyla oylandığını ve ayrıca mevcut değer yargılarının yasalardan bile daha katı ve daha püriten olduğunu gözden kaçır-

---

[24] *Age.*, s. 64.

[25] *Age.*, s. 44.

[26] Bu durum Connecticut'a özgü değildir. Benzer örnekler arasında, 13 Eylül 1644 yılında Massachusetts'te Anabaptistleri sürgün cezasına çarptıran yasaya bakabilirsiniz, *Historical Collection of State Papers*, cilt: I, s. 538. Ayrıca, 1656 yılında Quakerlara karşı ilân edilen yasaya bakınız; yasada şöyle deniyor: "Quaker adı verilen yasaklanmış bir mezhebin büyümekte olduğu görüldüğünden..." Quakerları ülkeye getiren gemi kaptanlarını çok ağır bir para cezasına çarptıran hükümler bunu izlemektedir. Ülkeye girmeyi başaran Quakerlar kırbaçlanacak ve çalıştırılmak üzere hapse atılacaktır. Bu yöndeki düşüncelerini savunanlar ilk olarak para cezasına çarptırılır, ardından hapse atılır ve daha sonra da eyaletten kovulur. Aynı koleksiyon, cilt: I, s. 630. (Quakerlar: *Dostların Dinî Birliği* hareketine mensup kişiler Quakerlar biçimsel din anlayışından ve dinsel hiyerarşiden kaçınmış ve Hz. İsa aracılığıyla Tanrı'yla birebir bir ilişki kurma düşüncesini öne çıkarmışlardır. (ç.n.)

[27] Massachusetts ceza yasasına göre, sömürgeden kovulduktan sonra yeniden oraya ayak basan Katolik papaz ölümle cezalandırılır.

[28] *Code of 1650*, s. 96.

mamak gerekir. 1649 tarihinde, Boston'da, uzun saçlıların dünyevi lüksüne engel olmayı hedefleyen iddialı bir birliğin oluşturulduğunu görürüz.[29] E

Buna benzer aykırılıklar insanı utanç duygusuna sevk etmektedir kuşkusuz. Bunlar insan doğasının kusurlu olduğunu ileri sürer; doğru ile haklıyı tam olarak kavrayamayan insan doğası çoğu zaman iki aşırılık arasında bir seçim yapmaya itilir.

Sığ bir mezhep anlayışıyla ve her türlü dinsel tutkuyla sıkıca yoğrulmuş olan bu ceza yasalarının yanında (ki baskı ve zulüm bu dinsel tutkuları güçlendirmiş ve bunlar ruhların derinliklerinde mayalanmaya devam etmiştir), âdeta onlara zincirlenmiş bir biçimde, siyasal yasama anlayışı yer almaktadır; iki yüz yıl önce belirlenen yasalar, günümüzdeki özgürlük anlayışının hâlâ çok ötesinde gibi görünmektedir.

Modern anayasaların üzerine kurulduğu genel ilkeler, 17. yüzyıldaki Avrupalıların çoğunun anlamakta zorlandığı ve o dönemde Büyük Britanya'da tam olarak hâkim olamayan bu ilkeler, bir bütün olarak Yeni-İngiltere'deki yasalar tarafından belirlenmiş ve kabul edilmiştir. Halkın kamusal meselelere dâhil olması, yükümlülüklerin özgürce oylanması, iktidar mensuplarının sorumlulukları, bireysel özgürlükler ve jürili yargılama sistemi burada tartışmadan uzak ve fiilî olarak hayata geçirilmiştir.

Bu devindirici ilkeler Yeni-İngiltere'de geniş bir uygulama alanı bulmuş ve önemli ilerlemeler kaydetmiştir ki, o dönemde henüz hiçbir Avrupa ülkesinde böyle bir şey görülmemiştir.

Connecticut'ta ilk günden itibaren seçmenler bütün yurttaşlardan oluşmuştur ve bu durum kolaylıkla anlaşılmaktadır.[30] Doğmakta olan bu halkın içinde, insanların yazgıları ve düşün-

---

[29] *New-England's Memorial*, s. 316.

[30] 1638 Anayasası, s. 17.

sel vaziyetleri arasında neredeyse tam bir eşitlik hüküm sürmekteydi.[31]

O dönemde, Connecticut'ta, yürütme organının bütün üyeleri, Devlet yöneticisine varıncaya dek, seçilmiş insanlardan oluşuyordu.

On altı yaşından büyük yurttaşlar silâh taşımakla yükümlüydü; bunlar ulusal bir milis kuvveti oluşturuyordu; bu milis kuvveti kendi görevlilerini belirliyordu ve ülkeyi savunmak için harekete geçmek üzere her an hazır olması gerekiyordu.[32]

Bütün Yeni-İngiltere yasalarında olduğu gibi, Connecticut yasalarında da komünal özgürlüğün doğup geliştiğini görürüz; bu komünal özgürlük bugün de Amerikan özgürlük anlayışının temel ilkesini ve varoluş biçimini oluşturmaktadır.

Avrupa'daki ulusların birçoğunda, siyasal yaşam toplumun üst kademelerinde oluşmaya başlamış ve yavaş yavaş, ama daima birtakım eksikliklerle birlikte, toplumsal yapının farklı noktalarına yayılmıştır.

Buna karşın, Amerika'da komünlerin[33] kontluktan önce, kontluğun Devlet'ten önce ve Devlet'in de Birlikten önce organize olduğunu söyleyebiliriz.

---

[31] 1641'den itibaren, Rhode-Island genel meclisi, oy birliğiyle, Devlet'in yönetim biçiminin demokrasi olduğunu, iktidarın özgür insanların birliğine dayandığını, bu insanların yasalar yapma ve yürütmeyi denetleme yetkisine sahip yegâne kişiler olduğunu ilân ediyordu.

[32] *Pitkin's History,* s. 47.

[33] Birleşik Devletler'de *township* olarak adlandırılan yerleşim birimi. Tocqueville Fransa'daki komünlerle Birleşik Devletler'deki *township*ler arasında özdeşlik kurarak metinde *commune* sözcüğünü kullanmıştır. *Township*ler büyüklük olarak Türkiye'deki beldelere benzetilebilir. Fakat yapı itibariyle beldelerden farklıdırlar. Amerika'nın sömürgeleştirilme sürecinde buraya göç eden Avrupalıların aileler veya bireyler halinde belli bir araziye yerleşmesiyle oluşmuş ve zamanla büyümüşlerdir. *Township*lerin yönetim biçimi, yönetim organları, hak ve yetkileri eyaletler arasında farklılık göstermektedir. *Township* idari olarak *county*'e (ilçe) bağlıdır. Günümüzde *township*lerdeki ortalama

Yeni-İngiltere'de, 1650'den itibaren, komün tam ve kesin olarak kurulmuştur. Çıkarlar, hedefler, haklar ve ödevler komünal yapının etrafında biraraya gelir ve güçlü bir biçimde birleşir. Komünal yapının odağında gerçek, etkin, tümüyle demokratik ve cumhuriyetçi bir siyasal yaşamın hüküm sürdüğü görülür. Sömürgeler metropolün üstünlüğünü tanımaya devam ederler; Devlet'in kanununu belirleyen şey monarşidir; fakat cumhuriyet çoktan beridir komünün içerisinde canlı ve etkindir.

Komün bütün yöneticilerini bizzat kendisi atar; toplanacak vergileri kendisi belirler ve kendisi tahsil eder.[34] Yeni-İngiltere komününde temsil yasası tepeden inme kabul edilmez. Kamusal alanda ve yurttaşların oluşturduğu genel mecliste, tıpkı Atina'da olduğu gibi, herkesi ilgilendiren meseleler görüşülür.

Amerikan cumhuriyetlerinin ilk dönemi boyunca ilân edilen yasaları dikkatli bir biçimde incelediğimizde, yönetimdeki akılcılık ve yasa koyuculardaki ileri düşünceler insanı etkiler.

Yasa koyucunun, kendi adına, toplumun kendi üyelerine yönelik ödevlerinden, o dönemdeki Avrupalı yasa koyuculara kıyasla çok daha ileri ve bütünlüklü bir düşünce ortaya çıkardığı açıktır; burada yasa koyucu toplumun başka yerlerde görmezden geldiği yükümlülükleri topluma dayatır. Yeni-İngiltere Devletleri'nde, başlangıçtan itibaren, yoksul insanların kaderi güvence altındadır;[35] yolların bakımı için sert tedbirler alınır ve bunları denetlemek için görevliler atanır;[36] komünler genel görüşmelere ait sonuçların, ölümlerin, evliliklerin ve yeni doğan yurttaşların kayıt altına alındığı halka açık kayıtları ellerinde tutar;[37] zabıt kâtipleri bu kayıtları tutmakla görevlidir;[38] sahipsiz

---

nüfus 1000 civarındadır, fakat nadir olmakla birlikte nüfusu 20.000'i bulanlar da mevcuttur. (ç.n.)

[34] *Code of 1650*, s. 80.

[35] *Code of 1650*, s. 78.

[36] *Age.*, s. 49.

[37] Bkz. *Hutchinson Tarihi*, cilt: I, s. 455.

[38] *Code of 1650*, s. 86.

mirasları yönetmekle yükümlü görevliler vardır; bazı görevliler mirasların sınırlarını belirlemekle yükümlüdür; bazılarının temel görevi ise komündeki toplumsal sükûneti korumaktır.[39]

Sayısız toplumsal ihtiyacı öngörmek ve karşılamak amacıyla yasalar binlerce farklı ayrıntı içerir ki, günümüzde Fransa'da buna dair ancak bulanık bir bilinç söz konusudur. Fakat Amerikan uygarlığının özgün karakterinin, ilk günden itibaren, halkın eğitimiyle ilgili yönergelerde bir bütün olarak kendini gösterdiğini görürüz.

Yasada şöyle deniyor: "İnsanlığın düşmanı olan şeytanın en güçlü silâhı insanların cehaletidir; atalarımızın bize bıraktığı aydınlığın onlarla birlikte mezara gömülüp gitmemesi bizim için çok önemlidir; çocukların eğitimi, Tanrı'nın yardımıyla, Devlet' in en büyük kazançlarından biridir..."[40] Bunu, bütün komünlerde okullar kurulmasını buyuran ve komünlerde yaşayanları çocukları desteklemekle yükümlü kılan –aksi takdirde para cezası uygulanır– hükümler izler. Aynı düşünceyle, kalabalık şehirlerde yüksek okullar kurulur. Belediye yöneticileri ailelerin çocuklarını okula gönderip göndermediğini denetler; buna karşı çıkanlara para cezası verme yetkisine sahiplerdir; eğer direnmeye devam ederlerse, o zaman, ailenin yerini alan toplum çocukları sahiplenir ve doğanın verdiği ama kötüye kullandıkları hakları babalardan geri alır.[41] Hiç kuşkusuz, okurlar bu yasaların temel gerekçesini fark etmiştir; Amerika'da insanları aydınlığa götüren şey dindir; insanı özgürlüğe kavuşturan şey ilahî yasalara uymaktır.

1650 yıllarındaki Amerikan toplumuna böyle hızlıca bir göz attıktan sonra, aynı dönemdeki Avrupa'nın ve özellikle ana kıtanın durumunu incelediğimizde büyük bir şaşkınlık yaşadığımızı hissederiz. 17. yüzyılın başlangıcında, Avrupa kıtasının

---

[39] *Age.*, s. 40.

[40] *Code of 1650*, s. 90.

[41] *Code of 1650*, s. 83.

her noktasında, Ortaçağ'daki feodal ve oligarşik özgürlüğün kalıntıları üzerinde, mutlak krallıklar yükselmektedir. Bu parıltılı ve incelikli Avrupa'da, hak ve hukuk düşüncesi belki de hiçbir zaman böylesine göz ardı edilmemiştir; halklar siyasal yaşamdan hiç bu kadar kopmamıştır; gerçek özgürlük düşüncesi hiçbir zaman zihinlerden böyle uzak kalmamıştır. İşte böyle bir dönemde, Avrupa uluslarında hiç bilinmeyen ya da küçümsenen ilkeler Yeni Dünya'nın çöllerinde yüksek sesle dillendirilmekte ve büyük bir halkın geleceğinin sembolü haline gelmekteydi. İnsan zihninin yarattığı en cesur teoriler, görünürde çok mütevazı olan böyle bir toplumda hayata geçirilmekteydi ki, o zamanlar, hiçbir Devlet adamı bunlarla ilgilenmeye tenezzül etmiyordu. Kendi tabiatıyla baş başa bırakılan insanın hayâlgücü daha önce bir benzeri olmayan bir yasama anlayışını orada kendiliğinden hayata geçiriyordu. Henüz filozoflar, büyük yazarlar ya da generaller yaratmamış olan bu bulanık demokratik ortamda, herhangi bir insan özgür bir halkın karşısına çıkabilir ve herkesin alkışları arasında, özgürlüğe dair şöyle güzel bir tanım yapabilir:

"Bağımsızlık derken neyi anlamamız gerektiğini iyi biliyoruz. Yozlaşmış bir özgürlük anlayışı var gerçekten de; hayvanlar özgürlükten ne anlıyorsa insanlar da onu anlıyor; ve bu özgürlük anlayışı her istediğini yapmaya dayanıyor. Bu özgürlük her türlü otoritenin düşmanıdır; hiçbir kural tanımıyor ve onunla birlikte biz kendimizden daha aşağı bir konuma düşüyoruz; bu özgürlük hakikatin ve barışın düşmanıdır ve Tanrı ona karşı durmak gerektiğine inanmıştır! Buna karşın, gücünü birlikten alan uygar ve ahlâki bir özgürlük anlayışı vardır ve iktidarın görevi onu korumaktır; iyi, haklı ve adil olan her şeyi korkusuzca yapma özgürlüğüdür bu. Bu kutsal özgürlüğü her koşulda savunmalıyız ve gerekirse onun için hayatımızı ortaya koymalıyız."[42]

---

[42] *Mather's Magnalia Christi Americana*, cilt: II, s. 13. Bu söylev

Amerikan uygarlığının sahip olduğu karakteri gerektiği gibi ortaya koymak için yeterince şey söyledim. Bu uygarlık birbirinden alabildiğine farklı iki temel unsur üzerine kuruludur (bu çıkış noktası daima aklımızda bulunmalıdır); bunlar çoğu zaman birbiriyle çatışma halinde olmuştur, fakat Amerika'da insanlar bu iki unsuru deyim yerindeyse iç içe geçirmeyi ve kusursuz bir biçimde düzenlemeyi başarmıştır. *Din düşüncesi*nden ve *özgürlük düşüncesi*nden söz etmek istiyorum.

Yeni-İngiltere'nin kurucuları hem katı birer mezhepçi hem de coşkulu birer yenilikçiydi. Birtakım dinsel inançların katı sınırları içerisinde devinen bu insanlar her türlü siyasal önyargıdan bağımsızdı.

Buradan birbirinden farklı ama çelişkili olmayan iki eğilim doğmaktadır; yaşam biçimlerinde ve yasalarda bunların izlerini bulmak çok kolaydır.

İnsanlar dinî bir düşünce için arkadaşlarını, ailelerini ve vatanlarını feda edebilirler; yüksek bedeller ödeyerek elde ettikleri düşünsel bir mülkiyetin peşinde kendilerini kaybetmişlerdir diyebiliriz. Bununla birlikte, bu insanların aynı derecede coşkulu bir biçimde maddi zenginliklerin ve manevi güzelliklerin, öteki dünyadaki cennetin ve bu dünyadaki refah ve özgürlüğün peşine düştüklerini görürüz. Ellerinin altındaki politik ilkeler, beşerî yasalar ve kurumlar alabildiğine yumuşak ve esnek şeyler gibi görünür: istedikleri gibi eğip bükecekleri, değiştirip düzenleyebilecekleri.

İçinde doğdukları toplumu hapseden bariyerler onların önünde yıkılır; yüzyıllardan beri dünyaya yön veren eski düşünceler silinip gider; neredeyse sınırsız bir hayat ve sonsuz ufukları olan bir dünya keşfedilir; insan aklı hızla bu yöne doğ-

---

Winthrop tarafından verilmiştir; Winthrop bir yargıç olarak keyfî uygulamalar yapmakla suçlanmıştır; ancak, bir bölümünü aktardığımız söylevden sonra alkışlar içinde aklanmış ve o günden itibaren, her seferinde yeniden eyalet valisi olarak seçilmiştir. Bkz. Marshall, cilt: I, s. 166.

ru atılır ve tüm boyutlarıyla kateder; fakat siyasal dünyanın sınırlarına vardığında kendiliğinden durur; en yırtıcı yeteneklerinden istemeye istemeye yüz çevirir; her türlü şüpheden uzaklaşır; yenilenme ihtiyacından vazgeçer; kutsal şeylere titreyerek dokunur; hiç itiraz etmeden kabul ettiği hakikatlerin önünde saygıyla eğilir.

İnançlar dünyasında her şey önceden belirlenmiş, sınıflandırılmış, düzenlenmiş, öngörülmüş ve kararlaştırılmıştır. Siyasal dünyada ise her şey çalkantılı, tartışmalı ve şüphelidir. Birinde gönüllü olmakla birlikte pasif bir itaat vardır; diğerindeyse bağımsızlık arzusu, eski şeylerin küçümsenmesi ve her türlü otoriteye yönelik bir kıskançlık vardır.

Görünüşte tümüyle karşıt olan bu iki eğilim, birbirine zarar vermek şöyle dursun, her zaman birlikte yürür ve aralarında karşılıklı bir yardımlaşma var gibidir. Din, sivil özgürlüğü insanın yetilerine yönelik soylu bir deneyim, siyasal dünyayı ise Tanrı tarafından insanın zihinsel çabalarına ayrılmış bir alan olarak görür. Kendi dünyasında özgür ve güçlü duran, kendisine ayrılan alandan hoşnut olan din, iktidarının son derece sağlam olduğunu bilir, öyle ki yalnızca kendi güçlerine dayanarak hükmeder ve tek başına kalplere hâkim olur.

Özgürlük ise dini, verdiği mücadelede ve kazandığı zaferlerde kendisine eşlik eden bir yoldaş, doğup büyüdüğü beşik ve sahip olduğu hakların ilahî kaynağı olarak görür. Dini, ahlâkın ve değerlerin koruyucusu kabul eder; ahlâkı ve değerleri ise yasaların teminatı ve geleceğinin güvencesi olarak görür. [F]

Anglo-Amerikalılara Ait Yasaların ve Âdetlerin Taşıdığı Özelliklerin Nedenleri

Aristokratık kurumların bütünsel bir demokrasideki bazı kalıntıları – Bunun nedenleri – Püriten kökenli ve İngiliz kökenli şeyleri birbirinden özenle ayırmak gerekir.

Okurların, şimdiye kadar söylediklerimizden çok genel ve mutlak sonuçlar çıkarmaması gerekir. İlk göçmenlerin toplumsal durumu, inançları ve ahlâk anlayışı yeni vatanlarının kaderi üzerinde büyük bir etki yaratmıştır kuşkusuz. Gelgelelim, çıkış noktası yalnızca kendileri olan bir toplum yaratmak onlara bağlı bir şey değildi; hiç kimse geçmişten tamamen kopamaz. Bilinçli olarak yahut farkında olmadan, kendilerine özgü düşünce ve pratikleri, gördükleri eğitimden ya da ülkelerindeki geleneklerden aldıkları başka düşünce ve pratiklerle birleştirmişlerdir.

O halde, bugünkü Anglo-Amerikalıları tanımak ve değerlendirmek istediğimizde, püriten kökenli şeylerle İngiliz kökenli şeyleri özenle birbirinden ayırmak gerekir.

Birleşik Devletler'de, kendilerini kuşatan her şeyle zıtlaşan yasalar ve âdetlerle karşılaşırız sık sık. Bu yasalar, Amerika'daki hâkim yasama anlayışına karşıt bir anlayışla oluşturulmuş gibi görünür; burada benimsenen değerler bütün toplumsal tutumlara karşıt bir görünüm sergiler. İngiliz sömürgeleri karanlık bir yüzyılda kurulmuş olsaydı ya da dayandıkları kökenler zamanın karanlığında kaybolmuş olsaydı, buradaki sorun çözümsüz olarak kalırdı.

Kendi düşüncemi ifade etmek için bir tek örnek aktaracağım.

Amerikalıların medeni ve cezai yasama anlayışı yalnızca iki eylemsel araca sahiptir: *hapis cezası* ve *kefalet.* Bir yargılama usulündeki ilk uygulama, davalı olan kişiye kefalet ödetmeye dayanır; eğer bunu reddederse, o kişi hapse atılır; daha sonra davanın geçerliliği veya suçlamaların ciddiyeti tartışılır.

Böyle bir yasama biçiminin yoksulları hedef aldığı ve zenginleri kayırdığı açıktır. Yoksullar her zaman kefalet ödeyemez (medeni hukukla ilgili uygulamalarda bile böyledir); eğer hapiste yatarak adaleti beklemek zorunda kalırlarsa, yaşadıkları zorunlu eylemsizlik, yani işsizlik onları kısa zamanda sefalete sürükler.

Buna karşın, bir zengin, medeni yasama konularında, hapse düşmekten kurtulabilir her zaman; dahası, eğer bir suç işlemiş-

se, kendisini bekleyen cezadan kolayca kurtulabilir; gereken kefaleti ödedikten sonra ortadan kaybolur. Bu durumda, yasaların belirttiği tüm cezalar zengin kişi için yalnızca para cezalarından ibaret hale gelir.[43] Böyle bir yasama anlayışından daha aristokratik ne olabilir ki?

Bununla birlikte, Amerika'da yasaları yapanlar yoksullardır ve genellikle en büyük toplumsal avantajları kendilerine saklarlar.

Bu olgunun İngiltere'de nasıl hayata geçirildiğine bakmak gerekir; zira sözünü ettiğim yasalar İngiliz yasalarıdır.[44] Amerikalılar bu yasaları hiçbir şekilde değiştirmemiştir; ne var ki bu yasalar bütün yasama anlayışıyla ve benimsenen düşüncelerin çoğunluğuyla ters düşmektedir.

Bir halkın âdetlerine dayanarak en az değiştirdiği şey medeni yasalardır. Medeni yasaları en iyi hukukçular bilir: yani yasaları bilmeleri nedeniyle onları olduğu gibi korumaktan (iyi veya kötü olsalar da) doğrudan bir yarar sağlayanlar. Halkın çoğunluğu ise yasaları çok az bilir; yalnızca özel durumlarda yasaların varlığını fark ederler, onların hedefini ve eğilimini zar zor kavrarlar ve üzerinde düşünmeden onlara boyun eğerler.

Burada yalnızca bir örnek verdim, ama buna benzer birçok örnek verebilirdim kuşkusuz.

Amerikan toplumunun sunduğu manzara, eğer böyle ifade etmek mümkünse, demokratik bir tabakayla kaplıdır ve bu tabakanın altından kimi zaman eski aristokratik renklerin kendini açığa vurduğunu görürüz.

---

[43] Kefalet içermeyen suçlar da vardır kuşkusuz; fakat bunların sayısı çok azdır.

[44] Bkz. Blackstone ve Delolme, kitap I, bölüm X.

Üçüncü Bölüm

ANGLO-AMERİKALILARIN TOPLUMSAL DURUMU

Toplumsal durum genel olarak bir olgunun, bazen yasaların, çoğunlukla da biraraya gelen bu iki olgunun ürünüdür; fakat, toplumsal durum bir kez vücut bulduğunda, bunu ulusların kaderini belirleyen yasaların, âdetlerin ve düşüncelerin temel nedeni olarak görebiliriz; toplumsal durumun yaratmadığı bir şeyler olsa bile, o şeyleri mutlaka dönüştürür.

O halde, bir halkın değer yargılarını ve yasama anlayışını tanımak için, o halkın toplumsal durumunu incelemekle başlamak gerekir.

Anglo-Amerikalıların Toplumsal Durumunun En Belirgin Yam Demokratik Olmasıdır

Yeni-İngiltere'nin ilk göçmenleri – Eşit insanlar – Güney Amerika'daki aristokratik yasalar, Devrim çağı – Miras yasalarının değişmesi – Bu değişimin yarattığı etkiler – Batıdaki yeni Devletler'de en üst düzeye varan eşitlik – Bilinç düzeylerindeki eşitlik.

Anglo-Amerikalıların toplumsal durumu hakkında birçok önemli noktaya işaret edilebilir; fakat bunların içinde özellikle bir tanesi bütün hepsine egemen olmaktadır.

Amerikalıların toplumsal durumu oldukça demokratiktir. Sömürgelerin kurulduğu ilk günlerden itibaren bu niteliğini kazanmıştır; günümüzde bu durum çok daha ileridedir.

Bir önceki bölümde, Yeni-İngiltere'nin kıyılarına yerleşen göçmenler arasında büyük bir eşitlik durumunun hâkim olduğunu belirtmiştim. Aristokrasinin en küçük tohumları bile Birliğin bu bölümüne asla ayak basmamıştır. Burada yalnızca entelektüel etkiler söz konusu olmuştur. İnsanlar, aydınlanmanın ve erdemli bir varoluşun simgesi olarak bazı isimleri yüceltmeye alışmıştır. Bazı yurttaşların sesi, halkın üzerinde, haklı olarak aristokratik denebilecek bir etki yaratmıştır: babadan oğula hiç değişmeksizin aktarılması durumunda.

Hudson'ın doğusunda durum böyleydi; bu nehrin güneybatısında, Florida'ya kadar olan bölgede, vaziyet başka türlüydü.

Hudson'ın güneybatısında yer alan Devletlerin çoğunda büyük İngiliz mülk sahipleri yerleşmiştir. Aristokratik ilkeler ve onlarla birlikte İngilizlere özgü miras yasaları buraya intikal etmiştir. Amerika'da güçlü bir aristokrasinin kurulmasını engelleyen nedenlerin neler olduğunu daha önce açıklamıştım. Bu nedenler, Hudson'ın güneybatısında mevcut olmakla birlikte, nehrin doğu kesimine kıyasla daha zayıf olmuştur. Güneyde, kölelerin yardımıyla, tek bir insan büyük bir araziyi tek başına işletebilirdi. Bu nedenle, kıtanın bu kesiminde zengin toprak sahipleri vardı; fakat bu insanların etkisi, Avrupa'da olduğu gibi mutlak anlamda aristokratik bir etki değildi; zira bunlar hiçbir ayrıcalığa sahip değildi ve kölelerin eliyle toprağı işlemek onlara herhangi bir tımar hakkı ve sonuç olarak da hiçbir patronaj (özel himaye) yetkisi vermiyordu. Bununla birlikte, Hudson'm güneyinde, büyük toprak sahipleri bir üst sınıf oluşturuyordu; bu sınıfın kendine özgü düşünceleri ve eğilimleri vardı ve genel olarak siyasal faaliyetleri kendi bünyesinde topluyordu. Bu, bü-

yük halk yığınlarının mevcut durumundan pek farklı olmayan bir aristokrasi biçimiydi; halkın çıkarları ve arzularıyla kolaylıkla örtüşüyordu ve ne özel bir sevgiye ne de nefrete yol açıyordu; sonuç olarak pek güçlü ve uzun ömürlü değildi. Güneyde isyan hareketinin başına geçen işte bu sınıf olmuştur; Amerikan devrimi en büyük isimlerini buna borçludur.

Bu dönemde, toplum bir bütün olarak sarsılmıştır; adına savaş verilen halk, büyük bir güç haline gelen halk, kendi başına hareket etme arzusu duymuştur; demokratik duygular uyanmıştır; insanlar, merkezî otoritenin boyunduruğunu kırarak, her türlü bağımsızlığın tadını almıştır; bireysel etkiler yavaş yavaş etkisini yitirme yoluna girmiştir; benimsenen değerler ve yasalar eşgüdümlü olarak aynı amaca doğru yürümeye başlamıştır.

Ancak, eşitlik olgusunun son büyük adımını atmasını sağlayan şey miras yasalarıdır.

Eski ve yeni politika yazarlarının, insanî meselelerin gidişatı konusunda miras yasalarına[1] yeterince büyük bir önem vermemiş olması beni şaşırtmıştır. Bu yasaların medeni hukuka dair olduğu doğrudur; fakat bunların her türlü siyasal kurumun zirvesine yerleştirilmesi gerekir, zira halkın toplumsal durumu üzerinde büyük bir etkisi vardır ve siyasal yasalar yalnızca bunun bir ifadesidir. Ayrıca bu yasalar toplumu kesin ve tek yönlü bir biçimde etkiler; ve bunlar, deyim yerindeyse, gelecek kuşaklar henüz doğmadan onları kuşatır. Bu yasalar aracılığıyla, insan kendi benzerlerinin geleceği üzerinde neredeyse ilahî bir

---

[1] Miras yasaları ifadesiyle, bir mülk sahibinin ölümünden sonra mülklerin kaderini tayin etmeyi temel hedef olarak belirleyen tüm yasaları kastediyorum. İkâme yasası bu türden bir yasadır; bu yasanın, mülk sahibinin ölmeden önce mülkleri üzerinde tasarrufta bulunmasını engellemek gibi bir sonucu olduğu doğrudur; fakat mülkleri koruma zorunluluğunu dayatmasının nedeni, mülklerin mirasçısına eksiksiz bir şekilde aktarılmasını sağlamaktır. Dolayısıyla, ikâme yasasının temel amacı mülk sahibinin ölümünden sonra mülklerin kaderini tayin etmektir. Diğer ayrıntılar onun uyguladığı birer araçtır.

iktidara sahip olur. Yasa koyucu yurttaşların miras hukukunu bir kez düzenledikten sonra kendi köşesine çekilip yüzyıllar boyunca orada kalabilir; yarattığı esere ilk hareketini verdikten sonra geri çekilebilir; artık makine kendi olanaklarıyla hareket eder ve önceden belirlenmiş bir hedefe doğru sanki kendiliğinden ilerler. Belli bir biçimde oluşturulan bu makine, mülkiyetleri ve ardından iktidarı belli bir noktanın etrafında toplar, birleştirir ve yoğunlaştırır; deyim yerindeyse, aristokrasiyi yerden fışkırtmaktadır. Başka bazı ilkelerle işlediğinde ve farklı bir yola atıldığında, bu sistemin etkisi daha hızlı olur; mülkleri ve güçleri böler, paylaştırır, dağıtır; bazen hızıyla bizi şaşkına çevirdiği olur; hareketini durdurma imkânı ortadan kalktığında, en azından onun karşısında zorluklar ve engeller yaratmaya çalışırız; ters yöndeki girişimlerle onun etkisini dengelemek isteriz; fakat bunlar hiçbir işe yaramaz! Yolu üzerinde karşılaştığı her şeyi ezip geçer yahut havaya uçurur; durmaksızın havaya yükselip yere düşer tekrar tekrar, ta ki geride ince ve hareketli bir toz zerresi bırakana kadar, ki demokrasi gelip o tozun üzerine kurulur.

Miras yasası bir babaya ait mülklerin çocukları arasında eşit bir biçimde paylaşmasına izin verdiğinde ya da bunu emrettiğinde, iki farklı sonuç yaratır; aynı hedefe yönelseler de, bunları dikkatle birbirinden ayırmak önemlidir.

Miras yasası gereğince, her mülk sahibinin ölümü mülkiyet alanında köklü bir değişim yaratır; bir yandan mülklerin sahibi değişirken, diğer yandan, deyim yerindeyse, mülklerin tabiatı da değişir; durmaksızın daha küçük parçalara ayrılırlar.

Bu durum yasanın doğrudan ve bir bakıma maddi sonucudur. Yasaların eşit bir paylaşımı emrettiği ülkelerde, mülkler ve özellikle de toprağa dayalı servetler devamlı olarak parçalanma ve küçülme eğilimi gösterecektir. Bununla birlikte, bu yasama anlayışının sonuçları, eğer yasa kendi dinamiklerine bırakılırsa, ancak zamanla kendini hissettirecektir; zira bir aile ikiden fazla çocuk içermediği sürece (ki Fransa gibi kalabalık bir ülkede,

ailelerin ortalama çocuk sayısının yalnızca üç olduğu söylenmektedir), bu çocuklar anne ve babalarının servetini kendi aralarında paylaştıklarında, bireysel olarak anne ve babalarından daha yoksul olmayacaklardır.

Fakat eşit paylaşım yasası yalnızca mülklerin kaderini belirlemekle kalmaz; aynı zamanda mülk sahiplerinin ruhsal durumunu da etkiler ve onların arzularından yardım alır. Bunlar söz konusu yasanın, büyük servetleri ve özellikle de büyük toprakları hızlı bir biçimde tüketmeye neden olan dolaylı etkileridir.

Miras yasasının ailenin ilk çocuğu olma koşulu üzerine kurulu olduğu toplumlarda, topraklar kuşaktan kuşağa hiç bölünmeden aktarılır genellikle. Bunun sonucunda, ailenin ruhu toprakta somutlaşmış olur bir bakıma. Aile toprağı temsil eder, toprak da aileyi; toprak ailenin adını, kökenini, şanını, gücünü ve değerlerini geleceğe taşır. Toprak geçmişin ölümsüz tanığı ve gelecekteki varoluşun paha biçilmez teminatıdır.

Miras yasası eşit bir paylaşım yarattığında, aile ruhu ile toprağın muhafazası arasındaki sıkı bağıntıyı ortadan kaldırır; toprak aileyi temsil etmeye son verir, zira bir veya iki kuşak sonra paylaşılmaktan kurtulamadığı için, her seferinde giderek küçülmek ve sonunda neredeyse tümüyle yok olmak durumundadır. Büyük bir toprak sahibinin çocukları, eğer sayıları azsa veya kendilerine kalan servet onlar için tatmin ediciyse, servetin sahibi kadar zengin olma umudunu koruyabilirler, ama onunki kadar büyük bir mülke sahip olmayı bekleyemezler; bu çocukların zenginliği, doğal olarak, servet sahibinin zenginliğine kıyasla farklı unsurlardan oluşacaktır.

Ancak, toprak sahiplerini toprakları korumaya yönelten duygulardan, anılardan, kibir ve tutkulardan yoksun bırakırsanız, er ya da geç topraklarını satacaklarına emin olabilirsiniz, zira toprakları satmakta büyük bir parasal çıkarları vardır; bunun nedeni, taşınabilir sermayelerin diğer sermayelere kıyasla daha büyük kârlar sağlaması ve gündelik tutkuları daha kolay tatmin etmesidir.

Büyük topraklar bir kez bölündükten sonra tekrar birleşmezler; küçük toprak sahibi –belli bir oran korunduğu sürece– büyük toprak sahibine kıyasla kendi toprağından daha fazla gelir elde eder;[2] dolayısıyla toprağını onunkinden daha pahalıya satar. Böylelikle zengin bir insanı büyük mülkler satmaya iten ekonomik hesaplar, küçük mülkler satın alarak büyük mülkleri telafi etmesine engel olur.

Aile ruhu dediğimiz şey çoğunlukla bireysel bir bencillik yanılsaması üzerine kuruludur. İnsanlar gelecek kuşaklara dayanarak kendini yeniden var etmek ve bir bakıma ölümsüzleşmek ister. Aile ruhunun son bulduğu yerde, bireysel bencillik izlenen temayüllerin realitesine yönelir yeniden. Aile artık yalnızca muğlâk, belirsiz ve kararsız bir şey olarak zihinlerde yer aldığından, herkes şimdiki zamanın rahatlığına odaklanır; yalnızca bir sonraki kuşağın varlığını sürdürmesi hedeflenir, başka bir şey değil.

Dolayısıyla insanların amacı kendi ailesinin varlığını sürekli kılmak değildir artık; yahut en iyi ihtimalle, aileyi toprağa dayalı mülkiyetten farklı araçlarla yaşatmaya çalışırlar.

Böylelikle, miras yasası bir yandan ailelerin topraklarını hiç bozmadan korumalarını zorlaştırırken, diğer yandan aileleri bunu yapma isteğinden uzaklaştırır ve bir bakıma, kendi yıkımlarına sürüklenmek üzere onları kendisiyle işbirliği yapmaya iter.

Eşit paylaşım yasası iki ayrı yöntem üzerinden işlemektedir; şeyler üzerinde etki yaratarak insanlar üzerinde etkili olur; insanlar üzerinde etki yaratarak şeylere ulaşır.

Bu iki yöntemle, toprak mülkiyetine yönelik büyük bir müdahale gerçekleştirir ve tıpkı servetler gibi ailelerin de hızla yok olmasına yol açar.[3]

---

[2] Küçük toprak sahibi toprağını daha iyi eker demiyorum, ama toprağını daha büyük bir heves ve özenle eker; ve zanaat bakımından yoksun olduğu şeyi çalışma üzerinden elde eder.

[3] Toprak en güvenli mülkiyet olduğundan, kimi zaman, toprağa sahip olmak için büyük fedakârlıklarda bulunan ve ellerinde kalanları güvence altına almak için gelirlerinin önemli bir bölümünü kaybetmeye

Miras yasasının otoritesini sorgulamak bize, yani 19. yüzyılda yaşayan Fransızlara, miras yasasının yarattığı toplumsal ve siyasal değişimlere gündelik olarak tanık olan insanlara düşmez kuşkusuz. Bu yasanın sürekli olarak topraklarımızın üzerinden gelip geçtiğini, yolunun üzerinde duran evlerimizin duvarlarını yıktığını ve tarlaların sınırlarını ortadan kaldırdığını görüyoruz her gün. Ancak miras yasası halihazırda bize birçok şey yapmış olsa da, henüz yapacağı çok şey vardır. Anılarımız, düşüncelerimiz ve alışkanlıklarımız ona büyük engeller çıkarmaktadır.

Birleşik Devletler'de, söz konusu yasanın yarattığı yıkım neredeyse tamamlanmak üzeredir. Bunun temel sonuçlarını oraya bakarak inceleyebiliriz.

Mülklerin intikaliyle ilgili İngiliz yasaları, devrim döneminde, neredeyse bütün Devletler'de geçerliliğini yitirmiştir. İkâme yasası, mülklerin serbest dolaşımını çok az etkileyecek şekilde değiştirilmiştir. [G]

İlk kuşak gelip geçtikten sonra topraklar bölünmeye başlamıştır. Zaman geçtikçe bu eğilim giderek hızlanmıştır. Bugün, henüz altmış yıl geçmişken, toplumun görüntüsü tanınmayacak biçimde değişmiştir; büyük toprak sahiplerinin aileleri geniş kalabalıkların ortasında neredeyse tamamen yutulmuş vaziyette-

---

razı olan zengin insanlarla karşılaşırız. Ancak bunlar birer istisnadır. Taşınmaz mülklere sahip olma arzusu en çok yoksullarda görülür genellikle. Büyük toprak sahiplerine göre daha az bilgisi, hayal gücü ve tutkuları olan küçük toprak sahipleri, genellikle yalnızca elindeki toprakları daha da büyütme arzusuyla meşguldür ve çoğu zaman, mirasların, evliliklerin veya ticari fırsatların onlara yavaş yavaş bunu gerçekleştirecek araçları sunduğu görülür.

İnsanları ellerindeki toprakları bölmeye iten eğilimlerin yanında, daha fazla toprak sahibi olmaya yönelten başka bir eğilim söz konusudur. Mülklerin sonsuz bir biçimde bölünmesini engellemek için yeterli olan bu eğilim, toprağa dayalı büyük servetler yaratmak ve özellikle de o toprakları aynı ailenin sınırları içerisinde muhafaza etmek için yeterince güçlü değildir.

dir. Bu ailelerin çok sayıda olduğu New York eyaletinde yalnızca iki aile kalmıştır ve onlar da kendilerini yutmaya hazır olan bir girdabın üzerinde yüzmektedir. Bu zengin yurttaşların çocukları bugün tüccar, avukat ve doktor olmuştur. Çoğunluğu ise derin bir karanlığa gömülmüştür. Kalıtım yoluyla aktarılan mevki ve makamların son çizgileri silinip gitmiştir; miras yasası her yere kendi ölçülerini dayatmıştır.

Bu durum, başka yerlerdeki gibi Birleşik Devletler'de zenginlerin bulunmadığı anlamına gelmez; hattâ ben, para sevgisinin insanların kalplerinde daha büyük bir yer tuttuğu ve kalıcı bir mülkiyet eşitliği düşüncesinin daha çok küçümsendiği başka bir ülke tanımıyorum. Ancak Birleşik Devletler'de servetler inanılmaz bir hızla dolaşım halindedir ve tecrübelere baktığımızda, art arda iki kuşağın bu servetlerin nimetlerine kavuştuğu görülmemiştir.

Ne denli renkli olduğu düşünülse de, bu tablo, batıdaki ve doğudaki yeni Devletlerde olup bitenlere dair yetersiz bir fikir vermektedir henüz.

Geçen yüzyılın sonunda, gözüpek maceracılar Mississippi vadilerine girmeye başladılar. Bu Amerika'nın yeniden keşfi gibi bir şeydi; kısa zamanda oraya büyük bir göç yaşandı; o zaman, bilinmeyen toplulukların aniden çöllerde belirdiği görüldü. Birkaç yıl öncesine kadar henüz ismi bile var olmayan Devletler Amerikan Birliği'nin kalbinde yer almaya başladılar. Batıda demokrasinin son noktaya ulaştığı görülebilir. Bir bakıma talihin yardımıyla kendiliğinden vücut bulan bu Devletlerde yaşayanlar, işgal ettikleri topraklara henüz yeni gelmişlerdir. Birbirlerini çok az tanırlar ve her biri en yakın komşusunun tarihinden bihaberdir. Amerika kıtasının bu bölümünde, insanlar yalnızca büyük isimlerin ve büyük zenginliklerin etkisinden uzak kalmaz, aynı zamanda aydınlık düşüncelere ve erdemlere dayalı şu doğal aristokrasiden de uzaktırlar. İnsanların gözleri önünde iyilik yapmaya adanmış bir yaşam olarak hatırlanan o saygıdeğer iktidarlarla kimsenin ilgisi kalmamıştır. Batıdaki

yeni Devletlerde halihazırda yaşayan insanlar vardır; fakat orada toplum diye bir şey yoktur henüz.

Ancak, Amerika'da eşit olan tek şey servetler değildir; eşitlik olgusu, belli bir ölçüde, bizzat bilinç düzeylerine kadar uzanmaktadır. Dünya üzerinde, nüfusla orantılı olarak, cahillerin ve bilge insanların Amerika'daki kadar az olduğu başka bir ülke olduğunu sanmıyorum.

Amerika'da temel eğitim herkesin ulaşabileceği bir şeydir; yüksek öğretim ise neredeyse hiç kimse için söz konusu değildir.

Bu durum kolaylıkla anlaşılmaktadır ve bir bakıma, yukarıda anlattığımız şeylerin zorunlu bir sonucudur.

Hemen hemen bütün Amerikalılar belli bir refah düzeyine sahiptir; dolayısıyla, beşerî bilgilere dair temel araçlara kolaylıkla ulaşabilirler.

Amerika'da çok az zengin vardır; bu nedenle, neredeyse bütün Amerikalılar belli bir işle meşgul olmak durumundadır. Ancak her meslek belli bir pratik eğitim gerektirir. Dolayısıyla, Amerikalılar hayatlarının yalnızca ilk yıllarını genel bir teorik eğitime ayırabilirler. On beş yaşına geldiklerinde bir meslek icra etmeye başlarlar; bu durumda, genel olarak, bizdeki eğitim sürecinin başladığı dönemde Amerikalıların eğitim süreci sona erer. Eğer eğitim daha sonra da devam ederse, yalnızca özel ve daha fazla kazanç hedefleyen bir alana yönelebilir; insanlar bir meslek öğrenir gibi bilim öğrenirler ve bu alanda yalnızca mevcut yararları bilinen uygulamalara yönelirler.

Amerika'da zenginlerin çoğu hayatlarına yoksul olarak başlamıştır; işsiz güçsüz gibi görünen hemen herkes gençlik yıllarında çok meşgul insanlar olmuştur; buradan şu sonuç çıkmaktadır ki, insan bir şeyi öğrenme zevkini tattığında, onunla meşgul olacak zamanı bulamaz; yeterince vakit bulduğu zaman ise o şeyden zevk almıyordur artık.

Bu yüzden, Amerika'da, entelektüel zevklere yönelik eğilimlerin aileden gelen bir özellik olarak kolaylıkla aktarıldığı ve entelektüel çalışmaların el üstünde tutulduğu herhangi bir top-

lumsal sınıf yoktur. Dolayısıyla, bu türden çalışmalara yönelme arzusu ve iradesi bulunmamaktadır.

Amerika'da beşerî bilgiler konusunda ortak bir düzey oluşmuştur; herkes bu düzeye yakın durur; bazıları giderek yükselir, bazılarıysa uzaklaşır. Dolayısıyla, din, tarih, bilim, ekonomi politik, hukuk ve yönetim konularında birbirine yakın düşüncelere sahip çok sayıda insanla karşılaşırız.

Zihinsel düzeydeki eşitsizlik doğrudan doğruya Tanrı'dan gelir ve insanlar bunun her an her yerde var olmasını engelleyemezler. Fakat burada söylediklerimizden anlaşılıyor ki, zekâ düzeyleri –Yaratıcı'nın arzusu doğrultusuna– eşit olmamakla birlikte, eşit araçlara sahip olabilirler.

Bu bağlamda, günümüzde Amerika'da, ilk günden itibaren zayıf olan aristokrasi olgusu, tümüyle yok olmasa bile, en azından giderek zayıflamıştır; öyle ki, beşerî meselelerde aristokrasinin herhangi bir etkisinin olduğunu söylemek zordur.

Zaman, olaylar ve yasalar, Amerika'da demokrasi olgusunu yalnızca hâkim bir noktaya taşımakla kalmamış, aynı zamanda neredeyse biricik kılmıştır. Herhangi bir aile ya da topluluk etkisi burada görülmemektedir; hattâ çoğu zaman, uzun süreli bireysel etkilerle karşılaşmak söz konusu değildir.

Amerika, toplumsal durumu itibariyle, dünyadaki en tuhaf olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar talihleri ve bilinç düzeyleri bakımından eşit görünür; başka bir ifadeyle, dünyadaki hiçbir ülkede ve tarihin tanıklık ettiği hiçbir çağda olmadığı kadar eşit bir güce sahiplerdir.

Anglo-Amerikalıların Toplumsal Durumunun Siyasal Sonuçları

Böyle bir toplumsal durumun siyasal sonuçlarını ortaya koymak zor değildir. Başka alanlarda olduğu gibi, eşitliğin siyasal dünyaya nüfuz edemeyeceğini düşünmek imkânsızdır. İnsanların tek bir noktada hiçbir zaman eşit olamadığını ama tüm diğer noktalarda eşit olduğunu tasavvur etmek zordur; dolayısıy-

la insanlar, verili bir zamanda, tüm noktalarda eşit düzeye ulaşacaklardır.

Benim bildiğim kadarıyla, siyasal düzlemde eşitliği hâkim kılmanın yalnızca iki yolu vardır: ya her yurttaşa haklarını verirsiniz ya da hiç kimseye hiçbir hak vermezsiniz.

Anglo-Amerikalılarla aynı toplumsal düzeye ulaşan toplumlarda, tüm yurttaşların egemenliği ile tek bir kişinin mutlak egemenliği arasında bir orta yol bulmak çok zordur.

Yukarıda betimlediğim toplumsal durumun bu iki sonuçtan her ikisine de aynı derecede elverişli olduğunu göz ardı etmemeliyiz.

İnsanlarda güçlü ve saygıdeğer olma arzusu yaratan eşitliğe yönelik çok canlı ve haklı bir istek var gerçekten de. Bu istek küçük insanları büyüklerin seviyesine yükseltmeye yöneliktir; fakat aynı zamanda, insanların kalplerinde eşitliğe dair yozlaşmış bir duygu vardır ve bu duyguyla zayıflar güçlüleri kendi seviyelerine çekmek isterler; ayrıca bu duygu insanların kölelikteki eşitliği özgürlükteki eşitsizliğe tercih etmelerine neden olur. Bu demek değildir ki demokratik bir toplumsal düzeye sahip olan halklar doğal olarak özgürlüğü küçümserler; tam aksine, özgürlük için içgüdüsel bir istek duyarlar. Fakat özgürlük onlardaki arzunun temel ve kalıcı nesnesi değildir; onların sonsuz bir aşkla sevdikleri şey eşitliktir; hızlı bir atılımla ve ani hamlelerle özgürlüğe doğru yükselirler; ama hedefi kaçırdıkları zaman da durumu kabullenirler. Ancak eşitlik olmadığı sürece hiçbir şey onları tatmin edemez ve eşitliği kaybetmektense ölmeyi tercih ederler.

Diğer yandan, tüm yurttaşlar hemen hemen eşit olduğu zaman, otoritenin saldırılarına karşı bağımsızlıklarını savunmaları zorlaşır. İçlerinden hiçbiri tek başına güçlü bir şekilde savaşamayacağı için, özgürlüğü teminat altına alabilecek tek şey herkesin güçlerini birleştirmesidir. Ne var ki, böyle bir birleşme her zaman mümkün olmaz.

O halde, halklar aynı toplumsal durumdan iki önemli siyasal sonuç çıkarabilir; bu sonuçlar birbirinden oldukça farklıdır, fakat her ikisi de aynı olgudan doğar.

Az önce anlattığım o korkutucu alternatife ilk olarak boyun eğen Anglo-Amerikalılar, mutlak bir iktidardan kurtulma konusunda çok şanslı olmuşlardır. Koşullar, kökenler, aydınlık düşünceler ve özellikle de benimsenen değerler, halkın egemenliğini kurmalarına ve onu muhafaza etmelerine imkân vermiştir.

Dördüncü Bölüm

AMERİKA'DA HALKIN EGEMENLİĞİ İLKESİ

Bu ilke tüm Amerikan toplumunu kuşatmaktadır – Devrimden önce Amerikalıların bu ilkeye dair uygulamaları – Devrimin bu ilkeye kazandırdığı gelişme – Seçim vergisindeki kademeli ve zorunlu düşüş.

Birleşik Devletler'deki siyasal yasalardan söz etmek istediğimizde, halkın egemenliği dogmasıyla başlamamız gerekir daima.

Neredeyse bütün beşerî kurumların temelinde her zaman şu veya bu ölçüde yer tutan halkın egemenliği ilkesi genellikle orada üstü örtülü bir şekilde durur. Onu tanımadan ona itaat ederiz; günün birinde gün yüzüne çıkma vakti geldiğinde, onu derhal uyuduğu karanlığa geri yollamak için harekete geçeriz.

Milli irade sözü, tarih boyunca entrikacıların ve zorbaların en çok suiistimal ettiği sözlerden biridir. Kimileri, bazı iktidar güçlerinin parayla satın alınan oylarını, kimileriyse alâkadar ve çekingen bir azınlığın oylarını milli iradenin bir ifadesi olarak görmüştür. Kitlelerin sessizliğini milli iradenin ifadesi olarak

görenler ve itaat *olgusunun* kendileri için yönetme *hakkını* beraberinde getirdiğini düşünenler bile olmuştur.

Amerika'da halkın egemenliği ilkesi, bazı ülkelerde olduğu gibi üstü örtülü veya lafta kalan bir ilke değildir; ortak değerler tarafından kabul görmekte ve yasalar tarafından ilân edilmektedir; özgür bir biçimde yayılır ve hiçbir engelle karşılaşmadan nihai sınırlarına varır.

Yeryüzünde, halkın egemenliği ilkesinin hakkıyla takdir edilmesini umduğumuz, toplumsal meselelerdeki yansımalarını inceleyebileceğimiz, yararlarını ve zararlarını değerlendirebileceğimiz bir ülke varsa, hiç kuşkusuz o ülke Amerika'dır.

Önceki bölümlerde, halkın egemenliği ilkesinin, başlangıçtan itibaren, Amerika'daki İngiliz sömürgelerinin çoğunda temel devindirici ilke olduğunu belirtmiştim. Bununla birlikte, o zamanlar, söz konusu ilkenin bugünkü gibi toplumun yönetimine egemen olması için henüz çok yol alması gerekiyordu.

Biri dışsal, diğeri içsel olan iki büyük engel bu ilkenin başarılı bir şekilde yol almasını zorlaştırmıştır. Sömürgeler henüz merkezî otoriteye itaat etmek zorunda olduğundan, bu ilkenin yasalardaki yerini açıkça alması zordu; bu yüzden, yerel meclislerde ve özellikle de komünlerde gizli bir varlık sürdürmüştür. Buralarda gizlilik içinde yayılmıştır.

O zamanki Amerikan toplumu bu ilkeyi tüm boyutlarıyla benimsemeye hazır değildi henüz. Yeni-İngiltere'deki ileri düşünceler ve Hudson'ın güneyindeki zenginlikler, bir önceki bölümde gösterdiğim gibi, toplumsal yetkilerin kullanımını kendi elinde tutmaya yönelen bir tür aristokratik etki yaratmıştır. Bütün kamu görevlilerinin seçimle göreve gelmesi ve tüm yurttaşların seçmen olması için zaten uzun bir zaman gerekmiştir. Seçme ve seçilme hakkı her yerde belli sınırlara hapsedilmişti ve bunun için belli bir vergi ödenmesi gerekiyordu. Bu vergi Kuzey'de çok düşüktü, ancak Güney'de dikkate değer bir seviyedeydi.

Sonunda Amerikan devrimi patlak vermiştir. Halkın egemenliği ilkesi komünlerin sınırlarını aşmış ve yönetime hâkim olmuştur; bütün sınıflar bu ilkenin başarısı için kendini öne atmıştır; herkes onun için savaşmış ve onun adına zaferler kazanmıştır; ve sonunda bu ilke yasaların yasası haline gelmiştir.

Toplum içerisinde de buna benzer hızlı bir değişim yaşanmıştır. Miras yasası yerel etkileri kırmayı başarmıştır.

Yasaların ve devrimin sonuçları herkes tarafından görülmeye başlandığı anda, demokrasinin zaferi geri dönülmez bir biçimde çoktan ilân edilmişti. İktidar fiilen onun ellerindeydi artık. Demokrasiye karşı mücadele etmek dahi artık söz konusu değildi. Bu durumda, üst sınıflar kaçınılmaz bir kötülüğe gürültüsüz kavgasız boyun eğdiler. Mevkiini kaybeden güçlere ne olursa, onlara da aynısı oldu; bireysel bencillik üst sınıfların üyelerine hâkim olmaya başladı. Halkın elindeki gücü ondan almak artık imkânsız olduğundan, çoğunluğa meydan okumaktan zevk alacak kadar ondan nefret edilmediğinden, artık akıllardaki tek şey ne pahasına olursa olsun çoğunluğun teveccühünü kazanmaktı. En demokratik yasalar, bunlardan en büyük yararı sağlayan insanlar tarafından âdeta birbirleriyle yarışırcasına oylanmıştır. Böylelikle, üst sınıflar halkı kendilerine karşı tahrik edecek şeylerden uzak durmuşlardır; hattâ onlar da yeni düzenin zaferini hızlandırmışlardır. Bu bağlamda, aristokrasinin daha köklü olduğu Devletler'de demokratik atılımın daha güçlü olduğu görülmüştür ki, bu tuhaf bir durumdur.

Büyük senyörler tarafından kurulan Maryland eyaleti genel oy hakkını ilân eden ilk eyalet olmuştur ve demokrasinin en ileri formlarını bütün yönetim kademelerine taşımıştır.

Bir halk seçim vergisine el atmaya başladığında, kısa veya uzun vadede onu tümüyle ortadan kaldıracağını tahmin edebiliriz. Bu, toplumlara yön veren en sarsılmaz kurallardan biridir. Seçim hakkıyla ilgili sınırlamalar geriye çekildiği müddetçe, bu sınırlamaları daha da geriye çekme ihtiyacı kendini hissettirir; zira verilen her tavizden sonra demokrasinin gücü artar ve

ulaştığı yeni iktidar düzeyiyle birlikte ihtiyaçları da çoğalır. Seçim vergisi sisteminin dışında kalanların hırsı, bu sistemin içinde kalanların sayısıyla orantılı olarak artar. Sonunda istisna bir kural haline gelir; tavizler aralıksız birbirini izler ve genel oy hakkına varılıncaya dek durmaksızın gidilir.

Günümüzde, halkın egemenliği ilkesi Birleşik Devletler'de akla gelebilecek tüm pratik gelişim aşamalarından geçmiştir. Ayrıca bu ilke, büyük bir özenle etrafında oluşturulan her türlü kurgudan bağımsız hale gelmiştir; farklı durumların yarattığı koşullara göre her türlü biçime bürünebileceği görülmüştür. Kimi zaman halk bütünsel bir kitle olarak Atina'daki gibi yasalar yapar; kimi zaman, genel oyla belirlenen temsilciler halkı temsil eder ve halkın neredeyse doğrudan denetimi altında onun adına hareket eder.

Toplumsal blokun dışında yer alan bir iktidarın halkı yönettiği ve onu belli bir yolda yürümeye zorladığı ülkeler vardır. İktidarın bölündüğü, hem toplumun içinde hem de dışında konumlandığı ülkeler de vardır. Birleşik Devletler'de bunlara benzer hiçbir şey yoktur; orada toplum kendi kendine hareket eder ve kendisi üzerinde etkili olur. Toplumun dışında herhangi bir güç yoktur; bu gücü başka bir yerde aramak gibi bir düşünce geliştirmeye ve özellikle de böyle bir düşünceyi dile getirmeye cüret edebilecek neredeyse hiç kimse yoktur. Halk yasa koyucuları seçerek yasaların belirlenme sürecine ve yürütme organının üyelerini seçerek o yasaların uygulanma sürecine dâhil olur. Asıl yöneticinin halk olduğu söylenebilir; zira yönetim kademesine ayrılan pay ne denli zayıf ve sınırlıysa, bu kademenin kaynağını halktan aldığına dair bilinci o denli güçlüdür ve bağlı olduğu güce o denli itaat eder. Halk Amerikan siyaset dünyasına hükmeder, tıpkı Tanrı'nın evrene hükmetmesi gibi. Halk her şeyin nedeni ve amacıdır; her şey ondan çıkar ve her şey onda toplanır.[H]

Beşinci Bölüm

BİRLİK'İN YÖNETİM BİÇİMİNİ ANLATMADAN ÖNCE EYALETLERDEKİ DURUMU İNCELEMEK GEREKİR

Bu bölümde, Amerika'da halkın egemenliği ilkesi üzerine kurulu olan yönetim biçiminin hangisi olduğunu; eylem araçlarının, karşılaştığı güçlüklerin, sunduğu avantajların ve barındırdığı tehlikelerin neler olduğunu incelemeye çalışacağız.

Karşılaştığımız ilk zorluk şudur: Birleşik Devletler karmaşık bir anayasaya sahiptir; burada rol oynayan iki farklı toplum görürüz ve bunlar iç içe geçmiştir; tümüyle birbirinden ayrı ve neredeyse bağımsız iki farklı yönetim vardır. Bunlardan ilki bilindik bir yönetimdir, geniş kapsamlıdır ve toplumun gündelik ihtiyaçlarına cevap verir; ikincisi özel ve sınırları belli bir yönetimdir ve yalnızca bazı genel meselelerle ilgilenir. Kısaca söylemek gerekirse, karşımızda yirmi dört adet küçük egemen ulus vardır ve bunlar biraraya gelerek Birliğin büyük yapısını oluşturur.

Devlet'i (Eyalet) incelemeden önce Birliği incelemek engellerle dolu bir yola girmek demektir. Birleşik Devletler'deki fe-

deral hükümet biçimi en son ortaya çıkan şeydir; cumhuriyet yönetiminin değiştirilmiş bir biçimi, henüz kendisi oluşmadan önce toplumda yaygınlaşan ve ondan bağımsız olarak var olan politik ilkelerin bir özetidir. Ayrıca, az önce belirttiğim gibi, federal hükümet özel ve istisnai bir durumdur; eyalet hükümetleri ise genel bir kuraldır. Böyle bir tabloyu, ayrıntılarını vermeden önce genel hatlarıyla anlatmak isteyen bir yazar kaçınılmaz olarak karanlık yollara ya da gereksiz yinelemelere düşecektir. Günümüzde Amerikan toplumunu yöneten büyük politik ilkeler *Devlet*'in içinde doğmuş ve gelişmiştir; bundan kuşku duyulamaz. O halde, geri kalan her şeyi anlayabilmek için, ilk olarak Devlet'i tanımak gerekir.

Bugün Amerika'daki Birliği oluşturan Devletler'in hepsi, kurumların dışsal niteliklerine bakıldığında, aynı manzarayı sunmaktadır. Siyasal ya da idari hayat üç eylem merkezinde yoğunlaşmaktadır; bu merkezleri insan bedenini hareket ettiren farklı sinir sistemlerine benzetebiliriz.

İlk kademede *komün* yer alır; daha sonra *ilçe*, onun ardından *Devlet* gelir (Eyalet).

Amerika'daki Komün Sistemi

Yazarın siyasal kurumları incelemeye komünlerden başlamasının nedeni – Komünler her toplumda bulunur – Komünal özgürlüğü yaratmanın ve korumanın zorlukları – Komünlerin önemi – Yazarın temel inceleme konusu olarak Yeni-İngiltere'deki komünal organizasyonu seçmesinin nedeni.

İlk olarak komünleri ele almam bir rastlantı değildir.

Komün doğadaki en ideal birliktir; insanların biraraya geldiği her yerde kendiliğinden bir komün oluşur.

Komünal toplum her halkın içinde vardır; yasaları ve alışkıları ne olursa olsun; krallıklar kuran ve cumhuriyetler yaratan insandır; komün ise sanki bizzat Tanrı'nın elinden çıkmış gibidir. İnsanlar var olmaya başladığından beri komünler vardır,

fakat komünal özgürlük nadir ve hassas bir şeydir. Bir halk her zaman büyük siyasal meclisler oluşturabilir; zira halkın içinde her zaman bazı insanlar vardır ve bu insanlar zekâları ve ruhlarıyla belli bir ölçüde gündelik şeylerin ötesine geçerler. Komün birtakım ham öğelerden oluşur ve bunlar çoğunlukla yasa koyucuların iradesiyle ters düşen şeylerdir. Komünlerin bağımsızlığını sağlamanın taşıdığı zorluklar, halkların aydınlanma düzeyiyle birlikte azalması gerekirken, tam aksine bu aydınlanmayla birlikte artar. İleri düzeyde uygar bir toplum komünal özgürlük deneyimlerini kolay kolay hoş göremez; içlerinde yaşanan ayrışmalar yüzünden başkaldırırlar ve deneyimin nihai sonuçlarını görmeden çok önce de başarı umudunu kaybederler.

Bütün özgürlükler içinde, hayata geçirilmesi çok zor olan komünal özgürlük aynı zamanda iktidarın etkilerine en açık özgürlük biçimidir. Kendi başlarına bırakılan komünal kurumlar güçlü ve atılgan bir yönetime karşı asla mücadele edemez; başarılı bir şekilde kendilerini savunabilmeleri için, bu kurumların tüm gelişimini tamamlaması, ulusal değerler ve düşüncelerle bütünleşmesi gerekir. Bu bağlamda, komünal özgürlük değerler içindeki yerini almadığı sürece, onu yok etmek çok kolaydır; değerler içerisindeki yerini alabilmesi için uzun süre yasalardaki varlığını koruması gerekir.

Dolayısıyla, komünal özgürlük insanların çabalarına karşı hep direnir diyebiliriz. Bu nedenle nadiren gerçekleştiği görülür; bir bakıma kendiliğinden doğan bir şeydir. Yarı barbar bir toplumda büyük gizlilik içinde gelişir. Komünal özgürlüğü güçlendiren şey yasaların ve değerlerin sürekli etkisi, koşullar ve özellikle de zaman faktörüdür. Avrupa kıtasındaki bütün uluslar içinde, komünal özgürlüğü bilen tek bir ulus yoktur denebilir.

Bununla birlikte, özgür halkların gücü komünlerde yatar. İlkokul eğitimi bilim için neyse, komünal kurumlar da özgürlük için odur; bunlar özgürlüğü halkın uzanabileceği bir noktaya taşır; halkın dinginlik içinde bu özgürlüğü tatmasını sağlar ve onu kendi yararı için kullanmaya alıştırır. Komünal kurumlar

olmadan, bir ulus serbest bir yönetim oluşturabilir, ama özgürlük düşüncesine sahip olamaz. Geçici tutkular, anlık çıkarlar, koşulların sunduğu rastlantılar ona bir bağımsızlık görüntüsü verebilir, ama toplumsal yapının içerisine gizlenen despotizm er ya da geç yüzünü gösterir.

Komünlerin ve ilçelerin siyasal organizasyonunun temelini oluşturan genel ilkeleri okurlara daha iyi anlatmak için, özellikle bir eyaleti örnek olarak vermenin, orada olup bitenleri ayrıntısıyla incelemenin ve ardından ülkenin geri kalanına hızlıca göz atmanın yararlı olacağını düşünüyorum.

Bu amaçla, Yeni-İngiltere'deki eyaletlerden birini seçmeyi uygun buluyorum.

Komünler ve ilçeler Birliğin her yerinde aynı şekilde örgütlenmez; ancak Birliğin tamamında, hemen hemen aynı ilkelerin komünlerin ve ilçelerin temelini oluşturduğunu rahatlıkla görebiliriz. Bu ilkelerin Yeni-İngiltere'de daha büyük gelişmeler kaydettiğini ve diğer yerlere kıyasla daha önemli sonuçlara ulaştığını düşünüyorum. Burada daha somut bir görünüm arz etmekte ve dolayısıyla bir yabancı tarafından daha kolay gözlemlenmektedirler.

Yeni-İngiltere'deki komünal kurumlar tam ve düzenli bir bütün oluşturur; bunlar eski kurumlardır; yasalar tarafından tahkim edilmişlerdir ve hâkim değerler bunları daha da güçlü kılmıştır; bütün toplum üzerinde çok büyük bir etkileri vardır.

Bu kurumlar bütün bu yönleri itibariyle dikkatimizi çekmeye lâyıktır.

Komünün Sınırları

Yeni-İngiltere komünü (*Township*) Fransa kantonu ile komünü arasında bir yerdedir. Burada genellikle iki ila üç bin insan yaşar;[1] dolayısıyla küçük bir alandır ve yaşayan herkes hemen

[1] 1830 yılında, Massachusetts eyaletindeki komün sayısı 305'tir; yaşayan insan sayısı ise 610.014'tür; bu da komün başına ortalama

hemen aynı düşünceleri ve amaçları izler. Diğer yandan, bu komün, her zaman iyi bir yönetim için gerekli unsurları barındıracak kadar kalabalıktır.

Yeni-İngiltere'deki Komünal Güçler

Halk, başka yerlerde olduğu gibi, bütün komünal güçlerin kaynağıdır – Halk komündeki temel işleri kendisi yönetir – Komünde herhangi bir belediye meclisi yoktur – Komünal otoritenin büyük bir bölümü select-men *'lerin elindedir* – Select-men *'lerin eylem biçimi – Komünde yaşayanların oluşturduğu genel meclis* (Town-Meeting) *– Komündeki görevliler – Zorunlu ve ücretli görevler.*

Diğer yerlerde olduğu gibi, komünde de halk toplumsal yetkilerin kaynağıdır; fakat hiçbir yerde komünde olduğu kadar doğrudan bir yetkisi yoktur. Amerika'da halk mümkün olan en iyi şekilde hoşnut edilmesi gereken bir efendidir.

Yeni-İngiltere'de, Devlet'in genel meselelerini yönetmek söz konusu olduğunda, halkın çoğunluğu temsilciler aracılığıyla hareket eder. Bu şekilde olması zorunludur; fakat yasama ve yürütme faaliyetleriyle yönetilenler arasında doğrudan bir ilişkinin olduğu komünde temsil yasası geçersizdir. Burada belediye meclisi diye bir şey yoktur; seçmenler, yöneticilerini belirledikten sonra, Eyalet yasalarının uygulama alanına girmeyen tüm noktalarda yöneticileri bizzat kendileri yönlendirir.[2]

2.000 kişilik bir rakam vermektedir.

[2] Aynı yasalar büyük komünlerde uygulanabilir nitelikte değildir. Büyük komünlerde genellikle iki kısma ayrılmış bir belediye yönetimi ve bir belediye başkanı vardır; fakat bu yasalar tarafından onaylanması gereken bir istisnadır. Boston şehrinin yönetim birimlerini düzenleyen 22 Şubat 1822 tarihli yasaya bakınız. *Laws of Massachusetts*, cilt: II, s. 588. Bu durum büyük şehirler için geçerlidir. Birçok durumda, küçük şehirlerin özel bir idareye bağlandığı olur. 1832 tarihinde, New York eyaletinde bu şekilde yönetilen 104 komün vardır (*William's-Register*).

Bu durum bizim düşüncelerimize fazlasıyla zıttır ve alışkanlıklarımızla ters düşmektedir; bu nedenle, daha iyi anlaşılması için burada birkaç örnek vermek gerekir.

Birazdan göreceğimiz gibi, komün içerisindeki kamusal görevlerin sayısı çok fazladır ve bunlar çok farklı bölümlere ayrılmıştır; bununla birlikte, yönetim yetkilerinin çoğu, her yıl yeniden seçilen ve select-men olarak adlandırılan az sayıda kişinin elinde toplanmıştır.[3]

Genel eyalet yasaları select-men'lere belli sayıda yükümlülükler getirmiştir. Bu yükümlülükleri yerine getirmek için yönetilenlerin onayına ihtiyaçları yoktur; fakat bireysel sorumluluk almadan bundan kurtulmaları söz konusu değildir. Sözgelimi, eyalet yasası select-men'leri komün içerisinde seçim listeleri hazırlamakla görevlendirir; eğer bunu yapmazlarsa suç işlemiş olurlar. Fakat komünal otoritenin yönetimine havale edilen bütün konularda, select-men'ler kamusal iradenin uygulayıcısıdırlar, tıpkı bizde belediye başkanının belediye meclisi tarafından alman kararların uygulayıcısı olması gibi. Select-men'ler çoğunlukla kendi özel sorumluluklarıyla hareket ederler ve çoğunluğun daha önce belirlediği ilkelerin gereklerini pratik olarak izlemekten başka bir şey yapmazlar. Mevcut düzende herhangi bir değişiklik yapmak ya da yeni bir girişimde bulunmak istedikleri zaman, sahip oldukları yetkinin kaynağına başvurmak durumundadırlar. Bir okul açmak istediklerini farz edelim; select-men'ler önceden belirlenen bir yerde ve belli bir zaman diliminde bütün seçmenlerin toplanması için çağrıda

---

[3] En küçük komünlerde 3, büyük komünlerde 9 select-men seçilir. Bkz. *The Town Officer*, s. 186. Ayrıca bkz. Select-men'lerle ilgili Massachusetts'teki başlıca yasalar:

20 Şubat 1786 tarihli yasa, cilt: I, s. 219; 24 Şubat 1796 tarihli yasa, cilt: I, s. 488; 7 Mart 1801 tarihli yasa, cilt: II, s. 45; 16 Haziran 1795 tarihli yasa, cilt: I, s. 475; 12 Mart 1808 tarihli yasa, cilt: II, s. 186; 28 Şubat 1787 tarihli yasa, cilt: I, s. 302; 22 Haziran 1797 tarihli yasa, cilt: I, s. 539.

bulunurlar; orada bir okul açma yönündeki ihtiyacı dile getirirler; bunun için gereken araçları belirlerler; tedarik edilmesi gereken parayı saptarlar ve okul için uygun olan yeri seçerler. Bütün bu konularda bilgisine başvurulan meclis gündemdeki maddeyi kabul eder, okulun yerini saptar, toplanacak vergiyi oylamaya sunar ve kendi kararlarının uygulamasını yeniden select-men'lere devreder.

Komün toplantısı (*town-meting*) için çağrı yapma yetkisi yalnızca select-men'lere aittir; fakat bu çağrıyı yapmaları için dışarıdan da talep gelebilir. Eğer on mülk sahibi yeni bir proje hazırlar ve projeyi komünün onayına sunmak isterse, komünde yaşayanlar için genel bir toplantı talebinde bulunurlar; select-men'ler buna uymak durumundadır ve toplantıya başkanlık yapmaktan başka hakları yoktur.[4]

Bu siyasal tutumlar, bu toplumsal alışkılar bize çok uzaktır kuşkusuz. Burada bunlar hakkında hüküm vermek ya da bunları yaratan ve ayakta tutan gizli nedenleri açığa çıkarmak gibi bir amacım yok; tek yapmak istediğim bu siyasal tutumları ve toplumsal alışkıları ortaya koymaktır.

Select-men'ler her yıl Nisan ya da Mayıs ayında seçilirler. Bunun yanında, komünal meclis birçok belediye görevlisini[5] seçme yetkisine sahiptir ve bu görevliler bazı önemli idari görevlere getirilir. Vergi tahakkuk memuru olarak adlandırılan görevliler vergileri belirler; tahsildar denilen memurlar bu vergileri toplamakla görevlidir. *Constable* denilen görevliler güvenliği sağlamak, kamusal alanları denetlemek ve yasaların uygulanmasına yardımcı olmakla yükümlüdür. Komünün zabıt kâtibi olarak seçilen görevli bütün kararları kayıt altına alır, toplumsal alandaki uygulamaları not eder. Veznedar komündeki para kaynaklarını kontrol eder. Bu saydığımız görevlilere, yoksullardan sorumlu ve yerlilerle ilgili yasaları uygulamakla

---

[4] Bkz. *Laws of Massachussets*, cilt: I, s. 150; 25 Mart 1786 tarihli yasa.
[5] *Age.*

yükümlü gözetmeni (ki bu zor bir görevdir); kamusal eğitim faaliyetlerini yöneten okul müdürlerini ve komündeki yollarla ilgili bütün ayrıntılarla ilgilenen yol müfettişlerini eklediğinizde, komünal yönetim kademesindeki başlıca üyelere ait bir listeye sahip olursunuz. Ancak görevler dağılımı burada bitmiyor; belediye görevlilerinin arasında,[6] dinî harcamaları düzenleyen yöneticiler vardır; ayrıca farklı alanlarda görev yapan sorumlular vardır ve bunlardan bazıları yangın gibi durumlarda halkı yönlendirirken, bazıları hasat işlerini denetler; bazıları sınır, duvar ve çit gibi yapılarda oluşabilecek sorunları gidermekle, bazılarıysa orman ve ağaç işlerini denetlemek ya da ağırlıklar ve ölçüler konusunda düzenleme yapmakla yükümlüdür.

Bir komünde toplam on dokuz temel görev vardır. Komünde yaşayan herkes farklı nitelikteki görevleri kabul etmekle yükümlüdür, aksi takdirde para cezası öder; fakat birçok görev yurttaşlara parası ödenerek yaptırılır ve bundaki amaç, yoksul yurttaşların herhangi bir zarara uğramadan bu işlere vakit ayırabilmelerini sağlamaktır. Ayrıca, Amerikan sisteminde görevlilere sabit işler vermek yoktur. Genel olarak, görevlilerin yaptığı her işin bir ücreti vardır ve yalnızca yaptıkları işlere göre kendilerine ödeme yapılır.

Komünün Varlığı

Herkes yalnızca kendisini ilgilendiren meselelerde uzmandır – Halkın egemenliği ilkesinin doğal sonuçları – Amerika'daki komünlerin bu öğretiye yönelik uygulamaları – Kendisini ilgilendiren tüm konularda bağımsız olan, diğer konularda merkez otoriteye bağlı olan Yeni-İngiltere komünü – Komünün Eyalete karşı so-

---

[6] Bu görevlilerin hepsi pratik olarak mevcuttur. Bütün bu komün görevlilerinin yaptıkları görevlere dair ayrıntılar hakkında, Isaac Goodwin Worcester'ın *Town Officer* adlı çalışmasına (1827) ve Massachusetts'teki genel yasalara ait üç ciltlik koleksiyona bakınız, Boston, 1823.

rumlulukları – Fransa'da hükümet kendi görevlilerini komünlerde görevlendirir – Amerika'da komün kendi görevlilerini hükümette görevlendirir.

Halkın egemenliği ilkesinin Anglo-Amerikalıların bütün siyasal sistemi üzerinde etkili olduğunu daha önce söylemiştim. Elimizdeki kitabın her sayfasında, bu öğretiye dair yeni uygulamalar anlatılacaktır.

Halkın egemenliği ilkesinin hâkim olduğu uluslarda, her birey egemenliğin eşit bir parçasını oluşturur ve eşit bir ölçüde Eyaletin yönetimine katılır. O halde her birey en az diğer bireyler kadar bilinçli, erdemli ve güçlü kabul edilir. Peki, o halde neden topluma itaat eder ve bu itaatin doğal sınırları nelerdir?

Her birey topluma itaat eder, ama bunun nedeni kendisini yönetenlerden daha aşağıda olması ya da kendi kendini yönetme konusunda diğer bireylerden daha yetersiz olması değildir; birey topluma itaat eder, çünkü kendi benzerleriyle kurduğu birlik onun için yararlıdır ve bu birliğin düzenleyici bir otorite olmadan var olamayacağını bilir.

O halde, yurttaşların kendi aralarındaki ödevlerle ilgili her konuda, birey bir nesne haline gelir. Yalnızca kendisini ilgilendiren tüm konularda ise birey kendisinin efendisidir; özgürdür ve yaptıkları için Tanrı'dan başka kimseye hesap vermez. Bunun sonucunda şöyle bir düşünce ortaya çıkmıştır: Birey kendi özel çıkarı konusunda tek ve en iyi yargıçtır; toplum bireyin eylemlerini yalnızca zarara uğradığını hissettiğinde ya da bireyin yardımına ihtiyaç duyduğunda yönetme hakkına sahiptir.

Bu öğreti Birleşik Devletler'de evrensel olarak kabul görmektedir. Yaşamdaki olağan meselelere varıncaya dek bu öğretinin genel olarak nasıl bir etkiye sahip olduğunu başka bir yerde inceleyeceğim; buradaki konumuz komünlerdir.

Bütünsel olarak ve merkezî hükümete kıyasla ele alındığında, komün yalnızca bireyler içinde bir bireydir ve yukarıda açıkladığım teori bunun için de geçerlidir.

Birleşik Devletler'de, komünal özgürlük kaynağını gene halkın egemenliği düşüncesinden alır; bütün Amerikan cumhuriyetleri şu veya bu ölçüde bu bağımsızlığı benimsemiştir; fakat Yeni-İngiltere'deki topluluklarda hâkim olan koşullar bunun gelişimini özellikle kolaylaştırmıştır.

Birliğin bu kesiminde, siyasal yaşam komünlerin kalbinde doğmuştur; Birliğin kökenleri itibariyle, her komünün neredeyse bağımsız bir ulus olduğunu söyleyebiliriz. Daha sonra İngiliz kralları egemenlikten pay talep ettikleri zaman, merkezî iktidarı elde etmekle yetinmişlerdir. Komünü buldukları vaziyette bırakmışlardır; Yeni-İngiltere'deki komünler bağımlı hale gelmiştir, fakat ilkesel olarak bağımlı değillerdir ya da çok az bağımlıdırlar. Bu bağlamda, komünler kendi yetkilerini ellerine almamıştır; bunun aksine, Eyaletin lehine olmak üzere, komünler bağımsızlıklarının bir bölümünden vazgeçmiş gibidirler; bu önemli bir farktır ve daima okurun aklında bulunmalıdır.

Genel olarak, bir komünün Eyalete bağlı olmasının koşulu *toplumsal* bir çıkarın (böyle diyeceğim), yani diğer komünlerle paylaştığı bir çıkarın söz konusu olmasıdır.

Komünler, yalnızca kendilerini ilgilendiren meselelerde bağımsız birer yapı olarak kalmıştır; Yeni-İngiltere'de yaşayanlar arasında, Eyalet hükümetine, tümüyle komünal meselelerin yönetiminde müdahil olma hakkını verecek tek bir kişinin olduğunu sanmıyorum.

Bu bağlamda, Yeni-İngiltere'deki komünlerin diledikleri gibi ticari faaliyetlerde bulunduğunu, mahkemeler karşısında kendilerini savunduğunu ve birbirleriyle mücadele ettiğini, bütçelerini istedikleri gibi doldurup boşalttığını görürüz; herhangi bir idari otorite buna karşı gelmeyi dahi düşünemez.[7]

Toplumsal ödevlere gelince, komünler bunları karşılamakla yükümlüdür. Eyaletin paraya ihtiyacı olduğunda, komün ona

[7] Bkz. *Laws of Massachusetts*, 23 Mart 1786 tarihli yasa, cilt: I, s. 250.

yardım etme veya yardımını esirgeme konusunda özgür değildir.[8] Eyalet yönetimi yeni bir yol inşa etmek istediğinde, komün topraklarını Eyalete kapatamaz. Güvenlikle ilgili bir düzenleme olduğunda, komün bunu uygulamak zorundadır. Eyalet, bütün ülke sınırları içerisinde bütünsel bir plana göre eğitim vermek istediğinde, komün yasalar tarafından talep edilen okulları açmak zorundadır.[9] Birleşik Devletler'deki yönetim anlayışından söz ettiğimiz zaman, yukarıda anlattığımız tüm bu durumlarda komünlerin nasıl ve kimler tarafından itaate zorlandığını göreceğiz. Burada yalnızca bu itaatin nasıl vücut bulduğunu anlatacağım. Bu sınırlı bir itaattir ve Eyalet yönetiminin bunu dayatırken yaptığı tek şey belli bir ilkeyi ileri sürmektir; uygulama zamanı geldiğinde, komün yeniden kendi bireysel haklarına sahip olur. Bu bağlamda, vergiler yasama organı tarafından onaylanmakla birlikte, vergileri paylaştırma ve tahsil etme yetkisi komüne aittir. Eyalet bir okul yapılmasını istediğinde, o okulu komün inşa eder, harcamalarını ve yönetimini komün üstlenir.

Fransa'da Devlet adına görev yapan tahsildar komünlerdeki vergileri toplar; Amerika'da ise komünün tahsildarı Eyalet adına vergi toplar.

Bizim ülkemizde merkezî yönetim kendi memurlarını komünlerde görevlendirir; Amerika'da ise komünler merkezî yönetim için kendi memurlarını görevlendirir. Yalnızca bu örnek iki toplumun ne derecede farklı olduğunu göstermektedir.

Yeni-İngiltere'de Komün Ruhu

Yeni-İngiltere komününün orada yaşayan insanlar tarafından sevilmesinin nedeni – Avrupa'da bir komünal ruhu yaratmanın zorlukları – Amerika'da komün ruhunu yaratmaya yardımcı olan komünal haklar ve ödevler – Birleşik Devletler'de vatan olgusu diğer

---

[8] *Age.*, 20 Şubat 1786 tarihli yasa, cilt: I, s. 217.

[9] Bkz. aynı koleksiyon, 25 Haziran 1789 tarihli yasa ve 8 Mart 1827 tarihli yasa, cilt: I, s. 367 ve cilt: III, s. 179.

yerlere kıyasla daha somuttur – Yeni-İngiltere'de komünal ruhun tezahür biçimi – Bunun yarattığı güzel sonuçlar.

Amerika'da yalnızca komünal kurumlar yoktur, bu kurumları destekleyen ve canlı tutan bir komünal ruh vardır aynı zamanda.

Yeni-İngiltere komünü iki büyük avantajı biraraya getirir ki, bunlar her yerde insanları kendine çeker: Bağımsızlık ve güç. Komün sınırlarını aşamayacağı bir çerçeve içerisinde hareket eder, bu doğrudur, fakat o çerçeve içerisindeki hareketleri özgürdür. Komünün nüfus ve fiziksel büyüklük itibariyle reel bir önem kazanamadığı durumlarda, bağımsızlık ona bu önemi kazandıracak tek şeydir.

Genel olarak, insanların arzularının yalnızca gücün kendini gösterdiği noktalara yöneldiğini kabul etmek gerekir. Fethedilen bir ülkede vatan sevgisinin uzun süre hüküm sürdüğünü göremeyiz. Yeni-İngiltere'de yaşayan bir insanın komüne bağlılık duymasının nedeni, orada doğmuş olmasından ziyade, komün içerisinde kendisinin de bir parçası olduğu özgür ve güçlü bir birliğe tanık olmasıdır ki, bu birlik onu ayakta tutmak için çekilen her türlü zahmete değer.

Avrupa'da, yöneticilerin bile komünal bir ruhun eksikliğini hissettikleri olur sık sık; zira komünal ruhun kamusal düzen ve huzur için büyük bir unsur olduğunu herkes bilir; fakat yönetenler bu ruhu nasıl yaratacaklarını bilmezler. Komünü güçlü ve bağımsız hale getirdikleri zaman toplumsal iktidarı başkalarıyla paylaşmaktan ve devleti kaosa sürüklemekten korkarlar. Oysa komünün gücünü ve bağımsızlığını ortadan kaldırdığınızda, orada yalnızca yönetilen insanlar bulursunuz, yurttaşlar değil.

Şu önemli bir olguya dikkat ediniz: Yeni-İngiltere komünü güçlü duyguların odak noktası olabilir, fakat kendi varlığının yanında, insan ruhundaki güçlü tutkuları kuvvetle uyandıracak başka bir şey yoktur.

İlçelerdeki görevliler seçimle belirlenmez ve yetkileri sınırlıdır. Devlet'in kendisi bile yalnızca ikincil bir öneme sahiptir; varlığı muğlâktır ve pek canlı değildir. Devleti yönetme hakkını elde etmek adına kendi çıkarlarının hedefinden uzaklaşmaya ve bu çıkarları tehlikeye atmaya razı olacak çok az insan vardır.

Federal hükümet kendisini yönetenlere güç ve şöhret kazandırır; fakat federal hükümetin kaderini tayin etme şansına sahip olan insan sayısı çok azdır. Devlet başkanlığı insanların yalnızca ileri bir yaşta ulaşabilecekleri yüksek bir görevdir; yüksek düzeydeki diğer federal görevlere atanmak bir bakıma şans işidir ve zaten halihazırda başka bir alanda şöhret kazandıktan çok sonra buraya varılır. Bu görevler, büyük çabalar sarf eden insanların tutkuları için kalıcı bir hedef olamaz. Saygı görme isteği, gerçek çıkarlara yönelik duygular, iktidar ve şöhret arzusu komünün içerisinde, yaşamdaki gündelik ilişkilerin merkezinde yoğunlaşır. Her fırsatta toplumu sarsıntıya uğratan bu tutkular, tanıdık bir ortamda yahut deyim yerindeyse aile içinde gerçekleşme imkânı bulduğunda farklı bir karaktere bürünürler.

Amerika'daki komünlerde, daha fazla insanı kamusal meselelere dâhil etmek amacıyla, insanların iktidarı *saçıp savurmaya* (böyle ifade etmeme izin verin) nasıl bir özen gösterdiğini görüyoruz. Belli zamanlarda yönetimsel faaliyetlerde bulunmak üzere göreve çağrılan seçmenlerden bağımsız olarak, farklı alanlarda çalışan birçok görevli, farklı hizmetler veren birçok yönetici, kendilerine verilen yetkiler çerçevesinde güçlü bir Birliği temsil ederler ve onun adına faaliyette bulunurlar.

Belediyelerdeki yönetim yetkisini birçok yurttaş arasında paylaştıran Amerikan sistemi, komünal görevlerin sayısını arttırmakta bir sakınca görmez. Birleşik Devletler'de insanlar, vatan sevgisinin, yapılan işler üzerinden gerçekleştirilen bir tür ibadet olduğunu düşünürler haklı olarak.

Bu anlayış içerisinde, komünal yaşam neredeyse her an kendini hissettirir; her gün yeni bir görevin tamamlanması ya da bir hakkın kullanılması aracılığıyla tezahür eder. Bu politik va-

roluş topluma sürekli ve aynı zamanda dingin bir hareket kazandırır ve bu hareket toplumu sarsmadan devindirir.

Dağlarda yaşayan insanların vatanlarını sevmelerini sağlayan şey ne ise, Amerikalıları yaşadıkları şehirlere bağlayan da odur. Amerikalılarda vatan belirgin ve karakteristik niteliklere sahiptir; başka ülkelerdeki vatan olgusuna kıyasla daha somuttur.

Yeni-İngiltere komünleri genelde mutlu bir hayat sürerler. Yönetim biçimleri kendi arzularına ve beğenilerine göre oluşmuştur. Amerika'da hâkim olan barış, huzur ve maddi refah ortamında, kent yaşamındaki gelgitler pek azdır. Komünal meselelerin yönetimi oldukça kolaydır. Ayrıca, uzun zamandır halk siyasal olarak eğitilmiştir veyahut da halk yeni yaşamaya başladığı topraklara halihazırda eğitimli olarak gelmiştir. Yeni-İngiltere'de sınıf ve mevki ayırımının izi bile kalmamıştır; dolayısıyla, komün içerisinde herhangi bir kesim başka bir kesimi bastırmaya çalışmaz; toplumun dışında kalan bireylere yönelik adaletsizlikler, genel bir uzlaşma ortamında ortadan kalkar. Yönetim birtakım kusurlar sergilediği zaman (ki bunları saptamak zor değildir), bu durum kimseyi pek şaşırtmaz, çünkü yönetim kaynağını bizzat yönetilenlerden alır ve babacan bir kibrin yönetimi koruması için onun iyi veya kötü bir şekilde yoluna devam etmesi yeterlidir. Ayrıca bu tür kusurlar yönetimle ilgili bir kıyaslamaya yer vermez. İngiltere bir zamanlar bütün sömürgelere hâkimdi, fakat komünal meseleleri yöneten halk olmuştur her zaman. Halkın egemenliği olgusu komünlerde yalnızca eskilerden gelen bir şey değil, aynı zamanda ilksel yani kökensel bir durumdur.

Yeni-İngiltere'de yaşayan bir insan komününe bağlıdır, çünkü komün güçlü ve bağımsızdır; komündeki meselelerle yakından ilgilenir, çünkü komünün yönetilmesine katkıda bulunur; komününü sever, çünkü kaderinden yakınmak gibi bir durumu yoktur; tutkularını ve geleceğini komüne bağlar; komünal yaşamdaki her ayrıntıya dâhil olur; elinin altında bulunan bu sınırlı alanda toplumu yönetmeye soyunur, kendini bu-

nunla sınar; özgürlükten uzaklaşmayan farklı yönetim biçimlerini deneyimler (ki bunlar olmadığında özgürlük yalnızca devrimler yoluyla kendini var eder), bu yönetim biçimlerini anlamaya çalışır; düzenden zevk alır ve farklı güçler arasındaki uyumu kavrar; ve tüm bunların sonunda, sahip olduğu hakların kapsamı ve ödevlerin doğası hakkında net ve pratik düşüncelere ulaşır.

Yeni-İngiltere'deki İlçeler Üzerine

Yeni-İngiltere'deki ilçeler Fransa'daki arondismanlara benzer – Salt idari bir düşünceyle kurulmuştur – Herhangi bir temsil yetkisi yoktur – Atamayla belirlenen görevliler tarafından yönetilir.

Amerika'daki ilçelerle Fransa'daki arondismanlar arasında büyük benzerlikler vardır. Tıpkı arondisman gibi, ilçe için de keyfî bir sınır çizilmiştir; birbirleri arasında zorunlu ilişki olmayan farklı bölümlerden meydana gelen bir bütündür; insanlar üzerinde duygusal veya tarihsel bir etkisi yoktur ve ortak bir varoluş duygusu yaratmaz. İlçeler salt idari bir amaçla kurulmuştur.

Komün belli bir yargı kurumunu barındıramayacak kadar sınırlı bir büyüklüğe sahiptir. Bu durumda, ilçeler bir yargı kurumu içeren ilk yerleşim yeridir. Her ilçede bir adalet sarayı,[10] mahkeme kararlarını uygulamakla görevli bir şerif ve suçluları barındıran bir cezaevi vardır.

Bir ilçedeki tüm komünler için geçerli olan bazı ihtiyaçlar vardır; merkezî bir otoritenin bu ihtiyaçları karşılamakla görevlendirilmesi doğaldır. Massachusetts'te söz konusu otorite belli bir sayıdaki yöneticinin elindedir; Eyalet yöneticisi kendisine

[10] Bkz. 14 Şubat 1821 tarihli yasa, *Laws of Massachusetts*, cilt: I, s. 551.

bağlı olan konseyin[11] önerisi[12] üzerine söz konusu yöneticileri belirler.

İlçenin yöneticileri yalnızca sınırlı ve istisnai bir yetkiye sahiptir ve bu yetkiyi yalnızca önceden belirlenen sınırlı sayıdaki durumlarda kullanırlar. Devlet'in (eyalet) ve komünün varlığı işlerin olağan bir şekilde yürütülmesi için yeterlidir. Sözü edilen yöneticilerin tek göreviyse ilçenin bütçesini hazırlamaktır; yasama organı hazırlanan bütçeyi oylamaya sunar.[13] İlçeyi doğrudan veya dolaylı olarak temsil eden herhangi bir meclis yoktur.

İlçenin siyasal bir kimliği yoktur.

Amerika'daki anayasaların çoğunda, yasa koyucuları bir yandan yürütme organını farklı kademelere ayırmaya ve diğer yandan yasama gücünü tek elde toplamaya yönelten iki yönlü bir eğilim söz konusudur. Yeni-İngiltere komünü kendine özgü bir kuruluş ilkesine sahiptir ve bunu daima muhafaza eder. İlçenin varlığını yapay olarak yaratmak gerekmiştir, fakat bunun sunduğu yararlar pek anlaşılmamıştır. Biraraya gelen bütün komünler tek bir temsil gücüne sahiptir; Devlet bütün ulusal yetki organlarının merkezidir; komünal ve ulusal güçleri dışarıda bıraktığınızda, geriye bireysel güçlerden başka bir şey kalmadığını söyleyebiliriz.

Yeni-İngiltere'deki Yönetim Üzerine

Amerika'da yönetim göze çarpan bir şey değildir – Bunun nedenleri – Avrupalılar, toplumsal otoritenin bazı haklarını kaldırarak özgürlük getirdiklerini düşünür; Amerikalılar ise toplumsal otoritenin uygulamalarını farklı bölümlere ayırarak – Neredeyse bütün yönetim komünde örgütlenmiştir ve komün görevlileri arasında

---

[11] Eyalet yöneticisinin konseyi seçimle belirlenen bir yapıdır.

[12] Bkz. 20 Şubat 1819 tarihli yasa, *Laws of Massachusetts*, cilt: II, s. 494.

[13] Bkz. 2 Kasım 1791 tarihli yasa, *Laws of Massachusetts*, cilt: I, s. 61.

paylaştırılmıştır – Komünün içerisinde ya da üstünde herhangi bir yönetimsel hiyerarşi yoktur – Bunun nedenleri – Buna rağmen Eyaletlerin bütünsel bir biçimde yönetilmesi – Komün ve ilçe yönetimlerini yasalara uymaya zorlayan otorite – Yargı organının yönetime dâhil edilmesi – Bütün görevlileri kapsayan seçim ilkesinin sonuçları – Yeni-İngiltere'deki sulh hukuk yargıçları – Yargıçları belirleyen otorite – İlçenin yönetimi – Komünlerin yönetiminin sağlanması – Sulh mahkemeleri – Bu mahkemelerin faaliyet biçimi – Bu mahkemelerin kapsamı – Teftiş ve şikâyet hakkı; tüm yönetimsel görevler gibi suiistimal edilmesi – Ceza indirimiyle teşvik edilen muhbir ve itirafçılar.

Birleşik Devletler'de gezen bir Avrupalı'yı en çok şaşırtan şey, Avrupa'da hükümet ya da yönetim olarak adlandırılan şeyin burada görülmemesidir. Amerika'da yazılı yasalar vardır; bu yasaların gündelik uygulamalarını görürüz; her şey etrafınızda olup biter ama tüm bunları yapan gücü göremezsiniz. Toplumsal mekanizmayı yöneten el gözlerden uzaktır hep.

Bununla birlikte, nasıl ki bütün halklar düşüncelerini ifade etmek için dilleri oluşturan dilbilgisi yapılarına başvurmak zorundaysa, aynı şekilde bütün toplumlar varlıklarını sürdürmek için belli bir otoriteye boyun eğmek zorundadırlar; bu otorite olmadığı takdirde kaosa sürüklenirler. Bu otoritenin gücü farklı biçimlerde değişik noktalara dağıtılabilir, ama şu veya bu şekilde bir yerlerde bulunması gerekir her zaman.

Bir ülkedeki otoritenin gücünü azaltmanın iki yolu vardır.

Bunlardan ilki, toplumun bazı durumlarda kendini savunma hakkını ya da yetisini ondan alarak, otoriteyi bizzat kaynağı itibariyle zayıflatmaktır; Avrupa'da, otoriteyi bu şekilde zayıflatmak özgürlüğü tesis etmek olarak görülür genellikle.

Otoritenin etkisini azaltmanın bir başka yöntemi daha vardır. Bu yöntem toplumu bazı haklarından yoksun bırakmaya ya da hareketlerini engellemeye değil, toplumun sahip olduğu güçlerin kullanımını farklı birimler arasında paylaştırmaya, görevlilerin sayısını arttırmaya ve kendilerinden bekleneni yapabilme-

leri için ihtiyaç duydukları yetkilerle donatmaya dayanır. Bu toplumsal otorite paylaşımının karmaşaya neden olabileceği toplumlar vardır; fakat bunun salt kendi başına böyle bir etkisi yoktur. Otorite bu şekilde paylaştırıldığında, yarattığı etkinin daha ılımlı ve daha tehlikesiz kılındığı doğrudur; fakat otoritenin tümüyle ortadan kaldırılması söz konusu değildir.

Birleşik Devletler'deki devrim, olgun ve iyi düşünülmüş bir özgürlük talebiyle gerçekleşmiştir; belirsiz ve sınırsız bir bağımsızlık dürtüsüyle değil. Bu devrim bir düzensizlik arzusuyla hareket etmemiştir; tam aksine bir düzen ve eşitlik düşüncesiyle birlikte yürümüştür.

Dolayısıyla Birleşik Devletler'de, insanların özgür bir ülkede her şeyi yapma hakkına sahip olduğu düşünülmemiştir; tam aksine, insanlara hiçbir yerde olmadığı kadar çeşitlilik arz eden toplumsal yükümlülükler vermiştir. Toplumun otoritesine ilkesel olarak saldırmak ve onu haklarından yoksun bırakmak gibi bir düşünce olmamıştır; yalnızca bu otoriteyi uygulama itibariyle farklı bölümlere ayırmakla sınırlı kalınmıştır. Bu yöntemle, toplumun düzenli ve özgür olmaya devam edebilmesi için, otoritenin büyüklüğünü koruması ama otoriteyi uygulayan birimlerin küçük olması hedeflenmiştir.

Dünya üzerinde, yasaların Amerika'daki kadar kesin bir dille konuştuğu başka bir ülke yoktur; yasaları uygulama yetkisinin sayısız eller arasında paylaştırıldığı başka bir ülke yoktur.

Birleşik Devletler'deki idari erk kendi içerisinde merkezî veya hiyerarşik bir şey içermemektedir; işte göze çarpmamasının nedeni budur. Otorite vardır, ama onun mutlak bir temsilcisi yoktur.

Yeni-İngiltere'deki komünlerin herhangi bir vesayet altında bulunmadığını yukarıda belirtmiştik. Dolayısıyla, komünler kendi meseleleri ve çıkarlarıyla bizzat kendileri meşgul olmaktadır.

Belediye görevlileri, birçok durumda, genel Eyalet yasalarının uygulanmasına yardımcı olmakla veya bizzat uygulamakla görevlendirilen diğer unsurlardır.[14]

Genel yasalardan bağımsız olarak, Eyalet bazı durumlarda genel güvenlik düzenlemeleri yapar; ancak, toplumsal yaşamdaki ayrıntıları düzenleyenler, kamu sağlığı, kamu huzuru ve yurttaşların manevi ihtiyaçlarıyla ilgili yönergeleri hazırlayanlar genellikle komünler ve komün görevlileridir; bunu sulh hukuk yargıçlarıyla birlikte ve yerel ihtiyaçlara göre yaparlar.[15]

Belediye görevlileri, kendi başlarına ve herhangi bir dışsal yönlendirmeye ihtiyaç duymadan, beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan kamusal ihtiyaçları karşılamak için çalışırlar.[16]

Buraya kadar söylediklerimizden, Massachusetts'teki yönetim organının neredeyse tümüyle komün içerisinde örgütlendiği sonucu çıkmaktadır;[17] fakat yönetim organının yetkileri birçok birim arasında paylaşılmıştır.

---

[14] Bkz. *Town Officer*; özellikle *Select-men, Assessors, Collectors, Schools, Surveyors of highways* terimlerine bakınız. Binlerce örnek içinden bir örnek: Devlet pazar günleri amaçsız bir şekilde seyahat etmeyi yasaklar. Komünal görevliler olan *tythingmen*'ler bu yasanın uygulanmasıyla özel olarak görevlendirilmiştir. Bkz. 8 Mart 1792 tarihli yasa, *Laws of Massachusetts*, cilt: I, s. 410.

Select-men'ler eyalet yöneticisinin seçimiyle ilgili seçim listelerini hazırlar ve seçim sonuçlarını yetkili sekreterliğe gönderir. 24 Şubat 1796 tarihli yasa, *age.*, cilt: I, s. 488.

[15] Bir örnek: Select-men'ler kanalizasyon inşaatlarını yönetir, mezbahaların yapılması için uygun yerleri ve çevresel tehlikeler barındıran bazı ticaret faaliyetlerinin yapılabileceği alanları belirler. Bkz. 7 Haziran 1785 tarihli yasa, cilt: I, s. 193.

[16] Bir örnek: Select-men'ler bulaşıcı hastalık durumları yaşandığında kamu sağlığını denetler ve sulh hukuk yargıçlarıyla birlikte gerekli önlemleri alırlar. Bkz. 22 Haziran 1797 tarihli yasa, cilt: I, s. 539.

[17] *Neredeyse* diyorum, zira sulh hukuk yargıçları tarafından gerek bireysel kapasiteleri çerçevesinde, gerek ilçedeki merkezî birimde toplanmaları suretiyle çözüme kavuşturulan komün hayatına ait birçok

Fransa komününde yalnızca tek bir idari görevli vardır ve o da belediye başkanıdır. Yeni-İngiltere komününde en az on dokuz idari görevlinin bulunduğunu görmüştük. Bu idari görevliler genelde birbirlerine bağlı değildir. Yasalar bu görevlilerin her biri için belli bir eylem alanı belirlemiştir. Bu eylem alanı içerisinde, her bir görevli, bulunduğu makamın öngördüğü görevleri yerine getirmek üzere tam yetkiye sahiptir ve hiçbir komünal otoriteye bağlı değildir.

Komünün üzerinde yer alan kademelere baktığımızda, belli bir yönetimsel hiyerarşinin varlığını zorlukla fark ederiz. Kimi zaman, ilçedeki görevliler komünler ya da komünal yöneticiler[18] tarafından alınan kararları değiştirirler; fakat genel olarak, ilçe yöneticilerinin komünlerdeki yöneticilerin faaliyetlerini yönetme hakları olmadığını söyleyebiliriz.[19] Yalnızca ilçeyi ilgilendiren meselelerde komün yöneticilerini yönlendirirler.

Komün ve ilçedeki yöneticiler, önceden öngörülen bazı durumlarda, yürüttükleri faaliyetlerin sonuçlarını merkezî hükü-

---

mesele söz konusudur. Örnek: Her türlü izin belgesi sulh hukuk yargıçları tarafından düzenlenir. Bkz. 28 Şubat 1787 tarihli yasa, cilt: I, s. 297.

[18] Bir örnek: Select-men'ler tarafından verilen bir "iyi hal" belgesine sahip kişilere istedikleri izin belgeleri verilir. Eğer select-men'ler bu belgeleri vermezlerse, belgeleri isteyen kişiler sulh mahkemesinde toplanan sulh hukuk yargıçlarına şikâyette bulunabilir ve sulh hukuk yargıçları istenen belgeleri o kişilere verebilir. Bkz. 12 Mart 1808 tarihli yasa, cilt: II, s. 186. Komünler düzenleme yapma (*by-laws*) ve miktarı belirlenen cezalar aracılığıyla bu düzenlemelere uyulmasını emretme hakkına sahiptir; fakat söz konusu düzenlemelerin sulh mahkemeleri tarafından onaylanması zorunludur. Bkz. 23 Mart 1873 tarihli yasa, cilt: I, s. 254.

[19] Massachusetts'te ilçe yöneticileri bazı durumlarda komündeki yöneticilerin icraatlarını denetlemekle görevlendirilirler; fakat ileride göreceğimiz gibi, bu görevi idari bir erk olarak değil, adli bir erk olarak yerine getirirler.

met için çalışan görevlilere iletmekle yükümlüdürler.[20] Ancak merkezî hükümetin, genel güvenlik düzenlemeleri yapmak, yasaların uygulanmasıyla ilgili yönergeler hazırlamak, ilçe ve komün yöneticileriyle düzenli iletişim kurmak, onların icraatlarını denetlemek, faaliyetlerini yönetmek ya da hatalarını cezalandırmakla görevli herhangi bir temsilcisi yoktur.

Görüldüğü üzere, hiçbir yerde, idari erke ait yetkilerin toplandığı herhangi bir merkez söz konusu değildir.

Peki bu durumda, toplumu neredeyse bir bütün halinde yönetmek nasıl mümkün oluyor? İlçelerin ve ilçelerdeki yöneticilerin, komünlerin ve komünlerdeki görevlilerin yasalara uymalarını sağlayan şey nedir?

Yeni-İngiltere Devletleri'nde yasama gücü bizdekine kıyasla çok daha geniş bir alanı içine alır. Yasa koyucular idari erke de nüfuz eder; yasalar çok küçük ayrıntılara kadar iner; hem ilkeleri, hem de ilkelerin uygulanma biçimini belirler; böylelikle ikincil yapıları ve onların yöneticilerini, açık bir biçimde belirlenmiş birçok sınırlı yükümlülük içerisinde birleştirir.

Buradan şu sonuç çıkmaktadır ki, eğer bütün ikincil yapılar ve görevliler yasalara uyarsa, toplum tüm bileşenleri itibariyle bir bütün olarak hareket eder; fakat ikincil yapıların ve görevlilerin yasalara uymaya nasıl zorlanacağını bilmek gerekir.

Genel olarak, görevlileri yasalara uymaya zorlamak noktasında, toplumun yalnızca iki araca sahip olduğunu söyleyebiliriz:

– Toplum, görevlilerden birine tüm diğer görevlileri yönetmeye ve itaatsizlik durumunda onları görevden almaya dair kesin bir yetki verebilir;

– Toplum, yasalara aykırı hareket edenlere adli cezalar vermek üzere mahkemeleri görevlendirebilir.

Bu iki araçtan birini veya diğerini seçme özgürlüğü yoktur her zaman.

---

[20] Bir örnek: Komünlerdeki okul komiteleri her yıl okulun durumuyla ilgili olarak hükümet yetkililerine rapor vermekle yükümlüdür. Bkz. 10 Mart 1827, cilt: III, s. 183.

Bir görevliyi yönetme hakkı, eğer o görevli kendisine verilen emirlere uymazsa onu görevden alma hakkını ya da tüm görevleri hakkıyla yerine getirirse onun kademesini yükseltme hakkını içerir. Ancak, seçimle gelen bir yöneticiyi görevden almak ya da kademesini yükseltmek söz konusu olamaz. Yasanın sağladığı himayenin sonlandığı âna kadar geçerli olmak seçimle kazanılan görevlerin doğasında vardır. Aslında, seçimle gelen bir yönetici yalnızca seçmenlerden bir şey bekleyebilir ve yalnızca onlardan korkabilir; zira bütün kamusal görevler seçimlerin ürünüdür. O halde, görevliler arasında gerçek bir hiyerarşinin olması söz konusu değildir; zira hem emretme yetkisi, hem de itaatsizliği etkili bir şekilde bastırma yetkisi tek bir insanın elinde toplanamaz; ayrıca, yönetme yetkisine ödüllendirme ve cezalandırma yetkisi eklenemez.

Yönetimdeki ikincil mevkileri seçimle belirleyen ülkeler, bir yönetim aracı olarak adli cezalandırma süreçlerine geniş ölçüde başvurmak durumunda kalırlar.

Bu durum ilk bakışta fark edilmez. Yöneticiler görevleri seçime dayandırmayı birinci bir taviz; seçilmiş bir yöneticiyi yargıçların kararlarına bağımlı hale getirmeyi de ikinci bir taviz olarak görürler. Bu iki yeni yöntemden korkarlar; ikincisini yapmaktan ziyade, birincisini yapmayı tercih ettiklerinden, görevlileri seçime endekslerler, ama onları yargıçlardan bağımsız tutarlar. Bununla birlikte, bu iki yöntemden biri diğerini dengeleyebilecek tek yöntemdir. Şuna dikkat etmek gerekir; yargısal bir erke bağlı olmayan seçime dayalı bir yetki er ya da geç her türlü denetimden kaçar ya da varlığı son bulur. Merkezî bir erk ile seçim yoluyla belirlenen yönetim birimleri arasında yer alabilecek tek kurum mahkemelerdir. Yalnızca mahkemeler, seçmenin haklarını çiğnemeden, seçilmiş bir görevliyi yasalara uymaya zorlayabilir.

Adli erkin siyasal dünyaya uzanması, seçime dayalı erkin siyasal dünyaya uzanmasıyla bağıntılı olmalıdır. Eğer bu ikisi bir-

likte yürümezse Devlet kaosa sürüklenir ya da köle konumuna düşer.

Tüzel teamüllerin idari erke dair uygulamalar noktasında insanları pek iyi hazırlamadığı birçok kez görülmüştür.

Amerikalılar Avrupa kıtasında gördüklerimizle hiçbir benzerliği olmayan kurumsal bir düşünceyi İngiliz atalarından almışlardır: Sulh yargıçlığı kurumu.

Sulh yargıcı sıradan insan ile yönetici ve yönetici ile yargıç arasında yer alır. Sulh yargıcı eğitimli ve aydın bir insandır, fakat tüm yasaları bilme gibi bir zorunluluğu yoktur. Bu nedenle, sulh yargıcı yalnızca toplumun huzurunu sağlamakla görevlendirilir ve bu görev iyi bir bilimsel seviyeden ziyade, sağduyu ve dürüstlük gerektirir. Sulh yargıcı, yönetimdeki yerini aldığında, bu alana belli bir düzenlilik ve şeffaflık getirir; bu nitelikler onu despotizmin huzurunu kaçıran bir araca dönüştürür. Fakat sulh yargıcı, yöneticilerin yönetme kabiliyetlerini kısıtlayan anlamsız yasal düzenlemelerin kölesi olmaz.

Amerikalılar sulh yargıçlığı kurumunu kendilerine uyarlarken, bu kurumun anavatandaki temel niteliği olan aristokratik karakterini dışarıda bırakmışlardır.

Massachusetts valisi[21] bütün ilçelerde belli bir sayıda sulh yargıcı tayin eder ve bunların görevi yedi yıl sürer.[22] Ayrıca vali bu sulh yargıçları arasından üç yargıç seçer ve bunlar her ilçede *sulh mahkemesi* denilen yapıyı oluşturur.

Sulh yargıçları kamu yönetiminde bireysel olarak yer alırlar. Bazen seçilmiş görevlilerle birlikte bazı idari faaliyetlerde görevlendirilirler;[23] bazen bir mahkeme oluştururlar ve yöneticiler

---

[21] *Vali* sözcüğünün neyi ifade ettiğini daha ileride göreceğiz; fakat valinin Eyaletteki bütün yürütme erkini temsil ettiğini şimdiden belirtmeliyim.

[22] Bkz. Massachusetts anayasası, böl. II, kısım I, paragraf 9; böl. III, paragraf 3.

[23] Bir örnek: Bulaşıcı bir hastalığın kasıp kavurduğu bir ülkeden kaçan bir yabancı komüne gelir ve orada hastalanır. İki sulh yargıcı, select-

yasalara uymayan yurttaşlara bu mahkemenin huzurunda suçlamada bulunurlar ya da yurttaşlar yöneticilerin kusurlarını bu mahkemenin huzurunda açığa vururlar. Ancak, sulh yargıçlarının en önemli idari görevlerini yerine getirdikleri yer sulh mahkemeleridir.

Sulh mahkemesi ilçedeki yönetim merkezinde yılda iki kez toplanır. Massachusetts eyaletinde en çok kamu görevlisini[24] emri altında bulunduran kurum sulh mahkemesidir.[25]

Massachusetts'te sulh mahkemesinin hem gerçek bir idari organ, hem de siyasi bir mahkeme olduğuna dikkat çekelim.

İlçelerin yalnızca idari bir varlığının olduğunu söylemiştik.[26] Sulh mahkemesi, aynı anda birçok komünü ya da ilçedeki tüm komünleri ilgilendiren bazı meseleleri kendi başına yönetir ve

---

men'lerin önerisi üzerine, ilçenin şerifine o yabancıyı başka bir yere taşıma ve gözetim altında tutma emrini verebilir. 22 Haziran 1797 tarihli yasa, cilt: I, s. 540.

Genel olarak, sulh yargıçları yönetim alanındaki bütün önemli meselelerde devreye girerler ve bunlara yarı-tüzel bir nitelik kazandırırlar.

[24] *En çok* diyorum, zira bazı adli suçlar umumi mahkemelere sevk edilir. Bir örnek: Bir komün okullar için gerekli kaynakları sağlamayı ya da okul komitesini belirlemeyi reddettiği zaman yüksek bir para cezasına çarptırılır. *Supreme judicial court* ya da *common pleas* olarak adlandırılan mahkeme bu para cezasını verir. Bkz. 10 Mart 1827 tarihli yasa, cilt: III, s. 190. Bir komün savaş için gerekli malzemeleri hazırlama görevini yerine getirmediği zaman da aynı süreç uygulanır. 21 Şubat 1822 tarihli yasa, cilt: II, s. 570.

[25] Sulh yargıçları, bireysel imkânları itibariyle, komünlerin ve ilçelerin yönetiminde yer alırlar. Genel olarak, komünal yaşamdaki en önemli meseleler yalnızca yargıçlardan birinin yardımıyla halledilir.

[26] İlçeyle ilgili olan ve sulh mahkemesinin üstlendiği konular şunlarla sınırlandırılabilir: 1) Cezaevi ve adalet saraylarının inşası; 2) İlçe bütçesinin planlanması (Eyaletin yasama organı bunu oylar); 3) Onaylanan vergilerin dağılımı; 4) Bazı gelir vergilerinin belirlenmesi; 5) İlçedeki yolların inşası ve bakımı.

dolayısıyla komünlerden herhangi birini bu meseleler için görevlendirmek söz konusu değildir.

İlçe söz konusu olduğunda, sulh mahkemesinin görevleri tümüyle idaridir; kimi zaman adli yöntemleri kendi uygulamalarına dâhil edebilir, fakat bu yalnızca daha donanımlı olmayı sağlayan bir araçtır[27] ve mahkemenin yönetilenlere sunduğu bir teminattır. Ancak komünlerin yönetimini güvenceye almak gerektiğinde, sulh mahkemesi neredeyse her zaman adli bir organ olarak ve çok nadir durumlarda ise idari bir organ olarak hareket eder.

Burada ortaya çıkan ilk zorluk, neredeyse bağımsız bir yapı olan komünlerin Eyaletin genel yasalarına uymalarını sağlamaktır.

Komünlerin her yıl, vergi tahakkuk memuru adını taşıyan ve vergileri belirlemekle yükümlü olan görevlileri tayin etmeleri gerektiğini görmüştük. Bir komün, söz konusu memurları tayin etmemek suretiyle vergi ödeme yükümlülüğünden kaçmaya çalışabilir; bu durumda, sulh mahkemesi o komünü ağır bir para cezasına çarptırır.[28] Bu ceza kişi başına bölüştürülerek komünde yaşayan herkesten alınır. Adaleti sağlamakla görevli olan ilçenin şerifi kararı uygular. Böylelikle, Birleşik Devletler'de iktidar organları büyük bir özenle tüm gözlerden uzak durmuş gibi görünür. Burada idari erk neredeyse her zaman adli bir himayenin altına gizlenir; bu durumda daha da güçlü olur ve insanların yasal kurumlara atfettikleri neredeyse karşı konulmaz bir güç kazanır.

Bu izlenmesi kolay bir süreçtir ve rahatlıkla anlaşılmaktadır. Genel olarak, komünden istenen şey açık ve kesindir; karmaşık olmayan basit bir olguya dayanır; ayrıntı niteliğinde bir uygu-

---

[27] Bu bağlamda, yollarla ilgili bir mesele söz konusu olduğunda, sulh mahkemesi, jürinin yardımıyla, yürütmeye dair neredeyse bütün zorlukları ortadan kaldırır.

[28] Bkz. 20 Şubat 1876 tarihli yasa, cilt: I, s. 217.

lama değil, ilkesel bir şeydir.[29] Fakat komünü değil de komündeki görevlileri yasalara uymaya zorlamak söz konusu olduğunda, asıl zorluk kendini gösterir.

Bir kamu görevlisinin gerçekleştirebileceği tüm olumsuz faaliyetler kesin bir biçimde şu kategorilerden birinde yerini alır:

Bir kamu görevlisi, hırslı olmadan ve aşırı gayret göstermeden, yasanın kendisinden istediği şeyleri yapabilir.

Yasanın kendisinden istediği şeyleri yapmamayı seçebilir.

Yasanın yapmamasını istediği şeyleri yapabilir.

Bir mahkeme yalnızca son iki durumda bir kamu görevlisinin eylemlerine müdahale edebilir. Adli bir müdahaleye temel oluşturacak pozitif ve değerlendirmeye açık bir olayın olması gerekir.

Bu bağlamda, select-men'ler, sözgelimi komün seçimleri sırasında yasalar tarafından istenen formaliteleri yerine getirmedikleri zaman para cezasına çarptırılabilirler.[30]

Kamu görevlisi kendisine verilen görevleri vasat bir biçimde yerine getirse bile; yasal talimatları çok büyük istek ve gayret göstermeden uygulasa bile, bir yargılama organı ona müdahale etmek için herhangi bir neden ileri süremez.

Böyle bir durumda, sulh mahkemesi, idari yetkilere sahip olsa bile, tüm sorumluluklarını yerine getirmek için görevliyi

---

[29] Komünün yasalara uymasını sağlamanın dolaylı bir yöntemi vardır. Yasalar komünleri kendi yollarının bakımını yapmakla yükümlü kılar. Komünler bu bakım için gerekli olan parayı ayarlamayı ihmal ettikleri zaman, yollardan sorumlu olan komün yöneticisi, yönetim kararına dayanarak gerekli parayı toplama yetkisine sahiptir. Bu yönetici, yolların kötü durumda olmasından yurttaşlara karşı bizzat sorumlu olduğundan ve yurttaşlar tarafından sulh mahkemesine dava edilme ihtimali bulunduğundan, yasanın kendisine verdiği olağanüstü hakları komüne karşı kullanacaktır kaçınılmaz olarak. Böylelikle, sulh mahkemesi, görevlinin üzerinde baskı kurarak komünü yasalara uymaya zorlar. Bkz. 5 Mart 1787 tarihli yasa, cilt: I, s. 305.

[30] Massachusetts kanunları, cilt: II, s. 45.

zorlayamaz. Bu göreceli suçları engelleyebilecek tek şey görevden alınma korkusudur, ama sulh mahkemesi komünal yetkilerin kaynağını kendi içinde barındırmaz; görevlendirmediği bir görevliyi hiçbir şekilde görevden alamaz.

Bunun da ötesinde, bir ihmalkârlık ya da isteksizlik olduğundan emin olmak için, görevlinin üzerinde sürekli bir denetim uygulamak gerekecektir. Oysa sulh mahkemesi sadece yılda iki kez toplanır; herhangi bir teftiş faaliyetinde bulunmaz; yalnızca kendisine ihbar edilen kabahatler ve suçlar hakkında hüküm verir.

Kamu görevlilerini azletmeye yönelik keyfî bir yetki, görevliler açısından, adli yükümlülüklerin kendilerine empoze etmeyi başaramadığı bilinçli ve canlı bir itaatin yegâne teminatıdır.

Fransa'da bu teminat *idari hiyerarşi* aracılığıyla yaratılmaya çalışılır; Amerika'da ise seçim aracılığıyla.

Yukarıda açıkladığım şeyleri birkaç kelimeyle özetlemek gerekirse:

Yeni-İngiltere'deki bir kamu görevlisi kendisine verilen görevleri yerine getirirken bir *suç* işlerse, umumi mahkemeler bu konuda adaleti sağlamaya hazırdır her zaman.

Bir görevli *idari bir suç* işlerse, salt idari konularda yetkili bir mahkeme o görevliyi cezalandırmakla görevlidir; eğer mesele önemli ve acil ise, görevlinin yapması gereken şeyi bizzat yargıç yapar.[31]

Bir görevli adaletin tanımlamakta ve hüküm vermekte zorlandığı bir suç işleyebilir; fakat yılda bir kez kendisine herhangi bir çağrı yapılmadan mahkemenin karşısına çıkar ve mahkeme onu derhal yetkisiz ve etkisiz kılabilir; görevlinin sahip olduğu yetki onun üzerindeki vesayet nedeniyle elinden kaçar.

---

[31] Bir örnek: Eğer bir komün vergi memurlarını tayin etmemekte ısrar ederse, sulh mahkemesi o memurları tayin eder ve bu şekilde belirlenen yöneticiler seçimle gelen yöneticilerle aynı yetkilere sahiptir. Daha önce anılan 20 Şubat 1787 tarihli yasaya bakınız.

Bu sistem kendi içinde büyük avantajlar taşımaktadır kuşkusuz; fakat uygulamada pratik bir zorlukla karşılaşır ve buna değinmemiz gerekir.

Sulh mahkemesi olarak adlandırılan idari mahkemenin komün yöneticilerini denetleme hakkına sahip olmadığını daha önce söylemiştik; belli bir hukuki prosedüre göre, yalnızca kendisine yönelik bir şey söz konusu olduğunda harekete geçer. Bu, sistemin hassas noktalarından biridir.

Yeni-İngiltere'deki Amerikalılar sulh mahkemesi nezdinde[32] herhangi bir savcılık görevi oluşturmamışlardır ve bunu yapmalarının zor olduğunu bilmemiz gerekir. Her ilçenin merkezinde bir savcılık makamı oluşturmakla yetinselerdi ve komünlerde bu makam adına çalışacak herhangi bir görevli tayin etmeselerdi, buradaki savcı ilçede olup bitenler konusunda sulh mahkemesinin üyelerinden daha bilgili olabilir miydi? Her komünde savcının emrine bazı görevliler verilseydi, o savcı çok güçlü bir otoriteye sahip olurdu: adli süreçler üzerinden yönetme otoritesine. Ayrıca unutmayalım ki yasalar alışkanlıkların ürünüdür ve İngiliz yasama anlayışında buna benzer hiçbir şey bulunmuyordu.

Dolayısıyla Amerikalılar denetleme hakkı ile şikâyet hakkını tüm diğer idari görevler gibi birbirinden ayırmışlardır.

Yasalar uyarınca, büyük jüri üyeleri, ilçede olabilecek her türlü suç konusunda, paralel olarak hareket ettikleri mahkemeyi uyarmalıdır.[33] Savcının görevi gereği takip etmesi gereken birtakım büyük idari suçlar vardır;[34] çoğu zaman, suçluları cezalandırma görevi, verilen para cezasını tahsil etmekle yükümlü

---

[32] *Sulh mahkemesi nezdinde* diyorum bilinçli olarak. Umumi mahkemelerin yanında kamu görevlisinin bazı görevlerini yerine getiren bir yargıç bulunur.

[33] Sözgelimi, büyük jüri üyeleri bakımsız yollar konusunda mahkemeleri uyarmakla görevlidir. Massachusetts yasası, cilt: I, s. 308.

[34] Örneğin ilçedeki hazine görevlisinin yaptığı işlerle ilgili hesapları gerekli makamlara sunmaması. Massachusetts yasası, cilt: I, s. 406.

vergi memuruna aittir; bu bağlamda, komündeki hazine görevlisi bizzat kendi gözleri önünde işlenen birçok idari suçu kovuşturmakla görevlidir.

Fakat Amerika'daki yasama anlayışı daha çok özel çıkarlar konusunda devreye girer;[35] Birleşik Devletler'deki yasaları incelediğimizde sürekli karşımıza çıkan en önemli ilkelerden biri budur.

Amerika'daki yasa koyucular insanların dürüstlüğüne pek fazla güvenmezler; fakat insanların belli bir düzeyde bilinçli olduğunu farz ederler her zaman. Dolayısıyla, yasaların uygulanması noktasında daha çok bireysel çıkarlara odaklanırlar.

Bir yurttaş idari bir suç nedeniyle kesin ve açık bir zarara uğradığında, bireysel çıkarların şikâyet hakkını güvence altına aldığını biliriz.

Ancak, toplum için yararlı olmakla birlikte herhangi bir birey için hissedilir bir yararı olmayan yasal bir düzenleme söz konusu olduğunda, insanların şikâyetçi veya davacı olmaya çekineceğini tahmin etmek zor değildir. Bu bağlamda, bir tür zımni uzlaşma gereğince, bazı yasalar geçerliliğini yitirebilir.

Kurdukları sistemle böylesine uç bir noktaya savrulan Amerikalılar muhbir ve itirafçıları önemsemek zorunda kalırlar; bazı durumlarda onlara cezaları paylaşmayı ve azaltmayı önerirler.[36]

---

[35] Bir örnek: Bir yurttaş bakımsız bir yolda giderken bir şekilde yaralanırsa ya da arabası hasar görürse, sulh mahkemesine başvurarak, yollardan sorumlu komündeki veya ilçedeki makamlardan zararının karşılanmasını talep etme hakkına sahiptir. Massachusetts yasası, cilt: I, s. 309.

[36] İsyan veya istila durumlarında, komündeki görevliler milisler için gerekli malzemeleri ve cephaneyi sağlamayı ihmal ederlerse, komün 200 ila 500 dolarlık bir para cezasına çarptırılabilir (yaklaşık 1000 ila 2.700 Frank).

Böyle bir durumda, kimsenin başkalarını ele vermek veya suçlamakla ilgilenmeyeceğini çok iyi anlıyoruz. Bu nedenle yasa şöyle der: "Tüm yurttaşlar benzer suçların cezalandırılması için takipte bulunma

Ancak bu, yasaların uygulanmasını sağlarken, ahlâki değerlerin aşınmasına neden olan sakıncalı bir yöntemdir.

İlçedeki yöneticilerin üstünde yer alan herhangi bir idari güç yoktur denebilir; yalnızca bir hükümet otoritesi vardır.

Birleşik Devletler'de Yönetim Üzerine Genel Düşünceler

Yönetim sistemi açısından Birliği oluşturan Devletleri birbirinden ayıran noktalar – Güneye doğru gidildikçe komünal yaşam daha sakin ve daha parçalıdır – Bu durumda yöneticinin gücü artar, seçmenin gücü azalır – Yönetim komünden ilçeye geçer – New York, Ohio ve Pensılvanya eyaletleri – Birliğin tümünde uygulanabilen yönetim ilkeleri – Kamu görevlilerinin seçilmesi ve görevlerinin dokunulmazlığı – Hiyerarşinin yokluğu – Adli araçların yönetime dâhil edilmesi.

Daha önce, Yeni-İngiltere'deki komünlerin ve ilçelerin yapısını ayrıntılı olarak inceledikten sonra, Birliğin geri kalanına genel olarak göz atacağımı söylemiştim.

Her eyalette komünler ve onlara özgü bir komünal yaşam vardır; fakat hiçbir federal eyalette, Yeni-İngiltere'dekine birebir benzeyen herhangi bir komünle karşılaşmayız.

---

hakkına sahiptir ve ödenen para cezalarının çoğu takipçilere verilecektir." Bkz. 6 Mart 1810 tarihli yasa, cilt: II, s. 236.

Aynı hükümlerin Massachusetts yasalarında yer aldığını sıklıkla görmekteyiz.

Bazı durumlarda, yasalar bu şekilde kamu görevlilerini takip etmek üzere yurttaşları teşvik etmez; bunun aksine, tek tek bireylerin yasaya aykırı hareketlerini cezalandırmak üzere bizzat kamu görevlisini cesaretlendirmeye çalışır. Bir örnek: Bir yurttaş büyük bir yol inşaatında kendisinden istenen çalışma payını yerine getirmeyi reddettiğinde, yol müfettişi o yurttaşı kovuşturmak zorundadır; eğer o yurttaşın cezalandırılmasını sağlarsa, ödenen para cezasının yarısı yol müfettişine verilir. Bkz. daha önce anılan yasalar, cilt: I, s. 308.

Güneye doğru inildikçe, komünal yaşamın daha sakin bir hal aldığını görürüz; komünlerde daha az yönetici, daha az hak ve ödev vardır; buralarda nüfusun olaylar üzerinde doğrudan bir etkisi yoktur; komünal meclisler daha nadirdir ve ilgilendikleri meseleler daha azdır. Dolayısıyla, seçimle gelen yöneticinin gücü mukayeseli olarak daha çok, seçmenlerin gücü ise daha azdır; komün ruhu daha sönük ve daha zayıftır.[37]

New York eyaletinde bu farklılıkları görmeye başlıyoruz; Pensilvanya eyaletinde ise fazlasıyla görünür düzeydeler; fakat kuzeybatıya doğru ilerledikçe, bu farklılıklar daha az göze çarpmaktadır. Kuzeybatıdaki eyaletleri kuran göçmenler Yeni-İngiltere'den çıkmıştır ve anavatandaki idari teamülleri yeni vatanlarına taşımışlardır. Ohio şehri Massachusetts şehriyle büyük benzerlikler taşımaktadır.

Massachusetts'te kamu yönetimi ilkesinin komünde temellendiğini daha önce gördük. Komün insanların arzularının ve çıkarlarının birleştiği merkezdir. Ancak, bilinç düzeylerinin daha düşük olduğu ve dolayısıyla komünün doğru bilgi ve doğru yönetim konusunda daha zayıf olduğu eyaletlere doğru ilerledikçe, komün bu özelliğini yitirmeye başlar. Yeni-İngiltere'den uzaklaştıkça, komünal yaşam ilçelere doğru kayar. İlçe büyük

---

[37] Ayrıntılar için, bkz. *The Revised Statutes*, New York Eyaleti, kısım: I, *Of the Power,Duties and Privileges of Towns* başlıklı XI. bölüm. Komünlerin hakları, yükümlülükleri ve ayrıcalıkları, cilt: I, s. 336-364.

Digest of the laws of Pennsylvania başlıklı derlemede, *Assessors, Collectors, Constables, Overseers of the power, Supervisor of highways* sözcüklerine bakınız. *Acts of a general nature of the state of Ohio* başlıklı derlemede, komünlerle ilgili 25 Şubat 1834 tarihli yasaya bakınız, s. 412. Bunun ardından, çeşitli komün görevlileriyle ilgili özel hükümlere bakınız, örneğin: *Township's Clerks, Trustees, Overseers of the power, Fence-Viewers, Appraisers of property, Township's Treasurer, Constables, Supervisors of highways.*

yönetim merkezi haline gelir ve hükümet ile sıradan yurttaşlar arasında bir ara otorite yaratır.

Massachusetts'te ilçeyle ilgili meselelerin sulh mahkemesi tarafından idare edildiğini söylemiştim. Sulh mahkemesi eyalet valisi ve onun konseyi tarafından tayin edilen belli bir sayıda yöneticiden meydana gelir. İlçenin herhangi bir temsil yetkisi yoktur ve bütçesi ulusal yasama organı tarafından onaylanır.

Buna karşın, büyük New York eyaletinde, Ohio ve Pensilvanya eyaletlerinde, her bir ilçede yaşayanlar belli bir sayıda temsilci seçer; bu temsilcilerin oluşturduğu birlik ilçeyi temsil eden bir meclis meydana getirir.[38]

İlçe meclisi belli sınırlar dâhilinde yurttaşlara hükmetme yetkisine sahiptir; bu yönüyle gerçek bir yasama gücü oluşturur; ayrıca ilçeyi yöneten, birçok durumda komünlerin yönetimine yön veren ve komünlerin yetkilerini Massachusetts'e kıyasla daha dar sınırlar içerisinde tutan da gene ilçe meclisidir.

Bunlar, çeşitli federal eyaletlerdeki komün ve ilçelerin yapısal olarak sunduğu temel farklardır. Yürütmeye ait enstrümanların ayrıntılarına inersek, dikkat edilmesi gereken daha birçok farklılık bulunabilir. Ama buradaki amacım, Amerikan idare hukukuyla ilgili bir ders vermek değildir.

Birleşik Devletler'deki yönetim biçiminin hangi genel ilkelere dayandığını anlatmak için yeterince şey söylediğimi düşünüyorum. Bu ilkeler farklı biçimlerde uygulanmaktadır; farklı bölgelere göre farklı nicelikte sonuçlar sunmaktadır; fakat bu ilkeler temel itibariyle her yerde aynıdır. Yasalar çeşitlilik göster-

---

[38] Bkz. *Revised Statutes of the State of New York*, kısım I, böl. XI, cilt: I, s. 340. Ayrıca bkz. *age.*, böl. XII, *age.*, s. 366. *Age., Acts of the State of Ohio.* 25 Şubat 1824 tarihli yasa, *county commissioners* ile ilgili, s. 263. *Digest of the Laws of Pennsylvania* içinde, *County-Rates and Levies* sözcüklerine bakınız, s. 170.

New York eyaletinde her komün bir temsilci seçer ve bu temsilci hem ilçenin hem de komünün yönetiminde yer alır.

mekte, görünüm itibariyle değişmekte ama temelde aynı anlayışa dayanmaktadır.

Komün ve ilçelerin oluşumu her yerde aynı değildir; fakat Birleşik Devletler'de komün ve ilçe yönetimi her yerde aynı düşünce üzerine kuruludur diyebiliriz: Herkes yalnızca kendisini ilgilendiren meselelerde en iyi yargıçtır ve kendi özel ihtiyaçlarını en iyi kendisi karşılar. Dolayısıyla, komün ve ilçe bireylerin özel ihtiyaçlarıyla ilgilenmekle yükümlüdür. Devlet hükmeder ama yönetmez. Bu ilkeyle ilgili istisnalar vardır, ama buna karşıt bir ilke söz konusu değildir.

Bu öğretinin ilk sonucu, bütün komün ve ilçe yöneticilerinin bizzat orada yaşayanlar tarafından seçilmesi ya da en azından yöneticilerin yalnızca kendi aralarından seçilmesidir.

Yöneticiler her yerde seçimle belirlendiğinden ya da en azından azledilemez olduklarından, bunun bir sonucu olarak, hiçbir yerde hiyerarşik kuralların yerleşmesine izin verilmemiştir. Dolayısıyla ne kadar farklı görev varsa, o kadar bağımsız görevli ortaya çıkmıştır. Yönetim erki çok sayıda kişi arasında bölüştürülmüştür.

Yönetimsel hiyerarşi hiçbir yerde bulunmadığından, yöneticiler seçimle belirlendiğinden ve görevlerinin sonuna kadar azledilemez olduklarından, yargı kurumlarının yönetim süreçlerine şu veya bu ölçüde dâhil edilmesi gerekmiştir. Bunun sonucunda para cezası sistemi ortaya çıkmıştır ve bu sistem üzerinden, ikincil kurumlar ve onların temsilcileri yasalara uymaya zorlanmıştır. Birliğin her yerinde bu sistemle karşılaşmaktayız.

İdari suçları cezalandırma ya da gerektiği zaman yönetimsel faaliyetlerde bulunma yetkisi, bütün eyaletlerde aynı yargıçlara verilen bir yetki değildir.

Anglo-Amerikalılar sulh yargıçlığı kurumunu aynı kaynaktan almışlardır; bütün eyaletlerde bu kurumla karşılaşmaktayız. Fakat her yerde aynı koşullara sahip değillerdir.

Sulh yargıçları her yerde komün ve ilçelerin yönetimine yardımcı olurlar,[39] gerek bizzat kendileri yöneterek, gerek bazı idari suçları cezalandırma yoluna giderek. Fakat eyaletlerin çoğunda, idari suçların büyük bir bölümü umumi mahkemelerin yetki alanına bırakılmıştır.

İdari görevlilerin seçilmesi, azledilemez olmaları, yönetimsel hiyerarşinin yokluğu, ikincil kamusal yönetim alanlarına adli kurumların dâhil edilmesi; Amerika'daki yönetim anlayışının temel nitelikleri bunlardır, Maine eyaletinden Florida'ya kadar.

Bazı eyaletlerde yönetim sisteminin merkezîleşmesine dair izler görmeye başlıyoruz. New York eyaleti bu konudaki en ileri örneği oluşturmaktadır.

New York eyaletinde, merkezî hükümet görevlileri bazı durumlarda ikincil kurumların işleyişi üzerinde bir tür gözetim ve denetleme faaliyeti yürütürler.[40] Bazı durumlarda ise kamusal

---

[39] Güneydeki bazı eyaletlerde, *country-courts* yargıçları idareyle ilgili bütün ayrıntılardan sorumludurlar. Bkz. *The Statutes of the State of Tennessee* içinde, *Judiciary, Taxes...* maddeleri.

[40] Bir örnek: Kamu eğitiminin yönetimi hükümet kademesinde merkezîleşmiştir. Yasama organı üniversitelerin üyelerini belirler; bu üyelere yönetim görevlisi denir; vali ile eyaletin vali vekili bunun doğal bir parçasıdırlar (*Revised Statutes*, cilt: I, s. 456). Üniversite yöneticileri her yıl öğretim kurullarını ve akademileri ziyaret eder ve bu konuda yasama organına yıllık bir rapor verir; yöneticilerin denetim yetkisi kesinlikle sembolik değildir, şu özel nedenlerden dolayı: Öğretim kurullarının alma, satma ve mülk edinme yetkisine sahip yapılaşmış kurumlara (birlikler) dönüşebilmesi için bir imtiyaz belgesine sahip olmaları gerekir; bu imtiyaz belgesi yalnızca yönetim görevlilerinin önerisi üzerine yasama organı tarafından verilir. Her yıl, eğitim ve çalışmaların desteklenmesi için oluşturulan özel bir fonda toplanan paralar Devlet tarafından öğretim kurulları ve akademilere tahsis edilir. Bu parayı dağıtma yetkisi yönetim görevlilerine aittir. Bkz. XV. Bölüm, Kamu Eğitimi, *Revised Statutes*, cilt: I, s. 455.

Her yıl, kamu eğitim kurumlarının sorumluları hükümet denetçisine bir durum raporu vermekle yükümlüdür. *Age.*, s. 488.

meselelerin çözümünde bir tür temyiz mahkemesi oluştururlar.[41] New York eyaletinde, diğer yerlere kıyasla, adli cezalar bir yönetim aracı olarak daha az başvurulan bir yöntemdir. Ayrıca, idari suçları kovuşturma yetkisine sahip kişilerin sayısı daha azdır.[42]

Bu eğilim başka bazı eyaletlerde de kendini bir ölçüde hissettirmektedir.[43] Fakat genel olarak şunu söyleyebiliriz ki, Bir-

---

Buna benzer bir rapor, yılda bir kez, yoksulların sayısı ve durumuyla ilgili olarak hükümet denetçisine verilmek zorundadır. *Age.*, s. 631.

[41] Bir yurttaş okul sorumlularının (komün görevlileri) bazı faaliyetleri nedeniyle zarara uğradığını düşünürse, ilkokul denetçilerine şikâyette bulunabilir ve bu denetçilerin verdiği kararlar nihaidir. *Revised Statutes*, cilt: I, s. 487.

New York eyaletinin yasalarında, örnek olarak verdiklerime benzer hükümlerle karşılaşmaktayız. Fakat genel olarak, bu merkezîleşme girişimleri zayıf ve verimsizdir. Yüksek devlet görevlilerine alt kademedeki görevlileri denetleme ve yönetme yetkisi vermek, o görevlilere yönelik ödüllendirme veya cezalandırma yetkisi vermek anlamına gelmez. Hemen hemen hiçbir zaman, bir kişi hem emir verme hem de itaatsizliği cezalandırma yetkisine sahip olamaz; dolayısıyla o kişi emretme yetkisine sahip olabilir, ama insanları kendisine itaat ettirme gücüne sahip değildir.

1830 yılında, yasama organına verilen yıllık bir raporda, bir okul denetçisi, tüm taleplerine rağmen, birçok okul sorumlusunun vermek zorunda oldukları raporları kendisine iletmediklerinden yakınmış ve şunları eklemiştir: "Eğer bu durum devam ederse, yasalar gereğince, söz konusu sorumluları yetkili mahkemeler huzurunda kovuşturmak durumunda kalacağım."

[42] Bir örnek: Her ilçedeki bakanlık görevlisi (*district attorney*) 50 doları aşan bütün cezaların ödenme sürecini izlemekle görevlidir (eğer bu görev yasa tarafından açık bir şekilde başka bir yöneticiye verilmemişse). Bkz. *Revised Statutes*, kıs. I, böl. X; cilt: I, s. 383.

[43] Massachusetts'te merkezîleşmeye dair birçok gösterge mevcuttur. Ör.: Yerel okul komiteleri her yıl Eyalet sekreterliğine rapor vermek zorundadır. *Laws of Massachusetts,* cilt: I, s. 367.

leşik Devletler'deki kamu yönetiminin en belirgin özelliği merkeziyetçilikten fazlasıyla uzak olmasıdır.

Eyaletler

Buraya kadar komünlerden ve yönetim anlayışından bahsettim; şimdiyse Eyalet ve hükümetten söz edeceğim.

Burada anlaşılmamak gibi bir korkuya kapılmadan acele edebilirim sanırım. Söyleyeceğim şeyler, herkesin kolaylıkla ulaşabileceği yazılı anayasa metinlerinde yer almaktadır.[44] Söz konusu yasalar basit ve akılcı bir teori üzerine kurulmuştur.

Anayasaların sergilediği biçimler, büyük bir çoğunlukla, belli bir anayasaya dayanan tüm toplumlar tarafından benimsenmiştir; bu nedenle bize çok tanıdık gelmektedir.

Burada yalnızca kısa bir sunum yapacağım. Yazacağım şeyler üzerine daha sonra değerlendirmeler yapmaya çalışacağım.

Eyaletlerin Yasama Yetkisi

Yasama organının ikiye ayrılması – Senato – Temsilciler Meclisi – Bu iki organın sahip olduğu farklı yetkiler.

Eyaletin yasama yetkisi iki meclise devredilmiştir; bunların ilki genellikle Senato olarak adlandırılır.

Senato bir yasama organıdır genel olarak; ama bazı durumlarda idari ve adli bir organa dönüşür.

Senato farklı anayasalara göre çeşitli biçimlerde yönetimde rol oynar;[45] ancak, yönetimde görevli kişilerin belirlenmesine yardımcı olmak suretiyle, yürütme erkinin alanına nüfuz eder.

Senato bazı siyasal suçlamalar hakkında karar vermek ve kimi zaman da bazı sivil meseleler hakkında hüküm vermek suretiyle adli erkin hareket alanına dâhil olur.[46]

---

[44] Bkz. New York eyaletinin anayasa metni.

[45] Massachusetts'te Senato'nun hiçbir idari görevi yoktur.

Senato az sayıda üyeden oluşur.

Genel olarak Temsilciler Meclisi şeklinde adlandırılan diğer yasama organı idari erke hiçbir şekilde dâhil olmaz; adli erke dâhil olması ise sadece kamu görevlilerine Senato huzurunda dava açmak suretiyle mümkün olur.

Senato ve Temsilciler Meclisinin üyeleri hemen hemen her yerde aynı seçim koşullarına tâbidir. Her iki kurumun üyeleri de aynı yöntemle ve aynı yurttaşlar tarafından seçilir.

İkisi arasındaki tek fark, senatörlerin görev süresinin genellikle temsilcilerin görev süresinden uzun olmasından kaynaklanır. Temsilciler Meclisinin üyelerinin bir yıldan fazla süreyle görevde kalmaları nadir bir durumdur. Senato üyeleri ise genellikle iki veya üç yıl görev yapar.

Senatörlere birkaç yıllığına görev yapma ayrıcalığını vermek ve bunları kademeli olarak yenilemek suretiyle, yasa, kendi alanında deneyimli olan ve yeni gelenler üzerinde olumlu bir etki yaratacak olan kişileri yasa koyucular arasında bulundurmaya özen gösterir.

Amerikalıların yasama organını iki bölüme ayırmalarındaki amaç, biri kalıtım yoluyla el değiştiren ve diğeri seçimle belirlenen iki meclis yaratmak değildir; bunlardan ilkini aristokratik bir yapı, diğerini demokrasinin temsilcisi yapmak gibi amaçları yoktur; birincisini iktidar için bir dayanak yapmak ve ikincisini halkın istek ve çıkarlarından sorumlu kılmak gibi bir hedefleri de yoktur.

Yasama gücünü bölmek, bu yolla siyasal meclislerin hareketini yavaşlatmak, yasaların gözden geçirilmesi için bir temyiz mahkemesi kurmak; Birleşik Devletler'deki iki yasama organının mevcut kuruluş biçiminin sunduğu yegâne avantajlar bunlardır.

Zaman ve yaşanan deneyimler, bu avantajlarla sınırlı olmakla birlikte, yasama erkinin bu şekilde bölünmesinin birinci de-

---

[46] New York eyaletinde olduğu gibi.

recede bir zorunluluk olduğunu Amerikalılara göstermiştir. Biraraya gelen bütün eyaletler arasında, yalnızca Pensilvanya ilk zamanlar tek bir meclis oluşturmayı denemiştir. Halkın egemenliği ilkesinin mantıksal sonuçlarını izleyen Franklin buna bizzat katkıda bulunmuştur. Ancak, kısa zaman sonra yasayı değiştirmek ve iki ayrı meclis kurmak zorunda kalmışlardır. Yasama erkinin bölünmesi ilkesi böylece son bir kez daha doğrulanmıştır; bu andan itibaren, yasama faaliyetinin birden fazla organ arasında paylaştırılma zorunluluğu kanıtlanmış bir gerçeklik olarak görülebilir. Antik cumhuriyet rejimleri tarafından pek bilinmeyen bu ilke, modern toplumlar tarafından bilinmeyen birçok büyük hakikat gibi, günümüzdeki siyaset bilimi için bir aksiyom haline gelmiştir artık.

Eyaletlerin Yürütme Yetkisi

Amerikan eyaletlerinde valinin nitelikleri (yönetici) – Yasama organına kıyasla valinin konumu – Valinin hakları ve ödevleri – Valinin halka bağımlı olması.

Eyaletin yürütme yetkisinin temsilcisi validir.

Temsilci sözcüğünü kullanmam tesadüf değildir. Eyalet valisi gerçekte yürütme organını temsil eder; fakat bu konuda çok az yetkiye sahiptir.

Vali olarak adlandırılan yüksek yönetici, yasama organının yanında bir moderatör ve konsey olarak yer alır. Yasama organının faaliyetlerini durdurma veya en azından yavaşlatma gücünü kendisine veren erteleyici bir veto yetkisiyle donatılmıştır. Milletin ihtiyaçları konusunda yasama organını bilgilendirir ve bu ihtiyaçları karşılama noktasında yararlı gördüğü araçları ona bildirir; milleti bir bütün olarak ilgilendiren tüm konularda kendi iradesinin doğal uygulayıcısıdır.[47] Yasama organının bu-

[47] Pratikte, yasama organının kararlaştırdığı faaliyetleri uygulayan kişi vali değildir her zaman. Birçok durumda, yasama organı bir yandan

lunmadığı durumlarda, büyük olaylar ve öngörülemeyen tehlikeler karşısında Eyaleti korumak için gerekli tüm önlemleri almakla yükümlüdür.

Vali eyaletin bütün askerî gücünü kendi elinde toplar. Milis güçlerinin komutanı ve silâhlı kuvvetlerin lideridir.

İnsanların yasalara atfettikleri kamuoyu gücünün bilinmediği veya küçümsendiği durumlarda, vali eyaletin maddi gücünün zirvesindeki yerini alır; her türlü direnişi kırar ve kurulu düzeni yeniden sağlar.

Vali komün ve ilçelerin yönetiminde yer almaz ya da yalnızca dolaylı olarak, sulh yargıçlarının tayin edilmesi suretiyle yönetime dâhil olur; fakat tayin ettiği yargıçları azletme yetkisine sahip değildir.[48]

Eyalet valisi seçimle belirlenen bir yöneticidir. Genellikle bir ya da iki yıllık bir süre için seçilir; bu şekilde, kendisini var eden çoğunluğa sıkı bir biçimde bağımlı olur her zaman.

Birleşik Devletler'de Yönetimin Merkezî Olmamasının Yarattığı Siyasal Sonuçlar

Hükümetin merkezîleşmesi ile yönetimin merkezîleşmesi arasındaki farklar – Birleşik Devletler'de idari bir merkeziyetçilik yoktur, ama hükümet çok büyük ölçüde merkezîleşmiştir – Birleşik Devletler'de yönetimin merkeziyetçilikten çok uzak olmasının yarattığı bazı olumsuz sonuçlar – Bu sistemin sunduğu yönetimsel avantajlar – Toplumu yöneten gücün Avrupa'ya kıyasla daha büyük, daha düzensiz, daha donanımsız ve daha bilgisiz olması – Bu durumun sunduğu siyasal avantajlar – Birleşik Devletler'de vatan olgusu kendisini her yerde hissettirir – Yönetilenlerin yönetime verdiği destek – Toplumsal ortam demokratikleştikçe eyalet kurumlarının varlığı daha gerekli hale gelir – Bunun nedenleri.

---

belli bir kararı oylarken, diğer yandan o kararın yürütmesini denetleyecek özel görevlileri atar.

[48] Birçok eyalette sulh yargıçları vali tarafından atanmaz.

Merkezîleşme sözcüğü günümüzde çok sık kullanılan bir sözcüktür; fakat genel olarak, kimse bu sözcüğün anlamını netleştirmek için bir şey yapmamaktadır.

Bununla birlikte, birbirinden çok farklı iki merkezîleşme biçimi vardır ve bunları iyi bilmek gerekir.

Bazı konular bir ulusu meydana getiren büyük kesimler için ortak yararlar sağlar: genel yasaların oluşturulması ve halkın yabancılarla olan ilişkileri gibi.

Bazı konular ise ulusun belli kesimlerine özeldir; sözgelimi komünal girişimler.

Ulusun genelini ilgilendiren meseleler ile yalnızca bazı kesimlerini ilgilendiren meseleleri yönetme yetkisini aynı noktada ya da aynı kişinin elinde toplamak, hükümetin merkezîleşmesi olarak adlandıracağım şeyi oluşturmaktır.

Aynı şekilde, ulusun belli kesimlerini ilgilendiren meseleleri yönetme yetkisini tek bir noktada toplamak, idari merkezîleşme olarak adlandıracağım şeyi yaratmaktır.

Bu iki farklı merkezîleşme biçiminin biraraya geldiği bazı konular vardır. Fakat, bir bütün olarak, özellikle bu merkezîleşme biçimlerinden her birinin kendi alanına ait olan meseleleri ele alırsak, bunları kolaylıkla birbirinden ayırabiliriz.

Hükümetin merkezîleşmesinin idari merkezîleşmeyle birleştiği noktalarda büyük bir güç kazandığını görüyoruz. Bu süreçte, hükümetin merkezîleşmesi insanları kendi iradelerinden tümüyle ve kalıcı olarak vazgeçmeye; tek bir kez ve tek bir konuda değil, her konuda ve her zaman yasalara itaat etmeye yöneltir. Böylelikle, bu merkezîleşme yalnızca güç kullanarak insanlara egemen olmakla kalmaz, aynı zamanda insanları kendi alışkanlıkları üzerinden kavrar; önce insanları birbirinden ayırır ve ardından onları teker teker aynı ortak yığına dâhil eder.

Bu iki merkezîleşme biçimi karşılıklı olarak birbirini destekler, birbirini çeker; fakat bunların birbirinden ayrılmaz olduğunu düşünmüyorum.

XIV. Louis döneminde, Fransa tasavvur edilebilecek en büyük merkezîleşmeyi yaratmak istiyordu; zira yasaları yapan ve onları uygulayan, Fransa'yı ülke dışında temsil eden ve onun adına hareket eden tek bir kişi vardı. Devlet benim, diyordu ve bu konuda haklıydı.

Bununla birlikte, XIV. Louis döneminde idari merkezîleşme bugünkünden çok daha sınırlıydı.

Günümüzde, hükümet otoritesinin en ileri düzeyde merkezîleştiği bir güç vardır: İngiltere. İngiltere'de devlet tek bir kişiymiş gibi hareket etmektedir. Devasa yığınları dilediği gibi çekip çevirmekte, gücünün olanaklarını tek bir noktada toplamakta veya istediği yere yaymaktadır.

Elli yıldan beri çok büyük işler yapan İngiltere'de idari bir merkezîleşme yoktur.

Bana kalırsa, güçlü bir şekilde merkezîleşmiş bir hükümete sahip olmayan herhangi bir ülkenin ayakta kalabileceğini ve özellikle de müreffeh bir şekilde gelişebileceğini düşünmüyorum.

İdari merkezîleşmenin kendisine itaat eden toplumları huzursuz etmeye yatkın olduğunu düşünüyorum, zira bu merkezîleşme toplumlardaki bağımsız yaşam ruhunu her geçen gün zedelemektedir. İdari merkezîleşmenin, verili bir zamanda ve verili bir mekânda, ulusu meydana getiren bütün mevcut güçleri biraraya getirdiği doğrudur; fakat bu güçlerin kendini yenilemesi noktasında olumsuz bir etki yaratır. Mücadele zamanlarında ulusu başarıya götürebilir, fakat zaman geçtikçe gücünü azaltır. Dolayısıyla, bir insanın geçici üstünlüğüne büyük katkılarda bulunabilir, fakat bir bütün olarak halkın kalıcı mutluluğuna herhangi bir katkısı olmaz.

Şuna dikkat etmek gerekir ki, merkezîleşme olmadığı için Devlet hareket etmekte zorlanır dediğimizde, farkında olmadan, hükümet düzeyinde bir merkezîleşmeden bahsediyoruzdur çoğu zaman. Alman imparatorluğunun hiçbir zaman bütün gücünü kullanma olanağına sahip olmadığı söylenir. Peki, ama ne-

den? Çünkü orada ulusal güç hiçbir zaman merkezîleşmemiştir; çünkü Devlet insanların yasalara uymalarını sağlayamamıştır; çünkü bu büyük yapının farklı kısımları, ortak otoriteyi temsil edenlere yardımcı olmayı reddetme hakkını ya da olanağını elinde bulundurmuştur (herkesi ilgilendiren konularda bile); çünkü, bir başka ifadeyle, orada hükümet düzeyinde bir merkezîleşme olmamıştır. Bu durum Ortaçağ için de geçerlidir; feodal toplumun bütün sefaletini yaratan şey, hem hükmetme hem de yönetme yetkisinin çok farklı güçler arasında paylaşılması ve alabildiğine bölük pörçük olmasıdır. Herhangi bir hükümet merkezîleşmesinin olmaması Avrupa'daki ulusların herhangi bir amaca doğru güçlü bir şekilde yürümesine engel olmuştur.

Birleşik Devletler'de herhangi bir idari merkezîleşmenin olmadığını gördük. Orada belli bir hiyerarşinin izleri zorlukla seçilmektedir. Birleşik Devletler'de merkezîleşmenin yokluğu çok ileri bir noktaya ulaşmıştır ve öyle sanıyorum ki Avrupa'daki hiçbir ulus ağır bir sarsıntı yaşamaksızın bu düzeyi kaldıramaz, ki bu Amerika'da bile olumsuz sonuçlar yaratmaktadır. Fakat Birleşik Devletler'de hükümet düzeyinde merkezîleşme en ileri seviyeye ulaşmıştır. Burada ulusal gücün hiçbir eski Avrupa monarşisinde olmadığı kadar yoğunlaşmış olduğunu kanıtlamak kolaydır. Her eyalette yalnızca tek bir yasama organı olduğu gibi, siyasal yaşamı kendi etrafında toplayabilecek tek bir güç olduğu gibi, aynı zamanda, genel olarak ilçelere ve kazalara ait birçok meclisin biraraya gelmesinden özellikle kaçınılmıştır; çünkü söz konusu meclislerin kendi yönetim yetkilerinin dışına çıkmasından ve eyaletin yönetimine engel olmasından korkulmuştur. Amerika'da, bir eyaletteki yasama organı kendisine karşı direnebilecek hiçbir güçle karşılaşmaz. Hiçbir şey onu yolundan alıkoyamaz; ne ayrıcalıklar, ne yerel dokunulmazlıklar, ne kişisel etkiler ne de aklın gücü; zira yasama organı kendini aklın yegâne kaynağı olarak gören çoğunluğu temsil eder. Dolayısıyla, hareket alanı itibariyle, yasama organının

kendi iradesinden başka bir sınırı yoktur. Onun yanı başında ve elinin altında yürütme erkinin temsilcisi yer alır ve bu temsilci, maddi güçlerin yardımıyla, hoşnutsuz kişileri itaate zorlamakla yükümlüdür.

Hükümet faaliyetleri yalnızca bazı ayrıntılar noktasında zayıflık göstermektedir.

Amerikan devletleri azınlıkları bastırmaya yönelik kalıcı bir silâhlı güce sahip değildir; fakat şimdiye kadar, azınlıklar devletle savaşma noktasına varmamıştır hiçbir zaman ve bir silâhlı güce sahip olma ihtiyacı henüz kendini hissettirmemiştir. Eyaletler yurttaşlar üzerinde etkili olmak için çoğunlukla komün veya ilçedeki görevlilerden yararlanır. Bu bağlamda, sözgelimi Yeni-İngiltere'de vergileri belirleyen kişi komündeki vergi tahakkuk memurudur; komünün tahsildarı ise bu vergiyi toplayan kişidir; komünün hazine görevlisi elde edilen geliri kamu hazinesine aktarır; bu konudaki itiraz ve şikâyetler ise ilgili mahkemelere sunulur. Vergi konusunda buna benzer bir yöntem yavaş ve sıkıntılı olacaktır; büyük parasal ihtiyaçları olan bir hükümetin faaliyetlerini her seferinde yavaşlatacak veya engelleyecektir. Genel olarak, kendi varlığı için temel nitelikte olan her konuda, hükümetin kendine özel, kendisi tarafından seçilmiş, kendisinin azledebileceği görevlilere ve hızlı eylem biçimlerine sahip olması arzu edilir; fakat Amerika'daki gibi organize olmuş bir merkezî otoritenin, ihtiyaçlara göre daha hızlı ve daha etkili eylem araçlarını devreye sokması kolaydır her zaman.

O halde, sıklıkla söylenenlerin aksine, Yeni Dünya'daki devletlerin merkezî bir yönetim olmadığı için yıkılıp gitmeleri mümkün değildir; yeterince merkezîleşmemiş olmaları şöyle dursun, Amerikan hükümetlerinin gereğinden fazla merkezîleştikleri söylenebilir; daha ileride bunu göstermeye çalışacağım. Yasama meclisleri her geçen gün hükümete ait yetkileri parça parça yutmaktadır; tıpkı Konvansiyon'un yaptığı gibi, bu yetkileri kendi içlerinde toplama eğilimindedirler. Bu şekilde merkezîleşen toplumsal güç durmaksızın el değiştirir, çünkü halkın ege-

menliğine bağımlı kılınmıştır. Kimi zaman bilgelikten ve öngörüden yoksun olduğu görülür, çünkü her şeyi yapabilme olanağına sahiptir. İşte onun için tehlike burada yatmaktadır. Demek ki bir gün yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olmasının nedeni zayıf olması değil, tam aksine çok güçlü olmasıdır.

Yönetimin merkezîleşmemiş olması Amerika'da farklı birçok sonuç yaratmaktadır.

Amerika'daki hükümet yönetiminin neredeyse tamamen yalıtılmış olduğunu gördük; bu açıdan, Amerikalılar sağlıklı bir düşüncenin sınırlarını fazlasıyla aşmış gibi görünüyorlar; zira sıradan şeylerde bile düzen olgusu ulusal bir meseledir.[49]

Eyalet, farklı noktalara sabit görevler için yerleştirilmiş ve ortak bir şekilde yönlendirebileceği kendine ait idari görevlilere sahip olmadığından, düzene ve güvenliğe yönelik genel kurallar koymaya çalışması nadir bir durumdur. Oysa bu kurallara duyulan ihtiyaç kendini güçlü bir biçimde hissettirmektedir. Avrupalı bir insan Amerika'da bunun eksikliğini hissedecektir. Yüzeyde göze çarpan bu düzensizlik görüntüsü, ilk bakışta, toplumda tam bir anarşinin hüküm sürdüğü izlenimini uyandırır; ancak olaylar derinliğine inilip araştırıldığında durumun hiç de öyle olmadığı görülür.

Bazı icraatlar eyaletin bütününü ilgilendirir, ama bunları yönetecek ulusal boyutta bir idare yoksa, gerçekleşme imkânı bulamayabilirler. Komün ve ilçelerin mütekabiliyetine bırakılan,

---

[49] Eyaleti temsil eden otoritenin, yönetim yetkisine sahip olmadığında bile, yerel idareyi denetleme yetkisini sürdürmesi gerekir –bildiğim kadarıyla. Sözgelimi, her ilçede sabit bir görevi olan bir hükümet yetkilisinin komünlerde ve ilçelerde işlenen suçları yargı erkine havale ettiğini farz edelim; bu durumda, yerel birimlerin bağımsızlığı zarar görmeden, verilen emirler daha iyi uygulanmış olmaz mı? Ne var ki, Amerika'da buna benzer bir şey söz konusu değildir. İlçe mahkemelerinin üstünde herhangi bir kurum yoktur ve bu mahkemeler, yargılamaları gereken idari suçları bir bakıma tesadüfen öğrenirler.

seçimle gelen geçici görevlilere havale edilen icraatlar herhangi bir sonuç üretmezler ya da kalıcı ürünler vermezler.

Avrupa'daki merkezîleşme taraftarları, hükümet otoritesinin yerel birimleri onlardan daha iyi yöneteceğini savunurlar. Merkezî yönetim bilgili ve birikimliyse, yerel birimler yeterince donanımlı değilse; merkezî yönetim aktif ve yerel birimler etkisizse; merkezî yönetim hükmetmeye ve yerel birimler itaat etmeye alışmışsa, bu kişilerin savunduğu şey doğru olabilir. Merkezîleşme arttıkça bu iki yönlü eğilimin güçlendiğini, bir tarafta becerinin ve diğer tarafta beceriksizliğin baskın hâle geldiğini anlıyoruz.

Ancak aydınlanmış, kendi çıkarları konusunda bilinçli ve Amerika'da olduğu gibi bunları düşünmeye alışmış bir halk söz konusu olduğunda, yukarıdaki düşüncenin doğru olmadığını düşünüyorum. Bunun aksine, böyle bir durumda, yurttaşların kolektif gücünün, toplumsal iyiliği yaratma noktasında hükümet otoritesinden daha etkili olacağına inanıyorum.

Uyuyan bir halkı uyandırmayı, sahip olmadığı bilinci ve tutkuları ona aşılamayı sağlayacak şeyin ne olduğunu kesin olarak söylemenin zor olduğunu kabul ediyorum; insanları kendi işleriyle meşgul olmaya ikna etmenin zor bir iş olduğunu biliyorum. Bir saraydaki nezaket kurallarının ayrıntılarıyla ilgilenmek, birlikte yaşadıkları bir evin tamiratıyla ilgilenmekten daha caziptir onlar için.

Bununla birlikte, merkezî bir yönetim birincil çıkarlar arasındaki özgür rekabetin yerini aldığını iddia ettiği zaman, o yönetimin yanıldığını ya da bizi yanılttığını düşünüyorum.

Merkezî bir yönetim, ne denli aydınlık ve bilinçli olursa olsun, büyük bir halkın yaşamındaki tüm ayrıntılara tek başına hâkim olamaz. Bunu yapamaz, çünkü böyle bir girişim insan gücünün olanaklarını aşar. Yalnızca kendi olanaklarına dayanarak sayısız faktörü yaratmaya ve işlerlik kazandırmaya çalıştığı zaman, yetersiz sonuçlarla yetinmek zorunda kalır ya da sonuçsuz bir çaba içerisinde kendini tüketir.

Merkezîleşme insanın somut eylemlerini belli bir tek biçimliliğe indirgeyebilir kolaylıkla, ki sonunda bu tek biçimlilik bizzat kendisi olması itibariyle kabul görür ve uygulandığı şeylerden bağımsız olur; tıpkı bazı yobazların güzel bir heykelin temsil ettiği kutsal varlığı unutup bizzat o heykele tapması gibi. Merkezîleşme yaygın olarak yaşanan olaylara düzenli bir işleyiş kazandırmakta; toplumsal huzura dair ayrıntıları bilgece yönetmekte; küçük düzensizlikleri ve basit cürümleri bastırmakta; toplumu tam anlamıyla bir ilerlemeye veya gerileme olmayan belli bir statüko içerisinde tutmakta; yöneticilerin *iyi düzen* ve *toplumsal sükûnet* olarak tanımladıkları bir tür yönetimsel uyuşukluğu toplumsal ortamda muhafaza etmekte hiç zorlanmaz.[50] Kısaca söylemek gerekirse, merkezîleşme bir şey yaptırma değil de engelleme konusunda eşsizdir. Toplumu derinlemesine hareketlendirmek ya da ona hız kazandırmak söz konusu olduğunda, güç onu terk eder. Yaptığı icraatlar bireylerin en küçük yardımına ihtiyaç duyduğunda, bu büyük makinenin zayıflığı bizi çok şaşırtır; bir anda nasıl âciz bir konuma düştüğünü görürüz.

Merkezîleşmenin, başka bir çare kalmadığında, yurttaşları yardıma çağırdığı zamanlar olur; ama onlara şöyle der: Benim istediğim gibi, istediğim ölçüde ve kesinlikle istediğim doğrultuda hareket edeceksiniz. Bütünü yönetmeye kalkışmadan ayrıntılarla meşgul olacaksınız; bir nevi karanlıkta çalışacaksınız ve daha sonra, sonuçlarına bakarak eserimi değerlendireceksiniz. Bu tür koşullar üzerinden insanın kendi iradesiyle yardım-

---

[50] Bana göre Çin, aşırı derecede merkezîleşmiş bir yönetimin halka sunabileceği mutluluğun en yetkin örneğini temsil etmektedir. Gezginlerin söylediklerine göre Çinliler, mutluluk barındırmayan bir sükûnete, ilerleme yaratmayan bir endüstriye, zora başvurmayan bir istikrara ve toplumsal maneviyat içermeyen maddi bir düzene sahiplerdir. Çinlilerde toplum yeterince iyidir her zaman, ama asla çok iyi değildir. Çin kapılarını Avrupalılara açtığı zaman, Avrupalıların dünya üzerindeki en iyi merkezî yönetim örneğini Çin'de bulacaklarını düşünüyorum.

da bulunması sağlanamaz. İnsanın kendi izlediği yolda özgür olması ve eylemlerinde sorumluluk sahibi olması gerekir. İnsan öyle bir varlıktır ki, bilmediği bir hedefe doğru kendi iradesi dışında yürümektense, hareketsiz kalmayı tercih eder.

Birleşik Devletler'de, tüm bireyler üzerinde her an etkili olan tek tip kuralların olmamasından yakınıldığını biliyorum. Burada, toplumsal savrukluğa ve kaygısızlığa dair önemli örnekler görürüz kimi zaman. Hâkim uygarlık anlayışıyla tam bir uyuşmazlık izlenimi veren büyük lekeler görürüz.

Başarıya ulaşmak için sürekli bir özen ve şaşmaz bir doğruluk gerektiren yararlı girişimler terk edilmekle son bulur sık sık; zira başka yerlerde olduğu gibi Amerika'da da halk anlık çabalarla ve ani dürtülerle hareket eder.

Hemen her şeye burnunu sokan bir görevliye her an ulaşmaya alışık olan bir Avrupalı, komünal yönetim biçimindeki farklı düzenlemelere alışmakta zorlanır. Genel olarak, hayatı rahat ve huzurlu kılan toplumsal düzene ve disipline ilişkin ayrıntıların Amerika'da bilinmediğini söyleyebiliriz; ancak toplum içerisinde yaşayan insan için vazgeçilmez olan güvenceler diğer yerlerde olduğu kadar Amerika'da da vardır. Amerika'da Eyaleti yöneten güç daha düzensiz, daha bilinçsiz, daha donanımsız ama Avrupa'dakinden yüz kat daha büyüktür. Yeryüzünde, kesin olarak konuşmak gerekirse, insanların toplumsal refahı yaratmak için böylesine büyük çabalar sarf ettiği başka bir ülke yoktur. Amerikalılar gibi her yerde etkili eğitim kurumları inşa eden; insanların dinsel ihtiyaçlarıyla yakinen alâkalı ibadethaneler kuran; her yere düzgün ve bakımlı yollar yapan başka bir halk tanımıyorum. Dolayısıyla, Birleşik Devletler'de tek biçimli ve değişmez fikirler, büyük özen gösterilen ayrıntılar ve idari süreçlerde mükemmeliyetçi bir yaklaşım aramamak gerekir.[51]

---

[51] Birleşik Devletler ile Fransa'nın maliyeleri arasında yaptığı karşılaştırmada, aklını kullanmanın her zaman bilinçli olmak anlamına gelmediğini kanıtlayan yetenekli bir yazar, haklı olarak, yerel bütçelerde hâkim olan karmaşa nedeniyle Amerikalıları eleştirmekte ve Fransa'ya

Amerika'da karşımıza çıkan şey bir güç imgesidir; biraz yabanıl ama son derece yetkin bir güç; orada bulduğumuz bir diğer şey yaşam imgesidir; birtakım aksaklıklar barındıran ama hareket ve atılım dolu bir yaşam.

Birleşik Devletler'deki ilçe ve köylerin kendilerinden uzakta bulunan ve bizzat tanımadıkları bir merkezî otorite tarafından yönetilmesinin, içeride konumlanmış görevliler tarafından yönetilmesinden daha iyi olacağını kabul ediyorum. Bunun da ötesinde, bütün ülke yönetiminin tek elde toplanması durumunda, Amerika'nın daha güvenli bir yer olacağını, toplumsal kaynakların daha bilinçli ve daha adilce yönetileceğini de kabul edebilirim gerekirse. Ancak, Amerikalıların merkezî olmayan bir sistemden elde ettikleri *siyasal* avantajlar nedeniyle, bu sistemi merkeziyetçi sisteme tercih ediyorum.

---

ait bir yerel bütçe örneği verdikten sonra şunları söylemektedir: "Büyük bir aklın harika bir icadı olan merkezîleşme sayesinde, krallığın dört bir yanında, yerel bütçeler –en büyük şehirlerin bütçelerinden en küçük komünlerin bütçelerine kadar– aynı derecede düzenli ve yöntemlidir. Bu benim hayranlık duyduğum bir neticedir; ne var ki, kusursuz bir muhasebeye sahip olan Fransız komünlerinin çoğunun kendi gerçek çıkarları konusunda çok bilinçsiz olduğunu ve aşılması zor bir uyuşukluğa gömüldüğünü görüyorum; öyle ki toplum gerçek anlamda yaşamaktan ziyade bitkisel bir hayat sürüyor gibidir. Diğer yandan, bütçeleri tek biçimli olmayan ve yöntemsel planlamalara dayanmayan Amerikan komünlerinde bilinçli, canlı ve girişimci bir toplum görüyorum; toplumun her an çalışma halinde olduğuna tanık oluyorum. Bu manzara beni şaşırtıyor; zira bana göre bir hükümetin temel amacı halkın sefaletini belli bir düzene sokmak değil, onun refahı ve mutluluğu için çalışmaktır. Dolayısıyla, bir yandan Amerikan komünlerinin sahip olduğu refah düzeyinin ve maliyelerindeki görünür düzensizliğin, diğer yandan Fransız komünlerindeki sıkıntıların ve bütçelerindeki kusursuzluğun aynı nedene dayanıp dayanmadığını merak ediyorum. Her halükârda, birçok kötülük barındıran bir iyilikten kaçınmaya çalışıyorum ve birçok iyilikle telafi edilen bir kötülük karşısında kendimi rahatlıkla teselli edebiliyorum.

Her şey bir yana, her zaman tetikte olan, huzurlu bir yaşam sürmeme özen gösteren, karşıma çıkabilecek engelleri yok etmek için önümden yürüyen ve ben düşünmesem bile benim için bunları yapan bir otorite, bir yandan yolumun üzerindeki en ufak pürüzleri ortadan kaldırırken, diğer yandan özgürlüğümün ve hayatımın mutlak efendisi olmaya çalışıyorsa, böyle bir otoritenin benim için ne kıymeti olabilir? Varlığı ve eylemi kendi tekeline alan, kendisi durduğu zaman etrafındaki her şeyi durduran, uyuduğu zaman her şeyi uyutan, öldüğü zaman her şeyi öldüren bir otoritenin benim için ne önemi olabilir?

Avrupa'da öyle ülkeler vardır ki, orada yaşayan bir insan, yaşadığı yerin kaderiyle ilgilenmeyen bir kiracı gibi görür kendini. Ülkesinde çok büyük değişimler olur ama onun bunda hiçbir payı yoktur; tam olarak ne olup bittiğinden bile haberdar değildir; bir şeylerden şüphelenmekle yetinir ya da olayları birilerinden tesadüfen öğrenir. Dahası, yaşadığı köyün yazgısı, sokakların güvenliği, bağlı olduğu kilisenin veya ibadet ettiği yerlerin kaderi onu hiç ilgilendirmez; bütün bunların onu hiçbir şekilde ırgalamadığını ve hepsinin hükümet denilen yabancı bir güce ait olduğunu düşünür. O bu nimetlerden sadece yararlanır; herhangi bir sahiplenme duygusuna ya da daha iyisini yapma düşüncesine sahip değildir. Kendisine yönelik bu ilgisizlik öyle bir noktaya varır ki, kendisinin veya çocuklarının güvenliği tehlikeye girdiğinde, bu tehlikeyi uzaklaştırmaya çalışmak yerine, kollarını kavuşturur ve bütün ülkenin gelip kendisine yardım etmesini bekler. Ayrıca bu insan kendi özgür iradesini büyük ölçüde feda ettiği halde, birilerine itaat etmekten hiç hazzetmez, tıpkı diğer herkes gibi. Sıradan bir memurun isteklerine boyun eğebilir, ama karşısındaki güç geri çekilir çekilmez, yenilgiye uğramış bir düşman misali yasalara meydan okumaktan hoşlanır. Bu yüzden onun kölelik ile kuralsızlık ve başıboşluk arasında sürekli gidip geldiğini görürüz.

Bir ulus bu noktaya vardığı zaman, yasalarını ve değer yargılarını değiştirmesi gerekir; aksi takdirde yok olup gider; zira

topluma ait değer ve erdemlerin kaynağı çoktan kurumaya başlamıştır. Böyle bir ulusta insanlar hâlâ vardır belki, ama yurttaş diye bir şey kalmamıştır.

Böyle ulusların fetihler için hazır olduklarını düşünüyorum. Eğer dünya sahnesinden henüz silinmemişlerse, bunun nedeni kendilerine benzer ya da kendilerinden daha aşağı uluslar tarafından çevrilmiş olmalarıdır; içlerinde belli belirsiz bir vatan duygusunun varlığını korumasıdır; o vatanın adına yönelik anlaşılmaz bir kibrin ve ihtişamlı bir geçmişe dair muğlâk anıların yerini muhafaza etmesidir; ve bu kesin olarak belli bir şeye bağlanmasa bile, yeri geldiğinde o ulusların içinde bir koruma dürtüsü uyandırmak için yeterlidir.

Bazı toplumların birer yabancı misali yaşadıkları ülkeleri savunmak için büyük çabalar sarf ettiğini düşünerek belli bir fikre varmak yanlış olacaktır. Yakından bakıldığında, buradaki temel devindirici gücün hemen her zaman din olduğu görülecektir.

Ulusun yaşamı, ihtişamı ya da refahı insanlar için kutsal birer dogma haline gelmiştir ve onlar vatanlarını savunurken, herkesin yurttaşı olduğu o kutsal kenti savunmuşlardır aynı zamanda. Müslüman topluluklar hiçbir zaman toplumsal meselelerin yönetiminde yer almamışlardır; buna karşın, sultanlar tarafından yapılan fetihleri Muhammed'in dininin zaferi olarak gördükleri müddetçe, büyük çabalar sarf etmiş ve büyük girişimlerde bulunmuşlardır. Bugünse din onları terk etmektedir; onlara kalan tek şey despotizmdir; bu yüzden düşüşe geçmişlerdir.

Montesquieu despotizme kendine özgü bir güç atfederken, ona hak etmediği bir onur kazandırmıştır, diye düşünüyorum. Despotizm tek başına kalıcı hiçbir şey başaramaz. Yakından bakıldığında, mutlakıyetçi yönetimlerin uzun yıllar boyunca başarıyla hükmetmelerini sağlayan şeyin korku değil, din olduğu görülecektir.

İnsanlar arasında gerçek bir güç görmek istiyorsak, idareler arasındaki özgür rekabete bakmak gerekir. Dünyada bütün

yurttaşları uzun bir süre boyunca aynı amaca doğru harekete geçirecek olan tek şey vatanseverlik ya da dindir.

Zayıflamakta olan inançları canlandırmak yasalarla olabilecek bir şey değildir; ancak insanların yaşadıkları ülkenin kaderiyle ilgilenmelerini sağlamak yasaların yapabileceği bir şeydir. İnsanların kalbinden asla çıkmayan ve muğlâk bir doğası olan vatan duygusunu canlandırmak ve ona yön vermek; bu duyguyu düşüncelere, arzulara ve gündelik alışkanlıklara bağlayarak onu bilinçli ve kalıcı bir duyguya dönüştürmek yasalarla mümkün olan bir şeydir. Bunu yapmak için geç kalındığını kimse söyleyemez; ulusların yaşlanması insanların yaşlanmasına benzemez kesinlikle. Bir ulusta doğan her yeni kuşak kendini yasa koyucunun ellerine bırakan yeni bir toplum gibidir.

Amerika'yla ilgili olarak en çok hayranlık duyduğum şey, merkeziyetçi olmamanın yarattığı *yönetimsel* sonuçlar değil, *siyasal* sonuçlardır. Birleşik Devletler'de vatan olgusu kendini her yerde hissettirir; köylerden başlayarak Birliğin her noktasında herkesin üstüne titrediği bir şeydir. Bir yurttaş kendi özel çıkarlarına nasıl bağlıysa, yaşadığı ülkenin tüm çıkarlarına da o şekilde bağlıdır. Yaşadığı ulusun büyüklüğü ona da bir büyüklük duygusu verir; ulusun kazandığı başarılarda kendi payı olduğunu hisseder ve bununla yücelir; ulusun genel refahıyla mutlu olur ve bundan kendi payını alır. Ulusu için taşıdığı duygu, insanın kendi ailesi için taşıdığı duyguya benzer; ve âdeta bencilce bir duyguyla Devletle ilgilenir.

Avrupalıların bir kamu görevlisinde gördükleri tek şey güçtür genellikle; bir Amerikalı ise kamu görevlisine baktığında birtakım haklar görür. Bu durumda, Amerika'da insanların asla başka bir insana itaat etmediğini, yalnızca yasalara veya adalete itaat ettiklerini söyleyebiliriz.

Bir Amerikalı kendisiyle ilgili genellikle abartılı ama her zaman yararlı bir düşünceye sahiptir. Hiçbir çekince duymadan kendi gücüne ve olanaklarına yaslanır ve ona göre bunlar her şey için yeterlidir. Bir yurttaş herhangi bir girişimde bulunmayı

planladığında, bu girişimin toplumun genel iyiliğiyle doğrudan bir ilişkisi varsa, kamu otoritesine başvurup onun yardımını istemek aklına bile gelmez. Kendi planını ortaya koyar, onu hayata geçirmek için hazırlık yapar, bireysel güçlerden yardım talep eder ve bütün engelleri aşmak için kıyasıya mücadele eder. Çoğu zaman Eyalet eliyle yapılan girişimler kadar başarılı olamaz kuşkusuz; fakat zamanla birlikte, bütün bireysel girişimlerin yarattığı genel sonuç hükümetin yapabileceklerini fazlasıyla aşar.

Yönetim erki yönetilenlerin hemen yanında konumlandığından ve bir bakıma bizzat onları temsil ettiğinden, herhangi bir kıskançlığa ya da nefrete yol açmaz. Eylem araçları sınırlı olduğundan, herkes yalnızca yönetim erkine yaslanmanın yeterli olmayacağını bilir.

Yönetim erki kendi yetkileri çerçevesinde harekete geçtiğinde, Avrupa'da olduğu gibi kendi başına bırakılmaz kesinlikle. İnsanlar, kamuyu temsil eden güç devreye girdi diye bireysel ödevlerin son bulduğunu düşünmezler. Tam aksine, herkes ona yol göstermeye, destek olmaya, yardım etmeye çalışır.

Bireysel güçler toplumsal güçlerle birleştiği zaman, en merkeziyetçi ve en güçlü yönetimin dahi yapmayı başaramayacağı şeyler kolaylıkla yapılabilir.[1]

Söylediğim şeyleri desteklemek için birçok olgudan bahsedebilirim kuşkusuz; fakat yalnızca tek bir örnek vermek ve en iyi bildiğim örneği seçmek istiyorum.

Amerika'da, işlenen suçları ortaya çıkarmak ve suçluları kovuşturmak için otoritenin emrine sunulan araçların sayısı fazla değildir.

İdari polis diye bir kurum yoktur; izin kâğıtlarını veya pasaportları kimse bilmez. Birleşik Devletler'deki adli polis bizimkiyle kıyaslanamaz; başsavcı için çalışan görevliler az sayıdadır ve kovuşturma yapma yetkisine sahip değillerdir her zaman; soruşturma hızlıdır ve sözlü olarak yapılır. Buna rağmen, dün-

yadaki hiçbir ülkede, cezalandırılmaktan kurtulan suçluların sayısı Amerika'daki kadar az değildir, diye düşünüyorum.

Bunun nedeni, işlenen suçlara dair delilleri adalete sunma ve suçluları yakalama konusunda herkesin kendisini sorumlu hissetmesidir.

Birleşik Devletler'e yaptığım gezi boyunca, büyük bir suçun işlendiği bir ilçede yaşayanların, kendiliğinden hareket ederek, suçluyu yakalamak ve adalete teslim etmek amacıyla komiteler kurduklarını gördüm.

Avrupa'da suç işleyen bir insan, iktidarın ajanlarından kellesini kurtarmak için mücadele eden talihsiz biri olarak görülür ve toplum onun mücadelesine katkıda bulunur deyim yerindeyse. Amerika'da suç işleyen kişi ise insanlığın düşmanı olarak kabul edilir ve bütün insanlığı karşısında bulur.

Yerel kurumların bütün halklar için yararlı olduğuna inanıyorum; ama bana göre, bu kurumlara en çok ihtiyaç duyan halk demokratik bir toplumsal yaşama sahip olandır.

Aristokratik bir toplumda, özgürlüğün yanında belli bir düzeni muhafaza etme konusunda eminizdir hep.

Düzenin olmadığı bir toplumda hükümetlerin kaybedeceği çok şey olduğundan, düzen meselesi onlar için çok önemlidir.

Aristokratik bir sistemde, toplum despotizmin aşırılıklarına karşı koruma altındadır diyebiliriz; çünkü despota karşı direnmeye hazır örgütlü güçler vardır her zaman.

Yerel kurumlara sahip olmayan bir demokrasinin buna benzer tehlikelere karşı herhangi bir güvencesi yoktur.

Basit meselelerde özgürce tavırlar geliştiremeyen bir topluluğun büyük meselelerde özgürlüğe sahip çıkmasını nasıl sağlayabiliriz?

Tek tek bireylerin zayıf olduğu ve herhangi bir ortak çıkar etrafında birleşmediği bir ülkede zorbalığa karşı nasıl direnilebilir?

Düzensizlik ve başıboşluktan korkan insanlar ile mutlak bir iktidardan korkan insanlar, yerel özgürlüklerin kademeli olarak gelişmesini istemek durumundadır.

İdari merkezîleşmenin egemenliği altına girmeye en yatkın ülkelerin, demokratik bir toplumsal duruma sahip olan ülkeler olduğuna inanıyorum.

Bu sonucu yaratan birçok neden vardır; fakat bunların içinden özellikle şuna değinmek istiyorum:

Bu tür ülkelerdeki hâkim eğilim, bütün hükümet gücünü, doğrudan doğruya halkı temsil eden yegâne erkin elinde toplamaktır; zira halkın ötesine geçtiğimizde, ortak bir yığının içinde birleşen eşit bireylerden başka bir şey göremeyiz.

Böyle bir erk bütün hükümet yetkilerine halihazırda sahipse, yönetimle ilgili en küçük bir ayrıntıyı bile kullanmaktan çekinmeyecektir kaçınılmaz olarak; ve zamanla bunu yapma fırsatını bulacaktır mutlaka. Biz Avrupalılar buna bizzat şahit olduk.

Fransız Devrimi döneminde birbiriyle zıtlaşan iki büyük hareket vardı; bunları birbirine karıştırmamak gerekir; birincisi özgürlükten yanaydı, ikincisi despotizm yanlısıydı.

Eski monarşi döneminde kral yasaları tek başına yapardı. Hâkim iktidarın altında, yarı yarıya ayakta kalan yerel kurumlara ait bazı kalıntılar vardı. Bu yerel kurumlar birbiriyle uyuşmuyorlardı, kötü bir biçimde düzenlenmişlerdi ve çoğunlukla saçmalık düzeyindeydiler. Aristokrasinin elinde bu kurumlar birer baskı aracı olmuştur kimi zaman.

Devrim aynı anda hem krallığa hem de yerel kurumlara karşı yapılmıştır. Kendisinden önce gelen her şeyi ortak bir nefretin nesnesi haline getirmiştir: yani mutlak iktidarı ve onun aşırılıklarını hafifletecek olan kurumları. Devrim aynı anda hem cumhuriyetçi hem de merkeziyetçi olmuştur.

Fransız Devrimi'nin bu ikili karakteri, mutlak iktidarı savunanların dört elle sarıldıkları bir olgu olmuştur. İdari merkezîleşmeyi savundukları zaman, bu insanların despotizm için çalıştıkları aklınıza gelir miydi? Kesinlikle hayır. Onlar Devrim'in

büyük kazanımlarından birini savunuyorlardı. [K] Bu şekilde davranarak, bir yandan toplumun haklarını savunabilir, bir yandan da bunlara düşman olabilirsiniz: yani bir yanda tiranlığın gizli hizmetçisi, bir yanda adanmış bir özgürlük sevdalısı.

Yerel özgürlükler bakımından en ileri düzeye yaklaşan iki ülkeyi bizzat gezdim ve bu ülkelerin ayırıcı özelliklerinin sesine kulak verdim.

Amerika'da, ülkedeki demokratik kurumları gizlice yıkmak için can atan insanlar gördüm. İngiltere'de ise var güçleriyle aristokrasiye saldıran insanlarla karşılaştım; yerel özgürlükleri büyük bir kazanım olarak görmeyen tek bir kişi bile bulamadım.

Bu iki ülkede, devletten kaynaklanan sorunların birçok farklı nedene dayandıklarını gördüm; fakat bu sorunların yerel özgürlüklerden kaynaklandığına dair bir işaret göremedim.

İnsanların yaşadıkları ülkenin büyüklüğünü ya da zenginliğini birçok nedene bağladıklarını gördüm; bu insanların yerel özgürlükleri ilk sırada saydıklarına ve tüm diğer avantajların üzerinde gördüklerine tanık oldum.

Doğal olarak birbirinden böylesine ayrı olan insanların, dinî öğretiler ya da siyasal düşünceler konusunda hiç anlaşamadıkları halde, tek bir mesele üzerinde, her gün yaşadıkları için yorumlamakta usta oldukları bir mesele üzerinde birleştiklerine ve o meselenin de yanlış bir yol izlediğine inanmak mümkün müdür?

Yerel kurumların yararlı olabileceğini reddeden toplumlar, bu tür kurumların çok yetersiz olduğu ya da hiç olmadığı toplumlardır. Bir başka ifadeyle, bir konuyu hiç bilmeyen toplumlar onu kötüleyip dururlar.

Altıncı Bölüm

BİRLEŞİK DEVLETLER'DE YARGI ERKİ VE SİYASAL TOPLUM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Anglo-Amerikalılar diğer ülkelerde yargı erki için belirleyici olan tüm nitelikleri korumuşlardır – Bununla birlikte yargı erkini büyük bir siyasal güç haline getirmişlerdir – Bunu nasıl yapmışlardır? – Anglo-Amerikalıların yargı sistemini diğerlerinden ayıran özellikler – Amerikalı yargıçların anayasada yer almayan yasalar yapma hakkına sahip olmalarının nedeni – Bu hakkı kullanma biçimleri – Bu hakkın kötüye kullanımını engellemek için yasa koyucuların aldığı önlemler.

Bu kitapta yargı erkine başlı başına bir bölüm ayırmam gerektiğini düşünüyorum. Amerika'da yargı erki büyük bir siyasal öneme sahiptir ve öyle sanıyorum ki, satır aralarında bahsetmekle yetinmek okurların gözünde bunun önemini azaltacaktır.

Amerika'nın dışında başka yerlerde de konfederasyonlar olmuştur; Yeni Dünya'nın kıyıları dışındaki yerlerde de cumhuriyet yönetimlerinin olduğunu gördük; temsile dayalı sistemler

Avrupa'daki birçok devlette kabul görmüştür; fakat şimdiye kadar, dünyada hiçbir ülkenin Amerika'daki gibi bir yargı erki yarattığını sanmıyorum.

Birleşik Devletler ile ilgili olarak bir yabancının anlamakta en çok zorlanacağı şey yargı sistemidir. Burada bir yabancı, yargı erkinin dâhil olmadığı tek bir siyasal olay bulamaz ve doğal olarak, Birleşik Devletler'de yargıçların en önemli siyasal güçlerden biri olduğu sonucuna varır. Mahkemelerin yapısını incelediği zaman, ilk bakışta adli yetkilerden ve teamüllerden başka bir şey göremez. Onun gözünde, bir yargıcın toplumsal olaylara dâhil olması yalnızca bir istisnadır; fakat bu istisna her gün yeniden yaşanır.

Paris parlamentosu kraliyeti uyardığında ve herhangi bir fermanı onaylamayı reddettiğinde; rüşvetçi bir görevliyi kendi eliyle ifşa ettiğinde, yargı erkinin siyasal etkisini tüm açıklığıyla görürdük. Fakat Birleşik Devletler'de buna benzer bir şey göremezsiniz.

Amerikalılar genel olarak yargı erkinin taşıdığı belirleyici nitelikleri tümüyle muhafaza etmişlerdir. Yargı erkini olağan hareket alanı içine yerleştirmişlerdir.

Bütün toplumlarda, yargı erkinin en temel niteliği hakem görevi görmesidir. Mahkemelerin belli bir hareket alanına sahip olabilmesi için, onlara birtakım itirazların arz edilmesi gerekir. Yargıçların olabilmesi için davaların olması gerekir. Bir yasa belli bir konuda herhangi bir itiraza imkân vermediği sürece, yargı erkinin o konuyla ilgilenmesi söz konusu olamaz. Yargı erki vardır, ama o konu karşısında etkisizdir. Herhangi bir dava konusunda, bir yargıç o davayla ilişkili olan yasaya itiraz ederse, kendi yetki alanını aşmış olur, ama o alanın dışına çıkamaz, çünkü davayla ilgili bir hüküm verebilmesi için o yasayla ilgili bir hükme varması gerekir. Herhangi bir yasayla ilgili bir hüküm verdiği zaman, belli bir davadan yola çıkmaksızın, kendi hareket alanının tümüyle dışına çıkar ve yasama erkinin alanına girer.

Yargı erkinin ikinci temel niteliği, genel ilkeler üzerinde değil, tekil olaylar üzerinde karar vermesidir. Özel bir konuyu ele alan bir yargıç genel bir ilkeyi çiğnediği zaman, var olan kesin durum itibariyle, söz konusu ilkenin yarattığı bütün sonuçlar aynı şekilde etkileneceğinden, o ilke tümüyle etkisiz hale gelir ve kendi doğal eylem alanı içerisinde kalır. Fakat, eğer yargıç doğrudan doğruya o genel ilkeye saldırırsa ve hiçbir özel durum gözetmeksizin onu çiğnerse, her zaman bulunması gerektiği çerçevenin dışına çıkmış olur; böylelikle bir yargıçtan daha önemli ve belki de daha yararlı bir şey haline gelir, ama yargı erkinin bir temsilcisi olmaktan çıkar.

Yargı erkinin üçüncü temel niteliği, yalnızca kendisine çağrıda bulunulduğu zaman ya da yasal terimlerle söylemek gerekirse, yalnızca kendisine başvurulduğu zaman harekete geçmesidir. Bu nitelik diğer ikisi kadar genel değildir. Fakat istisnalara rağmen, bunu temel bir nitelik olarak görebileceğimizi düşünüyorum. Doğası itibariyle, yargı erki kendiliğinden eyleme geçen bir şey değildir; harekete geçebilmesi için onu itmek gerekir deyim yerindeyse. Yargı erkine bir suç ihbarı yapılır ve o da suçluyu cezalandırır; bir adaletsizliği gidermesi talep edilir ve o da harekete geçip gerekeni yapar; kendisine bir mesele sunulur ve o da o meseleyle ilgili hüküm verir; ama yargı erki kendi başına suçluları kovuşturamaz, adaletsizlikleri gideremez ve meseleler hakkında hüküm veremez. Eğer kendi başına hareket ederse ve yasaları kendi başına uygulamaya çalışırsa, sahip olduğu edilgen doğaya zarar verir.

Amerikalılar yargı erkiyle ilgili bu üç ayırt edici niteliği muhafaza etmişlerdir. Bir Amerikan yargıcı yalnızca bir dava söz konusu olduğunda hüküm verme yetkisine sahiptir; daima tekil olaylarla ilgilenir ve harekete geçebilmesi için birilerinin kendisine başvurmasını beklemek zorundadır.

Görüldüğü üzere, Amerikan yargıçları diğer ülkelerdeki yargıçlara benzemektedir. Bununla birlikte, geniş bir siyasal yetkiyle donatılmışlardır.

Peki bu durum nereden kaynaklanıyor? Bir Amerikan yargıcı diğer ülkelerdeki yargıçlarla aynı çerçevede hareket eder ve onlarla aynı araçlara sahiptir. Peki onların sahip olmadığı bir güce sahip olmasının nedeni nedir?

Bu durumun tek nedeni şudur: Amerikalılar yargıçlara, verdikleri kararları *yasalardan* ziyade *anayasaya* dayandırma yetkisini vermişlerdir. Bir başka ifadeyle, anayasaya uygun olmadığını düşündükleri yasaların hiçbir şekilde uygulamama yetkisini onlara tanımamışlardır.

Buna benzer bir hakkın başka ülkelerdeki mahkemeler tarafından bazen talep edildiğini biliyorum; fakat kendilerine böyle bir hak hiçbir zaman verilmemiştir. Amerika'da bu hak bütün erkler tarafından kabul edilmiştir; buna karşı çıkan herhangi bir parti ya da kişi yoktur.

Bu durumun açıklamasını Amerikan anayasalarının dayandığı temel ilkede bulmak mümkündür.

Fransa'da anayasa değişmez bir yapıdadır ya da böyle olduğu kabul edilir. Hiçbir güç anayasada herhangi bir değişiklik yapamaz; kabul gören teori bu yöndedir. [L]

İngiltere'de parlamentoya anayasayı değiştirme hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla burada anayasa sürekli değişebilir ya da daha doğrusu anayasa diye bir şey zaten yoktur. Parlamento yasama organı olduğu gibi, aynı zamanda kurucu bir organdır. [M]

Amerika'da siyasal teoriler daha basit ve daha akılcıdır.

Amerika'da anayasa Fransa'daki gibi değişmez bir şey değildir. Ayrıca, İngiltere'de olduğu gibi sıradan toplumsal otoriteler tarafından değiştirilmesi de söz konusu değildir. Amerika'da anayasa başlı başına bir yapı oluşturur ve bu yapı bütün halkın iradesini temsil etmesi itibariyle yasa koyucuları sıradan yurttaşlar olarak görür; bundan dolayıdır ki halkın iradesiyle, önceden belirlenen biçimlerde ve önceden öngörülen durumlarda değiştirilebilir.

Dolayısıyla Amerika'da anayasada değişiklikler olabilir; ancak var olduğu sürece her türlü erkin temel kaynağıdır. En hâkim güç yalnızca odur.

Bu tür farklılıkların, yukarıda sözünü ettiğim üç ayrı ülkedeki yargı erkinin konumu ve yetkileri üzerinde ne tür bir etki yaratacağını tahmin etmek kolaydır.

Fransa'da mahkemelerin, anayasaya aykırı olmaları nedeniyle yasalara uymama hakkı olsaydı, kurucu erk gerçek anlamda onların elinde olurdu, zira hiç kimsenin değiştirme yetkisine sahip olmadığı bir anayasayı yorumlama hakkına yalnızca onlar sahip olurdu. Bu durumda kendilerini ulusun yerine koyar ve topluma hâkim olurlardı; en azından yargı erkinin barındırdığı içsel zayıflıklar buna izin verdiği ölçüde.

Yargıçlara, bazı yasaların anayasaya aykırı olduğunu ilân etme yetkisini vermediğimiz zaman, dolaylı olarak, yasama organına anayasayı değiştirme yetkisini vermiş oluruz; zira kendisini durduracak herhangi bir yasal engelle karşılaşmamaktadır artık. Ancak, halka ait olan anayasayı değiştirme yetkisini yalnızca kendilerini temsil eden kişilere vermektense, halkın iradesini yetersiz de olsa belli bir düzeyde temsil eden kişilere vermek daha iyidir.

İngiliz yargıçlara yasama organının iradesine direnme hakkını vermek akıllıca bir hareket olmayacaktır; zira yasaları yapan parlamento aynı zamanda anayasayı yapan kurumdur ve sonuç olarak, üç ayrı erkin ortak tutumuyla belirlenen bir yasayı anayasaya aykırı olarak değerlendirmek hiçbir şekilde mümkün değildir.

Yukarıdaki her iki yaklaşım da Birleşik Devletler için geçersizdir.

Birleşik Devletler'de anayasa yasa koyucuları sıradan yurttaşlar olarak ele alır. Dolayısıyla anayasa yasaların ilkidir ve başka bir yasa tarafından değiştirilemez. Bu durumda, mahkemelerin tek tek yasalardan ziyade anayasaya itaat etmesi daha mantıklıdır. Bu aynı zamanda yargı erkinin temel niteliklerin-

den kaynaklanan bir durumdur: Yasal hükümler içinde kendisi üzerinde en çok bağlayıcı olan hükümleri tercih etmek yargıcın doğal hakkıdır bir bakıma.

Fransa'da da anayasa ilk yasadır ve yargıçlar, anayasayı, verdikleri kararların temel dayanağı olarak alma noktasında yasal bir hakka sahiplerdir; fakat bu hakkı kullanırken bundan daha kutsal bir hakkı çiğnemekten sakınmalıdırlar: temsil ettikleri toplumun sahip olduğu haklarını. Burada sıradan akıl Devlet aklının karşısında geri çekilmelidir.

Halkın anayasayı değiştirmek suretiyle yargıçları her halükârda itaate zorladığı Amerika'da böyle korkulacak bir tehlike yoktur. Bu noktada politika ile mantık hemfikirdir ve tıpkı yargıçlar gibi halk da kendi ayrıcalıklarını muhafaza eder.

Birleşik Devletler'deki mahkemelerde, yargıcın anayasaya aykırı bulduğu bir yasa gündeme geldiğinde, yargıç o yasayı uygulamayı reddedebilir. Bu yetki yalnızca Amerikan yargıçlarına özgü bir yetkidir; fakat bunun birçok siyasal etkisi vardır.

Aslında, uzun bir süre boyunca yargısal çözümlemelerden kaçabilecek nitelikte olan çok az yasa vardır; zira hiçbir bireysel çıkara zarar vermeyen ya da insanların şikâyetçi olarak mahkemelere taşıyamayacağı veya taşımaması gereken yasaların sayısı çok azdır.

Bir yargıç herhangi bir davada belli bir yasayı uygulamayı reddettiği zaman, o yasanın insanlar üzerindeki etkisi zayıflar hemen. O zaman, söz konusu yasadan dolayı zarar gören kişiler, ona boyun eğmekten kurtulmanın bir yolu olduğunu öğrenmiş olurlar; böyle olunca yasayla ilgili davaların sayısı giderek artar ve sonunda o yasa tüm geçerliliğini yitirir. Bu durumda şu iki şeyden birinin gerçekleştiğini görürüz: Ya halk anayasayı değiştirir ya da yasa koyucular o yasayı yürürlükten kaldırır.

Amerikalılar mahkemelere büyük bir siyasal güç kazandırmışlardır, fakat mahkemelerin yalnızca yargısal araçlarla yasalara karşı gelebileceklerini söyleyerek, bu gücün yaratabileceği tehlikeleri büyük ölçüde azaltmışlardır.

Eğer bir yargıç yasalara teorik ve genel olarak karşı gelebilseydi; inisiyatif alıp yasa koyucuyu engelleyebilseydi, siyasal arenaya gürültülü bir şekilde adım atmış olurdu; belli bir tarafın rakibi veya galibi haline geldiğinde, ülkeyi bölünmeye götüren bütün tutkuları kavgada saf tutmaya çağırırdı. Fakat bir yargıç muğlâk bir tartışmayla ve tekil bir uygulama üzerinden yasalara karşı geldiğinde, halkın gözünde bu itirazın önemini kısmen azaltmış olur. Yargıcın verdiği karar yalnızca bireysel bir meseleyi hedef alır ve yasalar bundan pek etkilenmez.

Ayrıca, bu şekilde askıya alınan bir yasa tamamen ortadan kaldırılmış sayılmaz; insanlar üzerindeki manevi etkisi azalmış olabilir, ama maddi etkisi varlığını korur. Böyle bir yasanın nihayet ortadan kalkması, yalnızca kademeli olarak ve yargının sürekli darbeleriyle mümkün olur.

Bunun yanında, bireysel çıkarları yasaları delmeye zorlarken, bir yasaya karşı açılan dava ile bir kişiye karşı açılan davayı birleştirirken, yasama gücü büyük bir saldırıya uğratılabilir. Böyle bir sistemde, yasama gücü farklı tarafların sürekli saldırılarına karşı korumasız değildir. Bir yargıcın yaptığı hatalara işaret edildiğinde, gerçek bir ihtiyaca boyun eğilmiştir; burada, hüküm vermeye uygun gerçek bir olaydan yola çıkılmıştır, zira belli bir davaya temel teşkil eden bir olay söz konusudur.

Amerikan mahkemelerinin bu eylem biçiminin, bir yandan kamusal düzen açısından çok elverişliyken, diğer yandan özgürlük için de çok elverişli olup olmadığını bilmiyorum.

Bir yargıç yasa koyuculara yalnızca cepheden saldırabilir; ancak bunu yapmaya çekindiği zamanlar vardır; diğer yandan, tarafgirlik duygusunun onu her gün bunu yapmaya iteceği durumlar da vardır. Bu bağlamda, yasaların dayandığı erk zayıfladığı zaman o yasaların saldırıya uğradığı görülür; buna karşın, söz konusu erk güçlü olduğu zaman, hiç mızmızlanmadan yasalara uyulur. Bir diğer ifadeyle, genellikle yasalara uymanın çok hayati olduğu zamanlarda yasalar saldırıya uğrar; yasalara

dayanarak baskı uygulamak kolay olduğu zaman ise yasalara daha çok saygı duyulur.

Ancak Amerikalı yargıçlar kendi iradeleri dışında siyasal arenaya sürüklenmişlerdir. Yasalara dair hüküm vermeleri yalnızca belli bir dava hakkında hüküm vermeleri gerektiği zaman mümkün olur ki, önlerine gelen bir dava hakkında hüküm vermekten kaçınamazlar zaten. Yargıcın çözmek durumunda olduğu siyasal sorun davacıların çıkarlarıyla ilişkilidir ve böyle bir sorunu çözmeyi reddetmesi, davaya bakmaktan ve dolayısıyla adaleti sağlamaktan kaçması anlamına gelir. Bir yargıç, yargıçlık kurumuna atfedilen ödevleri yerine getirmek suretiyle yurttaşlık görevini yerine getirir. Bu şekilde, mahkemeler tarafından yasama gücüne yönelik olarak gerçekleştirilen yargısal engellemenin ayırım gözetmeksizin bütün yasalara uygulanamayacağı doğrudur; zira dava olarak adlandırılan ve net bir biçimde dile getirilen belli bir itiraza olanak tanımayan yasalar vardır. Böyle bir itiraz mümkün olsa bile, bunun için mahkemelere başvuracak hiç kimsenin bulunamayacağını tahmin edebiliriz.

Amerikalılar bu olumsuzluğu sık sık hissetmişlerdir; fakat buna karşı buldukları çözüm hep yarım kalmıştır; bunun nedeni, akla gelebilecek bütün durumlarda, söz konusu çözümün yarattığı etkinin tehlikeli boyutlara varmasından korkmalarıdır.

Yasaların anayasaya aykırılığını tespit etme noktasında Amerikan mahkemelerine verilen yetki, kendi sınırları içerisinde kalmak suretiyle, bugüne kadar siyasal meclislerin tiranlaşmasına karşı yaratılmış en büyük engellerden biridir.

Amerikan Yargıçlarına Verilen Diğer Yetkiler

Birleşik Devletler'de bütün yurttaşlar kamu görevlilerini mahkemelere şikâyet etme hakkına sahiptir – Bu hakkın kullanılma biçimi – (Fransız Devrimi takvimine göre) 13. yıldaki Fransız anayasasının 75. maddesi – Amerikalılar ve İngilizler bu maddenin ne anlama geldiğini bilmiyorlar.

Amerika gibi özgür bir toplumda, bütün yurttaşların kamu görevlilerini mahkemelere şikâyet etme hakkına sahip olduğunu ve yargıçların da kamu görevlilerini cezalandırma yetkisine sahip olduğunu söylememe gerek var mı bilmiyorum; zira orada bu çok doğal bir şeydir.

Yasama organının üyeleri yasaları çiğnedikleri zaman mahkemelere onları yargılama yetkisi vermek, mahkemelere özel bir ayrıcalık tanımak anlamına gelmez. Mahkemelerin bu yetkisini ortadan kaldırmak, onların doğal olarak sahip olduğu bir hakkı ellerinden almak demektir.

Birleşik Devletler'de, bütün kamu görevlilerini mahkemelere karşı sorumlu tutmanın hükümetin gücünü zayıflattığına dair bir izlenimim olmadı hiçbir zaman.

Bunun aksine, Amerikalıların böyle davranmak suretiyle hükümet görevlilerine duyulan saygıyı güçlendirdiğini gördüm; nitekim bu görevliler, yaptıkları işlerle ilgili muhtemel bir eleştiri veya itirazdan kaçınmaya büyük özen göstermektedir.

Birleşik Devletler'de çok fazla siyasal içerikli dava açıldığını görmedim ve bunun nedenini gayet iyi anlıyorum. Niteliği ne olursa olsun, dava açmak her zaman zor ve masraflı bir girişimdir. Bir insanı gazeteler üzerinden suçlamak kolaydır, fakat bu suçlamaları mahkeme huzurunda yapmaya karar vermek için çok önemli gerekçelerin olması lazım. Bir kamu görevlisini adli olarak kovuşturmak için haklı bir şikâyet gerekçesine sahip olmak gerekir; oysa kamu görevlileri, kovuşturulmaktan korktukları için, böyle bir gerekçeye mahal vermekten çekinirler.

Bunun nedeni Amerikalıların benimsediği cumhuriyet anlayışı değildir; zira böyle bir durum İngiltere'de de her zaman yaşanabilir.

Amerikalılar ve İngilizler, iktidarın temel unsurlarını yargıya açık hale getirmek suretiyle bağımsızlıklarını güvenceye alacaklarını düşünmemişlerdir. Onlar daha ziyade, en sıradan yurttaşların bile her an açabileceği küçük davalar sayesinde özgür-

lüğün teminat altına alınacağını düşünmüşlerdir; büyük davalarla bunun yapılamayacağını anlamışlardır, zira büyük davalar açmak çok zordur ya da bunlara ancak son çare olarak başvurulur.

Suçluları yakalamanın çok zor olduğu Ortaçağ'da, yargıçlar herhangi bir suçluyu yakaladıklarında, ona korkunç zulümler yaparlardı çoğu zaman; fakat bu yöntem suçluların sayısını azaltmamıştır. O dönemden itibaren insanlar, daha güvenilir ve daha şefkatli bir adalet anlayışı yarattıklarında, onu daha etkili kıldıklarını keşfetmişlerdir.

Amerikalılar ile İngilizler keyfîliği ve zorbalığı bir tür hırsızlık olarak görmek gerektiğini düşünmüşlerdir; suçluları kovuşturmak kolaylaştırılmalı ve verilen cezalar hafifletilmelidir.

Fransız Cumhuriyeti'nin VIII. yılında bir anayasa hazırlanmış ve 75. maddesi şöyle düzenlenmiştir: "Bakanlar dışındaki hükümet görevlileri, kendi görevleriyle ilgili konularda, sadece Devlet Konseyi'nin verdiği karar gereğince kovuşturulabilir; bu durumda, kovuşturma umumi mahkemeler huzurunda yapılır."

VIII. yıl anayasası geride kalmıştır; fakat 75. madde ondan sonra da varlığını sürdürmüştür; ve bugün de yurttaşların haklı itirazlarının karşısına bu madde çıkarılmaktadır.

75. maddenin ne anlama geldiğini Amerikalılara ve İngilizlere birçok kez anlatmaya çalışmışımdır; fakat bunu başarmam hiç kolay olmamıştır. Fransa'daki Devlet Konseyi'nin krallığın merkezinde yer alan büyük bir mahkeme olduğunu sanmışlardır ilk bakışta; herhangi bir konuda davacı olan herkesin ilk olarak başvurmak zorunda olduğu korkutucu bir güç olarak görmüşlerdir.

Onlara durumu anlatmaya çalıştım: Devlet Konseyi'nin, kelimenin bilinen anlamıyla adli bir organ değil, üyeleri krala bağlı olan idari bir organ olduğunu; kralın, valilik unvanı verilen bir hizmetkârına yasadışı bir şey yapmayı emrettiği zaman, Devlet müşaviri denilen bir başka hizmetkârına valinin cezalandırılmasını engelleme emri verebildiğini söyledim; bir pren-

sin verdiği emir nedeniyle zarara uğrayan bir yurttaşın, adalet istemek için gene prensin kendisine başvurmak durumunda olduğunu anlattım; fakat onlar bu tür saçmalıklara inanamayacaklarını söyleyip beni yalancılık ve cahillikle suçladılar.

Eski monarşi döneminde, parlamentonun suç işleyen bir kamu görevlisi için tutuklama emri verdiği olurdu sık sık. Krallık otoritesi kimi zaman devreye girerek bu emri iptal ederdi. Böylece despotizm bütün çıplaklığıyla kendini gösterirdi ve itaat etmek bir güce boyun eğmekten başka bir şey ifade etmezdi.

Ne var ki biz atalarımızın ulaştığı seviyeden bir hayli geri düşmüşüz; zira bizler, onların yalnızca kaba kuvvet nedeniyle maruz kaldıkları şeye adalet görüntüsü altında ve yasalar adına izin veriyoruz ve buna maruz kalıyoruz.

Yedinci Bölüm

BİRLEŞİK DEVLETLER'DE SİYASAL YARGI

Yazarın siyasal yargıyla ilgili düşüncesi – Fransa, İngiltere ve Birleşik Devletler'de siyasal yargının anlamı – Amerika'da siyasal yargı yalnızca kamu görevlileriyle ilgilenir – Cezalandırmaktan ziyade görevden alma yönünde kararlar verir – Olağan bir hükümet aracı olarak siyasal yargı – Birleşik Devletler'deki şekliyle siyasal yargı, ılımlı olmasına rağmen ve belki de bizzat ılımlı olması yüzünden, çoğunluğun sahip olduğu güçlü bir silâhtır.

Siyasal yargı dediğimde, geçici olarak yargılama yetkisiyle donatılan siyasal bir erkin aldığı kararları kastediyorum.

Mutlakıyetçi yönetimlerde, yargılamalara olağanüstü anlamlar vermenin bir yararı yoktur. Suçluların kovuşturulması hükümdar adına yapılır ve hükümdar tüm diğer şeyler gibi mahkemelerin de efendisi olduğundan, ihtiyaç duyduğu bütün güvenceyi kendi gücünün yarattığı algıda bulur ve başka bir yerde herhangi bir güvence aramasına gerek yoktur. Hükümdarı korkutabilecek tek şey, yüzeysel bir adalet görüntüsünün dahi

kalmaması ve otoritesini güçlendirmeye yönelik herhangi bir girişimin o otoriteye zarar vermesidir.

Ancak, mutlakıyetçi hükümdar örneğinde olduğu gibi çoğunluğun mahkemeler üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı özgür ülkelerin çoğunda, yargı yetkisinin geçici olarak toplumun temsilcilerine devredildiği durumlar olur. Vazgeçilmez bir şey olan yönetim birliği ilkesini çiğnemek yerine, farklı erklerin geçici olarak ortak bir potada birleştirilmesi tercih edilir. İngiltere, Fransa ve Birleşik Devletler siyasal yargıyı yasalarına dâhil etmişlerdir; bu üç büyük ülkenin bundan elde ettiği kazançları incelemek yararlı olacaktır.

İngiltere ve Fransa'da Yüksek Meclis ülkedeki Yüksek Ceza Mahkemesi'ni oluşturur.[1]

Yüksek Meclis bütün siyasal suçlara bakmaz, ama hepsine bakma yetkisine sahiptir.

Yüksek Meclis'in dışında, dava açma yetkisine sahip bir başka siyasal erk vardır. İki ülke arasında bu noktada var olan tek fark şudur: İngiltere'de milletvekilleri istedikleri herhangi bir kişiyi Yüksek Meclis'in huzurunda dava edebilirler; buna karşın, Fransa'da milletvekilleri, bu yöntemle yalnızca kralın bakanlarını kovuşturma yetkisine sahiptir. Ayrıca bu iki ülkede, Yüksek Meclis suçluları cezalandırmak üzere bütün ceza yasalarına başvurabilir.

Avrupa'da olduğu gibi Birleşik Devletler'de de yasama organının bir kolu dava açma yetkisine, diğer kolu ise yargılama yetkisine sahiptir. Temsilciler Meclisi suçluları mahkeme huzuruna çıkarır, Senato ise o suçluları yargılar.

Ancak Senato'ya yalnızca temsilciler yoluyla başvurulabilir ve temsilciler Senato'nun huzurunda yalnızca *kamu görevlilerine* dava açabilirler. Bu bağlamda, Senato Fransa'daki Yüksek

---

[1] İngiltere'deki Yüksek Mahkeme bazı sivil konularda en yüksek başvuru merciini oluşturur aynı zamanda. Bkz. Blackstone, III. kitap, IV. bölüm.

Mahkeme'ye kıyasla daha sınırlı bir yetkiye sahiptir; temsilciler ise bizdeki milletvekillerine kıyasla daha geniş bir dava açma yetkisine sahiptir.

Amerika ile Avrupa arasındaki en büyük fark şudur: Avrupa'da siyasi mahkemeler ceza kanunundaki bütün hükümleri uygulayabilirler; Amerika'da ise siyasi mahkemeler bir suçlunun kamusal haklarına son verdiklerinde ve onun gelecekte herhangi bir siyasal görev alamayacağını ilân ettiklerinde, bu mahkemelerin yetkisi son bulur ve umumi mahkemelerin görevi başlar.

Birleşik Devletler başkanının büyük bir ihanet suçu işlediğini farz edelim. Böyle bir durumda, Temsilciler Meclisi başkana dava açar; senatörler ise başkanı görevden alırlar. Daha sonra söz konusu başkan bir jürinin karşısına çıkar; jüri başkanın özgürlüğüne ya da hayatına son verecek olan kararı alma hakkına sahip yegâne makamdır.

Buraya kadar söylediklerimiz, ele aldığımız konuyu aydınlatmak açısından yeterlidir.

Avrupalılar, siyasal yargıyı kendi yasalarına eklemek suretiyle, unvanı, mevkii ya da Devlet kademesindeki gücü ne olursa olsun büyük suçluları yakalamayı hedeflemişlerdir. Bunu başarabilmek için, mahkemelerin bütün yetki ve imtiyazlarını büyük bir siyasal yapı içerisinde geçici olarak birleştirmişlerdir.

Bu durumda yasa koyucu bir yargıca dönüşmüştür; böylece herhangi bir suçu tespit etme, değerlendirme ve cezalandırma yetkisine sahip olmuştur. Yasa koyucuya yargıçlık yetkileri vermek suretiyle, yasa bununla ilgili bütün sorumlulukları ona yüklemiş ve bütün adli süreçlerin takibiyle görevlendirmiştir.

Fransa ya da İngiltere'deki bir siyasi mahkeme bir kamu görevlisini yargıladığı ve mahkûmiyet kararı verdiği zaman, bu karar neticesinde onun görevlerine son verir ve ayrıca, gelecekte herhangi bir kamu görevi üstlenemeyeceğini ilân edebilir. Fakat burada görevden alma ve siyasi yasak uygulama işlemi alınan kararın bir sonucudur, kararın kendisi değildir.

O halde Avrupa'da siyasal yargılama faaliyeti idari bir önlemden ziyade, adli bir işlemdir.

Birleşik Devletler'de bunun tersini görürüz ve orada siyasal yargılamanın adli bir işlemden ziyade, idari bir önlem olduğunu anlamak zor değildir.

Senato'nun verdiği kararın biçimsel olarak adli nitelikte olduğu doğrudur; böyle bir karar alabilmek için, senatörler prosedürü oluşturan teamüllere ve formalitelere uymak zorundadırlar. Ayrıca, Senato'nun verdiği karar dayandığı gerekçeler itibariyle de adli bir nitelik taşır; genel olarak Senato'nun verdiği kararın temeli genel hukuka yönelik bir suçla ilgili olmalıdır. Fakat söz konusu karar yöneldiği hedef itibariyle idari niteliktedir.

Amerikan yasama sisteminin temel amacı siyasal bir organı büyük bir adli yetkiyle donatmak olsaydı, eylem alanını kamu görevlileriyle sınırlı tutmazdı, zira en büyük devlet düşmanlarının herhangi bir kamusal görevi olmayabilir; bu durum, partilerin iltimasının en büyük dayanak olduğu, yasal olarak herhangi bir yetkiye sahip olmamanın insanı kimi zaman daha güçlü kıldığı cumhuriyet rejimleri için geçerlidir özellikle.

Amerikan yasama sistemi topluma –tıpkı bir yargıç gibi– büyük suçları cezalandırma tehdidiyle önleme yetkisi verseydi, ceza kanununun bütün imkânlarını siyasi mahkemelerin emrine vermiş olurdu; fakat mahkemeleri yalnızca orta büyüklükte bir silâhla donatmıştır ve bu en tehlikeli suçluların yakalanmasına imkân vermemektedir. Nitekim, yasaları tümüyle ortadan kaldırmak isteyen birisi için, siyasi yasak kararı vermenin hiçbir önemi yoktur.

Birleşik Devletler'de siyasal yargının temel amacı, kendisine verilen yetkiyi kötüye kullanan birinden o yetkiyi geri almak ve o kişinin gelecekte herhangi bir kamusal görev almasını engellemektir. Görüldüğü üzere burada adli bir karar görüntüsü verilen idari bir işlem söz konusudur.

Amerikalılar bu noktada karma bir sistem yaratmışlardır. Bir kamu görevlisini görevden alma işlemini siyasal yargının bütün güvenceleriyle donatmışlardır; diğer yandan, siyasal yargıyı en büyük kozlarından yoksun bırakmışlardır.

Bu durum netleştikten sonra, her şey zincirleme olarak birbirini takip eder. Amerikan anayasalarının bütün kamu görevlilerini Senato'nun yargısına tâbi tutmalarının, daha büyük suçlar işleyen askerleri bunun dışında bırakmalarının nedenini gayet iyi anlıyoruz. Kamusal düzlemde, Amerika'da azledilebilir nitelikte kamu görevlileri neredeyse hiç yoktur: Bazı görevliler kesinlikle azledilemezdir; bazı görevlilerin yetkileri sorgulanması söz konusu olmayan bir himayeye sahiptir. Bunların yetkilerini ellerinden alabilmek için hepsini yargılamak gerekir. Askerler Devlet başkanına bağlıdırlar ve Devlet başkanının kendisi de bir kamu görevlisidir. Devlet başkanına dokunduğunuz zaman, aynı anda bütün askerlere de dokunmuş olursunuz.[2]

Yarattıkları veya yaratabilecekleri sonuçlar bakımından Amerikan sistemiyle Avrupa sistemini karşılaştırdığımızda önemli farklılıklar görürüz.

Fransa ve İngiltere'de siyasal yargılama olağanüstü bir uygulama olarak görülür ve toplumun yalnızca büyük olumsuzluklar yaşandığı zaman kendini korumak için bundan yararlanması beklenir.

Avrupa'daki şekliyle siyasal yargının güçler ayrılığı ilkesini çiğnediği, insanların özgürlüğünü ve hayatını sürekli tehdit ettiği inkâr edilemez.

Birleşik Devletler'de ise siyasal yargının güçler ayrılığı ilkesine yalnızca dolaylı bir müdahalesi vardır; yurttaşların yaşamını kesinlikle tehdit etmez; Avrupa'da olduğu gibi herkesin tepesinde dönüp durmaz; zira Amerika'daki siyasal yargı, kamusal

---

[2] Bir kamu görevlisinin unvanına dokunulamaz, fakat onun komuta kademesine dokunulabilir.

görevleri kabul etmek suretiyle kendisine itaat edeceğini ilân eden kişilere dokunur yalnızca.

Amerika'da siyasal yargı hem daha ılımlıdır, hem de etkisi daha sınırlıdır. Bu nedenle, Birleşik Devletler'deki yasa koyucular siyasal yargıya büyük toplumsal sorunlar için büyük bir çare gözüyle bakmazlar; bunu hükümet için sıradan bir araç olarak görürler.

Bu açıdan, siyasal yargının Avrupa'dakine kıyasla toplum üzerinde daha büyük bir etki yarattığı söylenebilir. Aslında, siyasal yargı konusunda, Amerika'daki yasama anlayışının ılımlı görüntüsüne aldanmamak gerekir. İlk olarak, Birleşik Devletler'de siyasal yargılamalar yapan mahkemelerin, dava açma yetkisine sahip makamla aynı unsurlardan oluştuğuna ve aynı koşullara tâbi olduğuna dikkat etmek gerekir; bu durum, partilerin saldırgan tutumları açısından karşı konulmaz bir etki yaratmaktadır. Birleşik Devletler'deki siyasi yargıçlar Avrupa'daki siyasal yargıçlar kadar ağır cezalar veremediğine göre, onların eliyle aklanma şansı daha azdır. Burada cezalar pek korkutucu olmayabilir, ama cezalandırılma ihtimali çok yüksektir.

Avrupalıların siyasi mahkemeler kurmalarındaki temel amaç suçluları *cezalandırmaktır*; Amerikalılar ise suçluların haklarını ve güçlerini *ellerinden almayı* hedeflerler. Birleşik Devletler'de siyasal yargı bir bakıma önleyici bir tedbirdir. Dolayısıyla burada yargıçları çok kesin suçbilimsel tanımlamalara bağlamamak gerekir.

Amerikan yasalarındaki muğlâklıktan daha şaşırtıcı bir şey yoktur; özellikle de gerçek anlamıyla siyasal suçlara dair tanımlamalar yaptıkları zaman. "Devlet Başkanının cezalandırılmasına gerekçe oluşturan suçlar vatana ihanet, yolsuzluk ve diğer büyük suçlardır (Birleşik Devletler anayasası, IV. Bölüm, I. Madde)." Eyaletlerin birçoğunda anayasalar bundan çok daha muğlâktır.

Massachusetts anayasası şöyle diyor: "Kamu görevlileri herhangi bir suç işlediklerinde ve kötü bir yönetim sergilediklerin-

de cezalandırılacaklardır."[3] "Kötü yönetim, yolsuzluk ve benzeri suçlar işleyerek Eyaleti zarara uğratan görevliler hakkında Temsilciler Meclisi tarafından dava açılabilecektir" diyor Virginia anayasası. Bazı anayasalar, kamu görevlilerinin büyük bir sorumluluk duygusuyla hareket etmesini sağlamak amacıyla, herhangi bir suçu özel olarak tanımlamaktan kaçınırlar.[4]

Ancak bu konuda, Amerikan yasalarını asıl korkutucu kılan şeyin bizzat o yasaların ılımlı niteliğinden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Avrupa'da bir görevlinin azledilmesinin ve siyaseten yasaklanmasının ona verilen cezanın bir sonucu olduğunu, Amerika'daysa bunun bizzat cezanın kendisi olduğunu görmüştük. Buradan şu sonuç çıkmaktadır: Avrupa'da siyasi mahkemeler kimi zaman nasıl kullanacaklarını bilmedikleri korkunç yetkilerle donatılmışlardır ve bu yüzden, bazı durumlarda, aşırı bir şekilde cezalandırmaktan korktukları için, herhangi bir ceza vermekten çekindiklerini görürüz. Buna karşın, Amerika'da, insanlık onuruna dokunmadığı sürece, ceza vermekten çekinmezler. Gücünü elinden almak amacıyla siyasi bir düşmanı ölüme mahkûm etmek herkesin gözünde korkunç bir cinayetle eşdeğerdir; siyasi rakibinin böyle bir güce sahip olamayacağına karar vermek, özgürlüğüne ve hayatına dokunmadan bu gücü onun elinden almak, bu şekildeki bir mücadelenin, kavganın yarattığı adil bir sonuç olarak görülebilir.

Ancak böyle bir hüküm vermek kolay olsa da, bu hükme maruz kalanlar açısından büyük bir üzüntü sebebidir. Büyük suçlular bu hükmün gereksiz aşırılıklarına itiraz edeceklerdir kuşkusuz; sıradan insanlar ise bunu kendi statülerini yok eden, onurlarını zedeleyen, kendilerini utanç verici ve ölümden beter bir avareliğe mahkûm eden bir karar olarak göreceklerdir.

---

[3] Böl. I, kısım: II, § 8.

[4] Bkz. Illinois, Maine, Connecticut ve Georgia anayasaları.

Görüldüğü üzere, Birleşik Devletler'de siyasal yargı, toplumun gidişatı üzerinde, pek korkutucu görünmemekle birlikte fazlasıyla büyük bir etki yaratmaktadır. Siyasal yargı yönetilenler üzerinde doğrudan bir etki yaratmaz, fakat toplumun çoğunluğunu yönetici konumunda olanların efendisi haline getirir. Siyasal yargı yasama gücüne yalnızca kriz zamanlarında kullanabileceği sınırsız bir yetki vermez; bunun yerine ona her zaman kullanabileceği ılımlı ve ölçülü bir güç kazandırır. Eğer ortada ölçülü bir güç varsa, bu gücün kullanımı daha yararlı ve kolay olur; fakat suiistimal edilmesi de aynı derecede kolay olacaktır.

Siyasi mahkemelerin adli cezalar vermesini engellemek suretiyle, bana öyle geliyor ki, Amerikalılar bir zorbalığa dönüşen yasama gücünün yaratabileceği korkunç sonuçları önceden görmüşlerdir –zorbalığın kendisini değil kuşkusuz. Tüm bunları dikkate aldığımızda, Amerika'daki şekliyle siyasal yargının, çoğunluğun eline verilmiş en büyük silâh olup olmadığını sormak istiyorum.

Amerikan cumhuriyetleri yozlaşmaya başladığında, bunu kolaylıkla görebileceğimize inanıyorum; siyasal yargı davalarının sayısının artıp artmadığına bakmak yeterli olacaktır. [N]

Sekizinci Bölüm

FEDERAL ANAYASA

Buraya kadar, her bir eyaleti eksiksiz bir bütün olarak ele aldım; halkın buralarda yarattığı farklı dinamikleri ve kullandığı eylem araçlarını anlatmaya çalıştım. Ancak, birbirinden bağımsızmış gibi değerlendirdiğim bütün bu eyaletler, bazı durumlarda üstün bir otoriteye itaat etmek zorundadırlar: yani Birliğin otoritesine. Şimdi yapmamız gereken şey, Birliğe verilen egemenlik gücünü incelemek ve federal anayasaya hızlıca göz atmaktır.[1]

Federal Anayasanın Tarihi

İlk Birliğin kökenleri – Zayıf yanları – Kongrenin kurucu iktidara yönelik başvurusu – Birliğin ilk dönemi ile yeni anayasanın ilân edildiği dönem arasında geçen iki yıllık sürede yaşananlar.

---

[1] Federal Anayasa metnine bakınız.

Önceki yüzyılın sonunda, eşzamanlı olarak İngiliz boyunduruğundan kurtulan on üç sömürge, daha önce belirttiğim gibi, aynı dine inanıyor ve aynı dili konuşuyordu, aynı ahlâki değerlere ve hemen hemen aynı yasalara sahipti. Bu sömürgeler ortak bir düşmana karşı savaşıyordu, dolayısıyla sıkı bir şekilde birbirleriyle birleşmek ve aynı ulusal kimlik içerisinde erimek için çok güçlü gerekçeleri vardı.

Ancak bu sömürgelerden her biri ayrı bir yaşam sürdürüyordu ve kendilerine ait bir yönetimleri vardı; her biri kendine özgü hedefler ve özel alışkanlıklar geliştirmişti; bu yüzden sahip oldukları değerleri kolektif bir değerler bütünü içerisinde eritecek olan katı ve bütünlüklü bir Birlik yaratma düşüncesinden fazlasıyla uzaklardı. Bunun sonucunda iki karşıt eğilim ortaya çıkmıştır: Bunlardan ilki Anglo-Amerikalıları birleşmeye yöneltiyordu; diğeri ise ayrı olmalarına.

Anavatanla yapılan savaş uzadıkça, bazı zorunluluklar Birlik ilkesini öne çıkarmıştır. Bu birliği oluşturan yasalar yetersiz olsa da, ortak bağ düşüncesi buna rağmen varlığını sürdürmüştür.[2]

Ancak savaş sonrasında barış sağlanır sağlanmaz, birliğin yasalarındaki kusurlar kendini açığa vurmuştur. Bu durumda Birlik birdenbire dağılmış gibi görünmüştür. Bağımsız bir cumhuriyet haline gelen her bir sömürge kendi egemenliğine sahip olmuştur. Anayasası itibariyle güçsüzlüğe mahkûm olan ve kamusal güvenlik duygusunun desteğini artık alamayan Federal hükümet meskûn mahalinin büyük Avrupa halkları tarafından işgal edildiğini görmüştür; üstelik bütün bunlar olurken, hükümet Kızılderililerle baş edebilmek ve Bağımsızlık Savaşı sırasında alman borçların faizini ödemek için gerekli kaynakları

---

[2] 1778 yılında oluşturulan birinci konfederasyonun anayasa maddelerine bakınız. Federal anayasanın bütün eyaletler tarafından kabul edilmesi ancak 1781 yılında mümkün olmuştur. Ayrıca *Federalist Papers*'ta bu anayasayla ilgili yapılan analize bakınız, 15. sayıdan 22. sayıya kadar; ayrıca bkz. M. Story, *Commentaires sur la constitution des Etats-Unis*, s. 85-115.

bulmakta dahi zorlanıyordu. Tamamen çökmek üzere olduğu anda, kendi güçsüzlüğünü bizzat kabul etmiş ve kurucu iktidara başvurmuştur.[3]

Eğer Amerika, orada yaşayan insanların kibirli bir hayal gücüyle bizlere sürekli anlatmak istediği o ihtişam düzeyine bir an bile ulaşabildiyse, bu ancak ulusal iradenin imparatorluk yönetimini deyim yerindeyse tahtından indirdiği bu kritik anda mümkün olmuştur.

Bir halkın bağımsızlığını kazanmak için güçlü bir şekilde savaşması her asırda görülebilecek bir şeydir. Dahası, İngilizlerin boyunduruğundan kurtulmak amacıyla Amerikaların sarf ettiği çabalar hep abartılmıştır. Düşmanlarından binlerce kilometre uzakta bulunan, güçlü bir müttefikin yardımını alan Birleşik Devletler kazandığı zaferi ordularının gücünden ve yurttaşlarının vatanseverliğinden ziyade, sahip olduğu konuma borçludur. Amerikaların savaşını Fransız Devrimi dönemindeki savaşlarla ve Amerikalıların çabalarını bizim gösterdiğimiz çabalarla kimse kıyaslayamaz; kaldı ki paradan, saygınlıktan ve müttefiklerden yoksun bir şekilde bütün Avrupa'nın saldırılarına hedef olan Fransa nüfusunun yüzde yirmisini düşmanlarının önüne atmış, bir yandan içerideki yangınla mücadele ederken, diğer yandan etrafını kuşatan alevlerle savaşmıştır. Ancak toplumların görmeye alışık olmadığı şey, yasa koyucuların "hükümet aygıtı durma noktasına gelmiştir" diyerek uyardıkları büyük bir halkın, sakin ama korkusuz bir biçimde bakışlarını kendisine çevirmesi, zararın büyüklüğünü hesaplaması, bir çözüm bulmak amacıyla iki yıl boyunca kendine hâkim olması ve iyi bir çözüm bulunduğu zaman ne bir damla gözyaşı ne de bir damla kan dökmeden gönüllü olarak kabul etmesidir.

Birinci federal anayasanın yetersizliği kendini hissettirdiğinde, devrimin ateşlediği siyasal tutkuların yarattığı rüzgâr kısmen dinmişti ve devrimin yetiştirdiği bütün büyük şahsiyetler

---

[3] Kongre bu yöndeki deklarasyonu 21 Şubat 1787 yılında ilân etmiştir.

hâlâ ayaktaydı. Bu durum Amerika için çifte mutluluk olmuştur. İkinci anayasayı yazmakla görevlendirilen ama pek kalabalık olmayan meclis,[4] Yeni Dünya'nın tanık olduğu en büyük beyinleri ve en soylu şahsiyetleri bünyesinde toplamıştır. George Washington bu meclise başkanlık eden kişi olmuştur.

Bu ulusal komisyon, uzun ve verimli tartışmaların ardından, günümüzde Birleşik Devletler'i yönetmeye devam eden organik yasaları halkın onayına sunmuştur. Bütün eyaletler bunları birbiri ardına kabul etmiştir.[5] Yeni federal hükümet, iki yıllık bir hükümetsizlik döneminden sonra, 1789 yılında göreve başlamıştır. Demek ki Amerikan devrimi tam olarak bizim devrimimizin başladığı gün sona ermiştir.

Federal Anayasaya Dair Özet Bir Tablo

Federal egemenlik ile Eyaletlerin egemenliği arasında güçler ayrılığı – Eyalet hükümeti kamu hukukunu temsil eder – Federal hükümet özel bir yönetimdir.

Amerikalıların zihninde önemli bir zorluk kendini göstermiştir. Egemenliği paylaşmak gerekiyordu; ama bu öyle bir şekilde yapılmalıydı ki, Birliği oluşturan farklı eyaletler yalnızca kendilerini ilgilendiren bütün konularda kendi kendilerini yönetmeye devam etmeliydi; buna karşın, Birliğin temsil ettiği ulus bütünsel bir yapı olarak kalmalı ve tüm genel ihtiyaçları karşılamalıydı. Bu oldukça karmaşık ve çözülmesi zor bir sorundu.

---

[4] Mecliste yalnızca 55 üye bulunuyordu. Washington, Madison, Hamilton ve her iki Morris bu üyeler arasında yer alıyordu.

[5] Yasaları kabul edenler yasa koyucular değildir. Halk sırf bu amaçla temsilciler seçmiştir. Yeni anayasa her eyalet meclisinde derin tartışmalara konu olmuştur.

Egemenliği paylaşacak olan iki ayrı hükümetten her birine denk düşen iktidar payının hangisi olacağını kesin ve eksiksiz bir biçimde önceden belirlemek imkânsızdı.

Bir halkın yaşamıyla ilgili bütün ayrıntıları kim önceden saptayabilir ki?

Federal hükümetin hak ve ödevleri basitti, ama nasıl tanımlanacaklarını bilmek zordu, çünkü Birliğin kurulma amacı yalnızca bazı genel sorunlara cevap vermekti. Buna karşın, eyalet hükümetinin hak ve ödevleri karmaşık ve çok sayıdaydı, çünkü bu hükümet toplumsal yaşamın bütün ayrıntılarına nüfuz ediyordu.

Federal hükümetin yetkileri özenle tanımlanmıştır; bu tanımlamaya dâhil olmayan tüm diğer şeylerin eyalet hükümetlerinin yetki alanına girdiği belirtilmiştir. Böylelikle, eyalet hükümetleri kamu hukukunu temsil etmiş, federal hükümet ise özel bir yönetim olarak kalmıştır.[6]

Ancak, uygulama itibariyle, federal hükümetin gerçek sınırlarıyla ilgili bazı sorunların yaşanabileceği ve bu sorunların çözümünü, farklı eyaletlerde bizzat eyalet yönetimleri tarafından kurulan umumi mahkemelere havale etmenin sakıncalı olabileceği öngörüldüğü için, bir yüksek federal mahkemenin kurulmasına karar verilmiştir;[7] bu mahkemenin başlıca yetkilerinden

---

[6] Bkz. federal anayasada yapılan değişiklikler, *Federalist*, no: 32. Story, s. 711. *Kent's Commentaries*, cilt: I, s. 364.

Ayrıca şuna dikkat ediniz ki, anayasanın bazı konuları düzenlemeye yönelik *ayrıcalıklı* yetkiyi Kongre'ye vermediği durumlarda, eyaletler kendilerine uygun olmaları koşuluyla bu yetkiyi üzerlerine alabilmektedirler. Örnek: Kongre iflaslarla ilgili genel bir yasa çıkarma yetkisine sahiptir, ama bunu yapmaz; bu durumda, her eyalet bu konuda kendine uygun bir yasa çıkarabilir. Ayrıca, bu konu yalnızca mahkemeler önünde tartışıldıktan sonra sonuçlandırılmıştır. Bu yalnızca mahkemelerin görüşüne bağlıdır.

[7] İleride göreceğimiz gibi, bu mahkeme yalnızca dolaylı bir faaliyet yürütür.

biri eyalet hükümetleri ile federal hükümet arasında, anayasanın öngördüğü şekliyle, güçler ayrılığını muhafaza etmekti.[8]

Federal Hükümetin Yetkileri

Federal hükümete verilen savaş veya barış ilân etme ve genel vergileri düzenleme yetkisi – Federal hükümetin yetki alanına giren iç politika konuları – Birlik hükümeti, eski Fransız monarşisindeki hükümetlere kıyasla bazı noktalara daha fazla yoğunlaşmıştır.

Toplumlar kendi içlerinde yalnızca birer birey gibidirler. Bir ulusun tek bir hükümete ihtiyaç duymasının nedeni, özellikle yabancılar karşısında avantajlı bir konuma sahip olma isteğidir.

---

[8] Bu bağlamda, *Federalist* (no: 45) Birlik ile Eyaletler arasındaki bu egemenlik paylaşımını açıklamaktadır: "Anayasanın federal hükümete verdiği yetkiler belirlidir ve sayıları sınırlıdır. Eyaletlere devredilen yetkiler ise tanımlanmamıştır ve sayıları çoktur. Federal hükümete verilen yetkiler yalnızca savaş, barış, anlaşmalar ve ticaret gibi dış meselelerle ilgili konularda kullanılır. Eyaletlerin sahip olduğu yetkiler bireysel, toplumsal, ekonomik ve siyasal faaliyetlerin olağan seyri içerisinde cereyan eden tüm meseleler için geçerlidir ve her Eyaletin yaşamı, bağımsızlığı ve refahıyla ilgilidir."

Bu kitapta sık sık *Federalist*'i zikretme şansım olacak. Birleşik Devletler'in anayasası haline gelen yasaların henüz halkın önünde olduğu ve onun onayına sunulduğu dönemde, halihazırda tanınan ve o günden sonra daha da ünlenen üç adam, John Jay, Hamilton ve Madison, halka sunulan projenin avantajlarını halka anlatmak amacıyla biraraya gelmişlerdir. Bu amaç doğrultusunda, gazete formunda olmak üzere bir dizi makale yayınlamışlardır; bu makaleler biraraya gelerek bütünlüklü bir eser meydana getirmiştir. Jay, Hamilton ve Madison yayınladıkları gazeteye *Federalist* adını vermiş ve bu ad eserin ismi haline gelmiştir.

Federalist Amerika'ya özgü olmakla birlikte, tüm ülkelerdeki devlet adamlarının zamanla âşina olduğu güzel bir eserdir.

Bu bağlamda, savaş veya barış ilânında bulunma, ticari anlaşmalar yapma, ordular kurma ve savaş filoları hazırlama yetkisi yalnızca Birlik hükümetine verilmiştir.[9]

Toplumu ilgilendiren iç meselelerin yönetiminde, ulusal bir hükümete pek fazla ihtiyaç yoktur.

Bununla birlikte, yalnızca ulusal bir otoritenin ideal bir biçimde cevap verebileceği bazı genel ihtiyaçlar vardır.

Ülkede kullanılan paranın değeriyle ilgili tüm düzenlemeleri yapma yetkisi Birlik hükümetine verilmiştir; ayrıca postacılık hizmetiyle görevlendirilmiş ve ülkenin farklı bölgelerini birleştirecek olan büyük ulaşım güzergâhları açma yetkisi verilmiştir.[10]

Genel olarak, eyalet hükümetleri kendi hareket alanları içinde özgür kabul edilmiştir; ancak söz konusu hükümetlerin bu bağımsızlığı kötüye kullanma ve yanlış kararlar vererek bütün Birliğin güvenliğini tehlikeye atma ihtimali vardır; pek sık rastlanmayan ama önceden öngörülen bu tür durumlarla ilgili olarak, federal hükümete Eyaletlerin iç meselelerine müdahil olma yetkisi verilmiştir.[11] Bu bağlamda, konfederasyonu oluşturan her bir eyalete kendi yasalarını düzenleme ve değiştirme yetkisi verilmekle birlikte, geriye dönük olarak işleyen yasalar yapması ve kendi içinde bir soylular topluluğu oluşturması yasaklanmıştır.[12]

Federal hükümetin kendisine verilen görevleri yerine getirmesi gerektiğinden, vergi toplama konusunda sınırsız bir yetkiyle donatılmıştır.[13]

---

[9] Bkz. Anayasa, kısım VIII. *Federalist*, no: 41 ve 42. *Kent's Commentaries*, cilt: I, s. 207 ve devamı. Story, s. 358-382; *age.*, s. 409-426.

[10] Bu türden başka birçok yetki mevcuttur; sözgelimi iflaslar konusunda genel bir yasa yapma, buluş sahiplerine patent verme yetkisi vb.

[11] Böyle bir durumda bile federal hükümetin müdahalesi dolaylıdır. İleride göreceğimiz gibi, Birlik kendisine bağlı mahkemeler aracılığıyla devreye girer.

[12] Federal anayasa, kısım X, mad. 1.

[13] Anayasa, kısım VIII, IX ve X. *Federalist*, no: 30-36. *Age.*, 41, 42,

Federal anayasanın öngördüğü şekliyle güçler ayrılığına dikkatle baktığımızda; bir yandan eyaletlerin sahip olduğu egemenlik payına, diğer yandan Birliğin sahip olduğu iktidar payına baktığımızda, federal yasa koyucuların, önceki bölümlerde yönetimsel merkezîleşme diye tanımladığım şeyle ilgili olarak çok açık ve çok haklı düşünceler geliştirdiklerini görürüz.

Birleşik Devletler yalnızca bir cumhuriyet değil, aynı zamanda bir federasyondur. Bununla birlikte, buradaki ulusal otorite, bazı açılardan, aynı dönemde hüküm süren birçok mutlakıyetçi Avrupa monarşisine kıyasla daha fazla merkezîleşmiştir. Bununla ilgili iki örnek vermekle yetineceğim.

Fransa'da on üç yüksek mahkeme vardı ve bunlar genellikle yasaları kendi iradeleriyle yorumlama hakkına sahipti. Ayrıca Fransa'da Devlet olarak tanımlanan bazı eyaletler vardı ve bunlar, örneğin tüm ülkeyi temsil etmekle yetkili egemen otorite vergi toplamayı emrettiğinde, bunu yapmayı reddedebiliyorlardı.

Birlikte yasaları yorumlama yetkisine sahip tek bir mahkeme ve yasa yapma yetkisine sahip tek bir yasama organı vardır; ulusun temsilcileri tarafından oylanan vergiler bütün yurttaşlar üzerinde bağlayıcıdır. Dolayısıyla Birlik, bu iki temel nokta üzerinde Fransız monarşisine kıyasla daha çok merkezîleşmiştir; buna karşın Birlik bir konfedere cumhuriyetler ortaklığından başka bir şey değildir.

İspanya'da bazı eyaletler kendine özel bir vergi sistemi kurma yetkisine sahipti; bu yetki özü itibariyle kaynağını ulusal egemenlikten alıyordu.

Amerika'da Kongre, eyaletler arasındaki ticari ilişkileri düzenleme yetkisine sahip yegâne organdır. Dolayısıyla, konfederasyon yönetimi bu konuda İspanya Krallığı'na kıyasla daha çok merkezîleşmiştir.

Gerek Fransa, gerekse İspanya'da kraliyet iktidarı, anayasanın yasakladığı herhangi bir şeyi gerektiğinde zor kullanarak ya-

---

43, 44. *Kent's Commentaries*, cilt: I, s. 207 ve 381. Story, *age.*, s. 329, 514.

pabilecek güce sahip olduğundan, kesin olarak aynı noktaya varıldığı doğrudur. Fakat burada yalnızca teoriden bahsediyoruz.

Federal Erkler

Federal hükümet çerçevesi net bir biçimde çizilmiş bir eylem alanına yerleştirildikten sonra, bu alanda nasıl hareket edeceğini bilmek gerekiyor.

Yasama Erki

Yasama organının ıkiye ayrılması – İki Meclisin kuruluşundaki farklar – Eyaletlerin bağımsızlığı ılkesi Senato'nun oluşumunda belirleyicidir – Temsilciler Meclisinin oluşum sürecinde ulusal egemenlik ilkesinin rolü – Bunun yarattığı özel sonuçlar; anayasaların akılcı bir nitelik kazandığı dönem toplumların henüz genç olduğu dönemdir.

Birlik'teki erklerin oluşum sürecinde, birçok noktada, her eyaletin kendi anayasası tarafından önceden çizilen plan izlenmektedir.

Birliğin federal yasama organı bir Senato ile bir Temsilciler Meclisi'nden oluşmuştur. Uzlaşmacı bir anlayış doğrultusunda, bu meclislerin her birinin oluşumunda farklı ilkeler izlenmiştir.

Federal anayasanın yapılmak istendiği dönemde, iki karşıt eğilimin kendini gösterdiğini daha önce söylemiştim. Bu iki eğilim iki farklı anlayış doğurmuştur.

Bu eğilimlerden ilki, Birliği bir Eyaletler birliği, bir tür kongre haline getirmek istiyordu; farklı toplulukların temsilcileri burada biraraya gelecek ve birtakım ortak meseleler üzerine tartışacaklardı.

Diğer eğilimi savunanlar ise, eski sömürgelerde yaşayan bütün insanları tek bir ulus haline getirmek ve onlara, sınırlı bir eylem alanına sahip olmakla birlikte bu eylem alanı içerisinde ulusun yegâne temsilcisi olarak hareket edecek bir hükümet

tayin etmek istiyorlardı. Bu iki eğilimin pratik sonuçları birbirinden oldukça farklıydı.

Ulusal bir hükümet yerine bir eyaletler birliği oluşturulduğunda, yasa yapma yetkisi, Birliğin sınırları içerisinde yaşayanların oluşturduğu çoğunluğa değil, eyaletlerin oluşturduğu çoğunluğa ait olacaktı. Bu durumda, büyük ya da küçük olsun, her eyalet bağımsız bir güç olma niteliğini koruyacak ve tam bir eşitlik içerisinde Birlikteki yerini alacaktı.

Birleşik Devletler'de yaşayan insanlar tek bir halk olarak kabul edildiği zaman, yalnızca Birlikteki yurttaşların çoğunluğunun yasaları belirleme hakkına sahip olması doğal bir şeydi.

Öyle anlaşılıyor ki küçük eyaletler, bu teorinin hayata geçirilmesini kabul etmeleri durumunda, federal egemenlik açısından, kendi varlıklarından tümüyle feragat etmiş olurlardı; çünkü söz sahibi bir güç olmaktan çıkıp büyük bir halkın önemsiz bir parçası haline gelirlerdi. İlk sistem bu eyaletlere orantısız bir güç veriyordu; ikinci sistem ise onları tümüyle ortadan kaldırıyordu.

Böyle bir ortamda, çıkarlar ve mantık birbiriyle çatıştığı zaman ne oluyorsa o olmuştur; mantık kuralları eğilip bükülmüştür. Yasa koyucular, teorik olarak birbiriyle uzlaşmayan iki sistemi zora başvurarak uzlaştıran bir ara yol bulmuşlardır.

Senato'nun oluşumunda eyaletlerin bağımsızlığı ilkesi benimsenmiştir; Temsilciler Meclisinin oluşumunda ise ulusal egemenlik ilkesi kabul edilmiştir.

Her eyalet kongreye iki senatör gönderecektir; bunun yanında, nüfusunun büyüklüğüne göre belli bir sayıda temsilci gönderecektir.[14]

---

[14] Her on yılda bir, Kongre her bir eyaletin Temsilciler Meclisi'ne göndermesi gereken temsilci sayısını yeniden belirler. 1789 yılında toplam sayı 69 idi; 1833'te 240 olmuştur. (*American Almanac*, 1834, s. 194.)

Anayasa otuz bin kişi için birden fazla temsilci olamayacağını belirtmiştir; fakat bundan aşağısı için herhangi bir sınır belirlememiştir. Kongre temsilcilerin sayısının nüfusun artışıyla orantılı olarak arttırıl-

Bu düzenlemeden çıkan sonuca göre, günümüzde, New York eyaletinin kongrede kırk temsilcisi ve iki senatörü bulunmaktadır; Delaware eyaletinin ise iki senatörü ve yalnızca bir temsilcisi vardır. Bu durumda, Delaware eyaleti Senato'da New York eyaletiyle eşittir; buna karşın New York Temsilciler Meclisi'nde Delaware'in kırk misli kadar bir nüfuza sahiptir. O halde, ulusal azınlık Senato'ya hâkim olduğunda ulusal çoğunluğun iradesini engelleyebilir ki, Temsilciler Meclisi de bu durumda ulusal çoğunluğu temsil eder. Ancak böyle bir şey anayasal hükümetlerin temelini oluşturan anlayışla çelişmektedir.

Bütün bunlar, yasama organını oluşturan bütün kesimleri mantıklı ve akılcı bir biçimde birbirine bağlamanın ne denli zor ve istisnai bir şey olduğunu göstermektedir.

Zaman içerisinde bir toplumda farklı ihtiyaçlar ortaya çıkar ve farklı nitelikte haklar tesis edilir. Genel bir anayasa yapmak söz konusu olduğunda, bu ihtiyaçların ve hakların her biri, siyasal bir ilkenin bütün sonuçlarıyla ortaya konulmasının önünde birçok doğal engel yaratır. Dolayısıyla yasaları yaparken tümüyle mantıklı olmak yalnızca toplumların yeni yeni oluştuğu zamanlarda mümkün olur. Bir halkın böyle bir avantajdan yararlandığını gördüğünüzde, o halkın çok bilge olduğunu düşünmeyin hemen; daha ziyade onun genç bir halk olduğunu düşünün.

Federal anayasanın hazırlandığı dönemde, Anglo-Amerikalılar arasında birbiriyle çatışan iki çıkar düşüncesi vardı yalnızca: bir yanda her bir eyalet için bireysel çıkarlar, diğer yanda halkın bütünü için Birliğin çıkarları. Bu durumda bir anlaşmaya varmak gerekiyordu.

---

ması gerektiğini düşünmemiştir. 14 Nisan 1792 tarihinde bu konuyla ilgili çıkartılan ilk yasayla (bkz. *Laws of the United States*, Story, cilt: I, s. 235), otuz üç bin kişi için bir temsilci belirlenmesine karar verilmiştir. 1832 yılında çıkartılan son yasa, mevcut sayıyı kırk sekiz bin kişi için bir temsilci olarak sabitleştirmiştir. Temsil edilen nüfus tüm özgür yurttaşları ve kölelerin 5'te 3'ünü kapsamaktadır.

Bununla birlikte, bu yönüyle anayasa korkulacak herhangi bir sonuç yaratmamıştır bugüne dek.

Bütün eyaletler henüz gençtir; birbirlerine çok yakınlar ve benzer düşüncelere, değerlere ve ihtiyaçlara sahipler; büyük veya küçük olmalarından kaynaklanan farklılıklar, çok zıt çıkarlara sahip olmaları için yeterli bir neden oluşturmamaktadır. Bu bağlamda, küçük eyaletlerin Senato bünyesinde büyük eyaletlerin çıkarlarına karşı birleştikleri asla görülmemiştir. Ayrıca, bütün bir halkın iradesinin yasal olarak dile getirilmesinde öylesine karşı konulmaz bir güç vardır ki, çoğunluğu oluşturan taraf Temsilciler Meclisi kanalıyla kendini ifade etmek istediğinde, Senato onun karşısında çok zayıf kalır.

Bunun da ötesinde, halkı tek bir ulus haline getirmenin, halkın adına yasalar yapmak isteyen Amerikalı yasa koyuculara bağlı bir şey olmadığını unutmamak gerekir. Federal anayasanın amacı eyaletlerin varlığını ortadan kaldırmak değil, yalnızca bu varlığa belli sınırlar çizmektir. Dolayısıyla, ikincil düzeydeki oluşumlara gerçek bir iktidar gücü verildiğinde (ki bu gücü onlardan geri almak söz konusu olmazdı), o oluşumların çoğunluğun iradesine boyun eğmelerini sağlayacak zorlayıcı faktörlerden peşinen vazgeçilmiş olur. Bunu göz önüne aldığımızda, ikincil oluşumların sahip olduğu bireysel güçlerin federal hükümetin bünyesine eklemlenmesinde olağandışı bir şey olmadığını görürüz. Bu eklemlenme halihazırda var olan bir olgunun, yıkmak yerine yönetilmesi gereken kabul edilmiş bir gücün doğrulanmasından başka bir şey ifade etmez.

Senato ile Temsilciler Meclisi Arasındaki Diğer Farklılıklar

Senato eyaletlerin yasa koyucuları tarafından belirlenir – Temsilciler halk tarafından belirlenir – Senato için iki aşamalı bir seçim vardır – Temsilciler için seçim tek aşamalıdır – Seçimin kazandırdığı himayenin süreleri farklıdır – Senato ve Temsilciler Meclisi'nin yetkileri.

Senato'yu Temsilciler Meclisi'nden ayıran tek fark temsil yöntemi değildir; seçim sistemi, himayenin süresi ve yetkilerin çeşitliliği Senato ile Temsilciler Meclisi arasındaki diğer farklardır.

Temsilciler Meclisi halk tarafından belirlenir; Senato ise eyaletlerdeki yasa koyucular tarafından.

Temsilciler Meclisi doğrudan seçimle belirlenir; Senato ise iki aşamalı bir seçimle belirlenir.

Seçimin temsilcilere kazandırdığı himaye yalnızca iki yıl sürer; Senato üyelerinin himayesi ise altı yıllıktır.

Temsilciler Meclisi'nin yalnızca yasama faaliyetlerine yönelik görevleri vardır; yalnızca kamu görevlilerine dava açma yoluyla yargı erkine katılır. Senato yasaların yapılmasına katkıda bulunur; Temsilciler Meclisi tarafından kendisine havale edilen siyasi suçları hükme bağlar; ayrıca Senato ülkenin yüksek yürütme konseyidir. Devlet başkanı tarafından yapılan anlaşmalar Senato tarafından onaylanır; başkanın yaptığı seçimlerin kesinlik kazanması gene aynı organın onayına bağlıdır.[15]

Yürütme Erki[16]

Yürütme erkinin devlet başkanına bağımlı olması – Seçimle belirlenmesi ve sahip olduğu sorumluluklar – Yürütme erki kendi alanında özgürdür; Senato yürütme erkini denetler, ama yönlendirmez – Başkanın icraatları yürütme erkinin göreve gelmesiyle başlar – Veto yetkisi.

Amerikalı yasa koyucular zor bir görev üstlenmişlerdir: Çoğunluğa bağlı ama kendi alanında özgürce hareket edecek güce sahip bir yürütme erki yaratmak istiyorlardı.

---

[15] Bkz. *Federalist*, no: 52-66. Story, s. 199-314. Anayasa, kısım II ve III.

[16] *Federalist*, no: 67-77. Anayasa, mad. 2. Story, s. 315, s. 515-780. *Kent's Commentaries*, s. 255.

Cumhuriyetçi yönetim biçiminin muhafaza edilmesi, yürütme erkini temsil edenlerin ulusal iradeye bağımlı olmasını gerektiriyordu.

Devlet başkanı seçimle belirlenen bir yöneticidir. Saygınlığı, sahip olduğu şeyler, yaşamı ve özgürlüğü, iktidardayken iyi bir yönetim sergileyip sergilemeyeceği noktasında halka mesajlar verir her zaman. Devlet başkanı iktidar gücünü kullanırken tamamen bağımsız değildir; Senato yabancı güçlerle kurduğu ilişkileri denetler; ayrıca başkanın yaptığı görevlendirmeleri de denetleme yetkisine sahiptir; böylece başkanın herhangi bir yolsuzluk yapmasına ya da yolsuzluğa göz yummasına engel olur.

Birliğin yasa koyucuları, yürütme erkine her bir eyalete kıyasla daha büyük bir stabilite ve daha büyük bir güç verilmediği takdirde, yürütme erkinin görevlerini lâyıkıyla ve faydalı bir biçimde yerine getiremeyeceğini kabul etmişlerdir.

Devlet başkanı dört yıllığına seçilir ve yeniden seçilme hakkına sahiptir. Parlak bir gelecek vaat ediyorsa, halkın iyiliği için çalışma cesaretine ve bunu yapmayı sağlayacak araçlara sahip olabilir.

Devlet başkanı Birliğin yürütme gücünün yegâne temsilcisi olarak belirlenmiştir. Başkanın iradesinin konseyin iradesine bağımlı olmasına dikkat edilmiştir; ancak bu sakıncalı bir yöntemdir, zira bir yandan hükümetin eylemliliğini kısıtlarken, diğer yandan yönetenlerin sorumluluğunu azaltır. Senato'nun başkanın bazı faaliyetlerini engelleme yetkisi vardır, ama onu herhangi bir konuda eyleme zorlayamaz ya da yürütme yetkisini onunla paylaşamaz.

Yasama gücünün yürütme gücü üzerindeki etkisi doğrusal olabilir; Amerikalıların bunun böyle olmamasına özen gösterdiklerini görmüştük daha önce. Bu etki dolaylı da olabilir.

Meclisler, kamu görevlisinin yetkilerini kısıtlamak suretiyle onun bağımsızlığını kısmen ortadan kaldırmış olurlar; meclisler yasa yapma yetkisine sahip yegâne organ olduklarından, anaya-

sanın kamu görevlisine verdiği yetkileri kademeli olarak onun elinden almamalarına dikkat edilir.

Yürütme erkinin başka bir kuruma bağımlı olması cumhuriyetçi anayasaların taşıdığı kusurlardan biridir. Amerikalılar yasama meclislerinin hükümete egemen olmasına yol açan eğilimleri engelleyememişlerdir; fakat bu eğilimlerin daha zayıf olmasını sağlamışlardır.

Devlet başkanının çalışma süreci, göreve başlamasıyla birlikte, yöneticilik vasfının son bulduğu güne kadar devam eder. Ayrıca başkan bir veto yetkisiyle donatılmıştır ve bu yetkiye dayanarak, anayasanın kendisine verdiği bağımsızlığı ortadan kaldırabilecek yasaların geçmesini engelleyebilir. Ancak başkan ile yasama gücü arasında eşit bir mücadele söz konusu değildir; zira yasama gücü, kendi hedefleri konusunda çok dirençli olması bakımından, kendisine karşı olabilecek her türlü direnci yenebilecek güçtedir her zaman. Fakat başkanın veto yetkisi en azından yasama gücünü bir adım geriye çekilmeye zorlar. Böylelikle başkan, yasama gücünün veto edilen yasayı yeniden görüşmesini zorunlu kılar ve bu durumda yasama gücü, istediği yasayı çıkarabilmek için üçte iki çoğunluğun oyuna ihtiyaç duyar. Ayrıca veto halk oylamasına yönelik bir çağrı sayılır. Yürütme erki bir şekilde engellendiği zaman, kendi haklılığını savunur ve gerekçelerini açıklar. Fakat, eğer yasama gücü kendi isteklerinde diretirse, kendisine yönelik her türlü direnci yenemez mi her zaman? Buna cevap olarak, niteliği ne olursa olsun bütün ülkelerin anayasasında, yasama gücünü yurttaşların sağduyusuna ve faziletine kulak vermeye zorlayan bir hususun bulunduğunu söylemekle yetineceğim. Bu husus cumhuriyet rejimlerinde daha yakın ve daha belirgindir; monarşi rejimlerinde ise daha uzak ve daha örtüktür, ama daima bir yerlerde bulunur. Yasaların her şeyi önceden öngörebildiği, aklın ve değer yargılarının yerini kurumlara bıraktığı hiçbir ülke yoktur.

Birleşik Devletler'deki Başkanın Konumu ile Fransa'da Anayasaya Dayalı Kralın Konumu Arasındaki Farklar

Birleşık Devletler'de yürütme erki, temsil ettiği egemenlik gibi sınırlı ve istisnai bir nitelik taşır – Fransa'da yürütme erki tıpkı egemenlik gibi her yere nüfuz eder – Kral yasa koyuculardan biridir – Başkan yalnızca yasaların yürütmesinden sorumludur – Bu iki erkin faaliyet sürelerinden kaynaklanan diğer farklar – Başkan yürütme erkinin hareket alanı içerisinde dahi özgür değildir – Kral bu alanda özgürdür – Bu farklılıklara rağmen, Fransa bir cumhuriyet olmaya ne denli yakın ise Birlik de bir monarşi olmaya o denli uzaktır – İki ülkede yürütme erkine bağlı görevlilerin sayısal olarak karşılaştırılması.

Yürütme erki ulusların kaderinde çok büyük bir rol oynar; bu nedenle, burada biraz durup yürütme erkinin Amerika'da nasıl bir yer tuttuğunu daha iyi anlatmak istiyorum.

Birleşik Devletler başkanının konumuyla ilgili açık ve kesin bir fikre sahip olmak açısından, başkanın konumunu Avrupa' daki anayasaya dayalı monarşilerden herhangi birinde hüküm süren bir kralın konumuyla karşılaştırmak faydalı olacaktır.

Bu karşılaştırmayı yaparken, gücün dışsal göstergeleri üzerinde pek durmayacağım; bu göstergeler gözlemciye yol göstermekten ziyade onu yanıltmaktadır.

Bir monarşi kademeli olarak cumhuriyete dönüştüğünde, yürütme erki gerçek gücünü kaybettikten çok sonra bile unvanları, şan, şeref ve saygınlık mertebelerini, hattâ maddi şeyleri ve parayı muhafaza etmeye devam eder. İngilizler kralların-dan birinin kellesini kesip bir diğerini tahttan indirdikleri halde, bu kralların prensleriyle konuşmaya gittiklerinde dizlerinin üzerine çöküyorlardı gene de.

Diğer yandan, birden fazla cumhuriyet tek bir gücün boyunduruğuna girdiğinde, iktidar, hareket biçimleri açısından sıradan ve ılımlı görünmeye devam eder ve sanki diğerlerinin üzerine çıkmamış gibi davranır. İmparatorlar kendileriyle aynı

vatanı paylaşan insanların yaşamını ve zenginliklerini zorbalıkla ele geçirdiği halde, insanlar onlara Sezar gibi davranırdı ve onlar da bir aileymiş gibi dostlarıyla oturup kalkmaya devam ederlerdi.

İşte bu nedenle, yüzeysel görüntüleri bir yana bırakıp derinlere inmek gerekir.

Birleşik Devletler'de egemenlik Birlik ile eyaletler arasında paylaşılmıştır; buna karşın Fransa'da egemenlik tek ve bölünmezdir. Birleşik Devletler'in başkanıyla Fransa kralı arasında gördüğüm ilk ve en büyük fark buradan kaynaklanmaktadır.

Birleşik Devletler'de yürütme erki temsil ettiği egemenlik gibi sınırlıdır ve istisnai bir nitelik taşır; Fransa'da ise yürütme erki tıpkı egemenlik gibi her yere nüfuz eder.

Amerikalılar federal bir hükümete sahiptir; Fransa'da ise ulusal bir hükümet vardır.

Bu, eşyanın tabiatından kaynaklanan ve niteliksel bir fark yaratan nedenlerinden biridir; ama tek neden değildir. İkinci önemli neden şudur: tam olarak söylemek gerekirse, egemenliği yasa yapma hakkı olarak tanımlayabiliriz.

Fransa'da kral egemenliğin gerçek aktörüdür; zira, eğer kral yasaları onaylamayı reddederse, o yasalar hiçbir zaman geçerli olmaz. Ayrıca kral yasaları uygulayan kişidir.

Devlet başkanı da yasaları uygulayan kişidir; fakat yasaların yapılmasında gerçek bir rolü yoktur; zira kendisi onaylamasa bile, yasaların yapılmasını engelleyemez. Dolayısıyla devlet başkanı egemenliğin gerçek aktörü değildir; o egemenliğin bir faktörüdür yalnızca.

Fransa'da kral egemenliğin gerçek bir parçası olmakla kalmaz, aynı zamanda yasama gücünün oluşumunda rol oynar, ki yasama gücü egemenliğin diğer parçasıdır. Kral meclislerden birinin üyelerini seçer ve diğer meclisin görev süresini istediği zaman sonlandırır. Birleşik Devletler başkanı yasama gücünün oluşumunda herhangi bir rol oynamaz ve onu lağvetme yetkisi yoktur.

Kral yasa önerisinde bulunma yetkisini Meclislerle paylaşır.

Devlet başkanı, Meclislerin bünyesinde, kendi önerilerini dile getiren, düşüncelerini savunan ve hükümetle ilgili tasarılarını benimsetmeye çalışan yetkililer tarafından temsil edilir.

Başkan hiçbir şekilde kongrede yer almaz; bakanları da kendisi gibi kongrenin dışında tutulur. Başkan bu güçlü yapının içerisine yalnızca dolaylı yollardan nüfuz eder ve bu şekilde kendi düşüncelerini dile getirir.

Fransa'da kral yasama organıyla eşit bir güce sahiptir; yasama organı kral olmadan herhangi bir şey yapamaz; kral da yasama organından bağımsız hareket edemez.

Devlet başkanı alt düzeyde ve bağımlı bir güç olarak yasama organının yanında yer alır.

Yürütme erkinin faaliyetleri bakımından, devlet başkanı Fransa kralının eylem biçimine yakındır; fakat başkanın krala kıyasla aşağıda olmasının başka birçok nedeni vardır.

Fransa'da kraliyet gücünün devlet başkanının gücüne kıyasla en büyük avantajı görev süresiyle ilgilidir. Nitekim, görev süresi gücün en önemli faktörlerinden biridir. Uzun süre hüküm süren bir şeyden korkarız ve pek sevmeyiz.

Birleşik Devletler başkanı dört yıllığına seçilen bir yöneticidir. Fransa'da krallık miras yoluyla kazanılan bir liderliktir.

Yürütme erkinin uygulama sürecinde, devlet başkanı sıkı bir denetime tâbidir her zaman. Başkan yapmak istediği anlaşmaları hazırlar, ama bu anlaşmaları tek başına yapamaz; belli konularda işgücüne duyulan ihtiyacı belirler, ama kimlerin çalışacağını belirleme yetkisi yoktur.[17]

---

[17] Anayasa, görevden alma durumu söz konusu olduğunda, Devlet başkanının, tıpkı federal bir görevlinin tayin edilmesinde olduğu gibi, Senato'nun görüşünü almak zorunda olup olmadığı konusunda kesin bir hüküm içermemektedir. 77. sayısında *Federalist*, Senato'dan görüş almanın zorunlu olduğuna işaret ediyor gibidir; fakat 1789 yılında, Kongre haklı olarak, başkanın yürütülen faaliyetlerden sorumlu olduğuna göre, güvenmediği kişilerle çalışmaya zorlanamayacağına

Fransa kralı yürütme erki alanında mutlak söz sahibidir.

Birleşik Devletler'in başkanı kendi eylemlerinden sorumludur. Fransız yasaları kralın şahsiyetinin dokunulmaz olduğunu söyler.

Bununla birlikte, başkanın ve kralın üstünde yönetici bir güç vardır: Kamuoyu gücü. Fransa'da bu güç Birleşik Devletler'deki kadar kesin değildir; yasalar tarafından daha az benimsenmiştir ve açık bir şekilde tanımlanmamıştır; fakat pratik olarak böyle bir güç vardır. Amerika'da kamuoyu gücü seçimler ve yasalar aracılığıyla kendini gösterir; Fransa'da ise devrimler yoluyla. Bu bağlamda, Fransa ve Birleşik Devletler, anayasalarının farklı olmasına rağmen, sonuç itibariyle kamuoyunun hâkim bir güç olması gibi ortak bir özelliğe sahiptir. Dolayısıyla yasalardaki devindirici ilke aslında her iki ülkede de aynıdır; kuşkusuz bu ilkenin gelişimi aynı derecede özgür değildir ve buradan çıkarılan sonuçlar birçok açıdan farklılık gösterir. Doğası itibariyle bu ilke temel olarak cumhuriyetçi bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle, bir kral tarafından yönetilmekle birlikte, Fransa bir cumhuriyet olmaya ne denli yakınsa, bir başkan tarafından yönetilen Birleşik Devletler de monarşi olmaya o denli uzaktır, diye düşünüyorum.

Buraya kadar söylediklerimde yalnızca temel farklılıklara değinmeye özen gösterdim. Eğer ayrıntılara girseydim, ortaya çıkan tablo çok daha çarpıcı olurdu. Ancak kısa kesmemek adına söylemem gereken şeyler var.

Birleşik Devletler başkanının sahip olduğu gücün yalnızca sınırlı bir egemenlik alanında kullanılabildiğini, oysaki Fransa kralının iktidar gücünün bütünsel bir egemenlik alanını kapsadığını gördüm.

Fransa kralının sahip olduğu hükümet gücünün kendi doğal sınırlarını aştığını (bu sınırların niteliği ne olursa olsun) ve çok

---

karar vermiştir. Bkz. *Kent's Commentaries*, cilt: I, s. 289.

farklı biçimlerde bireysel meselelerin yönetiminde devreye girdiğini gösterebilirdim kuşkusuz.

Bu nüfuz faktörünün yanına, hemen hepsi yürütme gücünün himayesine bağlı olan kamu görevlilerinin çok sayıda olmasından kaynaklanan bir diğer nüfuz faktörünü koyabilirim. Fransa'da kamu görevlilerinin sayısı bütün bilinen sınırları aşmıştır: Yaklaşık 138.000 kamu görevlisi.[18] Bu görevlilerden her biri bir güç unsuru olarak görülmelidir. Birleşik Devletler başkanının kamu görevlilerini tayin etme yönünde mutlak bir yetkisi yoktur. Birleşik Devletler'de kamu görevlilerinin sayısı 12.000'den biraz fazladır.[19]

Yürütme Erkinin Etkisini Arttırabilecek Bazı Nedenler

Birliğin yararlandığı dış güvenlik – Bekle-gör politikası – 6.000 askerlik bir ordu – Yalnızca birkaç gemi – Başkanın büyük imtiyazları vardır ancak bunları kullanma fırsatı olmaz – Kullanma imkânına sahip olduğu imtiyazlar konusunda zayıftır.

Yürütme erki Fransa'dakine kıyasla Amerika'da daha zayıfsa, bunun nedenini yasalardan ziyade koşullarda aramak gerekir.

Bir ülkedeki yürütme erki özellikle yabancılarla olan ilişkilerde yeteneğini ve gücünü gösterme fırsatı bulur.

Eğer Birliğin yaşamı sürekli tehdit altında olsaydı, büyük çıkarları her an diğer güçlü ülkelerin çıkarlarıyla birbirine karış-

---

[18] Devlet tarafından farklı kademelerdeki bu görevlilere ödenen para miktarı her yıl 200.000.000 Fransız frangına yakındır.

[19] Birleşik Devletler'de her yıl *National Calendar* adıyla bir almanak yayımlanır. Bu almanakta bütün federal görevlilerin isimleri yer alır. Burada verdiğim rakamı 1833 tarihli *National Calendar*'dan aldım.

Buradan çıkan sonuca göre, Fransa'nın nüfusu Birleşik Devletler'in nüfusunun yalnızca bir buçuk katı olduğu halde, Fransa kralı Birleşik Devletler'in başkamndan on bir kat daha fazla kamu görevlisine sahiptir.

saydı, yürütme erkinin, kendisinden beklenenler ve yapacağı şeyler bakımından halkın gözünde büyüdüğünü görürdük.

Birleşik Devletler başkanının ordunun lideri olduğu doğrudur, ama söz konusu ordu 6.000 askerden oluşur; donanmaya komuta eder, ama donanmada yalnızca birkaç gemi vardır; Birliğin yabancı ülkelerle olan ilişkilerini yönetir, ama Birleşik Devletler'in herhangi bir komşusu yoktur. Dünyanın geri kalanından okyanusla ayrılan, denizlere hükmetme noktasında henüz çok zayıf olan Birleşik Devletler'in herhangi bir düşmanı yoktur ve kendi çıkarları dünyadaki diğer ülkelerin çıkarlarıyla nadiren karşı karşıya gelir.

Bu da gösteriyor ki, hükümetin pratiğini teoriye dayanarak değerlendirmemek gerekir.

Birleşik Devletler'in başkanı çok büyük imtiyazlara sahiptir, ancak bu imtiyazları kullanma fırsatı bulamaz; aynı zamanda birçok yetkiye sahiptir, ama şimdiye kadar kullanabildiği yetkiler çok sınırlı olmuştur; yasalar başkana güçlü olma imkânı verir, ancak koşullar başkanı zayıf kılar.

Buna karşın, Fransız kraliyet otoritesine en büyük gücünü kazandıran şey yasalardan ziyade koşullardır.

Fransa'da yürütme erki büyük engellerle savaşır her zaman, ama bu engelleri aşmak için de çok büyük kaynaklara sahiptir. Yaptığı şeyler ne denli büyük ve yönettiği meseleler ne denli önemliyse, kendisi de o denli büyüklük kazanır; ayrıca bunları yapmak için anayasayı değiştirmesine gerek kalmaz.

Yasalar yürütme erkini Birleşik Devletler'deki kadar zayıf ve sınırlı kılsa bile, yürütme erkinin etkisi zamanla çok daha büyük olacaktır.

Birleşik Devletler Başkanının, İşleri Yönetmek için Mecliste Çoğunluğa Sahip Olması Gerekmez

Anayasaya bağlı bir kralın, yasama faaliyetini yürüten meclisler kendisiyle uzlaşmadığı zaman yönetim faaliyetine devam edememesi Avrupa'ya özgü bir durumdur.

Birçok Amerikan başkanının yasama organında çoğunluğu yitirdiği halde iktidardan ayrılmak zorunda kalmadığını veya bunun toplum için büyük bir zarara neden olmadığını görmüşüzdür.

Bu durumun, Amerika'daki yürütme erkinin bağımsızlığını ve gücünü kanıtlamak için örnek olarak verildiğini gördüm birçok kez. Buna karşın, bu noktada yürütme erkinin güçsüz olduğunu görmek için biraz düşünmek yeterlidir.

Avrupa'daki bir kral, anayasanın kendisine verdiği görevleri yerine getirebilmek için yasama gücünün desteğine ihtiyaç duyar, zira kendisine verilen görev çok büyüktür. Avrupa'da, anayasaya dayalı bir krallıkta, kral yalnızca yasaları uygulayan kişi değildir; asıl önemlisi, yasaların uygulanması tamamen krala kalmış bir şeydir ve eğer yasa kendisine karşıysa onu etkisiz hale getirebilir. Yasa yapabilmek için kralın meclise ihtiyacı vardır; meclis de yasaları uygulamak için krala ihtiyaç duyar. Bunlar birbirinden bağımsız yaşayamayan iki güçtür; ikisinin arasında bir uyuşmazlık ortaya çıktığı anda, hükümet aygıtları hareket edemez.

Amerika'da devlet başkanı yasaların yapılmasına engel olamaz; ayrıca başkan yasaları uygulama yükümlülüğünden kaçamaz. Yoğun ve samimi katkılar sunması çok önemlidir kuşkusuz, fakat hükümetin işlemesi için zorunlu değildir kesinlikle. Başkan, yaptığı temel icraatlarda, doğrudan ya da dolaylı olarak yasama gücüne bağımlıdır; yasama gücünden tümüyle bağımsız olduğunda, neredeyse hiçbir şey yapamaz. Dolayısıyla, başkanın yasama gücüne muhalif bir şekilde etkinliğini sürdürmesini sağlayan şey onun gücü değil, zayıflığıdır.

Avrupa'da kral ile meclis arasında bir uzlaşma olması gerekir; aksi takdirde ikisi arasında ciddi kavgalar olabilir. Amerika'da ise uzlaşma zorunlu değildir, çünkü herhangi bir kavganın olması mümkün değildir.

Başkanlık Seçimi

Seçim sisteminin taşıdığı riskler, yürütme erkinin imtiyazlarının kapsamıyla orantılı olarak artar – Amerikalılar böyle bir sistemi benimseyebilir, zira güçlü bir yürütme erkine ihtiyaç duymayabilirler – Koşullar seçim sisteminin oluşumunu kolaylaştırmıştır – Başkanın seçilmesi hükümet ilkelerinde hiçbir değişiklik yaratmaz – Başkanın seçilmesinin ikincil kademedeki görevliler üzerindeki etkisi.

[Amerika gibi] büyük bir ülkede, yürütme erkinin liderine yönelik olarak uygulanan seçim sistemi, tarihin ve yaşanan deneyimlerin sıklıkla işaret ettiği çeşitli riskler barındırır.

Yalnızca Amerika'yla ilgili olarak bu risklerden bahsetmek istiyorum.

Seçim sisteminin korkulan riskleri, yürütme erkinin işgal ettiği konuma göre küçük ya da büyük olabilir; bu sistemin Devlet için taşıdığı önem ise, seçim yöntemine ve seçime giden halkın içinde bulunduğu koşullara göre değişir.

Devlet lideri için uygulanan seçim sistemine yönelik haklı eleştirilerin nedeni, bu sistemin bireysel hırslar açısından çok çekici olması ve iktidar peşinde koşanların hırslarını fazlasıyla tahrik etmesidir; öyle ki, bir noktadan sonra artık yasal yöntemler onlar için yeterli olmaz ve hukukun yetmediği yerde güce başvurmaya kalkarlar.

Şurası açıktır ki, yürütme erkinin ayrıcalıkları ne denli çoksa, bunun yarattığı çekicilik o denli büyüktür; iktidara talip olanların hırsları ne kadar çok kışkırtılırsa, onlara eklemlenen hırslı insanlardan o kadar büyük destek alırlar, ki bu sonuncular, kendi adayları kazandığı zaman gücü paylaşmayı umarlar.

Dolayısıyla, seçim sisteminin taşıdığı riskler, yürütme erkinin Devlet işleri üzerinde yarattığı etkiyle orantılı olarak artar.

Polonya'daki devrimler yalnızca genel seçim sistemine dayandırılamaz; devrimlerin asıl dayandığı nokta, seçilen yöneticinin büyük bir monarşinin lideri olmasıdır.

Seçim sisteminin sunduğu büyük faydalardan bahsetmeden önce, cevaplandırılması gereken önemli bir sorun vardır: Seçim sisteminin uygulanmak istendiği toplumun coğrafi konumu, yasaları, alışkanlıkları, ahlâki değerleri ve düşünceleri o toplumda görece zayıf ve bağımlı bir yürütme erki yaratmaya izin verir mi? Zira, bir yandan Devleti temsil eden kişinin büyük bir güce sahip olmasını ve diğer yandan o kişinin seçimle belirlenmesini istemek, bana göre, birbiriyle çatışan iki farklı şeyi istemektir. Bana kalırsa, miras yoluyla geçen bir krallık yönetimini seçimle belirlenen bir yönetim haline getirmenin tek bir yolu vardır: Öncelikle eylem alanını daraltmak, sahip olduğu imtiyazları kademeli olarak azaltmak ve halkı yavaş yavaş onsuz yaşamaya alıştırmak gerekir. Ancak Avrupa'daki cumhuriyetçiler böyle şeylerle hiç ilgilenmezler. Bu cumhuriyetçilerin birçoğunun tiranlıktan nefret etmelerinin tek nedeni sürekli tiranlığın zorlamalarına maruz kalmalarıdır, bu yüzden yürütme erkinin kapsamı onları hiç ilgilendirmez; yalnızca tiranlığın kökenlerine saldırmakla yetinirler, ama bu iki şeyi birbirine bağlayan sıkı ilişkiyi göremezler.

Birleşik Devletler'in başkanı olmak için onurunu ve hayatını tehlikeye atan biriyle karşılaşmanız söz konusu değildir; zira başkanın yalnızca kısa süreli, sınırlı ve bağımlı bir gücü vardır. Umutsuz oyuncuların böyle bir oyuna atılmaları için, talihin büyük bir ödül vaat etmesi gerekir. Bugüne kadar hiçbir aday, toplum nezdinde kendisine yönelik ateşli bir coşku ve tehlikeli tutkular uyandıramamıştır. Bunun nedeni basittir: Bir aday hükümetin başına geçtiğinde, kendi taraftarlarına pek fazla bir güç, zenginlik ve şöhret kazandıramaz; ayrıca Devlet içerisindeki etkisi yeterince güçlü değildir ve bu yüzden çıkarcı ve kötü niyetli kimselerin onun iktidara gelmesiyle büyük bir başarıya ya da başarısızlığa uğramaları söz konusu olmaz.

Miras yoluyla el değiştiren monarşilerin büyük bir avantajı vardır: Bir ailenin özel çıkarları daima Devletin çıkarlarına sıkı sıkıya bağlı olduğunda, Devletin bir an bile olsa kendi başına

bırakılması söz konusu değildir. Bu monarşilerde işlerin diğer yerlere göre daha iyi yürütülüp yürütülmediğini bilmiyorum; ama en azından, iyi ya da kötü, kendi olanakları ölçüsünde bunlarla ilgilenen biri vardır her zaman.

Buna karşın, seçim sistemine dayalı devletlerde, seçimlerin yaklaşmasıyla ve hattâ başlamasından uzun zaman önce, devlet aygıtları deyim yerindeyse yalnızca kendi kendine işler artık. Seçimler bütünlüklü ve hızlı bir şekilde yapılırken, yürütme gücü hiçbir şekilde atıl kalmasın diye yasaları düzenlemek mümkündür kuşkusuz; fakat ne yapılırsa yapılsın, yasa koyucuların çabalarına rağmen, zihinlerde birtakım boşluklar kalır her zaman.

Seçimler yaklaştığında, yürütme erkinin başkanının düşündüğü tek şey başlamakta olan mücadeledir; kısıtlı bir zamanı kalmıştır artık; herhangi bir icraatta bulunamaz ve başkalarının icraatlarıyla da çok az ilgilenir. 21 Ocak 1809 tarihinde (seçimden altı hafta önce) Başkan Jefferson şunları yazıyordu: "Görevi bırakmama çok az bir zaman kaldı; öyle ki, artık yalnızca fikirlerimi ifade etmek suretiyle meselelerle ilgileniyorum. Yürütme görevini yerine getirirken ve sorumluluğu üstlenirken gereken önlemleri alma inisiyatifini halefime bırakmanın uygun olacağına inanıyorum."

Bütün bunlar olurken, halk gözünü tek bir noktaya çevirmiştir; yalnızca oluşacak olan yeni durumu gözlemekle meşguldür.

Ülkedeki meselelerin yönetimi noktasında, yürütme erkinin işgal ettiği alan ne denli büyükse, yarattığı etki o denli büyük ve gereklidir; ve böyle bir konjonktür de o denli risklidir. Yürütme erki tarafından hükmedilmeye veya idare edilmeye alışmış olan bir toplumda, seçimlerin büyük bir çalkantı yaratması kaçınılmazdır.

Birleşik Devletler'de, yürütme erkinin etkisinin yavaşlaması herhangi bir sakınca yaratmaz, zira bu etki zaten sınırlı ve zayıftır.

Hükümet lideri seçildiği zaman, devletin iç ve dış politikasında belli bir istikrarsızlık baş gösterir çoğu zaman. Seçim sisteminin en büyük kusurlarından biri budur.

Ancak bu kusur, seçilen yöneticiye verilen güç ve yetkilerin düzeyine göre belirginleşir veya silinir. Roma İmparatorluğu'nda, konsüller her yıl değişse bile, hükümetin temelini oluşturan ilkeler hiçbir şekilde değişmezdi, çünkü Senato yönetici güç konumundaydı ve Senato üyeliği miras yoluyla el değiştirirdi. Avrupa'daki monarşilerin çoğunda, eğer kral seçim yoluyla belirlenseydi, krallık her seçimden sonra yeni bir görünüm kazanırdı.

Amerika'da Başkanın devlet meseleleri üzerinde büyük bir etkisi vardır, ama bu meseleleri yönetmekten uzaktır; asıl büyük güç, bir bütün olarak ulusal temsile dayanır. Dolayısıyla, politik ilkelerin değişebilmesi için, yalnızca başkanın değil, bütün halk kitlelerinin değişmesi gerekir. Bu nedenle, yürütme erkinin liderini belirlemek için uygulanan seçim sistemi, hükümet anlayışını ve onun istikrarını pek fazla etkilemez.

Bununla birlikte, muhtemel bir istikrarsızlık riski seçim sistemine fazlasıyla içkindir ve başkanın eylem alanı içerisinde – bu alan ne denli sınırlı olursa olsun– kendini etkin bir biçimde hissettirir.

Amerikalılar, yürütme erkinin liderinin görevini yerine getirmek ve üstlendiği sorumluluğun ağırlığını kaldırabilmek için, mümkün olduğu ölçüde, çalıştığı kişileri seçmekte ve onları kendi iradesiyle azletmekte özgür olması gerektiğini düşünmüşlerdir. Yasama gücü başkanı yönetmekten ziyade, onu denetler. Bunun bir sonucu olarak, her yeni seçim zamanında, bütün federal görevlilerin pozisyonu askıya alınır bir bakıma.

Avrupa'daki anayasal monarşilerde, yönetim kademesindeki görevlilerin kaderinin çoğu zaman bakanların kaderine bağlı olmasından şikâyet edilir. Hükümet liderinin seçimle belirlendiği Birleşik Devletler'de bu durum daha da kötüdür. Bunun nedeni çok basittir: Anayasal monarşilerde bakanlar sık sık de-

ğişir; fakat yürütme erkinin asıl temsilcisi hiçbir zaman değişmez ve bu da yenilik anlayışını belli sınırlar içerisinde tutar. Dolayısıyla anayasal monarşilerde yönetim sistemleri, ilkeler bakımından değil, daha ziyade ayrıntılar bakımından değişiklik gösterir; bir tür devrim yapmadan bunların yerlerini bir anda değiştirmek mümkün değildir. Amerika'da ise her dört yılda bir yasaların emriyle böyle bir devrim yapılır.

Böyle bir yasama biçiminin doğal sonuçları olan bireysel sorunlara gelince, şunu kabul etmek gerekir ki, görevlilerin pozisyonunun sabit olmaması Amerika'da başka ülkelerde görülebilecek türden olumsuzluklar yaratmamaktadır. Birleşik Devletler'de bağımsız bir yaşam yaratmak çok kolaydır; öyle ki, bir görevliyi bulunduğu pozisyondan uzaklaştırmak onun hayatım zorlaştırabilir bazen, ama hayatını sürdürmesini sağlayacak araçlardan yoksun bırakmaz asla.

Bu bölümün başında, yürütme erkinin liderini belirlemek için uygulanan seçim yönteminin yarattığı tehlikelerin, seçimi yapan halkın içinde bulunduğu koşullara göre küçük ya da büyük olabileceğini yazmıştım.

Yürütme erkinin rolünü zayıflatmaya çalışmak boşunadır; zira, yasalardaki konumu ne olursa olsun, bu erkin büyük bir ölçüde etkilediği bir şey vardır: Dış politika. Bir devletin yaptığı bir anlaşma ancak tek bir kişi tarafından başlatılıp yararlı bir şekilde sürdürülebilir.

Bir halkın içinde bulunduğu durum ne denli belirsiz ve tehlikeliyse, başka ülkelerle kurulan dış ilişkilerin yönetiminde istikrar ve devamlılık ne denli önemliyse, devlet başkanının seçilme yöntemi o denli riskli ve tehlikeli olur.

Amerikalıların dünyanın geri kalanına yönelik politikası oldukça basittir; Amerikalıların neredeyse hiç kimseye ihtiyaç duymadığını ve kimsenin de Amerikalılara ihtiyaç duymadığını söyleyebiliriz. Bağımsızlıklarına yönelik herhangi bir tehdit söz konusu değildir hiçbir zaman.

Amerika'da, yürütme erkinin rolü hem yasalar hem de koşullar nedeniyle sınırlıdır. Devlet başkanı sık sık fikirlerini değiştirebilir, ama bu durum Devleti herhangi bir zarara uğratmaz veya tehlikeye düşürmez.

Yürütme erkinin yetki ve imtiyazları ne olursa olsun, seçimlerden hemen önceki dönem ile seçimlerin yapıldığı dönemi ulusal bir kriz dönemi gibi ele almak gerekir.

Bir ülkenin iç vaziyeti ne denli sıkıntılıysa ve dış tehlikeler ne denli büyükse, bu kriz dönemi o ülke için o denli risklidir. Avrupa ulusları içinde, ne zaman yeni bir lider seçseler, ülkelerinin yabancı güçler tarafından fethedilmesinden ya da kaosa sürüklenmesinden korkmayan çok az ulus vardır.

Amerika'da toplum kimseden yardım almadan kendi başına ayakta kalabilecek şekilde oluşmuştur; dışarıdan gelebilecek tehlikeler orada pek hissedilmez. Devlet başkanının seçilmesi belli bir çalkantıya neden olur, ama hiçbir zaman yıkıma yol açmaz.

Seçim Yöntemi

Amerikalı yasa koyucuların becerisi, belirlenen seçim yönteminde kendini gösterir – Özel bir seçmen kitlesinin oluşturulması – Özel seçmenlerin oyları ayrıdır – Temsilciler Meclisi'nin devlet başkanını seçmekle görevli olduğu durumlar – Anayasanın yürürlüğe girdiği günden beri yapılan on iki seçimde yaşananlar.

İlkelerden kaynaklanan risklerden bağımsız olarak, bizzat seçim yöntemlerinden kaynaklanan ve yasa koyucuların özenli davranması sayesinde aşılabilecek başka birçok risk söz konusudur.

Bir halk kendi liderini seçmek üzere kamusal alanda biraraya geldiğinde, yalnızca seçim sisteminin yarattığı risklerle değil, aynı zamanda bu sivil savaş ortamından kaynaklanan ve seçim yönteminin neden olduğu risklerle de karşı karşıya kalır.

Polonya yasaları kralın *veto* yetkisini tek bir kişiye bağladığı zaman, o kişinin ölümüne davetiye çıkarmış ya da peşinen bir kaos ortamı yaratmış olur.

Birleşik Devletler'deki kurumları incelediğimizde, ülkenin siyasal ve sosyal durumuna dikkatli bir biçimde göz attığımızda, insanların sarf ettiği çabalar ile sahip olduğu zenginlikler arasında büyük bir uyum olduğunu görürüz. Amerika yeni bir ülkedir; gene orada yaşayan halk başka yerlerde özgürlük denen şeyi uzun uzadıya yaşamıştı: bunlar iki büyük içsel nedendir. Ayrıca, Amerika hiçbir şekilde fethedilme korkusu yaşamamıştır. Amerikalı yasa koyucular, bu elverişli koşulların yardımıyla, görece zayıf ve bağımlı bir yürütme erki oluşturmakta hiç zorlanmamışlardır; böyle bir yürütme erki oluşturdukları için, herhangi bir tehlikeye mahal vermeyecek şekilde bunu seçime dayalı hale getirmişlerdir.

Bu noktadan sonra, yasa koyucuların yapması gereken tek şey, farklı seçim sistemleri içerisinden, tehlikesi en az olan sistemi seçmek olmuştur. Bu aşamada belirledikleri kurallar, ülkenin fiziksel ve siyasal konumunun halihazırda sağladığı güvenceleri mükemmel bir şekilde tamamlamaktaydı.

Çözülmesi gereken sorun, halkın gerçek iradesini temsil etmekle birlikte, onun birtakım arzularını fazla tahrik etmeyecek ve onu mümkün mertebe ılımlı bir düzeyde tutacak olan seçim yönteminin hangisi olduğunu bulmaktı. Başlangıçta, *salt* çoğunluğun yasa yapma hakkına sahip olması benimsenmiştir. Fakat istenmeyen zaman kayıplarına neden olmaksızın böyle bir çoğunluğa ulaşmak zor bir şeydi.

Büyük bir toplumda, tek bir kişinin ilk hamlede oyların çoğunu toplaması çok nadir bir durumdur gerçekten. Yerel etkilerin çok gelişkin ve çok güçlü olduğu bir konfedere eyaletler cumhuriyetinde bunu başarabilmek çok daha zordur.

Bu ikinci engeli aşmanın bir yolu vardı: Ulusun elinde tuttuğu seçim yetkilerini onu temsil eden bir yapıya devretmek.

Böyle bir seçim yöntemi çoğunluğu bulmayı daha mümkün hale getiriyordu; zira seçmenlerin sayısı ne denli az olursa, birbirleriyle anlaşmaları o denli kolay olur. Ayrıca bu yöntem, iyi bir seçim için daha çok güvence sunuyordu.

Seçme hakkını bizzat ulusun doğal temsilcisi olan yasa koyuculara mı vermeliydi, yoksa tam tersine tek amacı devlet başkanını seçmek olan bir seçmen kitlesi mi oluşturulmalıydı?

Amerikalılar ikinci yöntemi benimsemişlerdir. Sıradan yasaları yapmakla görevlendirilen kişilerin halkın iradesini halkın en üst kademedeki yöneticisine kıyasla yetersiz bir şekilde temsil edeceğini düşünmüşlerdir. Ayrıca bu kişiler bir yıldan fazla bir süreliğine seçildikleri için, halihazırda değişmiş olan bir iradeyi temsil etmeleri gibi bir durum söz konusu olabilirdi. Amerikalılar, yasama erkine yürütme erkinin liderini seçme görevi verilmesi durumunda, henüz seçimler yapılmadan, yasama erkinin üyelerinin bazı yozlaştırma girişimlerine hedef olup çeşitli entrikaların oyuncağı olabileceklerini düşünmüşlerdir. Buna karşın, jüri üyelerine benzer bir şekilde, özel seçmenler işe koyulacakları güne kadar büyük kitleler tarafından bilinmeyecek ve yalnızca alınan kararı duyurmak için ortaya çıkacaklardı.

Bütün bunlar dikkate alınarak, her eyaletin belli bir sayıda seçmen[20] tayin etmesine karar verilmiştir; bu seçmenler de sıra kendilerine geldiğinde devlet başkanını seçecektir. Nitekim belli bir seçim sistemine sahip ülkelerde, hükümet liderini seçmek için görevlendirilen meclislerin kaçınılmaz olarak hırs ve entrika yuvalarına dönüşeceği; bazen kendilerine ait olmayan güçleri ele geçirmeye çalışacakları; bu yöndeki çabalarının –ve bu çabaların sonucu olan belirsizliklerin– Devleti uçuruma sürükleyecek kadar uzayabileceği fark edilmiştir ve bu yüzden, bütün seçmenlerin hiçbir şekilde biraraya gelmeksizin aynı gün içerisinde oy kullanmasına karar verilmiştir.[21]

---

[20] Kongre'ye üye gönderdiği ölçüde. 1833 yılındaki seçimde seçmenlerin sayısı 288 idi (*The National Calendar*).

[21] Aynı eyaletin seçmenleri biraraya gelir; fakat merkezî hükümetin

İki aşamalı seçim sistemi seçimlerde çoğunluğu yakalamayı mümkün kılıyordu, ama bunun için kesin bir güvence vermiyordu; zira, tıpkı vekil tayin etme yetkisine sahip kişiler gibi, seçmenlerin de kendi aralarında farklılık göstermeleri mümkündü.

Böyle bir durum ortaya çıktığından, şu üç çözümden birini seçme zorunluluğu doğmuştur: 1. Yeni seçmenler tayin etmek. 2. Halihazırda tayin edilen seçmenlere tekrar başvurmak. 3. Seçim kararını başka bir otoriteye devretmek.

İlk iki yöntem, yeterince güvenilir olmadığı gibi, seçim süreçlerini yavaşlatıyor ve tehlikeli bir gerilimin tekrar tekrar yaşanmasına neden oluyordu.

Bu durumda üçüncü seçenekte karar kılınmıştır. Seçmenlerin verdiği oyların gizli olarak Senato başkanına ulaştırılması; önceden belirlenecek bir gün içerisinde ve her iki meclisin huzurunda, Senato'nun oyları sayması uygun görülmüştür. Eğer adaylardan hiçbiri gerekli çoğunluğu bulamazsa, Temsilciler Meclisi'nin bizzat kendisi derhal yeni bir seçim yapar; fakat meclisin yetkilerinin sınırlı tutulmasına özen gösterilir. Temsilciler en çok oy alan üç adaydan birini seçecektir.[22]

Görüldüğü üzere, seçimin ulusal temsilcilere devredilmesi çok nadir ve önceden öngörülmesi zor bir durumdur; üstelik temsilciler özel seçmenlerin azınlıktaki bir kesimi tarafından

---

genel merkezine çoğunluğun oylarının sonucunu değil, bireysel oyların listesini gönderirler.

[22] Bu koşullarda, konu hakkında karar verenler üyelerin çoğunluğu değil, eyaletlerin çoğunluğudur. Öyle ki, New York eyaletinin alınan kararlar üzerindeki etkisi Rhode-Island'dan fazla değildir. Bu bağlamda, ilk olarak Birliğin sınırları içerisinde yaşayan yurttaşlara tek bir ulus olarak başvurulur; eğer yurttaşlar herhangi bir anlaşmaya varamazlarsa, eyalet ayırımı ilkesi yeniden devreye sokulur ve her bir eyalete ayrı ve bağımsız bir oy hakkı verilir.

Bu durum, federal anayasanın barındırdığı tuhaflıklardan biridir ve bunu yalnızca karşıt çıkarların birbiriyle çatışması ile açıklayabiliriz.

belirlenen adaylardan birini seçmek durumundadır; ancak bu, halkın iradesine duyulan saygı ile hızlı karar mekanizmasını ve devletin çıkarları için gerekli güvenceleri birleştiren yararlı bir yöntemdir. Ayrıca Temsilciler Meclisi eliyle sorunun çözülmesine karşın, bir paylaşım durumu söz konusu olduğunda, bütün sorunların tam olarak çözülmesi gene de mümkün değildir; zira çoğunluk Temsilciler Meclisi'nde kendini kuşkulu bir konumda bulabilir ve böyle bir durumda anayasa herhangi bir çözüm sunmamaktadır. Ancak anayasa, zorunlu adaylıklar belirleyerek, bunların sayısını üçle sınırlı tutarak, bunun için birkaç aydın insanın tercihine başvurarak, gücünün yettiği bütün engelleri[23] ortadan kaldırmaktadır; diğer engeller ise seçim sisteminin bizzat kendisinden kaynaklanmaktadır.

Federal anayasanın yürürlüğe girdiği günden bu yana, kırk yıldan beri, Birleşik Devletler on iki kez başkanlık seçimi yapmıştır.

Bu seçimlerden on tanesi, tek seferde, ülkenin farklı noktalarında bulunan özel seçmenlerin eşzamanlı oylarıyla yapılmıştır.

Temsilciler Meclisi, bugüne kadar, paylaşım durumunda kullanmak üzere kendisine verilen istisnai yetkiyi yalnızca iki kez kullanmıştır. Birincisini 1801 yılında Jefferson'ın başkanlık seçimi sırasında, ikincisini ise 1825 yılında Quincey Adams seçildiği zaman kullanmıştır.

Seçim Krizleri

Başkanlık seçimlerinin yapıldığı zamanı ulusal bir kriz dönemi olarak görebiliriz – Neden? – Halkın hırsları – Başkanın meşgul olduğu temel konular – Seçimlerin yarattığı gerilimin ardından gelen sakin zamanlar.

---

[23] 1801 yılında Jefferson, ancak otuz altı kez yapılan oylamadan sonra seçilebilmiştir.

Seçim sisteminin belirlenmesi noktasında, Birleşik Devletler'in nasıl elverişli koşullara sahip olduğunu anlattım; bu sistemin yarattığı tehlikeleri azaltmak amacıyla yasa koyucuların aldığı önlemleri açıkladım. Amerikalılar her türlü seçim sistemine alışkındır. Yaşadıkları deneyimler onlara, krizler ve gerilimler yaratmada hangi noktaya varabileceklerini ve hangi noktada durmaları gerektiğini öğretmiştir. Ülkenin büyüklüğü ve insanların dört bir yana yayılmış olması, diğer ülkelere kıyasla, farklı taraflar arasındaki muhtemel bir çarpışmayı daha uzak bir ihtimal ve daha az hasarlı kılmaktadır. Seçimler sırasında halkın içinde bulunduğu siyasal koşullar şimdiye dek gerçek bir tehlike yaratmış değildir.

Bununla birlikte, Birleşik Devletler başkanının seçilme sürecini ulusal bir kriz dönemi olarak değerlendirebiliriz.

Devlet başkanının ülkedeki meseleler üzerinde yarattığı etki görece zayıf ve dolaylıdır kuşkusuz, ama bu etki bütün ülkeye yayılmaktadır; devlet başkanlığı seçiminin tek tek yurttaşlar üzerindeki etkisi sınırlıdır, ancak yurttaşların bütünü açısından önemlidir. Herhangi bir bireysel çıkar, ne denli küçük olursa olsun, genel bir çıkar haline geldiği zaman büyük bir önem kazanır.

Avrupa'daki bir kralla karşılaştırıldığında, bir Amerikan başkanı kendisi için taraftarlar yaratma noktasında çok az enstrümana sahiptir kuşkusuz; bununla birlikte hitap ettiği alanlar, binlerce seçmenin doğrudan veya dolaylı olarak onun davasıyla ilgilenmesini sağlayacak kadar geniştir.

Ayrıca, diğer yerlerde olduğu gibi Amerika'da da partiler, halkın desteğini daha kolay kazanabilmek için tek bir kişinin etrafında toplanma ihtiyacı duyarlar. Dolayısıyla, genel olarak, başkanlık adayının ismini bir sembol olarak kullanırlar; kendi düşüncelerini o adayın şahsında somutlaştırırlar. Bu bağlamda, seçilen başkanın aracılığıyla kendi düşüncelerini başarıya ulaştırmaktan ziyade, başkanın seçilmesiyle birlikte kendi düşüncelerinin çoğunluğu elde ettiğini göstermek için, seçimleri kendi lehlerine çevirmek partiler için büyük bir avantaj yaratır.

Seçim tarihi henüz gelmeden, seçimler zihinleri meşgul eden en büyük ve hattâ yegâne mesele haline gelir. O zaman kavga giderek kızışır ve manevralar giderek keskinleşir; mutlu ve sakin bir ülkede, hayal gücünün yaratabileceği bütün suni hırslar ve tutkular seçim zamanında doruğa çıkar.

Bütün bunlar olurken, devlet başkanı kendini savunma çabası içine girmiştir. Artık Devletin çıkarı için değil, kendisinin yeniden seçilmesi için çalışır; çoğunluğun karşısında yerlere kadar eğilir ve çoğu zaman onun arzularına direnmek yerine (ki bunu yapmak onun görevidir), bu arzuların ve kaprislerin peşinden gider.

Seçimler yaklaştıkça, oyun ve entrikalar giderek keskinleşir, çalkantılar ve gerilimler giderek derinleşir ve yayılır. Yurttaşlar birçok kampa ayrılır ve her biri kendi adayının adını alır. Bütün bir ülke coşkulu ve ateşli bir hal alır; seçimler gazetelerin sıradan gündemi haline gelir, özel tartışmalara konu olur; bütün faaliyetlerin amacı, bütün düşüncelerin odak noktası ve başkanın yegâne meşguliyeti seçimdir artık.

Seçimi kazanan taraf ilân edilir edilmez, bu ateşli ortam dağılır, her şey sakinleşir ve bir anlığına yatağından taşan ırmak usulca yerine döner yeniden. Peki bir fırtına çıkabilir diye korkmak gerekmez miydi?

Başkanın Yeniden Seçilmesi

Yürütme erkinin liderinin yeniden seçilmesi mümkün olduğunda, bu kez entrikalar çevirip yolsuzluklar yapan devletin kendisi olur – Yeniden seçilme arzusu Birleşik Devletler başkanının bütün düşüncelerine hâkimdir – Yeniden seçilmenin Amerika'ya özgü olumsuzlukları – Bütün erklerin kademeli olarak çoğunluğun en bayağı arzularının kölesi olması demokrasinin doğasında yatan bir kusurdur – Başkanın yeniden seçilmesi bu kusuru derinleştirir.

Birleşik Devletler'deki yasa koyucular devlet başkanının yeniden seçilmesine olanak vermekte haklı mıydı yoksa haksız mıydı?

Yürütme erkinin liderinin yeniden seçilmesini engellemek ilk bakışta akla aykırı görünebilir. Tek bir insanın karakterinin ve yeteneklerinin bütün bir halkın kaderi üzerinde ne denli etkili olabileceğini biliyoruz; özellikle de zor koşullarda ve kriz zamanlarında. Yurttaşların kendileri için en önemli yöneticiyi yeniden seçmesini engelleyen yasalar, onları Devleti refaha kavuşturacak ya da gerektiğinde onu kurtaracak en önemli aktörden yoksun bırakacaktır. Ayrıca bu durum, bir insanın, tam da iyi bir yönetici olduğunu kanıtladığı bir anda, hükümet kademesinden uzak tutulması gibi garip bir sonuç yaratmaktadır.

Bu sıraladığım gerekçeler çok önemlidir kuşkusuz; peki bunların karşısına daha önemli gerekçeler konulamaz mı?

Yozlaşma ve entrika, seçime dayalı yönetimlerin doğasında yatan bir kusurdur. Ancak devlet liderinin yeniden seçilmesi mümkün olduğunda, bu kusurlar her yere sirayet eder ve ülkenin varlığını dahi tehlikeye atar. Sıradan bir aday çeşitli entrikalarla başarıya ulaşmaya çalıştığında, yaptığı manevralar yalnızca sınırlı bir alanda etkili olur. Buna karşın, bizzat devletin lideri konumunda olan kişi seçim yarışına katıldığında, kendi amaçları için hükümetin gücünü kullanır.

İlk örnekte, zayıf silâhları olan bir kişi söz konusudur; ikinci örnekte ise bizzat devletin kendisi, sınırsız olanaklardan yararlanarak entrikalar çevirir, yoldan çıkar, yolsuzluğa saplanır.

İktidara gelmek için gayrimeşru yöntemlere başvuran sıradan yurttaş, halkın refahına yalnızca dolaylı olarak zarar verebilir; buna karşın, eğer yürütme erkini temsil eden kişi sahaya atılırsa, hükümet konusunda özen göstermek onun için yalnızca ikincil bir mesele haline gelir; asıl mesele ise kendisinin yeniden seçilmesidir. Yasalar gibi diğer faaliyetler de onun için yalnızca seçimle ilgili birer yatırımdır. Mevki ve makamlar, topluma değil de hükümet liderine verilen hizmetler için birer ödüldür. Hükümetin faaliyetleri her zaman ülkenin çıkarlarına karşı olmasa bile, ülkeye hizmet etmekten de uzaktır. Bununla birlikte, bu faaliyetler yalnızca onun yararlanması içindir.

Yeniden seçilme arzusunun devlet başkanının düşüncelerine tümüyle hâkim olduğunu; yönetimle ilgili bütün politikalarının bu hedefe yöneldiğini; en ufak icraatlarının bile buna bağlı olduğunu; özellikle kriz zamanı yaklaştığında bireysel çıkarların başkanın zihninde genel çıkarların yerini aldığını görmediğiniz sürece, Birleşik Devletler'de meselelerin nasıl yürüdüğünü anlamanız mümkün değildir.

Dolayısıyla, yeniden seçilme ilkesi, seçime dayalı hükümetlerin yozlaşma eğilimini daha yaygın ve daha tehlikeli hale getirir. Halkın siyasal ahlâkının bozulmasına, vatanseverliğin yerini işbilirliğe ve kurnazlığa bırakmasına neden olur.

Söz konusu ilke Amerika'da ulusal varlığın dayandığı kaynaklara daha etkin bir biçimde saldırmaktadır.

Her hükümet, kendi yaşamsal temellerine bağlıymış gibi görünen doğal bir kusuru içinde barındırır; yasa koyucunun dehası bu kusuru iyi bilmesine dayanır. Bir devlet kötü yasalardan kolaylıkla kurtulabilir ki, bu yasaların neden olduğu zararlar abartılır genellikle. Fakat bu kötücül tohumu besleyip büyütme etkisine sahip olan her yasanın –olumsuz etkileri hemen görülmese bile– uzun vadede ölümcül hâle gelmesi kaçınılmazdır.

Mutlak monarşilerdeki en yıkıcı faktör, krallık gücünün sınırsız ve kontrolsüz bir biçimde yayılmasıdır. Dolayısıyla, anayasanın bu gücü dengelemek için aldığı önlemleri ortadan kaldıran bir karar fazlasıyla kötü bir karar olurdu –bu kararın etkileri uzun süre önemsiz görülse bile.

Benzer şekilde, demokrasinin hâkim olduğu ve halkın her şeyi kendinde topladığı ülkelerde, demokrasinin etkisini her geçen gün hızlandıran ve karşı konulmaz kılan yasalar doğrudan doğruya hükümetlerin varlığına saldırırlar.

Amerikalı yasa koyucuların en büyük meziyeti bu gerçeği açık bir biçimde görmeleri ve bunu hayata geçirme cesaretini göstermiş olmalarıdır.

Amerikalı yasa koyucular, halkın dışında yer alan ama ondan tamamen bağımsız olmayan, bununla birlikte kendi hareket

alanı içerisinde alabildiğine özgür olan belli sayıda güçlerin olması gerektiğini düşünmüşlerdir; öyle ki bu güçler, daimi olarak çoğunluğun yönetimine uymak zorunda olmakla birlikte, onun kaprisleriyle mücadele edebilmeli ve tehlikeli isteklerini reddedebilmelidir.

Bu amaçla, yasa koyucular ülkedeki bütün yürütme gücünü tek bir elde toplamışlardır; yasama gücünün yaptığı yetki aşımlarına karşı direnebilmesi için devlet başkanını veto yetkisiyle donatmış ve ona geniş imtiyazlar vermişlerdir.

Ancak yasa koyucular, yeniden seçilme ilkesini devreye sokmak suretiyle, yarattıkları bu güzel eseri kısmen bozmuşlardır. Devlet başkanına büyük bir güç vermiş ama bunu kullanma iradesini elinden almışlardır.

Yeniden seçilme imkânı olmayan bir devlet başkanı asla halktan bağımsız olamazdı, zira her zaman halka karşı sorumlu olacaktı; ancak kendi isteklerini hayata geçirmek için illa ki halkın lütfunu kazanması gerekmezdi.

Yeniden seçilme imkânı olan Birleşik Devletler başkanı çoğunluğun elinde uysal bir araçtan başka bir şey değildir (bu durum özellikle siyasal ahlâkın zayıfladığı ve büyük isimlerin yok olup gittiği günümüzde geçerlidir). Çoğunluk neyi severse başkan da onu sever; çoğunluk nelerden nefret ediyorsa, başkan da ondan nefret eder; çoğunluğun isteklerinin peşinden gider, onun şikâyetlerini giderir ve en ufak arzularına boyun eğer. Yasa koyucular başkanın çoğunluğa kılavuzluk etmesini istiyorlardı, oysaki tam tersine, başkan çoğunluğun peşine düşüp onu izlemektedir.

Bu bağlamda, yasa koyucular Devleti insanî yeteneklerden yoksun bırakmamakla birlikte, bu yetenekleri neredeyse etkisiz hale getirmişlerdir. Olağanüstü koşullarda kendilerine bir çıkış yolu bulmak isterken, ülkeyi her gün kendini dayatan tehlikelerle karşı karşıya bırakmışlardır.

Federal Mahkemeler[24]

Birleşik Devletler'de yargı erkinin önemi – Meselenin taşıdığı zorluklar – Konfederasyonlardaki adalet sisteminin yararları – Birlik hangi mahkemelerden yararlanabilir? – Federal mahkemeler kurmak bir zorunluluktur – Federal adalet sisteminin organizasyonu – Yüksek Mahkeme – Yüksek Mahkeme'yi bilinen diğer mahkemelerden ayıran özellikler.

Birleşik Devletler'deki yasama erki ile yürütme erkini inceledim. Şimdiyse yargı erkini incelemem gerekiyor.

Burada korkularımı okurlarla paylaşmalıyım.

Adli kurumların Anglo-Amerikalıların kaderi üzerinde çok büyük bir etkisi vardır; tam tabiriyle siyasal kurumlar içerisinde çok önemli bir yer tutarlar. Bu açıdan, adli kurumlara özel bir dikkatle yaklaşmamız gerekmektedir.

Ancak, Amerikan mahkemelerinin organizasyonu ve biçimiyle ilgili bazı teknik ayrıntılara girmeden, bu mahkemelerin siyasal etkisini açıklamak pek mümkün değildir; ayrıca böyle bir konu doğal olarak yavan ve sıkıcı olduğundan, okurların ilgisini dağıtmadan konuyla ilgili ayrıntılara girmek kolay olmayacaktır.

Bu tür zorluklardan kurtulduğumu söyleyip de bununla övünemeyeceğim ne yazık ki. Ortalama bir insan benim hâlâ lafı uzattığımı söyleyecektir; bir hukukçu ise her şeyi kestirip

---

[24] *Birleşik Devletler'de Yargı Erki* başlıklı VI. bölüme bakınız. Bu bölüm Amerikalıların yargıyla ilgili genel ilkelerini açıklamaktadır. Ayrıca bkz. Federal Anayasa, mad. 3.

Bkz. *The Federalist*, no: 78-83 içinde, *Constitutional Law, being a view of the practice and juridiction of the courts of the United States*, Thomas Sergeant.

Bkz. Story, s. 134-162, 489-511, 581, 668. Bkz. 24 Eylül 1789 tarihli organik yasa, *Laws of the United States* başlıklı derleme içinde, Story, cilt: I, s. 53.

attığımı düşünecektir. Ancak bu, ele aldığım meselenin ve şu an incelediğim özel konunun barındırdığı genel bir sorundur.

Asıl güçlük federal hükümetin nasıl kurulacağını bilmekle ilgili değildi; onun yasalarının insanlara nasıl kabul ettirileceğiyle ilgiliydi.

Genel olarak, yönetilenlerin gösterdiği direnci yenmek üzere hükümetlerin başvurduğu iki yöntem vardır: Kendi içlerinde sahip oldukları maddi güç ile mahkeme kararlarının kendilerine verdiği moral güç.

Yasaları insanlara kabul ettirmek için şiddete başvurmaktan başka bir yol bilmeyen bir hükümet kendi elleriyle sonunu hazırlayacaktır. Böyle bir hükümetin başına muhtemelen şu iki şeyden biri gelir: Eğer hükümet ılımlı ve zayıf ise yalnızca en son noktada güce başvurur ve o âna kadar birçok küçük itaatsizliği görmez veya görmezden gelir; bu durumda devlet yavaş yavaş kaosa sürüklenir.

Eğer hükümet güçlü ve gözü kara ise her gün şiddete başvurur ve kısa zamanda onun tümüyle bir askerî despotizme dönüştüğü görülür. Hükümetin aşırı hareketsiz ya da aşırı hareketli olması yönetilenler için aynı derecede tehlikelidir.

Adaletin en büyük amacı hak düşüncesini şiddet düşüncesinin yerine koymaktır; hükümet ile maddi güç kullanımı arasına ara unsurlar yerleştirmektir.

İnsanların genel olarak mahkemelerin oynadığı rollere atfettikleri güç insanı şaşırtmaktadır. Bu öylesine büyük bir güçtür ki, adaletin içi artık boşalsa bile, insanlar adli araçlara böyle bir güç atfetmeye devam eder; bu güç gölgeden ibaret olan bir şeye vücut kazandırır.

Mahkemelerin sahip olduğu moral güç, maddi gücün kullanımını alabildiğine azaltır ve birçok durumda onun yerini alır; maddi güce ihtiyaç duyulduğu zaman ise moral güç maddi güce eklemlenerek onun gücünü ikiye katlar.

Federal bir hükümet, diğer hükümet biçimlerine kıyasla, adaletin desteğini kazanmayı daha çok ister, çünkü federal hü-

kümet yapısı itibariyle daha zayıftır ve ona karşı direnmek daha kolaydır.[25] Eğer her zaman doğrudan doğruya maddi güce başvurması gerekseydi, görevini yerine getirmesi mümkün olmazdı.

Dolayısıyla, yurttaşların yasalara uymalarını sağlamak ya da yasalara yönelik saldırıları savuşturmak için, Birlik mahkemelere özel olarak ihtiyaç duyuyordu.

Peki Birlik hangi mahkemelerden yararlanmalıydı? Her eyalet halihazırda kendi bünyesinde örgütlü bir yargı erkine sahipti. Bu durumda Eyalet mahkemelerine mi başvurmak gerekiyordu? Yoksa federal bir adalet sistemi mi yaratmak lazımdı? Birliğin eyaletlerde kurulan adalet sistemini kendisine uyarlayamayacağını göstermek kolaydır.

Yargı erkinin diğer erklerden bağımsız olmasının her bir yurttaşın güvenliği ve bütün yurttaşların özgürlüğü açısından önemli olduğuna şüphe yoktur. Ayrıca bir eyaletteki farklı erklerin aynı kökene sahip olması, aynı ilkeleri izlemesi ve aynı alanda hareket etmesi, yani kısaca söylemek gerekirse, *bağıntılı* ve *homojen* olması ulusun varlığı açısından aynı derecede gereklidir. Yargıçlar daha tarafsız olsun diye, Fransa'da işlenen suçların yabancı mahkemeler tarafından yargılanmasını kimse aklından bile geçirmemiştir, diye düşünüyorum.

Federal bir hükümete sahip olmakla birlikte, Amerikalılar tek bir ulus meydana getirirler. Fakat bu ulusun bünyesinde, bazı noktalarda ulusal hükümete bağlı, diğer tüm noktalarda ise ondan bağımsız olan; kendilerine özgü kökenleri, düşünceleri ve hareket yöntemleri bulunan bazı siyasal organlar muhafaza edilmiştir. Birliğe ait yasaların uygulanmasını bu siyasal

---

[25] Mahkemelere en çok ihtiyaç duyan şey federal yasalardır; buna karşın, bu mahkemeleri en az dikkate alanlar da gene federal yasalar olmuştur. Bunun nedeni şudur: Konfederasyonların çoğunluğu bağımsız Eyaletler tarafından oluşturulmuştur; bu eyaletlerin, merkezî hükümete uyma yönünde gerçek bir niyetleri olmamıştır ve merkezî hükümete yönetim hakkı vermekle birlikte, ona uymama serbestisini de kendileri için saklı tutmuşlardır.

organlar tarafından kurulan mahkemelere devretmek, ulusu yabancı yargıçların ellerine bırakmak demektir.

Bunun da ötesinde, her eyalet Birliğe kıyasla yabancı bir oluşum olduğu gibi, aynı zamanda daimi bir rakiptir, zira Birliğin egemenliği yalnızca eyaletlerin egemenliğinin lehine olarak ortadan kalkabilir.

Birliğin yasalarını Eyalet mahkemelerinin eliyle uygulamak suretiyle, bütün bir ulus yalnızca yabancı yargıçlara değil, aynı zamanda belli bir taraf tutan yargıçlara bırakılmıştır.

Ayrıca, Eyalet mahkemelerinin ulusal amaçlar doğrultusunda hizmet etmesini engelleyen şey yalnızca onların niteliği değil, daha ziyade niceliği yani sayısal çokluğuydu.

Federal anayasa oluşturulduğu zaman, Birleşik Devletler'de temyizsiz yargılamalar yapan on üç mahkeme bulunuyordu halihazırda. Bugün ise yirmi dört mahkeme vardır. Bir devletin temel yasaları yirmi dört farklı şekilde yorumlanıp uygulanabiliyorsa, o devletin ayakta kalabileceği nasıl kabul edilebilir ki! Böyle bir sistem hem akla hem de deneyimlere aykırıdır.

Bu koşullar karşısında, Amerikalı yasa koyucular, Birliğin yasalarını uygulamak ve önceden özenle belirlenen bazı genel meseleleri çözmek üzere federal bir adli güç oluşturmayı uygun görmüşlerdir.

Birliğin bütün adli gücü, Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi olarak adlandırılan mahkemenin elinde toplanmıştır. Fakat meselelerin çözümlenmesini kolaylaştırmak için, sıradan davaları kesin karara bağlayan ya da daha büyük anlaşmazlıklar konusunda ilk etapta hüküm veren alt düzeydeki mahkemeler Yüksek Mahkeme'ye bağlanmıştır. Yüksek Mahkeme'nin üyeleri halk ya da yasama organı tarafından seçilmezdi; Birleşik Devletler başkanı Senato'nun önerisini aldıktan sonra bu mahkemenin üyelerini seçerdi.

Yüksek Mahkeme'nin üyelerinin diğer erklerden bağımsız olması için, üyeler daimi bir statüye kavuşturulmuştur ve yap-

tıkları yargılamaların yasama organının denetiminden bağımsız olmasına karar verilmiştir.[26]

Federal bir adalet sistemi kurmak ilkesel olarak çok kolaydı; fakat böyle bir sistemin niteliklerini belirlemek söz konusu olduğunda birçok zorluk kendini göstermiştir.

Federal Mahkemelerin Yetkilerinin Belirlenmesi

Konfederasyonlardaki farklı mahkemelerin yetkilerinin belirlenmesindeki zorluklar – Birlik mahkemeleri kendi yetkilerini belir-

---

[26] Birlik ilçelere ayrılmıştır; ilçelerin her birinde kalıcı bir statüye sahip federal bir yargıç vardır. Yargıcın başkanlık ettiği mahkemeye İlçe Mahkemesi adı verilmiştir (*district-court*).

Yüksek Mahkeme'yi oluşturan her bir yargıç her yıl ülkenin belli bir bölümünü gezmek durumundadır; bundaki amaç, bazı önemli davalarla ilgili kararları bizzat davaya konu olan mekânlarda vermektir. Bu türden bir yargıcın başkanlık ettiği mahkemelere Gezici Mahkeme adı verilmiştir (*circuit-court*).

En önemli davalar, ister doğrudan ister çağrı usulüyle, Yüksek Mahkeme'nin huzurunda görülür ki, gezici mahkemelerde görevli bütün yargıçlar yılda bir kez resmî bir oturum düzenlemek üzere bu mahkemede biraraya gelirler.

Jürilik sistemi Eyalet mahkemelerindeki sistemin bir benzeri olarak ve benzer durumlar için federal mahkemelerde uygulanmaya başlanmıştır.

Görüldüğü üzere, Birleşik Devletler'deki Yüksek Mahkeme ile bizdeki Temyiz Mahkemesi arasında neredeyse hiçbir benzerlik yoktur. Yüksek Mahkeme'ye ilk etapta başvurmak mümkündür; buna karşın, temyiz mahkemesine ancak ikinci veya üçüncü aşamada başvurulabilir. Aslında, temyiz mahkemesi gibi, Yüksek Mahkeme de tek biçimli bir adalet sistemi oluşturmakla görevli özel bir mahkemedir. Fakat Yüksek Mahkeme hem davaya konu olan olaya hem de onunla ilgili yasaya göre yargılama yapar ve başka bir mahkemeye gönderme yapmadan *kendi başına* karar verir; bunlar temyiz mahkemesinin yapamadığı iki şeydir.

Bkz. 24 Eylül 1789 tarihli organik kanun, *Laws of the United States, Story*, cilt: I, s. 53.

leme hakkına sahiptir – Bu kuralın Eyaletlerin egemenlik statüsüne zarar vermesinin nedenleri – Eyaletlerin egemenliğinin yasalarla ve yasaların yorumlanmasıyla sınırlandırılması – Bu durum nedeniyle Eyaletler daha görünür ve daha gerçek bir tehlikeyle karşı karşıya kalmaktadır.

İlk sorun şuydu: Birleşik Devletler anayasası iki farklı egemenlik biçimini karşı karşıya koyar; adli olarak, bu iki farklı egemenlik iki ayrı mahkeme tarafından temsil edilir; bu iki mahkemenin yargılama yetkilerinin özenle belirlenmesine rağmen, aralarında sık sık çatışmaların çıkması engellenememektedir. Peki, bu durumda, yetki alanlarını belirleme hakkı kimin olmalıdır?

Siyasal olarak tek bir topluluk oluşturan toplumlarda, iki mahkeme arasında yetki sorunu ortaya çıktığı zaman, genel olarak, bu yetki sorunu hakem görevi gören üçüncü bir mahkemeye taşınır.

Bu zahmetsiz bir süreçtir, zira bu tür toplumlarda, adli yetki sorunlarının ulusal egemenlik meselesiyle herhangi bir ilişkisi yoktur.

Ancak, herhangi bir Eyaletteki yüksek mahkeme ile Birleşik Devletler'deki yüksek mahkemenin üzerinde, her ikisinden bağımsız herhangi bir mahkeme oluşturmak mümkün değildir.

Bu durumda, bu iki mahkemeden birine kendi yetki alanında yargılama yapma ve kendisine gelen davalarla ilgili bilgi toplama ya da bu bilgiyi kullanma hakkını vermek gerekmiştir. Eyaletlerdeki farklı mahkemelere böyle bir ayrıcalık verilemezdi; aksi takdirde, teorik olarak inşa edilen ulusal egemenlik pratik olarak yok edilmiş olurdu; zira anayasayı yorumlama hakkı, kısa zaman içerisinde, Eyaletlere anayasal hükümlerde öngörülmeyen bir bağımsızlık kazandırmış olurdu.

Federal bir mahkeme yaratmadaki amaç, Eyalet mahkemelerinin ulusal meseleleri kendi isteklerine göre yönetmelerine engel olmak ve böylece Birliğin yasalarının yorumlanması konusunda ortak bir hukuki çerçeve oluşturmaktır. Eğer tek tek

Eyaletlerdeki mahkemeler bir yandan davaları federal olarak yönetmekten kaçınırken, diğer yandan federal olmadıklarını iddia ederek davaları yönetme yetkisine sahip olsaydı, hedeflenen amaca ulaşmak mümkün olmazdı.

Bu koşullar karşısında, Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi bütün yetki sorunlarında karar verme hakkıyla donatılmıştır.[27]

Ancak bu hamle Eyaletlerin egemenliğine vurulmuş en tehlikeli darbe olmuştur. Böylelikle, Eyaletlerin egemenlik hakkı bir yandan yasalarla, diğer yandan yasaların yorumlanması yoluyla sınırlandırılmıştır; bir yanda iyi bilinen bir sınır, diğer yanda ise belirsiz bir sınır; bir yanda belirli bir kural, diğer yanda ise keyfî bir kural. Anayasanın federal egemenliğe belirgin sınırlar çizdiği doğrudur; fakat bu egemenlik Eyaletlerin egemenliğiyle ne zaman çatışsa, federal bir mahkeme nihai kararı verir.

Bununla birlikte, bu yöntemin Eyaletlerin egemenliği açısından bir tehdit olarak yarattığı tehlikeler aslında göründüğü kadar büyük değildir.

Daha ileride göreceğiz ki, Amerika'da gerçek güç federal hükümetten ziyade eyalet hükümetlerindedir. Federal yargıçlar temsil ettikleri erkin göreceli zayıflığını hissetmektedirler; ayrıca yasanın kendilerine verdiği bir yargılama hakkını yasaya aykırı bir şekilde uygulamaktansa o haktan vazgeçme düşüncesine daha yakındırlar.

---

[27] Bu yetki davalarını azaltmak için, federal davaların büyük bir çoğunluğunda, eyalet mahkemelerinin Birlik mahkemeleriyle birlikte karar verme yetkilerinin olmasına karar verilmiştir; fakat bu durumda, bir davada mahkûm edilen kişiler Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi'ne başvurma hakkına sahip olmuştur. Virginia Yüksek Mahkemesi verdiği kararlara yönelik itirazların Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi tarafından görülmesine karşı çıkmış ama bir sonuç elde edememiştir. Bkz. *Kent's Commentaries*, cilt: I, s. 300, 370 ve devamı. Bkz. *Story's Comm.*, s. 646 ve 1789 tarihli organik yasa; *Laws of the United States*, cilt: I, s. 53.

Farklı Yargılama Vakaları

Federal hukukun temeli: Kişi ve konu – Elçiliklere yönelik davalar – Birliğe yönelik davalar – Tek tek eyaletlere yönelik davalar – Yargılamayı yapanlar – Birlik yasalarından kaynaklanan davalar – Federal mahkemeler tarafından yargılanma nedenleri – Federal yargı tarafından karara bağlanan anlaşmaların uygulanmamasıyla ilgili davalar – Bunun sonuçları.

Federal yetki meselelerine yönelik çözüm yöntemlerini benimsedikten sonra, Birliğin yasa koyucuları Birliğin faaliyet alanına giren yargılama vakalarının neler olduğunu belirlemişlerdir.

İlk olarak, davaların konusu ne olursa olsun, yalnızca federal mahkemelerin bakabileceği bazı davacıların olduğu görülmüştür.

Bunun ardından, davacıların vasıfları ne olursa olsun, yalnızca federal mahkemeler tarafından karara bağlanabilecek bazı davaların olduğu belirlenmiştir.

Böylelikle kişi ve konu (davacı ve davanın konusu) federal mahkemelerin iki temel ölçütü olmuştur.

Elçilikler Birliğin dostu olan ulusları temsil eder. Elçileri ilgilendiren her şey bir bakıma bütün Birliği ilgilendirir. Bir elçi bir davada taraf olduğunda, o dava ulusun çıkarlarıyla ilgili bir meseleye dönüşür; bu durumda karar veren kurumun federal mahkeme olması doğaldır.

Birliğin de kendi davaları olabilir; bu durumda, Birliğin egemenliğinden başka bir egemenliği temsil eden mahkemelere yargılama çağrısında bulunmak hem akla hem de devletler tarafından benimsenen teamüllere aykırıdır. Karar verme yetkisi yalnızca federal mahkemelere aittir.

İki farklı eyalete bağlı iki yurttaşın bir davası olduğunda, iki eyaletten birindeki mahkemelerde bu yurttaşları herhangi bir haksızlığa yol açmadan yargılamak mümkün değildir. Taraflardan hiçbirinin şüphe duymayacağı bir mahkeme belirlemek da-

ha doğru olacaktır; bu durumda, doğal olarak öne çıkan mahkeme Birliğe bağlı olan mahkemedir.

Davacı olan taraflar iki yurttaş değil de iki eyalet ise, temel nitelikte bir siyasal ilke kendini gösterir ve az önceki hakkaniyet ilkesine eklenir. Burada, davacıların niteliği bütün davalara ulusal bir önem kazandırır; iki eyalet arasındaki en ufak bir anlaşmazlık bütün Birlikteki barış ortamını ilgilendirir.[28]

Birçok durumda, bizzat davaların yapısı mahkemelerin yetkileri konusunda bir ölçüt olmuştur. Bu bağlamda, sözgelimi deniz ticaretiyle ilgili bütün sorunlar federal mahkemeler tarafından çözülmek durumunda kalmıştır.[29]

Bunun nedenini açıklamak kolaydır: Bu tür sorunların neredeyse hepsi devletler hukuku alanına girmektedir. Bu açıdan, bu sorunlar yabancılar karşısında bütün Birliği ilgilendirir esas olarak. Ayrıca, denizler şu veya bu hukuki sınırlandırma içerisinde yer almadığından, denizle ilgili davalara bakma yetkisine sahip olan tek şey ulusal yargıdır.

Anayasa, yapıları itibariyle federal mahkemelerin yargılama alanına girmesi gereken hemen hemen bütün davaları tek bir kategoriye dâhil etmiştir.

Anayasanın bu noktada belirlediği kural basittir, tek başına geniş bir düşünceler ve olaylar ağını içermektedir.

---

[28] Ayrıca anayasa, bir eyalet ile başka bir eyaletin yurttaşları arasında olabilecek davaların federal mahkemelerin yetki alanına gireceğini belirtmiştir. Fakat bir süre sonra, anayasanın bir eyalet ile başka bir eyaletin yurttaşları arasındaki (ki her iki tarafın *davacı* olması mümkündür) tüm davaları kastedip etmediğini bilme sorunu baş göstermiştir. Yüksek Mahkeme olumlu yönde karar bildirmiştir; fakat bu karar, herhangi bir durumda kendilerine rağmen federal yargıyla muhatap olmaktan korkan eyaletleri harekete geçirmiştir. Bu durumda anayasada bir değişiklik yapılmıştır; bu değişikliğe göre, Birliğin yargı yetkisi bir eyaletteki yurttaşların herhangi bir Birleşik Devletler eyaletine karşı açtığı davaları kapsamayacaktır. Bkz. *Story's Commentaries*, s. 624.

[29] Meselâ bütün korsanlık faaliyetleri.

Bu kurala göre, federal mahkemeler *kaynağını Birleşik Devletler'in yasalarından alan* bütün davalara bakmakla yükümlüdür.

Anayasa, Eyaletlerin parasal dolaşımla ilgili yasalar yapmasını yasaklar. Bu yasağa rağmen bir Eyalet böyle bir yasa yaparsa, bu yasa anayasaya aykırı olduğundan, ilgili taraflar buna uymayı reddedebilir. Bu durumda bir federal mahkemeye başvurmak gerekir, çünkü çözüm araçları Birleşik Devletler'in yasalarıyla mümkündür.

Amerika'da Kongre bir ithalat hukuku hazırlar. Bu hukukun uygulanması noktasında birçok zorluk ortaya çıkar. Bu durumda gene federal mahkemelere başvurmak gerekir, çünkü davanın kapsamı ve çözüm yöntemi Birleşik Devletler'e ait bir yasaya dair yorumlarda yer almaktadır.

Bu kural federal anayasa için benimsenen temel kriterlerle tamamen örtüşmektedir.

Birliğin [Birleşik Devletler] 1789 yılında kurulduğu şekliyle yalnızca sınırlı bir egemenliğe sahip olduğu doğrudur; fakat çizilen çerçeve içerisinde Birliğin tek bir ulus oluşturması istenmiştir.[30] Bu çerçeve içerisinde Birlik tümüyle egemendir. Bu noktayı ortaya koyup benimsedikten sonra, geri kalan her şey kolaylaşmaktadır; zira Birleşik Devletler'in, anayasa tarafından belirlenen sınırlar içerisinde tek bir ulus oluşturduğunu kabul ettiğimizde, bütün halkların sahip olduğu hakların Birleşik Devletler'e de verilmesi gerekir.

Halkların tarih sahnesine çıktığı günden bu yana, herkes şu konuda hemfikirdir: Her toplum, kendi yasalarının uygulama alanına giren bütün meseleleri kendi mahkemelerinde çözme hakkına sahiptir. Buna şöyle bir itirazda bulunulabilir: Birlik

---

[30] Bu ilkeye bazı kısıtlamalar getirilmiştir; bu amaçla Eyaletler bağımsız birer güç olarak Senato'ya dâhil edilmiş ve başkanlık seçimi sırasında Temsilciler Meclisi'nde eyaletlere ayrı ayrı oy kullanma hakkı tanınmıştır; fakat bunlar yalnızca birer istisnadır. Bunun tersi olan ilke genel olarak hâkimdir.

yalnızca bazı noktalarda tek bir ulus meydana getirmekte ama diğer noktalarda ulusal bir nitelik taşımamaktadır; Birliğin böyle istisnai özelliği vardır. Peki bundan ne gibi bir sonuç çıkıyor? Şöyle ki, Birlik, en azından ulusal bir nitelik taşıyan konularla ilgili tüm yasalar açısından, eksiksiz bir egemenliğe özgü haklara sahiptir. Burada asıl zorluk, bahsedilen "konular"m hangileri olduğunu bilmekle ilgilidir. Bu sorun çözüldüğünde (ki önceki sayfalarda yetki meselesini incelerken, bu sorunun nasıl çözülmesi gerektiğini gördük), geriye gerçek anlamda herhangi bir sorun kalmamaktadır. Zira bir davanın federal nitelikte olduğu, yani Birliğin anayasal egemenlik alanına dâhil olduğu bir kez saptandıktan sonra, doğal olarak, yalnızca federal bir mahkemenin o davayla ilgilenmesi gerektiği anlaşılır.

Bir yurttaş Birleşik Devletler'e ait yasalara itiraz ettiğinde ya da kendini savunmak için bu yasalardan yararlanmak istediğinde, başvurması gereken yer federal mahkemelerdir her zaman.

Böylelikle, Birliğin egemenlik alanının genişlemesine veya daralmasına göre, Birlikteki mahkemelerin yargılama alanı da genişler veya daralır.

1789 yılındaki yasa koyucuların temel amacının egemenliği iki ayrı kısma bölmek olduğunu gördük. Birliğin bütün genel meselelerinin yönetimini birinci kısma devretmişlerdir; Birliğin bazı kesimlerine özgü bütün meselelerin yönetimini ise ikinci kısma devretmişlerdir.

Yasa koyucular, Eyaletlerin yaptığı yetki aşımlarına karşı kendini savunabilmesi için, Federal Hükümeti güçlü yetkilerle donatmaya büyük özen göstermişlerdir.

Eyaletlere gelince, bunları kendi hareket alanlarında özgür bırakmak genel bir ilke olarak kabul edilmiştir. Merkezî hükümet, eyaletleri kendi alanları içerisinde yönetme ya da denetleme yetkisine sahip değildir.

Güçler ayrılığıyla ilgili bölümde, bu son ilkeye her zaman uyulmadığını göstermiştim. Tek başına bir Eyaletin yapamaya-

cağı bazı yasalar vardır; bu yasalar görünürde yalnızca onu ilgilendiriyor olsa bile.

Birliğe bağlı bir Eyalet bu türden bir yasa yaptığı zaman, bu yasanın uygulanması nedeniyle zarara uğrayan yurttaşlar federal mahkemelere dava açabilirler.

Böylelikle, federal mahkemelerin yargılama yetkisi yalnızca Birliğin yasalarından kaynaklanan davaları değil, aynı zamanda Eyaletlerin anayasaya aykırı olarak yaptığı yasalardan kaynaklanan davaları da kapsar.

Birleşik Devletler'de Eyaletlerin suçlarla ilgili konularda geriye dönük yasalar yapması yasaklanmıştır; bu türden bir yasaya dayanılarak cezalandırılan bir yurttaş federal yargıya başvurma hakkına sahiptir.

Ayrıca, Birleşik Devletler'de Eyaletlerin belli bir anlaşmayla kazanılan hakları ortadan kaldıran ya da aşındıran yasalar yapması anayasa tarafından yasaklanmıştır (*impairing the obligations of contracts*).[31]

---

31 Sayın Story şöyle diyor (s. 503): "Tarafların amaç ve isteklerini daraltan, genişleten ya da değiştiren her türlü yasanın, bir anlaşmada yer alan özel maddelerden kaynaklanması itibariyle, söz konusu anlaşmayı bozduğu (*impairs*) gayet açıktır." Aynı yazar, aynı yazıda, federal hukukun bir anlaşmadan ne anladığını itinayla açıklamaktadır. Yaptığı tanımlama oldukça uzundur. Bir eyaletin herhangi bir yurttaşa verdiği ve o yurttaş tarafından kabul edilen hak veya ayrıcalık özel bir anlaşmaya işaret eder ve yalnızca yeni bir yasa tarafından iptal edilebilir. Eyalet tarafından bir şirkete verilen imtiyaz belgesi bir anlaşmadır ve imtiyaz sahibi için olduğu gibi Eyalet için de emir hükmündedir. Dolayısıyla, bahsettiğimiz anayasa maddesi *kazanılmış hakların* önemli bir bölümünü korumaktadır –fakat hepsini değil. Herhangi bir anlaşmaya dayanmaksızın bir mülkü meşru bir biçimde sahiplenebilirim; bu mülke sahip olmak benim için kazanılmış bir haktır, ama bu hak federal anayasanın teminatı altında değildir.

Bir yurttaş yaşadığı eyaletteki bir yasanın bu türden kazanılmış bir hakkı çiğnediğini gördüğü zaman, verilen karara uymayı reddedebilir ve federal yargıya başvurabilir.[32]

Anayasadaki bu maddenin Eyaletlerin egemenliğine tüm diğerlerinden daha çok zarar verdiğini düşünüyorum.

Ulusal amaçlar çerçevesinde federal hükümete verilen haklar bellidir ve anlaşılması kolaydır. Yukarıda bahsettiğim anayasa maddesinin federal hükümete dolaylı olarak verdiği hakların niteliğini anlamak kolay değildir ve bu hakların sınırları net bir biçimde çizilmemiştir. Aslında, farklı taraflar arasında yapılan anlaşmaların varlığı üzerinde etkili olan birçok siyasal yasa vardır ve bu yasalar merkezî iradenin yetki aşımları için bir gerekçe oluşturabilirler.

Federal Mahkemelerin İşleyiş Biçimi

Konfederasyonlardaki adalet sisteminin doğal zayıflıkları – Yasa koyucular Eyaletlerin yani tüzel kişilerin yerine, yalnızca özel kişilerin federal mahkemelerle muhatap kılınmasına büyük özen gös-

---

[32] İşte Sayın Story tarafından verilen dikkat çekici bir örnek (s. 508): New Hampshire'daki Darmouth Koleji, Amerikan devriminden önce, bazı şahıslara verilen bir imtiyaz belgesine dayanılarak kurulmuştur. Kolejin yöneticileri, bu belgeye dayanarak, özel olarak oluşturulmuş bir yapı ya da Amerikalıların deyişiyle bir *korporasyon* meydana getiriyorlardı. New Hampshire'ın yasa koyucuları orijinal imtiyaz belgesinin hükümlerinin değiştirilmesi gerektiğini düşünmüş ve bu belgeden doğan bütün hakları, imtiyazları ve muafiyetleri yeni yöneticilere devretmiştir. Eski yöneticiler bu karara direnmiş ve federal mahkemeye başvurmuşlardır; federal mahkeme kendilerini haklı bulmuştur; zira orijinal imtiyaz belgesi Eyalet ile imtiyaz sahipleri arasında yapılan gerçek bir anlaşmaydı ve bu nedenle yeni alınan kararın bu imtiyaz belgesinin hükümlerini değiştirme gücü bulunmuyordu; aksi takdirde, bir anlaşmadan doğan kazanılmış hakları çiğnemiş ve sonuç olarak Birleşik Devletler anayasasının I. maddesinin X. bendine aykırı hareket edilmiş olurdu.

terirler – Amerikalılar bunu nasıl başardılar? – Federal mahkemelerin sıradan kişiler üzerindeki doğrudan etkileri – Birliğin yasalarını çiğneyen Eyaletlere yönelik dolaylı saldırılar – Federal mahkemelerin verdiği kararlar Eyalet yasalarını ortadan kaldırmaz, zayıflatır.

Federal mahkemelerin haklarının neler olduğunu anlattım; mahkemelerin bu haklarını nasıl kullandıklarını bilmek de aynı derecede önemlidir.

Ulusal egemenliğin farklı erkler arasında paylaşılmadığı ülkelerde, adaletin karşı konulmaz gücü şuradan kaynaklanır: Bu ülkelerdeki mahkemeler, mahkeme tarafından mahkûm edilen herhangi bir birey sanki bütün bir ulusla kavgalıymış gibi davranır. Hukuk düşüncesine, hukuka destek olan güç düşüncesi eklenir.

Ancak, egemenliğin paylaşıldığı ülkelerde durum her zaman böyle olmaz. Buralarda, adaletin karşısına çıkan şey yalnızca tek bir birey değil, ulusun belli bir kesimidir genellikle. Böylelikle yargı erkinin maddi ve manevi gücü kısmen zayıflatılır.

Federal eyaletlerde yargı erki doğal olarak daha zayıftır; yargılamaya konu olan kişi ve kurumlar ise daha güçlüdür.

Konfederasyonlardaki yasa koyucular, egemenliğin paylaşılmadığı ülkelerde mahkemelerin sahip olduğu statüye benzer bir statüyü mahkemelere vermek durumundadır; bir diğer ifadeyle, yasa koyucular federal yargı sisteminin ulusu temsil etmesine, hak düşüncesinin ise bireysel bir yararı temsil etmesine özen göstermelidir.

Yapısı nasıl olursa olsun, bir hükümetin, kendisine ait olanı almak için, yönetilenler üzerinde etkili olması gerekir; yönetilenlerin saldırılarına karşı kendini korumak için onlara karşı mücadele etmesi gerekir.

Yasalara uymalarını sağlamak için hükümetin yönetilenler üzerinde uyguladığı doğrudan etkiye gelince, Birleşik Devletler anayasası, yasalar adına hareket eden federal mahkemelerin yalnızca bireylerle muhatap olmasını sağlamıştır –ve bu onun en

büyük başarısı olmuştur. Aslında konfederasyon anayasa tarafından çizilen çerçeve içerisinde tek bir millet oluşturduğundan, bunun sonucu olarak, anayasa tarafından oluşturulan ve belli sınırlar içerisinde hareket eden bir hükümet ulusal bir hükümetin sahip olacağı tüm yetkilerle donatılmıştır ki, bu yetkilerin en önemlisi verilen emirlerin aracısız bir biçimde en sıradan yurttaşa kadar ulaştırılmasıdır. Dolayısıyla, sözgelimi Birlik vergi toplama kararı aldığında, bu vergileri toplamak için Eyaletlere değil, vergi payına göre her bir Amerikan yurttaşına başvurur. Birliğin verdiği kararın uygulanmasını sağlamakla yükümlü olan Federal yargı ise karara uymayan Eyaleti değil, vergi mükelleflerini yargılar. Diğer ülkelerdeki yargı sistemlerinde olduğu gibi, Federal yargı yalnızca bireylerle muhatap olur.

Burada Birliğin kendi muhatabını kendisinin seçtiğine dikkat edelim. Bu muhatabın zayıf olmasına özen göstermiştir, dolayısıyla muhatabın boyun eğmesi çok doğaldır.

Fakat Birlik saldırmak yerine kendini savunma durumuna düştüğü zaman daha büyük zorluklar ortaya çıkar. Anayasa Eyaletlere yasa yapma yetkisi vermiştir. Bu yasaların Birliğin haklarını çiğneme ihtimali vardır. Burada, kaçınılmaz olarak, yasayı yapan eyaletin egemenlik haklarıyla çatışma içine girilir. Bu durumda, çözüm yöntemleri içerisinden en zararsız olanını seçmekten başka bir yol kalmaz. Daha önce anlattığım genel ilkeler içerisinde söz konusu yönteme işaret etmiştim.[33]

Yukarıda bahsettiğim gibi bir durum gerçekleştiğinde, Birliğin, yasayı iptal edecek olan bir federal mahkemenin huzurunda Eyalete dava açabileceği öngörülmüştür; bu yöntem mantıken izlenebilecek en doğal yöntemdir. Fakat bu şekilde hareket ettiğinde, federal yargı kendini doğrudan doğruya bir Eyaletle karşı karşıya bulacaktır; oysaki bundan özenle kaçınılmak istenmiştir.

---

[33] *Amerika'da Yargı Erki* başlıklı bölüme bakınız.

Amerikalılar yeni bir yasanın uygulanması sırasında herhangi bir bireysel çıkarın zarar görmemesinin imkânsız olduğunu düşünmüşlerdir. Federal anayasayı hazırlayanlar, Birliğin rahatsız olabileceği yasama faaliyetlerine müdahale ederken, söz konusu bireysel çıkar düşüncesini dayanak olarak almışlardır. Böylece bireysel çıkar için bir koruma sağlamışlardır.

Bir eyalet herhangi bir şirkete çeşitli araziler satar; bir yıl sonra, yeni bir yasayla başka bir yolla aynı arazilere sahip olur ve böylece, bir anlaşmayla elde edilen kazanılmış hakların çiğnenmesini yasaklayan anayasa maddesini çiğner. Yeni yasaya dayanarak arazileri satın alan kişi o arazileri üzerine geçirmek için ortaya çıktığında, eski yasaya dayanarak arazilerin mülkiyetini elinde bulunduran kişi diğer kişiyi Birliğe bağlı mahkemelere şikâyet eder ve onun mülkiyet iddiasını geçersiz kılar.[34] Bu durumda federal yargı, Eyaletin egemenlik haklarıyla çatışma içerisine girer; fakat yalnızca dolaylı olarak ve ayrıntı niteliğinde bir uygulama üzerinden Eyaletin egemenliğine müdahale eder. Böylelikle federal yargı söz konusu yasayı sonuçları itibariyle vurmuş olur; ancak ilkesel olarak yasayı etkilemez; yasayı ortadan kaldırmaz, ama onu engeller veya zayıflatır.

Geriye tek bir varsayım kalıyor.

Her bir eyalet, kendine özgü bir varoluşu ve sivil hakları olan bir korporasyon oluşturur; bunun sonucu olarak, bir eyalet mahkemelere başvurabilir ya da mahkemeler tarafından yargılanabilir. Sözgelimi, herhangi bir eyalet başka bir eyaleti adaletin karşısına çıkarabilir.

Bu durumda, Birliğin herhangi bir eyalet yasasına müdahale etmesi söz konusu olmaz; fakat belli bir eyaletin taraf olarak bulunduğu bir dava süreci başlatabilir. Bu diğerleri gibi sıradan bir dava olurdu; fakat davacıların sahip olduğu sıfatlar değişirdi. Bu bölümün başında işaret edilen tehlike burada varlığını sürdürmektedir; fakat bu kez böyle bir tehlikeden kaçınmak müm-

---

[34] Bkz. *Kent's Commentaries*, cilt: 1, s. 387.

kün değildir, zira bu federal kurumların doğasında barınan bir tehlikedir ve sonuç olarak, bir ülkede adalet sistemini etkisiz kılacak kadar güçlü kişilerin ortaya çıkmasına neden olur.

Yüksek Mahkeme Büyük Devlet Erkleri İçerisinde Yüksek Bir Konuma Sahiptir

Amerikalılar kadar büyük bir yargı erki yaratan başka bir millet yoktur – Yargı erkinin yetkilerinin kapsamı – Yargı erkinin siyasal etkileri – Birliğin var olması ve barış içerisinde yaşaması yedi federal yargıcın bilgeliğine bağlıdır.

Yüksek Mahkeme'nin yapısını ayrıntılı olarak inceledikten sonra bu mahkemeye verilen yetkileri bir bütün olarak ele aldığımızda, başka hiçbir milletin böylesine büyük bir yargı erki yaratmadığını anlarız hemen.

Yüksek Mahkeme, hem sahip olduğu yetkilerin *doğası* hem de yargılama faaliyetinin *niteliği* itibariyle, bilinen bütün mahkemelerden daha üstün bir konuma yerleşmiştir.

Avrupa'daki bütün uygar uluslarda hükümet, bizzat kendisini ilgilendiren meselelerin çözümünü umumi mahkemelere bırakmaktan büyük rahatsızlık duymuştur her zaman. Hükümet mutlak bir güce sahip olduğu zaman duyduğu rahatsızlık da daha büyük olur doğal olarak. Buna karşın, özgürlükler alanı genişledikçe mahkemelerin yetkilerinin çerçevesi de giderek genişler; fakat Avrupa'daki hiçbir ulus, kaynağı ne olursa olsun her türlü adli meselenin kamu hukuku yargıçlarına bırakılabileceğine ihtimal vermemektedir henüz.

Amerika'da bu teori uygulamaya geçirilmiştir. Birleşik Devletler'deki Yüksek Mahkeme ülke çapında faaliyet gösteren yegâne mahkemedir.

Yüksek Mahkeme yasaların ve yapılan anlaşmaların yorumlanmasıyla yükümlüdür; deniz ticaretine dair sorunlar ile yurttaşların haklarıyla ilgili bütün sorunlar yalnızca onun yetki alanındadır. Hattâ diyebiliriz ki, Yüksek Mahkeme'nin yapısı tü-

müyle adli nitelikte olsa bile, sahip olduğu yetkiler neredeyse tamamen siyasidir. Bu mahkemenin yegâne amacı Birliğin yasalarının uygulanmasını sağlamaktır. Birlik yalnızca yönetim ile yönetilenler arasındaki ilişkileri ve ülkenin yabancılarla olan ilişkilerini düzenler. Yurttaşlar arasındaki ilişkiler ise neredeyse tümüyle Eyaletlerin egemenlik yetkisiyle düzenlenir.

Bu önemli nedene eklenmesi gereken çok daha önemli bir neden daha vardır. Avrupa'daki ülkelerde mahkemeler yalnızca yurttaşları yargılayabilir; buna karşın Birleşik Devletler'deki Yüksek Mahkeme'nin en tepedeki yöneticileri dahi yargıladığını söyleyebiliriz. Mübaşir mahkeme salonuna gelip "Davacı New York Eyaleti! Davalı Ohio Eyaleti!" diye bağırdığında, sıradan bir mahkemede olmadığınızı hemen hissedersiniz. Davacılardan birinin bir milyon kişiyi, diğer davacının ise iki milyon kişiyi temsil ettiğini düşündüğümüzde, çok sayıda yurttaşı mutlu ya da mutsuz edecek bir karar vermesi gereken yedi yargıcın omuzlarındaki sorumluluk bizi şaşırtır.

Birliğin varlığı, refahı ve barışı yedi federal yargıcın elindedir her zaman. Onlar olmadan anayasa ölü bir şeydir. Yürütme erki yasama erkinin yetki aşımlarına karşı direnmek için; yasama erki yürütme erkinin girişimlerine karşı kendini savunmak için; Birlik Eyaletlerin kendisine itaat etmesini sağlamak için; eyaletler Birliğin haksız müdahalelerini engellemek için; kamu yararı bireysel yarara karşı kendini savunmak için; koruma içgüdüsü ise demokratik belirsizlik ve istikrarsızlıklara karşı direnmek için bu yedi yargıca başvurur. Bunlar neredeyse sınırsız bir güce sahiptir; fakat bu kamuya ait bir güçtür. Kamuoyu yasalara uymayı kabul ettiği sürece, bu yargıçlar tüm gücü ellerinde bulundurur; ancak kamuoyu yasaları artık umursamadığı zaman, yargıçlar hiçbir şey yapamazlar. Bununla birlikte, kamuoyu gücü kullanılması en zor güçtür, çünkü bu gücün sınırlarının tam olarak nerede olduğunu söylemek mümkün değildir. Çoğu zaman, bu sınırların berisinde durmak ötesine geçmek kadar tehlikelidir.

Federal yargıçlar yalnızca iyi birer yurttaş, bilgili ve dürüst kişiler olmakla yetinemezler, ki bunlar bütün yargıçlarda bulunması gereken niteliklerdir. Bu yargıçlar aynı zamanda birer devlet adamı olmalıdır; yaşadıkları zamanın ruhunu kavramayı, aşılması mümkün olan engelleri aşmayı ve aşırılıklar, taşkınlıklar Birliğin egemenlik gücünü ve yasalara itaat duygusunu önüne katıp götürdüğünde akıntıya karşı durmasını bilmelidirler.

Bir devlet başkanı başarısız olduğu zaman Devlet herhangi bir zarar görmeyebilir, çünkü başkanın yalnızca sınırlı bir görevi vardır. Kongre Yanlış yola saptığında Birlik bundan etkilenmeyebilir, çünkü kongrenin üstünde, kongre üyelerini değiştirerek onun zihniyet yapısını değiştirebilen bir seçmen kitlesi vardır.

Ancak, Yüksek Mahkeme ihtiyatsız ve düzenbaz insanlardan oluşsaydı, konfederasyon büyük bir kaostan veya iç savaştan korkmakta haklı olurdu. Ayrıca, eğer yanılmıyorsak, tehlikenin asıl nedeni mahkemenin yapısından değil, bizzat federal hükümetlerin doğasından kaynaklanmaktadır. Güçlü bir yargı erki yaratmanın en çok da konfederasyon halinde biraraya gelen toplumlar için gerekli olduğunu görmüştük, zira toplumsal yapıyla çatışma ihtimali olan bireysel varlıkların en güçlü olduğu ve hükümetin maddi gücüne karşı en iyi şekilde direnebildiği tek yer konfederasyonlardır.

Ancak, bir erkin güçlü olması ne denli gerekliyse, ona büyük bir bağımsızlık ve geniş faaliyet alanı sunmak da o denli gereklidir. Bir erk ne denli güçlü ve geniş kapsamlıysa, buradan doğabilecek suiistimaller de o denli tehlikelidir. Dolayısıyla, tehlikenin kaynağı söz konusu erkin oluşumunda değil, böyle bir erkin varlığını gerekli kılan Devletin oluşumunda yatmaktadır.

Federal Anayasanın Eyaletlerin Anayasasından Üstün Olduğu Noktalar

Birliğin anayasasını Eyaletlerin anayasasıyla nasıl karşılaştırabiliriz? – Birliğin anayasasının üstünlüğünü federal yasa koyucuların

bilgeliğine bağlamak gerekir – Birliğin yasama gücü Eyaletlerin yasama gücüne kıyasla halka daha az bağımlıdır – Yürütme erki kendi faaliyet alanında daha özgürdür – Yargı erki çoğunluğun isteklerine daha az bağımlıdır – Bu durumun yarattığı pratik sonuçlar – Federal yasa koyucular demokratik hükümetlerin doğasında bulunan tehlikeleri zayıflatmışlardır; Eyaletlerin yasa koyucuları ise bu tehlikeleri arttırmışlardır.

Federal anayasa temel olarak hedeflediği amaçlar itibariyle eyaletlerin anayasasından farklıdır; fakat bu amaçlara ulaşmak için kullandığı araçlar itibariyle eyaletlerin anayasasına çok yakın durur. Hükümetlerin hedefi farklıdır, fakat hükümet biçimleri aynıdır. Bu özel bakış açısından hareketle, federal anayasa ile eyalet anayasasını verimli bir şekilde karşılaştırabiliriz.

Federal anayasanın bütün eyalet anayasalarından üstün olduğunu düşünüyorum. Bu üstünlüğün birçok nedeni vardır.

İlk olarak, Birliğin mevcut anayasası birçok eyaletin anayasasından sonra hazırlanmıştır; dolayısıyla, kazanılmış deneyimlerden yararlanma imkânı olmuştur. Buna karşın, federal anayasanın oluşturulduğu tarihten itibaren, Amerikan federasyonuna 11 yeni eyaletin katıldığını ve bunların kendilerinden önceki eyaletlerin anayasalarında bulunan kusurları azaltmak yerine arttırdığını düşünürsek, burada sunduğumuz nedenin yalnızca ikincil bir neden olduğunu kabul ederiz.

Federal anayasanın üstünlüğünün en önemli nedeni yasa koyucuların karakterinde yatmaktadır.

Anayasanın oluşturulduğu dönemde, konfederasyonun kısa zamanda parçalanacağı düşünülüyordu; bu parçalanmaya herkes âdeta kesin gözüyle bakıyordu. Böyle kritik bir noktada, halk en çok değer verdiği insanları seçti –bunlar en sevilen insanlar olmasa bile.

Daha önceki sayfalarda, Birliğin yasa koyucularının hemen hepsinin bilgelikleriyle ve özellikle de vatanseverlikleriyle dikkat çektiklerini yazmıştım.

Bu yasa koyucular toplumsal bir bunalım ortamında yetişmişlerdi ve bu bunalım süresince özgürlük düşüncesi güçlü ve hâkim bir otoriteyle sürekli bir mücadele içerisindeydi. Mücadele sona erdiğinde, halk kışkırtılmış duygularla artık var olmayan tehlikelere karşı mücadeleye kendini kaptırmışken, yasa koyucular artık durmaları gerektiğini bilmişlerdir; daha sakin ve etkili bir gözle ülkelerine bakmış, mutlak bir devrimin tamamlandığını görmüş ve bundan sonra halkı tehdit edebilecek tehlikelerin yalnızca özgürlüğün suiistimal edilmesinden kaynaklanabileceğini anlamışlardır. Düşündükleri şeyi söyleme cüretini göstermişlerdir, zira kalplerinin derinliklerinde yatan güçlü ve samimi özgürlük aşkını hissetmişlerdir; bu özgürlüğün sınırlandırılması gerektiğini söyleyebilmişlerdir, çünkü onun tümüyle yok olmasını istemediklerinden emindirler.[35]

---

[35] O dönemde, anayasayı yazan kişiler arasındaki en etkili isimlerden biri olan Alexandre Hamilton *Federalist*'in 71. sayısında şu metni yayımlamaktan çekinmemiştir:

"Şunu biliyorum ki, yürütme gücünün ancak halkın veya yasamanın isteklerine köle gibi boyun eğmek koşuluyla yaklaşabileceği insanlar var; fakat bu kişilerin, halkın refahını sağlayacak araçlar konusunda olduğu gibi hükümetle ilgili her türlü konuda da yeterince bilgili olmadıklarını düşünüyorum.

Halkın düşünceleri makul ve olgun olduğu takdirde, kendi işlerini emanet ettiği kişilerin faaliyetlerine yön vermesi cumhuriyetçi bir anayasa oluşturmanın doğal bir sonucudur. Fakat cumhuriyetçi ilkeler, halkın en küçük isteklerine karşılık verilmesini gerektirmez; halkın duygularını okşayarak onun çıkarlarına ihanet eden kişilerin eliyle çoğunluğun benimseyebileceği bütün anlık isteklere boyun eğmek için can atmayı gerektirmez.

Genel olarak, halkın tek isteğinin herkesin iyiliği olduğu doğrudur; ama bu iyiliğe ulaşmaya çalışırken yanlış yollara savrulur genellikle. Eğer halka, ulusal bir refah ortamı yaratmak için kullanılacak araçlar konusunda her zaman sağlıklı düşündüğünü söylersek, halkın sağduyusu onun birtakım dalkavukluklara iyi bir gözle bakmasını engeller; zira halk bazen yanlış yapabileceğini tecrübeyle bizzat görmüştür. Bizi

Eyalet anayasalarının çoğu Temsilciler Meclisi'ne yalnızca bir yıllık, Senato'ya ise iki yıllık bir himaye süresi tanımaktadır. Yasama organının üyeleri kendilerini oluşturan bileşenlerin en küçük isteklerine bile sıkı bir biçimde bağlıdırlar her zaman.

Birliğin yasa koyucuları yasama erkinin aşırı bir bağımlılık içerisinde olmasının, bir yandan bütün erklerin kaynağını ve diğer yandan bizzat hükümeti doğrudan doğruya halka dayandırmak suretiyle temsiliyet sisteminin temel niteliklerini bozacağını düşünmüşlerdir.

Yasa koyucular, milleti temsil eden vekillerin daha özgür bir biçimde hareket edebilmesi için, seçim sisteminin vekillere sunduğu himayenin süresini arttırmışlardır.

Federal anayasa, farklı eyalet anayasaları gibi, yasama erkini iki kısma ayırmıştır. Ancak Eyaletlerde yasama erkinin bu iki kısmı aynı unsurlardan ve aynı seçim sistemine göre oluşturulmuştur. Bunun sonucunda, çoğunluğun iradesi ve arzuları kendini rahatlıkla açığa vurmuş ve yasama organının her iki kısmında kendine uygun bir organ ve enstrüman bulmuştur kısa sürede. Bu durum yasaların sertlik ve acelecilik içerisinde hazırlanmasına neden olmuştur.

---

asıl şaşırtması gereken, halkın birtakım asalakları ve düzenbazları peşine taktığında; açgözlü ve ne yapacağını bilmeyen birçok insanın kurduğu tuzaklarla çevrili olduğunda; lâyık olmadan güvenini kazanan ya da lâyık olmayı umursamadan sırf güvenini kazanmaya çalışan insanların oyunlarıyla her gün hayal kırıklığına uğradığında yanılmış olabileceğini pek düşünmemesidir.

Halkın gerçek çıkarları onun istekleriyle çeliştiği zaman, bu çıkarları korumak için halk tarafından seçilen insanların görevi, halkı bir anlığına kurban konumuna düşüren yanlışlara karşı savaşmak ve böylelikle kendini tanıması ve olayları soğukkanlılıkla değerlendirmesi için halka zaman kazandırmaktır. Birçok kez görülmüştür ki, kendi yaptığı hataların ölümcül sonuçlarından kurtarılan bir halk, halka hizmet etmek uğruna onun tepkisini çekmeyi göze alabilen insanlara duyduğu minnettarlığı göstermek için görkemli anıtlar inşa etmekten mutluluk duymuştur."

Federal anayasa da halkın oylarından iki ayrı yasama meclisi çıkarmıştır; fakat bunların seçilme koşullarını ve seçim yöntemini birbirinden ayırmıştır; bunu yapmasındaki amaç, bazı ülkelerdeki gibi yasama erkinin iki kolundan birinin diğeriyle aynı şeyleri temsil etmesi durumunda, en azından bu kollardan birinin diğerinden daha büyük bir bilgeliğe sahip olmasıdır.

Senatör olmak için olgun bir yaşta olma şartı konulmuştur ve bu durum Senato'yu seçme yetkisi olan ve az sayıda üyeden oluşan seçkin bir meclis haline getirmiştir.

Demokrasiler bütün toplumsal gücü yasama organının elinde toplama eğilimindedir doğal olarak. Yasama organı kaynağını doğrudan doğruya halktan alan bir erk olduğundan, aynı zamanda halkın gücünü en üst düzeyde paylaşan erktir. Dolayısıyla yasama erkinde her türlü otoriteyi kendi içinde toplama yönünde doğal bir eğilim olduğunu görüyoruz.

Erklerin bu şekilde bir noktada toplanması, bir yandan işlerin sağlıklı bir biçimde yürümesine engel olurken, diğer yandan çoğunluğun zorbalığına yol açar.

Eyaletlerdeki yasa koyucular demokrasinin barındırdığı bu dürtülere kendilerini kaptırmışlardır sıklıkla; Birliğin yasa koyucularıysa bunlara karşı cesaretle mücadele etmiştir hep.

Eyaletlerdeki yürütme erki, görüntü itibariyle yasama organıyla aynı düzeyde yer alan ama aslında onun arzularının pasif ve kör bir enstrümanı olan bir yüksek görevlinin elindedir. Peki bu durumda gücünü nereden alacak? Görev süresinden mi? Pek sayılmaz, çünkü genellikle yalnızca bir yıllığına atanmıştır. Yetkilerinden mi alacak gücünü? Hayır, zira neredeyse hiçbir yetkisi yoktur. Yasama organı, kendi bünyesinde kurulan özel komisyonları yasaları uygulamakla görevlendirmek suretiyle, yürütme erkini tümüyle etkisiz kılabilir. Yasama organı eğer isterse yürütme erkinin görevlerini elinden alarak onu ortadan kaldırabilir.

Federal anayasa yürütme erkinin tüm yetkilerini ve tüm sorumluluklarını tek bir kişinin elinde toplamıştır. Başkana dört

yıllık bir görev süresi vermiştir; başkanın yöneticiliği süresince kendi başına faaliyette bulunmasını garanti altına almıştır; başkanın hitap ettiği bir hedef kitlesi oluşturmuş ve onu veto yetkisiyle donatmıştır. Kısaca söylemek gerekirse, federal anayasa yürütme erkinin faaliyet alanını özenle belirledikten sonra, bu faaliyet alanı içerisinde ona güçlü ve özgür bir konum vermeye çalışmıştır, mümkün olduğu ölçüde.

Bütün erkler arasında, yargı erki, eyalet anayasaları içerisinde yasama organına en çok bağımlı olan erktir.

Bununla birlikte, bütün Eyaletlerde, yasama organı yargıçlarla ilgili meseleleri çözme konusunda hâkim bir konuma sahiptir ve bu durum yargıçları onun doğrudan etkisine maruz bırakır.

Bazı Eyaletlerde yargıçlar yalnızca belli bir süreliğine atanırlar ve bu onların gücünün ve özgürlüğünün önemli bir kısmını ellerinden alır.

Bazı Eyaletlerde ise yasama erki ile yargı erkinin tümüyle iç içe geçtiğini görürüz. Sözgelimi, New York senatosu bazı davalarda Eyaletin yüksek mahkemesi olarak hareket eder.

Buna karşın, federal anayasa yargı erkini tüm diğer erklerden ayırmaya özen göstermiştir. Ayrıca faaliyetlerini sabitlemek ve onları azledilmez kılmak suretiyle yargıçları bağımsız hale getirmiştir.

Bu farklılıkların pratik sonuçlarını görmek kolaydır. Her dikkatli gözlemci için, Birliğin faaliyetlerinin diğer tüm Eyaletlerin faaliyetlerinden daha iyi yönetildiği açıktır.

Federal hükümet işleyiş itibariyle Eyalet hükümetlerinden daha doğru ve daha ölçülüdür. Bakış açısı daha bilgecedir, projeleri daha kalıcı ve bilinçlidir, alınan önlemlerin hayata geçirilmesi noktasında daha kabiliyetli, daha kararlı ve daha dirençlidir.

Bu bölümü özetlemek için birkaç sözcük yeterlidir.

Demokrasilerin varlığını tehdit eden iki büyük tehlike vardır: 1- Yasama erkinin tümüyle seçmenlerin irade ve arzularına

bağımlı kılınması. 2- Bütün hükümet erklerinin yasama erkinde toplanması.

Eyaletlerin yasa koyucuları bu tehlikelerin büyümesine yol açmıştır. Birliğin yasa koyucuları ise bu tehlikeleri azaltmak için ellerinden geleni yapmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Federal Anayasasını Diğer Bütün Federal Anayasalardan Ayıran Farklar

Amerikan konfederasyonu görünüşte diğer konfederasyonlara benzer – Ancak yarattığı sonuçlar farklıdır – Bu nereden kaynaklanmaktadır? – Amerikan konfederasyonu hangi açılardan diğer federasyonlardan ayrılır? – Amerikan hükümeti federal bir hükümet değildir; bütünlük arz etmeyen ulusal bir hükümettir.

Amerika Birleşik Devletleri dünyadaki ilk ve tek konfederasyon örneği değildir. Antik dönemler bir yana, modern Avrupa birçok konfederasyon yaratmıştır. İsviçre, Germen İmparatorluğu ve Hollanda Cumhuriyeti geçmişte birer konfederasyondu veya halihazırda birer konfederasyondur.

Bu ülkelerin anayasalarını incelediğimizde, anayasa tarafından federal hükümete verilen yetkilerin, Amerikan anayasası tarafından Birleşik Devletler hükümetine verilen yetkilerle hemen hemen aynı olduğunu görmek bizi şaşırtacaktır. Tıpkı Amerikan anayasası gibi, adını verdiğimiz ülkelerin anayasaları merkezî otoriteye savaş ve barış yapma, insan ve para toplama, genel ihtiyaçları karşılama ve ulusun genel çıkarlarını belirleme yetkilerini vermektedir.

Bununla birlikte, birbirinden farklı olan bu ülkelerde federal hükümet hemen her zaman güçsüz ve etkisiz kalmaktadır; oysaki Birlikteki federal hükümet kolay ve etkin bir biçimde işlerini yürütmektedir.

İlk Amerikan Birliği hükümetin aşırı derecede zayıf olmasından dolayı ayakta kalamamıştır; ancak çok zayıf olan bu hükümet bugünkü federal hükümet kadar geniş hak ve yetkile-

re sahip olmuştur. Hattâ bazı açılardan, o dönemdeki hükümetin ayrıcalıklarının daha büyük olduğu söylenebilir.

Birleşik Devletler'in mevcut anayasasında ilk bakışta dikkati çekmeyen ama etkisi derin bir biçimde hissedilen bazı yeni ilkeler bulunmaktadır. İlk bakışta daha önceki federal anayasalarla karıştırılması mümkün olan bu anayasa aslında tümüyle yeni bir teori üzerine kuruludur ve bu teori günümüzdeki siyaset bilimi içerisinde büyük bir keşif olarak görülmelidir.

1789 tarihinde oluşturulan Amerikan konfederasyonundan önceki bütün konfederasyonlarda, ortak bir amaç etrafında biraraya gelen halklar federal bir hükümetin yasalarına itaat etmeyi kabul etmişlerdir; fakat kendi hâkimiyet alanlarında Birliğin yasalarının uygulanma sürecini yönetme ve denetleme hakkını saklı tutmuşlardır.

1789 yılında birleşen Amerikan eyaletleri yalnızca federal hükümetin kendilerine birtakım yasalar dikte etmesini değil, aynı zamanda bu yasaları bizzat uygulamasını kabul etmişlerdir.

Her iki durumda da aynı hukuk söz konusudur; farklı olan tek şey bu hukukun uygulanma biçimidir. Ancak bu yegâne fark büyük çok büyük sonuçlar doğurmaktadır.

Bugünkü Amerikan Birliğinden önceki bütün konfederasyonlarda, federal hükümet, ihtiyaçlarına cevap verebilmek amacıyla eyalet hükümetlerine başvuruyordu. Yazılı bir yasa bu hükümetlerden birini tatmin etmediği zaman, o hükümet söz konusu yasaya uymayabiliyordu. Eğer hükümet güçlüyse savaşmayı seçiyordu; ama eğer zayıfsa, kendi yasalarına dönüşen Birliğin yasalarına yönelik direnci hafifletiyor, güçsüzlüğünü ileri sürüyor ve eylemsizliğe başvuruyordu.

Bu nedenle, şu iki durumdan birinin yaşandığı görülmüştür sıklıkla: Biraraya gelen halkların en güçlüsü, federal otoritenin yetkilerini eline alarak, kendi adıyla tüm diğer halklara hükmediyordu;[36] ya da federal hükümet kendi güçleriyle baş başa bı-

[36] Eski Yunan'da, Filippos anfiktiyonların (temsilciler) kararlarını uy-

rakılıyordu, ki bu durumda konfederasyonlar arasında kaos yaşanıyor ve Birlik hareket edemez hale geliyordu.[37]

Amerika'daki Birlik eyaletleri değil, sıradan yurttaşları yönetir. Sözgelimi, vergi toplamak istediğinde Massachusetts hükümetine değil, bizzat Massachusetts'teki yurttaşlara başvurur. Eski federal hükümetlerin karşısında halklar vardı; Birlik hükümetinin karşısında ise bireyler vardır. Birlik hükümeti gücünü başka yerden değil, bizzat kendisinden alır. Kendine ait yöneticileri, kendi mahkemeleri, kendi yargı görevlileri ve kendi ordusu vardır.

Hiç kuşkusuz, ulusal bilinç, kolektif arzular ve her bir eyaletteki yerel tutumlar bu şekilde oluşturulmuş bir federal iktidarın kapsamını daraltma ve onun isteklerine karşı direnç noktaları yaratma eğilimindedir. Kendi egemenlik alanında kısıtlanmış olan bir eyalet, tam bir egemenliğe sahip olandan daha güçsüzdür; fakat bu federatif sisteme içkin olan bir kusurdur.

Amerika'da her bir eyaletin direnme olanağı ve çabası çok daha sınırlıdır; eğer bu yönde bir düşüncesi varsa, Birliğin yasalarını açıkça çiğnemeden, yargı sisteminin olağan seyrini bozmadan, isyan bayrağını açmadan bu düşüncesini hayata geçiremez; kısaca söylemek gerekirse, bir anda aşırı uçlarda gezinen bir taraf haline gelmelidir ki, uzun zamandır insanlar böyle bir şeyden kaçınmaktadır.

Eski konfederasyonlarda Birliğe verilen haklar onu güçlü kılan bir araç değil, birer savaş nedeniydi, zira bu haklar Birliğin gereksinimlerini arttırıyordu, ama kendini başkalarına kabul

---

gulamaya çalıştığında aynı durum yaşanmıştır. Hollanda eyaletinin yasa yapma yetkisini belinde bulundurduğu Hollanda Cumhuriyeti'nde de aynı şey olmuştur. Aynı durum günümüzde Germenlerin yönetimi altında yaşanmaktadır. Avusturya ve Prusya Diyet Meclisi'nin üyelerini kendileri seçmişlerdir ve bütün konfederasyona onun adına hükmetmektedirler.

[37] İsviçre konfederasyonunda her zaman böyle olmuştur. Yüzyıllar önce, İsviçre komşularının hırsları olmadan var olamazdı.

ettirmek için gereken araçlarda bir iyileşme yaratmıyordu. Bu nedenle, neredeyse her zaman, federal hükümetlerin gerçek zayıflığının bizzat kendi nominal güçlerinden dolayı arttığı görülmüştür.

Amerikan Birliğinde ise durum farklıdır. Sıradan hükümetlerin çoğunluğu gibi, federal hükümet kendisine uygulama yetkisi verilen her şeyi yapabilir.

İnsan aklı şeyleri kelimelerden daha kolay yaratır; çok sayıda uygunsuz kavramın ve eksik ifadenin kullanılması buradan kaynaklanır.

Birçok ulus kalıcı bir birlik oluşturur ve üstün bir otorite yaratır; bu otorite, sıradan yurttaşların üzerinde herhangi bir etkisi olmamakla birlikte (tıpkı ulusal bir hükümetin yapacağı gibi), biraraya gelen her bir halk üzerinde bir bütün olarak etkilidir.

Diğer hükümet biçimlerinden çok farklı olan bu hükümet Federal adını almaktadır.

Burada, birçok halkın bazı ortak çıkarlar konusunda gerçek bir birlik oluşturduğu, ama tüm diğer çıkarlar konusunda birbirinden bağımsız kalıp yalnızca konfederasyon halinde birleştiği bir toplum biçimiyle karşı karşıyayız.

Merkezî otorite burada aracısız bir biçimde yönetilenler üzerinde etkili olur; ulusal hükümetlerin yaptığı gibi onları kendi başına yönetir ve yargılar; fakat bunu yalnızca dar bir çerçeve içerisinde yapabilir. Kuşkusuz bu federal bir hükümet değildir; bütünlük arz etmeyen ulusal bir hükümettir. Bu durumda, ne federal ne de ulusal olan bir hükümet biçimi oluşturulmuştur; fakat bunun ilerisine geçilmemiştir ve dolayısıyla, yaratılan yeni şeyi ifade edecek olan yeni sözcük henüz bulunmamıştır.

Bu yeni konfederasyon biçimini hiç tanımadıkları için bütün Birlikler sivil savaşa, köleliğe ya da devinimsizliğe sürüklenmiştir. Birlikleri oluşturan halklar yaşadıkları sorunlara birtakım çareler bulabilecek kadar bilge ya da bu çareleri hayata geçirecek kadar cesur olamamışlardır.

İlk Amerikan Birliği de aynı sorunları yaşamıştır. Ancak Amerika'daki konfedere eyaletler, bağımsızlığa ulaşmadan önce, uzun bir süre boyunca aynı imparatorluğun parçası olmuşlardır. Dolayısıyla kendi kendilerini bağımsız olarak yönetme alışkanlığından henüz uzaktılar ve ulusal düşünceler yeterince kökleşmemişti. Dünyanın geri kalanından daha ileri olan bu eyaletler kendi aralarında eşit bir bilinç düzeyindeydiler ve normalde halkların federal otoritenin genişlemesine karşı çıkmasına neden olan duygular henüz zayıftı, ki yurttaşlar arasındaki en büyük şahsiyetler bu duygulara karşı savaşmışlardır. Amerikalılar bir yandan kötü şeylerin varlığını hissederken, diğer yandan bunları iyileştirecek çareleri de kararlılıkla aramışlardır. Yasalarını düzeltmiş ve ülkelerini kurtarmışlardır.

Federatif Sistemin Genel Avantajları ve Amerika'ya Sunduğu Özel Yararlar

Küçük ulusların mutluluğu ve özgürlüğü – Büyük ulusların gücü – Büyük imparatorluklar uygarlığın gelişmesini destekler – Ulusların refahını yaratan ilk unsur güçtür genellikle – Federatif sistemin amacı, halkların yaşadığı toprakların büyüklüğünden veya küçüklüğünden aldıkları avantajları birleştirmektir – Birleşik Devletler'in bu sistemden elde ettiği avantajlar – Yasalar halkın ihtiyaçlarına uyum sağlar; ancak halklar yasaların gereklerine uymazlar – Amerikan halklarında özgürlüğün işleyişi, ilerleyişi, yararları ve kullanım biçimi – Birlikteki toplumsal anlayış yerel vatanseverliğin bir özetidir *yalnızca – Düşünceler ve şeyler Birleşik Devletler topraklarında özgürce dolaşır – Birlik küçük bir ulus gibi özgür ve mutludur; büyük bir ulus gibi saygı görür.*

Küçük uluslarda toplumun etkili bakışları her şeye nüfuz eder; daha iyiye gitme düşüncesi en küçük ayrıntılara kadar iner; halkın ihtiras ve tutkuları zayıflığı nedeniyle bir hayli ılımlı olduğundan, gösterdiği çabalar ve kullandığı kaynaklar neredeyse tümüyle onun içsel iyiliğine yönelir ve boş bir gurur içe-

risinde yok olup gitmez. Ayrıca, burada her bir bireyin yetileri genellikle sınırlı olduğundan, arzuları da aynı şekilde sınırlıdır. Zenginliklerin mütevazı olması koşulları hemen hemen eşit kılar; yaşamsal değerler sade ve sakin bir görünüm arz eder. Böylelikle, her şey hesaba katıldığında, farklı duygu ve düşünce düzeyleri göz önüne alındığında, büyük uluslara kıyasla küçük uluslarda genellikle daha büyük bir rahatlık, yoğunluk ve sakinlik olduğunu görürüz.

Küçük bir ulusta zorbalık baş gösterdiğinde, diğer yerlere kıyasla orada pek bir rahatlık bulamaz, zira dar bir çerçeve içerisinde hareket ettiğinden, o çerçeve içerisinde bulunan her şeye ulaşır. Herhangi bir büyük nesneye ulaşamadığı için çok sayıda küçük nesneyle meşgul olur; hem tehlikeli ve şiddetli hem de can sıkıcı ve tedirgin edici görünür. Bizzat kendisine ait bir alan olan siyasal dünyayı aşar ve özel hayata nüfuz eder. Davranışlardan sonra duyguları da yönetmek ister; Devletten sonra aileleri de idare etmek ister. Fakat bu nadiren olur. Gerçeği söylemek gerekirse, özgürlük küçük toplumların doğal varlık koşulunu oluşturur. Buralarda hükümet insanların ihtirasları için pek de çekici gelmez; tek tek bireylerin sahip olduğu olanaklar daha sınırlıdır ve bu nedenle hâkim gücün tek bir kişinin elinde toplanması zordur. Böyle bir şey olduğu zaman, yönetilenlerin biraraya gelmesi ve ortak bir çabayla hem zorbayı hem de zorbalığı alaşağı etmesi zor olmaz.

O halde, küçük uluslar her zaman siyasal özgürlüğün beşiği olmuşlardır. Kimi zaman bu ulusların çoğunluğu büyürken bu özgürlüğü kaybetmiştir; bu durum, özgürlüğün halkın bizzat kendisine değil, onun küçük olmasına bağlı olduğunu çok iyi göstermektedir.

Dünya tarihi uzun bir süre boyunca cumhuriyet olarak kalmayı başaran büyük bir ulus örneği sunmamaktadır;[38] demek

[38] Burada sözünü ettiğim şey küçük cumhuriyetlerden oluşan bir konfederasyon değil, büyük ve yekpâre bir cumhuriyettir.

ki böyle bir şeyin olması mümkün değildi. Bana gelince, insanın mümkün olan şeyleri sınırlandırmak ve geleceği şimdiden yargılamak istemesinin büyük bir düşüncesizlik olduğuna inanıyorum; zira gerçek ve mevcut olan her zaman insanın elinden kaçar ve insan çok iyi bildiği şeylerin ortasında hazırlıksız yakalanır çoğu kez. Kesin olarak şunu diyebiliriz ki, küçük bir cumhuriyete kıyasla, büyük bir cumhuriyetin varlığı tehlikelere daha açık olacaktır her zaman.

Cumhuriyetler için ölümcül nitelikte olan bütün hırs ve arzular toprakların büyümesiyle birlikte büyür; buna karşın, onlar için birer dayanak oluşturan değerler ve erdemler aynı ölçüde büyümezler.

Devletin güçlenmesiyle birlikte bireylerin hırsları da güçlenir; birbirine karşı olan tarafların gücü ise izledikleri amacın önemiyle birlikte artar; fakat yıkıcı hırslara karşı savaşan vatan sevgisi büyük bir cumhuriyette küçük bir cumhuriyettekinden daha güçlü değildir. Hattâ vatan sevgisinin büyük cumhuriyetlerde daha az gelişmiş ve daha güçsüz olduğunu kanıtlamak mümkündür. Büyük zenginlikler ve derin sefaletler, gücün birtakım ellerde toplanması, manevi ve ahlâki yozlaşma, bireysel bencillikler ve birbiriyle çatışan karmaşık çıkarlar hemen her gün Devletin büyüklüğünden doğan felâketlerdir. Bunların çoğu bir monarşinin varlığına hiçbir zarar vermez; hattâ bazıları monarşinin daha uzun yaşamasına katkıda bile bulunabilir. Ayrıca monarşilerde, hükümet kendine has bir güce sahiptir; halkı kullanır ama ona bağımlı olmaz; halk ne denli büyükse hükümdar da o denli güçlüdür. Ancak bir cumhuriyet hükümetinin bu tür tehlikelere karşı başvurabileceği tek şey çoğunluğun desteğidir. Ne var ki, eşit bir orantıyla bakıldığında, bu güç unsuru büyük bir cumhuriyette küçük bir cumhuriyettekinden daha güçlü değildir. Bu bağlamda, saldırı araçları nicelik ve nitelik olarak sürekli artarken, direnme gücü aynı düzeyde kalmaktadır; hattâ direnme gücünün azaldığı bile söylenebilir, çünkü

halk ne denli kalabalıksa, düşünceler ve çıkarlar ne denli farklıysa, yekpâre bir çoğunluk oluşturmak da o denli zordur.

Ayrıca, insana özgü hırsların yalnızca izlenen amacın büyüklüğüyle değil, aynı zamanda bu hırslara sahip bireylerin çokluğuyla orantılı olarak yoğunlaştığını fark etmişizdir. Kendisiyle aynı coşkuyu paylaşan bir kalabalığın içindeyken, yalnız olduğu zamana kıyasla daha çok heyecanlanmayan kimse yoktur. Büyük bir cumhuriyetteki siyasal hırslar, hem bu hırsların izlediği hedefler büyük olduğu için, hem de milyonlarca insan o hırsları aynı anda ve aynı şekilde hissettiği için karşı konulmaz hale gelirler.

O halde, genel olarak şunu söyleyebiliriz ki, insanların mutluluğuyla ve özgürlüğüyle en çok zıtlaşan şey büyük imparatorluklardır.

Bununla birlikte, büyük Devletlerin kendine özgü avantajları vardır ve bunları kabul etmek gerekir. Burada sıradan insanlardaki başarma arzusu diğer yerlere kıyasla daha güçlü olduğu gibi, zafer ve gurur duygusu da bazı insanlarda daha güçlüdür; bu insanlara göre, büyük bir halkın takdir duygularında, harcadıkları çabalara değen ve onları bir bakıma olduklarından daha üstün bir noktaya taşıyan bir şeyler vardır. Böyle bir ortamda düşünme eylemi daha hızlı ve daha güçlü bir itkiye sahiptir; fikirler daha özgür bir biçimde dolaşır; büyük şehirler insan aklının bütün yaratımlarının biraraya gelip ışık saçtığı birer entelektüel merkez gibidir. Bu durum, büyük ulusların aydınlanmaya ve uygarlığın büyük davasına küçük uluslara kıyasla daha büyük katkılarda bulunmalarının nedenini açıklamaktadır. Şunu da eklemek gerekir ki, büyük keşifler ulusal güçlerin gelişmesini gerektirir ki, küçük bir ülkenin hükümeti böyle bir şeyi başaramaz. Büyük uluslarda hükümetlerin geliştirdiği genel düşünceler daha çoktur; bu hükümetler eskilerin alışkanlıklarından ve yerel bencilliklerden daha kolay kurtulurlar; düşünceleri daha büyük bir deha içerir ve hareketleri daha cesurdur.

Küçük uluslarda içsel mutluluk daha bütünlüklü ve daha yaygındır –bu uluslar barış içinde kaldıkları müddetçe. Ancak, savaş durumu büyük uluslara kıyasla küçük uluslara daha çok zarar verir. Büyük uluslarda sınırların geniş olması kimi zaman büyük halk kitlelerinin yüzyıllar boyunca tehlikelerden uzak kalmasını sağlar. Halkın çoğunluğu için savaş yıkımdan ziyade bir tür hastalıktır.

Ayrıca, birçok konuda olduğu gibi bu konuda da geri kalan her şeye hâkim olan bir düşünce vardır: Mecburiyet düşüncesi.

Eğer dünya üzerinde büyük uluslar olmasaydı, sadece küçük uluslar olsaydı, hiç kuşkusuz insanlık daha mutlu ve daha özgür olurdu; fakat büyük ulusların var olmasını engellemek söz konusu değildir.

Bu durum dünyada yeni bir ulusal refah faktörü ortaya çıkarmaktadır ve o da güçtür. Eğer her an parçalanma ya da fethedilme tehlikesiyle karşı karşıyaysa, bir ülkenin mutluluk ve rahatlık görüntüsü sergilemesinin ne önemi var? Eğer başka bir ülke denizlere hâkimse ve bütün pazarlarda kendi kurallarını uyguluyorsa, o mutlu ve rahat ülkenin üretici ya da tüccar olması neye yarar? Küçük uluslar çoğu zaman zavallı konumundadırlar, ama küçük oldukları için değil, güçsüz oldukları için. Büyük uluslar zenginleşir, ama büyük oldukları için değil, güçlü oldukları için. Dolayısıyla güçlü olmak uluslar için mutluluğun ve hattâ var olmanın ilk koşullarından biridir genellikle. Bunun sonucu olarak, özel durumlar bir yana bırakılırsa, küçük uluslar er ya da geç şiddet yoluyla ya da kendi iradeleriyle büyük uluslar halinde biraraya gelirler her zaman. Kendine yetemeyen veya kendisini savunamayan bir halkın durumundan daha üzücü bir şey düşünemiyorum.

Federatif sistem, ulusların büyük ya da küçük olmasının sunduğu farklı avantajları biraraya getirmek amacıyla doğmuştur.

Amerika Birleşik Devletleri'ne bir göz atmak, federatif sistemi benimsemelerinin kendilerine sunduğu bütün yararları görmek için yeterlidir.

Merkezîleşmiş büyük uluslarda, yasa koyucular yasalara ortak bir nitelik kazandırmak durumundadır; öyle ki farklı mekânlarda yaşamak ya da farklı alışkılara sahip olmak bunu herhangi bir şekilde etkilememelidir. Yasa koyucular çok özel durumları bilmediklerinden, yalnızca genel ilkelere göre hareket edebilirler. Bu durumda insanlar yasa koyucunun belirlediği kurallara uymak zorunda kalırlar, zira yasa koyucu kendini insanların ihtiyaçlarına ve alışkılarına uyduramaz; bu da büyük sorunlara ve felâketlere yol açan önemli nedenlerden biridir.

Konfederasyonlarda bu tür olumsuzluklar yoktur; kongre toplumsal yaşamın temel kurallarını belirler; buna dair bütün ayrıntılar ise yerel yasama organlarına bırakılır.

Egemenlik hakkının bölüştürülmesinin Birliği oluşturan Eyaletlere ne gibi avantajlar sunduğunu tasavvur etmek zordur. Kendini savunma ya da topraklarını büyütme kaygısının söz konusu olmadığı bu küçük toplumlarda (Eyaletler), halkın bütün gücü ve bireylerin bütün enerjisi içerideki koşulların daha çok iyileştirilmesine yönelir. Her eyaletteki merkezî hükümet yönetilenlerin yambaşında olduğundan, her geçen gün ortaya çıkan yeni ihtiyaçları bizzat görmektedir. Bu nedenle her yıl yeni planların ortaya çıktığını görürüz: Yerel meclislerde ya da Eyaletin yasama organında tartışılan ve ardından basın yoluyla duyurulan bu planlar bütün toplumun dikkatini çeker ve yurttaşları harekete geçirir. Daha ileriye gitme arzusu Amerikan cumhuriyetlerini sürekli bir kazan gibi kaynatır, ama onları herhangi bir şekilde karmaşaya sürüklemez; güçlü olma arzusu yerini mutluluk isteğine bırakır ki, mutluluk isteği daha sıradan ama daha tehlikesiz bir tutkudur. Yeni Dünya'daki cumhuriyetçi yönetimlerin varlığının ve yaşam süresinin federatif sistemin varlığına ve yaşam süresine bağlı olması düşüncesi Amerika'da çok yaygın bir düşüncedir. Güney Amerika'daki yeni eyaletlerin içine düştükleri sefaletin, esas olarak, egemenlik hakkını bölüştürmek yerine büyük cumhuriyetler kurma isteğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Birleşik Devletler'de cumhuriyetçi hükümet sistemine yönelik pratiklerin komünlerde ve yerel meclislerde ortaya çıktığı tartışılmazdır. Sözgelimi, bir kanal açmanın ya da bir yol yapmanın büyük bir siyasal faaliyet olduğu; Eyalet içerisinde paralı bir ordunun ya da desteklenecek bir savaşın olmadığı; Eyaleti idare edenlerin büyük zenginlikler ya da şan ve şöhret kazanamadığı Connecticut gibi küçük bir eyalette, cumhuriyetten daha doğal ve eşyanın tabiatına daha uygun bir şey düşünülemez. Nitekim, bu cumhuriyet düşüncesi, özgür bir halka ait olan bu değerler ve alışkılar, farklı eyaletlerde ortaya çıktıktan sonra zahmetsiz bir biçimde bütün ülkede hayata geçirilmiştir. Birlikteki toplumsal anlayış bir bakıma yerel bölgelerdeki vatanseverliğin bir özetinden başka bir şey değildir. Birleşik Devletler'deki her yurttaş, deyim yerindeyse, yaşadığı küçük cumhuriyetin kendisine esinlediği düşünceleri ortak vatan sevgisine aktarmaktadır. Her yurttaş Birliği savunmak suretiyle yaşadığı kantonun refahını, oradaki işleri yönetme hakkını ve kendisini de zenginleştirecek olan ilerlemeye yönelik projeleri gerçekleştirme ümidini savunmaktadır; genel olarak, ülkenin ortak çıkarlarından ve ulusun ihtişamından ziyade, tek tek yurttaşları ilgilendiren şeyleri savunmaktadır.

Bir yandan insanların zihniyet yapısı ve savundukları değerler –başka insanlara kıyasla– büyük bir cumhuriyeti ilerletme noktasında onları daha başarılı kılarken, diğer yandan federatif sistem bu tür çabaları iyiden iyiye kolaylaştırmıştır. Bütün Amerikan eyaletlerinin biraraya gelerek meydana getirdiği konfederasyon, büyük insan yığınlarından oluşan birçok toplumun barındırdığı olumsuzlukları taşımamaktadır. Kapsam itibariyle bakıldığında, Birlik büyük bir cumhuriyettir; fakat buradaki hükümetin görevlerinin çok sınırlı olmasından dolayı, Birliği küçük bir cumhuriyete benzetebiliriz. Birliğin faaliyetleri önemlidir, fakat çok sınırlı sayıdadır. Birliğin egemenliği tam ve kısıtsız olmadığı için, bu egemenliğin kullanılması özgürlükler açısından hiçbir tehlike içermemektedir. Ayrıca bu kullanım,

büyük cumhuriyetler için çok tehlikeli olan, güce ve ihtişama yönelik sınırsız tutkular yaratmamaktadır. Her şeyin mutlaka ortak bir noktada toplanması gibi bir zorunluluk olmadığından, Birlik içerisinde devasa metropoller, sınırsız zenginlikler, büyük sefaletler ya da ani devrimler görülmemektedir. Politik hırslar bir alev fırtınası gibi aniden bütün ülkeyi sarmak yerine, her bir eyaletin çıkarları ve özel arzuları karşısında kırılmaktadır.

Bununla birlikte, Birlik içerisinde, tek ve bütün bir ulusta olduğu gibi, şeyler ve düşünceler özgür bir dolaşım sergiler. Girişim ruhunu engelleyebilecek hiçbir şey yoktur. Birlik hükümeti bütün dehaları ve yetenekleri kendi bünyesine davet eder. Birliğin sınırları içerisinde, tıpkı aynı imparatorluğa boyun eğen bir ülkede olduğu gibi, büyük bir barış ortamı hüküm sürer. Ülke dışında ise Birlik dünyadaki en güçlü ülkeler arasında yer alır; yabancı ticaret faaliyetlerine sekiz yüz liyöden daha uzun bir kıyı şeridi sunar; tüm dünyanın anahtarını elinde tutmak suretiyle, bayraklarının en uzak denizlerde dahi saygı görmesini sağlar.

Birlik tıpkı küçük bir ülke gibi özgür ve mutludur; buna karşın, büyük bir ülke gibi güçlü ve görkemlidir.

Federatif Sistemin Bütün Uluslar İçin Uygun Olmamasının Nedenleri – Anglo-Amerikalıların Bu Sistemi Seçmesine Olanak Veren Nedenler

Bütün federal sistemlerde yasa koyucuların baş edemediği içkin kusurlar vardır – Federal sistemlerin barındırdığı sorunlar – Federal sistem yönetilenlerin her zaman akıllarını iyi kullanmalarını gerektirir – Amerikalıların hükümet konusundaki pratik bilinci – Federal sisteme içkin bir diğer kusur olarak Birlik hükümetinin göreceli zayıflığı – Amerikalılar bu kusuru hafifletmişlerdir, ama tümüyle yok edememişlerdir – Eyaletlerin egemenliği görünürde Birliğin egemenliğine göre daha zayıf, ama gerçekte daha güçlüdür – Bunun nedenleri – Yasalardan bağımsız olarak, konfedere halkların bir birlik oluşturması için doğal nedenlerin olması gere-

kir – Anglo-Amerikalılarda bu nedenler hangileridir? – Birbirinden 400 liyöden daha uzak olan Maine ve Georgia eyaletleri Normandiya ve Brötanya'dan daha doğal bir biçimde birleşmişlerdir – Konfederasyonlar için en büyük tehlike savaştır – Birleşik Devletler örneği bunu kanıtlamaktadır – Birliğin korkabileceği büyük savaşlar yoktur – Bunun nedenleri – Avrupa halklarının Amerikan federal sistemini benimsemeleri durumunda karşı karşıya kalacakları tehlikeler.

Yasa koyucular, büyük çabalardan sonra, kimi zaman ulusların kaderi üzerinde dolaylı bir etki yaratmayı başarırlar; bu durumda onların dehası takdirle karşılanır. Buna karşın, ülkenin yasa koyuculara hiçbir şey yapma olanağı tanımayan coğrafi konumu; yasa koyucuların herhangi bir katkısı olmadan ortaya çıkan toplumsal bir durum; nereden geldiğini bilmedikleri düşünceler ve değerler; bilmedikleri bir çıkış noktası ve buna benzer şeyler toplumda karşı konulmaz akımlara yol açar; yasa koyucular bunlara karşı boşuna mücadele eder; tam tersine bu akımlar yasa koyucuları peşlerinden sürükler.

Bir yasa koyucu denizin ortasında yolunu bulmaya çalışan adama benzer. Kendisini taşıyan gemiyi yönlendirebilir, ama onun yapısını değiştiremez, istenen rüzgârları yaratamaz, okyanusun taşmasına engel olamaz.

Amerikalıların federal sistemden ne gibi avantajlar sağladıklarını daha önce gösterdim. Şimdi yapmam gereken şey, bu sistemi benimsemelerine olanak veren faktörlerin neler olduğunu açıklamaktır; zira federal sistemin avantajlarından yararlanmak her topluma nasip olmamaktadır.

Federal sistemde yasalardan doğan beklenmedik kusurlar vardır; ancak bu kusurlar yasa koyucular tarafından düzeltilebilir. Bunların dışında, sisteme içkin olduklarından dolayı, sistemi benimseyen toplumların düzeltemediği kusurlar söz konusudur. Dolayısıyla bu toplumlar kendi hükümetlerindeki doğal kusurları idare etmek için gerekli gücü kendi içlerinde bulmalıdırlar.

Bütün federal sistemlere içkin olan kusurlar içerisinde en belirgin olanı, federal sistemin kullandığı araçların karmaşıklığıdır. Bu sistem iki farklı egemenlik biçimini gündeme getirir kaçınılmaz olarak. Yasa koyucu bu iki egemenlik biçiminin faaliyetlerini mümkün olduğu ölçüde basitleştirir ve eşitler; ayrıca bu egemenlik biçimlerini net bir şekilde belirlenmiş bir hareket alanı içerisine yerleştirebilir; fakat yalnızca tek bir egemenlik biçimi olmasını sağlayamaz ve bunların bir şekilde birbiriyle temas etmesini engelleyemez.

O halde federatif sistem –ne yapılırsa yapılsın– karmaşık bir teoriye dayanmaktadır ve bu teorinin uygulanması yönetilenlerin aklını her daim çok iyi kullanmasını gerektirir.

Genel olarak bakıldığında, yalnızca basit düşünceler halkın zihnine hâkim olmaktadır. Yanlış olan ama açık ve net bir biçimde ifade edilen bir düşünce, doğru ama karmaşık bir düşünceye kıyasla, halkın üzerinde daha çok etkili olacaktır her zaman. Bunun sonucu olarak, büyük bir ulustaki küçük uluslara benzeyen insanlar bir ismi ya da ilkeyi kendilerine sembol olarak almakta hiç gecikmezler; benimsedikleri isim ya da ilke izledikleri hedefi ve o hedefe ulaşmak için başvurdukları araçları bütünsel olarak temsil etmez; buna karşın, söz konusu isim ya da ilke olmadan o insanlar varlıklarını sürdüremez veya yerinden kıpırdayamaz. Tek bir düşünce ya da kolaylıkla ifade edilebilen tek bir duygu üzerine kurulu olan hükümetler dünyadaki en iyi hükümetler olmayabilir, ama hiç kuşkusuz en güçlü ve en uzun ömürlü olanlardır.

Bununla birlikte, bilinen federal anayasaların en mükemmeli olan Birleşik Devletler'in anayasasını incelediğimizde, içerdiği bilgilerin büyük bir çeşitlilik arz etmesi ve yönetmekle yükümlü olduğu kişilerden büyük bir ileri görüşlülük beklemesi bizleri şaşırtır. Birlik hükümeti neredeyse tümüyle yasal kurgulamalar üzerine kuruludur. Deyim yerindeyse Birlik, yalnızca zihinlerde var olan, kapsamı ve sınırları yalnızca akıl yoluyla bilinebilen ideal bir ulustur.

Genel teori iyi bir şekilde özümsendikten sonra, geriye uygulamaya dair güçlükler kalıyor; Birliğin egemenliği eyaletlerin egemenliğine dayalı olduğundan, ilk bakışta bu egemenliğin sınırlarını saptamak imkânsızdır; bu nedenle uygulamaya dair birçok güçlük yaşanmaktadır. Böyle bir hükümette her şey uzlaşımsal ve kurgusaldır; dolayısıyla bu hükümet biçimi yalnızca uzun süredir kendi işlerini yönetmeye alışkın olan ve siyaset bilimini toplumun en alt kademelerine kadar yayan bir halk için uygundur. Amerikalıların sağduyusuna ve pratik zekâsına en çok hayran olmama neden olan şey, federal anayasadan kaynaklanan sayısız güçlükten sıyrılma biçimleridir. Amerika'da karşılaştığım her halk adamı, Kongre'nin yasalarından kaynaklanan yükümlülükler ile yaşadığı eyaletin yasalarından kaynaklanan yükümlülükleri şaşırtıcı bir kolaylıkla birbirinden ayırmaktadır; Birliğin genel yetkileri içerisinde yer alan konuları yerel yasaların düzenlediği konulardan ayırdıktan sonra, federal mahkemelerin yetkilerinin başladığı nokta ile eyalet mahkemelerinin yetkilerinin başladığı noktayı net bir şekilde gösterebilmektedir.

Birleşik Devletler'in anayasası, insanın kendi yetenekleriyle var ettiği, yaratıcısına büyük bir şeref ve zenginlik kazandıran ama başka ellere geçtiğinde verimsizleşen güzel yaratımlara benzer.

Bugün Meksika'nın bize gösterdiği şey budur.

Meksika'da yaşayanlar federatif sistemi kurmak istediklerinde, komşuları olan Anglo-Amerikalıların federal anayasasını örnek olarak almış ve onu neredeyse olduğu gibi taklit etmişlerdir.[39] Fakat yasaları kâğıt üzerinde kendi ülkelerine taşırken, o yasalara ruhunu veren anlayışı nakletmeyi başaramamışlardır. Bu durumda, oluşturdukları ikili hükümetin çarkları arasında sürekli boğuşmak zorunda kalmışlardır. Eyaletlerin egemenliği ile Birliğin egemenliği anayasanın çizdiği çerçevenin dışına taş-

[39] 1824 tarihli Meksika anayasasına bakınız.

tığından, devamlı olarak birbirlerinin yetki alanını gasp etmişlerdir. Bugün dahi, Meksika her gün kaos ile askerî zorbalık arasında gidip gelmektedir.

Federal sisteme içkin olduğunu düşündüğüm en yıkıcı kusurlardan ikincisi Birlik hükümetinin nispî zayıflığıdır.

Egemenliğin paylaşılması bütün konfederasyonların temelini oluşturan bir ilkedir. Yasa koyucular bu paylaşımı hissedilmez bir düzeye çekerler; hattâ bazen gözlerden tamamen uzak tutarlar, ama nihai olarak böyle bir paylaşımın olmasını engelleyemezler. Ne var ki, paylaşılmış bir egemenlik bütünsel bir egemenlikten daha zayıftır her zaman.

Birleşik Devletler'in anayasasını anlatırken, Amerikalıların, Birliğin otoritesini federal hükümetlerin dar çerçevesi içerisine hapsetmekle birlikte, büyük bir ustalık sergileyerek Birliğe ulusal bir hükümet görüntüsü ve –bir düzeye kadar– otoritesi verdiklerini gördük.

Birliğin yasa koyucuları, bu şekilde hareket ederek, konfederasyonların içerdiği doğal tehlikeleri aza indirgemişlerdir; fakat bu tehlikeleri tamamen ortadan kaldırmayı başaramamışlardır.

Amerikan hükümetinin hiçbir şekilde Eyaletlerle muhatap olmadığı söylenir; emirlerini dolaysız bir biçimde yurttaşlara ulaştırır ve onları ayrı ayrı ortak iradenin isteklerine tâbi kılar.

Ancak, federal yasalar bir eyaletin bireysel kararlarına ve çıkarlarına saldırdığı zaman, o eyaletteki her bir yurttaşın, boyun eğmeyi reddeden bir kişinin davasını bir bakıma kendi davası olarak görmesinden korkmak gerekmez mi? Eyaletin bütün yurttaşları Birliğin otoritesi tarafından aynı anda ve aynı şekilde zarara uğradıklarını gördükleri için, federal hükümetin yurttaşları ayrı ayrı karşısına alıp mücadele etmeye çalışması boşuna olacaktır. Bu yurttaşlar kendilerini savunmak için birleşmek zorunda olduklarını içgüdüsel olarak hissedeceklerdir; ve bağlı oldukları eyalete verilen egemenlik hakkını kendileri için hazır bir araç olarak bulacaklardır. Bu anda kurgular ortadan kalkacak ve yerini gerçekliğe bırakacaktır, böylelikle merkezî otori-

teyle mücadele halinde olan ülkenin bir parçasının sahip olduğu örgütlü güç kendini gösterecektir.

Federal yargı için de aynı şeyleri söyleyebilirim. Sözgelimi, özel bir dava görülürken, Birliğe ait mahkemeler bir eyaletin önemli bir yasasını çiğnedikleri zaman, zarara uğrayan ve bir yurttaş tarafından temsil edilen eyalet ile kendi mahkemeleri tarafından temsil edilen Birlik arasında, açıkça görünür olmasa bile sonuçları itibariyle gerçek bir savaş yaşanacaktır.[40]

İnsanlara tutkularını tatmin edecek birtakım araçlar sunduktan sonra, o insanların söz konusu araçlara yönelmesini ve bunları kullanmasını bazı kurgusal yasaların yardımıyla istediğimiz zaman engelleyebileceğimizi düşünmek için, bu dünyada olup biten şeyler hakkında bir hayli cahil olmamız gerekirdi.

Amerikalı yasa koyucular iki ayrı egemenlik biçimi arasında birtakım kavgaların yaşanma ihtimalini azaltmakla birlikte, bu kavgaların nedenlerini ortadan kaldıramamışlardır. Hattâ daha ileri gidebilir ve şöyle diyebiliriz: Yasa koyucular herhangi bir çatışma durumunda federal otoritenin üstün gelmesi yönünde hiçbir garanti sunamamışlardır.

Yasa koyucular Birliğin hizmetine para ve asker vermiştir; eyaletler ise halkların sevgisine ve desteğine sahiptir.

---

[40] Bir örnek: Anayasa Birliğe sahipsiz toprakları kendi adına satma hakkı vermiştir. Öyle sanıyorum ki, Ohio eyaleti, kendi sınırları dâhilinde bulunan sahipsiz topraklar için aynı hakkı talep etmiş ve buna gerekçe olarak, anayasanın sadece hiçbir eyalete bağlı olmayan toprakları kastettiğini ileri sürmüş ve bu yüzden, kendi sınırları içinde bulunan sahipsiz toprakları kendisi satmak istemiştir. Böyle bir durumda, Birlik ile Ohio arasında değil, yetkilerini Birlikten alan kişiler ile yetkilerini bağlı oldukları eyaletten alan kişiler arasında bir hukuk sorunu yaşanacaktır. Peki, Birleşik Devletler mahkemesi federal hak sahibinin mülk sahibi olmasına karar verirse ve diğer yandan Ohio mahkemeleri kendi tarafını mülk sahibi olarak tanırsa, bu durumda yasal hüküm ne olacaktır?

Birliğin egemenliği yalnızca belli bir sayıda dışsal nesneye bağlanan soyut bir varlıktır. Eyaletlerin egemenliği ise açık bir şekilde hissedilebilen bir şeydir: Bu egemenliği kolaylıkla kavrarız ve her an hareket halinde olduğunu görürüz. Birliğin egemenliği yeni bir şeydir; eyaletlerin egemenliği ise halkla birlikte doğmuştur.

Birliğin egemenliği bir sanat eseridir. Eyaletlerin egemenliği ise doğaldır; hiçbir çaba sarf etmeden kendiliğinden var olur, tıpkı bir aile babasının otoritesi gibi.

Birliğin egemenliği yalnızca birtakım genel çıkarlar üzerinden insanlara temas eder; büyük ve uzak bir ülkeyi, sınırları belli olmayan muğlâk bir duyguyu temsil eder. Eyaletlerin egemenliği her bir yurttaşı kapsar ve deyim yerindeyse onu her gün ayrıntılı olarak ele alır. Yurttaşın mülkiyetini, özgürlüğünü ve yaşamını garanti altına almakla yükümlüdür; her an yurttaşın mutluluğu ya da sefaleti üzerinde etkili olur. Eyaletlerin egemenliği anılara, alışkanlıklara, yerel değerlere, taşranın ve ailenin egoizmine dayanır; kısaca söylemek gerekirse, insanların kalbindeki vatan duygusunu güçlendiren tüm şeylere dayanır. Böyle bir egemenliğin avantajlarından kuşku duymak mümkün müdür?

Yasa koyucular federal sistemin yarattığı iki ayrı egemenlik arasında tehlikeli çarpışmaların yaşanmasını engelleyemediğine göre, konfedere halkları savaştan uzak tutmak için sarf ettikleri çabalara, o halkları barışa yönelten özel koşulların eklenmesi gerekir.

Buradan şunu anlıyoruz ki, eğer barış yapan halklarda ortak hayata rahatlık kazandıracak ve hükümetin işini kolaylaştıracak birtakım birlik koşulları yoksa, federal barışın uzun süreli olması mümkün değildir.

Bu bağlamda, federal sistemin başarılı olabilmesi için yalnızca iyi yasalara sahip olması yetmez; aynı zamanda mevcut koşulların bu sistemi desteklemesi gerekir.

Konfederasyon halinde biraraya gelen bütün halkların ortak birtakım çıkarları olmuştur ve bu çıkarlar bir bakıma birliğin entelektüel bağlarını meydana getirir.

Ancak maddi çıkarların ötesinde, insanın düşünceleri ve duyguları vardır aynı zamanda. Bir konfederasyonun uzun süre hayatta kalabilmesi için, o konfederasyonu oluşturan farklı halkların ihtiyaçlarında ve uygarlık biçimlerinde bir ortaklığın olması gerekir. Vaud kantonundaki uygarlık ile Uri kantonundaki uygarlık arasında yüzlerce yıllık bir fark vardır. Bu nedenle İsviçre'nin hiçbir zaman federal bir hükümeti olmamıştır. Farklı kantonlar arasındaki birlik yalnızca haritalarda mevcuttur. Ayrıca, merkezî bir otorite bütün ülkede aynı yasaları uygulamak isteseydi bunu anlamak zor olmazdı.

Birleşik Devletler'de, federal hükümetin yaşamını alabildiğine kolaylaştıran bir faktör söz konusudur. Farklı eyaletler hemen hemen aynı çıkarlara, aynı kökene ve aynı dile sahip olmanın ötesinde aynı uygarlık düzeyine sahiptir; bu da eyaletler arasındaki uyumu kolaylaştırmaktadır her zaman. Benim gördüğüm kadarıyla, Avrupa'nın yarısı kadar toprağa sahip olan Amerikan ulusuna kıyasla, Avrupa'daki en küçük bir ulus bile kendisini oluşturan farklı kesimler arasında daha heterojen bir görünüm arz etmektedir.

Maine eyaleti ile Georgia eyaleti arasındaki mesafe yaklaşık 400 liyödür. Buna rağmen, Normandiya'daki uygarlık ile Brötanya'daki uygarlık arasındaki farklılıklara kıyasla, Maine'deki uygarlık düzeyi ile Georgia'daki uygarlık düzeyi arasında daha az fark vardır. Devasa bir ülkenin uç noktalarında yer alan Maine ve Georgia'nın, birbirlerinden yalnızca küçük bir nehirle ayrılan Normandiya ve Brötanya'ya ile kıyaslandığında, bir konfederasyon oluşturmaları çok daha kolaydır.

Halkın benimsediği değerlerin ve alışkanlıkların Amerika' daki yasa koyuculara sunduğu kolaylıklara, ülkenin coğrafi konumundan doğan başka kolaylıklar eklenmektedir. Federal sis-

temin benimsenmesinin ve sürdürülmesinin nedeni her şeyden önce bu coğrafi kolaylıklardır.

Bir halkın yaşamını belirleyen en önemli olay savaştır. Bir halk savaş sırasında yabancı halklara karşı tek bir bireymiş gibi davranır; bizzat kendi varlığı için savaşır.

Bir halkın asıl amacı ülke içerisinde barışı muhafaza etmek ve ülkenin refahını sağlamak ise, insanların hemen her zaman kendi vatanlarına doğal bir bağlılık duyması, hükümetin becerikli ve yönetilenlerin makul olması bunun için yeterlidir; fakat bir ulusun büyük bir savaş verebilecek durumda olabilmesi için yurttaşların büyük fedakârlıklarda bulunması gerekir. Çok sayıda insanın bu tür toplumsal gerekliliklere kendiliğinden boyun eğeceğine inanmak insanlığı yanlış tanımaktır.

Bu nedenle, büyük savaşlar yapmak zorunda kalan bütün halklar neredeyse kendilerine rağmen hükümetin gücünü arttırma yoluna gitmişlerdir. Bunu başaramayan halklar yenilgiye uğramıştır. Uzun süren savaşlar birçok kez halkları iki olumsuz sonuca ulaştırmıştır: Ya yaşadıkları yenilgi onları yıkıma sürüklemiş ya da kazandıkları zafer onları zorbalığa itmiştir.

O halde, genel olarak söylemek gerekirse, bir hükümetin zayıflığı savaş sırasında daha somut ve daha tehlikeli bir biçimde kendini açığa vurur ki, daha önce gösterdiğim gibi, federal hükümetlere içkin kusurdan biri de çok zayıf olmalarıdır.

Federatif sistemde herhangi bir merkezî yönetim ya da buna yakın bir şey olmadığı gibi, hükümetin merkezîleşmesi de kısmî bir şeydir; bu durum, hükümet merkezîleşmesinin eksiksiz olduğu ülkelere karşı kendini savunmak gerektiğinde büyük bir zayıflık nedeni olarak ortaya çıkmaktadır.

Birleşik Devletler'in federal anayasasında, merkezî hükümetin gerçek bir güçle donatıldığı anayasada, bu sorun gene de güçlü bir biçimde hissedilmektedir.

Vereceğimiz tek bir örnek okurun bu konuda bir yargıda bulunmasına imkân verecektir.

Bir isyanı bastırmak ya da bir saldırıyı geri püskürtmek söz konusu olduğunda, anayasa kongreye farklı eyaletlerden milis kuvvetler toplama yetkisi vermektedir. Anayasanın bir diğer maddesi, böyle bir durumda Birleşik Devletler başkanının milis kuvvetlerinin başkomutanı olduğunu belirtir.

1812'deki savaşta, devlet başkanı kuzeydeki milislere sınırlara doğru ilerleme emri vermiştir; savaş nedeniyle çıkarları zarar gören Connecticut ve Massachusetts eyaletleri kendilerinden istenen milis güçlerini göndermeyi reddetmişlerdir. Bu eyaletler, anayasanın federal hükümete *ayaklanma* ya da *işgal* durumunda milis kuvvetlerden yararlanma yetkisi verdiğini söylemişlerdir; oysaki mevcut durumda ne ayaklanma ne de işgal tehlikesi vardır. Buna ek olarak, Birliğe milis kuvvetlerini aktif hizmete çağırma yetkisi veren anayasanın, görevli subayları belirleme yetkisini eyaletlere bıraktığını söylemişlerdir; onlara göre, savaşta bile, devlet başkanının kendisi dışında hiçbir Birlik subayının milis kuvvetlerine komuta etme yetkisi yoktur. Nitekim burada, devlet başkanının yerine başka biri tarafından komuta edilen bir ordu söz konusudur.

Bu saçma ve sakıncalı düşünceler yalnızca söz konusu eyaletlerin valileri ve yasama organları değil, aynı zamanda her iki eyaletin yargı organları tarafından da desteklenmiştir; bu durumda federal hükümet ihtiyaç duyduğu birlikleri başka yerlerde aramak zorunda kalmıştır.[41]

---

[41] *Kent's Commentaries*, cilt: I, s. 244. Verdiğim örneği mevcut anayasanın yapılmasından sonraki dönemden aldığıma dikkat ediniz. Eğer ilk konfederasyon dönemine geri gitseydim, çok daha kesin olgulara işaret edebilirdim. O dönemde, halkta gerçek bir coşku ve heyecan hali egemendi; halk tarafından çok sevilen bir adam Devrimin temsilcisi olmuştu, fakat o zamanlar doğrusunu söylemek gerekirse Kongre'nin elinde hiçbir şey yoktu. Kongre sürekli insan ve para sıkıntısı çekiyordu; hazırladığı en iyi planlar uygulama sırasında başarısız oluyordu. Öte yandan, her an yıkılmak üzere olan Birlik, kendi gücünden ziyade düşmanlarının güçsüzlüğü sayesinde ayakta kalmıştır.

O halde, mükemmellik düzeyi tartışmalı olan yasalar tarafından ne denli korunursa korunsun, Amerikan birliğinin büyük bir savaşta dağılıp gitmemesinin nedeni nedir? Bunun nedeni Amerikan birliği için korkulacak herhangi bir savaşın olmamasıdır.

İnsan aklının ve yeteneklerinin sınırsız bir biçimde serpilebildiği devasa bir kıtada yer alan Birlik sanki her taraftan okyanuslarla çevriliymiş gibi dünyanın geri kalanından uzaktır.

Kanada'da yalnızca bir milyon insan vardır; nüfusu iki düşman halk arasında bölünmüştür. Sert iklim koşulları topraklarının kapsamını daraltmakta ve altı ay boyunca dış dünyayla bağını kesmektedir.

Kanada'dan Meksika körfezine kadar, yarı yarıya yok edilmiş yabanıl kabilelerle hâlâ karşılaşmak mümkündür; bunların karşısında altı bin asker durmaktadır.

Birlik güneyde bir nokta ile Meksika imparatorluğuna bağlanır; günün birinde büyük savaşların başlayacağı yer burasıdır belki de. Fakat az gelişmiş uygarlık düzeyi, ahlâki yozlaşma ve yoksulluk Meksika'nın diğer uluslar arasında önemli bir yer almasına uzun bir süre engel olacaktır. Avrupa'daki güçlere gelince, uzak olmaları nedeniyle pek korkulacak bir yanları yoktur. [o]

Birleşik Devletler'in en büyük şansı, büyük savaşları kaldırabilmelerine olanak veren federal bir anayasaya sahip olması değil, herhangi bir savaştan korkmalarına gerek kalmayacak bir konumda yer almasıdır.

Federatif sistemin avantajlarını kimse benden daha çok takdir edemez. Bu sistemi, insanlığın özgürlüğünden ve refahından yana olan en güçlü bileşimlerden biri olarak görüyorum. Bu sistemi hayata geçirme olanağına sahip olan ulusların talihini kıskanıyorum gerçekten. Bununla birlikte, konfederasyon halinde biraraya gelen halkların, eşit güç koşullarında, merkezî bir hükümet gücüne sahip olan bir halkın karşısında uzun süre mücadele edebileceğine inanmıyorum.

Bana kalırsa, Avrupa'daki büyük askerî monarşilerin karşısında, kendi egemenlik gücünü farklı unsurlar arasında paylaştıran bir halk, sırf bu nedenden dolayı, kendi iktidarından ve hattâ varlığından ve namından feragat etmiş sayılır.

Yeni Dünya öylesine hayranlık verici bir konuma sahiptir ki, burada insanın tek düşmanı gene kendisidir: mutlu ve özgür olmayı istemesi mutlu ve özgür olması için yeterlidir.

İKİNCİ KISIM

Buraya kadar, kurumları inceledim, yazılı yasalara baktım, Birleşik Devletler'deki siyasal toplumun mevcut biçimlerini anlattım. Fakat bütün kurumların üstünde ve bütün biçimlerin ötesinde, bunları yıkan ya da dilediği gibi biçimlendiren hâkim bir iktidar vardır: halkın iktidarı.

Şimdi yapmam gereken şey, yasalara hükmeden bu iktidarın nasıl işlediğini; arzularının ve itkilerinin neler olduğunu; onu ilerleten, geciktiren ya da engellenemez akışı içerisinde onu yönlendiren gizli güçlerin hangileri olduğunu; mutlak gücünün ne tür sonuçlar doğurduğunu ve kendisini nasıl bir geleceğin beklediğini göstermektir.

Birinci Bölüm

BİRLEŞİK DEVLETLER'DE ASIL YÖNETİCİNİN HALK OLDUĞUNU KESİN OLARAK SÖYLEYEBİLİR MİYİZ?

Amerika'da halk, yasaları yapan ve onu uygulayan kişileri kendisi belirler; yasaları çiğneyen kişileri cezalandıran jüriyi kendisi biçimlendirir. Kurumlar yalnızca ilkesel olarak demokratik olmakla kalmaz, aynı zamanda işleyişleri ve gelişimleri de demokratiktir; bu bağlamda halk, temsilcilerini *doğrudan doğruya* belirler ve bunları genellikle *her yıl* yeniden seçer; böyle yaparak temsilcilerinin tümüyle kendisine bağlı olmasını amaçlar. O halde gerçek yönetici halktır ve hükümet şeklen temsilî olsa bile, toplumun gündelik idaresi sürecinde, halkın düşüncelerinin, değerlerinin, çıkarlarının ve hattâ arzularının ortaya çıkışına mani olacak uzun süreli engellerin bulunmadığı aşikârdır.

Halkın egemen olduğu bütün ülkelerde görüldüğü gibi, Birleşik Devletler'de de çoğunluk halk adına yönetimi elinde bulundurur.

Bu çoğunluk, çıkarları ya da istekleri doğrultusunda samimi olarak ülkesinin iyiliğini isteyen yurttaşlardan oluşur. Bu yurttaşların etrafında, onları kendisine çekmeye ve destek olarak kullanmaya çalışan partiler sürekli bir hareket halindedir.

İkinci Bölüm

BİRLEŞİK DEVLETLER'DE PARTİLER

Partiler arasında temel bir ayırım yapmak gerekir – Kendi aralarında rakip birer ulus gibi davranan partiler – Bilinen anlamda partiler – Büyük ve küçük partiler arasındaki farklar – Partiler ne zaman ortaya çıkar? – Partilerin farklı nitelikleri – Amerika'da büyük partiler kurulmuştur – Bu büyük partiler artık yoktur – Federalistler – Cumhuriyetçiler – Federalistlerin yenilgisi– Birleşik Devletler'de parti kurmanın önündeki zorluklar – Parti kurabilmek için yapılması gerekenler – Bütün partilerde görülen aristokratik ya da demokratik nitelikler – General Jackson'ın bankaya karşı mücadelesi.

Öncelikle partiler arasında temel bir ayırım yapmamız gerekiyor.

Öyle büyük ülkeler vardır ki, oralarda yaşayan farklı topluluklar aynı egemenlik altında biraraya gelseler bile birbirleriyle çatışan çıkarlara sahiptir ve bunun sonucunda bu topluluklar arasında kalıcı karşıtlıklar meydana gelir. Bu süreçte, bir toplumun farklı kesimlerini –tam olarak söylemek gerekirse– partiler değil, farklı uluslar oluşturur. Bir iç savaş baş gösterdiği

zaman, farklı kesimler arasındaki bir kavgadan ziyade, rakip uluslar arasındaki bir çatışma söz konusudur.

Ancak yurttaşlar, ülkenin bütün kesimlerini aynı derecede ilgilendiren noktalarda –sözgelimi hükümetin başlıca yöneticileri konusunda– birbirlerinden farklı düşündükleri zaman, tam tabiriyle parti diye adlandırdığımız şeylerin ortaya çıktığını görürüz.

Partiler özgür hükümetlerin doğasında bulunan bir kusurdur; fakat her zaman aynı niteliklere ve aynı saiklere dayanmazlar.

Bazı dönemlerde, milletler öyle büyük sıkıntılar yaşar ki, siyasal yapıyı bir bütün olarak değiştirme ihtiyacı zihinlerinde beliriverir. Bazı dönemlerde ise yaşanan sıkıntılar çok daha büyüktür ve toplumun kendisi büyük tehlikelerle karşı karşıyadır; işte bu büyük devrimler ve büyük partiler zamanıdır.

Düzensizlik ve sefalet dolu bu yüzyıllar içerisinde, toplumların dinlenmeye çekildiği ve insanoğlunun yeniden soluk aldığı dönemler vardır. Burada her şey henüz bir görüntüden ibarettir; zaman hem insanlar hem de toplumlar için akmaya devam eder; bunlar her geçen gün bilmedikleri bir geleceğe doğru yol alırlar; sabit olduklarını düşünmemizin nedeni hareketlerinin gözümüzden kaçmasıdır. Bunlar yürüyen insanlardır ve koşan insanların gözünde hareketsiz gibi görünürler.

Ne olursa olsun, halkların siyasal oluşumunda ve toplumsal koşullarında meydana gelen değişimlerin çok yavaş ve hissedilmez olduğu dönemler yaşanır; öyle ki insanlar nihai bir noktaya vardıklarını düşünürler; bu anda insan zihni bazı temeller üzerine sıkı sıkıya oturduğuna inanır ve belli bir ufuktan öteye bakma gereği duymaz. Bu ise entrikalar ve küçük partiler zamanıdır.

İlkelerin sonuçlarından ziyade bizzat ilkelerin kendisine; özel olaylar yerine genel olaylara; insanlar yerine düşüncelere bağlanan partileri büyük siyasi partiler olarak adlandırıyorum. Bu partiler, diğer partilere kıyasla, genel olarak daha soylu niteliklere, daha cömert arzulara, daha gerçekçi düşüncelere, daha

açık ve daha cesur tutumlara sahiplerdir. Siyasal hırslar konusunda her zaman büyük bir rol oynayan özel çıkarlar burada büyük bir ustalıkla genel çıkarlar görüntüsüne bürünür; hattâ kimi zaman, canlandırıp harekete geçirdikleri insanların gözünden bile kaçabilir.

Buna karşın, küçük partiler genel olarak siyasi bir inançtan yoksundurlar. Büyük faktörlerin desteğinden ve büyük hedeflerden yoksun oldukları için bencil bir karaktere sahiplerdir ve bu bencillik yaptıkları her harekette kendini açıkça gösterir. Hiçbir neden yokken hırçınlaşırlar; kullandıkları dil şiddet doludur ama davranışları çekingen ve kararsızdır. Tıpkı izledikleri hedefler gibi, kullandıkları araçlar da zavallı bir görünüm sergiler. Bu nedenle, şiddetli bir devrimin ardından sakin bir dönem başladığında, büyük şahsiyetler sanki bir anda ortadan kaybolur ve ruhlar kendi içine çekilir.

Büyük partiler toplumu alt üst eder; küçük partiler ise bir çalkantıya neden olur; birinciler toplumu kesip parçalarken, ikinciler onu yoldan çıkarır; berikiler kimi zaman toplumu sarsmak suretiyle onu kurtarırlar, ötekiler ise hiçbir kazanım yaratmadan onu sürekli bulandırırlar.

Amerika'da vaktiyle büyük partiler kurulmuştur, ancak bugün artık yoklar; Amerika bundan mutluluk adına birçok şey almıştır, fakat manevi açıdan bir şey kazanamamıştır.

Bağımsızlık savaşı sona erdiğinde ve yeni bir hükümetin temellerini atmak söz konusu olduğunda, ülke kendini iki ayrı düşünce arasında bölünmüş halde bulmuştur. Bu düşünceler dünyanın kendisi kadar eskiydi; bütün özgür toplumlarda bu düşünceler farklı isimler ve farklı biçimler altında karşımıza çıkar. Bu düşüncelerden ilki halkın gücünü sınırlandırmak, ikincisi ise bu gücün sınırlarını alabildiğine genişletmek istiyordu.

Amerika'da, bu iki düşünce arasındaki kavga başka ülkelerdeki gibi şiddetli bir nitelik kazanmamıştır hiçbir zaman. Bu düşünceleri savunan iki parti en temel noktalar üzerinde uzlaşmış haldeydi. Ne birinin ne de ötekinin mücadeleyi kazan-

mak için eski bir düzeni yıkmasına ya da toplumsal yaşamı alt üst etmesine gerek yoktu. Sonuç olarak, bu düşüncelerden hiçbiri kendi ilkelerinin zafere ulaşmasını yığınlarca insanın yaşamına bağlamıyordu. Ancak her ikisi de maddi bir niteliği olmayan, eşitlik ve bağımsızlık arzusu gibi yüksek çıkarlara temas ediyordu. Ve bütün bunlar güçlü tutkuları ortaya çıkarmak için yeterliydi.

Halk iktidarını sınırlandırmak isteyen parti özellikle kendi düşüncelerini Birliğin anayasasında hayata geçirmeye çalışmıştır ve bu da onun *federal* sıfatını almasına neden olmuştur.

En büyük özgürlük savunucusu olduğunu iddia eden diğer parti ise *cumhuriyetçi* sıfatını almıştır.

Amerika bir demokrasi toprağıdır. Bu nedenle federalistler her zaman azınlıkta kalmıştır; ancak bağımsızlık savaşının ortaya çıkardığı büyük şahsiyetleri neredeyse bütünüyle kendi bünyelerinde barındırıyorlardı ve bu insanlar büyük bir manevi güce sahiplerdi. Ayrıca koşullar da onların lehineydi. Birinci konfederasyonun çökmesi nedeniyle insanlar kaosa sürüklenmekten korkmuşlar ve federalistler de bu geçici durumdan istifade etmişlerdir. On ya da on iki yıl boyunca bütün işleri idare etmişler ve bütün ilkelerini olmasa bile en azından bazılarını hayata geçirme olanağı bulmuşlardır; nitekim, karşıt akım her geçen gün şiddetlenmekteydi ve bu yüzden ona karşı çıkmaya cesaret etmek zordu.

1801 yılında cumhuriyetçiler nihayet hükümeti ele geçirmişlerdir. Thomas Jefferson başkan ilân edilmiştir ve Jefferson cumhuriyetçilere ünlü bir şahsiyetin, büyük bir yeteneğin ve sınırsız bir popülaritenin desteğini kazandırmıştır.

Federalistler yalnızca yapay araçlar ve geçici kaynaklar sayesinde tutunabilmişlerdir; onları iktidara taşıyan şey liderlerinin erdemleri ya da yetenekleri ile koşulların sunduğu avantajlardı. Cumhuriyetçiler iktidara geldikleri zaman, karşılarındaki parti kendisini âdeta ani bir sel baskınının ortasında bulmuştur. Büyük bir çoğunluk onlara karşı çıktığını ilân etmiştir; onlar da

kısa sürede çok küçük bir azınlık haline gelmiş ve kendilerinden umudu kesmişlerdir. Bu andan itibaren cumhuriyetçi ya da demokrat parti zaferden zafere koşmuş ve bütün topluma hâkim olmuşlardır.

Federalistler yenilgiye uğradıklarını hissettiklerinden, halkın ortasında yalnız ve çaresiz kalmış bir şekilde giderek bölünmüşlerdir. İçlerinden bazıları galip gelen tarafa katılmıştır; diğerleri ise bayraklarını bırakmış ve isimlerini değiştirmiştir. Bununla birlikte, bir parti olarak varlıkları çok uzun yıllar önce son bulmuştur.

Bana göre federalistlerin iktidara gelişi büyük Amerikan Birliğinin doğuşuna eşlik eden en önemli olaylardan biridir. Federalistler yaşadıkları yüzyılın ve ülkelerinin karşı konulmaz gidişatına karşı mücadele etmişlerdir. Savundukları düşüncelerin iyi yanları ya da kusurları ne olursa olsun, bu düşünceler federalistlerin yönetmek istedikleri topluma bir bütün olarak uyarlanamaz olmak gibi bir talihsizlik barındırıyordu; demek ki, Jefferson döneminde yaşanan şeyler er ya da geç yaşanacaktı. Buna karşın, federalistlerin kurduğu hükümet yeni cumhuriyetin yerine oturması için zaman kazandırmış ve daha sonra, vaktiyle savaştıkları düşüncelerin herhangi bir olumsuzluk yaşanmaksızın hızla gelişmesine olanak vermiştir. Ayrıca federalistlerin benimsediği birçok ilke sonunda rakiplerinin ilkeleri arasına girmiştir; günümüzde varlığını sürdüren federal anayasa federalistlerin vatanseverliğinin ve bilgeliğinin kalıcı bir eseridir.

Günümüzde Amerika'da herhangi bir büyük siyasi parti yoktur. Birliğin geleceğini tehdit eden partilerle karşılaşmak mümkün, ama mevcut hükümet şekline ve toplumun genel gidişatına karşı çıkıyormuş gibi görünen hiçbir parti söz konusu değildir. Birliği tehdit eden partiler yalnızca birtakım ilkelere değil, aynı zamanda çeşitli maddi çıkarlara dayanmaktadır. Bu çıkarlar, geniş bir imparatorluktaki farklı eyaletlerde, partilerden ziyade büyük bir rakip uluslar topluluğu meydana getir-

mektedir. Bu bağlamda, yakın zamanlarda Kuzey'in ticari yasaklamalar sistemini savunduğunu ve Güney'in ise özgür ticaretten yana tavır koyduğunu gördük; bunun tek nedeni Kuzey' in imalatçılığa, Güney'in ise çiftçiliğe dayanması ve dolayısıyla, kısıtlayıcı bir sistemin birinin yararına ve diğerinin zararına olmasıdır.

Büyük partiler olmadığından, Birleşik Devletler'de âdeta küçük parti kaynamaktadır ve kamuoyu ayrıntı niteliğindeki sorunlar üzerinde alabildiğine bölünmektedir. Amerika'da parti kurmanın ne kadar zahmetli olduğunu tasavvur etmek dahi zordur; günümüzde bu hiç de kolay bir iş değildir. Birleşik Devletler'de dinsel nefret diye bir şey yoktur, çünkü din herkes tarafından saygı görmektedir ve hiçbir inanç grubu hâkim değildir. Sınıf nefreti diye bir şey de yoktur, çünkü halk her şeydir ve hiç kimse onunla mücadele etmeye cesaret edemez. Son olarak, Amerika'da suiistimal edilecek düzeyde bir toplumsal sefalet de yoktur, çünkü ülkenin maddi durumu kalkınma için büyük olanaklar sunmaktadır; öyle ki, bir insanın büyük şeyler başarması için onu kendi haline bırakmak yeterlidir. Bununla birlikte, siyasi partilerin ortaya çıkması için güçlü niyetlerin olması lazım, çünkü iktidarı elinde tutanların yerine geçme arzusu tek başına onları devirmek için yeterli değildir. Dolayısıyla siyasetçilerin bütün becerisi partiler kurmaya dayanmaktadır. Birleşik Devletler'de, bir siyaset adamı öncelikle çıkarlarını netleştirmeye ve kendi çıkarları etrafında biraraya gelebilecek başka çıkarların neler olduğunu görmeye çalışır; daha sonra, oluşturulan yeni ortaklığın merkezine yerleştirilebilecek bir öğretinin ya da ilkenin dünya üzerinde bulunup bulunmadığını araştırır; böylelikle bu yeni ortaklığa kendini yeniden üretme ve özgürce hareket etme hakkını kazandırmayı amaçlar. Bu tıpkı şuna benzer: Babalarımız eskiden eserlerinin ilk sayfasına kralın mührünü işler ve bunu kitaplarına eklerlerdi; mührün o kitaplarla hiçbir ilgisi olmadığı halde.

Bütün bunlar yapıldıktan sonra, yaratılan yeni güç siyaset dünyasına adım atar.

Bir yabancının gözünde, Amerikalıların bütün iç kavgaları ilk bakışta anlaşılmaz ve çocukça görünebilir; bu yabancı, böyle sefilce işlerle ciddi ciddi meşgul olan bir halk için üzülmeli midir, yoksa halkın böyle şeylerle uğraşacak kadar rahat olmasını kıskanmalı mıdır, bir türlü karar veremez.

Bununla birlikte, Amerikalıların birbirleriyle yaptığı kavgalara yön veren gizli dürtüleri yakından incelediğimizde, şunu kolaylıkla görürüz ki, bu kavgaların çoğu, özgür toplumların ortaya çıkışından bu yana insanları bölen iki büyük gruptan birine ya da diğerine dayanmaktadır –şu veya bu ölçüde. Bu grupların kökeninde yatan düşünceye derinlemesine nüfuz edildiğinde, bazılarının siyasal güç kullanımını daraltmaya, bazılarının da bu kullanımı genişletmeye çalıştığı görülür.

Amerikan partilerinin kendi ülkelerinde aristokrasiyi ya da demokrasiyi öne çıkarmaya yönelik açık ya da gizli bir amaç güttüklerini kesinlikle söylemiyorum; aristokrasiye ya da demokrasiye yönelik hırsların kolaylıkla bütün partilerin temelinde yer bulduğunu; bu hırslar gözlerden kaçsa bile, bunların bütün partilerin en hassas noktasını ve ruhunu oluşturduğunu söylüyorum.

Yakın zamanlarda yaşanan bir örneği burada aktarmak istiyorum. Devlet başkanı Birleşik Devletler bankasına saldırır; ülke çalkalanır ve bölünür; aydın sınıflar genel olarak bankadan yana tavır alır; halk ise devlet başkanını tutar. Böylesine kritik bir konuda halkın verdiği kararlarda bilinçli olduğunu ve buna karşın aydın insanların ise karar vermekte zorlandığını düşünebilir miyiz? Kesinlikle hayır. Banka bağımsız bir varlığa sahip büyük bir kurumdur; iktidarları yücelten ya da yıkan halk banka üzerinde hiçbir etkiye sahip değildir ve bu onu şaşırtır. Toplumun bütünsel devinimleri içerisinde bu hareketsiz nokta halkı âdeta çarpar ve halk geri kalan her şey gibi ona da etki edip edemeyeceğini bilmek ister.

Birleşik Devletler'de Aristokrat Partinin Kalıntıları

Zenginlerin demokrasiye karşı gizli muhalefeti – Zenginler özel hayatlarına çekilirler – Zenginlerin yaşadıkları mekânlarda özel zevklere ve lükse duydukları ilgi – Zenginlerin sokağa çıktığı zaman sergilediği basitlik – Zenginlerin halka yukarıdan bakması.

Bazen, farklı fikirler arasında bölünen bir halkta, taraflar arasındaki denge bozulduğu için, bu taraflardan birinin karşı konulmaz bir üstünlük kazandığı görülür. Üstünlük kazanan taraf bütün engelleri aşar, rakiplerini alt eder ve bütün toplumu kendi çıkarları için kullanır. Yenilenler başarıdan ümidini kestiği için susar ve gizlenirler. Genel bir hareketsizlik ve sessizlik ortalığa hâkim olur. Bütün bir ülke tek bir düşüncede toplanmış gibi görünür. Kazanan taraf ayağa kalkar ve şöyle der: "Ben ülkeye barış getirdim, herkes bana minnet borçludur."

Ancak, bu tek seslilik görüntüsünün altında derin bölünmeler ve gerçek bir karşıtlık yatmaktadır.

Amerika'da yaşanan da budur. Demokrat parti üstünlüğü elde ettiği zaman bütün işlerin yönetimine hâkim olmuştur. Bu noktadan sonra yasaları, değerleri ve alışkıları istediği gibi değiştirip durmuştur.

Günümüzde, Birleşik Devletler'deki zengin toplumsal sınıfların neredeyse tümüyle siyasi meselelerin dışında kaldığını ve zenginliğin, bir ayrıcalık olmak şöyle dursun, gerçek bir husumet nedeni ve iktidara ulaşmanın önünde bir engel haline geldiğini söyleyebiliriz.

Dolayısıyla zenginler, aynı ülkeyi paylaştıkları yoksul insanlara karşı eşitsiz bir kavgaya girmek yerine, oyun alanını terk etmeyi yeğlemektedir. Kamusal yaşamda özel hayattakine benzer bir yer işgal edemedikleri için, özel hayata yoğunlaşmak üzere kamusal yaşamdan uzaklaşmaktadırlar. Zenginler eyalet içerisinde kendine özgü zevkleri ve arzuları olan özel bir tür toplum oluşturmaktadır.

Zenginler çaresiz bir hastalığa katlanır gibi bu duruma boyun eğmektedir; hattâ bunun kendilerini üzdüğünü göstermekten özenle kaçınırlar; dolayısıyla, halkın önüne çıktıklarında, cumhuriyetçi hükümetin iyiliklerinden ve demokratik yönetimlerin avantajlarından övgüyle bahsederler. Nihayetinde, düşmanlarından nefret eden bir insanın onları pohpohlamasından daha doğal ne olabilir ki?

Şu zengin adamı görüyor musunuz? İnsanlar zenginliğinden şüphelenecek diye korkan Ortaçağ'daki bir Yahudi'ye benzemiyor mu? Görünüşü sıradan, hareketleri alçakgönüllü; evindeki sayısız duvarların arkasındaysa lükse tapar; bu özel mabede, küstah bir şekilde kendi denkleri olarak gördüğü birkaç seçilmiş konuğun dışında kimse giremez. Avrupa'da, sahip olduğu zevkler konusunda kendini bu zengin adamdan daha özel gören, ayrıcalıklı bir konumun sunduğu en küçük avantajlar konusunda ondan daha arzulu olan hiçbir soyluyla karşılaşamazsınız. Ama işte zengin adamımız, şehrin ve iş dünyasının merkezinde sahip olduğu, herkesin gelip kendisini kolaylıkla bulduğu küçük ve tozlu bir odada çalışmak için evinden çıkıyor. Yolunun üzerinde kunduracısıyla karşılaşıyor ve ikisi birden duruyor; derken sohbet etmeye başlıyorlar. Peki, ne konuşabilirler? Eyaletin işleriyle meşgul olan bu iki yurttaş birbirlerinin elini sıkmadan ayrılmıyorlar.

Hâkim iktidara yönelik dalkavuklukların ve birbiriyle iyi geçinme arzusunun ardında, zenginlerin ülkedeki demokratik kurumlara karşı hissettiği iğrenme duygusunu fark etmek zor değildir. Halk, zenginlerin korktuğu ve küçük gördüğü bir güçtür. Kötü bir demokratik yönetim bir gün siyasi bir krize neden olduğunda; monarşi Birleşik Devletler'de uygulanabilir bir şeymiş gibi görülmeye başlandığında, yukarıda söylediğim şeyin ne denli gerçek olduğu kısa zamanda ortaya çıkar.

Partilerin başarıya ulaşmak için kullandığı en büyük silâhlar gazeteler ve derneklerdir.

Üçüncü Bölüm

BİRLEŞİK DEVLETLER'DE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

Basın özgürlüğünü kısıtlamanın önündeki zorluklar – Bazı toplumların basın özgürlüğüne önem vermesinin özel nedenleri – Basın özgürlüğü, Amerika'da benimsenen şekliyle halk egemenliğinin zorunlu bir sonucudur – Birleşik Devletler'deki süreli basın organları sert bir dil kullanır – Süreli basının kendine özgü dürtüleri vardır; Birleşik Devletler örneği bunu kanıtlamaktadır – Basının işlediği suçların adli olarak cezalandırılması hakkında Amerikalıların düşünceleri – Birleşik Devletler'de basının Fransa'dakinden daha zayıf olmasının nedenleri.

Basın özgürlüğü yalnızca siyasal düşünceler üzerinde değil, insanların bütün düşünceleri üzerinde kendi gücünü hissettirir. Yalnızca yasaları değil, yaşam tarzlarını ve ahlâki değerleri de değiştirir. Bu kitabın bir başka bölümünde, basın özgürlüğünün Birleşik Devletler'deki sivil toplum üzerinde yarattığı etkinin hangi düzeye ulaştığını göstermeye çalışacağım; düşüncelere nasıl bir yön verdiğini, Amerikalıların zihinlerinde ve ruhlarında ne tür alışkanlıklar yarattığını bulmaya çalışacağım. An-

cak burada, basın özgürlüğünün siyasal dünyada yarattığı sonuçları incelemekle yetineceğim.

İnsanlar tabiatı itibariyle sınırsız bir iyilik bahşeden şeylere karşı büyük ve içten bir sevgi duyarlar; ancak ben, basın özgürlüğü için böyle bir sevgi duymadığımı itiraf etmeliyim. Ben basın özgürlüğünü yaptığı iyiliklerden ziyade, engellediği kötülükler nedeniyle seviyorum.

Eğer basının tümüyle bağımsız olması ile tamamen köleleşmesi arasında bir ara nokta olsaydı, şahsen o noktada durabilirdim belki; ama böyle bir ara noktayı kim bulabilir ki? Basın özgürlüğünden yola çıkıyorsunuz ve kurulu düzeni bozuyorsunuz; bu durumda ne yaparsınız? Öncelikle yazarları jürinin huzuruna çıkarırsınız; ama jüri üyeleri onları aklar; bu durumda, tek bir insana ait olan bir düşünce bütün toplumun düşüncesi haline gelir. Demek ki gerekeni yapmamışsınız; o halde yürümeye devam. Bu kez yazarları yüksek yargıçlara havale edersiniz; ama yargıçlar mahkûm etmeden önce dinlemek zorundadır; böyle olunca, bir kitapta anlatılmaya korkulan şey, mahkemedeki savunma sırasında cezalandırma korkusu olmadan açıkça ilân edilir; bir anlatıda üstü kapalı olarak söylenen şeyler binlerce yeni anlatıda tekrarlanır. İfade ve söylem düşüncenin dışsal formu ve deyim yerindeyse bedenidir; ama düşüncenin kendisi değildir. Mahkemeler bu bedene engel olabilirler, ama ruhu yakalayamazlar ve bir anda ellerinden kayıp gider. Demek ki gene gerekeni yapmamışsınız; o halde yürümeye devam edeceksiniz. Sonunda yazarları sansürcülere bırakıyorsunuz. Çok iyi! Hedefe yaklaşıyorsunuz. Peki ama siyasi mahkemeler özgür değil midir? O halde hiçbir şey yapamamışsınız henüz; yanılmışım, siz zararın daha da artmasına neden olmuşsunuz. Yoksa siz düşünceyi miktara dayalı olarak artan maddi güçlerle mi karıştırdınız yanlışlıkla? Yazarları bir ordunun askerleri gibi sayabilir misiniz? Bütün maddi güçlerin aksine, bir düşüncenin gücünün artmasını sağlayan şey o düşünceyi savunan insanların azlığıdır kimi zaman. Sessiz sakin bir meclisteki tutkular

dünyasına tek başına nüfuz eden güçlü bir insanın sözleri, onlarca konuşmacının birbirine karışan çığlıklarından çok daha etkilidir. Halka açık küçük bir alanda özgürce konuşabiliyorsak, demek ki köy köy gezip her yerde konuşabiliriz. O halde, yazma özgürlüğünü yok ettiğiniz gibi, konuşma özgürlüğünü de yok etmeniz gerekir. Bu kez başardınız işte! Herkes sus pus artık. Peki nereye vardınız tam olarak? Özgürlüğün suiistimal edilmesinden yola çıkmıştınız, sonunda kendinizi bir despotun dizlerinin dibinde buldunuz.

Sınırsız bağımsızlıktan çıkıp sınırsız köleliğe gittiniz; alabildiğine geniş bir alanda, şurada durayım diyebileceğiniz hiçbir yer bulamadınız.

Yukarıda belirttiğim nedenlerden bağımsız olarak, bazı toplumların basın özgürlüğüne bağlı kalmasını zorunlu kılan özel nedenler vardır.

Özgür olduğunu iddia eden bazı toplumlarda, iktidar unsurlarından her biri cezalandırılma korkusu duymadan yasaları çiğneyebilmektedir; üstelik anayasa, baskı altına alınan insanlara adalet önünde kendilerini savunma hakkı tanımamaktadır. Bu tür toplumlarda, basın özgürlüğü artık teminatlar içinde bir teminat olarak değil, yurttaşların özgürlüğü ve güvenliği için geriye kalan yegâne teminat olarak görülmelidir.

O halde, bu toplumları yöneten insanlar basın özgürlüğünü kaldırmaktan bahsettikleri zaman, bütün bir halk onlara şöyle diyebilir: İşlediğiniz suçları mahkemelere taşımamıza izin verin, belki o zaman halkın mahkemesine başvurmamayı kabul ederiz.

Halkın egemenliği ilkesinin açık bir biçimde egemen olduğu bir ülkede, sansür yalnızca bir tehlike değil, aynı zamanda büyük bir budalalıktır.

Bir yurttaşa toplumu yönetme hakkı verdiğimizde, o yurttaşın kendisiyle aynı ortamda yaşayan insanları harekete geçiren farklı düşünceler arasında tercih yapabilme ve kendisine yön verebilecek farklı olayları yorumlayabilme yetisine sahip olduğunu kabul etmek gerekir.

Dolayısıyla, halkın egemenliği ve basın özgürlüğü tümüyle birbiriyle bağıntılı şeylerdir; buna karşın, sansür ve genel oy hakkı birbiriyle çelişen ve bir toplumun siyasal kurumlarında uzun süre yan yana gelemeyecek şeylerdir. Birleşik Devletler topraklarında yaşayan on iki milyon insan içerisinde, basın özgürlüğünü sınırlandırmayı teklif etmeye cesaret edebilecek *tek bir kişi bile* yoktur.

Amerika'ya vardığım zaman önüme gelen ilk gazetede, aşağıda birebir çevirdiğim şu makale yer alıyordu:

"Bütün bu meseleyle ilgili olarak, Jackson'ın (başkan) benimsediği dil, kendi iktidarını korumaktan başka bir şeyi önemsemeyen acımasız bir despotun dili olmuştur. Onun suçu hırslarıdır ve cezasını bulacaktır. Entrika konusunda yeteneklidir, ki entrikalar onun hedeflerini şaşırtacak ve gücünü kaybetmesine neden olacaktır. Jackson yolsuzluklara dayalı bir yönetim icra etmektedir; gayrimeşru faaliyetleri sonunda onu mahcubiyet ve utançla baş başa bırakacaktır. Haya ve hudut bilmez bir oyuncu olarak siyaset sahnesine atılmıştır. Başarılı da olmuştur; ama adalete hesap verme zamanı yaklaşmaktadır; kısa bir zamanda kazandıklarını geri vermesi, hileli oyunlardan vazgeçmesi ve bir yerlerde emekliye çekilmesi gerekecektir; o zaman içindeki delilikle baş başa kalıp onunla dilediği gibi kavga edebilir; zira pişmanlık onun kalbinin hiç bilemeyeceği bir erdemdir."

(Vincenne's Gazette)

Fransa'da birçok insan, basının şiddet yüklü tavrının toplumda istikrarsızlığa, siyasal hırslarımıza ve bunlardan kaynaklanan genel olumsuzluklara dayandığını düşünmektedir. Bu nedenle, toplumun yeniden sükûnete kavuşmasıyla birlikte basın dünyasının durulacağı bir dönemin gelmesini beklemektedirler. Bana gelince, burada sıralanan nedenlerin bizim üzerimizde yarattığı etkileri kabul ediyorum kuşkusuz; fakat bu nedenlerin basının kullandığı dili çok fazla etkilediğini düşünmüyorum. Bana göre süreli basın araçları, içinde devindikleri koşullardan bağımsız

olarak, kendilerine özgü dürtülere ve eğilimlere sahiptir. Amerika'da olup bitenler bu söylediklerimi kanıtlamaktadır.

Günümüzde Amerika, dünyada devrim ihtimalinin en az olduğu ülkedir belki de. Bununla birlikte, Amerika'da basın Fransa'daki gibi yıkıcı eğilimlere sahiptir ve –öfkesinin nedenleri farklı olmakla birlikte– aynı şiddeti barındırmaktadır. Basın Fransa'da olduğu gibi Amerika'da da tuhaf bir biçimde hem iyilik hem de kötülük içeren olağanüstü bir güçtür; öyle ki, bu güç olmadan özgürlük varlığını sürdüremez; diğer yandan, bu güç olduğu sürece düzeni tam olarak sağlamak zordur.

Amerika'da basının bizdekine kıyasla daha güçsüz olduğunu söylemek gerekir. Bununla beraber, bu ülkede basına karşı herhangi bir adli kovuşturma yapmak çok nadir bir şeydir. Bunun nedeni basittir: Amerikalılar halkın egemenliği ilkesini benimsedikleri için bunu samimi bir şekilde hayata geçirmişlerdir. Her geçen gün değişen araçları kullanarak sonsuza dek ayakta kalacak anayasalar yapmayı akıllarından bile geçirmemişlerdir. Dolayısıyla, var olan yasalara karşı gelmek bir suç değildir, yeter ki kimse şiddet yoluyla yasalardan kaçınmaya çalışmasın.

Amerikalılar basını dizginleme noktasında mahkemelerin yetersiz kaldığına inanırlar; insanların kullandığı dil taşıdığı esneklik sayesinde adli çözümlemelerden her zaman kurtulabildiğinden, basın dünyasında işlenen suçların onları yakalamaya çalışan kişilerin gözünden kaçtığını düşünürler. Basının üzerinde güçlü bir etki yaratabilmek için, yalnızca mevcut sisteme yönelik olmayan, aynı zamanda çevresinde hareket eden kamuoyunun üstünde yer alabilen bir mahkeme kurmak gerektiğine inanırlar: herhangi bir ifşaat kabul etmeden yargılayan, kararlarını gerekçelendirmeden karar veren ve sözlerden ziyade niyetleri cezalandıran bir mahkeme. Böyle bir mahkeme kurmayı başaran ve onu yürütebilen herhangi bir insan için basın özgürlüğünü kovuşturmak sadece zaman kaybıdır; zira böyle bir durumda zaten toplumun mutlak efendisi olacak ve hem yazarlardan hem de yazdıklarından kolayca kurtulacaktır. Görüldü-

ğü üzere, basın konusunda özgürlük ile kölelik arasında bir orta yol yoktur. Basın özgürlüğünün sunduğu iyiliklerden yararlanabilmek için, onun yol açtığı kaçınılmaz kötülükleri kabullenmeyi bilmek gerekir. İyilikleri alıp kötülüklerden kaçınmak istemek, hasta yatağına düşen ulusların kendilerini oyaladıkları yanılsamalardan birine kapılmak demektir: Bu uluslar savaşlardan yorgun düşüp güçlerini tükettikleri halde, birbiriyle çatışan fikirleri ve birbiriyle zıtlaşan ilkeleri aynı topraklar üzerinde aynı anda yaşatmaya çalışırlar.

Amerika'daki gazetelerin sahip olduğu görece zayıf güç birçok nedene dayanmaktadır. Bu nedenlerin başlıcaları şunlardır:

Tüm diğer özgürlükler gibi, yazma özgürlüğü de yeni olduğu ölçüde korku duyulan bir şeydir. Devlet meselelerinin bizzat kendi gözleri önünde yürütüldüğüne hiç tanık olmamış olan bir halk, karşısına çıkan ve kendisini temsil eden ilk kişiye hemen inanacaktır. Anglo-Amerikalılar arasında yazma özgürlüğü ilk sömürgelerin kuruluşu kadar eskidir, öte yandan basın, insanların tutkularını nasıl ateşleyeceğini çok iyi bilir, ama bu tutkuları kendi başına yaratamaz. Amerika'da siyasal yaşam çok canlı, değişken ve hattâ çalkantılıdır; ama güçlü tutkular bu siyasal yaşamı pek sarsmazlar. Maddi çıkarlar tehlikeye girmediği sürece, birtakım tutkuların alevlenmesi nadir bir şeydir ki, Amerika'da bu çıkarlar önemli ölçüde tatmin edilmektedir. Bu konuda Fransa ile Amerika arasında var olan farkı anlamak için her iki ülkenin gazetelerine göz atmak yeterlidir. Fransa'da ticari ilânlar çok sınırlı bir yer tutar; haberler bile çok azdır; bir gazetenin en önemli kısmı siyasi tartışmaların yer aldığı bölümdür. Amerika'da elinize aldığınız büyük bir gazetenin dörtte üçü ilânlarla doludur; geri kalan kısmı ise çoğunlukla siyaset haberlerine ya da sıradan olaylara ayrılmıştır; bazen şurada burada, uzak bir köşede, bizdeki okurların günlük yiyeceği haline gelen şu ateşli tartışmalardan biriyle karşılaşırsınız.

Her iktidar, sahip olduğu güçlerin yönetimini merkezîleştirdiği ölçüde bu güçlerin etkisini arttırır; bu, gözlemcinin ince-

lemeler sonucunda keşfettiği ve en bayağı zorbaların bile güçlü bir içgüdüyle fark ettiği genel bir doğa yasasıdır.

Fransa'da basın iki farklı merkezîleşme biçimini biraraya getirir. Neredeyse bütün gücünü aynı noktada ve deyim yerindeyse aynı ellerde toplar, zira çok az sayıda organa sahiptir.

Şüpheci bir toplumun içerisinde bu şekilde vücut bulduğunda, basının gücü neredeyse sınırsız olacaktır. Bu güç, bir hükümetin uzun veya kısa süreli ateşkesler imzalayabileceği bir düşmandır; ama bunun karşısında uzun süre ayakta kalması zordur.

Yukarıda bahsettiğim iki ayrı merkezîleşme biçiminden hiçbiri Amerika'da yoktur.

Birleşik Devletler'de başkent diye bir şey yoktur; güç ve bilgi bu devasa ülkenin her noktasına yayılmıştır; insan aklının yaydığı ışıklar, ortak bir merkezden çıkmak yerine, her yerde birbiriyle kesişir; Amerika'da fikirlerin ya da işlerin yönetildiği tek bir merkez yoktur.

Bu durum insanlara bağlı olmayan yerel koşullardan ileri gelmektedir. Buna karşın, yasalardan kaynaklanan şeyler vardır. Bir örnek vermek gerekirse:

Birleşik Devletler'de matbaacılar için patent, gazeteler için pul ve tescil zorunluluğu yoktur; ayrıca teminat kuralları bilinmemektedir. Bu nedenle, bir gazetenin kurulması basit ve kolay bir iştir; gazetenin kendi masraflarını karşılaması için az sayıda abone yeterlidir; bu nedenle süreli ya da yarı-süreli yazıların sayısı Birleşik Devletler'de bütün tahminlerin ötesindedir. Farkındalık sahibi Amerikalılar, basının gücünün az olmasını basın araçlarının bu inanılmaz dağılımına bağlamaktadır. Birleşik Devletler'de şu düşünce bir siyaset bilimi ilkesidir: Gazetelerin etkisini azaltmanın tek yolu gazete sayısını arttırmaktır. Böylesine açık bir gerçeğin bizim ülkemizde henüz yeterince bilinmemesini anlamakta zorlanıyorum. Basının yardımıyla devrimler yaratmak isteyenlerin basına yalnızca birkaç güçlü organ tahsis etmesini anlıyorum; fakat kurulu düzenin resmî savunu-

cularının ve mevcut yasaların doğal destekçilerinin, basını merkezîleştirmek suretiyle onun etkisinin azaltılabileceğine inanmaları benim asla anlayamayacağım bir şeydir. Benim gözümde, eskiden şövalyeler rakiplerine karşı nasıl davranıyorsa, Avrupa'daki hükümetler de basının karşısında öyle hareket ediyor. Kendi deneyimleri sayesinde, merkezîleştirmenin güçlü bir silâh olduğunu görmüşlerdir; belki de bu nedenle, düşmanlarına karşı daha görkemli bir direniş sergilemek için onları bu güçle donatmak istemekteler.

Birleşik Devletler'de neredeyse bütün kasabaların kendi gazeteleri vardır. Bunca savaşçının arasında ortak bir hareket ve disiplinli bir duruş yaratmanın zor olduğu anlaşılmaktadır; bu yüzden her biri kendi bayrağını kaldırmaktadır. Bu, Birlikteki bütün siyasi gazetelerin yönetime karşı oldukları ya da onun yanında saf tuttukları anlamına gelmez; gazeteler yüzlerce farklı araçla yönetimi desteklemekte ve ona karşı çıkmaktadır. Dolayısıyla, Birleşik Devletler'de gazeteler büyük fırtınalara yol açan düşünce hareketleri yaratamazlar. Basının sahip olduğu güçlerin böyle dağınık olması başka önemli etkiler de yaratmaktadır. Bir gazete kurmak kolay bir iş olduğundan, herkes böyle bir şeyle meşgul olabilir; diğer taraftan, rekabet nedeniyle gazetelerin büyük kazançlar elde etmesi zordur; bu durum, büyük endüstriyel güçlerin bu türden girişimlerde yer almasını engellemektedir. Ayrıca gazeteler bir zenginlik aracına dönüştüğü zaman, sayıları aşırı derecede yüksek olduğu için bunları yönetecek yetenekli yazarlar bulmak zorlaşır. Dolayısıyla Birleşik Devletler'de gazeteciler pek yüksek bir konumda değildir; eğitim düzeyleri çok yetersizdir ve düşüncelerini ifade etme yöntemleri oldukça bayağıdır. Ne var ki, çoğunluk kuralları belirleyen taraftır her zaman; birtakım davranış kalıpları geliştirir ve ardından herkes bunlara uymaya başlar; bu ortak alışkanlıkların toplamına "zihniyet" ya da "anlayış" denir; baro zihniyeti, adalet zihniyeti vb. Fransa'da gazetecilik anlayışı, sert bir üslupla ama üstün bir seviyede, çoğu zaman belâgatli bir şekilde Dev-

let'in büyük çıkarlarını tartışmaya dayanmaktadır. Eğer her zaman böyle değilse, bunun nedeni her kuralın bir istisnasının olmasıdır. Amerika'da gazetecilik anlayışı, hedef alınan kişilerin düşünce ve arzularına kaba bir biçimde, hiçbir özen ve incelik göstermeden saldırmaktan; insanları yakalamak uğruna ilkeleri bir kenara bırakmaktan; insanların özel hayatının peşine düşmekten ve onların zayıflıklarını ve kusurlarını ifşa etmekten ibarettir.

Düşüncenin bu şekilde suiistimal edilmesi üzüntü vericidir; daha ileride, gazetelerin Amerikan halkının beğenileri ve ahlâki değerleri üzerinde ne gibi etkilerde bulunduğunu inceleme olanağı bulacağım; fakat, tekrar ediyorum, burada yalnızca siyaset dünyasıyla ilgileneceğim. Basın özgürlüğünün siyasal etkilerinin toplumsal sükûnetin korunmasına dolaylı olarak katkıda bulunduğu yadsınamaz. Bu bağlamda, yurttaşların gözünde halihazırda yüksek bir mertebeye sahip kişiler gazetelerde yazmaya pek cesaret edemezler ve dolayısıyla, halkın arzularını kendilerinden yana harekete geçirmek için yararlanabilecekleri en güçlü silâhtan mahrum kalırlar.[1] Bunun bir sonucu olarak, gazeteciler tarafından dile getirilen kişisel görüşler okuyucuların gözünde neredeyse hiçbir ağırlığa sahip değildir. Okurların bir gazetede aradıkları şey yaşanan olaylara dair bilgilerdir; gazeteci yalnızca bu olayları değiştirerek ya da çarpıtarak kendi düşüncesini etkili kılabilir.

Kendi olanaklarıyla sınırlandırıldığında bile basın Amerika'da büyük bir etki yaratmaya devam eder. Siyasal yaşamın bu büyük ülkenin her köşesine ulaşmasını sağlar. Her an gözü kulağı açık olan basın siyasetin sırlarını açığa çıkarır ve kamuya mâl olmuş insanları halk mahkemesinin karşısına çıkmaya zor-

---

[1] Yalnızca nadir durumlarda, halka hitap etmek ve kendi adlarına konuşmak istedikleri zaman gazetelerde yazarlar; sözgelimi, karalayıcı suçlamalarla karşı karşıya kaldıklarında ve olup bitenlerle ilgili gerçekleri anlatmak istediklerinde yazarlar.

lar. Çıkarları birtakım öğretiler etrafında birleştiren ve partilerin politikalarını formüle eden basındır; basın aracılığıyla partiler kendilerini göstermeden birbirleriyle konuşur ve birebir temas kurmadan birbirlerini dinlerler. Birçok basın organı aynı yolda ilerlemeye başladığında, yarattıkları etki uzun vadede karşı konulmaz hale gelir ve sürekli aynı etkilere maruz kalan kamuoyu sonunda onlara teslim olur.

Birleşik Devletler'de tek tek gazetelerin bireysel etkisi sınırlıdır, buna karşın süreli basın faaliyetleri halktan sonraki en büyük güçtür. [A]

Birleşik Devletler'de basın özgürlüğünün etkisiyle gelişen fikirler, başka yerlerde sansürün etkisiyle oluşan fikirlerden çok daha etkili ve dirençlidir.

Birleşik Devletler'de demokrasi her seferinde yeni insanları işlerin başına getirir; dolayısıyla hükümet yürüttüğü faaliyetleri ve aldığı tedbirleri çok kararlı ve düzenli bir şekilde takip etmez. Fakat hükümetin genel ilkeleri birçok ülkede olduğundan çok daha kesindir ve toplumu düzenleyen temel düşünceler daha kalıcıdır. Herhangi bir fikir Amerikan halkına egemen olduğunda, bu fikir ister mantıklı ister mantıksız olsun, onu halkın zihninden tamamen söküp atmak çok zordur.

Bu durum İngiltere'de de gözlemlenmektedir, ki İngiltere yüz yıl boyunca büyük bir düşünce özgürlüğünün ve yenilmez fikirlerin olduğu bir Avrupa ülkesidir.

Ben bu sonucu gene aynı nedene, ilk bakışta böyle bir sonuç yaratamazmış gibi görünen nedene, yani basın özgürlüğüne bağlıyorum. Bu özgürlüğün var olduğu toplumlar, bir yandan ikna gücüyle, diğer yandan kibir duygusuyla kendi düşüncelerine sıkıca sarılırlar. Düşüncelerini severler, çünkü onlara doğru ve haklı görünür; çünkü bu düşünceler kendi seçimleridir; sadece doğru bir şey olduğu için değil, aynı zamanda yalnızca kendilerine özgü bir şey olduğu için bu düşüncelere bağlanırlar.

Bunun başka birçok nedeni vardır.

Büyük bir düşünür "bilimin her iki ucu da cehalete açılır" demiştir. Kesin kanıların yalnızca iki uçta bulunduğunu ve ikisinin ortasında şüphenin yer aldığını söylemek daha doğru olurdu belki de. Gerçekten de insan bilgisini birbirinden farklı ama genellikle birbirini izleyen *üç hal* üzerinden değerlendirebiliriz.

İnsan derinlere inmeden kabul ettiği bir şeye çok kesin bir şekilde inanır. İtirazlar ortaya çıktığında şüphe etmeye başlar. Çoğu zaman bütün şüphelerini gidermeyi başarır ve yeniden inanmaya başlar. Ancak bu kez gerçeği rastlantılar ve karanlıklar içinde aramaz; gerçekle yüz yüze gelir ve doğrudan doğruya onun ışığında yol alır.[2]

Basın özgürlüğü insanları *birinci hal*de yakaladığında, düşünmeden sıkı sıkıya inanma alışkanlığını uzun bir süre daha sürdürmelerine izin verir; bununla birlikte insanların düşünceden yoksun inançlarının nesnesini her gün yeniden değiştirir. Bütün entelektüel düzlem üzerinde, insan aklı tek bir nokta görmeye devam eder; fakat bu nokta sürekli değişir. Bu ani değişimler zamanıdır. Basın özgürlüğünü hiç düşünmeden kabul eden ilk kuşakların vay haline!

Ne var ki, yeni düşünceler halkası neredeyse baştan sonra katedilmiştir. Deneyimler kendini göstermeye başlar ve insan genel bir şüphe ve güvensizlik haline ulaşır.

İnsanların çoğunun bu iki *hal*den birinde duracağına ve daha ileriye gitmeyeceğine emin olabiliriz. Nedenini bilmeden inanmaya devam edecek ya da neye inanmak gerektiğini tam olarak bilemeyecekler.

Bilimden doğan ve hattâ şüphenin yarattığı çalkantılardan yükselen iyi düşünülmüş ve kendine hâkim kanılara gelince,

---

[2] Bu iyi düşünülmüş ve irade yüklü kanıların, insanı dogmatik inançların yarattığı tutku ve adanmışlık düzeyine çıkarıp çıkarmayacağım bilemiyorum.

bunlara ulaşmak yalnızca büyük çabalar sarf eden az sayıda insana nasip olacaktır.

Dinsel tutkuların egemen olduğu yüzyıllarda, insanların bazen inançlarını değiştirdiği görülmüştür; buna karşın, şüphenin hâkim olduğu yüzyıllarda, herkes kendi inancını inatla muhafaza ederdi. Basın özgürlüğünün hâkimiyeti altındaki siyaset dünyasında da aynı şey geçerlidir. Bütün toplumsal doktrinler sırasıyla itirazlarla ve çatışmayla karşılaştığından, bu doktrinlerden birine bağlanan insanlar onu sıkı sıkıya korumaktadır; bunun nedeni, benimsedikleri doktrinin iyi olduğuna emin olmalarından ziyade, daha iyi bir doktrinin olup olmadığına emin olamamalarıdır.

Bu yüzyıllarda insanlar düşünceleri için kolay kolay ölmezler; fakat düşüncelerini değiştirmeye de yanaşmazlar ve şehitler ile muhtedilerin sayısı giderek azalır.

Bu nedene çok daha güçlü bir nedeni ekleyebiliriz; düşüncelerden şüphe duyan insanlar, nihayetinde düşüncelerden çok daha somut, kavranabilir ve kalıcı olan içgüdülere ve maddi çıkarlara bağlanırlar.

Kim daha iyi yönetir, demokrasi mi yoksa aristokrasi mi? Bu cevap verilmesi çok zor bir sorudur. Fakat şurası açıktır ki, demokrasi aristokrasiye zarar verir; aristokrasi ise demokrasiyi baskı altında tutar.

Bu kendiliğinden ortaya çıkan bir gerçektir ve tartışılacak bir yanı yoktur: Siz zenginsiniz ve bense fakirim.

Dördüncü Bölüm

BİRLEŞİK DEVLETLER'DE SİYASAL ÖRGÜTLENME

Anglo-Amerikalılar örgütlenme hakkını çok yaygın olarak kullanırlar – Siyasi örgütlenmenin üç biçimi – Amerikalıların temsil sistemini örgütlerde kullanma biçimi – Bunun Devlet için yarattığı tehlikeler – Usullere ilişkin 1831 tarihli büyük anlaşma – Bu anlaşmanın yasamaya yönelik özellikleri – Birleşik Devletler'de örgütlenme hakkının yaygın olarak kullanılmaması diğer ülkelerdeki kadar sorun yaratmaz – Bunun zorunlu olduğunu düşünmeye iten nedenler – Demokratik toplumlarda örgütlerin sunduğu yararlar.

Amerika, dünya üzerinde, insanların örgütlenmelerden en çok yarar sağladığı ülkedir; Amerika'da insanlar çok farklı meselelerde bu etkili eylem aracına başvurmuşlardır.

Komün, köy ve ilçe adı altında yasalar tarafından oluşturulan kalıcı örgütlenmelerden bağımsız olarak, varlığını ve gelişimini yalnızca bireysel iradelere borçlu olan daha birçok örgütlenme biçimi vardır.

Birleşik Devletler'de yaşayan biri, doğduğu günden itibaren hayatın zorluklarına ve olumsuzluklarına karşı mücadele etmek için kendine güvenmek gerektiğini öğrenir; toplumsal otoriteye kuşkulu ve tedirgin gözlerle bakar ve yalnızca onsuz yapamayacağı zaman onun gücüne başvurur. Bu tavır, çocukların oyunlarına varıncaya dek kendi belirledikleri kurallara tâbi oldukları ve kendi saptadıkları suçları kendi başlarına cezalandırdıkları ilkokul günlerinden itibaren gelişmeye başlar. Bu anlayış toplumsal yaşamın her ayrıntısında kendini gösterir. Halkın yoluna bir engel çıktığında, işler aksadığında ya da durduğunda komşular müzakere etmek için hemen biraraya gelirler; kendiliğinden oluşan bu meclisten sorunlara çare bulan bir yürütme organı doğar; tabii halihazırda var olan bir otoriteye başvurmak kimsenin aklına gelmezse. Eğlence söz konusu olduğunda, insanlar daha coşkulu ve ahenkli şölenler düzenlemek için biraraya gelirler. İnsanlar tümüyle fikrî düşmanlıklara karşı direnmek için de birleşirler; aşırılıklara ve itidalsizliklere karşı birlikte mücadele ederler. Birleşik Devletler'de insanlar kamusal güvenlikle, ticaretle, endüstriyle, ahlâk ve dinle ilgili amaçlar etrafında örgütlenirler. Bireylerin kolektif gücünün özgür müdahaleleri sayesinde insan iradesinin ulaşamayacağı hiçbir şey yoktur.

İleriki bölümlerde, örgütlenmenin sivil yaşamda yarattığı sonuçlardan bahsetme olanağı bulacağım. Ancak burada yalnızca siyasal dünyayla sınırlı kalacağım.

Örgütlenme hakkı tanındıktan sonra, yurttaşlar bu hakkı çok farklı biçimlerde kullanabilirler.

Bir örgüt, belli bir sayıda bireyin şu veya bu öğretiyi halka açık olarak benimsemesine ve söz konusu öğretiyi şu veya bu şekilde üstün kılmak üzere bir angajman içerisine girmesine dayanır. Bu bağlamda örgütlenme hakkı neredeyse yazma [basın] özgürlüğüyle birleşir, bununla birlikte bir örgüt halihazırda basından çok daha güçlüdür. Bir düşünce belli bir örgüt tarafından temsil edildiğinde, daha açık ve net bir biçim almak zorundadır. Kendi taraftarlarına yaslanır ve onları kendi davası

için öne sürer. Taraftarlar birbirlerini tanımayı öğrenir ve sayılarıyla birlikte kararlılıkları da artar. Örgüt farklı bireylerin çabalarını birleştirir ve onları kendisinin açıkça belirlediği tek bir amaca kararlılıkla yöneltir.

Örgütlenme hakkının kullanılmasının ikinci aşaması ise biraraya gelebilme gücüne ulaşmaktır. Siyasal bir örgütlenmenin ülkenin bazı önemli noktalarında faaliyet merkezleri kurmasına izin verildiğinde hareket alanı büyür ve etkisi genişler. Bu merkezlerde insanlar birbiriyle görüşür, yürütme araçları birleştirilir, fikirler büyük bir güç ve kararlılıkla yayılır ki, yazılı düşünce bu düzeye hiçbir zaman ulaşamaz.

Siyasal dünyada, örgütlenme hakkının kullanılmasının üçüncü bir aşaması daha vardır: Aynı düşünceyi savunanlar seçmen kitleleri halinde biraraya gelebilir ve merkezî bir mecliste kendilerini temsil edecek vekilleri belirleyebilirler. Tam olarak söylemek gerekirse bu, temsil sisteminin bir partiye uyarlanmış biçimidir.

Böylelikle, birinci aşamada, aynı düşünceyi dile getiren insanlar kendi aralarında salt entelektüel bir bağ kurarlar; ikinci aşamada, bir partinin yalnızca bir kesimini temsil eden küçük meclisler halinde biraraya gelirler; son olarak, üçüncü aşamada, ulus içerisinde bağımsız bir ulus, hükümet içerisinde bağımsız bir hükümet oluştururlar. Kendilerini temsil eden vekiller –çoğunluğu temsil eden vekillerle aynıdırlar– taraftarlarının bütün kolektif gücünü tek başlarına temsil ederler; tıpkı çoğunluk gibi bir ulus görüntüsü kazanırlar ve bunun getirdiği manevi güce sahip olurlar. Çoğunluk gibi yasa yapma hakkına sahip olmadıkları doğrudur; fakat var olan yasalara itiraz etme ve olması gereken yasaları önceden formüle etme hakkına sahiptirler.

Özgürlüklere tam olarak alışmamış ya da güçlü siyasal tutkuların kaynamakta olduğu bir toplum farz edelim. Yasaları yapan çoğunluğun yanında, yalnızca *gerekçelerle* ilgilenen ve *düzenlemelerle* yetinen bir azınlık olduğunu varsayalım. Böyle bir

ortamda, kamu düzeninin büyük tehlikelerle karşı karşıya olduğunu düşünmemek elde değil.

Bir yasanın kendi içinde başka bir yasadan daha iyi olduğunu kanıtlamak ile o yasayı diğer yasanın yerine koymak gerektiğini kanıtlamak arasında çok fark vardır kuşkusuz. Fakat, aydın insanların büyük bir farka işaret ettiği yerde, kitleler hiçbir bir fark göremeyebilir. Hattâ bazı zamanlar, bir millet neredeyse eşit bir şekilde iki parti arasında bölünür ve bunlardan her biri çoğunluğu temsil ettiğini iddia eder. Yönetici konumundaki gücün yanında, manevi otoritesi aynı derecede büyük olan bir güç ortaya çıktığı zaman, bu gücün uzun bir süre yalnızca konuşmakla yetineceğini düşünebilir miyiz? Birliklerin amacı düşünceleri bastırmak değil, onları yönetmektir; yasa yapmak değil, yasa önerisinde bulunmaktır şeklindeki metafizik yargıya her zaman boyun eğecek midir?

Basın özgürlüğünü temel etkileri itibariyle düşündükçe, basının bağımsız olmasının modern insanlar için özgürlüğün temel koşulu ve temel bileşeni olduğuna daha çok ikna oluyorum. Dolayısıyla, özgür kalmak isteyen bir halk her ne pahasına olursa olsun basın özgürlüğüne saygı duyulmasını bekleme hakkına sahiptir. Fakat siyasal düzlemde, *sınırsız* örgütlenme özgürlüğü yazma özgürlüğüyle tamamen bir tutulamaz. Biri diğerine göre hem daha gereksiz hem de daha tehlikelidir. Bir ulus kendi kendisinin efendisi olmaktan vazgeçmeksizin bu konuda sınırlar koyabilir; hattâ bazen böyle olabilmek için bunu bizzat yapması gerekir.

Amerika'da siyasal amaçlarla örgütlenme özgürlüğü sınırsızdır.

Vereceğim bir örnek, örgütlenme özgürlüğünün ne kadar geniş olduğunu göstermek için söyleyebileceğim her şeyden daha açıklayıcı olacaktır.

Ticaret tarifeleri ya da özgürlüğü meselesinin Amerika'da zihinleri ne denli meşgul ettiğini hatırlıyoruz. Tarifeler yalnızca düşünceleri değil, aynı zamanda güçlü maddi çıkarları da teh-

dit ediyor ya da bunları destekliyordu. Kuzeydekiler kendi refahlarının önemli ölçüde buna bağlı olduğunu, Güneydekiler ise yaşadıkları sefaletin tümüyle bundan kaynaklandığını ileri sürüyordu. Uzun süre boyunca, tarife meselesinin Birliği çalkalayan siyasal tutkuların yegâne kaynağı olduğunu söyleyebiliriz.

1831 yılında, kavganın tehlikeli boyutlara ulaştığı bir dönemde, Massachusettsli gizemli bir yurttaş, tarifelere karşı çıkan herkesin ticaret özgürlüğü için gereken çözümleri birlikte düşünmek amacıyla Philadelphia'ya temsilciler göndermesi önerisini gazeteler aracılığıyla ilân etmiştir. Matbaaların devreye girmesiyle birlikte bu öneri kısa zamanda Maine'den New Orleans'a kadar yayılmıştır. Tarife karşıtları bu öneriyi büyük bir hevesle kabul etmiştir. Dört bir koldan biraraya gelmiş ve temsilcilerini seçmişlerdir. Bu temsilcilerin çoğu tanınmış insanlardı ve içlerinden bazıları çok meşhur kişilerdi. Başından beri bu davaya müdahil olan Güney Carolina kendisini temsil etmek üzere 63 delege göndermiştir. 1 Ekim 1831 tarihinde, Amerikan usullerine göre Konvansiyon adını alan meclis Philadelphia'da toplanmıştır; bu meclisin iki yüzden fazla üyesi vardır. Tartışmalar halka açık yapılmış ve ilk günden itibaren yasa koyuculuk niteliği kazanmıştır. Kongre'nin gücünün kapsamı, ticaret özgürlüğüne dair teoriler ve son olarak farklı tarife hükümleri burada tartışılmıştır. On gün sonra, meclis, Amerikan halkına hitap eden bir bildiri kaleme aldıktan sonra dağılmıştır. Bu bildiride şöyle deniliyordu: 1- Kongre'nin tarife düzenleme yetkisi yoktur; mevcut tarife anayasaya aykırıdır. 2- Ticaretin özgür olmaması hiçbir halkın, özellikle de Amerikan halkının yararına değildir.

Siyasal düzlemde, sınırsız örgütlenme özgürlüğü, bugüne kadar Birleşik Devletler'de –başka yerlerde kendisinden beklenebilecek– olumsuz sonuçlar doğurmamıştır. Birleşik Devletler'deki örgütlenme hakkı İngilizlerden alınmış bir uygulamadır ve Amerika'da her zaman varlığını sürdürmüştür. Günümüzde bu hakkın kullanımı bir yaşam tarzı ve alışkanlık haline gelmiştir.

Örgütlenme özgürlüğü günümüzde çoğunluğun zorbalığına karşı zorunlu bir teminat haline gelmiştir. Birleşik Devletler'de bir parti egemen hale geldiğinde, bütün kamusal güç onun eline geçer; bütün işleri tekeline alır ve bütün örgütlü güçlere sahip olur. Muhalif partideki en önemli şahsiyetler kendilerini iktidardan ayıran bariyerleri aşamadıklarından, bu kişilerin dışarıda biraraya gelmeleri gerekir; azınlığın bütün manevi gücünü kendisini baskı altına alan maddi gücün karşısına çıkarması gerekir. Bu durumda bir tehlike daha korkutucu bir tehlikenin karşısına dikilir.

Bana göre, çoğunluğun her şeyi yapabilme gücü Amerikan cumhuriyetleri için öylesine büyük bir tehlikedir ki, bu gücü sınırlandırmak için başvurulacak tehlikeli araçlar benim gözümde iyi bir şeydir. Önceki bölümlerde komünal özgürlükler hakkında söylediğim şeyleri hatırlatan bir düşünceyi burada dile getirmek istiyorum: Partilerin zorbalığını ve yöneticilerin keyfîliğini engellemek için örgütlerin varlığına en çok ihtiyaç duyan ülkeler, demokratik bir toplumsal düzene sahip ülkelerdir. Aristokrasiyle yönetilen toplumlarda, ikincil yapılar iktidarın suiistimallerine engel olan doğal örgütler oluşturmaktadır. Bu tür örgütlerin hiçbir şekilde var olmadığı ülkelerde, eğer tek tek bireyler bunlara benzer oluşumları yapay ve anlık olarak yaratma gücünden yoksunsa, herhangi bir zorbanın karşısında durabilecek hiçbir engel artık düşünülemez; bu durumda, büyük bir halk bir avuç fırsatçı ve hattâ tek bir adam tarafından rahatlıkla baskı altına alınabilir.

Büyük bir siyasal konvansiyon hareketinin (zira bunlar çok farklı türlerde olabilir) oluşması Amerika'da bile her zaman büyük bir olaydır ve ülkenin dostları böyle bir şeye korkuyla bakarlar.

1831 yılındaki konvansiyonda bunu açıkça görürüz; bu konvansiyonda, meclisin bir parçası olan seçkin insanların bütün çabaları konvansiyonun dilini yumuşatmaya ve gündemini sınırlandırmaya yönelik olmuştur. 1831 konvansiyonunun hoş-

nutsuz kişiler üzerinde büyük bir etki yaratmış olması ve onları 1832 yılında Birliğin ticaret yasalarına karşı girişilen açık isyana hazırlamış olması mümkündür.

Siyasal alanda, sınırsız örgütlenme özgürlüğünün, bütün özgürlükler içerisinde, bir halkın benimseyebileceği en son özgürlük biçimi olduğunu yadsıyamayız. Bu sınırsız özgürlük toplumu kaosa sürüklemese bile, onu her an kaosla burun buruna getirecektir. Bununla birlikte, bu tehlikeli özgürlük bir noktada bazı teminatlar sunmaktadır: Örgütlerin özgür olduğu ülkelerde gizli topluluklar olmaz. Amerika'da fırsatçılar çoktur, ama fesatçılar ve komplocular yoktur.

Avrupa'da ve Amerika'da örgütlenme hakkı farklı biçimlerde algılanmakta ve bu hak farklı şekillerde kullanılmaktadır.

Tek başına hareket etme özgürlüğünden sonra, insan için en doğal olanı, kendi çabalarını benzerlerinin çabalarıyla birleştirme ve birlikte hareket etme özgürlüğüdür. Bu nedenle örgütlenme özgürlüğünü tıpkı bireysel özgürlük gibi insan doğasının ayrılmaz bir parçası olarak görüyorum. Bir yasa koyucu toplumun kendisine saldırmadan bu özgürlüğü yok edemez. Biraraya gelme özgürlüğü bazı toplumlar için yalnızca yararlı ve ileriye götüren bir şey iken, bazı toplumlar aşırılıkları nedeniyle bu özgürlüğün doğasını bozmakta ve yaşamsal bir şeyi yıkıma götüren bir nedene dönüştürmektedir. Bana göre, özgürlüğün doğru anlaşıldığı ülkelerde ve özgürlüğün bir kuralsızlığa dönüştüğü ülkelerde, örgütlenmelerin izlediği farklı yolların kıyaslanması hem hükümetler hem de partiler için yararlı bir şey olacaktır.

Avrupalıların çoğu örgütlenmeyi bir savaş alanında denemek üzere ivedilikle üretilen bir savaş silâhı olarak görmeye devam etmektedir.

İnsanlar konuşmak amacıyla da biraraya gelir, ama harekete yönelik bir düşünce bütün zihinleri meşgul eder her zaman.

Örgüt bir silâhtır; kendini ifade etmek ve kan tazelemek için burada konuşulur ve ardından düşmana karşı harekete geçilir. Örgütü oluşturanların gözünde, yasal mevzuat birer araç olarak görünebilir; ama bunlar amaca giden yolda yegâne araç değildir.

Birleşik Devletler'de örgütlenme hakkı kesinlikle bu şekilde anlaşılmamaktadır. Amerika'da azınlığı oluşturan yurttaşlar öncelikle kaç kişi olduklarını göstermek ve böylelikle çoğunluğun manevi etkisini azaltmak için örgütlenirler. Örgütlenen yurttaşların ikinci hedefi farklı argümanları birbiriyle yarıştırmak ve böylece çoğunluğun içerisinde şaşkınlık ve hayranlık yaratmak için en uygun argümanları ortaya çıkarmaktır; zira çoğunluğu kendilerine çekme ve ardından onun adına iktidara sahip olma konusunda umutludurlar her zaman.

Birleşik Devletler'deki siyasal örgütlenmeler hedefleri bakımından ölçülü ve kullandıkları araçlar bakımından yasaldırlar; yalnızca yasalara dayanarak iktidara gelmek istediklerini iddia ettikleri zaman, genellikle doğru söylerler.

Bu noktada Amerikalılar ile bizim aramızda var olan farkların birçok nedeni vardır.

Avrupa'da halkın çoğunluğundan çok kopuk olan partiler vardır ve bu nedenle çoğunluğun desteğini alma konusunda ümitsizdirler; buna rağmen bu partiler çoğunluğa karşı savaşma konusunda kendilerini çok güçlü görürler. Böyle bir parti bir örgüt kurduğu zaman, ikna etmek gibi bir amacı olmaz; yalnızca savaşmak ister. Amerika'da düşünceleri itibariyle çoğunluğa çok uzak olan kişiler iktidara karşı hiçbir şey yapamazlar; ancak diğer herkesin iktidarı ele geçirme ümidi vardır.

Dolayısıyla, örgütlenme hakkının kullanımı, partilerin çoğunluğu ele geçirmelerinin imkânsızlığıyla orantılı olarak tehlike arz etmektedir. Fikirlerin yalnızca küçük farklılıklarla birbirinden ayrıldığı Birleşik Devletler gibi bir ülkede, örgütlenme hakkı neredeyse sınırsız olabilir.

Örgütlenme özgürlüğünü yalnızca hükümetlere karşı savaşma hakkı olarak görmemize neden olan şey özgürlükler konusunda deneyimsiz olmamızdır. Gücü ele geçirdiği zaman, bir partinin aklına gelen ilk şey (tıpkı bir insanın aklına gelen ilk şey gibi) şiddet düşüncesidir; ikna etme düşüncesi çok sonra gelir ve bu düşünce deneyimlerden doğar.

Kendi aralarında derin bir bölünme yaşayan İngilizler örgütlenme özgürlüğünü nadiren suiistimal ederler, zira uzun süredir bu özgürlükten yararlanmaktadırlar.

Bizde savaşmaya yönelik güçlü bir arzu vardır; bundan daha anlamsız bir şey yoktur ki, bu Devleti yıkmaya kadar varır ve savaşırken elinde silâhla ölmek gurur duyulacak bir şey değildir.

Birleşik Devletler'de siyasal örgütlenmelerin neden olduğu şiddeti hafifletmeye yardımcı olan en önemli nedenlerin başında genel oy hakkı gelir muhtemelen. Genel oy hakkının kabul edildiği ülkelerde, çoğunluk asla kuşkulu bir görünüm arz etmez, çünkü hiçbir parti, mantıklı bir biçimde, kendisini oy vermeyen kişilerin temsilcisi olarak gösteremez. Dolayısıyla örgütler çoğunluğu temsil etmediklerini bilirler ve herkes bunun bilincindedir. Bu bizzat onların varlığından kaynaklanmaktadır; zira eğer çoğunluğu temsil etselerdi, yasaların değiştirilmesini talep etmek yerine bizzat kendileri değiştirirdi onu.

Örgütlerin saldırılarına maruz kalan hükümetin manevi gücü bu saldırılarla daha da artar, buna karşın örgütlerin gücü giderek zayıflar.

Avrupa'da çoğunluğun iradesini temsil ettiğini iddia etmeyen ya da buna inanmayan tek bir örgüt yoktur. Bu iddia ya da inanç onların gücünü alabildiğine arttırmakta ve faaliyetlerinin meşrulaştırılmasına çok iyi hizmet etmektedir. Nihayetinde, bir hakkı savunmak için uygulanan şiddetten daha hoş görülebilir ne olabilir ki?

İnsan eliyle yapılan yasaların sunduğu büyük karmaşa içerisinde, kimi zaman aşırı özgürlük aslında özgürlüğe yönelik

suiistimallerin giderilmesini sağlar ve aşırı demokrasi ise demokrasinin barındırdığı tehlikeleri önceden haber verir.

Avrupa'da örgütler yalnız başına sesini yükseltemeyen milletin yasama ve yürütme konseyi olarak görürler kendilerini; bu düşünceye dayanarak harekete geçer ve sağa sola emir verirler. Amerika'da örgütler herkesin gözünde yalnızca halkın içindeki bir azınlığı temsil ederler; bu nedenle konuşmakla ve dilekçeler vermekle yetinirler.

Avrupa'da örgütlerin kullandığı araçlar izledikleri hedeflerle uyumludur. Bu örgütlerin temel amacı konuşmak yerine harekete geçmek ve ikna etmek yerine savaşmak olduğundan, sonunda hiçbir sivil niteliği olmayan bir organizasyon yaratmaya, militarist alışkanlıklar ve söylemler benimsemeye yönelirler doğal olarak. Bu nedenle, yapabildikleri ölçüde, sahip oldukları güçlerin yönetimini merkezîleştirdiklerini ve toplumun idaresini küçük bir azınlığın ellerine bıraktıklarını görürüz.

Bu örgütlerin üyeleri emir bildiren herhangi bir söze savaştaki askerler gibi cevap verirler; pasif itaat ilkesini öğretirler veya biraraya gelmek suretiyle kendi yargılama yetilerini ve özgür iradelerini tümüyle feda ederler; bu nedenle, böyle örgütlerin içerisinde, hükümet adına topluma hükmeden zorbalıktan çok daha katı bir zorbalık hüküm sürer ki, kendileri bu hükümete karşı savaşmaktadır.

Bu durum söz konusu örgütlerin manevi gücünü alabildiğine azaltmaktadır. Böylelikle, zulme uğrayanların zalimlere karşı verdiği savaşın taşıdığı kutsal nitelik kaybolmaktadır. Nihayetinde, bazı durumlarda kendi benzerlerine bir köle gibi itaat etmeyi kabul eden, kendi iradesini ve düşüncesini onlara havale eden bir kişi özgür olmak istediğini nasıl iddia edebilir ki?

Amerikalılar da örgütlerin tam ortasında bir hükümet kurmuşlardır; fakat bu sivil bir hükümettir –böyle diyebilirim sanırım. Bireysel özgürlük burada kendi payını alır; toplum içerisinde olduğu gibi, burada da tüm insanlar aynı anda aynı hedefe doğru yürür; ama her birey o hedefe mutlaka aynı yollardan

gitmek zorunda değildir. Burada kendi iradesinden ve aklından feragat etmek söz konusu değildir; ama ortak bir girişimi başarıya ulaştırmak için herkes kendi iradesini ve kendi aklını ortaya koyar.

Beşinci Bölüm

AMERİKA'DA DEMOKRASİ YÖNETİMİ

Burada netameli bir alana girdiğimi biliyorum. Bu bölümdeki her bir sözcük yaşadığım ülkeyi parçalara bölen farklı tarafları şu veya bu şekilde rahatsız edebilir. Gene de düşüncelerimi ifade etmekten çekinmeyeceğim.

Avrupa'da demokrasinin gerçek karakterini ve yerleşik eğilimlerini belirlemekte zorlanıyoruz; zira Avrupa'da iki karşıt ilke arasında bir kavga yaşanmaktadır ve ilkelere ya da kavganın hayat verdiği tutkulara nasıl bir pay biçmemiz gerektiğini bilmiyoruz.

Amerika'da ise durum farklıdır. Burada halkın egemenliği herhangi bir engelle karşılaşmamaktadır; korkması gereken felâketler ya da cezalandırması gereken haksızlıklar yoktur.

Amerika'da demokrasi kendi seyrine bırakılmıştır. Doğal bir görünüm sergilemektedir ve hareketleri özgürdür. İşte demokrasiyi burada ele almak gerekir. Böyle bir inceleme en çok da bizim için ilgi çekici ve yararlı olacaktır; zira karşı konulmaz bir hareket bizleri her gün peşinden sürüklemekte ve bizler kör

adımlarla ya zorbalığa ya da cumhuriyete ama kesinlikle demokratik bir toplumsal düzene doğru yol almaktayız.

Genel Oy Hakkı

Bundan önceki bölümlerde, Birlikteki bütün eyaletlerin genel oy hakkını kabul ettiğini söylemiştim. Toplumsal hiyerarşinin farklı kademelerinde yer alan topluluklarda bunu görmekteyiz. Genel oy hakkının farklı bölgelerde ve dilleri, inançları ve yaşam tarzları itibariyle neredeyse birbirlerine yabancı olan farklı insan ırkları arasında yarattığı sonuçları gözlemleme imkânım oldu: Louisina'da, Yeni-İngiltere'de, Georgia'da ve Kanada'da. Avrupa'da genel oy hakkından beklenen bütün iyiliklerin ve kötülüklerin Amerika'da görülmediğini ve yarattığı sonuçların sanılandan farklı olduklarını gördüm.

Halkın Yaptığı Seçimler ve Amerikan Demokrasisinin Bu Seçimlerdeki Etkisi

Amerika'da büyük şahsiyetler nadiren kamu işlerinin yönetimini üstlenirler – Bunun nedenleri – Fransa'da alt sınıfları üst sınıflara karşı harekete geçiren duygular Fransızlara değil, demokrasiye özgüdür – Amerika'da tanınmış kişilerin siyasi kariyerlerden kendi istekleriyle uzak durmasının nedenleri.

Avrupa'da birçok insan şuna inanır (inanır ama söylemezler ya da inanmadan söylerler): Genel oy hakkının en büyük yararlarından biri, halkın güvenine lâyık kişilerin kamusal işlerin yönetimine gelmesidir. Şöyle bir anlayış vardır: Halk kendi kendini yönetemez, ama her zaman samimi olarak Devlet'in iyiliğini ister ve sezgileri sayesinde, aynı arzuları paylaşan ve iktidarı elinde tutma konusunda yetenekli olan insanları seçer.

Bana gelince, şunu söylemeliyim ki, Amerika'da tanık olduğum şeyler orada işlerin böyle olmadığını göstermektedir. Birleşik Devletler'e vardığım zaman, yönetilenler arasında liyaka-

tin ne kadar yaygın olduğunu ve yönetilenlerde ise ne kadar az olduğunu görmek beni çok şaşırtmıştı. Günümüzde en nitelikli insanların kamusal görevlerde nadiren yer alması Birleşik Devletler'de alışıldık bir durumdur; ayrıca, demokrasi bütün eski sınırlarını aştığı oranda bunun böyle olduğunu kabul etmek zorundayız. Şurası açıktır ki, son elli yıl içerisinde Amerikan devlet adamlarının soyu alabildiğine kısırlaşmıştır.

Bu olguyu yaratan birçok nedene işaret edebiliriz.

Ne yaparsak yapalım, halkın bilinç düzeyini belli bir noktanın üzerine çıkarmak imkânsızdır. Beşerî bilgilere ulaşmayı kolaylaştırmak, eğitim yöntemlerini iyileştirmek ve bilimi herkesin ulaşabileceği bir şey haline getirmek sonucu değiştirmeyecektir; insanların hiç zaman harcamadan kendilerini eğitmesini ve zekâlarını geliştirmesini sağlamak mümkün değildir.

Halkın çalışmadan yaşama noktasında sahip oldukları kolaylıklar onun zihinsel gelişimi için asgari sınırı oluşturmaktadır. Bu sınır bazı ülkelerde çok uzak, bazılarındaysa daha yakındır; fakat böyle bir sınırın hiç olmaması için halkın maddi yaşamsal ihtiyaçlarla meşgul olmaması, yani artık halk olmaktan çıkması gerekir. Dolayısıyla bütün yurttaşların zengin olduğu bir devlet tasavvur etmek ne denli zorsa, bütün insanların ileri düzeyde aydınlandığı bir toplum tasavvur etmek de o denli zordur. Bunlar birbiriyle bağıntılı iki güçlüktür. Halkın çoğunluğunun yaşadığı ülkenin iyiliğini samimi olarak istediğini çekincesiz kabul edebilirim; hattâ daha ileri gidip şöyle diyeceğim: Genel olarak, üst sınıflara kıyasla, toplumun alt sınıfları bu duyguya kendi kişisel çıkarlarını daha az katmaktadır. Ancak, şu veya bu ölçüde halkta her zaman eksik olan şey, samimi olarak istenen hedefe ulaşmak için gerekli araçların neler olduğunu bilme yeteneğidir. Tek bir insanın karakteri hakkında doğru bir fikir edinmek için uzun incelemeler yapmak ve farklı düşüncelere başvurmak gerekir. En büyük dehalar bile bu konuda yolunu şaşırırken, çoğunluk bunu başarabilir mi? Halk böyle bir işe girişmek için gerekli zamanı ve araçları hiçbir zaman bulamaz. Her zaman

aceleyle karar vermesi ve en somut şeylere yönelmesi gerekir. Bu nedenle, bütün şarlatanlar halkı memnun etmenin sırrına vakıfken, halkın gerçek dostları genellikle bu yolda yaya kalır.

Liyakat sahibi insanları seçme noktasında demokrasinin yoksun olduğu tek şey yetenek değildir; daha ziyade istek ve inceliktir.

Demokratik kurumlarm insanlardaki kıskançlık duygusunu ileri bir düzeye taşıdığını yadsımamak gerekir. Bunun nedeni demokratik kurumların her bireye başkalarıyla eşit olmak için gerekli araçları sunması değil, bu araçların onları kullanan kişilerde sürekli başarısızlığa uğramasıdır. Bu kurumlar eşitlik arzusunu uyandırıp kışkırtmakla birlikte, bu arzuyu tam olarak tatmin etmeyi başaramamaktadır. Bu eksiksiz eşitlik halkın elinden sürekli kaçmaktadır, tam da halk ona ulaştığını sandığı anda! Ve Pascal'in dediği gibi, bu sonsuz bir kaçıştır. Halk, elini uzatıp tutacak kadar yakın ama tadına bakamayacak kadar uzak olan bu kıymetli malın peşinden giderken ısınır, canlanır. Başarı şansı onu heyecanlandırır; başarının belirsizliğiyse onu kızdırır; huzursuz olur, bezginlik duyar, hırçınlaşır. Onu aşan her şey arzularına ulaşmanın önünde bir engel gibi görünür; baktığı zaman kendisini üzmeyecek kadar haklı ve meşru hiçbir üstünlük yoktur.

Birçok insan, alt sınıfların mümkün olduğunca üst sınıfları kamusal işlerin yönetiminden uzaklaştırmasına neden olan bu gizli dürtünün yalnızca Fransa'ya özgü olduğunu düşünür. Fakat bu konuda yanılıyorlar. Bahsettiğim dürtü Fransızlara değil, demokrasiye özgüdür; siyasal koşullar buna fazlasıyla üzücü bir görünüm kazandırmaktadır; fakat bu dürtüyü yaratan şey siyasal koşullar değildir.

Birleşik Devletler'de halk üst sınıflara yönelik bir nefret duygusu taşımaz. Bununla birlikte onları pek hoş karşılamaz ve iktidarın dışında tutmaya özen gösterir. Halk büyük yeteneklerden korkmaz; fakat onları anlamaktan uzaktır. Genel olarak,

ayakları yere basmadan yükselen bir şeyin halkın lütfunu kazanması zordur.

Demokrasinin barındırdığı doğal dürtüler halkı nitelikli kişileri iktidardan uzak tutmaya iterken, bir o kadar güçlü olan bir başka dürtü ise nitelikli kişilerin siyasetten uzak durmasına neden olmaktadır; zira bu kişilerin siyaset dünyasında tamamen kendisi olarak kalması ve onurunu zedelemeden yürümesi çok zordur. Şansölye Kent bu düşünceyi çok naif bir biçimde dile getirmiştir. Bu ünlü yazar, yürütme erkine yargıçları atama yetkisi veren anayasa metnine büyük övgüler dizdikten sonra, şunları söyler: "Aslında, bu makamlarda oturmaya lâyık olan kişilerin, genel oya dayalı bir seçimde oyların çoğunluğunu almak için çok ihtiyatlı hareket etmesi ve çok katı ilkelere sahip olması gerekir." (*Kent's Commentaries*, cilt: I, s. 272.) 1830 yılında, Amerika'da bu mesele itirazsız bir şekilde kayda geçirilmiştir.

Bu durum, genel oy meselesini sağlıklı seçimler için bir teminat olarak görenlerin tam bir yanılsama içerisinde olduğunu bizlere kanıtlamaktadır. Genel oy hakkının başka yararları vardır, ama bu onlardan biri değildir.

Demokrasinin Bu Dürtülerini Kısmen Ehlileştirebilen Faktörler

Büyük felâketlerin toplumlar ve insanlar üzerinde yarattığı zıt etkiler – Amerika'da elli yıl önce birçok önemli isim devlet idaresinin başına geçmiştir – Bilginin ve yaşam tarzının halkın yaptığı seçimler üzerindeki etkisi. Yeni-İngiltere örneği – Güneybatıdaki eyaletler – Bazı yasaların halkın tercihlerini etkileme biçimi – İki aşamalı seçim – Senato'nun oluşumunda iki aşamalı seçimin etkileri.

Büyük tehlikeler Devleti tehdit ettiğinde, halkın kendisini kurtaracak en yetenekli yurttaşları gönül rahatlığıyla seçtiğini görürüz.

Zorlu bir tehlike karşısında, insanın olağan düzeyini nadiren koruduğu görülmüştür; genellikle bu düzeyin üstüne çıkar ya da altına düşer. Bu toplumlar için de geçerlidir. Büyük tehlikeler bir milleti yukarı taşımak yerine yıkıma uğratır çoğu zaman; milletin tutkularını canlandırır ama onları yönetemez; bilincini aydınlatmak yerine daha çok bulandırır. Yahudiler yıkılan tapınağın dumanları arasında birbirleriyle boğuşmaya devam etmiştir. Fakat insanlarda olduğu gibi toplumlarda da büyük tehlikelerin yaklaşmasıyla birlikte olağanüstü erdemlerin ortaya çıktığı görülmüştür çoğu kez. Böyle bir anda, tıpkı gecenin karanlığında gizlenen ve bir yangın alevinin parlamasıyla birlikte bir anda beliren anıtlar gibi, büyük şahsiyetler kendini gösterir. Deha kendini açığa vurur ve felâketlerle boğuşan halk kendi kıskanç tutkularını bir anlığına unutuverir. O zaman, seçim sandıklarından birbiri ardına ünlü şahsiyetler çıkmaya başlar. Amerika'da bugünkü devlet adamlarının elli yıl önce işlerin başına geçen kişilere kıyasla çok sönük kaldığını önceki sayfalarda söylemiştim. Bu durum yalnızca yasalardan değil, aynı zamanda koşullardan kaynaklanmaktadır. Amerika haklı bir dava için, başka bir halkın boyunduruğundan kurtulmaya çalışan halkın davası için savaştığında; dünya sahnesinde yeni bir ulus yaratmaya çalıştığında, bütün insanlar izledikleri büyük amaçlara ulaşabilmek için ayağa kalkmıştır. Bu genel coşku ortamında, üstün nitelikli insanlar halkın önünde yürümüştür ve bu insanları kollarına alan halk onları baş tacı etmiştir. Fakat bu tür olaylar nadirdir, bu nedenle olayların genel seyrine bakarak bir yargıda bulunmak gerekir.

Anlık olaylar bazen demokrasi arzularına üstün gelmekle birlikte bilinç, ilkeler ve özellikle de değerler bu tür eğilimler üzerinde bir o kadar güçlü ve daha kalıcı etkiler yaratır. Birleşik Devletler'de bunu çok iyi görmekteyiz.

Eğitim ve özgürlüğün kaynağını ahlâk ile dinden aldığı; eski ve uzun zamandır yerleşik olan toplumun kendine özgü düşünceler ve alışkanlıklar geliştirdiği Yeni-İngiltere'de, halk bir yan-

dan zenginliğin ve soyluluğun insanlar arasında yaratabileceği tüm üstünlükleri aşarken, diğer yandan entelektüel ve manevi üstünlüklere saygı duymaya ve bunlara gönül rahatlığıyla boyun eğmeye alışmıştır. Bu nedenle Yeni-İngiltere'de demokrasinin tüm diğer yerlere kıyasla daha iyi tercihler yaptığını görmekteyiz.

Buna karşın, güneye doğru inildikçe, toplumsal bağın daha yeni ve daha zayıf olduğu; eğitimin pek yaygın olmadığı; ahlâk, din ve özgürlük ilkelerinin yeterince uyumlu olmadığı eyaletlerde, erdemlerin ve yeteneklerin yöneticiler katında giderek seyrekleştiğini görürüz.

Son olarak, toplumsal yapının çok yeni olduğu ve henüz bir yığın maceracıdan, vurguncudan ve fırsatçıdan ibaret olduğu Güneybatıdaki yeni eyaletlere gittiğimizde, kamu iradesinin hangi ellere bırakıldığını görmekten şaşkına döneriz; eyaletin ilerlemesi ve toplumun refahı için, yasama organından ve insanlardan bağımsız ne tür güçlerin olduğunu merak ederiz.

Doğası itibariyle demokratik olan ve öte yandan demokrasinin tehlikeli dürtülerini ehlileştirebilme yeteneği bulunan bazı yasalar vardır.

Washington'da Temsilciler Meclisi salonuna adım attığınızda, bu büyük meclisin kaba saba görüntüsüyle şaşkına döndüğünüzü hissedersiniz. Gözleriniz tanınmış birkaç şahsiyet arar ama bulamaz. Neredeyse bütün meclis üyeleri tanınmamış kişilerdir ve isimlerini duyduğunuzda aklınıza herhangi bir şey gelmez. Bunlar çoğunlukla köy avukatları, tüccarlar ve hattâ en alt sınıflara ait insanlardır. Öyle ki, eğitimin neredeyse her yere ulaştığı bir ülkede, halkın temsilcilerinin her zaman doğru bir şekilde yazıp okumayı bilmediği söylenir.

Temsilciler salonunun iki adım ilerisinde Senato salonu bulunur; Amerika'daki ünlü şahsiyetlerin önemli bir bölümü bu küçük salonun duvarları arasındadır. Orada gördüğünüz hemen herkesi yakın tarihli bir gazete haberinden hatırlarsınız. Bunlar ağzı iyi laf yapan avukatlar, seçkin generaller, yetenekli

yöneticiler ya da tanınmış devlet adamlarıdır. Bu meclisten yayılan tek bir söz Avrupa'daki en büyük parlamento tartışmalarına hayat katardı.

Bu tuhaf zıtlık nereden geliyor? Ülkenin seçkin insanları neden bu salonda değil de şu salonda oturuyor? Temsilciler Meclisi en sıradan unsurları biraraya getirirken, Senato Meclisi neden bütün büyük beyinleri ve yetenekleri kendinde topluyor? Üstelik her ikisi de kaynağını halktan alıyor; her ikisi de genel oy uygulamasının bir ürünü; ve şimdiye dek, Birleşik Devletler' de hiç kimse Senato'nun halkın çıkarlarına düşman olduğunu savunmamıştır. O halde, böyle büyük bir fark nereden kaynaklanıyor? Benim gördüğüm kadarıyla, bu durumun tek bir açıklaması var: Temsilciler Meclisi'ni belirleyen seçim doğrudan doğruya yapılır; Senato'yu belirleyen seçim ise iki aşamalıdır. Yurttaşlar biraraya gelerek Eyaletin yasama organını belirler; federal anayasa ise, her bir eyaletin yasama organını bir seçmen kitlesi haline getirerek, bunların içinden Senato üyelerini seçer. O halde, dolaylı bir biçimde olsa da, senatörler genel oy uygulamasının sonuçlarını temsil ederler; zira senatörleri belirleyen yasama organı seçim yetkisini bizzat kendisinden alan aristokratik veya ayrıcalıklı bir yapı değildir; esas olarak yurttaşların tümüne bağlıdır; genel olarak yurttaşlar tarafından her yıl yeniden belirlenir ve yurttaşlar yasama organını her seferinde yeni üyelerden oluşturmak suretiyle onun tercihlerine yön verebilirler. Halkın iradesinin kendini gerçekleştirmesi ve daha soylu ve güzel bir görünüm kazanması için bu seçilmiş meclisten geçmesi yeterlidir. Bu şekilde seçilen insanlar her zaman ülkedeki yönetici çoğunluğu doğru bir biçimde temsil ederler; fakat asıl temsil ettikleri şey çoğunluğun içerisinde vücut bulan üstün düşünceler ve onu yönlendiren genel dürtülerdir; çoğunluğu kızıştıran küçük hırslar ve onu alçaltan kusurlar değildir.

Gelecekte, Amerikan cumhuriyetlerinin iki aşamalı seçim sistemini daha ileriye götürmek zorunda kalacaklarını tahmin

etmek zor değildir; aksi takdirde, demokrasinin barındırdığı tehlikeler yüzünden kötü bir sonla karşı karşıya kalabilirler.

Şunu rahatlıkla itiraf edebilirim ki, bana göre, siyasal özgürlüğü bütün toplumsal sınıfların ulaşabileceği bir şey hâline getirmenin yegâne aracı iki aşamalı seçim sistemidir. Bu aracı yalnızca bir partinin kullanabileceği bir silâha dönüştürmek isteyenler ile bundan korkanlar bence aynı yanılgıya düşmektedir.

Amerikan Demokrasisinin Seçim Yasaları Üzerindeki Etkisi

Seçimlerin nadiren yapılması Devleti büyük krizlerle karşı karşıya bırakır – Seçimlerin çok sık yapılması ise Devleti sürekli bir çalkantı halinde tutar – Amerikalılar bu iki olumsuzluk içerisinden ikincisini seçmişlerdir – Yasaların değişkenliği – Hamilton, Madison ve Jefferson'ın bu konuyla ilgili düşünceleri.

Seçimler uzun aralıklarla yapıldığında, her seçim sırasında Devlet kaos ihtimaliyle karşı karşıya kalır. Bu durumda partiler, nadiren ellerine geçen bir şansı kaçırmamak için çok büyük çaba gösterirler. Kaybeden adayların zararını telafi etmek neredeyse imkânsız olduğundan, umutsuzluğa evrilen tutkuları karşısında ihtiyatlı olmak gerekir. Buna karşın, kısa zamanda eşit bir savaşın yeniden başlaması ihtimaline karşı, kaybedenler sabırlı olmaya çalışır.

Seçimler sık aralıklarla yapıldığı zaman, bu durum toplumda hararetli bir devinim yaratır ve kamusal meseleleri sürekli bir değişkenlik halinde tutar.

Böylelikle, bir yanda Devlet için bir düzensizlik ve işlevsizlik ihtimali, diğer yanda ise devrim ihtimali kendini gösterir; seçimlerin nadiren yapılması hükümetin sağlıklı işlemesini engellerken, sık aralıklarla yapılması hükümetin varlığını tehlikeye sokar.

Amerikalılar birinci tehlikeye maruz kalmaktansa, ikinci tehlikeye maruz kalmayı tercih etmişlerdir. Bu noktada onları yönlendiren şey düşünceden ziyade içgüdü olmuştur; zira demok-

rasi çeşitlilik duygusunu bir tutku olma düzeyine kadar götürür. Ayrıca bu durum yasama sisteminde büyük bir değişkenlik yaşanmasına neden olur.

Birçok Amerikalı yasalardaki değişkenliğin, genel etkileri itibariyle yararlı olan bir sistemin kaçınılmaz bir sonucu olduğunu düşünmektedir. Ancak Birleşik Devletler'de böyle bir değişkenliğin olmadığını iddia eden ya da bunu büyük bir olumsuzluk olarak görmeyen tek bir kişi bile yoktur.

Hamilton, kötü ve sorunlu yasaların resmî olarak ilân edilmesini engelleyen ya da en azından geciktiren bir iktidarın önemini gösterdikten sonra şunları söyler: "Kötü yasaları önleyebilme gücü iyi yasaları önleme ihtimalini içinde barındırır, diyerek bana itiraz edebilirsiniz. Fakat bu itiraz, yasaların istikrarsızlığından ve değişkenliğinden kaynaklanan bütün olumsuzlukları inceleyen kişileri tatmin edemez. Yasamadaki istikrarsızlık kurumlarımız içerisinde dikkat edilmesi gereken en önemli husustur." *Form the greatest blemish in the character and genius of our government* (*Federalist*, no: 73).

Madison ise şunları söyler: "Yasaları değiştirmedeki kolaylık ve yasama gücünün yapacağı muhtemel aşırılıklar, bana göre, hükümetimizin maruz kaldığı en tehlikeli sorunlardır." (*Federalist*, no: 62).

Bugüne dek Amerikan demokrasisinin bağrından çıkan en büyük demokrat olan Jefferson da aynı tehlikelere dikkat çekmiştir.

Jefferson şunları söylüyor: "Yasalarımızdaki istikrarsızlık gerçekten de çok büyük bir kusurdur. Öyle sanıyorum ki, bir yasanın gündeme gelmesi ile kesin oylamanın yapılması arasında bir yıllık bir ara belirlemek suretiyle bu sorunu çözmemiz gerekir. Gündeme gelen yasa daha sonra tartışılacak ve tek bir harf bile değişmeden oylanacaktır; koşullar daha acil bir karar verilmesini gerektirdiği takdirde, yasa önerisi basit çoğunlukla

değil, hem Temsilciler Meclisi'nin hem de Senato'nun üçte iki çoğunluğuyla kabul edilebilecektir."[1]

Amerikan Demokrasisinde Kamu Görevlileri

Amerikan kamu görevlilerinin sadeliği – Özel üniforma kullanılmaması – Bütün görevlilere ücret ödenir – Bu durumun siyasal sonuçları – Amerika'da siyasi kariyer diye bir şey yoktur – Bunun sonuçları.

Birleşik Devletler'de kamu görevlileri yurttaşların arasına karışmış vaziyettedir; kendilerine ait sarayları, korumaları ve gösterişli kıyafetleri yoktur. Yöneticilerin bu sadeliği yalnızca Amerikan düşünce tarzından değil, aynı zamanda toplumun temel ilkelerinden kaynaklanmaktadır.

Demokrasi açısından hükümetler, bir iyilik değil, zaruri bir kötülüktür. Kamu görevlilerine belli bir otorite vermek gerekir; aksi takdirde, bu otorite olmadan neye hizmet edebilirler ki? Fakat otoritenin dışsal görünümü kamusal işlerin yürütülmesi için zaruri değildir; özel bir dışsal görünüm gereksiz yere halkın gözünü yormaktan başka bir şey değildir.

Kamu görevlileri şunu iyi bilir ki, güç olarak diğer insanlardan daha yüksek bir konuma sahip olma hakkını kazanabilmeleri için, her açıdan onların seviyesine inebilmeleri gerekir.

Birleşik Devletler'deki bir kamu görevlisi, tüm diğer toplumlara kıyasla, davranış biçimleri açısından daha istikrarlı, herkesin ulaşımına daha açık, taleplere karşı daha dikkatlidir ve daha medeni bir dil kullanır.

Demokratik yönetimin bu doğal görünümünü seviyorum; görevliden ziyade göreve, gücün dışsal görünümünden ziyade kişiye odaklanan bu içsel güçte hayranlık duyduğum cesurca bir şeyler sezinliyorum.

---

[1] Madison'a mektup, 20 Aralık 1787, Sayın Conseil tarafından çevrilmiştir.

Giyinme biçiminin yaratabileceği etkilere gelince, yaşadığımız yüzyılda giyinmeye atfedilen önemin çok abartıldığını düşünüyorum. Amerika'da bir kamu görevlisinin, kendisine verilen yetkileri kullanırken, yalnızca biçimsel olarak önemsendiğine, yeterince saygı ve ilgi görmediğinde tanık olmadım hiçbir zaman. Öte yandan, kamu görevlileri doğal olarak saygı görmüyorsa, özel bir kıyafet sayesinde saygı göreceklerinden fazlasıyla şüpheliyim; zira kişiliklerinden ziyade kıyafetleri için saygı gördüklerini düşünemiyorum.

Avrupa'da, bazı yöneticilerin muhataplarına kaba davrandığını ya da onlara nükteli sözler söylediğini, savunma güdüsüyle omuzlarını kaldırdığını ya da uyguladıkları yaptırımları sıralarken sırf kibarlık olsun diye gülümsediklerini gördüğüm zaman, üstlerindeki kıyafeti çıkarmalarını isterdim; böylece, sıradan yurttaşlar gibi giyindiklerinde, insanlığın sahip olduğu doğal saygınlığı hatırlayıp hatırlamayacaklarını görmüş olurduk.

Birleşik Devletler'de hiçbir kamu görevlisinin özel kıyafeti yoktur; fakat hepsinin belli bir maaşı vardır. Bu durum, az önce söylediklerimizden daha doğal bir biçimde, demokratik ilkelerden ileri gelmektedir. Demokrasiyle yönetilen bir ülke, kendi varlığının özüne hiçbir zarar vermeden, yöneticilerini güzel ayakkabılarla, ipek ve altın süslemeli kıyafetlerle donatabilir. Ama bu tür ayrıcalıklar geçicidir; zira kişilere değil, makama dayalıdır. Öte yandan karşılıksız görevler tayin etmek, zengin ve bağımsız bir görevliler sınıfı yaratmaktır: aristokrasinin temelini atmaktır. Halk seçim hakkını elinde tutmakla birlikte, bu hakkın kullanımının zorunlu sınırları vardır.

Demokratik bir cumhuriyetin verilen görevleri karşılıksız yani ücretsiz hale getirdiğini gördüğümüzde, böyle bir cumhuriyetin monarşiye doğru gittiği sonucuna varabiliriz, diye düşünüyorum. Bir monarşi karşılıksız görevler tayin ettiğindeyse, bu durum despotik bir devlete ya da cumhuriyetçi bir yönetime doğru gidildiğinin en açık göstergesidir.

Bana göre, ücretli görevlerin zamanla ücretsiz görevlerin yerini alması, kendi başına gerçek bir devrim anlamına gelir.

Ücretsiz görevlerin tamamen kaldırılmasını, Amerika'da demokrasinin yarattığı mutlak etkinin en belirgin göstergelerinden biri olarak görüyorum. Niteliği ne olursa olsun, halka verilen hizmetler ücrete tâbidir; bu nedenle her yurttaş yalnızca bu hizmetleri verme hakkına değil, imkânına da sahiptir.

Demokratik devletlerde bütün yurttaşlar görev alma olanağına sahip olmakla birlikte, herkes bunun için can atmaz. Seçmenlerin tercihini sınırlandıran şey adaylık koşulları değil, adayların sayısı ve yetenekleridir.

Seçim uygulamasının her şeyi kapsadığı ülkelerde, gerçek anlamda bir siyasal kariyer söz konusu değildir. İnsanlar deyim yerindeyse rastlantı sonucu göreve gelmektedir ve orada kalmalarına dair herhangi bir güvence yoktur. Bu durum özellikle seçimler yıllık olarak yapıldığı zaman geçerlidir. Dolayısıyla istikrar olduğu zaman kamu görevleri pek arzu edilir bir şey değildir. Birleşik Devletler'de siyasal hayatın dolambaçlı yollarına girenler, ılımlı isteklere sahip olan kişilerdir. Büyük yetenekler ve büyük hırslar genellikle iktidardan uzaklaşır ve zenginlik arayışına yönelir. Hattâ çoğu zaman Devlet işlerini idare etmeye soyunan insanlar kişisel girişimlerini idare etmekte yetersiz olduğunu hisseden kişilerdir.

Birçok sıradan insanın kamu görevlerini işgal etmesi demokrasinin yaptığı kötü tercihlere dayandığı gibi, yukarıda saydığımız nedenlere de dayanmaktadır. Birleşik Devletler'de halkın, oylarını almak için can atan üstün nitelikli kişileri seçip seçmeyeceğini bilmiyorum; fakat üstün nitelikli kişilerin halkın oyunu almak için can atmadığı kesindir.

Amerikan Demokrasisinin Yöneticilerin[2] Keyfiyeti Üzerindeki Etkisi

Yöneticilerin keyfiyetinin, ılımlı monarşilere kıyasla, mutlak monarşilerde ve demokrasılerde daha büyük olmasının nedenleri – Yeni-İngiltere'de yöneticilerin keyfiyeti.

Yöneticilerin faaliyetlerinde keyfiyetin daha sık görüldüğü iki yönetim biçimi vardır; tek bir kişiye dayalı mutlak yönetimlerde ve demokratik rejimlerde bunu görürüz.

Ortaya çıkan bu sonucun benzer nedenleri vardır.

Despotlukla yönetilen ülkelerde hiç kimsenin hayatı güvende değildir; ne sıradan yurttaşların ne de kamu görevlilerinin. Hükümdar emri altındaki kişilerin hayatını, kaderini ve hattâ onurunu kendi elinde tuttuğundan, onlardan korkmak için hiçbir neden olmadığına inanır; bu nedenle o insanlara geniş bir özgürlük alanı bırakır, çünkü onların bu özgürlüğü kendisine karşı asla kullanmayacaklarından emindir.

Bu tür ülkelerde hükümdar kendi iktidarına âdeta âşıktır; öyle ki, kendi koyduğu kuralların ona zarar vermesinden çekinir; bu yüzden, sanki istemeden oluyormuş gibi kendi ajanlarından kurtulmak ister ve böylece onların içinde kendi isteklerine karşıt herhangi bir eğilim bulunmadığına emin olmaya çalışır.

Demokratik yönetimlerde çoğunluk, iktidarı emanet ettiği kişilerden onu geri alma gücüne sahip olduğundan (yıl aşırı), iktidarın kendisine karşı kullanılmasından korkmaz. Yöneticilere kendi isteklerini her zaman kabul ettirme konusunda muktedir olduğundan, onları kendi çabalarıyla baş başa bırakmayı tercih eder; buna karşın, yöneticileri kısıtladığı için sonuç olarak kendini kısıtlayan değişmez bir yasayla yöneticileri bağlamak istemez.

---

[2] *Yönetici* sözcüğünü en geniş anlamıyla kullanıyorum; bu sözcükle, yasaları uygulamakla görevli tüm kişileri kastediyorum.

Yakından bakıldığında, demokrasilerde yöneticinin keyfiyetinin despotik devletlere kıyasla daha büyük olduğunu görürüz.

Despotik yönetimlerde, hükümdar gördüğü bütün suçları tek seferde cezalandırabilir; fakat cezalandırılması gereken bütün suçları açığa çıkardığını iddia edemez. Buna karşın, demokrasilerde iktidara sahip olan kişi hem çok güçlüdür hem de her yerdedir, bu nedenle Amerika'daki kamu görevlilerinin, yasanın kendilerine çizdiği faaliyet alanı içerisinde, Avrupa'daki tüm kamu görevlilerine kıyasla çok daha özgür olduğunu görürüz. Çoğu zaman, görevlilerin izlemesi gereken amacı onlara göstermek yeterlidir; hangi araçları kullanacakları ise onların tercihine bırakılır.

Sözgelimi Yeni-İngiltere'de jüri listesini yapmak her bir komündeki *select-men*'lere bırakılmıştır; bu kişilerin önüne konulan tek kural şudur: Jüri üyelerini seçmenlik haklarından yararlanan ve iyi bir tanınmışlığa sahip yurttaşlar arasından seçmek zorunludur.[3]

Fransa'da, kim olursa olsun, sakıncalı bir yetkinin kullanımı bir kamu görevlisine verildiği zaman, insanların yaşamının ve özgürlüğünün tehlikeye girdiğine inanılır.

Yeni-İngiltere'de yargıçlar sarhoşların isimlerini meyhanelerdeki tabelalara yazdırabilir ve insanların sarhoşlara şarap vermesini cezai yaptırım uyarısında bulunarak engelleyebilir.[4]

---

[3] 27 Şubat 1813 tarihli yasaya bakınız. Massachusetts yasalarını içeren genel koleksiyon, cilt: II, s. 331. Bu aşamadan sonra jüri üyeleri listelerden kura ile seçilir.

[4] 28 Şubat 1787 tarihli yasa. Massachusetts yasaları genel koleksiyonuna bakınız, cilt: I, s. 302.

Yasa metni şu şekildedir: "Her bir komündeki *select-men*'ler meyhaneci, hancı ve satıcılara ait mekânlara, sarhoş ve kumarcı oldukları bilinen ve bu tür mekânlarda hem vakitlerini hem paralarını kaybeden kişilerin listelerini asarlar. Yapılan bu uyarılardan sonra, söz konusu kişilere içki verip oyun oynamalarına müsaade eden ya da onlara ispirtolu içki satan mekân sahipleri para cezasına çarptırılır."

Böyle bir sıkı denetim gücü mutlak bir monarşide halkı ayaklandırabilirdi; oysaki Yeni-İngiltere'de insanlar buna rahatlıkla boyun eğmektedir.

Yasaların keyfiyete en çok izin verdiği yer demokratik cumhuriyetlerdir, çünkü oralarda keyfiyet korkulacak bir şey değildir. Hattâ diyebiliriz ki, seçmenlik hakkı toplumun alt kademelerine doğru indikçe ve yöneticilerin görev süresi sınırlı olduğu sürece, yöneticiler bu konuda daha özgür olmaktadır.

Buradan anlaşılıyor ki, demokratik bir cumhuriyeti bir monarşiye dönüştürmek çok zordur. Yöneticiler seçime dayalı olmadığında, genellikle hak ve yetkilerini korurlar ve seçilmiş bir yönetici gibi hareket ederler.

Yasaların kamu görevlileri için bir hareket alanı belirlediği ve ayrıca bu alan içerisindeki her bir adımını yönettiği tek yer ılımlı monarşilerdir. Bunun nedenlerini anlamak zor değildir.

Ilımlı monarşilerde iktidar halk ile hükümdar arasında bölünmüş durumdadır. Yöneticilerin konumunun değişmez olması hem halkın hem de hükümdarın çıkarınadır.

Hükümdar kamu görevlilerinin kaderini halkın eline bırakmak istemez, çünkü kamu görevlilerinin kendi otoritesine ihanet etmesinden korkar. Halk ise, mutlak bir biçimde hükümdara bağlı olan yöneticilerin özgürlüğü baskı altına almasından korkar; bu nedenle yöneticiler hiç kimseye bağımlı kılınmaz.

Halkı ve hükümdarı kamu görevlilerini bağımsız kılmaya iten nedenler, aynı zamanda onları bu bağımsızlığın kötüye kullanılmasını engelleyecek güvenceler bulmaya iter; böylece kamu görevlilerinin bu bağımsızlığı hükümdarın otoritesine ve halkın özgürlüğüne karşı kullanması önlenmiş olur. Dolayısıyla hem halk hem de hükümdar kamu görevlileri için önceden bir hareket alanı çizme zorunluluğu konusunda hemfikirdir; kamu görevlisinin çiğneyemeyeceği kurallar belirlemek her ikisinin de çıkarınadır.

Birleşik Devletler'de Yönetimsel İstikrarsızlıklar

Amerika'da toplumun yaptıkları çoğu zaman bir ailenin yaptıklarından daha az iz bırakır – Gazeteler, yegâne tarihî eserler – Aşırı düzeydeki yönetimsel istikrarsızlıkların yönetme sanatına verdiği zararlar.

İnsanlar yalnızca kısa bir anlığına iktidara geldiklerinden ve ardından sürekli yüz değiştiren bir kalabalığın içerisinde kaybolduklarından, Amerika'da toplumun icraatları çoğu zaman sıradan bir ailenin icraatlarından daha az iz bırakır. Amerika'da kamu idaresi deyim yerindeyse sözel ve gelenekseldir. Neredeyse hiçbir şey yazılı değildir ya da yazılan şeyler tıpkı Sibylle'in yaprakları gibi en küçük bir rüzgârda dağılır ve geri dönmemek üzere yok olur.

Birleşik Devletler'deki yegâne tarihî eserler gazetelerdir. Gazetenin bir sayısı eksik olduğunda, zaman çizgisi kırılmış gibi görünür; geçmiş ve şimdi bir daha biraraya gelmez. Elli yıl sonra, günümüzdeki Amerikalıların toplumsal yaşamına dair ayrıntılar içeren özgün belgelere ulaşmak, Fransızların Ortaçağ'daki yönetim biçimi hakkında belgeler bulmaktan daha zor olacaktır; bundan hiç şüphe duymuyorum. Bir barbar istilası Birleşik Devletler'i hazırlıksız yakaladığında, buralarda yaşayan halk hakkında bir şeyler öğrenmek için başka toplumların tarihine başvurmak gerekecektir.

Yönetimsel istikrarsızlık önce alışkanlıklara nüfuz etmiştir; günümüzde herkes alışkanlıklara kendi rengini vermektedir diyebiliriz; kimse kendisinden önce yapılanlarla ilgilenmemektedir. Herhangi bir yöntem izlemek ya da birikimler yapmak söz konusu değildir; çok kolay olsa bile kimse belge biriktirmeye çalışmaz. Rastlantı sonucu birinin eline belgeler geçtiği zaman, hiç aldırış etmez. Elimdeki belgeler arasında, araştırdığım bazı konulara cevap bulmak amacıyla kamu yönetim birimleri tarafından bana verilen özgün belgeler var. Amerika'da toplum savaş meydanındaki bir ordu gibi günü gününe yaşıyor gibi gö-

rünmektedir. Buna karşın, yönetme sanatı kesinlikle bir bilimdir ve bütün bilimlerin, ilerleme kaydetmek amacıyla, farklı kuşakların yaptığı keşifleri biraraya getirmesi gerekir –bu kuşaklar birbirini izlediği ölçüde. Hayatın kısa akışı içerisinde, bir insan bir olayı fark eder, başka biri bir fikir geliştirir; bir insan bir araç icat eder, başka bir insan bir formül bulur; insanlık zamanda yol alırken farklı bireysel deneyimlere ait bu ürünleri biraraya getirir ve bilimleri yaratır. Amerikalı yöneticilerin birbirlerinden bir şeyler öğrenmemesi çok zordur. Halkı yönetirken kendilerine ait bilgilerden değil, halkın bağrında keşfettikleri bilgi ve tecrübelerden yararlanırlar. O halde görüyoruz ki, nihai sınırlarına varan bir demokrasi, yönetme sanatının gelişmesine zarar verir. Bu bağlamda demokrasi, işlerin yönetimi konusunda henüz acemi olan bir toplumdan ziyade, yönetim alanında eğitimini tamamlamış bir toplum için uygundur.

Ayrıca bu durum yalnızca yönetim bilimiyle ilgili değildir. Demokrasi basit ve doğal bir düşünce üzerine kurulu olmakla birlikte, alabildiğine medeni ve bilgili bir toplumun varlığını gerektirir her zaman.[5] İlk bakışta, demokrasinin insanlığın başlangıcıyla yaşıt olduğu sanılır; fakat yakından bakıldığında, demokrasinin en son ortaya çıkması gereken şey olduğunu rahatlıkla anlarız.

Amerikan Demokrasisinde Kamusal Harcamalar

Bütün toplumlarda insanlar belli sınıflara ayrılırlar – Bu sınıflardan her birinin Devlet maliyesinin yönetiminde oynadığı roller – Halk yönetimdeyken kamu harcamalarının artmasının nedeni – Amerika'da demokratik yönetimin cömertliğinin korkulacak bir şey olmamasının nedeni – Demokratik yönetimde devlet gelirlerinin kullanılma biçimi.

---

[5] Burada, küçük bir kabile içerisinde değil, büyük bir toplumda uygulanan demokratik yönetimden bahsettiğimi söylememe gerek yoktur.

Demokratik yönetim ekonomik bir şey midir? Öncelikle bunu neyle kıyasladığımızı bilmemiz gerekir.

Eğer demokratik bir cumhuriyet ile mutlak bir monarşi arasında bir paralellik kurarsak, bu soruya cevap vermemiz kolay olacaktır. Demokratik bir yönetimdeki kamu harcamalarının mutlak monarşi yönetimine kıyasla çok daha büyük olduğu görülecektir. Ancak özgür olmayan devletlerle kıyaslandığında, bütün özgür devletlerde durum böyledir. Şurası açıktır ki despot bir yönetimin insanları yıkıma uğratmasının nedeni, insanların ürettiği şeylere el koymasından ziyade, bizzat insanların üretmesini engellemesidir; despotik yönetim zenginlik kaynaklarını kurutur, ama kazanılmış zenginliklere çoğu zaman saygı duyar. Bunun aksine, özgürlük yok ettiği şeylerden çok daha fazlasını üretir ve özgür toplumlarda halkı besleyen kaynaklar her zaman vergilerden daha hızlı büyür.

Bu noktada benim için önemli olan, özgür toplumları birbiriyle karşılaştırmak ve bu toplumlarda demokrasinin Devlet maliyesi üzerinde yarattığı etkileri saptamaktır.

Organize yapılar gibi, toplumlar da oluşumları sırasında bazı değişmez kurallar izlerler ve bu kurallardan kaçmaları söz konusu değildir. Toplumlar her zaman her yerde görebildiğimiz birtakım öğelerden meydana gelirler.

Bütün toplumları ideal bir şekilde üç sınıfa ayırabiliriz kolaylıkla.

İlk sınıf zenginlerden oluşur. İkinci sınıf, zengin olmamakla birlikte, her açıdan rahat bir yaşam sürdüren insanlardan oluşur. Üçüncü sınıf ise çok az mülke sahip olan ya da hiç mülkiyeti olmayan ve genel olarak ilk iki sınıfın kendilerine sunduğu işlerle geçinen insanları kapsar.

Farklı kategorilerde yer alan insanların sayısı toplumsal düzeye göre az ya da çok olabilir; fakat bu kategorilerin var olmasını engellemek mümkün değildir.

Bu sınıflardan her birinin, Devlet maliyesinin yönetiminde kendine özgü eğilimlerle yer alacağı açıktır.

Zengin sınıfın yasa yapma yetkisine sahip tek sınıf olduğunu farz edelim; muhtemelen bu sınıf Devlet gelirlerinde birikim yapmayı pek önemsemeyecektir, çünkü büyük zenginlikleri hedef alan bir vergi yalnızca arta kalan şeyleri toplayacak ve hissedilir bir etki yaratmayacaktır.

Bunun aksine, yalnızca orta sınıfın yasa yapma yetkisine sahip olduğunu farz edelim. Bu sınıfın vergileri kullanırken savurganlık yapmayacağını söyleyebiliriz, zira küçük bir zenginliği hedef alan büyük bir vergiden daha yıkıcı bir şey yoktur.

Özgür hükümet biçimleri arasında, orta sınıfların yönetimindeki hükümetlerin, daha bilinçli ya da daha cömert olmasa bile, daha ekonomik olması gerekir.

Şimdi de üçüncü sınıfın yasa yapma yetkisine sahip yegâne sınıf olduğunu farz edelim. Bu durumda, kamusal gelirlerin azalmak yerine artması için birçok fırsat yaratılmış olacaktır. Bunun iki nedeni vardır: Yasalar için oylama yapan insanların büyük çoğunluğu vergilendirilebilir herhangi bir mülke sahip olmadığından, halkın yararı için kullanılan bütün paralar bu insanlar için her zaman yararlı olacak ve hiçbir sakınca yaratmayacaktır. Sınırlı bir mülkü olanlar ise yalnızca zenginleri hedefleyecek ve fakirlerin yararına olacak şekilde vergileri belirlemek için gerekli araçları kolaylıkla bulacaktır ki, hükümet zenginlerin elinde olsaydı zenginler böyle bir şey yapamazdı.

Yasa yapma yetkisinin sadece yoksulların[6] elinde olduğu ülkeler, kamusal harcamalar konusunda güçlü bir ekonomi bekleyemezler; bu harcamalar her zaman dikkate değer bir düzeyde olacaktır; zira vergileri belirleyen kişiler vergilerden etkilenmezler ya da vergiler, vergileri belirleyen kişileri etkilemeyecek

---

[6] Burada *yoksul* sözcüğünün, bu bölümün geri kalanında olduğu gibi, mutlak değil de göreceli bir anlama sahip olduğu gayet açıktır. Avrupa'dakilerle karşılaştırıldığında, Amerika'daki yoksullar kimi zaman zengin gibi görünebilir; bununla birlikte, onları, kendileriyle aynı ülkeyi paylaşan daha zengin insanlarla kıyasladığımızda yoksul olarak görmekte haklıyızdır.

şekilde düzenlenir. Bir başka ifadeyle demokratik hükümet, vergileri belirlemek için oy kullanan kişilerin vergi ödemekten muaf olabileceği yegâne hükümet biçimidir.

Zenginlerin mülkünü yönetmek halkın çıkarınadır, diye itiraz etmek yararsız olacaktır; zira yarattığı rahatsızlıktan nihayetinde kendisi de etkilenecektir. Öte yandan, kendisine tâbi olan insanları mutlu etmek kralların çıkarına değil midir? Soyluların kapılarını açık tutmayı bilmesi onların yararına değil midir? Uzak çıkarlar anlık ihtiyaçlar ve arzular üzerinde etkili olsaydı, zorba hükümdarlar ya da ayrıcalıklı aristokratlar olmazdı hiçbir zaman.

Şunları söyleyerek de bana itiraz edebilirsiniz: Yasa yapma yetkisini sadece yoksullara vermeyi kim ister ki? Kim? Genel oy uygulamasını hayata geçirenler. Yasaları yapan azınlık mıdır yoksa çoğunluk mu? Çoğunluktur hiç kuşkusuz. Peki yoksulların her zaman çoğunluğu oluşturduğunu kanıtladığımda, yoksulların oy kullanma hakkına sahip olduğu ülkelerde, yasa yapma yetkisinin yalnızca onlarda olduğunu söylemem doğru olmaz mı?

Bugüne kadar, dünya üzerindeki bütün uluslarda, hiçbir mülkü olmayan ya da çalışmadan rahat bir şekilde yaşayacak kadar zengin olmayan insanların her zaman çoğunluğu oluşturduğu açıktır. Dolayısıyla genel oy hakkı toplumun yönetimini gerçek anlamda yoksullara verir.

Halkın gücünün kimi zaman Devletin maliyesi üzerinde yaratabileceği olumsuz etkiler, Antik dönemdeki bazı demokratik cumhuriyetlerde kendini göstermiştir; bu cumhuriyetlerde kamu maliyesi yoksulları doyurmaya ya da halkın gönlünü hoş tutup eğlendirmeye çalışırken tükenmiştir.

Temsiliyet sisteminin Antik dönemde pek bilinmediği doğrudur. Günümüzde, kamu işlerinde halkın hırslarını uyandırmak daha zordur; bununla birlikte şuna emin olabiliriz ki, uzun vadede, temsilciler sonunda kendilerini temsilci tayin eden kişi-

lerin düşüncelerine uymakta, onların çıkarlarını ve eğilimlerini öne çıkarmaktadırlar.

Halkın mülk sahibi olmasıyla orantılı olarak, demokrasinin cömertlikleri korkulacak bir şey olmaktan çıkar; zira bir yandan halk zenginlerin parasına artık daha az ihtiyaç duyar, diğer yandan vergileri belirlerken kaçınması gereken daha fazla zorlukla karşı karşıya kalır. Bu açıdan, genel oy uygulaması İngiltere'ye kıyasla Fransa'da daha tehlikesiz olacaktır, zira İngiltere'de vergilendirilebilir zenginliklerin neredeyse tümü birkaç elde toplanmıştır. Halkın büyük çoğunluğunun mülk sahibi olduğu Amerika ise Fransa'dan daha elverişli bir konumdadır.

Demokratik yönetimlerde kamusal harcamaları arttırabilen başka nedenler de vardır.

Aristokrasi hükmettiği zaman, Devlet meselelerini yöneten insanlar kendi konumları itibariyle her türlü ihtiyaç konusunda rahattırlar; talihlerinden memnun olan bu insanlar gücü ve ihtişamı özellikle toplumdan isterler. Yurttaşlardan oluşan kalabalığın üstünde yer aldıklarından, halkın genel mutluluğunun kendi büyüklüklerine nasıl katkıda bulunacağını tam olarak kestiremezler her zaman. Bu demek değildir ki yoksulların acılarını görmezler; ne var ki, onların sefaletini kendileri yaşıyormuş gibi hissedemezler. Halk kendi kaderine razı göründüğü sürece, kendilerini tatmin olmuş hisseder ve hükümetten başka bir şey istemezler. Aristokrasi daha iyiye götürmekten ziyade olduğu gibi muhafaza etmek ister.

Buna karşın, kamusal güç halkın elinde olduğu zaman, hükümdar her yerde daha iyi bir şey arar, çünkü kendi durumundan hoşnut değildir.

Dolayısıyla, daha iyiye gitme düşüncesi çok farklı hedeflere yönelir; en ince ayrıntılara iner ve bilhassa, sadece bedelini ödeme koşuluyla elde edilebilen iyileştirme biçimleriyle ilgilenir; zira buradaki amaç, kendisi için bir şey yapamayan yoksul kişilerin koşullarını iyileştirmektir.

Ayrıca demokratik toplumlarda açık bir hedefi olmayan dalgalanmalar yaşanır; bu tür toplumlarda, çok farklı yeniliklere dönüşen bir ateş her daim yanmaktadır; bu yenilikler hemen her zaman ağır maliyetler getirir.

Monarşilerde ve aristokrasilerde, hırslı insanlar hükümdarı iktidara ve ihtişama kavuşturan ve çoğu zaman onu yüksek maliyetli girişimlere iten doğal dürtüyü okşarlar.

Muktedirin her daim bir şeylere muhtaç olduğu demokrasilerde, muktedirin iyi niyetini ancak ona iyilik yaparak kazanabilirsiniz; bu da yalnızca parayla yapılabilecek bir şeydir –hemen her zaman.

Bunun yanında, halk kendi konumu üzerinde düşünmeye başladığında, daha önce hissetmediği bir yığın ihtiyaç ortaya çıkar ve bunları karşılamanın tek yolu Devletin kaynaklarına başvurmaktır. Bu demektir ki, genel olarak, kamusal harcamalar uygarlıkla birlikte artıyor gibidir ve ilerleme olduğu sürece vergilerin arttığı görülmektedir.

Son olarak, demokratik yönetimlerin diğer yönetim biçimlerine kıyasla daha maliyetli olmasına yol açan bir başka neden daha vardır. Demokratik bir yönetim bazen harcamalarında tasarrufa gitmek ister, fakat bunu başaramaz, çünkü nasıl tasarruflu olunacağını bilmez.

Demokratik bir yönetim sıklıkla görüş değiştirdiği için, daha sık olarak da parayı değiştirdiği için, çoğu zaman girişimleri hedefinden sapar ya da yarım kalır; sapma durumunda Devlet izlenen hedefin büyüklüğüyle orantısız harcamalar yapar; yarım kalma durumunda ise Devletin yaptığı harcamalar verimsiz olur.

Kamu Görevlilerinin Ücretlendirilmesinde Amerikan Demokrasisinin Taşıdığı Eğilimler

Demokrasilerde büyük ücretleri tayin eden kişilerin bunlardan yararlanma olanağı yoktur – Amerikan demokrasisinin ikincil görevlilerin ücretlerini yükseltme ve birincil görevlilerin ücretle-

rini düşürme eğilimi vardır – Bunun nedenleri – Birleşik Devletler'de ve Fransa'da kamu görevlilerinin ücretlendirilmesiyle ilgili karşılaştırmalı tablo.

Genel olarak, demokrasileri kamu görevlilerine verilen ücretlerde tasarrufa gitmeye iten önemli bir neden vardır.

Demokrasilerde, yüksek ücretleri tayin eden kişilerin o ücretlere ulaşma olanakları çok azdır.

Buna karşın, aristokrasilerde yüksek ücretleri belirleyenlerin hemen her zaman o ücretlere ulaşma imkânı vardır. Bunlar kendileri için yarattıkları sermayelerdir ya da en azından kendi çocukları için hazırladıkları birer kaynaktır.

Bununla birlikte, demokrasinin yalnızca birinci kademedeki görevlilere karşı çok tutumlu davrandığını itiraf etmek gerekir.

Amerika'da ikinci kademedeki kamu görevlileri diğer ülkelerdekilere kıyasla daha çok ücret alır; fakat yüksek kademedeki görevlilerin ücreti daha azdır.

Bu zıt sonuçlar aynı nedenden kaynaklanmaktadır; her iki durumda da halk kamu görevlilerinin ücretlerini belirler; kendi ihtiyaçlarını düşünür ve bu noktada yaptığı kıyaslamalar onu aydınlatır. Kendisi büyük bir rahatlık içinde yaşadığından, kendisine hizmet veren kişilerin bu rahatlıktan pay almalarının doğal olduğunu düşünür.[7] Ancak, sıra yüksek kademedeki Devlet görevlilerine gelince, halk benimsediği kuraldan uzaklaşır ve artık rastgele hareket eder.

Yoksul bir insan toplumdaki üst sınıfların duyduğu ihtiyaçlarıyla ilgili net bir fikir edinemez. Zenginler için küçük bir

---

[7] Birleşik Devletler'de ikinci kademedeki memurların rahat bir hayat yaşamalarını sağlayan başka bir faktör daha vardır; bu faktör demokrasinin genel ilkelerine yabancıdır: Her türlü özel meslek çok üretken ve kazançlıdır; eğer eyalet iyi ücretler ödemeye razı olmazsa, ikinci kademede çalışacak görevliler bulması zordur. Dolayısıyla eyalet, ekonomik eğilimleri ne olursa olsun, külfetli bir rekabete girmek zorunda kalan ticari bir şirketle aynı konumdadır.

miktar gibi görünen para, zorunlu ihtiyaçlarla yetinen bir yoksulun gözünde devasa bir miktar gibi algılanır; yoksul kişi, iki bin liradan mahrum kalan Devlet yöneticisinin gene de mutlu ve kıskanılacak durumda olduğunu düşünür.[8]

Büyük bir ulusun temsilcisinin yabancıların gözünde biraz ihtişamlı görünmesi gerektiğini yoksul insana anlattığınızda, sizi ilk etapta anlayışla karşılar; öte yandan kendisinin yaşadığı basit evi ve yaptığı zahmetli işlerin sınırlı meyvelerini düşündüğünde, sizin yetersiz gördüğünüz maaşıyla yapabileceği her şeyi yapmak ister ve onca zenginlik karşısında şaşkınlığa ve hattâ korkuya kapılır.

Ayrıca ikinci kademedeki bir görevlinin hemen hemen halkın seviyesinde olduğunu, yüksek kademedeki görevlinin ise halka hükmettiğini unutmayın. Dolayısıyla beriki halkın çıkarlarını okşarken, öteki onda kıskançlık yaratmaya başlar.

Birleşik Devletler'de bunu açıkça görmekteyiz ki, orada kamu görevlilerinin gücü arttıkça, ücretler düşme eğilimine girmektedir.[9]

---

[8] Bir milyon insanın yaşadığı Ohio eyaleti valiye yalnızca 1.200 dolarlık ya da 6.504 franklık bir ücret vermektedir.

[9] Göze çarpan bu gerçeği ortaya koymak için, bazı federal görevlilerin ücretlerini incelemek yeterlidir. Karşılaştırmanın okurları tam olarak aydınlatabilmesi için, Fransa'da benzer kademedeki görevlilere verilen ücretleri sunmayı uygun buldum.

BİRLEŞİK DEVLETLER MALİYE BAKANLIĞI
(Treasury Department)

Mübaşir (messager) ---------- 3.734 frank.
En düşük ücretli memur ---------- 5.420 frank.
En yüksek ücretli memur ---------- 8.672 frank.
Genel sekreter (chief clerk) --------- 10.840 frank.
Bakan (secretary of state) ---------- 32.520 frank.
Hükümet lideri (başkan) ---------- 135.000 frank.

Bunun aksine, aristokratik bir yönetimde, yüksek kademedeki görevliler çok yüksek ücretler alırlar; oysaki küçük memurlar sadece yaşamaya yetecek kadar kazanırlar. Bunun nedenlerini yukarıda belirttiklerimize benzer nedenler içerisinde bulmak mümkündür.

Demokrasi zenginlerin zevkini düşünmüyor ya da onları çekemiyor olabilir, öte yandan aristokrasi yoksulların yoksulluğunu asla anlamaz ya da daha ziyade görmezden gelir. Tam olarak söylemek gerekirse, yoksullar asla zenginin dengi değildir; başka türlü bir varlıktır. Dolayısıyla aristokrasi alt kademedeki görevlilerin kaderiyle çok az ilgilenir. Ama ne zaman ki bu görevliler çok düşük ücretle hizmet etmeyi reddeder, aristokrasi ancak o zaman ücretleri yükseltir.

Demokratik yönetimin yüksek devlet görevlilerine yönelik aşırı tutumlu tavrı nedeniyle, demokrasiye aslında sahip olmadığı ekonomik eğilimler atfedilmektedir.

Demokrasinin kendisini yöneten kişilere dürüst bir şekilde yaşamak için ancak yetecek kadar ücret verdiği doğrudur, buna karşın halkın ihtiyaçlarını karşılamak ya da zevklerini tatmin

---

FRANSA MALİYE BAKANLIĞI

Bakanlık odacısı ---------- 1.500 frank.
En düşük ücretli memur ---------- 1.000 ila 1.800 frank.
En yüksek ücretli memur ---------- 3.200 ila 3.600 frank.
Genel sekreter ---------- 20.000 frank.
Bakan ---------- 80.000 frank.
Hükümet lideri (kral) ---------- 12.000.000 frank.

Karşılaştırma için Fransa'yı almakla hata yapmışımdır belki de. Demokratik düşüncelerin her geçen gün hükümetlere daha fazla nüfuz ettiği Fransa'da Meclisin düşük ücretleri yükseltme ve yüksek ücretleri azaltma yönünde güçlü bir eğilim içerisinde olduğunu görüyoruz. Bu bağlamda, 1834 yılında 80.000 frank alan maliye bakanı İmparatorluk döneminde 160.000 frank alıyordu. 20.000 frank alan maliyenin genel yöneticileri o dönemde 50.000 frank alıyordu.

etmek için büyük miktarda harcamalar yapar.[10] Bu, vergiyle elde edilen gelirlerin iyi bir şekilde kullanılmasını ifade eder; fakat ekonomik bir tasarruf anlamına gelmez.

Genel olarak, demokrasi yöneticilere az, yönetilenlere ise çok şey verir. Devlet parasının özellikle yöneten sınıfın çıkarına kullanıldığı aristokrasilerde ise bunun tersini görürüz.

Amerikan Hükümetini Tasarrufa Yönelten Nedenleri Belirlemenin Zorlukları

Yasaların insanlığın kaderi üzerinde yarattığı gerçek etkileri olaylara bakarak bulmaya çalışan biri büyük yanılgılara düşebilir; zira bir olayı hakkıyla değerlendirmekten daha zor bir şey yoktur.

Bir halk doğal olarak coşkulu ve uçarıdır; başka bir halk ise doğası itibariyle bilinçli ve hesapçıdır. Bu durum halkın maddi koşullarına ya da bilmediğimiz başka nedenlere bağlıdır.

Gösterişi, eğlenceyi, gürültüyü seven ve milyonlarca liranın boşu boşuna harcanmasını umursamayan toplumlar vardır. Öte yandan, yalnızca bireysel zevklere değer veren ve sanki hoşnut görünmekten utanan toplumlar vardır.

Bazı ülkelerde, binaların güzelliğine çok büyük değer verilir. Bazı ülkelerde sanat eserlerine hiç değer verilmez ve hiçbir getirisi olmayan şeyler küçümsenir. Kimi ülkelerde şan ve şöhret sevilir; kimi ülkelerde ise para her şeyden önce gelir.

---

[10] Amerikan bütçelerinde, diğer kalemler arasında, yoksulların bakımı ve ücretsiz eğitim için yapılan harcamalara bakabilirsiniz.

1831 yılında, New York eyaletinde, yoksulları desteklemek amacıyla, 1.290.000 frank harcanmıştır. Kamusal eğitime ayrılan miktarın en az 5.420.000 franka ulaşması tahmin edilmektedir. (*William's New York annual register*, 1832, s. 205 ve 243.)

1830 yılında, New York eyaletinde sadece 1.900.000 kişi yaşıyordu; bu rakam, Kuzey bölgesindeki nüfusun neredeyse iki katına yakındır.

Yasalardan bağımsız olarak, bütün bu saydığımız nedenler Devlet maliyesinin işleyişi üzerinde çok güçlü etkiler yaratır.

Eğer Amerikalılar kamusal gelirleri halk eğlencelerinde hiçbir şekilde harcamıyorlarsa, bunun tek nedeni Amerika'da halkın vergiler için oy kullanması değildir; bu aynı zamanda halkın eğlence işlerini pek sevmemesinden kaynaklanmaktadır.

Eğer Amerikalılar süslü binalar yapmıyorsa, yalnızca maddi ve pozitif yararları öne çıkarıyorsa, bu yalnızca onların demokratik bir ulus olmalarından değil, aynı zamanda parayı seven bir halk olmalarından da kaynaklanmaktadır.

Özel hayattaki alışkanlıklar kamusal hayatta karşılığını bulur; bu alışkanlıklar içerisinde, kurumlara bağlı olan, alışkanlıklardan ve değer yargılarından doğan kurumlara dayanan tutumları ayırt etmek gerekir.

Birleşik Devletler'deki Kamusal Harcamalar Fransa'dakilerle Karşılaştırılabilir mi?

Kamusal harcamaların kapsamını belirlemek için üzerinde durulması gereken iki nokta: Ulusal zenginlik ve vergi. Fransa'daki zenginlikler ve vergiler tam olarak bilinmemektedir – Birliğin zenginliğinin ve vergi gelirlerinin tam olarak bilinmesini bekleyemeyiz. Neden? – Pensilvanya'daki vergi miktarını öğrenmek için yaptığımız araştırmalar – Bir halkın vergi gelirlerinin kapsamını anlamamıza izin veren genel göstergeler – Bu incelemenin Birlik için sunduğu sonuçlar.

Son zamanlarda, Birleşik Devletler'deki kamusal harcamaları Fransa'daki kamusal harcamalarla karşılaştırılması meselesi insanları bir hayli meşgul etmiştir. Bu yöndeki bütün çalışmalar sonuçsuz kalmıştır; bunların sonuçsuz kalmaya mahkûm olduğunu kanıtlamak için birkaç sözcüğün yeterli olacağını düşünüyorum.

Bir ülkedeki kamusal harcamaların kapsamını belirleyebilmek için iki işlem yapmak gerekir: İlk olarak, o ülkenin zengin-

lik düzeyini; ikinci olarak, bu zenginliğin ne kadarının Devlet harcamalarına ayrıldığını öğrenmek gerekir. Vergileri oluşturan kaynakların kapsamını belirlemeden vergilerin miktarını bulmaya çalışan biri verimsiz bir çalışma yapmış olur; zira bilinmesi gereken şey harcamalar değil, harcamaların gelirlere olan oranıdır.

Vergi verebilecek durumdaki bir zenginin kolaylıkla karşılayabileceği bir vergi miktarı yoksul bir insanı sefalete sürükleyecektir.

Bir ülkenin zenginliği farklı unsurlardan oluşur: Birincisi taşınmaz varlıklardır; taşınabilir mülkler ise ikincisini oluşturur.

Bir ülkedeki tarıma elverişli alanların kapsamını ve bu alanların doğal veya edinilmiş değerini belirlemek zordur. Bir ülkenin sahip olduğu bütün taşınabilir mülkleri saptamak ise çok daha zordur. Sergiledikleri çeşitlilik ve rakamsal büyüklük itibariyle, taşınabilir mülklere yönelik her türlü inceleme sonuçsuz kalacaktır.

Bu bağlamda, uygarlaşma süreçleri çok eskiye dayanan Avrupa uluslarının, hattâ merkezî bir idareye sahip olan ulusların, bugüne kadar sahip oldukları zenginlik düzeyini tam olarak saptayamadıklarını görüyoruz.

Amerika'da böyle bir şeyi yapmak bile kimsenin aklına gelmemiştir. Toplumun henüz sakin ve kararlı bir düzeye ulaşmadığı; ulusal hükümetin bizdeki gibi eşgüdümlü olarak yönetebileceği yeterli sayıda elemana sahip olmadığı; gerekli belgeleri biraraya getirebilme yeteneğine veya onları incelemek için yeterli zamana sahip kimsenin bulunmadığı bu yeni ülkede böyle bir şeyi başarabildiğini kim iddia edebilir ki?

Dolayısıyla, bir hesaplama yapmak için gerekli verileri elde etmek mümkün değildir. Fransa'nın ve Birliğin zenginliğine dair karşılaştırmalı bir çalışmadan yoksunuz. Fransa'nın zenginliğini henüz bilmiyoruz; Birliğin zenginliğini belirlemek için gerekli araçlar henüz mevcut değildir.

Ancak, bir süreliğine de olsa, karşılaştırmaya dair zorunlu bir kavramı dışarıda bırakacağım; vergilerin gelirlere oranının ne olduğunu öğrenmekten vazgeçiyorum; yalnızca vergilerin ne kadar olduğunu saptamakla yetineceğim.

Okurlar, yapacağım araştırmaların çerçevesini daraltmamın görevimi pek de kolaylaştırmayacağını kabul edecektir.

Fransa'daki merkezî yönetimin, hizmetindeki bütün görevlilerden yararlanmak suretiyle, yurttaşlara uygulanan dolaylı veya doğrudan vergilerin gerçek miktarını bulmakta zorlanmayacağından eminim. Fakat tek bir kişinin yapamayacağı bu çalışmaları Fransız hükümetinin kendisi de henüz tamamlayamamıştır ya da en azından ulaştığı sonuçları henüz açıklamamıştır. Devlet gelirlerinin neler olduğunu biliyoruz; farklı departmanların yaptığı toplam harcamayı biliyoruz; fakat komünlerdeki duruma yabancıyız; dolayısıyla, bugün itibariyle, Fransa' daki kamu harcamalarının hangi düzeye ulaştığını kimse söyleyemez.

Amerika'ya dönersek, karşılaştığımız zorlukların daha çok ve daha aşılmaz olduğunu görüyoruz. Birlik toplam gelirlerinin tam olarak ne kadar olduğunu bize bildirmektedir; Birliği oluşturan yirmi dört eyaletin her birinin bütçesinin ne kadar olduğunu öğrenebiliyoruz; fakat, yurttaşların ilçe ve komün yönetimi için ne kadar harcama yaptığını söyleyebilecek kimse yoktur.[11]

---

[11] Görüldüğü üzere, Amerikalılarda iki tür bütçe vardır: Birlik kendine ait bir bütçeye sahiptir; eyaletler, ilçeler ve komünlerin de kendi bütçeleri vardır. Amerika'da kaldığım süre boyunca, Birliğin başlıca eyaletlerindeki ilçelerde ve komünlerde yapılan kamusal harcamaların miktarını öğrenmek için önemli araştırmalar yaptım. En büyük komünlerin bütçelerine bile rahatlıkla ulaşabildim; fakat küçük komünlerin bütçelerini bulmam mümkün olmadı. Bu yüzden, komünlerdeki harcamalarla ilgili kesin bir fikir edinebilmiş değilim. İlçelerdeki harcamalarla ilgili olarak, eksik olmakla birlikte okurların dikkatini çekmeye değer bazı belgelere ulaşabildim. Pensilvanya'daki on üç ilçenin

Federal hükümet yerel hükümetlerin bizi bu konuda aydınlatması için herhangi bir zorlamada bulunamamaktadır. Yerel hükümetler eşzamanlı olarak bize gereken bilgileri vermek isteseler bile, bu bilgilerin bizi tatmin edeceğinden şüpheliyim. Çalışmanın doğal olarak barındırdığı zorluklardan bağımsız olarak, ülkenin siyasal organizasyonu da yerel yönetimlerin sergilediği çabaların başarıya ulaşmasını zorlaştıracaktır. Komün ve ilçe yöneticileri hiçbir surette eyalet yöneticileri tarafından atanmamaktadır ve kesinlikle onlara bağlı değillerdir. O halde şunu diyebiliriz ki, bir eyalet bizim için gerekli bilgilere ulaşmak istese bile, başvurmak zorunda olduğu alt kademedeki görevlilerin keyfiliğinin ve özensizliğinin yarattığı engellerle karşılaşacaktır.[12]

1830 yılındaki bütçelerine ait belgeleri Philadelphia'nın eski belediye başkanı sayın Richard'ın nazik yardımlarına borçluyum. Söz konusu on üç ilçe şunlardır: Libanon, Centre, Franklin, La Fayette, Montgomery, La Luzerne, Dauphin, Buttler, Alleghany, Columbia, Northumberland, Northampton, Philadelphia. Bu ilçelerde, 1830 yılı itibariyle 495.207 kişi yaşıyordu. Pensilvanya haritasına bakarsak, adını verdiğimiz ilçelerin her tarafa yayıldığını ve ülkenin maddi durumunu etkileyebilecek tüm genel faktörlere tâbi olduklarını görürüz; öyle ki, Pensilvanya'daki ilçelerin mâli durumuyla ilgili kesin bir fikir vermemelerinin neden kaynaklandığını söylemek mümkün değildir. Oysa bu ilçeler, 1830 yılı boyunca, 1.800.211 franklık bir harcama yapmışlardır ve bu da kişi başına 3 frank 64 kuruş etmektedir. Bu ilçelerde yaşayan her bir kişinin, 1830 yılı boyunca, federal birliğin ihtiyaçları için 12 frank 70 kuruş ve Pensilvanya'nın ihtiyaçları için 3 frank 80 kuruş harcadıklarını hesapladım; bunun bir neticesi olarak, 1830 yılında, söz konusu yurttaşlar bütün kamusal ihtiyaçları (komünal ihtiyaçlar hariç) karşılamak üzere halka toplam 20 frank 14 kuruş vermişlerdir. Bu sonuç iki açıdan eksiktir; zira tek bir yıl için ve kamusal yükümlülüklerin sadece bir kısmı için geçerlidir; fakat gene de kesin bir sonuç olma özelliğine sahiptir.

[12] Amerikalıların yaptığı harcamalarla bizim harcamalar arasında bir paralellik kurmak isteyenler, Fransa'daki toplam kamusal harcamaları Birliğin yaptığı toplam kamusal harcamalarla kıyaslamanın mümkün olmadığını görmüşlerdir; ancak gene de, bu harcamaların bazı kısım-

Ayrıca Amerikalıların böyle bir konuda ne yapacaklarını öğrenmeye çalışmak yararsızdır, çünkü bugüne kadar hiçbir şey yapmadıkları açıktır.

Bugün Amerika'da veya Avrupa'da, Birlikteki her bir yurttaşın kamusal harcamalara katkıda bulunmak için yıllık olarak ne kadar ödediğini söyleyebilecek kimse yoktur.[13]

---

larını kendi aralarında karşılaştırmaya çalışmışlardır. Bu ikinci yaklaşımın da birincisi kadar hatalı olduğunu göstermek zor değildir.

Fransa'nın ulusal bütçesini neyle karşılaştırabilirim? Birliğin bütçesiyle mi? Ama Birlik bizim merkezî hükümetimize kıyasla çok az şeyle meşgul olur ve doğal olarak harcamaları çok daha azdır. Fransa'daki yerel bütçeleri Birliği oluşturan eyaletlerin bütçesiyle karşılaştırabilir miyim? Genel olarak, eyaletler bizim yerel birimlerimize kıyasla daha fazla sayıda ve daha önemli menfaatlerle ilgilenir; dolayısıyla, eyaletlerin bütçeleri doğal olarak daha büyüktür. İlçelerin bütçelerine gelince, bizim mâli sistemimizde ilçelerin bütçeleriyle kıyaslayabileceğimiz bir şey bulunmamaktadır. İlçelerdeki harcamaları eyaletlerin ya da komünlerin bütçesine mi dâhil edeceğiz? Komünal harcamalar her iki ülkede de mevcuttur, ama her zaman aynı değillerdir. Amerika'da komünler Fransa'daki komünlerin bölge idaresine ya da Devlete devrettiği konulardan çok daha fazlasıyla meşgul olurlar. Ayrıca Amerika'da komünal harcama dediğimiz şeyden ne anlamamız gerekiyor? Komünlerin oluşumu eyaletlere göre farklılıklar sergiler. Yeni-İngiltere'de, Georgia'da, Pensilvanya veya Illinois'de olup bitenlerden hangisini ölçü olarak alacağız?

Amerika ve Fransa'nın bütçeleri arasında belli bir benzerlik kurmak kolaydır; fakat bu bütçeleri oluşturan unsurlar daima şu veya bu ölçüde farklı olduğundan, ikisi arasında ciddi bir karşılaştırma yapmak mümkün değildir.

[13] Her Fransız ya da Amerikan yurttaşının kamu hazinesine yaptığı katkının tam miktarını bulabiliriz, fakat bunu yapsak bile, gerçeğin sadece bir kısmına ulaşmış oluruz.

Hükümetler vergi mükelleflerinden sadece para istemez; aynı zamanda, para olarak hesaplanabilecek kişisel katkılar da ister. Devlet bir ordu toplamaya karar verdiğinde, bütün ülkenin vermekle yükümlü olduğu parasal miktardan bağımsız olarak, askerlerin aynı zamanda

Amerikalıların kamusal harcamalarını bizdeki harcamalarla verimli bir şekilde karşılaştırmanın, Birliğin zenginliğini Fransa'nın zenginliğiyle karşılaştırmak kadar zor olduğunu da kabul edelim. Hattâ böyle bir şeye girişmenin tehlikeli olacağını söylemeliyim. İstatistikler gerçek rakamlar üzerine kurulu değilse, insana yön vermek yerine onun yolunu şaşırtır. İnsan aklı istatistiklerin taşıdığı gerçeklik görüntüsüne kolaylıkla inanma

---

vaktini de vermesi gerekir ki, askerin harcadığı vaktin, serbest olması halinde vaktini kullanarak yapacağı işe göre az veya çok büyük bir değeri vardır. Milis hizmeti için de aynı şeyi söyleyebilirim. Milis kuvvetlerinin bir parçası olan kişi, anlık olarak kamusal güvenlik için kıymetli bir zaman harcar ve kendisinin sahip olamadığı şeyi Devlete verir. Bunların yanında başka örnekler de verebilirim. Fransız ve Amerikan hükümetleri bu şekilde vergi toplarlar; bu vergiler yurttaşların omuzlarına yüklenir. Peki, her iki ülkedeki toplam miktarı kim lâyıkıyla hesaplayabilir?

Birliğin kamusal harcamalarını bizdeki harcamalarla karşılaştırmak istediğinizde karşınıza çıkacak başka zorluklar da vardır. Fransa'da Devlet Amerika'da mevcut olmayan bazı yükümlülüklere sahiptir; aynı şekilde, Amerika'daki Devlet de Fransa'da bulunmayan bazı yükümlülüklere sahiptir. Fransız hükümeti din adamlarına ücret öder; Amerikan hükümeti ise bu meseleyi müminlere bırakır. Amerika'da Devlet yoksullarla ilgilenir; Fransa'da ise Devlet yoksulları toplum içerisindeki hayır kurumlarına yönlendirir. Fransa'daki tüm kamu görevlilerine aynı şekilde muamele ederiz; Amerika'da ise kamu görevlilerinin bazı haklara sahip olmasına izin verilir. Fransa'da aynî ödemeler sadece bazı devlet yolları için geçerlidir; Amerika'da ise neredeyse bütün yollar için aynî ödemeler yapılır. Bizim yollarımız hiçbir ödeme yapmadan geçip giden yolculara açıktır; Birleşik Devletler'de ise birçok yola bariyerler konulduğunu görürüz. Vergi mükellefinin kamusal yükümlülükleri karşılama biçiminde görülen bütün bu farklılıklar, iki ülke arasında herhangi bir karşılaştırma yapmayı alabildiğine zorlaştırmaktadır; zira, eğer Devlet yurttaşların adına hareket etmekle yükümlü değilse, yurttaşların asla yapmadığı ya da çok az yaptığı bazı harcamalar vardır.

eğilimindedir; matematiksel gerçeklik formlarına bürünen yanlışlara hiç zorlanmadan inanabilir.

O halde rakamları bir yana bırakalım ve ihtiyaç duyduğumuz kanıtları başka yerlerde arayalım.

Bir ülke maddi refah görüntüsü sunabilir; yoksul bir insan Devlet'e vergi verdikten sonra yeterli kaynaklara ve zengin insan ise bundan fazlasına sahip olabilir; her iki insan da kendi kaderine razı gibi görünebilir ve her gün daha iyiye gitmek için çalışabilir, zira sanayi alanında sermaye hiç eksik olmadığından, sermaye de sanayi için hiç eksik olmaz: İşte somut belgeler olmadığında bu tür göstergelere başvurulabilir; bu göstergelerden yararlanarak, bir halkın omuzlarına yüklenen kamusal maddi yükümlülüklerin o halkın zenginliğiyle orantılı olup olmadığı anlaşılabilir.

Bu tür verilere dayanan bir araştırmacı, Birleşik Devletler'deki bir Amerikalının Fransa'daki bir Fransız'a kıyasla devlete kendi gelirinden daha az pay verdiğine hükmedecektir.

Peki, bunun başka türlü olduğunu nasıl düşünebiliriz ki?

Fransız borçlarının bir bölümü iki ayrı istila hareketinin sonucudur; Birliğin ise böyle şeylerden korkmasına gerek yoktur. Bizim coğrafi konumumuz, genel olarak kalabalık bir ordunun silâh altında tutulmasını zorunlu kılar; Birlik ise her yerden uzak olduğu için yalnızca 6.000 askerle yetinebilmektedir. Fransa'da yaklaşık 300 savaş gemisi vardır; Amerikalılar ise yalnızca 52 savaş gemisine sahiptir.[14] Amerika'da yaşayan bir insan nasıl olur da bir Fransız kadar Devlete vergi öder?

Görüldüğü üzere, birbirinden çok farklı konumlara sahip ülkelerin maliyeleri arasında bir paralellik kurmak mümkün değildir.

---

[14] Fransa'daki Denizcilik Bakanlığı'nın ayrıntılı bütçesine bakınız; Amerika için bkz. 1833 tarihli *National Calendar*, s. 228.

Birliği Fransa ile karşılaştırarak değil, ancak Birlikte olup bitenleri inceleyerek Amerikan demokrasisinin gerçekten ekonomik olup olmadığını anlayabiliriz.

Konfederasyonu oluşturan farklı eyaletlerin her birine göz attığım zaman, o eyaletlerdeki hükümetlerin kendi hedefleri noktasında çoğunlukla dirençli olmadığını ve görevlendirdiği kişiler üzerinde sürekli bir denetim uygulamadığını görüyorum. Buradan doğal olarak şu sonuca varıyorum: Söz konusu hükümetler vergi mükelleflerinin verdiği paraları genellikle boşuna harcıyor ya da giriştiği faaliyetlere gerektiğinden fazla para ayırıyor.

Halka dayanan kökenlerine sadık kalan hükümetin, toplumun alt sınıflarının ihtiyaçlarını karşılamak, onlara iktidarın yolunu açmak, onları mutlu ve aydın kılmak için büyük çabalar sarf ettiğini görüyorum. Yoksullara bakıyor, her yıl okullara milyonlarca lira dağıtıyor, bütün hizmetlerin karşılığını ödüyor ve emri altındaki kişilere ücretlerini cömertçe veriyor. Böyle bir hükümet biçimi bana yararlı ve akılcı görünse de, bunun oldukça külfetli olduğunu kabul etmeliyim.

Yoksulların kamusal işleri yönettiğini ve ulusal kaynaklara sahip olduğunu görüyorum; Devletin harcamalarından yararlanan bu kişilerin, çoğu zaman Devleti yeni harcamalara sürüklemeyeceğine inanmakta güçlük çekiyorum.

Dolayısıyla eksik ve hatalı rakamlara hiç bakmadan, rastgele karşılaştırmalar yapmadan, Amerika'daki demokratik hükümetin –kimi zaman iddia edildiği gibi– hesaplı ve masrafsız bir hükümet olmadığı sonucuna varıyorum. Bir gün Birleşik Devletler'deki insanlar büyük sorunlarla karşılaştığı zaman, oradaki vergi oranlarının Avrupa'daki aristokrasilerin ve monarşilerin çoğundan daha yüksek bir düzeye ulaşacağını öngörmekten çekinmiyorum.

Demokratik Yönetimlerde Yöneticilerin Yozlaşması ve İşledikleri Kusurlar; Bunun Toplumsal Ahlâk Üzerinde Yarattığı Etkiler

Aristokratık yönetimlerde, bazen yöneticiler başkalarını yozlaşmaya iter – Demokratik yönetimlerde ise bizzat yöneticiler çoğu kez yozlaşmış durumdadır – Aristokrasilerde kusurlar ve günahlar doğrudan doğruya halkın ahlâkına zarar verir – Demokrasılerde ise bunlar halkın üzerinde çok daha korkutucu olan dolaylı bir etki yaratır.

Aristokrasi ve demokrasi karşılıklı olarak birbirlerini yozlaşmayı kolaylaştırmakla itham ederler; bu meseleyi açığa çıkarmak gerekiyor.

Aristokratik yönetimlerde, işlerin başına geçen insanlar zengin kişilerdir ve tek arzuları iktidardır. Demokrasilerde ise Devlet adamları yoksullar arasından çıkar ve talihlerini kendileri yaratır. Dolayısıyla aristokratik devletlerde yöneticilerin yozlaşma ihtimali azdır ve parasal arzuları çok ılımlıdır; oysaki demokratik ülkelerde bunun tersini görürüz.

Aristokratik ülkelerde işlerin başına geçmek isteyenler büyük zenginliklere sahiptir ve bunu başaranların sayısı çoğunlukla sınırlı olduğundan, hükümet deyim yerindeyse açık arttırmaya çıkartılır. Buna karşın, demokrasilerde iktidarı ele geçirmek isteyenler neredeyse hiçbir zaman zengin değildir ve bu hedefe ulaşmada katkısı olanların sayısı çok büyüktür. Demokrasilerde parayla satın alınabilecek insan sayısı az olmayabilir, fakat o insanları satın alacak birilerini bulmak çok zordur; ayrıca hedefe ulaşabilmek için aynı anda çok sayıda insanı satın almak gerekir.

Kırk yıl boyunca Fransa'da iktidara sahip olanlar arasından birçok kişi Devletin ve müttefiklerinin aleyhine olacak şekilde servet biriktirmekle suçlanmıştır; eski monarşide halktan insanlara böyle suçlamalar çok nadir yapılırdı. Fransa'da bir seçmenin oyunun parayla satın alındığına tanık olmanız neredeyse

imkânsızdır; oysaki İngiltere'de bu açık bir şekilde ve halkın gözünün önünde yapılır.

Birleşik Devletler'de insanların yönetilenleri kendi tarafına çekmek için para harcadığını hiç duymadım; buna karşın, kamu görevlilerinin dürüstlüğünün tartışma konusu olduğuna birçok kez tanık oldum. Hattâ kamu görevlilerinin başarılarının aşağılık entrikalara ya da suç niteliği taşıyan faaliyetlere dayandırıldığını sıklıkla duydum.

Dolayısıyla, aristokratik devletlerdeki yöneticiler kimi zaman başkalarını yozlaştırmaya çalışırken, demokratik ülkelerdeki yöneticilerin bizzat kendileri yozlaşmıştır. Aristokrasilerde doğrudan doğruya toplumun ahlâkı saldırıya uğrar; demokrasilerde ise toplumsal anlayış üzerinde çok daha korkutucu olan dolaylı bir etki yaratılır.

Demokratik toplumlarda, Devletin başında olanlar neredeyse her zaman şüpheci bakışlara maruz kaldıklarından, işledikleri iddia edilen suçlar için hükümeti bir tür dayanak olarak kullanırlar. Böylelikle, bir yandan, varolmakta direnen erdemler için kötü örnekler sergilerken, diğer yandan gizlenen günahlar için gösterişli mukayeseler sunarlar.

Erdemsiz arzuların toplumun bütün tabakalarında bulunabileceğini; çoğu zaman soyluluğa dayanarak iktidara geldiklerini; demokrasilerde olduğu gibi aristokratik toplumlarda da iktidarı ele geçiren aşağılık insanlarla karşılaşılabileceğini söylemek anlamsız olacaktır.

Böyle bir açıklama benim için kesinlikle yetersizdir; hasbelkader iktidara gelen insanların yozlaşmasında, bu yozlaşmayı toplum için bulaşıcı hale getiren kötü ve kaba bir şey vardır. Buna karşın, büyük senyörlerin yozlaşması, bu yozlaşmanın başkalarına bulaşmasını engelleyen bir büyüklük görüntüsü ve belli bir aristokratik incelik barındırır.

Halk saraylıların zihnindeki karanlık labirentlere nüfuz etmeyi hiçbir zaman başaramayacaktır; incelikli davranışların, özel zevklerin ve tatlı sözlerin ardında yatan alçaklığı acıyarak

keşfedecektir. Bununla birlikte herhangi bir yoksul, halkın parasını çalmanın ya da Devletin saygınlığını parayla satmanın ne anlama geldiğini hemen anlar ve sıra kendisine geldiğinde aynısını yapmakla övünebilir.

Korkulması gereken şey, büyük şahsiyetlerin ahlâksızlığına tanık olmaktan ziyade, insanı büyüklüğe götüren ahlâksızlığa tanık olmaktır. Demokraside, sıradan yurttaşlar kendi içlerinden çıkan bir adamın kısa zamanda zenginliğe ve güce kavuştuğunu görürler; buna tanık olmak o yurttaşları bir yandan şaşırtırken diğer yandan kıskançlığa iter; daha dün kendileri gibi olan bir adamın bugün kendilerini yönetme hakkına nasıl sahip olduğunu anlamaya çalışırlar. O adamın yükselişini yeteneklerine ya da erdemlerine bağlamak uygun olmaz; zira o zaman kendilerinin o adama kıyasla daha yeteneksiz ve erdemsiz olduğunu kabul etmiş olurlar. Bu durumda, adamın yükselişini yaptığı çeşitli yanlışlara ve günahlara bağlarlar ve çoğu zaman bunu yapmakta haklıdırlar. Böylelikle alçaklık ve büyüklük, başarı ve erdemsizlik, çıkarcılık ve ahlâksızlık gibi düşüncelerden oluşan iğrenç bir karışım zihinlere hâkim olur.

Demokrasinin Yetenekleri

Birlik yalnızca bir kez kendi varlığı için savaşmıştır – Savaşın başlangıcında yaşanan büyük heyecan – Savaşın sonundaki durulma ve soğuma – Amerika'da mecburi askerlik ya da denizcilik yükümlülükleri konusundaki zorluklar – Demokratik bir toplumun büyük ve uzun vadeli girişimlerde bulunma noktasında diğer toplumlardan daha zayıf olmasının nedenleri.

Burada okurları uyarmam gerekiyor: Ben yalnızca halk adına hükmetmekle yetinen bir hükümetten değil, halkın gerçek isteklerini izleyen bir hükümetten söz ediyorum.

Halk adına hükmeden zorba bir yönetimden daha dayanılmaz bir şey yoktur, zira çoğunluğun iradesine dayanan manevi

güçle donatılmış olarak, bir insanın tek başına sahip olabileceği kararlılık, çeviklik ve sebatla hareket eder.

Ulusal bir bunalım döneminde, demokratik bir hükümetin ne kadar becerikli olduğunu söylemek oldukça zordur.

Bugüne kadar büyük demokratik cumhuriyetlerle hiç karşılaşmadık. 1793 yılında Fransa'da hâkim olan oligarşiye demokratik demek, demokratik cumhuriyetlere haksızlık olurdu. Ancak Birleşik Devletler bu noktada yeni bir manzara sunmaktadır.

Kuruluşundan bu yana, yarım asırdan beridir, Birliğin varlığı yalnızca bir kez, Bağımsızlık Savaşı sırasında tehlikeye girmiştir. Bu uzun savaşın başlangıcında, vatana hizmet etme yolunda olağanüstü bir coşku ve heyecan yaşanmıştır.[15] Fakat savaş uzadıkça, alışıldık bencilliklerin yeniden gün yüzüne çıktığı görülmüştür: Kamu hazinesine artık para akmıyordu; insanlar askere gitmeye yanaşmıyordu artık; halk bağımsızlık istemeye devam ediyordu, ama bunun için gerekenleri yapma noktasında geri adım atıyordu. Hamilton *Federalist*'te (No: 12) şunları söylüyordu: "Vergileri arttırmamız ve vergi toplamak için yeni yöntemler denememiz tamamen yararsız olmuştur; halkın beklentisi hep boşa çıkmış ve Eyaletlerin hazinesi boş kalmıştır. Hükümetimizin demokratik yapısına içkin olan demokratik yönetim biçimleri, ekonomimizdeki durgunluğun neden olduğu para sıkıntısıyla birleştiğinden, bugüne kadar kayda değer miktarlarda vergi toplamak için gösterdiğimiz bütün çabaları sonuçsuz bırakmıştır. Farklı yasama organları benzer girişimlerin saçmalığını sonunda anlamıştır."

O dönemden beri Birleşik Devletler ciddi bir savaş tehlikesiyle karşılaşmamıştır.

---

[15] Bana göre bu konudaki en çarpıcı örneklerden biri Amerikalıların geçici bir süre çay içmekten vazgeçme yönünde aldıkları karardır. İnsanların yaşamlarından ziyade alışkanlıklarına bağlı olduğunu bilenler, bütün bir milletin yaptığı bu büyük ve sıradışı fedakârlık karşısında şaşkınlık duyacaktır kuşkusuz.

Demokrasinin ne tür fedakârlıklarda bulunabileceğini görmek için, Amerikan halkının İngiltere gibi ülkedeki gelirlerin yarısını hükümete bırakmak zorunda kalacağı ya da Fransa'nın yaptığı gibi nüfusunun yüzde yirmisini savaş meydanlarına göndereceği zamanı beklemek gerekir.

Amerika'da zorunlu askerlik diye bir şey yoktur; insanlar parayla askerlik yapar; zorla asker toplamak Amerikalıların düşüncesine ve alışkanlıklarına aykırıdır; öyle ki herhangi bir Amerikalının böyle bir şeyi yasalara dâhil etmeyi aklından bile geçirdiğini sanmıyorum. Fransa'da askere alma olarak bilinen uygulama bizdeki en ağır yükümlülüktür kuşkusuz; peki ama zorunlu askerlik olmadan büyük bir savaşı kaldırmak mümkün müdür?

İngilizlerdeki zorunluluk anlayışı Amerikalılarda yoktur. Fransa'daki denizcilik yükümlülüğüne benzer bir şey Amerika'da söz konusu değildir. Devlet denizciliği, ticari denizcilik gibi, gönüllülük esasına göre eleman toplar.

Bir ülkenin yukarıda bahsedilen iki yöntemden birini uygulamadan büyük bir deniz savaşı yapabilmesi kolay değildir. Daha önce denizde başarıyla savaşmış olan Birliğin büyük bir donanması olmamıştır hiçbir zaman; az sayıdaki savaş gemilerinin donatılması ise Birlik için her zaman çok masraflı olmuştur.

Amerikan devlet adamlarının şöyle bir itirafta bulunduğuna tanık oldum: Eğer Birlik denizcilik yükümlülüğünü ya da denizcilik hizmetini hayata geçirmezse, denizlerde sahip olduğu mevcut konumu korumakta zorlanacaktır; fakat asıl zorluk, yönetici konumunda olan halkı denizcilik hizmeti vermeye zorlamaktır.

Özgür toplumların tehlikeli bir durum söz konusu olduğunda özgür olmayan toplumlara kıyasla çok daha büyük çabalar sarf ettiği tartışılmazdır; fakat ben bu durumun aristokratik bir nitelik taşıyan özgür toplumlar için daha geçerli olduğunu düşünüyorum. Benim gözümde demokrasi rahat bir toplumu yönetmek ya da gerektiğinde hızlı ve güçlü bir atılım yaratmak

için uygundur; fakat toplumların hayatındaki büyük siyasal fırtınalarla uzun süre mücadele etmek için pek uygun değildir. Bunun nedeni basittir: İnsanlar tehlikelere ve yoksunluklara coşkuyla karşı koyarlar, ama bu daha ziyade fikir düzeyinde kalan bir şeydir. İçgüdüsel cesaret denilen şey sanıldığından daha fazla hesap gerektirir; genel olarak ilk adımlarımızı atmaya iten şey hırslarımız olsa da, bu adımları devam ettirmemizi sağlayan şey izlediğimiz amaçtır. Bizim için değerli olan şeylerin bir kısmını geri kalanları kurtarmak amacıyla feda ederiz.

Bilgiye ve tecrübeye dayalı olan bu açık gelecek algısı çoğu zaman demokraside eksik olan şeydir. Halk düşünmekten ziyade hisseder; mevcut tehlikeler ve olumsuzluklar büyük olsa da, başarısızlık durumunda kendisini bekleyen daha büyük kötülükleri göz ardı etmesinden korkmak gerekir.

Demokratik bir hükümetin gösterdiği çabaların ve dayanıklılığın aristokratik bir yönetime kıyasla daha kısa vadeli olmasının bir başka nedeni daha var.

Halk gelecekle ilgili olarak beklemesi ya da korkması gereken şeyleri toplumun üst sınıfları kadar net göremez; ayrıca halk diğer sınıflara kıyasla mevcut olumsuzluklardan daha farklı biçimlerde etkilenir. Soylu bir kişi kendi şahsiyetini ortaya koyduğunda büyük zaferler kazanabileceği gibi büyük felâketler de yaşayabilir. Gelirlerinin büyük bir bölümünü Devlete devrettiğinde, zenginliğin getirdiği bazı zevklerden geçici olarak mahrum kalır. Fakat yoksul bir insan için ölüm saygınlık getirmeyen bir şeydir ve zenginlere ancak huzursuzluk veren vergiler yoksulun yaşam kaynağını kurutabilir.

Demokratik cumhuriyetlerin kriz zamanlarında sergilediği bu göreceli zayıflık, Avrupa'da böyle bir cumhuriyetin kurulmasının önündeki en büyük engeldir belki de. Bir Avrupa ülkesinde demokratik cumhuriyetin sorunsuz bir şekilde varlığını sürdürebilmesi için, aynı anda tüm diğer Avrupa ülkelerinde de demokratik cumhuriyetlerin kurulması gerekir.

Demokratik bir yönetimin uzun vadede toplumun gerçek güçlerini arttırması gerektiğine inanıyorum; fakat verili bir zamanda ve belli bir noktada aristokratik yönetim veya mutlak monarşi kadar güç toplaması zordur. Eğer demokratik bir ülke yüz yıl boyunca cumhuriyetçi bir hükümetle yönetilseydi, yüz yılın sonunda o ülkenin kendisini çevreleyen despotik devletlere göre daha zengin ve daha müreffeh olup daha büyük bir nüfusa sahip olacağını söyleyebilirdik; fakat yüz yıllık bu süre içerisinde söz konusu ülke birçok kez o despotik devletler tarafından fethedilme tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır.

Amerikan Demokrasisinin Genel Olarak Kendisi Üzerinde Yarattığı Etkiler

Amerikan halkı kendisi için iyi olan şeylere ancak uzun vadede kendisini adar ve bazen de buna hiç yanaşmaz – Amerikalılar telafi edilebilir hatalar yapma konusunda yeteneklidir.

Demokrasinin gelecek adına hırsları bastırma ve anlık arzuları susturma noktasında yaşadığı zorluk Birleşik Devletler'de en küçük şeylerde bile kendini gösterir.

Etrafı dalkavuklarla çevrili olan bir halkın kendini aşması çok zordur. Halkın bazı fedakârlıklar yapması istendiğinde, kendisine sunulan hedefi fikirsel olarak onaylasa bile, ilk tepkisi çoğunlukla karşı koyma şeklindedir. Amerikalıların yasalara itaat duygusu haklı olarak övülmektedir. Ayrıca Amerika'da yasaların halk tarafından ve halk için yapıldığını da eklemek gerekir. Dolayısıyla Birleşik Devletler'de yasalar, başka ülkelerde yasaları çiğnemeyi kendi çıkarına uygun gören insanlar için elverişli görünmektedir. Bu bağlamda, çoğunluğun yararlı görmediği kısıtlayıcı bir yasanın saygıyla ve itaatle karşılanmayacağını düşünmek mantıklıdır.

Birleşik Devletler'de hileli iflaslarla ilgili herhangi bir yasal düzenleme yoktur. Peki, bunun nedeni hileli iflasların olmaması mıdır? Tam aksine, bu tür iflasların çok olmasıdır. Çoğunluğun

zihninde, hileli iflas nedeniyle kovuşturmaya maruz kalma korkusu, hileli iflasçılar yüzünden batma korkusundan daha büyüktür. Halkın vicdanında, her yurttaşın bireysel olarak mahkûm ettiği suçlara karşı deyim yerindeyse marazi bir hoşgörü uyanmaktadır.

Güneybatıdaki yeni eyaletlerde, yurttaşlar hemen her zaman kendi adaletlerini kendileri sağlar; cinayet gibi suçlara her gün yenileri eklenir. Bunun nedeni halkın alışkanlıklarının çok katı olması ve aydınlanmanın bu kurak coğrafyalara pek uğramamasıdır; bu yüzden insanlar yasaları güçlendirmenin önemini pek kavrayamamaktadır; bu eyaletlerde insanlar kendi aralarındaki davaları düelloyla çözmeyi tercih etmektedir.

Philadelphia'dayken birisi bana şöyle demişti: "Amerika'daki işlenen suçların neredeyse tümü sert içkilerin aşırı miktarlarda kullanılmasından kaynaklanıyor; alt tabakadaki insanlar bu içkileri rahatlıkla bulabiliyor, çünkü çok ucuza satılıyorlar." Ona şunu sordum: "İçkilerle ilgili bir yasal düzenleme neden yapmıyorsunuz?" O da şöyle cevap verdi: "Hukukçularımız bunu birçok kez düşündü, ama böyle bir şeyi uygulamak çok zordur; halkın isyan etmesinden korkuluyor; ayrıca böyle bir yasayı oylayacak olan üyeler bir daha seçilmeyecekleri konusunda emindirler." Bunun üzerine şöyle dedim: "Demek ki sizde içki içenler çoğunlukta ve itidalli davranmak, azla yetinmek pek tutulan bir şey değil."

Bu tür şeyleri Devlet adamlarına söylediğinizde, size şöyle demekle yetinirler: Bu meseleyi zamana bırakalım; kötü ve zararlı şeyleri görmek halkı aydınlatacak ve ona asıl ihtiyaçlarını gösterecektir. Bu çoğu zaman doğrudur; bir krala ya da soylulara kıyasla demokrasinin kendini aldatma ihtimali daha yüksek olsa da, bir kez ışığı fark ettiğinde gerçeğe dönme ihtimali de yüksektir, çünkü genel olarak demokraside, çoğunluğun hedefleriyle zıtlaşan ve akla karşı savaşan hedefler yoktur. Fakat demokrasi yalnızca deneyimler yoluyla gerçeğe ulaşabilir; ayrıca

hiçbir toplum yaptığı hataların sonuçları neymiş diye beklemez –yok olma pahasına.

Amerikalıların en büyük ayrıcalığı yalnızca başkalarına kıyasla daha aydın olmaları değil, telafi edilebilir hatalar yapma konusundaki yetenekleridir.

Geçmişten kazanılan deneyimlerden kolayca yararlanmak için, demokrasinin halihazırda belli bir uygarlık ve aydınlanma düzeyine ulaşmış olması gerektiğini de ekleyelim.

Temel eğitim konusunda çok eksik ve hatalı olan, hırsların, cahilliklerin ve her türlü yanlış fikirlerin tuhaf bir karışımından ibaret bir karaktere sahip olan toplumların olduğunu gördük; öyle ki, kendi hatalarının nedenini kendi başlarına fark etmekten acizdirler ve bilmedikleri ya da görmezden geldikleri kötülüklerin altında ezilirler.

Bugün artık var olmayan güçlü Yerli halkların bir zamanlar yaşadığı büyük ülkeleri gezip gördüm; halihazırda gücünü kaybetmiş bir halde, her geçen gün sayılarının azaldığına ve yabanıl ihtişamlarının yitip gittiğine tanık olan kabilelerle birlikte yaşadım; bu Yerlilerin kendi toplumlarını bekleyen nihai kaderi bizzat öngördüklerini duydum. Bu talihsiz halkların kaçınılmaz bir yıkımdan kurtulması için neler yapılması gerektiğini fark edemeyen hiçbir Avrupalı yoktur. Fakat bu halkların kendisi bunu görmekten uzaktır; her geçen yıl tepelerinde biriken kötülükleri hissedebiliyorlar; buna karşın, içlerindeki son insan ölene kadar bir çözüm bulmaya yanaşmıyorlar. Bu halkları hayatta kalmaya zorlamak için güce başvurmak gerekecektir.

Güney Amerika'daki yeni ulusların, çeyrek yüzyıl boyunca, her gün yeniden başlayan devrimler içerisinde durmaksızın çalkalandığını görmek insanı şaşırtıyor; ve insan, bu yeni ulusların *doğal durum* denilen noktaya bir an önce ulaşmasını bekliyor her gün. Ancak, günümüzde devrimlerin Güney Amerika'daki İspanyollar için en doğal durum olmadığını kim söyleyebilir ki? Bu ülkede halk bir uçurumun dibinde boğuşmaktadır ve kendi çabalarıyla o uçurumdan çıkmayı başaramamaktadır.

Güney yarımkürenin bu güzel bölümünde yaşayan halk inatla kendi saçını yolmakla meşgulmüş gibi görünüyor; bu halkı bundan vazgeçirebilecek hiçbir şey yoktur. Bir an tükenip ara veriyor, dinleniyor; ama bu dinlenmeler onu her seferinde yeni kavgalara itiyor. Bu halkın kâh sefaletle kâh kötülükle imtihan edildiğini gördükçe, acaba zorba bir yönetim onun için bir iyilik olabilir mi diye soruyorum kendi kendime. Ama ne olursa olsun zorbalık ve iyilik sözcükleri benim düşüncemde hiçbir zaman biraraya gelmeyecektir.

Amerikan Demokrasisinin Devletin Dış Meselelerini Yönetme Biçimi

Washington ve Jefferson'm Birleşik Devletler'in dış politikasına verdiği yön – Demokrasinin neredeyse bütün doğal kusurları dış meselelerin yönetiminde kendini gösterir ve bu noktada demokrasi zayıf bir nitelik sergiler.

Federal anayasanın ülkenin dışarıdaki menfaatlerinin yönetimini daimi olarak başkana ve Senato'ya verdiğini görmüştük;[16] bu durum, belli bir düzeye kadar Birliğin genel politikasını toplumun doğrudan ve gündelik etkisinden uzak tutmaktadır. Dolayısıyla Amerika'da Devletin dış meselelerini yöneten şeyin demokrasi olduğu kesin olarak söylenemez.

Amerikalıların uyguladığı ve bugün de takip edilen politikaya yön veren iki kişi vardır: Bu kişilerden ilki Washington, ikincisi ise Jefferson'dır.

---

[16] "Devlet Başkanı anlaşmaları Senato'nun önerisi ve onayıyla yapar." Anayasanın 2. maddesi, kısım: II, § 2. Okurlar senatörlerin görev süresinin altı yıl olduğunu ve her bir eyaletin yasa koyucuları tarafından seçilmeleri nedeniyle, senatörlerin iki aşamalı bir seçimle belirlendiğini unutmamalıdır.

Washington yurttaşlarına hitaben yazdığı ve bir bakıma kendisinin siyasal vasiyeti sayılan etkileyici bir mektupta şunları söylemiştir:

"Yabancı ülkelerle olan ticari ilişkilerimizi geliştirmek ve onlar ile bizim aramızda mümkün olduğunca sınırlı siyasal ilişkiler kurmak; izlediğimiz siyasetin temel kuralı bu olmalıdır. Halihazırda yapılan anlaşmalarda yer alan yükümlülükleri sadakatle yerine getirmeliyiz; fakat yeni anlaşmalar yapma konusunda dikkatli olmalıyız.

Avrupa'nın bizim çıkarlarımızla hiçbir ilgisi olmayan ya da sadece dolaylı bir ilgisi bulunan kendine özgü bazı çıkarları vardır; dolayısıyla Avrupa sıklıkla birtakım kavgalara girmek durumundadır ki, bu kavgalar doğal olarak bize yabancıdır. Yapay bağlarla kendimizi Avrupa'nın izlediği politikadaki istikrarsızlıklara bağlamak; dostları ve düşmanlarıyla farklı ilişkiler içerisine girmek ve buradan kaynaklanan kavgalarda yer almak ihtiyatsız bir davranış olacaktır.

Avrupa'dan uzak ve yalıtılmış olmamız bizi farklı bir yol izlemeye teşvik etmekte ve bu yolda yürümemize izin vermektedir. Güçlü bir hükümet tarafından yönetilen tek bir ulus olarak kalmaya devam edersek, hiç kimseden korkmamamız gereken günler yakın demektir. O halde, tarafsızlığımıza saygı duyulmasını sağlayacak bir tutum benimseyebiliriz; bizim üzerimizden hiçbir şey elde edemeyeceğini anlayan kavgacı uluslar nedensiz yere bizi kışkırtmaktan korkacaklardır; ve bizler, çıkar ve adalet duygusunu eylemlerimiz için yegâne kılavuz olarak almak suretiyle savaşı ya da barışı seçme konusunda özgür olacağız.

Böylesine elverişli bir konumdan elde edebileceğimiz avantajlardan neden vazgeçelim ki? Tamamen bize ait bir alanı terk edip bize yabancı bir alanda neden kendimize yer arayalım ki? Kaderimizi Avrupa'nın herhangi bir parçasına bağlayarak, barışımızı ve refahımızı orada yaşayan insanların hırslarına, rekabetine, çıkarlarına ve heveslerine neden teslim edelim ki?

Bizim asıl politikamız hiçbir yabancı ülkeyle kalıcı ittifaklar kurmamaktır; en azından bunu yapmama konusunda özgür olduğumuz müddetçe; öte yandan, yabancı ülkelerle olan mevcut angajmanlarımızdan vazgeçme düşüncesinden fazlasıyla uzağım. Dürüstlük her zaman en iyi politikadır; bu, hem ülkeler hem de yurttaşlar arasındaki meseleler için uygun olduğuna inandığım bir düşüncedir. Dolayısıyla halihazırda giriştiğimiz tüm angajmanları bütün boyutlarıyla yerine getirmek gerektiğini düşünüyorum; fakat yeni angajmanlara girişmeyi yararsız ve ihtiyatsız buluyorum. Daima mevcut konumumuza saygı duyulacak bir noktada kalmalıyız; kısa süreli ittifaklar bütün tehlikelere karşı koymamız için yeterli olacaktır."

Yakın zamanlarda, Washington şu haklı ve güzel düşünceyi dile getirmiştir: "Başka bir ulusa karşı bilindik sevgi ve nefret duygularına kendini kaptıran bir ulus köle haline gelir. Sevgisinin ya da nefretinin kölesi olur."

Washington'un siyasal tutumu her zaman bu düşünceler doğrultusunda olmuştur. Dünyanın geri kalanı savaş halindeyken, Washington kendi ülkesini barış içinde tutmayı bilmiştir. 'Amerikalıların asıl menfaati Avrupa'nın içinde yaşanan kavgalarda hiçbir şekilde yer almamaktır' düşüncesini temel bir öğreti haline getirmiştir.

Jefferson daha da ileri gitmiş ve Birliğin politikasına şu düşünceleri eklemiştir: "Amerikalılar hiçbir zaman yabancı ülkelerden ayrıcalık talep etmemelidir; böylece onlara ayrıcalık tanımak zorunda kalmazlar."

Açık bir doğruluk içeren ve bu nedenle halk tarafından kolaylıkla benimsenen bu iki ilke Birleşik Devletler'in dış politikasını alabildiğine sadeleştirmiştir.

Birlik Avrupa'nın işlerine karışmadığından, uğruna kavga edeceği neredeyse hiçbir dış menfaati bulunmamaktadır; zira Amerika kıtasında güçlü komşuları yoktur henüz. Hem coğrafi konumu hem de kendi iradesiyle eski dünyanın hırslarından uzak duran Birliğin yapması gereken tek şey bu hırslarla iyi

geçinmektir. Yeni dünyadaki hırslara gelince, bunlar henüz gelecekte saklıdır.

Birlik önceden yapılan anlaşmalar konusunda özgürdür; dolayısıyla, Avrupa'daki eski halkların deneyimlerinden yararlanmakla birlikte, onlar gibi geçmişe taraf olmak ve onu bugüne uyarlamak zorunda değildir; Avrupa'daki halklar gibi, ataların-dan kalan ve hem ihtişam hem sefalet, hem milli dostluk ve hem düşmanlık içeren büyük bir mirası kabul etmesi gerekmez. Birleşik Devletler'in dış politikası büyük ölçüde bekle gör anlayışına dayalıdır; hemen harekete geçmek yerine geride durmayı ve beklemeyi tercih eder.

Dolayısıyla, bugüne geldiğimizde, Amerikan demokrasisinin Devletin dış işlerinde nasıl bir başarı sergileyeceğini şimdiden bilmek zordur. Bu konuda, hem dostları hem de rakipleri çabuk karar vermekten kaçınmalıdır.

Bana gelince, bu konudaki düşüncemi söylemekten çekinmeyeceğim: Toplumun ülke dışındaki çıkarlarının idaresi noktasında, demokratik yönetimler diğer yönetim biçimlerine göre oldukça yetersizdir. Deneyimler, değerler ve eğitim demokrasilerde gündelik bir pratik bilgelik ve yaşamdaki sıradan olaylarla ilgili sağduyu denilen bir bilinç düzeyi yaratmakla son bulur. Toplumun olağan gidişatı için sağduyu yeterlidir. İyi bir eğitim düzeyine sahip bir toplumda, Devletin iç işlerinde izlenen demokratik özgürlük kötü şeylerden çok iyi şeyler üretir ki, demokratik bir yönetim olumsuz durumlarda o kadar hata yapmaz. Fakat halklar arasındaki ilişkilerde her zaman böyle olmaz.

Dış politika demokrasiye özgü niteliklerin ve yeteneklerin kullanılmasını gerektirmez; bunun aksine, demokraside olmayan hemen hemen bütün niteliklerin geliştirilmesini gerektirir. Demokrasi Devletin iç kaynaklarının zenginleşmesini kolaylaştırır; rahatlığı yayar, toplumsal bilinci geliştirir; farklı toplumsal sınıflarda yasalara saygıyı güçlendirir; bütün bunlar bir halkın başka bir halka karşı sahip olduğu konum üzerinde yalnızca dolaylı bir etki yaratan şeylerdir. Ancak demokrasinin büyük

bir girişimin bütün ayrıntılarını yönetmesi, bir hedefe odaklanması ve engellere rağmen inatla o hedefi izlemesi kolay değildir. Gerekli önlemleri gizlilik içerisinde uygulama ve sonuçlarını sabırla bekleme konusunda pek yetenekli sayılmaz. Bunlar daha ziyade bir insana ya da aristokrasiye özgü niteliklerdir. Oysaki bir halkın, tıpkı bir insan gibi, uzun vadede hâkimiyet kazanmasını sağlayan şey bizzat bu niteliklerdir.

Buna karşın, eğer aristokrasinin içeriği doğal kusurlara dikkatle baktığınızda, Devletin dış işlerinin yönetiminde bu kusurların neredeyse hiçbir etkisi olmadığını görürsünüz. Aristokrasinin en büyük kusuru halk için değil de yalnızca kendisi için çalışmasıdır. Ancak dış politikada, aristokrasinin halkın çıkarlarından farklı bir çıkar izlemesi çok nadirdir.

Politikada, demokrasinin düşüncelerden ziyade duygulara boyun eğmesine, uzun vadede olgunlaşan hedefleri geçici arzular için terk etmesine neden olan eğilimler, Fransız Devrimi patlak verdiğinde Amerika'da açık bir şekilde kendini göstermiştir. Bugün olduğu gibi, o gün de Amerikalılar biraz mantıklı düşünseydi, Avrupa'yı kana bulayan ve Birleşik Devletler'e herhangi bir zarar vermesi mümkün olmayan kavgalardan uzak durmanın Amerikalıların çıkarına olduğunu kolaylıkla anlarlardı.

Bununla birlikte, halkın Fransa'ya yönelik sempatisi öylesine güçlüydü ki, İngiltere'ye savaş ilânında bulunmayı ancak Washington'ın inatçı karakteri ve halkın kendisine yönelik büyük sevgisi engelleyebilirdi. Fakat bu büyük adamın kendi yurttaşlarının cömert ama düşüncesiz arzularına karşı direnmek için gösterdiği çabalar, sıkı sıkıya koruduğu yegâne şeyden, yani içindeki vatan sevgisinden neredeyse feragat etmesine neden olmuştur. O dönemde çoğunluk Washington'ın politikasına karşı çıkmıştır; bugün ise bütün halk kendisine hak vermektedir.[17]

---

[17] Bkz. *Washington'ın Hayatı*, cilt: V, Marshall.

"Birleşik Devletler hükümetinin yapısına sahip bir hükümette (s. 314), ne denli kararlı olursa olsun, en üst düzey yönetici bile kamuoyunun taşkın seli karşısında uzun süre dayanamaz; üstelik o dönem-

Anayasa ve toplumun desteği Washington'a Devletin dış işlerini yönetme yetkisini vermemiş olsaydı, o zaman toplum bugün karşı çıktığı şeyi o gün yapmış olacaktı kesinlikle.

Romalılardan İngilizlere kadar, yeryüzünde büyük hâkimiyet kuran bütün toplumlar, kendine büyük hedefler belirleyen, bunları izleyen ve uygulayan toplumlar aristokrasiyle yönetilmiştir. Peki, bu bizi şaşırtmalı mıdır?

Zihniyet itibariyle, dünyadaki en istikrarlı ve inatçı şey aristokrasidir. Halk bilgisizliği veya hırsları nedeniyle baştan çıkarılabilir; bir kralın kafasını karıştırmak ve yaptığı planlarda bocalamasına neden olmak mümkündür; üstelik kral ölümsüz biri değildir. Buna karşın, aristokratik bir oluşum kolaylıkla ele geçirilemeyecek kadar büyüktür; bilinçsiz arzulara ve tutkulara kendini kolayca bırakmayacak kadar dirayetlidir. Aristokratik bir yapı hiç ölmeyen kararlı ve bilinçli bir insana benzer.

---

deki hâkim kamuoyu düşüncesi savaşa davet ediyor gibiydi. Aslında, o dönemde yapılan Kongre oturumunda, Washington'ın Temsilciler Meclisi'nde çoğunluğu kaybettiği sıklıkla fark edilmiştir." Dışarıda Washington'a karşı kullanılan dil aşırı derecede serttir; bir siyasi toplantıda, hasımları onu dolaylı bir biçimde hain Arnold'a benzetmekten çekinmemişlerdir (s. 265). Marshall devam ediyor (s. 355): "Muhalefet partisinde yer alanlar, yönetim taraftarlarının İngiltere'ye bağlı olan ve monarşiyi getirmek istediği için sonuç itibariyle Fransa'nın düşmanı olan aristokratik bir yapı oluşturduğunu iddia ediyorlardı; bu yapının üyelerinin bir tür soylular sınıfı oluşturduğunu, bu soylular sınıfının Banka'nın faaliyetlerini kendileri için birer sıfat olarak kullandığını, mâli kaynakları etkileyebilecek her türlü önlemden ölesiye korktuğunu, milli onurun ve ulusal menfaatlerin tahammül edemeyeceği hakaretlere karşı duyarsız kaldığını iddia ediyorlardı."

Altıncı Bölüm

DEMOKRATİK YÖNETİMİN AMERİKAN TOPLUMUNA SUNDUĞU GERÇEK YARARLAR

Bu bölüme başlamadan önce, elimizdeki kitapta birçok kez bahsettiğim bir şeyi okurlara yeniden hatırlatma ihtiyacı duyuyorum.

Bana göre, Birleşik Devletler'in siyasal oluşumu bir demokrasinin hükümet konusunda benimseyebileceği biçimlerden biridir; fakat Amerika'daki kurumları demokratik bir toplumun benimseyebileceği tek ve en iyi kurumlar olarak görmüyorum.

Amerikalıların demokratik yönetimden ne gibi yararlar elde ettiğini anlatırken, bu tür yararların yalnızca benzer yasalar aracılığıyla kazanılabileceğini iddia etmek ya da düşünmek gibi bir niyetim yoktur.

Amerikan Demokrasisinde Yasaların İzlediği Genel Eğilimler ve Bu Eğilimleri Hayata Geçirenlerin Benimsediği Tutumlar

Demokrasinin barındırdığı kusurlar kendini hemen gösterir – Demokrasinin sunduğu yararlar ise ancak zamanla anlaşılır – Ameri-

kan demokrasisi çoğu zaman mütekabiliyetten yoksundur, fakat yasaların izlediği genel eğilimler önemli yararlar sunmaktadır – Amerikan demokrasisinde kamu görevlilerinin çıkarları çoğunluğun çıkarlarından büyük değildir – Bunun yarattığı sonuçlar.

Demokrasi yönetiminin kusurlarını ve zayıflıklarını görmek kolaydır; somut olaylara baktığımızda bunu anlarız. Buna karşın, demokrasinin olumlu etkileri kendini hissettirmeden ve deyim yerindeyse gizemli bir biçimde gösterir. Eksiklikleri hemen göze çarpar; fakat sahip olduğu nitelikler ancak zamanla görülür.

Amerikan demokrasisinin yasaları çoğu zaman kusurlu ve eksiktir; kimi zaman kazanılmış hakları ihlal eder ya da bunları tehlikeli ilân ederler; yasalar iyi olduğu zaman ise sık sık uygulanmaları olumsuzluklara neden olur. Bunlar ilk anda göze çarpan şeylerdir.

Peki, nasıl oluyor da Amerikan cumhuriyetleri varlığını sürdürebiliyor ve zenginleşebiliyor?

Yasaların izlediği amaçlar ile bu amaçlara ulaşmak için izlediği yolları; yasaların mutlak yararları ile sadece göreceli olan yararlarını dikkatle birbirinden ayırmak gerekir.

Yasa koyucunun azınlıkta olan insanların koşullarını çoğunluğun aleyhine olacak şekilde iyileştirmeye çalıştığını farz edelim; bu durumda, yasa koyucunun verdiği kararlar istenen sonuçları mümkün olan en kısa zamanda ve en kolay şekilde elde etmek üzere birleşecektir. Yasa iyi ama izlenen hedef kötü olacaktır; hattâ yasa ne denli etkin olursa o denli sakıncalı olacaktır.

Demokratik yasalar genel olarak çoğunluğun yararını amaçlar; zira kaynağını bütün yurttaşların çoğunluğundan alır; çoğunluk yanılabilir, ama kendi çıkarlarına karşı bir amaç izlemez.

Buna karşın, aristokratik yasalar zenginliği ve gücü azınlığın elinde toplamayı hedefler; zira doğası itibariyle aristokrasi her zaman azınlığı oluşturur.

O halde, genel olarak, demokrasinin yasaları yaparken izlediği amaçlar, aristokrasinin izlediği amaçlara kıyasla, insanlık için daha yararlıdır diyebiliriz.

Ancak demokrasinin taşıdığı avantajlar bunlarla sınırlıdır.

Demokrasiyle karşılaştırıldığında, aristokrasi yasama konusunda çok daha beceriklidir. Kendisinin üzerinde başka bir otorite olmadığından, geçici amaçların ve heveslerin peşinden asla gitmez. Uzun vadeli hedefleri vardır ve uygun koşullar oluşana kadar bu hedefleri olgunlaştırmayı bilir. Aristokrasi bilinçli olarak hareket eder; bütün yasaların gücünü aynı anda aynı hedefe yönlendirme konusunda ustadır.

Bu durum demokrasi için geçerli değildir; demokratik yasalar çoğu zaman kusurlu ya da yersiz ve vakitsizdir.

Dolayısıyla, demokrasinin hizmetindeki araçlar aristokrasinin yararlandığı araçlara kıyasla oldukça yetersizdir; çoğu zaman farkında olmadan kendi aleyhine çalışır; fakat izlediği amaçlar daha yararlıdır.

Doğası ya da anayasası itibariyle kötü yasaların etkisine maruz kalacak şekilde örgütlenen ve *yasaların genel eğiliminin* yarattığı sonuçları beklemek zorunda olan bir toplum düşünün; o zaman, demokrasi yönetiminin, barındırdığı kusurlara rağmen, söz konusu toplumu refah yolunda ilerletmek için en uygun yönetim biçimi olduğunu görürsünüz.

İşte Birleşik Devletler'de olan budur; daha önce söylediğim şeyleri burada tekrar ediyorum: Amerikalıların en büyük ayrıcalığı telafi edilebilir hatalar yapmalarıdır.

Kamu görevlileri hakkında da benzer şeyler söyleyeceğim.

Amerikan demokrasisinin, iktidarı devrettiği insanları seçerken çoğu zaman yanılgıya düştüğünü görmek çok kolaydır; fakat Devletin bu insanların elinde nasıl ilerleyebildiğini söylemek o kadar kolay değildir.

Öncelikle şuna dikkat etmek gerekir ki, demokratik bir Devlette yöneticiler daha tekinsiz ya da daha yeteneksizdir; buna karşın yönetilenler daha bilinçli ve daha dikkatlidir.

Demokrasilerde halk sürekli kendi işleriyle meşgul olduğundan ve haklarını kıskançlıkla koruduğundan, seçilen temsilcilerin halkın çıkarları doğrultusunda çizilen yoldan ayrılmasına engel olur.

Ayrıca, demokratik yönetimlerde bir yönetici yetkilerini kötüye kullansa bile, genel olarak bu yetkilere kısa süreli olarak sahip olduğuna dikkat ediniz.

Bunların dışında, daha genel ve daha açıklayıcı olan başka bir neden daha vardır.

Yöneticilerin erdemli ve yetenekli olması bir toplumun iyiliği için büyük önem taşır; fakat bundan belki de daha önemli olan bir şey vardır ki, o da yöneticilerin sahip olduğu çıkarların yönetilenlerin çoğunluğunun çıkarlarına karşı olmamasıdır; zira bu durumda erdemler neredeyse hiçbir işe yaramaz ve yetenekler tehlikeli bir hal alabilir.

Yönetici konumunda olan insanların yönetilen kitleden farklı veya karşıt çıkarlara sahip olmamasının önemli olduğunu söyledim; fakat bunu derken, yöneticilerin *bütün* yönetilenlerle aynı çıkarlara sahip olması gerektiğini söylemiyorum; zira böyle bir şeyle henüz karşılaşılmadığını biliyorum.

Bugüne dek, toplumu oluşturan bütün sınıfların gelişmesini ve ilerlemesini destekleyen herhangi siyasal yönetim biçimi henüz icat edilmemiştir. Toplumsal sınıflar aynı ülke içerisindeki farklı birer ulus gibi olmuştur her zaman; ve yaşanan deneyimler göstermiştir ki, toplumsal sınıfların kaderini tek bir sınıfın eline bırakmak, bir halkın kaderini başka bir halkın eline bırakmak kadar tehlikelidir. Bir ülkeyi yalnızca zenginler yönettiğinde, yoksulların menfaatleri her zaman tehlikede olur; yasaları yapanlar yalnızca yoksullar olduğunda, zenginlerin menfaati büyük zarar görür. O halde, demokrasinin faydası nedir? Daha önce söylendiği gibi, demokrasinin gerçek faydası herkesin refahını kolaylaştırması değil, toplumu oluşturan çoğunluğun yararına hizmet etmesidir.

Birleşik Devletler'de kamusal işleri yönetmekle görevlendirilen kişiler, çoğu zaman yetenek ve ahlâk açısından aristokrasinin iktidara getirdiği kişilere kıyasla daha zayıftır; fakat bu yöneticilerin menfaati ülkedeki yurttaşların çoğunluğunun menfaatleriyle iç içe geçer ve özdeşleşir. Dolayısıyla, sık sık sadakatsizlik yapıp büyük hatalar işleseler bile, çoğunluğun aleyhine olan eğilimleri sistematik olarak sürdüremezler. Ayrıca hükümet üzerinde ayrıcalıklı ve tehlikeli bir etki yaratamazlar.

Demokratik yönetimlerde, bir yöneticinin kötü bir yönetim sergilemesi tekil bir durumdur ve yalnızca yönetimde olduğu süre boyunca etkili olabilir. Yolsuzluk ve beceriksizlik insanları kalıcı bir şekilde birbirine bağlayan ortak değerler değildir.

Yolsuzluk yapan ya da beceriksiz olan bir yönetici başka bir yöneticiyle sırf o yönetici de kendisi gibi yolsuzluk yapıyor ya da beceriksiz diye işbirliği yapmaz; ayrıca bu iki yönetici hiçbir zaman birlikte hareket edip de yolsuzluğu ve beceriksizliği kendi torunlarına miras bırakmaya çalışmazlar. Bunun aksine, ikisinden birinin sahip olduğu hırslar ve çevirdiği oyunlar sadece ötekinin yaptıklarını açığa vurmaya yarar. Demokrasilerde, bir yöneticinin günahları ve yanlışları genellikle tamamen kişisel meselelerdir.

Ancak, aristokratik bir yönetimde kamuoyunun önünde olan insanlar sınıfsal bir çıkara sahiptir ve bazen bu çıkarı çoğunluğun çıkarıyla bir tutsalar da genellikle ondan ayrıdır. Bu çıkar onların arasında ortak ve kalıcı bir bağ yaratır; onları birleşmeye ve ortak bir amaç etrafında birlikte hareket etmeye çağırır ki, bu amaç çoğunluğun mutluluğunu sağlamak değildir her zaman. Bu çıkar duygusu yalnızca yönetenleri birbirine bağlamakla kalmaz, aynı zamanda onları yönetilenlerin önemli bir bölümüyle de biraraya getirir; zira birçok yurttaş, herhangi bir görevi olmasa bile, aristokrasinin bir parçasıdır.

O halde, aristokrat bir yönetici bir yandan hükümette kendisine destek bulurken, diğer yandan toplum içerisinde de kalıcı bir desteğe sahip olur.

Aristokrasilerde yöneticileri kendi çağdaşlarının bir bölümünün çıkarlarıyla birleştiren bu ortaklık duygusu aynı zamanda onları gelecekteki toplumların çıkarlarıyla özdeşleştirir ve bir bakıma onlara tâbi kılar. Bugün için çalıştıkları gibi gelecek için de çalışırlar. Dolayısıyla aristokrat bir yönetici hem yönetilenlerin istekleriyle hem de kendi tutkularıyla ve deyim yerindeyse geleceğe dair arzularıyla aynı hedefe yönelir.

Aristokrat yöneticinin hiçbir şekilde direnmemesi şaşırtıcı mıdır? Aristokratik yönetimlerde, sınıf bilincinin yozlaşmamış insanları peşinden sürüklediğini, bu insanların farkına bile varmadan toplumu kendilerine uydurduklarını ve onu gelecek kuşaklar için hazırladığını görürüz.

İngiltere'deki kadar özgürlükçü olan, ülkedeki hükümete her zaman aydın ve saygın insanlar kazandıran bir aristokrasi görülmüş müdür, bilmiyorum.

Bununla birlikte, İngiliz yasalarında yoksulların refahının çoğu zaman zenginlerin refahına ve çoğunluğun sahip olduğu hakların küçük bir azınlığın ayrıcalıklarına kurban edildiğini kabul etmek gerekir. Bu nedenle, İngiltere günümüzde zenginliğin en uç hallerini biraraya getirmektedir; ayrıca İngiltere'de ülkenin gücü ve ihtişamıyla yarışacak kadar büyük bir sefaletle karşılaşmaktayız.

Kamu görevlilerinin öncelik verdikleri herhangi bir sınıfsal çıkara sahip olmadığı Birleşik Devletler'de, yöneticiler çoğu zaman ehliyetsiz ve bazen hafifsenecek düzeyde olsa bile, hükümetin genel gidişatı olumludur.

O halde, demokratik kurumların temelinde, kusurlarına veya hatalarına rağmen insanları genel refah için çalışmaya yönelten gizli bir eğilim yatmaktadır; buna karşın, aristokratik kurumlarda, erdemlere ve yeteneklere rağmen, insanları başkalarının sefaletine neden olmaya iten gizli bir eğilim söz konusudur. Böylelikle aristokratik yönetimlerde kamuoyuyla yüz yüze olan insanlar istemeden kötülüğe yol açarken, demokrasilerde

bu insanlar bilinçli bir çaba sarf etmeksizin halkın iyiliği için çalışırlar.

Birleşik Devletler'de Toplumsal Bilinç

İçgüdüsel vatan sevgisi – Bilinçli vatanseverlik – Bunların sahip olduğu farklı nitelikler – Birincisi yok olduğunda, toplumlar bütün güçleriyle ikincisine yönelirler – Amerikalıların bu yönde sarf ettiği çabalar – Bireyin çıkarı ülkenin çıkarıyla sıkı sıkıya bağlıdır.

Düşünceden bağımsız, çıkarsız ve tanımlanması zor bir duygudan beslenen, insanların kalplerini doğdukları topraklara bağlayan bir vatan sevgisi vardır. Bu içgüdüsel sevgi eski geleneklerden alınan zevkle, atalara duyulan saygıyla ve geçmişe yönelik anılarla birleşir; bu duyguyu hissedenler tıpkı insanın doğduğu evi sevmesi gibi kendi ülkelerini yürekten severler. Yaşadıkları dinginliği severler; bu dinginlikle buluşturdukları hoş alışkanlıklara değer verirler; buradan doğan anılara bağlanırlar ve hattâ usulca boyun eğmekten hoşlanırlar. Bu vatan sevgisi çoğu kez dinî duygularla yüceltilir ve o zaman mucizeler yarattığı görülür. Bu sevginin kendisi de bir tür din gibidir; asla düşünmez, sadece inanır, hisseder ve harekete geçer. Vatanı bir şekilde kişileştiren ve onu hükümdarın şahsiyetinde bulan toplumlar olmuştur. Böylelikle, vatanseverliği yaratan kimi duyguları hükümdara atfetmişlerdir; onun zaferleriyle onurlanmış ve gücüyle gururlanmışlardır. Eski monarşi döneminde, Fransızların kendilerini hükümdarın ellerine teslim etmekten tuhaf bir zevk aldıkları zamanlar olmuştur; büyük bir gururla şöyle demişlerdir: "Dünyanın en güçlü kralının kanatları altında yaşıyoruz."

Düşünceden yoksun olan bütün duygular gibi, bu vatan sevgisi de devamlılık arz eden girişimler yerine, insanları geçici çabalara yöneltir. Bunalım dönemlerinde Devleti kurtaran bu duygu barış zamanlarında zayıflar genellikle.

Toplumlar henüz sade değerlere ve katı inançlara sahipken, halk meşruluğu tartışılmaz olan eski bir düzene sükûnetle bağlıyken bu içgüdüsel vatan sevgisinin hüküm sürdüğü görülür.

Bu vatan sevgisinden daha akılcı olan başka bir vatanseverlik daha vardır; onun kadar cömert ya da tutkulu olmayabilir; fakat daha verimli ve daha kalıcıdır. Bu vatan sevgisi bilinçle birlikte ortaya çıkar, yasaların yardımıyla gelişir, hak ve ödevlerin kullanımıyla artar ve sonunda bir bakıma bireysel çıkarlarla birleşir. Bir insan ülkenin iyiliğinin kendi iyiliği üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu anlar; yasaların bu iyiliğe katkıda bulunmasına olanak verdiğini bilir; böyle bir insan, hem kendisine yararlı olan bir şeyle hem de kendisinin yarattığı bir şeyle ilgilenir gibi kendi ülkesinin mutluluğuyla ilgilenir.

Fakat toplumların hayatında, bir yandan eski geleneklerin değiştiği, değer yargılarının yıkıldığı, inançların sarsıldığı, görkemli anıların silindiği ve diğer yandan aydınlanmanın henüz tamamlanmadığı, siyasal hakların sınırlı olduğu ya da teminat altına alınmadığı zamanlar olur. Böyle anlarda insanlar, vatanı bir perdenin altında ve şüpheli bir vaziyette bulurlar; vatan onlar için üzerinde yaşadıkları toprak parçası değildir artık, ki o toprak onların gözünde cansız bir şeye dönüşmüştür; atalarının gelenekleri de onlara vatanı hatırlatmaz artık, zira bunları bir pranga gibi görmeye başlamışlardır; şüpheyle baktıkları din de vatanla bir değildir artık; hiçbir söz haklarının olmadığı yasalar ya da korktukları ve küçümsedikleri yasa koyucular da onların gözünde vatanı temsil etmez. Vatanı hiçbir yerde bulamazlar artık, ne kendisi ne de başka bir şey olarak; böylece sonunda katı ve kör bir bencilliğe sürüklenirler. Bu insanlar bir yandan aklın gücünü reddederken, diğer yandan her türlü değerden de uzak dururlar. Ne monarşilerdeki içgüdüsel vatanseverlik ne de cumhuriyet sistemindeki bilinçli vatanseverlik onlarda yoktur; ikisinin arasında bir yerde kalmışlardır: kafa karışıklığı ile zavallılık arasında.

Böyle bir durumda ne yapmalı? Geriye doğru adım atmalı. Fakat nasıl ki insanlar çocukluk yaşlarındaki masum anlara dönemiyorlarsa, toplumlar da ilk zamanlarda hissettikleri duygulara geri dönemezler. Bu duyguları özleyebilirler, ama yeniden canlandırmazlar. O halde, ileriye adım atmak ve halkın gözünde bireyin çıkarlarını ülkenin çıkarlarıyla birleştirmek lazımdır, zira vatana duyulan karşılıksız sevgi geri dönmemek üzere silinip gider.

Bu sonuca ulaşmak için bütün insanlara derhal siyasal hakların verilmesi gerektiğini söylemiyorum; insanları ülkelerinin kaderiyle ilgilenmeye teşvik eden en güçlü ve belki de elimizde kalan tek çözüm onları yönetime dâhil etmektir. Bana öyle geliyor ki, günümüzde yaşadığı ülkeyi sevme duygusu siyasal hakların kullanılmasından ayrı düşünülemez. Ayrıca, bugünden itibaren Avrupa'da söz konusu hakların kullanımıyla orantılı olarak yurttaşların sayısının artacağını veya azalacağını düşünüyorum.

İnsanların yaşadıkları yerlere kısa zaman önce yerleştiği, eski alışkanlıkları ya da anıları beraberinde götürmediği; birbirini tanımayan insanların ilk kez karşılaştığı; kısacası vatan duygusunun yeni yeni filizlendiği Birleşik Devletler'de, nasıl oluyor da insanlar kendi işleriyle ilgilenir gibi yaşadıkları kasabanın, ilçenin ve bütün Eyaletin işleriyle ilgileniyorlar? Bunun nedeni her bireyin kendi sınırları içerisinde toplumun yönetiminde aktif bir yer almasıdır.

Birleşik Devletler'de toplumun önünde olan bir insan ülkenin genel refahının kendi mutluluğu üzerinde etkili olduğunu anlamıştır; bu oldukça sıradan ama halkın pek bilmediği bir düşüncedir. Ayrıca böyle bir insan bu refahı kendi eseri olarak görmeye alışmıştır. Dolayısıyla kendi zenginliğini toplumun zenginliğinde bulur ve yalnızca bir görev ya da gurur duygusuyla değil, deyim yerindeyse doymak bilmez bir iştahla Devletin iyiliği için çalışır.

Bu söylediklerimizin gerçek olup olmadığını anlamak için Birleşik Devletler'in kurumlarını ve tarihini incelemeye gerek

yoktur; halkın sahip olduğu değerler bu konuda size yeterince şey anlatacaktır. Bir Amerikalı ülkesinde olup biten her şeyle ilgilendiğinden, ülkesiyle ilgili olarak eleştirilen şeyleri savunmanın da kendisini ilgilendirdiğine inanır; zira hedef alman şey yalnızca ülkesi değil, bizzat kendisidir. Bu nedenle, Amerikalı'nın taşıdığı milli gururun her türlü tezvirata başvurabildiğini ve en basit bireysel heveslere kadar inebildiğini görürüz.

Hayattaki meşgaleler içinde, Amerikalıların bu rahatsız edici vatanseverliği kadar can sıkıcı başka bir şey yoktur. Bir yabancı Amerikalıların sürekli kendi ülkelerini övmesini normal karşılayabilir; ama bazı şeyleri eleştirmesine de izin verilmesini bekler; işte bu Amerikalıların kesinlikle kabul etmeyecekleri bir şeydir.

Amerika bir özgürlükler ülkesidir; ama bu ülkeye giden bir yabancı, hiç kimseyi üzmemek adına, oradaki insanlar, Devlet, yönetilenler, yönetenler, özel ya da kamusal faaliyetler hakkında özgürce konuşmaktan kaçınmalıdır; kısacası, havadan sudan şeyler dışında, orada karşılaştığı hiçbir şey hakkında aklına estiği gibi konuşmamalıdır; hattâ havayı ve suyu savunmaya hazır Amerikalılarla bile karşılaşabilir, sanki bunları kendileri yaratmış gibi.

Yaşadığımız çağda, insan bir taraf tutmayı ve herkesi kucaklayan vatanseverlik ile yalnızca azınlığı savunan bir yönetim arasında seçim yapmayı bilmelidir; zira birincisinin sunduğu toplumsal gücü ve hareketi, kimi zaman ikincisinin sunduğu rahatlıkla birleştirmek mümkün değildir.

Birleşik Devletler'de Hak Düşüncesi

Belli bir hak düşüncesine sahip olmayan hiçbir büyük toplum yoktur – Topluma hak düşüncesini aşılamanın yolu nedir? – Birleşik Devletler'de haklara saygı – Bu saygının kaynağı.

Erdem düşüncesinin yanında, hak düşüncesinden daha güzel bir şey olmadığına inanıyorum; daha doğrusu, bu ikisi iç içe

geçmektedir. Hak düşüncesi erdem düşüncesinin siyasal dünyaya aktarılmasından başka bir şey değildir.

Hak düşüncesiyle birlikte insanlar kuralsızlık ve zorbalığın ne olduğunu anlamışlardır. Bu düşünceyle aydınlanan her insan küstahlaşmadan bağımsız olmayı ve aşağılık duygusu hissetmeden itaat etmeyi bilmiştir. Şiddete boyun eğen insan eğilip bükülür ve alçalır; fakat kendisi gibi bir başka insana devrettiği yönetme hakkına boyun eğdiği zaman, bir bakıma kendini yöneten o insandan daha yüksek bir konuma yerleşir. Erdemsiz biri büyük bir insan olamaz; haklara saygı duymayan toplum büyük bir toplum olamaz; hattâ diyebiliriz ki, haklara saygı yoksa toplum diye bir şey de olmaz; nihayetinde, biraraya gelen zekâ ve akıl sahibi insanların aralarındaki tek bağ sahip oldukları güç ise bu insanların oluşturduğu birlik nedir?

Günümüzde, hak düşüncesini insanlara aşılamanın ve hattâ onlar için elle tutulur bir şey haline getirmenin yolu nedir, diye soruyorum. Bildiğim tek bir yol var: İnsanların birtakım hakları gönül rahatlığıyla kullanmasını sağlamak. Çocuklarda bunu çok iyi görebiliyoruz ki, onlar da güç ve deneyim olarak hemen hemen bizim gibidir. Bir çocuk etrafını kuşatan nesnelerin içinde hareket ettiğinde, elinin ulaşabildiği her şeyden yararlanmaya çalışır içgüdüsel olarak; başkalarının mülkiyetine ve hattâ var olmaya dair herhangi bir fikri yoktur; fakat nesnelerin değeri konusunda bilgilendikçe ve yeri geldiğinde nesnelerin elinden alınabileceğini öğrendikçe, daha ihtiyatlı davranmaya ve kendisi için başkalarından beklediği saygıyı onlara göstermeye başlar.

Çocuk ve oyuncakları için geçerli olan, daha sonraları yetişkin insan ve ona ait tüm şeyler için de geçerli olmaya başlar. Kusursuz bir demokrasi ülkesi olan Amerika'da, neden hiç kimse Avrupa'da sık sık mülkiyete karşı yükselen şikâyetlerle karşılaşmıyor? Nedenini söylemeye gerek var mı? Amerika'da proleter diye bir şey yoktur da ondan. Her yurttaş korumaya çalıştığı özel bir mülkiyete sahip olduğundan, ilkesel olarak mülkiyet hakkını kabul eder.

Siyasal dünyada da durum böyledir. Amerika'da, sıradan bir insan siyasal haklar konusunda yüksek bir fikir sahibidir, çünkü kendisi de siyasal haklara sahiptir; başkaları kendisinin haklarını çiğnemesin diye o da onların haklarına saldırmaz. Avrupa'da halktan bir insan hâkim otoriteye varıncaya dek her şeyi küçümserken, Amerika'da insanlar en küçük yöneticinin iradesine dahi mızmızlanmadan itaat eder.

Toplumların hayatındaki en küçük ayrıntılarda bile bu gerçeği görebiliyoruz. Fransa'da yalnızca toplumun üst sınıflarına mahsus zevkler çok azdır; zenginin girebildiği hemen her yere yoksul da girebilmektedir; bu yüzden, kibar bir şekilde hareket ettiğini ve kendi zevkine hizmet eden her şeye saygı duyduğunu görürüz. Zenginlerin hem iktidara hem de zevkleri yaşama ayrıcalığına sahip olduğu İngiltere'de, yoksul bir insan zenginlerin zevklerine hitap eden bir mekâna utana sıkıla girdiği zaman, orada gereksiz zararlara yol açmaktan hoşlanıyor denilerek zenginlerin şikâyetine maruz kalır. Buna şaşırmak mümkün müdür? Yoksulun kaybedecek hiçbir şeyinin olmamasına büyük özen gösterilmiştir.

Demokratik bir yönetim siyasal haklar düşüncesini en sıradan yurttaşa kadar ulaştırır; aynı şekilde, mülklerin bölünmesi genel olarak mülkiyet hakkı düşüncesini bütün insanlara ulaştırır. Bana göre demokrasinin en büyük yararlarından biri budur.

Bütün insanlara siyasal haklardan yararlanmayı öğretmek kolay bir şeydir demiyorum; yalnızca şunu söylüyorum: Eğer böyle bir şey mümkün olursa, yarattığı sonuçlar çok büyük olacaktır. Ve diyorum ki, eğer böyle bir girişimde bulunmak gerekirse, yaşadığımız yüzyıl bunun için en uygun zamandır.

Dinî inançların zayıfladığını ve haklardan bahseden kutsal düşüncelerin yok olmaya yüz tuttuğunu görmüyor musunuz? Ahlâki değerlerin bozulduğunu ve onlarla birlikte haklarla ilgili ahlâki düşüncelerin kaybolduğunu görmüyor musunuz?

Her yerde inançların yerini uslamlamanın ve duyguların yerini hesapların aldığını hiç fark etmiyor musunuz? Bu evrensel

sarsıntıların ortasında, insanların gönlündeki yegâne sarsılmaz değer olarak görülmeye başlayan bireysel çıkarlar ile hak düşüncesini birbiriyle bağdaştıramıyorsanız, dünyayı yönetmek için elinizde zorbalıktan başka ne kalır ki?

Yasalar zayıf ve yönetilenler sorunludur; tutkular çok güçlü ama erdemler zayıftır; böyle bir durumda demokratik hakların arttırılmasını düşünmek yanlıştır derseniz, sırf bu nedenlerden dolayı demokratik hakları genişletmeyi düşünmek gerekir diye cevap veririm. Aslında hükümetlerin bu meseleyle halktan daha çok ilgili olduklarını düşünüyorum, zira hükümetlerin bir sonu vardır, ama halk hiçbir zaman ölmez. Ayrıca Amerika örneğini bu meselede kesinlikle suiistimal etmek istemem.

Amerika'da, siyasal hakların kötüye kullanılmasının çok zor olduğu bir dönemde halk siyasal haklara sahip olmuştur; zira o dönemde insanların sayısı azdı ve sıradan değerlere sahiplerdi. Amerika büyürken, Amerikalılar demokratik güçleri arttırmayı düşünmemişlerdir; daha ziyade demokrasinin eylem alanını genişletmişlerdir.

Siyasal haklardan yoksun bir topluma bu hakların verildiği an bir kriz ânıdır kuşkusuz: çoğu zaman gerekli ama her zaman tehlikeli bir kriz.

Bir çocuk yaşamın değerini bilmiyorsa hayatını kaybeder; sahip olduğu şeylerin elinden alınabileceğini düşünmeden başkasının mülkiyetine el koyar. Halktan bir insan, kendisine siyasal haklar verildiği zaman, sahip olduğu haklar karşısında, bütün bir doğayla karşı karşıya olan bir çocukla aynı konumda bulunur; bu durumda, şu ünlü söz onun için uygundur: *Homo puer robustus* (güçlü genç adam).

Bu gerçeği Amerika'da da görmekteyiz. Yurttaşların eskiden beri birtakım haklara sahip olduğu eyaletler, yurttaşların bu hakları kullanmayı en iyi bildiği eyaletlerdir.

Söylemeye bile gerek yoktur: Özgür olmaktan daha güzel bir şey olamaz; buna karşın, özgürlüğü kullanmayı bilmekten daha zor bir şey de yoktur. Bu despotizm için geçerli değildir. Des-

potizm çekilen tüm acıların çaresi gibi görünür kimi zaman; meşru hakların dayanağı, ezilenlerin dostu ve düzenin kurucusudur. Halklar despotizmin yarattığı anlık refahın kollarında uyur; ama uyandıkları zaman birer sefil haline gelirler. Bunun aksine, özgürlük genellikle fırtınaların içinden doğar; sivil karışıklıklar ortamında zorlukla gelişir ve ancak yeterli bir olgunluğa eriştiği zaman sunduğu nimetler anlaşılır.

Birleşik Devletler'de Yasalara Saygı

Amerikalılarda yasalara saygı – Amerikalılar yasalara içtenlikle bağlıdır – Her yurttaş yasaların gücünü arttırmayı kendi yararına bulur.

Bir toplumdaki bütün insanları ister doğrudan doğruya ister dolaylı olarak yasaları yapmaya davet etmek pek mümkün değildir; fakat böyle bir şey mümkün olduğunda, yasaların büyük bir güç kazanacağını reddedemeyiz. Bu toplumsal katılım genellikle yasama faaliyetinin iyi ve bilinçli olmasını zorlaştırmakla birlikte, yasaların gücünü alabildiğine arttırır.

Bütün bir halkın iradesinin kendini ifade edebilmesi büyük bir güç barındırır. Bu güç ortaya çıktığı zaman, ona karşı çıkmak isteyenlerin bile hayal gücünü zorlar.

Bu gerçeği partiler çok iyi bilir. Bu yüzden, fırsat buldukları her seferde çoğunluğa karşı geldiklerini görürüz. Oy verenler arasında çoğunluğu kazanamadıklarında, oy vermekten kaçınanları çoğunluk olarak görürler; buna rağmen çoğunluğu elde edemedikleri zaman, oy verme hakkı olmayanlara çoğunluk gözüyle bakarlar.

Birleşik Devletler'de köleler, hizmetçiler ve yerel birimler sayesinde yaşamını sürdüren yerliler dışında her yurttaş seçmendir ve bu sıfatla dolaylı olarak yasama faaliyetine katılır. Dolayısıyla yasalara karşı gelenler mecburen şu iki şeyden birini yapmış olur: ya halkın düşüncesini değiştirmiş ya da halkın iradesini reddetmiş olsa gerektir.

Bunun çok daha doğrusal olan başka bir nedeni daha vardır: Birleşik Devletler'de her yurttaş tüm insanların yasalara uymasını kendi kişisel çıkarı olarak görür; zira bugün çoğunluğun bir parçası olmayan kişi belki de yarın çoğunluğun içinde yer alacaktır; bugün yasa koyucuların iradesine karşı gösterdiği saygıyı gelecekte kendi iradesi için talep etme imkânı bulacaktır. Yapılan yasalar ne kadar rahatsız edici olursa olsun, Birleşik Devletler'de yaşayan bir insan yalnızca çoğunluğun eseri olarak değil, aynı zamanda kendi eseri olarak o yasalara uyar; kendisinin de içinde olacağı bir sözleşme gözüyle bakar.

Dolayısıyla, Birleşik Devletler'de yasaları bir tür doğal düşman olarak gördüğü için onlara yalnızca korkulu ve şüpheli gözlerle bakan büyük ve huzursuz kitleler yoktur. Bunun aksine, bütün toplumsal sınıfların ülkeyi yöneten yasama gücüne büyük bir güven duyduğunu ve onu içtenlikle kucakladığını görmemek mümkün değildir.

Bütün sınıflar derken kendimi yanlış ifade ettim. Avrupa'daki güçler hiyerarşisi Amerika'da alt üst olduğundan, zenginler kendilerini Avrupa'daki yoksullara benzer bir konumda bulurlar; yasalara şüpheyle yaklaşanlar genellikle zenginlerdir. Başka bir yerde söylemiştim: Bazen iddia edildiği gibi demokratik yönetimin asıl yararı herkesin çıkarlarını garanti altına almak değil, yalnızca çoğunluğun çıkarlarını korumaktır. Yoksulların yönetici konumunda olduğu Birleşik Devletler'de zenginler, yoksulların iktidarı kendilerine karşı suiistimal etmelerinden korkarlar her zaman.

Zenginlerin bu ruh hali gizli bir hoşnutsuzluk yaratabilir; fakat toplum bundan pek fazla etkilenmez; zira zenginlerin yasama gücüne güvenmelerine engel olan neyse, onun emirlerine meydan okumalarına engel olan da odur. Zengin oldukları için yasaları yapma imkânları yoktur ve zenginlikleri nedeniyle yasaları çiğnemeye cesaret edemezler. Uygar toplumlarda, genel olarak, yalnızca kaybedecek bir şeyi olmayanlar isyan eder. Dolayısıyla demokratik yasalar her zaman saygıyı hak etmese-

ler bile, sonuç itibariyle hemen her zaman saygı görürler; zira genellikle yasaları çiğneyenler kendi yaptıkları ve yararlandıkları yasalara uymaktan kaçamazlar; ayrıca yasaları çiğnemeyi kendi çıkarına bulan insanlar, nitelikleri ve konumları itibariyle yasa koyucuların bazı emirlerine uymaya itilirler. Üstelik Amerika'da halkın yasalara uymasının tek nedeni onları kendi eseri olarak görmesi değil, aynı zamanda yasalar kendisine zarar verdiğinde onları değiştirme imkânına sahip olmasıdır. Halk öncelikle kendi kendine dayattığı bir kötülük olarak, ardından geçici bir rahatsızlık olarak yasalara boyun eğer.

Birleşik Devletler'de Bütün Siyasal Kesimlerde Hâkim Olan Eylemsellik ve Bunun Toplum Üzerindeki Etkisi

Birleşik Devletler'de hâkim olan siyasal eylemselliği kavramak, özgürlük ya da eşitliği kavramaktan daha zordur – Yasamadaki büyük ve sürekli hareketlilik bu genel eylemselliğin bir bölümünden ve uzantısından ibarettir – Amerikalıların yalnızca kendi işleriyle meşgul olmaları zordur – Siyasal hareketlilik sivil hayata da sirayet eder – Amerikalıların üretimdeki kabiliyeti kısmen bundan kaynaklanır – Toplumun demokratik yönetimden elde ettiği dolaylı yararlar.

Özgür bir ülkeden çıkıp özgür olmayan bir ülkeye geçtiğinizde, sıradışı bir manzara sizi âdeta çarpar: Özgür ülkede her yerde hareket hâkimdir; özgür olmayan ülkede ise her şey sakin ve hareketsiz görünür. Birincisinde yalnızca ilerleme ve gelişme çabası vardır; ikincisinde ise toplum sanki her şeye sahip olmuştur ve tek arzusu durup onların keyfini çıkarmaktır. Bununla birlikte, mutlu olmak için sürekli bir koşuşturmaca halinde olan ülke, kaderinden çok memnun gibi görünen diğer ülkeye göre daha büyük bir zenginlik ve refah içindedir. Her ikisini göz önüne aldığımızda, birinci ülkede her gün yeni ihtiyaçlar ortaya çıkarken, ikinci ülkede yeni şeylere çok az ihtiyaç varmış gibi görünmesini anlamakta zorluk çekeriz.

Bu örneği monarşi rejimini muhafaza eden özgür ülkeler ile aristokrasinin hüküm sürdüğü ülkelere uyarlamak mümkündür; fakat hepsinden ziyade demokratik cumhuriyetler için geçerlidir. Demokratik ülkelerde toplumun durumunu iyileştirmeye çalışanlar yalnızca halkın bir kesimi değildir; bütün bir halk bu meseleyle bizzat ilgilenir. Yalnızca tek bir sınıfın değil, aynı anda bütün sınıfların ihtiyaçları ve refahı için çalışılır.

Amerikalıların yararlandığı büyük özgürlükleri tasavvur etmek zor değildir; ayrıca aralarındaki büyük eşitlik hakkında da bir fikir edinmek mümkündür. Fakat Birleşik Devletler'de hüküm süren siyasal eylemliliği anlayabilmek için bunun bizzat tanığı olmak gerekir.

Amerikan topraklarına adım atar atmaz, kendinizi gürültünün ve kargaşanın içinde bulursunuz. Kaynağı belirsiz bir uğultu yayılır her taraftan; kulağınıza bin türlü ses çalınır aynı anda; bu seslerden her biri toplumsal bir ihtiyacı dile getirir. Etrafınızdaki her şey hareket halindedir; bir yerde mahalle sakinleri bir kilise inşa etmeye gerek olup olmadığını tartışmak için biraraya gelir; başka bir yerde insanlar kendi temsilcilerinin seçilmesi için çalışırlar; biraz ileride bir kantonun temsilcileri birtakım yerel hizmetleri konuşmak için aceleyle şehre gelirler; başka bir yerdeyse, bir köydeki çiftçiler tarlalarını bırakıp bir okul ya da yol projesini görüşmeye giderler. Bazı insanlar sırf hükümetin gidişatını beğenmediklerini açıklamak için toplanırken, başka insanlar hükümette bulunan kişilerin ülkenin hâmisi olduğunu söylemek için biraraya gelirler. Bazı insanlar ise sarhoşluğu ülkedeki kötülüklerin en büyük nedeni olarak gördüklerinden, tumturaklı bir şekilde ağırbaşlılık ve efendilik örneği sergilemek için ortaya atılırlar.[1]

---

[1] Alkol karşıtı Yeşilaycı topluluklar çeşitli dernekler oluşturur ve bunların üyeleri alkollü içeceklerden uzak durmaya çalışır. Birleşik Devletler'e gittiğimde, Yeşilay derneklerinin halihazırda 270.000 üyesi vardı ve yalnızca Pensilvanya eyaletinde alkollü içecek miktarının yılda 2.000 ton azaltılmasını sağlamışlardır.

Amerikalı yasa koyucuları sürekli hareket halinde tutan, dışarıdan bakıldığında görülebilen yegâne etkinlik olan büyük siyasal hareketlilik, toplumun en alt kademelerinde başlayan ve giderek bütün toplumsal sınıfları içine alan büyük eylemliliğin yalnızca bir parçası veya uzantısıdır. İnsanlar mutlu olmak adına sürekli bir koşturmaca halindedir ve bundan fazlasını yapmak mümkün değildir.

Birleşik Devletler'de siyasetin bir insanın hayatında ne kadar yer tuttuğunu söylemek çok zordur. Toplumsal yönetime karışmak ve bunun hakkında konuşmak bir Amerikalı için en büyük ve en zevkli uğraştır. Bunu Amerikalıların hayatındaki en küçük ayrıntılarda bile görebiliriz; kadınlar da sık sık halk meclislerine katılır ve siyasi tartışmaları dinleyerek ev işlerinin yorgunluğunu atarlar. Kadınlar için kulüpler bir noktaya kadar eğlence gösterilerinin yerini alır. Bir Amerikalı sohbet etmeyi bilmez, ama tartışmayı çok iyi becerir; belâgatli konuşmalar yapmaz, ama nutuk atmayı bilir. Bir meclise hitap eder gibi konuşur sizinle; ve yeri gelir de kızışırsa, kendisini dinleyenlere Baylar diye seslenir.

Bazı ülkelerde, insanlar yasalar tarafından kendilerine verilen siyasal hakları âdeta bir tür iğrenme duygusuyla kabul eder; onlara göre bu, ortak menfaatlerle ilgilenmekten ziyade, zamanlarını boşa harcamaktır; bu insanlar kendilerini yüksek duvarlarla çevrili katı bir bencilliğe hapsetmeyi tercih ederler.

Bunun aksine, bir Amerikalı yalnızca kendi işleriyle ilgilenmeye zorlandığı zaman, hayatının yarısını kaybetmiş gibi olur; günlük hayatında büyük bir boşluk hisseder ve çok mutsuz biri haline gelir.[2]

Şuna kesinlikle inanıyorum ki, Amerika'da bir gün zorba bir rejim kurulursa, özgürlük aşkını bitirmekte zorlanacaktır kuş-

---

[2] Roma'nın ilk Sezarları döneminde aynı durum yaşanmıştır. Montesquieu, hareketli bir siyasi yaşamdan sonra bir anda sakin bir özel hayata geçiş yapan insanların yaşadığı hayal kırıklığının hiçbir şeyle kıyaslanamayacağını söyler yazılarında.

kusuz, ama özgürlüğün yarattığı alışkanlıkları yenmekte daha çok zorlanacaktır.

Demokratik sistemin siyaset dünyasında yarattığı bu sürekli hareketlilik sivil topluma da sirayet eder. Şöyle bir baktığımızda, bunun demokratik yönetimin en büyük yararı olduğunu söyleyebiliriz. Yaptıklarından ziyade yarattığı sonuçlardan dolayı bunu önemsiyorum.

Toplumun kamusal işleri çoğu zaman kötü yönettiği açıktır; fakat toplum, düşünce dünyasını genişletmeden ve zihniyet olarak rutinini terk etmeden kamusal meselelerle ilgilenemez. Toplumun yönetimine katılmaya çağrılan sıradan bir insan kendisiyle ilgili belli bir değer ve saygınlık duygusu geliştirir. Bu noktada bir güç haline geldiğinden, yüksek bir bilinç düzeyine sahip kişiler onun hizmetine girer. Ondan destek almak için daima ona başvurulur; türlü yollarla onu yanıltmaya çalışanlar dolaylı olarak onun aydınlanmasını sağlar. Politikada kendisinin tasarlamadığı faaliyetlerde yer alır, ama bu süreç ondaki girişim duygusunu besler ve geliştirir. Her gün kendisine kamusal refahı arttıracak yeni projeler sunulur ve bu durum ona tamamen kendisine özel şeyleri geliştirme arzusu verir. Başkalarından daha erdemli veya daha mutlu olmayabilir, ama kendisinden önce gelenlere kıyasla daha bilinçli ve daha aktiftir. Amerika'da, ülkenin fiziksel avantajlarıyla birleşen demokratik kurumların bu ülkede tanık olduğumuz devasa üretim hareketinin –bazılarının iddia ettiği gibi– doğrudan değil ama dolaylı bir nedeni olduğuna eminim. Bu büyük hareketi yaratan şey yasalar değildir; fakat toplum yasaları yapmak suretiyle bu hareketi yaratmayı bilmiştir.

Demokrasiye karşı olan biri, tek bir insanın yapmakla yükümlü olduğu şeyleri herkesin dâhil olduğu bir yönetimden daha iyi bir şekilde yapabileceğini iddia ettiği zaman, bana haklıymış gibi geliyor. Herkesin eşit bir bilince sahip olduğunu farz edersek, tek kişilik bir yönetim giriştiği faaliyetleri çoğunluktan daha verimli bir şekilde sürdürür; daha kararlı, daha bütünlük-

lü, ayrıntılar konusunda daha yetkin ve görevlendirilecek kişilerin seçiminde daha hakkaniyetli olacaktır. Bunu reddedenler hayatlarında demokratik cumhuriyet diye bir şey görmemiştir ya da sadece birkaç örneğe bakarak karar vermiştir. Yerel koşullar ve halkın durumu sürdürülebilirlik açısından elverişli olduğunda demokrasi, hükümetin işleyişinde yönetimsel bir istikrar ve yöntemsel bir düzen görüntüsü sunmaz; bu doğrudur. Bilinçli bir despotik yönetime kıyasla, özgür ve demokratik bir yönetim bütün faaliyetlerini aynı yetkinlikle yürütemez; çoğu zaman, bu faaliyetlerin meyvesini almadan onlardan vazgeçer ya da sakıncalı sonuçlarla karşı karşıya gelir; fakat uzun vadede despot yönetimden daha fazlasını elde eder; her şeyi onun kadar iyi yapamaz, ama ondan çok daha fazla şey yapabilir. Demokratik bir sistemde önemli olan, büyük bir yapı olarak kamusal yönetimin yaptıkları değil, ondan bağımsız ve onun dışında yapılanlardır. Demokrasi halkın sahip olabileceği en becerikli yönetim biçimi değildir; fakat en yetenekli yönetimin bile çoğu zaman yapamadığı şeyleri başarır. Toplumsal yapının her alanında hararetli bir devinim, taşkın bir güç ve kendisinden bağımsız var olamayacak bir enerji yaratır ve bunlar, koşullar az çok elverişli olduğu müddetçe, büyük harikalar yaratabilir. Demokrasinin gerçek avantajları bunlardır.

Hıristiyan dünyanın bir tutulmaya uğradığı bu yüzyılda, bazı insanlar düşman bir güçmüş gibi demokrasiye saldırmaktadır; oysaki demokrasi henüz büyüme yolundadır; bazı insanlar ise demokrasiye hiçlikten doğan yeni bir tanrı gibi tapmaktadır; fakat her iki grup da nefret ettikleri ya da hayran oldukları şeyi tam olarak tanımamaktadır; bu insanlar kör dövüşü içinde birbirlerine rastgele yumruk sallıyorlar.

Toplumdan ve onun yönetiminden ne bekliyorsunuz? Bu konuda anlaşmak gerekir.

İnsan aklının yüksek bir düzeye ulaşmasını ve bu dünyadaki şeylere cesur bir şekilde bakmasını mı istiyorsunuz? İnsanların maddi şeylere bir tür küçümsemeyle bakmasını mı istiyorsu-

nuz? Büyük inançlar yaratmak veya var olanları sürdürmek ve büyük fedakârlıklar yaşatmak mı istiyorsunuz?

Sizin için önemli olan ahlâki değerleri parlatmak, davranışları inceltmek ve sanatı yüceltmek midir? Şiir, şamata ve şöhret mi istiyorsunuz?

Diğer tüm toplumlara güçlü bir şekilde hükmedecek bir toplum mu yaratmak istiyorsunuz? Bu toplumun büyük atılımlarda bulunmasını ve yaptığı şeylerin sonuçları ne olursa olsun tarihte büyük bir iz bırakmasını mı istiyorsunuz?

Eğer size göre bir toplumdaki insanların izlemesi gereken temel amaç buysa, demokratik sistemden uzak durunuz; sizi istediğiniz hedefe kesinlikle götürmeyecektir.

Ancak, insanların zihinsel ve moral gücünü maddi yaşamın ihtiyaçlarına yöneltmenin ve bunu iyilik için kullanmanın yararlı olacağını düşünüyorsanız; size göre akıl insanlar için dehadan daha yararlıysa; amacınız büyük erdemler yerine konforlu alışkanlıklar yaratmaksa; insanların suç işlemesindense günah işlemesini yeğliyorsanız; daha az sorun yaşamak adına daha az macera yaşamaya razıysanız; şatafatlı bir toplumun yerine müreffeh bir toplumda yaşamak size yetiyorsa; size göre bir hükümetin temel amacı ülkeyi daha güçlü ve daha görkemli kılmak yerine, o ülkede yaşayan her bireyi daha müreffeh kılmak ve sefaletten uzak tutmaksa; o halde insanlara eşit koşullar sunun ve demokratik bir yönetim kurun.

Eğer bir seçim yapmak için zamanınız yoksa ve insanüstü bir güç isteklerinize aldırış etmeden sizi iki yönetim biçiminden birine doğru sürüklüyorsa, en azından o yönetim biçiminin sunabileceği bütün iyilikleri kazanmaya çalışın; avantajlı yanlarını ve olumsuz yönlerini iyi tanıyarak, birincileri geliştirmeye ve ikincilerin etkisini azaltmaya çalışın.

Yedinci Bölüm

BİRLEŞİK DEVLETLER'DE ÇOĞUNLUĞUN MUTLAK GÜCÜ VE YARATTIĞI SONUÇLAR

Demokrasilerde çoğunluğun doğal gücü – Amerika'daki anayasaların çoğu bu doğal gücü yapay olarak arttırmıştır – Nasıl? – Yaptırım gücü taşıyan himayeler – Çoğunluğun manevi gücü – Çoğunluğun haklılığı düşüncesi – Çoğunluğun haklarına yönelik saygı – Amerika'da bu saygıyı arttıran faktörler.

Çoğunluğun gücünün mutlak olması demokratik yönetimlerin doğasında yer alır; zira çoğunluğun dışında, demokrasilerde direnç gösteren başka bir şey yoktur.

Amerika'daki anayasaların çoğu [eyalet anayasaları] yapay olarak çoğunluğun bu doğal gücünü arttırmaya çalışmıştır.[1]

---

[1] Federal anayasayı incelerken, Birliğin yasa koyucularının bunun tam tersini yapmaya çalıştığını görmüştük. Bu yöndeki çabalar neticesinde, federal hükümet kendi faaliyet alanı içerisinde eyalet hükümetlerinden daha bağımsız hale getirilmiştir. Fakat federal hükümet sadece dış meselelerle ilgilenir; Amerikan toplumunu gerçek anlamda yönetenler eyalet hükümetleridir.

Bütün siyasal erkler arasında, yasama erki çoğunluğa gönüllü olarak itaat eden erklerin başında gelir. Amerikalılar yasama erkinin üyelerinin kısa süreli olarak *doğrudan doğruya* halk tarafından belirlenmesini istemişlerdir; böylelikle yasama erkinin yalnızca genel görüşlere değil, aynı zamanda kendisini var eden bireylerin gündelik isteklerine boyun eğmesini amaçlamışlardır.

Amerikalılar Temsilciler Meclisi ve Senato'nun üyelerini aynı sınıflar içerisinde tutmuş ve aynı şekilde seçmiştir; öyle ki, yasama erkinin faaliyetleri tek bir meclisin faaliyetleri kadar hızlı ve etkili olmuştur.

Yasama erkini bu şekilde oluşturduktan sonra, Amerikalılar neredeyse bütün hükümet kurumlarını onun bünyesinde toplamışlardır.

Bir yandan yasalar doğal olarak güçlü olan erkleri daha çok güçlendirirken, diğer yandan doğal olarak zayıf olan erkleri giderek zayıflatmıştır. Yasalar yürütme erkinin temsilcilerine değişmezlik ve bağımsızlık niteliği vermemiştir; bu temsilcileri tümüyle yasama erkinin isteklerine bağımlı kılmak suretiyle, demokratik sistemin doğal olarak kendilerine verdiği gücü ellerinden almıştır.

Birçok eyalette yasalar yargı erkini çoğunluğun seçimine tâbi kılmıştır; eyaletlerin tümündeyse yargı erkinin varlığını bir bakıma yasama erkine bağlamıştır; yasaların yargı erkinin üyelerine verdiği tek yetki yargıçların ücretlerini yıllık olarak belirleme yetkisidir.

Uygulamada ise yasaların da ötesine geçilmiştir.

Birleşik Devletler'de temsiliyete dayanan hükümetin sahip olduğu güvenceleri geçersiz kılmaya doğru giden bir eğilim söz konusudur. Seçmenlerin bir temsilciyi seçerken ona bir yol haritası çizmeleri ve asla kaçınamayacağı birtakım pozitif yükümlülükler yüklemeleri sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Âdeta bir toz bulutu içinde, çoğunluk kamusal alanda kendi başına hareket ediyor gibi bir manzara vardır.

Amerika'da çoğunluğun iktidarını yalnızca hâkim kılmakla kalmayıp aynı zamanda karşı konulmaz bir şeye dönüştürmeye yönelen çok özel koşullar söz konusudur.

Çoğunluğun manevi hâkimiyeti şu düşünceye dayanmaktadır: Biraraya gelen birçok insan tek bir kişiden daha akıllı ve bilinçlidir; yasa koyucuların sayısı onların seçilme sürecinden daha önemlidir. Bu, farklı bilinçler arasında uygulanan eşitlik teorisidir. Bu düşünce insan kibrinin son kalesini de yıkar; bu nedenle azınlık bunu kabul etmekte zorlanır; bu düşünceye alışması ancak zamanla olur. Tüm erkler gibi –belki de hepsinden çok– çoğunluğun iktidarının meşru görünmesi için zamana ihtiyacı vardır. Bu iktidar oluşum sürecindeyken kendisini zorla benimsetir; saygı görebilmesi için yasalarının uzun süre uygulanması gerekir.

Çoğunluğun daha bilinçli olması nedeniyle toplumu yönetme hakkına sahip olması düşüncesi Birleşik Devletler'e ilk yerleşen kişilerle birlikte gelmiştir. Özgür bir toplum yaratmak için yeterli olan bu düşünce günümüzde genel kabul görmektedir; hayata dair en küçük ayrıntılarda bile karşımıza çıkmaktadır.

Eski monarşi döneminde Fransızlar, kralın asla düşmeyeceğine kesin gözüyle bakıyordu; kral bir yanlışlık yaptığında, danışmanlarını bundan sorumlu tutuyorlardı. Bu durum itaati alabildiğine kolaylaştırıyordu. Yasa koyucuyu daima sevmek ve saygı duymak koşuluyla, yasalar hakkında olumsuz şeyler söylenebiliyordu. Amerikalılar aynı şeyi çoğunluk için düşünmektedir.

Çoğunluğun manevi gücünün dayandığı bir diğer ilke de şudur: Çoğunluğun çıkarları her zaman azınlığın çıkarlarına tercih edilmelidir. Ne var ki, çoğunluğun sahip olduğu haklar için talep edilen saygının farklı eğilimler taşıyan tarafların koşullarıyla orantılı olarak arttığını veya azaldığını anlamak zor değildir. Bir ülke birbiriyle uzlaşmayan büyük çıkarlar arasında bölündüğü zaman, çoğunluğun ayrıcalığı genellikle önemsenmez, çünkü ona boyun eğmek çok zorlaşmıştır.

Amerika'da yasa koyucu belli bir sınıfa ait yurttaşların yüzyıllardan beri sahip olduğu bazı özel avantajları onlardan almaya ve onları ayrıcalıklı bir konumdan koparıp çoğunluğa dâhil etmeye çalışsaydı, azınlıktakiler yasa koyucunun yasalarına kolay kolay boyun eğmezdi muhtemelen.

Ancak Birleşik Devletler'e yerleşen insanlar kendi aralarında eşit olduğundan, bu ülkede yaşayan farklı insanların sahip olduğu çıkarlar arasında henüz doğal ve kalıcı bir ihtilaf yaşanmamıştır.

Azınlık konumunda olanların çoğunluğu kendi yanlarına çekme ihtimalinin olmadığı toplumsal durumlar vardır; zira bunu yapabilmeleri için çoğunluğa karşı verdikleri mücadelenin amaçlarından vazgeçmeleri gerekirdi. Sözgelimi, aristokrasi sınıfının özel imtiyazlarını koruyarak çoğunluk haline gelmesi söz konusu değildir; aristokratlığı bırakmadığı sürece imtiyazlarının elinden gitmesine izin vermeyecektir.

Birleşik Devletler'de siyasal meseleler çok genel ve mutlak bir şekilde ortaya konulamaz; ayrıca bütün taraflar çoğunluğun haklarını tanımaya hazırdır, çünkü hepsi günün birinde bu hakları kendileri için kullanmayı umar.

Dolayısıyla, Birleşik Devletler'de çoğunluk büyük bir maddi güce ve aynı derecede büyük bir manevi güce sahiptir; bir meseleyle ilgili karar verdiği zaman, kendisini durduracak ve hattâ yavaşlatacak ya da ezip geçtiği kişilerin şikâyetlerini dinlemeye zorlayacak hiçbir engelle karşılaşmaz.

Bu durumun yarattığı sonuçlar gelecek açısından sakıncalı ve tehlikelidir.

Amerika'da Çoğunluğun Mutlak Gücü Yönetimdeki ve Yasama Erkindeki Demokrasiye Özgü İstikrarsızlığı Arttırır

Amerikalılar yasama erkinin üyelerini her yıl değiştirmek ve onlara neredeyse sınırsız yetkiler vermek suretiyle, demokrasinin doğası itibariyle yasama erkinin barındırdığı istikrarsızlığı arttırırlar –

Aynı durum yönetim için de geçerlidir – Avrupa'ya kıyasla Amerika'da toplumsal iyileştirmeler çok daha yetkin ama kısa vadelidir.

Önceki bölümlerde demokratik sistemin doğasında bulunan kusurlardan bahsettim; bütün bu kusurlar çoğunluğun iktidarının güçlenmesiyle birlikte derinleşmektedir.

En belirgin kusurla başlamak gerekirse: Yasamadaki istikrarsızlık demokratik yönetime içkin bir kusurdur, çünkü her seferinde yeni insanları iktidara getirmek demokrasinin doğasında vardır. Fakat bu kusur, yasamanın sahip olduğu güç ve eylem araçlarıyla orantılı olarak artar veya azalır.

Amerika'da yasaları yapan otoriteye büyük bir güç verilmiştir. Hızlı ve karşı konulmaz bir biçimde bütün hedeflerine yönelir ve her yıl başka kişiler tarafından temsil edilir. Bu demektir ki, demokratik istikrarsızlığı alabildiğine arttıran ve demokrasinin en önemli meselelere sürekli değişen isteklerle cevap vermesine neden olan bir yönetim biçimi benimsenmiştir.

Bu nedenle günümüzde Amerika, yasaların ömrünün en kısa olduğu ülkedir. Neredeyse bütün Amerikan anayasaları otuz yıldan beridir sürekli değiştirilmektedir. Bu dönem boyunca, yasamaya dair ilkelerini değiştirmeyen tek bir Amerikan eyaleti yoktur.

Yasalara gelince, Amerika'da yasama faaliyetlerinin hiçbir zaman yavaşlamadığını görmek için Birliği oluşturan farklı eyaletlerin arşivlerine göz atmak yeterlidir. Bunun nedeni Amerikan demokrasisinin doğası itibariyle diğer demokrasilere göre daha istikrarsız olması değildir; yasaların yapılma sürecinde, kendi içinde barındırdığı istikrarsız eğilimleri izlemesine izin verilmesidir.[2]

---

[2] Sadece Massachusetts eyaletinde, 1780'den günümüze kadar yapılan yasal düzenlemeler halihazırda üç büyük cildi doldurmaktadır. Buna ilaveten, bu üç cildi oluşturan derlemenin 1823 yılında gözden geçirildiğine ve eskimiş ya da kadük hale gelmiş birçok yasanın çıkartıldığına dikkat etmek gerekir. Üstelik, Fransa'daki herhangi bir vilayetten

Birleşik Devletler'de çoğunluğun mutlak gücü, kendi iradesini hızlı ve mutlak bir biçimde gerçekleştirmesi yalnızca yasaları istikrarsız kılmakla kalmaz, aynı zamanda yasaların uygulanışı ve kamusal yönetim üzerinde de aynı etkiyi yaratır.

Çoğunluk memnun edilmesi gereken yegâne güç olduğundan, onun giriştiği faaliyetlere herkes canla başla katılır; fakat dikkati başka yerlere yöneldiğinde, bütün girişimler terk edilir; buna karşılık, idari erkin bağımsız ve sağlam bir konumda olduğu Avrupa'daki özgür devletlerde, yasa koyucular başka şeylerle meşgul olsalar bile giriştikleri faaliyetleri sürdürmeye devam ederler.

Diğer ülkelere kıyasla, Amerika'da bazı hizmet ve girişimlere daha fazla güç ve enerji harcanır.

Avrupa'da bu tür faaliyetlerde daha az ama daha uzun vadeli bir toplumsal enerji harcanır. Uzun yıllar önce, bazı din adamları hapishanelerin durumunu iyileştirmek için girişimde bulunmuştur. Halk onların sesine kulak vermiş ve hapishanelerdeki mahkûmların rehabilitasyonu toplumsal bir girişim halini almıştır. Böylelikle yeni hapishaneler inşa edilmiştir. İlk kez, suçlulara yönelik reform düşüncesi ile cezalandırma düşüncesi aynı anda hapishanelere nüfuz etmiştir. Fakat halkın büyük bir içtenlikle katıldığı ve yurttaşların ortak çabalarıyla karşı konulmaz hale gelen devrimin bir anda gerçekleşmesi mümkün olmamıştır.

Çoğunluğun beklentileri doğrultusunda hızla gelişen yeni cezaevlerinin yanında, eski hapishaneler varlığını sürdürmüş ve birçok suçluyu barındırmaya devam etmiştir. Yeni hapishaneler giderek daha yenilikçi ve sağaltıcı olurken, bunun aksine eski hapishaneler giderek daha sağlıksız ve zararlı görünmeye başlamıştır. Bu ikili etkiyi anlamak zor değildir: Yeni kurumlar inşa etmekle meşgul olan çoğunluk halihazırda var olan kurum-

---

daha kalabalık olmayan Massachusetts eyaleti, bütün Birlik içerisindeki en istikrarlı, icraatları konusunda en bilinçli ve en kararlı eyalettir diyebiliriz.

ları unutmuştur. Bu durumda insanlar sorumluların dikkatini çekmeyen şeylerle artık ilgilenmediğinden, gözetim ve denetim faaliyetleri durmuştur. Böyle olunca, disiplin düşüncesinin sağaltıcı etkilerinin önce azaldığı ve bir süre sonra kırılmaya başladığı görülmüştür. Sonuç olarak, yaşadığımız çağın aydınlığını ve insancıl yönünü temsil eden hapishanelerin yanında, Ortaçağ'daki barbarlığı anımsatan zindanlar varlığını sürdürmüştür.

Çoğunluğun Zorbalığı

Halkın egemenliği ilkesini nasıl anlamak gerekir? – Karma bir hükümet tasavvur etmenin imkânsızlığı – Bir yerlerde hâkim bir iktidarın olması gerekir – Egemen bir iktidarın gücünü ılımlı kılmak için alınması gereken önlemler – Birleşik Devletler'de bu tür önlemler söz konusu değildir – Bunun yarattığı sonuçlar.

Yönetim konusunda, toplumun çoğunluğunu oluşturanlar her şeyi yapma hakkına sahiptir düşüncesini kabul edilemez buluyorum. Bununla birlikte, çoğunluğun iradesini bütün erklerin kaynağı olarak görüyorum. Peki, böyle düşünmekle kendimle çelişiyor muyum?

Yalnızca belli bir halkın çoğunluğu tarafından değil, tüm insanlığın çoğunluğu tarafından benimsenen genel bir yasa vardır: Adalet yasası.

Adalet her bir toplumun hukuk sisteminin sınırını oluşturmaktadır.

Bir ulus bütün toplumu temsil etmekle ve kendi yasası olan adaleti uygulamakla yükümlü bir jüri gibidir. Toplumu temsil eden jüri, yasalarını uyguladığı toplumdan daha güçlü olmalı mıdır?

Adaletsiz bir yasaya karşı geldiğimde, çoğunluğun yönetme hakkını reddetmiş olmuyorum; tek istediğim toplumun egemenliğinden çıkıp insanlığın egemenliğine geçilmesidir.

Bir toplumun, yalnızca kendisini ilgilendiren konularda, adaletin ve aklın sınırlarının dışına tamamen çıkamayacağını ve bu

nedenle, bütün iktidarı toplumu temsil eden çoğunluğa vermenin korkulacak bir şey olmadığını söylemekten çekinmeyen insanlar var. Fakat bu köleliği çağrıştıran bir söylemdir.

Çoğunluk kolektif olarak düşünüldüğünde, azınlık olarak tanımlanan bir bireyin çıkarlarına ve düşüncelerine karşı kendine özgü çıkarları ve düşünceleri olan bir birey değil midir? Mutlak bir güce sahip bir insanın bu gücü rakiplerine karşı kötüye kullanabileceğini kabul ediyorsanız, aynı şeyin çoğunluk için de geçerli olduğunu neden kabul etmiyorsunuz? İnsanlar biraraya geldiklerinde nitelik mi değiştiriyor? Daha güçlü oldukları zaman, karşılarına çıkan engellere karşı daha mı sabırlı oluyorlar?[3] Benim böyle bir şeye inanmam söz konusu değil; her şeyi yapma gücünün tek bir kişiye verilmesini reddettiğim gibi, bu gücün birden fazla kişiye verilmesini de reddediyorum.

Bunu söylememin nedeni, özgürlüğü korumak adına farklı ilkelerin aynı yönetim biçimi içerisinde birbirlerine karşı olacak şekilde biraraya getirilebileceğine inanmam değildir. Karma hükümet denilen şey bana bir hayal gibi gelmiştir hep. Doğrusunu söylemek gerekirse, karma hükümet diye bir şey yoktur (kelimenin bilinen anlamıyla), çünkü her toplum er ya da geç tüm diğer ilkelere egemen olan bir ilke geliştirir.

Karma hükümetlerin en iyi örneği olarak görülen geçen yüzyılın İngilteresi, bünyesinde önemli demokratik unsurlar barındırmakla birlikte, temel olarak aristokratik bir devletti; zira İngiltere'deki yasalar ve değer yargıları aristokrasinin uzun vadede daima hâkim olmasına ve kamusal faaliyetleri kendi isteğine göre yönetmesine olanak verecek şekilde oluşmuştu.

Bu konudaki yanılgı şuradan kaynaklanmıştır: İnsanlar büyük güçlerin çıkarlarının daima halkın çıkarlarıyla çatıştığını

---

[3] Bir halkın sahip olduğu gücü başka bir halka karşı kötüye kullanmayacağını kimse söyleyemez. Partiler büyük bir ulusun içindeki küçük uluslar gibidir ve birbirleriyle yabancılar gibi ilişki kurarlar. Bir ulusun başka bir ulusa karşı zorbalık yapabileceğini kabul ediyorsak, bir partinin başka bir partiye böyle davranmayacağını söyleyebilir miyiz?

gördükleri için, bu çatışmadan doğan sonuçlara odaklanmak yerine (ki asıl mesele budur), yalnızca çatışmaya odaklanmışlardır. Bir toplumda gerçek anlamda karma, yani karşıt ilkeler arasında eşit olarak paylaşılmış bir hükümet kurulduğunda, o toplum ya devrime gider ya da parçalanır.

Dolayısıyla tüm diğer güçlerden daha üstün bir toplumsal gücün bir yerlerde bulunması gerektiğini düşünüyorum; fakat böyle bir gücün karşısında onu yavaşlatacak ve ılımlı hale gelmesi için vakit kazandıracak hiçbir engel bulunmadığı zaman, özgürlüğün tehlikeye gireceğine inanıyorum.

Mutlak bir güce sahip olmak bana göre kendi içinde kötücül ve tehlikeli bir şeydir. Ne şekilde olursa olsun, bunun uygulamasının insanlığın gücünü aşan bir şey olduğunu düşünüyorum. Mutlak bir güce sahip olup da tehlikeli olmayan tek şeyin Tanrı olabileceğini düşünüyorum, çünkü Tanrı'nın bilgeliği ve adaleti onun kudretiyle eşittir her zaman. Dolayısıyla, yeryüzünde kendi içinde son kertede saygıdeğer olan ya da kutsal haklarla donatılmış bulunan, kontrolsüz bir şekilde hareket etmesini ve hiçbir engelle karşılaşmadan hükmetmesini isteyebileceğimiz hiçbir otorite yoktur. Bu nedenle, herhangi bir otoriteye her şeyi yapma hakkı ve yeteneği verildiği zaman, buna ister halk ister kral, ister demokrasi ister aristokrasi denilsin, ister bir cumhuriyette ister bir monarşide olsun, bana göre despotluğun tohumları atılmış demektir ve bu durumda ben başka bir sistemin kanunlarıyla yaşamak isterim.

Birleşik Devletler'de uygulanan haliyle demokratik bir yönetimde gördüğüm en büyük kusur, Avrupa'da birçok insanın iddia ettiği gibi, bu yönetim biçiminin zayıflığı değil, tam tersine karşı konulmaz gücüdür. Ayrıca Amerika'da beni en çok rahatsız eden şey neredeyse sınırsız diyebileceğimiz özgürlük değil, bunun zorbalığa karşı sunduğu güvencelerin çok az olmasıdır.

Birleşik Devletler'de bir birey ya da parti herhangi bir adaletsizliğe maruz kaldığında, kime başvurmasını istersiniz? Çoğunluğu oluşturan kamuoyuna mı? Çoğunluğu temsil eden ve

ona körü körüne itaat eden yasama gücüne mi? Çoğunluk tarafından belirlenen ve onun pasif bir aracı olan yürütme erkine mi? Yoksa kamusal güçlere mi? Kamusal güçler çoğunluğun silâhlanmış halinden başka bir şey değildir. Jüriye mi başvurmalı? Jüri adli kararlar verme yetkisiyle donatılmış çoğunluktur; bazı eyaletlerde yargıçlar bizzat çoğunluk tarafından seçilir. O halde, maruz kaldığınız şey ne denli haksız ve akıl dışı olursa olsun, ona boyun eğmek durumundasınız.[4]

---

[4] 1812 yılındaki savaş sırasında, Baltimore'da çoğunluğun zorbalığının neden olabileceği aşırılıklara dair çok çarpıcı bir olay yaşanmıştır. O zamanlar savaş meselesi Baltimore'daki halk için gündemin en önemli maddesidir. Savaşa tamamen karşı olan bir gazete bu tavrıyla halkın tepkisini çekmiştir. Bunun üzerine insanlar toplanmış, gazetedeki baskı makinelerini kırmış ve gazetecilerin evlerine saldırmıştır. Milis kuvvetlerinin toplanması istenmiş, fakat bu sonuncusu çağrılara cevap vermemiştir. Halkın öfkesi yüzünden tehdit altında olan talihsiz insanları kurtarmak amacıyla, birer suçlu gibi hapse götürülmelerine karar verilmiştir. Ancak bu önlem işe yaramamıştır; gece boyunca halk yeniden toplanmıştır; yöneticiler milis kuvvetlerini toplamayı başaramadıklarından, hapishanenin kapıları zorlanmış, bir gazeteci olay yerinde öldürülmüş ve diğerleri ölüme terk edilmiştir. Mahkemeye sevk edilip jüri karşısına çıkartılan suçlular beraat etmiştir.

Bir gün Pensilvanya'da yaşayan birine şöyle dedim: "Quakerlar tarafından kurulan ve hoşgörüsüyle tanınan bir eyalette, özgür siyahların yurttaşlık haklarını kullanmalarına neden izin verilmediğini bana açıklayın lütfen. Bu insanlar vergilerini ödüyorlar; o halde oy kullanmaları adil olmaz mı?" Bana verdiği cevap şöyleydi: "Yöneticilerimizin böylesine büyük bir adaletsizlik ve hoşgörüsüzlük yaptığına inanmak gibi bir hataya düşmeyin sakın." "O halde sizin eyaletinizde siyahların oy kullanma hakkı var" dedim. "Bundan hiç şüpheniz olmasın" dedi. "Peki o halde, bu sabah seçim merkezinde toplanan kalabalık içerisinde neden tek bir siyah görmedim?" diye sordum. "Bu yasaların suçu değil" dedi Amerikalı. "Doğrudur, siyahların seçime katılma hakkı vardır, ama seçim sırasında boy göstermekten bilinçli olarak kaçınıyorlar" diye devam etti. "Bu onların ne kadar kalender olduğunu gösteriyor" dedim. "Hayır, bunun nedeni seçime katılmayı

Bu durumun aksine, şöyle bir varsayımda bulunalım: Çoğunluğu temsil edecek şekilde oluşturulan ama onun isteklerinin kölesi olmak zorunda kalmayan bir yasama erki; kendisine özgü bir gücü olan bir yürütme erki ve bu ikisinden bağımsız bir yargı erki farz edelim; bu durumda, elinizde gene demokratik bir hükümet olacaktır, ama despot bir rejim şansı olmayacaktır.

Yaşadığımız dönemde, Amerika'da sık sık zorbalıkla karşılaştığımızı söylemiyorum; ama zorbalığa karşı hiçbir güvence bulunmadığını ve demokratik sistemin yumuşaklığının nedenlerini yasalardan ziyade koşullarda ve değer yargılarında aramak gerektiğini söylüyorum.

Çoğunluğun Mutlak Gücünün Amerika'daki Kamu Görevlilerinin Keyfîliği Üzerinde Yarattığı Etkiler

Amerikan yasaları tarafından kamu görevlilerine tanınan özgürlükler – Kamu görevlilerinin gücü.

Keyfîlik ile zorbalığı birbirinden ayırmak gerekir. Zorbalık yasalar yoluyla da hükmedebilir ve bu durumda keyfîliğe dayalı bir şey değildir; keyfîlik yönetilenlerin tutumuyla gerçekleşir ve bu nedenle zorbalık içermez.

Zorbalık genel olarak keyfîlikten yararlanır, ama yeri geldiğinde bundan vazgeçmesini bilir.

---

reddetmeleri değil; orada kendilerine kötü davranılmasından korkuyorlar. Bizde bazen yasalar güçsüz kalır; özellikle de çoğunluk yasaları desteklemiyorsa. Çoğunluk siyahlara karşı çok büyük önyargılara sahiptir ve yöneticiler, yasaların siyahlara verdiği hakları siyahlar için teminat altına alacak gücü kendilerinde bulamazlar" dedi. "Nasıl yani? Yasa yapma hakkına sahip olan çoğunluk aynı zamanda yasalara uymama hakkına da mı sahip olmak istiyor?" diye sordum şaşkınlık dolu bir ifadeyle.

Birleşik Devletler'de çoğunluğun mutlak güce sahip olması bir yandan yasa koyucunun yasalara dayalı zorbalığını kolaylaştırırken, diğer yandan yöneticilerin keyfîliğini de kolaylaştırır. Çoğunluk yasalar yapma ve bunların uygulanmasını denetleme konusunda mutlak hâkim olduğundan; yönetenler ile yönetilenler üzerinde eşit bir denetim hakkına sahip olduğundan, kamu görevlilerini kendisinin edilgen araçları olarak görür ve kendi isteklerini gerçekleştirme sürecinde onlara yaslanır. Dolayısıyla çoğunluk kamu görevlilerinin görevleriyle ilgili ayrıntılarla ilgilenmez ve onların haklarını belirleme zahmetine girmez. Bir efendi sürekli gözünün önünde olan hizmetçilerinin hareketlerini yönetme veya düzeltme imkânına sahip olduğunda onlara nasıl davranıyorsa, çoğunluk da kamu görevlilerine öyle davranır.

Genel olarak, bizdeki kamu görevlilerine kıyasla, Amerikan yasaları kamu görevlilerini belirlenen sınırlar içerisinde alabildiğine serbest bırakır. Hattâ bazen çoğunluk görevlilerin çizilen sınırların dışına çıkmasına izin verir. Çoğunluğun onayıyla güvenceye alınan ve onun yardımlarıyla güçlenen kamu görevlileri, keyfî şeylere alışmış bir Avrupalıyı bile şaşırtacak işler yapabilirler. Dolayısıyla böyle bir özgürlük ortamında, bir gün özgürlük için tehlikeli olabilecek alışkanlıklar ortaya çıkmaktadır.

Amerika'da Çoğunluğun Düşünceler Üzerindeki Etkisi

Birleşik Devletler'de çoğunluk belli bir konuda kararlılıkla hareket ettiğinde tüm tartışmalar biter – Neden? – Çoğunluğun düşünceler üzerinde yarattığı tinsel etkiler – Demokratik cumhuriyetler zorbalığı soyutlaştırır.

Birleşik Devletler'deki düşünce faaliyetine baktığımızda, çoğunluğun gücünün Avrupa'da bilinen tüm güçleri ne denli aştığını açıkça görürüz.

Düşünce her türlü zorbalığa meydan okuyan gizli ve neredeyse kavranılması zor bir güçtür. Günümüzde Avrupa'daki en

güçlü hükümdarlar bile kendi otoritelerine düşmanlık besleyen birtakım düşüncelerin yönettikleri devletlerde ve hattâ oturdukları saraylarda gizlice dolaşmasına engel olamaz. Amerika'da ise durum farklıdır; çoğunluk şüpheli bir konumda olduğu müddetçe herkes konuşmaya devam eder; fakat çoğunluk tartışılmaz bir biçimde kendini gösterdiğinde herkes susar; o zaman dostlar ve düşmanlar hep birlikte onun saflarına geçmiş gibi görünür. Bunun nedeni basittir: Bütün toplumsal güçleri kendi bünyesinde toplayabilecek ve bütün direnişleri kırabilecek kadar güçlü hiçbir hükümdar yoktur; ancak yasa yapma ve uygulama yetkisine sahip bir çoğunluk bunu yapabilir.

Ayrıca insanların eylemlerine hükmetme noktasında bir kral sadece maddi bir güce sahiptir; insanların iradesine sahip olamaz. Oysaki çoğunluk hem maddi hem manevi bir güce sahiptir ve bu güç hem eylemlere hem de iradelere hükmeder; hem eylemi hem de eyleme geçme arzusunu engelleyebilme olanağına sahiptir.

Bağımsız düşünce ve gerçek tartışma özgürlüğü Amerika'da diğer ülkelere göre çok daha sınırlıdır.

Avrupa'daki anayasal devletlerde her türlü dinsel ya da siyasal düşünce özgürce savunulabilir ve bunlar birbirlerine nüfuz edebilir; zira Avrupa'da tek bir erkin egemenliğine girmiş hiçbir ülke yoktur; öyle ki, gerçeği söylemek isteyen herhangi bir insan bağımsız hareket etmesinin yarattığı sonuçlara karşı kendisini güvenceye alacak bir dayanak bulabilir. Böyle bir insan, eğer mutlak bir iktidarın egemenliğinde yaşama talihsizliğine düşmüşse, çoğu zaman yanında halkı bulacaktır; eğer özgür bir ülkede yaşıyorsa, yeri geldiğinde kraliyet otoritesine sığınabilir. Toplumun aristokrat kesimi onu demokratik ülkelerde destekler; demokrasi ise onu diğer rejimler içinde savunur. Bunun aksine, Birleşik Devletler'deki gibi örgütlenmiş bir demokraside yalnızca tek bir iktidar biçimiyle, tek bir güç ve başarı unsuruyla karşılaşırız; onun dışında hiçbir şey bulamayız.

Amerika'da çoğunluk ifade özgürlüğünün etrafında güçlü sınırlar çizmektedir. Bir yazar çizilen sınırların dâhilinde özgürdür; ama sınırların dışına çıkmaya cüret ederse başı belaya girebilir. Ateşe atılmaktan korkmasına gerek yoktur kuşkusuz, ama her türlü olumsuz tepkiyle karşılaşabilir, sürekli baskıya ve hattâ şiddete maruz kalabilir. Siyasi kariyer yapma şansı kalmaz, zira kendisine siyaset yolunu açabilecek yegâne gücü karşısına almıştır. Hiçbir şey yapmasına izin verilmez; şan ve şöhret ondan uzaktır. Düşüncelerini yaymadan önce kendisini destekleyen kişilerin olduğunu zanneder; fakat kendisini herkese ifşa ettikten sonra etrafında kimsenin kalmadığını görür; zira onu mahkûm edenler yüksek sesle haykırırken, kendisi gibi düşünenler onun kadar cesur olmadığından susar ve uzaklaşırlar. Sonunda mücadele etmekten yorulur, pes eder ve sessizliğe gömülür; gerçeği söylediği için pişman olmuştur neredeyse.

Zincirler ve cellatlar: bir zamanlar zorbaların kullandığı korkunç araçlardı bunlar; ancak günümüzde uygarlık, öğrenecek bir şeyi yokmuş gibi görünen zorbalık da dâhil her şeye büyük bir yetkinlik kazandırmıştır.

Hükümdarlar deyim yerindeyse şiddeti cisimleştirmişlerdi; günümüzdeki demokratik cumhuriyetler insanlık iradesiyle çatışan şiddeti en az onun kadar akılcı hale getirmiştir. Tek bir kişinin mutlak yönetimi altında, despotizm ruhu ele geçirmek için var gücüyle bedene vurmuştur; fakat bu darbelerden kurtulan ruh büyük bir ihtişamla ona üstün gelmiştir. Ancak demokratik cumhuriyetlerde despotizm bu şekilde hareket etmez; bedeni bir kenara bırakır ve doğruca ruha yönelir. Despot, "ya benim gibi düşünürsünüz ya da ölürsünüz" demez artık; şöyle der: Benim gibi düşünmemekte özgürsünüz; hayatınız ve mallarınız, her şey size ait; ama bugünden itibaren bizim aramızda birer yabancısınız artık. Site'deki ayrıcalıklarınızı koruyacaksınız; ama bu ayrıcalıklar artık yararsız hale gelecek, zira yurttaşlarınızın elindekine göz dikseniz bile, size onu vermeyecekler; sadece onların lütfunu kazanmak isteseniz bile, gene de ver-

mek istemiyormuş gibi yaparlar. İnsanların arasında yaşamaya devam edeceksiniz, ama insan haklarından yoksun kalacaksınız. İnsanlara yaklaştığınız zaman, iğrenç bir yaratıkmışsınız gibi sizden kaçacaklar; masum olduğunuza inananlar bile sizi terk edecektir; aksi takdirde onlar da yalnız bırakılır. Kavgadan uzak durun; hayatınızı size bağışlıyorum, ama hayatı ölümden beter bir şeymiş gibi yaşayacaksınız.

Mutlak monarşiler despotizmi yerinden oynatmışlardı; demokratik cumhuriyetlerin onu yeniden canlandırmasına karşı dikkatli olalım; onu bazıları için daha kötücül kılmak suretiyle korkunç ve aşağılık yüzünü çoğunluktan gizleyebilirler.

Eski dünyanın en kibirli devletlerinde, o günkü şahsiyetlerin kusurlarını ve gülünçlüklerini aslına sadık kalarak anlatan eserler yayımlanmıştır; La Bruyère büyük şahsiyetler üzerine yazdığı dönemde XIV. Louis'nin sarayında yaşıyordu; Molière sarayı eleştiren eserler yazıyor ve bunları saraylı beylerin karşısında oynatıyordu. Oysa Birleşik Devletler'deki hâkim güç kendisiyle oyun oynanmasını istemez. En hafif eleştiri ona dokunur, rahatsız edici en basit gerçek onu ürkütür; söylediği sözlerden en katı erdemlerine kadar her şeyin övülmesini ister. Ne kadar meşhur olursa olsun, hiçbir yazar ülkesindeki şahsiyetleri övme mecburiyetinden kaçamaz. Dolayısıyla çoğunluk daima kendisine yönelik bir hayranlık duygusu içinde yaşar. Sadece yabancılar ya da somut deneyimler bazı gerçeklerin Amerikalıların kulağına kadar gitmesini sağlayabilir.

Eğer Amerika'da henüz büyük yazarlar yoksa, bunun nedenlerini başka yerlerde aramaya gerek yoktur: Özgür düşünce olmadan edebî dehalar var olamaz, ki Amerika'da düşünce özgürlüğü yoktur diyebiliriz.

Engizisyon, çoğunluğun inançlarına karşı olan kitapların İspanya'da ortalıkta dolaşmasını hiçbir zaman engelleyememiştir. Birleşik Devletler'de çoğunluğun hegemonyası bu konuda çok daha başarılıdır; kitap yayımlama düşüncesini bile neredeyse

imkânsız hale getirmiştir. Amerika'da inançsız insanlarla karşılaşabilirsiniz; ama inançsızlık neredeyse hiçbir destek bulamaz.

Sakıncalı görülen kitapların yazarlarını mahkûm etmek suretiyle ahlâki değerleri korumaya çalışan hükümetlere tanık oluyoruz. Birleşik Devletler'de kimse bu tür eserler yüzünden mahkûm edilmiyor; zira hiç kimse böyle kitaplar yazmaya yeltenmiyor. Bu demek değildir ki bütün yurttaşlar güzel bir ahlâka sahiptir; fakat çoğunluk kendi ahlâki değerleri konusunda istikrarlıdır.

Burada iktidarı kullanmak iyi bir şey olabilir; fakat ben yalnızca kendi içinde iktidardan bahsediyorum. Bu karşı konulmaz iktidar süreklilik arz eden bir şeydir ve nadiren iyi bir yönde kullanılmaktadır.

Çoğunluğun Mutlak Hâkimiyetinin Amerikalıların Ulusal Karakteri Üzerindeki Etkileri; Birleşik Devletler'de Saray Zihniyeti

Çoğunluğun zorbalığının etkileri halihazırda toplumun idaresinden ziyade ahlâki değerler üzerinde kendini hissettirmektedir – Bu etkiler yüksek karakterlerin gelişimini engellemektedir – Birleşik Devletler'deki gibi demokratik cumhuriyetlerde saray zihniyeti çoğunluğa nüfuz etmektedir – Birleşik Devletler'de bu zihniyete ait örnekler – Vatanseverlik düşüncesinin halk adına iktidarda bulunanlardan ziyade halkın kendisinde daha güçlü olmasının nedenleri.

Yukarıda bahsettiğimiz şeylerin etkileri siyasal toplumda henüz yeni yeni hissedilmektedir; fakat Amerikalıların ulusal karakteri üzerinde bunun yarattığı sıkıntılı sonuçları şimdiden görmekteyiz. Birleşik Devletler'de, siyaset dünyasındaki yüksek nitelikli insanların çok az olmasının bilhassa çoğunluğun zorbalığının giderek daha etkili olmasından kaynaklandığını düşünüyorum.

Amerikan devrimi başladığında yüksek karakterli insanların sayısı oldukça fazlaydı; kamusal bilinç insanların iradelerine

yön veriyor ve onları zorbalığa itmiyordu. Bu dönemde öne çıkan ünlü şahsiyetler düşünce hareketlerine özgürce katıldıklarından kendilerine özgü bir büyüklük kazanmıştı; kendi aydınlığını topluma yayıyordu, ama bu aydınlığı toplumdan almıyordu.

Mutlak rejimlerde, tahtın yanında duran büyük şahsiyetler büyük efendinin tutkularını okşar ve kendi arzularıyla onun kaprislerine boyun eğerler. Fakat toplumun çoğunluğu tahtın kölesi olmaya yanaşmaz; boyun eğmesinin nedeni çoğunlukla zayıflık, cehalet ya da alışkanlıktır; kimi zaman da krallığa ya da krala duyduğu sevgi nedeniyle boyun eğer. Bazı toplumların belli bir hoşnutluk ve kibir duygusuyla kendi iradelerini hükümdar için feda ettiklerini ve böylece itaat ederken bile belli bir ruhsal bağımsızlık duygusu geliştirdiklerini görmüşüzdür. Bu tür toplumlarda bozulmanın ve alçalmanın sefaletten daha az olduğu fark edilmiştir. Ayrıca, benimsenmeyen bir şeyi yapmak ile yapılan şeyi benimsiyormuş gibi davranmak arasında büyük bir fark vardır; birincisi zayıf bir inana, ikincisi ise kabullenmeyi alışkanlığa dönüştürmüş bir uşağa özgüdür.

Mutlak monarşilere kıyasla her bireyin şu veya bu ölçüde Devlet meselelerinde söz hakkına sahip olduğu özgür ülkelerde; kamusal yaşamın devamlı olarak bireysel yaşamla iç içe geçtiği, iktidar sahibinin her yönden sevildiği ve ona hitap etmek için sesini yükseltmenin yeterli olduğu demokratik cumhuriyetlerde iktidar sahiplerinin zayıflıklarını çekiştiren ve onların istekleriyle uyuşmayan bir yaşam süren çok sayıda insanla karşılaşırız. Bunun nedeni insanların diğer rejimlerdekilere göre tabiat itibariyle daha kötücül olması değil, tutkuların daha güçlü olması ve aynı anda birçok kişi tarafından benimsenmesidir. Bu da insanların genelde ruhsal olarak daha çok alçalmasına yol açmaktadır.

Demokratik cumhuriyetlerde saraylara özgü zihniyet daha çok insana ulaşır ve aynı anda bütün toplumsal sınıflara sirayet eder. Bu yönetim biçimine yöneltebileceğimiz en temel eleştirilerden biri budur.

Bu durum özellikle Amerikan cumhuriyetleri gibi örgütlenen demokratik Devletler için geçerlidir; burada çoğunluk mutlak ve karşı konulmaz bir güce sahiptir; öyle ki, çoğunluğun çizdiği yoldan ayrılmak istediğinizde yurttaşlık haklarından ve hattâ insanlık vasfından vazgeçmeniz gerekir.

Birleşik Devletler'de siyasi kariyer için uğraşan insanlar içinde, cesur ve temiz yürekli, sarsılmaz bir düşünce özgürlüğüne sahip çok az insanla karşılaşmışımdır, ki bu nitelikler bir zamanlar Amerikalıları diğer toplumlardan ayırıyordu ve nerede olursa olsun bunlar büyük şahsiyetlerin en belirgin özelliğini oluşturur. İlk bakışta, Amerika'ya insanların zihniyet olarak hep aynı modeli izlediği ve aynı yollardan gittiği söylenebilir. Amerika'da gittiğiniz zaman, birtakım katı formüllerden uzak duran insanlarla karşılaşabilirsiniz; bu insanlar yasalardaki kusurlardan, demokrasinin istikrarsızlığından ve yeterince bilinçli olmamasından şikâyet ederler; hattâ kimi zaman, ulusal kimliği bozan kusurlara işaret eder ve bunları gidermek için yapılması gereken şeylerden bahsederler; fakat sizden başka hiç kimse onları dinlemez; üstelik insanların gizli düşüncelerini açıkladığı kişi olan siz yalnızca bir yabancısınız ve gelip geçersiniz. Sizin için bir önemi olmayan gerçekleri size içtenlikle anlatırlar, ama kamusal alana adım attıkları zaman başka bir dil konuşurlar.

Eğer yazdığım bu satırlar Amerika'da bir şekilde yayımlanırsa, şu iki şeyin olacağından eminim: İlk olarak, bu satırları okuyanların hepsi hemen karşı çıkacak ve beni mahkûm edecektir; ikinci olarak, bu insanların çoğu vicdanlarının derinliklerinde beni mazur görecektir.

Amerika'da vatanseverliğe dair çok şey duydum; halkın içinde gerçek bir vatanseverlikle karşılaştım; fakat halkı yönetenlerde vatanseverlik duygusunu aramam nafile bir çabaydı çoğu zaman. Bir örnek verirsek bu durumu kolaylıkla anlarız: Despotizme boyun eğenler onu empoze edenlere kıyasla daha çok alçalır. Mutlak monarşilerde çoğu zaman krallar büyük erdem-

lere sahiptir, ama onun peşinde dolaşanlar daima erdemlerden yoksundur.

Amerika'da dalkavukluk yapanlar Efendimiz ya da Majesteleri diye hitap etmezler; bu büyük ve temel bir farktır; ama efendilerinin doğal faziletlerini anlatmaktan bıkmazlar; beri yandan övgüler dizdikleri efendinin lâyıkıyla takdir edilmesi için hangi faziletlere sahip olması gerektiğini asla tartışmazlar, çünkü o efendinin bütün erdemlere doğuştan ve sanki kendi iradesinin dışında sahip olduğuna emindirler. Lütfedip de kendisine hanım olarak alsın diye eşlerini ya da kızlarını ona sunmazlar; ama fikirlerini efendileri uğruna feda ederek bizzat kendileri kötü yola düşer.

Amerika'daki ahlâkçılar ve filozoflar düşüncelerini mecazî yollarla anlatmak zorunda kalmazlar; fakat can sıkıcı bir gerçeği dile getirmeden önce şöyle derler: İnsana özgü zayıflıklardan çok uzak ve daima kendisine hâkim bir topluluğa hitap ettiğimizi unutmayalım. İnsanların arasında sırf faziletleri ve bilgelikleri sayesinde özgür olmayı hak eden kişilere hitap etmiyor olsaydık, böyle bir dille konuşmaya yanaşmazdık.

XIV. Louis'nin dalkavukları bundan daha iyisini yapabilir miydi?

Bana gelince, niteliği ne olursa olsun, bütün yönetim biçimlerinde alçaklığın güce ve dalkavukluğun iktidara meylettiğini düşünüyorum. İnsanların kendilerini alçaltmalarına mani olmanın tek bir yolu olduğuna inanıyorum: Mutlak bir iktidarla birlikte hiç kimseye insanları aşağılama gücü vermemek.

Amerikan Cumhuriyetlerindeki En Büyük Tehlike Çoğunluğun Mutlak İktidarından Kaynaklanır

Demokratik cumhuriyetler güçsüz oldukları için değil, güçlerini yanlış kullandıkları için yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya kalır – Amerikan cumhuriyetlerindeki hükümetler Avrupa monarşilerindeki hükümetlere kıyasla daha merkeziyetçi ve daha güçlüdür –

Bunun yarattığı tehlikeler – Madison ve Jefferson'ın bu konudaki düşünceleri.

Hükümetler genellikle güçsüzlük ya da zorbalık yüzünden yıkılır. Birinci durumda iktidar ellerinden kaçar; ikinci durumda ise iktidar bizzat ellerinden alınır.

Birçok insan, demokratik Devletlerin kaosa sürüklendiğini gördüklerinde, bu Devletlerdeki hükümetlerin doğal olarak zayıf ve güçsüz olduğunu düşünmüştür. Gerçek şu ki, partiler arasındaki savaş bir kez başladığında, hükümet toplum üzerindeki etkisini yitirir. Ancak demokratik bir iktidarın doğası itibariyle güçten ve olanaklardan yoksun olduğunu düşünmüyorum; bunun aksine, demokratik bir iktidarı yok oluşa sürükleyen şeyin eldeki güçlerin suiistimal edilmesi ve kaynakların yanlış kullanılması olduğuna inanıyorum. Hemen her zaman kaosu yaratan şey demokratik iktidarın zorbalığı veya beceriksizliğidir, güçsüzlüğü değil.

İstikrarı güç ile, büyüklüğü ayakta kalınan süre ile karıştırmamak gerekir. Demokratik cumhuriyetlerde toplumu yöneten[5] iktidar sabit değildir, zira çoğu zaman sahipleri ve hedefleri değişir. Ama ulaştığı her yerde neredeyse karşı konulmaz bir güce sahiptir.

Amerikan cumhuriyetlerindeki hükümetler Avrupa'daki mutlak monarşi yönetimleri kadar merkezîleşmiştir ve onlardan daha güçlü gibi görünmektedir. Dolayısıyla bu hükümetlerin güçsüzlük nedeniyle yıkılabileceğini kesinlikle düşünmüyorum.[6]

---

[5] İktidar bir meclis halinde merkezîleşebilir, bu durumda güçlüdür, ama istikrarlı değildir; öte yandan iktidar tek bir kişinin elinde de merkezîleşebilir, bu durumda o kadar güçlü olmaz, ama daha istikrarlı olur.

[6] Burada, bu bölümün geri kalanında olduğu gibi, federal hükümetten değil, çoğunluğun zorbaca bir biçimde yönettiği eyalet hükümetlerinden bahsettiğimi okurlara hatırlatmama gerek yoktur sanırım.

Amerika'da bir gün özgürlükler son bulursa, bunun nedenini azınlıkları umutsuzluğa sürükleyen ve onları maddi güçlere başvurmaya zorlayan çoğunluğun mutlak gücünde aramak gerekir. İşte o zaman kaosu görürüz; ama bu kaos despotizmin bir sonucu olarak yaşanacaktır.

Başkan James Madison aynı düşünceleri dile getirmiştir (bkz. *Federalist*, no: 51):

"Bir cumhuriyet yönetimi için önemli olan yalnızca toplumu yöneticilerin baskılarına karşı savunmak değil, aynı zamanda toplumun bir kesimini diğer kesimin yapacağı adaletsizliklere karşı güvenceye almaktır. Adalet her hükümetin ulaşması gereken asıl hedeftir; insanların biraraya gelmelerindeki amaç budur. Toplumlar bu hedefe ulaşmak için çaba sarf etmiştir ve daima çaba sarf etmeye devam edecektir, ta ki o hedefe ulaşana ya da özgürlüklerini kaybedene kadar.

Bir toplumdaki en güçlü parti bütün güçleri kolayca elinde toplayacak ve zayıf olanları baskı altına alacak bir noktaya geldiği zaman, böyle bir toplumda kaosun hüküm süreceğini söyleyebiliriz; tıpkı zayıf bireylerin güçlülerin şiddetine karşı hiçbir güvenceye sahip olmadığı doğal yaşamdaki gibi. Benzer şekilde, doğal hayatta olduğu gibi, belirsiz ve geçici yaşam koşullarının yarattığı olumsuzluklar güçlüleri kendileriyle birlikte zayıfları da koruyacak bir hükümetin emrine girmeye zorlar. Aynı nedenlerden dolayı, kaos içindeki bir ülkede bütün güçlü partiler istisnasız herkesi, hem güçlüleri hem zayıfları eşit şekilde koruyacak bir hükümetin kurulmasını istemeye başlarlar. Eğer Rhode-Island eyaleti Konfederasyon'dan ayrılsaydı, dar sınırlar içinde faaliyet gösteren bir halk hükümetiyle baş başa kalsaydı, o zaman çoğunluğun zorbalığının yurttaşların haklarını tehlikeye atacağından ve bu yüzden sonunda tümüyle halktan bağımsız bir gücün talep edileceğinden kimsenin şüphesi olmazdı. Bu duruma neden olanlar bile o gücü yardıma çağırmak için koşarlardı."

Jefferson ise şunları söylemiştir: "Bizim hükümetimiz içerisinde, taşıdığım kaygıların tek ve en önemli nedeni yürütme erki değildir. Yasama erkinin mutlak gücünün yarattığı zorbalık bugün olduğu gibi bundan sonraki yıllarda da en büyük tehlike olarak kalacaktır. Daha sonraki dönemlerde ise yürütme erkinin zorbalığı kendini gösterecektir."[7]

Bu konuda Jefferson'dan alıntı yapmayı tüm diğerlerine tercih ediyorum; çünkü bana göre Jefferson demokrasinin en büyük savunucusudur.

[7] Jefferson'dan Madison'a mektup, 15 Mart 1789.

Sekizinci Bölüm

BİRLEŞİK DEVLETLER'DE ÇOĞUNLUĞUN ZORBALIĞINI HAFİFLETEN ETKENLER

İdari Merkezileşmenin Yokluğu

Ulusal çoğunluğun her şeyi yapma gibi bir düşüncesi yoktur – Çoğunluk kendi iradesini hayata geçirebilmek için komün ve ilçelerdeki yöneticilerin yardımını almak zorundadır.

Önceki bölümlerde iki tür merkezîleşmeden bahsettim; birincisini hükümet merkezîleşmesi, ikincisini idari merkezîleşme olarak tanımladım.

Birincisi yalnızca Amerika'da mevcuttur; ikincisi ise Amerika'da neredeyse hiç bilinmemektedir.

Amerikan toplumlarını yöneten iktidarın hizmetinde bu iki yönetim biçimi olsaydı; her şeye komuta etme yetkisine her şeyi kendi başına yürütme yetkisini ve becerisini ekleseydi; hükümetin genel ilkelerini saptadıktan sonra uygulamaya yönelik ayrıntılarla ilgilenseydi; ülkenin temel çıkarlarını belirledikten

sonra bireysel çıkarların ayrıntılarına kadar inebilseydi kısa bir süre sonra özgürlük yeni dünyayı terk etmiş olurdu.

Ancak Birleşik Devletler'de, çoğu zaman bir despotun arzularına ve dürtülerine sahip olan çoğunluk, her şeye rağmen bir despotun ihtiyaç duyduğu en etkili araçlardan yoksundur.

Bütün Amerikan cumhuriyetlerinde merkezî hükümetin etki alanı birkaç şeyle sınırlıdır ki, bu şeylerin önemi onu kendine çekmektedir. Hükümet toplumsal hayattaki ikincil meseleleri düzene sokmakla ilgilenmez. Böyle bir isteği olduğunu gösteren herhangi bir işaret de yoktur. Giderek mutlak bir güce sahip olan çoğunluk merkezî iktidarın yetkilerini hiçbir şekilde arttırmamıştır; onu yalnızca kendi alanında tam güçlü kılmıştır. Bu nedenle, zorbalık belli bir noktada çok yoğun olabilir ama her yere ulaşması söz konusu değildir.

Ulusal çoğunluk çok güçlü tutkulara sahip olsa da, kendi amaçları noktasında çok kararlı ve ateşli bir tutum sergilese de, bütün yurttaşların aynı şekilde, her zaman ve her yerde kendi isteklerine boyun eğmesini sağlayamaz. Çoğunluğu temsil eden merkezî hükümet bir şeyi emrettiği zaman, bu emrin hayata geçirilmesi için çoğu zaman hiçbir surette kendisine bağlı olmayan unsurlara başvurmak zorundadır ki, bunların her hareketini yönetme kabiliyetinden uzaktır. Belediye kurumları ve ilçe yönetimleri, ulusal çoğunluğun iradesini geciktiren ya da kırılmaya uğratan gizli birer engel gibidir. Yapılan yasalar baskıcı olsa bile, yasaların uygulanma biçimi özgürlük için bir koruma sağlar; ayrıca çoğunluk ayrıntılarla ve –tabiri caizse– idari zorbalığın çocukça işleriyle ilgilenme imkânına sahip değildir. Hattâ böyle bir şey yapmak aklına bile gelmez, çünkü kendi iktidarına dair bütünlüklü bir bilince sahip değildir. Henüz yalnızca doğal güçlerinden haberdardır ve becerikli bir elin bu güçlerin sınırını nereye kadar genişletebileceğini bilmez.

Bu konu üzerinde düşünmeye değer. Tek kişilik bir iktidarın idari merkezîleşmeyi sağlayıp bunu yasalara ve alışkanlıklara naklettiği bir ülkede Amerika'daki gibi demokratik bir cumhu-

riyet kurulursa, çekinmeden söyleyebilirim ki, böyle bir cumhuriyette despotizm Avrupa'daki hiçbir mutlak monarşide olmadığı kadar katı olurdu. Bununla karşılaştırılabilecek bir şey bulabilmek için Asya'ya gitmek gerekirdi.

Birleşik Devletler'de Hukuk Düşüncesi ve Bunun Demokrasi için Yarattığı Dengeleyici Etki

Hukukçu anlayışın doğal saiklerinin neler olduğunu bılmek önemlidir – Yeni doğan bir toplumda hukukçuların önemli bir rol oynaması beklenir – Hukukçuların yaptığı çalışmaların niteliği onların düşüncelerine aristokratik bir boyut kazandırır – Bu düşüncelerin gelişmesine engel olabilecek rastlantısal nedenler – Aristokrasinin hukukçulara nüfuz etmesi kolaydır – Bir despotun hukukçulardan elde edebileceği kazanımlar – Hukukçular demokrasinin doğal öğeleriyle birleşebilme özelliğine sahip yegâne aristokratik öğedir – İngiliz ve Amerikalı hukukçulara aristokratik bir nitelik kazandırabilen özel nedenler – Amerikan aristokrasisi avukat sıralarında ve yargıç koltuklarında kendine yer bulur – Hukukçuların Amerikan toplumu üzerindeki etkileri – Hukukçuların düşüncesi yasama erkine ve idari erke nüfuz eder; yargıçlara özgü bazı eğilimleri topluma aktarır.

Amerika'yı ziyaret edip oradaki yasaları incelediğinizde, Amerikalıların hukukçulara verdikleri yetkinin ve hükümet düzeyinde hukukçulara kazandırdıkları etkileme gücünün demokrasideki sapmalara karşı en büyük engel olduğunu görürsünüz. Bunun genel bir nedene bağlı olduğunu düşünüyorum; bu nedeni araştırmak yararlı olacaktır, zira başka yerlerde de kendini gösterebilir.

Avrupa'da beş yüz yıl boyunca hukukçular siyasal toplumdaki bütün hareketlerde yer almışlardır. Kimi zaman siyasal güçler için birer araç vazifesi görmüş, kimi zaman siyasal güçleri kendileri için birer araç olarak kullanmışlardır. Ortaçağ'da hukukçular kralların hâkimiyet alanını genişletme çabalarına

olağanüstü katkılar sunmuşlardır; ancak o zamandan beri, bu kez söz konusu hâkimiyeti sınırlandırmak için büyük çabalar sarf etmişlerdir. İngiltere'de hukukçuların aristokrasiye içtenlikle bağlandığı görülmüştür; Fransa'da ise kendilerini aristokrasinin en tehlikeli düşmanları olarak göstermişlerdir. O halde, hukukçular sadece ani ve geçici eğilimlere mi uyuyorlar? Ya da koşullara göre, doğal olarak içlerinde yatan ve her zaman kendini yeniden üreten dürtülere mi boyun eğiyorlar? Bu noktayı aydınlatmak isterim; belki de hukukçuların yeni oluşmakta olan bir siyasal toplumda birincil bir rol oynamaları gerekmiştir.

Yasalar üzerine özel araştırmalar yapan insanlar sıradan alışkanlıklara yönelik çalışmalar yaparken düzen ve biçim duygusundan hoşlanmış, düşüncelerin düzenli olarak birbirini izlemesine içgüdüsel bir yakınlık duymuştur; bu tür şeyler doğal olarak onları devrimci düşünceye ve demokrasinin kendiliğinden eğilimlerine karşı çıkmaya itmiştir.

Hukukçuların yasaları incelerken edindikleri özel bilgiler toplum içinde onlara özel bir konum kazandırır; farklı bilinç düzeyleri arasında bir tür ayrıcalıklı sınıf oluştururlar. Mesleklerini icra ederken her zaman bu üstünlük düşüncesine ulaşırlar; herkes tarafından bilinmeyen zorunlu bir bilimin ustalarıdırlar; yurttaşlar arasında hakem görevi görürler ve insanların bilinçsiz arzularını belli bir hedefe yönlendirme girişimleri onları halkın yargılarını küçümsemeye iter. Hukukçuların doğal olarak *bir bütün* oluşturduklarını da buna ekleyelim. Bu demek değildir ki hukukçular birbirleriyle iyi anlaşır ve hep birlikte aynı hedefe yönelir; fakat ortak çalışmalar yapmaları ve ortak yöntemler kullanmaları onların düşüncelerini birbirine bağlar ve ortak çıkarlar da onların iradelerini birleştirir.

O halde, hukukçuların ruhlarının derinliklerinde aristokrasiye özgü beğenilerin ve alışkanlıkların gizlendiğini görüyoruz. Tıpkı aristokraside olduğu gibi, hukukçular da düzene dair içgüdüsel bir eğilim beslemekte ve birtakım formlara yönelik doğal bir sevgi duymaktadır; aristokrasi gibi, hukukçular da

kitlelerin davranışlarından hazzetmemekte ve gizliden gizliye halkın yönetimini küçümsemektedir.

Hukukçuların bu doğal eğilimlerinin onları karşı konulmaz bir biçimde birleştirecek kadar güçlü olduklarını söylemiyorum. Bütün insanlarda olduğu gibi, hukukçularda da özel çıkarlar ve özellikle de anlık çıkarlar hâkimdir.

Hukukçuların siyasal yaşamda özel yaşamdakine benzer bir konuma sahip olmadığı bir toplum düşünelim; bu şekilde düzenlenmiş bir toplumda, hukukçuların çok aktif birer devrimci unsur olacağına şüphe yoktur. Fakat onları değişime ya da yıkmaya yönelten nedenlerin onlardaki kalıcı bir tutumdan mı yoksa bir rastlantıdan mı kaynaklandığını incelemek gerekir. Hukukçuların 1789 yılında Fransız monarşisinin devrilmesinde önemli bir rol oynadığı doğrudur. Ancak bu hukukçuların yasaları bildikleri için mi, yoksa yasaların yapılmasında etkisiz kaldıkları için mi böyle davrandığını bilmek gerekir.

Beş yüz yıl boyunca İngiliz aristokrasisi halkın tepesine yerleşmiş ve onun adına konuşmuştur; bugün tahtı desteklemekte ve kraliyet otoritesinin en büyük savunucusu olmaktadır. Bununla birlikte aristokrasi kendine özgü eğilimlere ve dürtülere sahiptir.

Bir bütünün parçalarını bütünün kendisi olarak görmekten kaçınmak gerekir.

Biçimi ne olursa olsun, bütün özgür yönetimlerde, bütün tarafların ilk kademesinde hukukçularla karşılaşırız. Bu durum aristokrasi için de geçerlidir. Dünyayı çalkalayan demokratik hareketlerin neredeyse hepsi soylular tarafından yönetilmiştir.

İmtiyazlı kişilerden oluşan bir grup izlediği bütün amaçlar için asla yeterli olmayacaktır; bu grubun içinde icraatlardan ziyade yetenekler ve hırslar hâkim olsa da, grubun imtiyazlarından yararlanarak yeterince hızlı büyüyemedikleri için bu imtiyazlara saldırarak hedeflerine ulaşmaya çalışan birçok insanla karşılaşırız.

Bütün hukukçuların ya da hukukçuların büyük bir bölümünün kendilerini düzenin dostu ve değişimin düşmanı olarak gösterecekleri bir dönemin olabileceğini asla iddia etmiyorum. Hukukçuların doğal olarak kendilerine ait olan yüksek bir konuma tartışmasız bir şekilde sahip olduğu bir toplumda, bu hukukçuların ileri düzeyde muhafazakâr bir zihniyette olacağını ve kendilerini demokrasi karşıtı olarak göstereceklerini söylüyorum.

Aristokrasi hukukçuları dışladığı zaman onları kendisi için tehlikeli bir düşman olarak görecektir: zenginlik ve güç açısından aristokrasinden daha zayıf ama icraat olarak ondan bağımsız olan ve bilinç düzeyi bakımından kendisini aristokrasiyle eşit gören bir düşman.

Ancak soylular bazı imtiyazlarını hukukçularla paylaşmak istedikleri zaman, bu iki sınıf çok rahat bir şekilde birleşmiş ve deyim yerindeyse kendilerini aynı ailenin fertleri olarak görmüştür.

Bunun da ötesinde, bir kralın hukukçuları kendi iktidarı için çok yararlı birer enstrümana dönüştürmesinin çok kolay olacağını düşünüyorum.

Hukukçular ile yürütme erki arasındaki doğal yakınlık onlar ile halk arasındaki yakınlıktan daha fazladır; hukukçular çoğu zaman yürütme erkini etkisizleştirmeye çalıştıkları halde. Aynı şekilde, soylular ile krallar arasındaki doğal yakınlık soylular ile halk arasındaki yakınlıktan daha fazladır; buna karşın, toplumdaki üst sınıfların çoğu zaman kraliyet gücüne karşı savaşmak için diğer sınıflarla birleştikleri görülmüştür.

Hukukçuların en sevdiği şey yaşamdaki düzendir ve düzenin en büyük teminatı da otoritedir. Ayrıca unutmamak gerekir ki hukukçular özgürlüğe değer verseler de, genellikle yasaları yani meşruiyeti özgürlükten üstün görürler; tiranlıktan çok keyfîlikten korkarlar ve yasa koyucular insanları bağımsızlıktan yoksun bırakmaya çalıştığında, hukukçular bundan neredeyse memnuniyet duyarlar.

Güçlü bir demokrasi rüzgârıyla karşılaştığında devletin yargı erkini etkisizleştirmeye ve hukukçuların siyasi etkisini azaltmaya çalışan bir hükümdarın büyük bir yanlış yapacağını düşünüyorum. Böyle bir şey yaptığında, otoritenin tözünü elinden kaçıracak ve kendisine otoritenin gölgesinden başka bir şey kalmayacaktır. Bunun yerine, hukukçuları hükümete dâhil etmesinin kendisi için daha avantajlı olacağına şüphe yoktur. Şiddet görünümü sergileyen despotizmi hukukçulara bıraktıktan sonra, belki de adalet ve hukuk görünümü altında onu yeniden elde edecektir.

Demokrasi yönetimi hukukçuların siyasi gücü açısından elverişlidir. Zenginler, soylular ve hükümdar hükümetin dışında tutulduğunda, hukukçular deyim yerindeyse tam yetkili olarak hükümetteki yerlerini alırlar, çünkü bu durumda hukukçular halkın kendi dışında seçebileceği yegâne bilinçli ve yetenekli insanlar olacaktır.

Hukukçular bir yandan kendi eğilimleri nedeniyle doğal olarak aristokrasiye ve kraliyete yönelirken, diğer yandan kendi çıkarları nedeniyle de halka yönelirler. Bu açıdan, hukukçular demokratik hükümetin eğilimlerini paylaşmamakla ve onun zayıflıklarını tekrarlamamakla birlikte ondan memnundurlar; bu ikili neden onları demokrasi sayesinde ama demokrasinin ötesinde güçlü kılar.

Demokrasilerde halk hukukçularla kavga etmeye yanaşmaz, çünkü hukukçuların çıkarının halkın çıkarına hizmet etmekte yattığını bilir; onlarla yüz yüze geldiğinde sükûnetini korur, çünkü onlara art niyetli yaklaşmaz. Aslında hukukçular demokratik hükümeti yıkmayı asla istemezler, ama onu kendi eğilimleri doğrultusunda ve kendi yöntemleriyle yönetmeye çalışmaktan da vazgeçmezler. Hukukçular çıkış noktası ve çıkarları itibariyle halkın bir parçasıdır; eğilimleri, beğenileri ve alışkanlıkları itibariyle de aristokrasinin bir parçasıdır. Halk ile aristokrasi arasındaki doğal bağıntı gibidir; onları birbirine bağlayan halka gibidir.

Hukukçular demokrasinin doğal bileşenlerine zahmetsizce nüfuz edebilen, etkili ve kalıcı bir biçimde onlarla birleşebilen yegâne aristokratik unsurdur. Hukukçuların zihniyetine içkin olan kusurların neler olduğunu biliyorum; hukukçu zihniyetiyle demokratik zihniyetin bileşimi olmadan demokrasinin uzun süre boyunca toplumu yönetebileceği konusunda şüpheliyim; ayrıca günümüzde, hukukçuların siyasal ve toplumsal meselelerdeki etkisi toplumun iktidarıyla orantılı olarak artmasaydı, herhangi bir cumhuriyet yönetiminin uzun süre varlığını koruyabileceğini sanmıyorum.

Hukukçuların zihin yapısında karşılaştığım bu aristokratik nitelik Birleşik Devletler'de ve İngiltere'de diğer ülkelere kıyasla daha belirgindir. Bunun tek nedeni İngiliz ve Amerikalı hukukçularının yasalar üzerine yaptığı çalışmalar değildir; bu aynı zamanda yasamanın doğasından ve yasaları yorumlayan kişilerin bu iki ülkede sahip oldukları konumdan kaynaklanmaktadır.

İngilizler ve Amerikalılar eskilerin yasama anlayışını muhafaza etmişlerdir; yani hukukla ilgili düşüncelerini ve kararlarını eskilerin yasamaya dair düşüncelerinden ve kararlarından almaya devam etmektedirler.

Bir İngiliz veya Amerikan hukukçusunun eski olana duyduğu saygı ve yakınlık, yasal ve düzenli şeylere karşı duyulan arzuyla birleşir her zaman. Bu durumun hukukçuların düşünce yapısı ve dolayısıyla toplumun gidişatı üzerinde yarattığı başka etkiler de vardır.

Bir İngiliz ya da Amerikan hukukçusu halihazırda yapılmış olanı araştırır; bir Fransız hukukçusu ise yapılmak istenen şeyin ne olduğunu bulmaya çalışır; biri kararlara bakar, diğeri nedenlere odaklanır.

Bir İngiliz ya da Amerikan hukukçusunu dinlediğinizde, sık sık başkalarının düşüncelerinden söz ettiğini ve kendi düşüncelerinden çok az bahsettiğini duymak sizi şaşırtır; oysa ki Fransızlarda durum tam tersidir.

Bir Fransız avukat en basit davaya bile kendisine özgü bir düşünce sistemiyle bakar ve mahkemenin istenen yaptırımları aşağıya çekmesini sağlamak için hukukun en temel ilkelerine kadar her şeyi tartışır.

İngiliz ve Amerikalı hukukçuların eskilerin fikirlerine başvurarak kendi düşüncelerinden feragat etmesi, kendi fikirlerini dar ve teslimiyetçi bir çizgide tutması onları çekingenliğe ve korkaklığa alıştırır ve Fransa'daki hukukçulara kıyasla daha tutucu eğilimlere sevk eder.

Bizdeki yazılı yasaların anlaşılması genellikle zordur, ama herkes bu yasaları okuyabilir; buna karşın, eskilerin zihniyetine dayanan yasalar sıradan insanlar için tamamen anlaşılmazdır ve bunlara ulaşmaları çok zordur.

İngiltere ve Amerika'da hukukçulara duyulan ihtiyaç ve onların bilgeliğine atfedilen yüksek değer hukukçuları giderek halktan uzaklaştırır ve sonunda onları ayrı bir sınıf haline getirir. Fransız hukukçusu bir bilim insanından başka bir şey değildir; fakat Amerikan ya da İngiliz hukukçuları deyim yerindeyse Mısır rahiplerine benzer; tıpkı onlar gibi gizli bir bilimin yegâne icracısıdırlar.

İngiltere veya Amerika'da hukukçuların sahip oldukları konum onların düşünceleri ve alışkanlıkları üzerinde büyük bir etki yaratır. Kendisiyle doğal bir benzerlik taşıyan her şeyi kendi bünyesinde toplamaya özen gösteren İngiliz aristokrasisi hukukçulara büyük bir değer ve güç vermiştir. İngiliz toplumunda hukukçular en yüksek mevkide değildir, ama bulundukları konumdan memnundurlar. İngiliz aristokrasisinin küçük bir kardeşi gibidirler ve ağabeylerinin tüm imtiyazlarını paylaşmasalar bile onları sevip sayarlar. Dolayısıyla İngiliz hukukçular, içinde yaşadıkları topluluğun aristokratik düşüncelerini ve değerlerini kendi mesleklerinden doğan aristokratik menfaatlere eklerler.

Bu bağlamda, betimlemeye çalıştığım hukukçu tipini en belirgin şekilde özellikle İngiltere'de görürüz. İngiliz hukukçusunun yasalara saygı göstermesinin nedeni yasaların iyi olmasın-

dan ziyade eski olmasıdır; eğer zamanın topluma dayattığı değişimlere uyarlamak üzere yasaları bir şekilde değiştirmek durumunda kalırsa, çok özenli davranır ve her şeyi ince eleyip sık dokur; böylece atalarının eserine yeni bir şey eklerken sadece onların düşüncelerini geliştirdiğinden ve çalışmalarını tamamladığından emin olur. Yenilikçi biri olduğunu kabul etmesini beklemeyin sakın; böyle büyük bir suç işlediğini kabul etmeden önce en saçma şeyleri söylemekten çekinmeyecektir. Aslında yansızmış gibi görünen, yalnızca lafza önem veren, hukukun dışına çıkmaktansa akıldan ve insanlıktan çıkmaya razı olan bu hukuk anlayışı İngiltere'de ortaya çıkmıştır.

İngiliz hukuku yaşlı bir ağaca benzer; hukukçular bu ağacın üzerinde alabildiğine ayrıksı filizler vermiştir ve farklı meyveler sunmakla birlikte en azından yapraklarını kendilerini taşıyan kutsal gövdeyle bütünleştirmeyi ummuşlardır.

Amerika'da soylular ya da bilgece sözler söyleyen kişiler yoktur ve halk zenginlere hiç güvenmez. Bu durumda, hukukçular en yüksek siyasal sınıfı ve toplumun en bilgili kesimini oluşturur. Bu nedenle yenilikçi olmak onlara çok şey kaybettirir ve bu da hukukçuların düzene duydukları doğal sevgiye muhafazakâr bir nitelik kazandırır.

Amerikan aristokrasisini nereye konumlandırdığımı sorarsanız, kesinlikle zenginlerin arasında yer almadığını söylerim hiç tereddütsüz; çünkü onu zenginlerle biraraya getirecek hiçbir ortak bağ yoktur. Amerikan aristokrasisi avukat sıralarında ve yargıçların makamında oturur.

Birleşik Devletler'de olup bitenler üzerine düşündükçe, bu ülkedeki hukukçuların demokrasi için en güçlü ve hattâ yegâne dengeleyici unsur olduğunu kabul ederiz.

Hukuk anlayışının, yüksek nitelikleri ve aynı zamanda eksiklikleri itibariyle, halk yönetimine içkin kusurları gidermek açısından ne kadar avantajlı olduğunu Birleşik Devletler'de açıkça görürüz.

Amerikan halkı arzuları ve hırslarıyla sarhoşa döndüğünde ya da kendi fikirlerine kapılıp gittiğinde hukukçular, neredeyse görünmez bir müdahaleyle onu yavaşlatır ve durdurur. Kendi aristokrat eğilimlerini âdeta gizlice halkın demokratik dürtülerinin karşısına çıkarırlar; halkın yenilik arzusuna eskiye dair abartılı bağlılıklarıyla direnirler; halkın sınırsız hedeflerine kendi dar perspektifleriyle karşı koyarlar; halkın kurallara yönelik küçümseyici tavrına kendilerindeki düzen aşkıyla cevap verirler; halkın atılgan tutumuna karşı, yavaş hareket etmeyi salık verirler.

Mahkemeler hukukçuların demokrasi üzerinde etkili olmak için yararlandıkları en somut kurumlardır.

Bir yargıç, yasalardan aldığı düzen ve kural duygusundan bağımsız olarak, azledilemez görevlere sahip olmasına dayanarak bundan bir istikrar ve değişmezlik aşkı çıkaran hukukçudur. Hukuk bilgisi ona halihazırda diğer insanların arasında yüksek bir konum kazandırmıştır; siyasal gücü ise onu bambaşka bir konuma taşır ve ona imtiyazlı sınıflara özgü dürtüler aşılar.

Anayasaya aykırı yasaları ilân etme yetkisine sahip Amerikalı yargıçlar devamlı olarak siyasal meselelere dâhil olurlar.[1] Yargıçlar halkı yasa yapmaya zorlayamazlar; ama en azından halkı kendi yasalarına sadık kalmaya ve kendisiyle uyumlu olmaya zorlayabilirler.

Birleşik Devletler'de halkta yargının gücünü azaltmaya iten gizli bir eğilim olduğunu biliyorum; eyalet anayasalarının çoğunda, iki ayrı meclisin talebiyle hükümet yargıçları görevden alabilir. Bazı anayasalar mahkeme üyelerinin seçimle belirlenmesini emreder ve onları sık sık tekrarlanan seçimlere tâbi tutar. Şöyle bir öngörüde bulunabileceğimi düşünüyorum: Bu tür yenilikler er ya da geç kötü sonuçlar doğuracaktır ve yargıçların bağımsızlığının bu şekilde sınırlandırılmasıyla yalnızca yargı

[1] Önceki bölümlerde yargı erki hakkında söylediklerime bakınız.

erkine değil, aynı zamanda demokratik cumhuriyete de zarar verildiği bir gün fark edilecektir.

Ayrıca Birleşik Devletler'de hukuk anlayışının sadece mahkemelerle sınırlı olduğunu düşünmek yanlıştır; bunun çok daha ötesine uzanır.

Hukukçular halkın güvenebileceği yegâne aydın sınıfını oluşturduğundan, doğal olarak kamusal görevlerin büyük bir bölümünü icra etmeleri beklenir. Yasama organında hukukçular vardır ve aynı zamanda idari birimlerin başındadırlar; dolayısıyla yasaların oluşumu ve uygulanması üzerinde büyük bir etkileri vardır. Bununla birlikte hukukçular kendilerine yön veren kamuoyu eğilimlerine uymak durumundadırlar; fakat özgür olmaları halinde neler yapabileceklerinin işaretlerini bulmak zor değildir. Siyasal hukuk alanında büyük yenilikler getiren Amerikalılar medeni hukuk yasalarında çok az değişiklik yapmış ve bunda çok zorlanmışlardır; üstelik bu yasaların birçoğu onların toplumsal durumuyla hiç uyuşmamaktadır. Bunun nedeni, medeni hukuk konusunda çoğunluğun daima hukukçulara başvurmak zorunda kalmasıdır; keyfî iradeleriyle baş başa bırakılan Amerikalı hukukçular bu alanda yenilik yapmaktan çok uzaktırlar.

Birleşik Devletler'de sabit düşüncelere ve yargıçların kurulu düzeni savunan tutumlarına karşı yükselen eleştirileri duymak bir Fransız için oldukça şaşırtıcıdır.

Hukukçu zihniyetin etkisi yukarıda belirttiğim sınırların çok daha ötesine uzanır.

Birleşik Devletler'de hemen hemen bütün siyasal sorunlar er ya da geç yargısal bir sorun haline gelir. Bu nedenle, partiler gündelik tartışmalarında düşüncelerini ve kullandıkları dili yargı sisteminden ödünç almak zorunda kalırlar. Halkın önünde olan insanların çoğu halihazırda ya da vaktiyle hukukçu olduğundan, sorunları ele alırken kendilerine ait düşüncelere ve yöntemlere başvururlar. Jüri bu noktada her şeyi herkesin malumu haline getirir. Böylelikle yargının dili bir bakıma halkın

dili olmaya başlar; okullarda ve mahkemelerde biçimlenen hukukçu mantık böylece yavaş yavaş bu alanların dışına çıkar; deyim yerindeyse bütün topluma nüfuz eder, en alt kademelere kadar iner ve sonunda bütün halk hukukçuların alışkanlıklarını ve eğilimlerini edinmeye başlar.

Birleşik Devletler'de hukukçular pek korkulmayan, varlığı zorlukla fark edilen, kendine ait bir yüzü olmayan, zamanın gereklerine esnek bir şekilde uyum sağlayan ve direnç göstermeden kendini toplumsal devinimlere bırakan bir güçtür; buna karşın, bu güç bütün toplumu kapsar, toplumu oluşturan bütün sınıflara nüfuz eder, toplumu gizlice işler, hiç hissettirmeden sürekli etkiler ve sonunda kendi isteklerine göre biçimlendirir.

Birleşik Devletler'de Siyasal Bir Kurum Olarak Görülen Jüri

Halk egemenliğinin bir biçimi olan jüri, bu egemenliği yaratan diğer yasalarla bağıntılı olmalıdır – Birleşik Devletler'de jürinin oluşum biçimi – Jürinin ulusal karakter üzerinde yarattığı etkiler – Jürinin halka verdiği eğitim – Jüri yargıçları etkili kılmaya ve hukukçu zihniyeti yaymaya çalışır.

Ele aldığım konu beni doğal olarak Birleşik Devletler'deki adalet anlayışından bahsetmeye ittiğinden, jüriden söz etmeden bu konuyu kapatmayacağım.

Jüride iki şeyi birbirinden ayırmak gerekir: Adli bir kurum ve siyasal bir kurum.

Jürinin, özellikle de medeni konularda iyi bir yargı yönetimine ne derece hizmet ettiğini sorarsanız, bu noktada jürinin yararının tartışmalı olabileceğini söylemek isterim.

Jürilik kurumu sadece basit sorunların mahkemelere taşındığı az gelişmiş bir toplumda doğmuştur. Bu kurumu ileri düzeyde uygarlaşmış bir toplumun ihtiyaçlarına uyarlamak, özel-

likle insanlar arasındaki ilişkiler arttığında ve bilinçli bir nitelik kazandığında, kolay bir iş değildir.[2]

Buradaki temel amacım jürinin siyasal yönünü ele almaktır; başka bir alana girersem yolumdan sapabilirim. Yargısal bir araç olarak görülen jüriye gelince, bu konuda sadece iki şey söylemekle yetineceğim. İngilizler jürilik kurumunu hayata geçirdikleri zaman yarı barbar bir toplumdu; o zamandan beri dünyadaki en aydın uluslardan biri haline gelmişlerdir ve jürilik kurumuna olan bağlılıkları aydınlanma düzeyleriyle birlikte artmıştır. Kendi topraklarından çıkmış ve bütün dünyaya yayılmışlardır; bazıları sömürgeler kurarken, bazıları da bağımsız Devletler meydana getirmiştir; bir bütün olarak İngiliz ulusu krallığın varlığını korumuştur; göçmenlerin birçoğu güçlü cumhuriyet yönetimleri kurmuştur; fakat İngilizler gittikleri her yerde jürilik kurumuna büyük önem vermişlerdir.[3] Her yerde bu ku-

---

[2] Jüriyi bir yargı kurumu olarak görmek, Birleşik Devletler'de yarattığı sonuçları değerlendirmek ve Amerikalıların ne şekilde bundan faydalandıklarını araştırmak yararlı ve ilgi çekici olacaktır. Sadece bu konu üzerinde büyük bir kitap yazmak, Fransa için ilgi çekici bir kitap konusu çıkarmak mümkündür. Bunu incelerken, sözgelimi Amerika' daki jüriyle ilgili kurumların hangi kısımlarının Fransa'da uygulanabileceğini ve bunun nasıl bir kademeyle yapılabileceğini araştırabiliriz. Bu konuda bizi en çok aydınlatacak olan Amerikan eyaleti Louisiana'dır. Louisiana eyaletinde Fransızlar ve İngilizlerden oluşan bir halk yaşamaktadır. İki farklı yasama anlayışı burada kendini iki ayrı halk gibi göstermekte ve kademeli olarak birbiriyle birleşmektedir. Bu konu için başvurabileceğimiz en yararlı eserler, Louisiana yasalarına ait bir derleme (*Louisiana Yasaları Dergisi*) ve iki dilde yazılmış medeni hukuk yönetmeliğidir (*Medeni Hukukun Kaideleri Üzerine*; 1830 yılında New Orleans'ta Buisson tarafından yayımlanmıştır). Bu eser çok özel bir avantaja sahiptir; İngiliz hukuk terimlerine dair kesin ve özgün bir açıklama sunmaktadır. Hukuk dili bütün toplumlarda kendine özgü bir dildir; İngilizlerde ise hepsinden çok daha özgündür.

[3] Bütün İngiliz ve Amerikan hukukçular bu konuda hemfikirdir. Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi'nde yargıç olan Stroy, *Federal*

rumu hayata geçirmiş ya da yeniden kurmak için hevesle çalışmıştır. Uzun yüzyıllar boyunca büyük bir toplumun desteğini alan; bütün uygarlık aşamalarında, bütün coğrafyalarda ve bütün yönetim biçimleri altında kararlılıkla hayata geçirilen bir yargı kurumunun adalet düşüncesine karşıt olması beklenemez.[4]

Bu konuyu geçelim. Jüriyi sadece bir yargı kurumu olarak ele almak düşüncemizi fazlasıyla sınırlandırmak demektir; zira mahkemelerdeki davaların kaderi üzerinde büyük bir etkisi olsa bile, toplumun kaderi üzerinde çok daha büyük etkiler yarat-

---

Anayasa Üzerine adlı eserinde, bir kez daha, jürilik kurumunun medeni konulardaki yetkinliğinden bahsetmektedir. "*The inestimable privilege of a trial by Jury in civil cases, a privilege scarcerly inferior to that in criminal cases, which is counted by all persons to be essential to political and civil liberty,*" Story, kit: III, böl. XXXVIII.

[4] Bir yargı kurumu olarak jürinin ne gibi bir yararı olduğunu görmek istersek, birçok argüman sunabiliriz. Sözgelimi: Davalarda jüri üyelerini devreye soktuğunuz ölçüde, herhangi bir sorun yaratmaksızın yargıçların sayısını azaltabilirsiniz; bu büyük bir avantaj sunar. Yargıçların sayısı çok olduğunda, bugün yarın ölen her bir yargıçla birlikte yargı hiyerarşisinde bir boşluk oluşur ve yeni gelenler için yeni yerler açılır. Yargıçların tutkulu eğilimleri vardır ve bu da onları doğal olarak çoğunluğa ya da boş sandalyelere yeni isimleri atayan kişiye bağımlı hale getirir; bu yüzden yargıçlar tıpkı orduda rütbesi yükselen askerler gibi kademe kademe ilerlerler. Bu vaziyet iyi bir yargı yönetimine ve yasamanın hedeflerine tümüyle zıttır. Yargıçların özgür olabilmesi için azledilmez olması istenir; ama kendileri bile özgürlüklerini kolaylıkla feda edebiliyorsa, kim onların özgürlüğünü garanti edebilir ki?

Yargıçların sayısı çok olduğunda, aralarında niteliksiz ve yetersiz kişilerin bulunmaması imkânsızdır; zira büyük bir yargıç asla sıradan bir insan değildir. Yarım hoca dinden çıkarır dedikleri gibi, yarı-aydın bir yargıcın da, adalet sarayları kurarken hedeflenen amaçlara ulaşmak için çok kötü bir seçim olduğunu düşünüyorum.

Bana gelince, bir davayla ilgili kararı, hukuk ve yasalar hakkında yeterince bilgisi olmayan yargıçlara bırakmaktansa, bilge bir yargıç tarafından yönetilen cahil jüri üyelerine bırakmayı tercih ederim.

maktadır. Dolayısıyla jüri her şeyden önce siyasal bir kurumdur. Jüriyi ele alırken her zaman bu noktadan bakmak gerekir.

Jüri dediğimizde, rastgele seçilmiş ve geçici olarak yargılama yetkisi verilmiş yurttaşları anlıyorum.

Suçluların yargılanması sürecinde jürilik kurumunu kullanmak, bana göre cumhuriyetçi bir kurumu hükümete eklemlemektir. Bunu açıklamaya çalışalım.

Jürilik kurumu jüri üyelerinin seçildiği sınıfa göre aristokratik ya da demokratik bir nitelik taşıyabilir; fakat toplumun gerçek idaresini yönetenlerin değil de yönetilenlerin eline bırakması ya da onların bir kısmına devretmesi itibariyle cumhuriyetçi niteliğini daima muhafaza eder.

Güç geçici bir başarı unsurudur her zaman; onun hemen ardından hak düşüncesi gelir. Düşmanlarını yalnızca savaş meydanında yakalayabilen bir yönetim kısa zamanda yıkılır. Dolayısıyla siyasal yasaların asıl yaptırımı ceza yasalarında karşılığını bulur ve eğer yaptırımlar eksik kalırsa, yasa er ya da geç gücünü kaybeder. O halde *suçlular* hakkında hüküm veren kişi toplumun gerçek yöneticisidir. Buna karşın, jürilik kurumu toplumun kendisini ya da en azından yurttaşların bir bölümünü yargıç sandalyesine oturtur. Dolayısıyla, jürilik kurumu toplumun idaresini gerçek anlamda halka ya da halkın bir bölümüne devreder.[5]

İngiltere'de jüri üyeleri toplumun aristokrat kesiminden oluşur. Aristokrasi yasalar yapar, yaptığı yasaları uygular ve yasa-

---

[5] Burada bir şeye dikkat etmek gerekir. Jürilik kurumu yurttaşların eylemleri konusunda halka genel bir denetim hakkı verir, bu doğrudur; fakat bu denetimi her alanda ve etkili bir biçimde yapabilmesini sağlayacak araçları halka sunmaz.

Mutlakıyetçi bir hükümdar kendi temsilcileri eliyle suçluları yargılama gücüne sahip olduğunda, yargılanan kişinin kaderi önceden belli gibidir. Fakat halk bir kişiyi mahkûm etmeye karar verse bile, jürinin nitelikleri ve sorumsuzluk hali o kişinin lehine olan avantajlar sunabilir.

lara karşı gelenleri yargılar. [B] Her şey ayarlanmıştır. Bu nedenle İngiltere gerçek anlamda aristokratik bir cumhuriyettir. Birleşik Devletler'de aynı sistem bütün topluma uyarlanmaktadır. Her Amerikan yurttaşı seçmendir, seçilme hakkına sahiptir ve bir jüri üyesidir. [C] Bana göre, Amerika'daki şekliyle jürilik sistemi, tıpkı genel oy hakkı gibi halkın egemenliği ilkesinin doğrudan ve nihai sonucudur. Jürilik sistemi ve genel oy hakkı çoğunluğu hâkim kılmaya yarayan iki güçlü araçtır.

Güçlerini bizzat kendilerinden almaya çalışan ve toplum tarafından yönetilmek yerine toplumu yönetmek isteyen bütün iktidar sahipleri jürilik kurumunu zayıflatmış ya da yıkmıştır. Tudorlar mahkûmiyet kararı vermeyi reddeden jüri üyelerini hapse göndermiştir; Napoléon ise jüri üyelerini kendi adamları arasından seçmiştir.

Buraya kadar anlattığımız gerçekler ne denli açık olsa da, herkesi aynı şekilde etkilememektedir ve bizim toplumumuz jürilik kurumuyla ilgili ancak muğlâk bir fikir edinebilmiştir. Jüri listelerinin hangi unsurlardan oluşması gerektiğini öğrenmek istediğimizde, sanki söz konusu olan yalnızca bir yargı kurumuymuş gibi, jürinin bir parçası olması istenen kişilerin bilgi ve beceri düzeyini tartışmakla yetiniriz. Bana göre bu meselenin en basit kısmıyla ilgilenmek demektir; zira jüri her şeyden önce siyasal bir kurumdur; jüriyi halk egemenliğinin bir biçimi olarak ele almak gerekir; halkın egemenliğinin kabul edilmediği yerde jürilik kurumunu tamamen reddetmek ya da onu halkın egemenliğini yaratan diğer yasalarla bir bağıntı içerisine sokmak gerekir. Jüri yasaların uygulanmasını sağlamakla yükümlü toplum kesimini oluşturur; tıpkı Meclisin yasaları yapmakla görevli toplum kesimini oluşturması gibi. Toplumun düzenli ve istikrarlı bir şekilde yönetilmesi için, jüri listesinin seçmen listeleriyle birleşmesi ya da iç içe geçmesi gerekir. Bana göre, yasa koyucular daima bu bakış açısıyla hareket etmelidir. Gerisi bir bakıma teferruattan ibarettir.

Jürinin her şeyden önce siyasal bir kurum olduğuna kesin olarak inanmış biriyim; öyle ki, jürilik kurumunu sivil meselelere uyarladığımızda bile ona bu gözle bakmaya devam ediyorum.

İlkelere ve ahlâki değerlere dayanmayan yasalar her zaman sallantıda kalır; ilkeler ve değerler bir toplumdaki en dirençli ve kalıcı güçtür.

Jüri yalnızca suç vakalarıyla ilgilendiğinde toplum onun işleyişini uzaktan uzağa ve sadece özel durumlarda fark eder; günlük hayatın akışında onsuz hareket etmeye alışır ve onu adaleti sağlayan araçlardan yalnızca biri olarak görür.[6]

Bunun aksine, jüri sivil meselelerle ilgilendiğinde varlığı her an fark edilir; her şeye dokunmaya başlar; her yurttaş onun işleyişine şu veya bu şekilde katkıda bulunmaya çalışır; böylece hayatın içindeki sıradan alışkanlıklara kadar her şeye nüfuz eder; insanların zihin yapısına kendi biçimini verir ve bir bakıma adalet düşüncesiyle özdeşleşir.

Demek ki, suç vakalarıyla sınırlanan jürilik kurumu her zaman risk altındadır; ama bir kez sivil meselelere dâhil olduktan sonra, zamana ve insanların itirazlarına meydan okur. Eğer jürilik kurumunu İngilizlerin yaşam biçiminden koparmak onların yasalarından çıkarmak kadar kolay olsaydı, o zaman Tudorların karşısında tamamen etkisiz kalırdı. Dolayısıyla İngiltere'deki özgürlükleri asıl koruyan şey sivil jüridir.

Jürilik kurumu hangi şekilde uygulanırsa uygulansın, bir ülkenin ulusal karakteri üzerinde etkili olmaya devam eder; ancak sivil meselelere ne denli erken dâhil edilirse, yarattığı etki de o denli artar.

Jüri, özellikle de sivil jüri yargıçların zihniyetini şekillendiren bazı alışkanlıkların bütün yurttaşlara aktarılmasını sağlar; bir toplumu özgürlüğe hazırlayan en etkili şey bu alışkanlıklardır.

---

[6] Bu durum, özellikle jüri sadece bazı suç davalarında devreye girdiğinde çok daha geçerlidir.

Jürilik kurumu yargı konusu olan şeylere ve hukuk düşüncesine duyulan saygıyı toplumdaki bütün sınıflara yayar. Bu ikisini çıkarıp attığınızda, özgürlük aşkı yıkıcı bir tutku haline gelir.

Jürilik kurumu insanlara hakkaniyet duygusunu öğretir. Her insan komşusunu yargılarken bir gün kendisinin de yargılanabileceğini düşünür. Bu özellikle de sivil jüri için geçerlidir; herkes cezai bir kovuşturmanın hedefi olmaktan korkmayabilir; ama her insan kendini sivil bir davanın içinde bulabilir.

Jüri her bireye kendi eylemlerinin sorumluluğundan kaçmamayı öğretir; bu cesur tutum olmadan hiçbir siyasal erdemden söz edilemez.

Jürilik sistemi her yurttaşa bir tür yargıçlık rolü verir; herkesin şunu hissetmesini sağlar: Her bireyin topluma karşı yerine getirmesi gereken ödevleri vardır ve böylece toplumun yönetimine dâhil olur. Jürilik sistemi insanları kendi işlerinden başka meselelerle ilgilenmeye zorlayarak, toplumların ayak bağı olan bireysel egoizmle mücadele eder.

Jürilik sistemi halkın yargılarını biçimlendirmede ve doğal yeteneklerini geliştirmede büyük rol oynar. Bana göre, bu sistemin en büyük avantajı budur. Jürilik kurumunu herkese açık ve ücretsiz bir okul gibi görmek gerekir. Her jüri üyesi buraya gelerek kendi haklarını öğrenir; üst sınıflardaki en aydın ve en bilgili üyelerle iletişim kurar; yasaları pratik bir şekilde öğrenir; avukatların yardımıyla, yargıçların görüşleriyle ve farklı tarafların eğilimleriyle bu yasaları içselleştirme imkânı bulur. Amerikalılardaki pratik zekâyı ve etkili siyasal sağduyuyu jürilik sistemini sivil konularda uzun süre uygulamış olmalarına bağlamak gerekir diye düşünüyorum.

Jürilik sisteminin dava sahipleri için yararlı olup olmadığını bilmiyorum; fakat davaları yargılayan kişiler için çok yararlı olduğuna eminim. Bana göre jürilik sistemi halkın eğitimi için kullanılabilecek en etkili araçlardan biridir.

Söylediklerimiz bütün milletler için geçerlidir kuşkusuz; fakat bu daha ziyade Amerikalılara ve genel olarak demokratik toplumlara özgüdür.

Önceki sayfalarda, demokratik sistemlerde hukukçuların ve özellikle de yargıçların toplumdaki devinimleri ılımlılaştırabilecek yegâne aristokratik yapı olduğunu söylemiştim. Bu aristokrasinin herhangi bir maddi gücü yoktur; yalnızca insanların zihinleri üzerinde muhafazakâr bir etki yaratır. Bu aristokrasi asıl gücünü sivil jürilik kurumundan alır.

Toplum ile suçlu bireylerin karşı karşıya geldiği suç davalarında jüri, yargıçları toplumsal gücün edilgen bir aktörü olarak görür ve onun görüşlerine karşı konumlanır. Ayrıca suç davaları sağduyu sayesinde kolaylıkla hüküm verilebilecek basit olaylara dayanır. Bu düzlemde jüri ile yargıç birbirine eşittir.

Sivil davalarda ise durum farklıdır; bu davalarda yargıç, karşı karşıya gelen tarafların çıkarları arasında tarafsız bir hakem gibi görünür. Jüri üyeleri ona güvenle bakar ve saygıyla dinler; çünkü bu noktada yargıcın bilinç düzeyi onlarınkine baskın çıkar. Jüri üyelerinin karşısında çetrefilli argümanları sıralayan ve davanın dolambaçlı yolları arasında onlara yön veren kişi yargıçtır; onlara bir hareket çerçevesi çizen ve hukuki sorulara verilen cevapları onlara öğreten yargıçtır. Yargıcın jüri üyeleri üzerinde neredeyse sınırsız bir etkisi vardır.

Jüri üyelerinin sivil konulardaki yetersizliğiyle ilgili argümanlardan neden pek etkilenmediğimi söylemeli miyim?

Sivil davalarda, çeşitli konularla ilgili tartışmalar dışında jüri yalnızca görünürde yargısal bir unsurdur.

Jüri üyeleri yargıcın verdiği kararı ilân ederler. Temsil ettikleri toplumun otoritesini bu karara yansıtırlar. Yargıç ise aklın ve hukukun otoritesini verilen karara yansıtır. [D]

İngiltere ve Amerika'da yargıçların suç davaları üzerinde büyük bir etkisi vardır; bir Fransız yargıç için böyle bir şey çok zordur. Bu büyük farkın nedenini anlamak kolaydır: İngiliz veya Amerikalı yargıç sivil konularda otoritesini kurmuştur;

yaptığı tek şey bu otoriteyi başka bir alanda kullanmaktır; fakat otoritesini o alandan almaz.

Bazı davalarda –genellikle en önemli davalarda– Amerikalı yargıcı tek başına karar verme yetkisine sahiptir.[7] Bu durumda kendisini bir Fransız yargıçla aynı konumda bulur; fakat manevi gücü çok daha büyüktür; jürinin varlığı onu izlemeye devam eder ve jürinin temsil ettiği toplumun sesi kadar güçlü bir sesi vardır.

Yargıcın etkisi mahkemelerin sınırlarının ötesine kadar uzanır: Özel hayatın keşmekeşi içinde ve siyasal yaşamdaki faaliyetlerde, kamusal alanda ve yasama dünyasında, Amerikalı yargıcın etrafında daima onu kendilerinden daha zeki bulan insanlar vardır; davalar üzerindeki etkisinin dışında, yargıcın gücü bütün zihinsel süreçlerde ve hattâ davalara kendisiyle birlikte bakan insanların bilinci üzerinde kendini hissettirir.

Yargıçların yetkilerini kısıtlıyor gibi görünen jüri gerçek anlamda egemen hale gelir; yargıçların en güçlü olduğu ülkeler, halkın yargıçların yetkilerini paylaştığı ülkelerdir.

Medeni konularda, özellikle jürinin yardımıyla, Amerikan yargıçlık sistemi benim hukukçu zihniyet dediğim şeyin toplumun en küçük katmanlarına nüfuz etmesini sağlar.

Halkı egemen kılan en güçlü araç olan jüri, aynı zamanda hükmetmeyi halka öğreten en etkili araçtır.

---

[7] Federal yargıçlar ülkenin yönetimiyle yakından ilgili meseleleri hemen her zaman tek başlarına çözerler.

Dokuzuncu Bölüm

BİRLEŞİK DEVLETLER'DE DEMOKRATİK CUMHURİYETİ AYAKTA TUTAN TEMEL ETKENLER

Birleşik Devletler'de demokratik cumhuriyet varlığını sürdürmektedir. Bu kitabın temel amacı bu olgunun nedenlerinin anlaşılmasını sağlamaktır.

Söz konusu nedenler arasında, seçtiğim konunun beni ister istemez yönlendirdiği ve yalnızca yüzeysel olarak değindiğim birçok neden mevcuttur. Mevzubahis etmediğim başka nedenler de vardır; ele alabildiğim nedenler ise geride kalmış ve deyim yerindeyse ayrıntılar arasında kaybolmuştur.

Bu yüzden, daha ileri gidip gelecekten bahsetmeden önce, bugünkü durumu açıklayan bütün nedenleri dar bir çerçeve içerisinde sunmam gerektiğini düşündüm.

Bir tür özet diyebileceğimiz bu bölümde sözü kısa keseceğim; okurların halihazırda bildiği şeyleri kısaca hatırlatmakla yetineceğim; henüz bahsetme olanağı bulamadığım konular içinden yalnızca en önemlilerini seçeceğim.

Birleşik Devletler'de demokratik cumhuriyeti ayakta tutan bütün nedenlerin üç başlıkta toplanabileceğini düşünüyorum:

Tanrı'nın Amerikalılara bahşettiği özel ve rastlantısal konum ilk nedeni oluşturuyor.

İkinci neden yasalarla ilgilidir.

Üçüncü neden ise alışkılar ve değer yargılarıyla ilgilidir.

Birleşik Devletler'de Demokratik Cumhuriyetin Ayakta Kalmasına Hizmet Eden Rastlantısal ya da Tanrısal Nedenler

Birliğin komşuları yoktur – Büyük başkent yoktur – Amerikalıların ortaya çıkışı bir talih meselesidir – Amerika çoğunlukla insansız denebilecek bir ülkedir – Bu koşullar demokratik cumhuriyetin ayakta kalmasına güçlü bir biçimde hizmet eder – Amerikan çölleri nasıl insanlarla dolmuştur? – Anglo-Amerikalıların Yeni Dünya'daki başıboş alanları ele geçirme hırsı – Maddi refahın Amerikalıların siyasal düşünceleri üzerindeki etkisi.

Birleşik Devletler'de insanların iradesinden bağımsız olarak demokratik cumhuriyetin varlığını kolaylaştıran pek çok neden vardır. Bu nedenlerden bazılarını biliyoruz; diğerlerini bilmek de kolaydır. Ben yalnızca en temel nedenleri anlatmakla yetineceğim.

Amerikalıların komşuları yoktur; bu nedenle büyük savaşlar, büyük mali krizler, korkulması gereken istilalar ve yıkımlar da söz konusu değildir. Amerikalıların ağır vergilere, kalabalık ordulara, büyük generallere ihtiyacı yoktur. Amerikalıların, cumhuriyet yönetimleri için bu saydıklarımızdan çok daha büyük bir felâketten, yani askerî zaferlerden korkmalarına gerek yoktur.

Askerî zaferlerin halkın ruhunda yarattığı devasa etkileri yadsımak mümkün müdür? Amerikalıların iki kez seçip başa getirdikleri General Jackson yırtıcı bir karakteri ve ortalama becerileri olan bir adamdır; Jackson'ın tüm kariyeri boyunca,

onda özgür bir halkı yönetmek için gerekli niteliklere sahip biri olduğunu gösteren hiçbir şey bulamazsınız; Birlikteki eğitimli kesimlerin çoğunluğu daima ona karşı olmuştur. Peki onu devlet başkanı koltuğuna oturtan ve hâlâ orada durmasını sağlayan şey nedir? Yirmi yıl önce, New Orleans'ın surları dibinde Jackson sayesinde kazanılan bir zaferin hatırasıdır. Oysaki New Orleans zaferi sıradan bir başarıdır ve böyle bir şey yalnızca savaşların hiç olmadığı ülkelerde insanlar için önemli olabilir. Zaferin ve ihtişamın verdiği saygınlığa kendini bırakan bir halk hiç şüphesiz ki dünyanın en soğuk, en hesapçı, en konformist ve tabiri caizse en bayağı halkıdır.

Amerika'da doğrudan veya dolaylı olarak bütün ülke üzerinde etkili olabilecek büyük bir başkent yoktur;[1] bana göre bu

---

[1] Amerika'da henüz büyük bir başkent yoktur; ama halihazırda çok büyük şehirler vardır. 1830 yılında Philadelphia'da 161.000 ve New York'ta 202.000 kişi yaşıyordu. Bu devasa şehirlerde yaşayan insanlar Avrupa'dakinden çok daha tehlikeli bir kitle oluşturmaktadır. Bu nüfus öncelikle özgür siyahlardan oluşmaktadır ki, yasalar ve kamuoyu bu insanları kuşaktan kuşağa geçen kalıcı bir aşağılamaya ve yoksulluğa mahkûm etmektedir. Ayrıca, bu nüfusun içerisinde birçok Avrupalı mevcuttur; yaşadıkları talihsizlik ve düzensizlik bu insanları her geçen gün Yeni Dünya'nın kıyılarına doğru sürüklemektedir; Birleşik Devletler'e bizim en büyük günahlarımızı taşıyorlar ve bunun etkilerini bertaraf edebilecek hiçbir avantaja veya menfaate sahip değiller. Yurttaşı olmadan yaşadıkları ülkede, ortalığı kasıp kavuran bütün hırslardan paylarını almaya hazırlar; bu yüzden, bir süreden beridir Philadelphia'da ve New York'ta ciddi isyanların patlak verdiğine tanık oluyoruz. Bu tür karışıklıklar ülkenin geri kalanında yoktur ve kimse bundan endişe duymamaktadır, çünkü şehirlerdeki nüfusun şimdiye dek kırsal bölgelerdeki nüfus üzerinde herhangi bir etkisi olmamıştır.

Bununla birlikte, Amerikan şehirlerinin büyüklüğünü ve özellikle buralarda yaşayan insanların tabiatını Yeni Dünya'daki demokratik cumhuriyetlerin geleceğini tehdit eden ciddi bir tehlike olarak görüyorum. Şöyle bir öngörüde bulunmaktan çekinmeyeceğim: Bu demokratik cumhuriyetler, kendilerini yöneten hükümet silâhlı bir güç oluş-

durum, Birleşik Devletler'de cumhuriyetçi kurumların varlığını sürdürmesinin en önemli nedenlerinden biridir. Amerika'daki şehirlerde insanların birlikte hareket etmesini, ortak iş yapmasını, hızlı ve hırslı kararlar almasını engelleyecek hiçbir şey yoktur. Şehirler büyük meclisler gibidir ve oralarda yaşayan herkes o meclislerin bir üyesidir. Halkın yöneticiler üzerinde büyük bir etkisi vardır ve çoğu zaman hiçbir aracıya başvurmadan kendi iradesini hayata geçirir.

Şehirleri başkente bağlamak yalnızca bütün ülkenin kaderini bir avuç insanın eline bırakmak değil (ki bu haksız bir şeydir), aynı zamanda kendi başına hareket eden bir toplumun eline bırakmaktır –ve bu çok tehlikelidir. Dolayısıyla başkentlerin hâkimiyeti temsil sistemine büyük zarar verir. Bu hâkimiyet modern cumhuriyetleri Antik cumhuriyetlerin düştüğü yanlışa sürükler ki, Antik cumhuriyetlerin hepsi temsil sistemini bilmedikleri için yıkılmıştır.

Burada, Birleşik Devletler'de demokratik cumhuriyetin oluşumunu kolaylaştıran ve ayakta kalmasını sağlayan birçok ikincil nedenden bahsedebilirim. Fakat çok sayıdaki bu talihli rastlantılar içerisinde özellikle iki tanesinin temel nitelikte olduğunu düşünüyor ve bunları ele almak istiyorum.

Daha önce de söylediğim gibi, Birleşik Devletler'in bugünkü gelişmişlik düzeyinin kaynağı olarak görebileceğimiz nedenlerin ilk ve en önemlisinin Amerikalıların kökeninde, Amerikalıların çıkış noktası dediğim şeyde yattığını düşünüyorum. Amerikalıların ortaya çıkışı bir talih meselesidir; onların yaşadığı topraklara ataları fırsat eşitliğini ve entelektüel eşitliği getirmişlerdi; bu da demokratik cumhuriyetin âdeta doğal kaynağından çıkar gibi doğmasına olanak vermiştir. Hepsi bu değil; Amerikalıların ataları, cumhuriyetçi bir toplumsal düzeyle birlikte,

---

turmadığı sürece, bahsettiğim nedenlerden dolayı yıkılacaklardır; söz konusu silâhlı güç, ulusal çoğunluğun iradesine bağlı kalmakla birlikte, şehirlerde yaşayan insanlardan bağımsız olmalı ve onların aşırılıklarını engelleyebilmelidir.

cumhuriyetin yeşermesine imkân veren tüm elverişli düşünceleri, alışkıları ve değerleri torunlarına miras bırakmışlardır. Kökeni oluşturan bu durumun yarattığı şeyleri düşündüğümde, tıpkı bütün insanlığın ilk insana dayanması gibi, bütün Amerika'nın kaderinin de Amerika kıyılarına ayak basan ve ilkelerine sıkı sıkıya bağlı olan ilk insana dayandığını görüyorum.

Birleşik Devletler'de demokratik cumhuriyetin oluşumunu kolaylaştıran ve varlığını sürdürmesini sağlayan şanslı koşullar içerisinde en önemlisi Amerikalıların yaşamak için seçtikleri ülkedir. Ataları onlara eşitlik ve özgürlük aşkını vermiştir; Tanrı ise onları uçsuz bucaksız bir kıtaya yollayarak uzun süre özgür ve eşit bir şekilde yaşamalarını sağlayan araçları onlara sunmuştur.

Genel refah bütün hükümetlerin ve özellikle de demokratik hükümetin istikrarlı olmasını destekler; zira demokratik hükümet çoğunluğun tercihleri ve bilhassa en çok ihtiyaç sahibi olan insanların tercihleri üzerine kuruludur. Halk yönetimde bulunduğu zaman, devlete zarar vermemesi için mutlu olması gerekir. Hırslı olmak bir kralı nasıl etkiliyorsa, yoksul olmak da halkı öyle etkiler. Refahı yaratan yasalardan bağımsız olan maddi nedenler Amerika'da hiçbir ülkede ve tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar çoktur.

Birleşik Devletler'de demokratik olan yalnızca yasama kurumu değildir; bizzat doğanın kendisi de toplum için çalışır. Kuzey Amerika'da tanık olduklarımıza benzer bir şeyi insanlığın ortak tarihinde bulabilir miyiz?

Antik dönemdeki şu meşhur devletler her zaman düşman devletlerin ortasında kurulmuştur ve bunu yapabilmek için onları yenmeleri gerekmiştir. Modern halklar ise Güney Amerika'mn bazı bölgelerinde kendileri kadar ileri olmayan ama halihazırda toprağı işleyerek onu sahiplenen toplumların yaşadığı geniş alanlar bulmuşlardır. Kendi devletlerini kurmak için birçok topluluğu yok etmeleri ya da köleleştirmeleri gerekmiştir ve bu-

nu yaparken uygarlığın kendi zaferlerinden utanır hale gelmesine neden olmuşlardır.

Ancak Kuzey Amerika'da yalnızca göçebe kabileler yaşıyordu ve bunların toprağın zenginliklerini kullanmak gibi bir düşünceleri yoktu. Tam olarak söylemek gerekirse, Kuzey Amerika henüz boş bir kıtaydı, bir çöldü ve orada yaşayacak insanları bekliyordu.

Toplumsal durumları ve yasaları gibi, Amerikalıların her şeyi sıradışıdır; fakat en sıradışı şey üzerinde yaşadıkları topraklardır.

Tanrı yeryüzünü insanlara bıraktığı gün yeryüzü henüz genç ve bitmez tükenmezdi; ama insanlar da zayıf ve bilgisizdi. İnsanlar yeryüzünün barındırdığı hazinelere ulaşmayı öğrendikleri zaman, halihazırda etrafa dağılmış durumdaydılar ve bir süre sonra, orada bir yurt edinme ve özgürce yaşama hakkını kazanabilmek için birbirleriyle mücadele etmek zorunda kaldılar.

İşte böyle bir zamanda Kuzey Amerika keşfedildi; sanki Tanrı onu bilerek muhafaza etmişti ve o da sadece taşkın sellerin akmasına izin vermişti.

Bugün Kuzey Amerika, tıpkı yaratıldığı günkü gibi, bitmez tükenmez nehirler, yemyeşil ve nemli başıboş topraklar, hiç kimseyi eli boş bırakmayan engin araziler barındırıyor. Mevcut haliyle Kuzey Amerika artık ilk çağlardaki yalnız, bilgisiz ve barbar insanlara değil, halihazırda doğanın en büyük sırlarına vakıf, kendi benzerleriyle birlikte yaşayan ve binlerce yıllık bir deneyimle yetişmiş olan insanlara aittir.

Bu satırları yazdığım sırada, on üç milyon uygar Avrupalı henüz kendilerinin bile sınırlarını ve kaynaklarını tam olarak bilemedikleri verimli topraklara yayılmaktadır. Üç ya da dört bin asker göçebe Amerikan yerlilerini Avrupalıların önünden kovalamaktadır; silâhlı adamların arkasından ormanları açan, yabani hayvanları kovan, nehirlerin akış yollarını keşfeden ve uygarlığın çöllerdeki muzaffer yürüyüşünü hazırlayan adamlar ilerlemektedir.

Birçok kez, bu kitabın sayfaları arasında, Amerikalıların yaşadığı maddi refahtan bahsettim; bu maddi refahı Amerikalıların benimsediği yasaların yarattığı başarının en büyük nedenlerinden biri olarak sundum. Benden önce birçok kişi bunu zaten söylemişti; söz konusu neden, Avrupalıların anlayabildiği ve bizim ülkelerimizde fazlasıyla bilindik hale gelen yegâne nedendir. Dolayısıyla sıklıkla bahsedilen ve çok iyi anlaşılan bir konu üzerinde durmayacağım; buna yeni bazı olgular eklemekle yetineceğim.

Amerika'daki başıboş alanların yıldan yıla Yeni Dünya'nın kıyılarına ayak basan Avrupalı göçmenler tarafından doldurulduğu düşünülür genellikle; oysaki Amerika'nın nüfusu bizzat atalarının yerleştiği topraklarda artmaktadır; dolayısıyla burada büyük bir yanılgı vardır. Amerika'ya ayak basan bir Avrupalı'nın yanında arkadaşları ve –çoğu zaman– malı mülkü yoktur; hayatta kalabilmek için emeğini başkalarına satmak zorunda kalmıştır ve okyanus kıyısı boyunca uzanan büyük endüstriyel bölgenin ötesine geçtiği nadiren görülür. Belli bir sermaye ya da kredi olmadan, büyük bir çölü andıran toprakları tarıma açmak mümkün değildir; ormanların içinde kendini riske atmadan önce, insan bedeninin yeni bir iklimin koşullarına alışması gerekir. O halde, doğdukları yerleri günden güne terk ederek uzaklarda geniş yaşam alanları yaratanlar bizzat Amerikalılardır. Avrupalılar Atlantik'in ötesindeki kıyılara yerleşmek üzere köydeki küçük evlerini terk ederken, bizzat o kıyılarda doğan Amerikalılar Orta Amerika'daki insansız alanlara doğru yol alır. Bu iki yönlü göç hareketi hiç durmaz; Avrupa'nın derinliklerinde başlar, büyük okyanustan geçer ve Yeni Dünya'nın başıboş alanlarında devam eder. Milyonlarca insan aynı anda aynı ufka doğru yürür; dilleri, dinleri ve gelenekleri farklıdır, ama amaçları ortaktır. Onlara zenginliğin Batı'da bir yerlerde kendilerini beklediği söylenmiştir ve onlar da var güçleriyle o zenginliğe doğru atılırlar.

İnsanoğlunun bu büyük ve sürekli göçüyle karşılaştırılabilecek hiçbir şey yoktur; belki Roma İmparatorluğu'nun çöküşü sırasında yaşananlar dışında. Bugün olduğu gibi, o gün de insanların hep birlikte aynı noktaya doğru koştuğu ve büyük bir gürültü patırtı içinde aynı noktalarda toplandığı görülmüştür. Fakat Tanrı'nın planları o zamanlar farklıydı. Yeni gelen her insan kendisiyle birlikte yıkımı ve ölümü getiriyordu; bugün ise yürüyüşe geçen her insan beraberinde bir yaşam ve mutluluk umudu taşıyor.

Amerikalıların batıya doğru yaptıkları bu göçün yarattığı uzun vadeli sonuçları henüz bilmiyoruz; fakat halihazırda ortaya çıkan sonuçları kestirmek zor değildir. Eski sakinlerin bir bölümü doğdukları eyaletlerden her geçen yıl uzaklaştığından, bu eyaletlerin nüfusu çok yavaş artmakta ve eyaletler yaşlanmaktadır. Bu bağlamda, kilometrekare başına yaklaşık otuz beş kişinin yaşadığı Connecticut eyaletindeki nüfus kırk yılda yalnızca yüzde 25 artmıştır; oysaki İngiltere'de aynı dönemde nüfus üçte bir oranında artmıştır. Demek ki Avrupalı bir göçmen yarı yarıya boş ve işgücüne ihtiyaç duyulan bir ülkeye göç etmektedir; orada rahat bir işçiye dönüşmektedir; çocuğu ise nüfuzu az olan bir ülkede talihini aramakta ve kendisi zengin bir mülk sahibi olmaktadır. İkincisinin değer kazandırdığı sermayeyi birincisi toplamaktadır; ne göçmen için ne de yerli için yoksulluk söz konusu değildir.

Birleşik Devletler'de yasalar mülkiyet bölüşümünü olabildiğince kolaylaştırır; fakat yasalardan daha güçlü bir faktör mülkiyetin gereğinden fazla bölünmesini engeller.[2] Yerleşim açısından doluluk düzeyine ulaşmaya başlayan eyaletlerde bunu rahatlıkla görürüz. Massachusetts Birleşik Devletler'deki en kalabalık devlettir; bir kilometrekarede yaklaşık elli kişi yaşar; bu

[2] Yeni-İngiltere'de topraklar çok küçük parçalara ayrılmıştır, ama bundan daha küçük parçalara ayrılması söz konusu değildir.

Fransa'ya göre çok düşük bir sayıdır ki, Fransa'da kilometrekarede yaklaşık yüz kişi yaşar.

Bununla birlikte, Massachusetts'te küçük toprakların bölünmesi nadir bir durumdur: Bir ailedeki kardeşlerin en büyüğü genellikle toprağı sahiplenir; küçük kardeşler şanslarını başka yerlerde ararlar.

Yasalar yaşça büyük olmanın verdiği hakları ortadan kaldırmıştır; fakat diyebiliriz ki Tanrı, hiç kimsenin şikâyetçi olmasına yol açmadan, bu hakkı yeniden yürürlüğe sokmuştur ve bu durumda en azından adalet duygusunun zedelenmesi engellenmiştir.

Tek bir olaya bakarak, Yeni-İngiltere'yi terk edip iç bölgelere giden insanların ne kadar çok olduğunu anlayabiliriz. Bize verilen bilgilere göre, 1830 yılında, kongre üyeleri arasında, küçük Connecticut eyaletinde doğan 36 kişi bulunuyordu. Demek ki, nüfus itibariyle Birleşik Devletler içinde kırk üçüncü sırada olan Connecticut ülkedeki temsilcilerin 8'de 1'ini oluşturuyordu.

Bununla birlikte, Connecticut eyaleti kongreye yalnızca beş temsilci gönderiyordu; diğer otuz bir temsilci Batı'daki yeni eyaletlerin temsilcisi olarak kongrede bulunuyordu. Eğer bu otuz bir kişi Connecticut'ta yaşıyor olsaydı, belki de zengin mülk sahipleri olmak yerine küçük birer işçi olarak kalacak, herhangi bir siyasi kariyer yapamadan kenarda duracak ve iyi birer yasa koyucu olmak bir yana tehlikeli yurttaşlara dönüşeceklerdi.

Bu değerlendirmeler tıpkı bizim gibi Amerikalıların gözünden de kaçmamaktadır. *Amerikan Hukuku Üzerine* adlı çalışmasında (cilt. IV, s. 380), şansölye Kent şunları söylemektedir: "Toprakların gereğinden fazla bölünmesinin büyük zararlar doğuracağına şüphe yoktur; öyle ki, her bir toprak parçası bir ailenin yaşaması için artık yeterli olmayacaktır; fakat Birleşik Devletler'de bu tür olumsuzluklar yaşanmamıştır ve herhangi bir sorun yaşanmadan kuşaklar birbirini izlemiştir. Ülkenin büyük bir bölümünde kimsenin yaşamıyor olması, sahip olduğumuz toprakların bolluğu, Atlantik kıyılarından başlayarak ülke-

nin içlerine doğru yönelen sürekli göç hareketleri mülklerin bölünmesini engellememektedir ve uzun süre engellemeye devam edecektir."

Amerikalıların talihin kendilerine bahşettiği bu devasa avın üzerine nasıl bir açgözlülükle atıldıklarını betimlemek kolay değildir. Bu avı izlemek için Kızılderililerin saldırılarına ve engin arazilerin gizlediği hastalıklara korkusuzca meydan okuyorlar; ormanların sessizliği onları şaşırtmaz, vahşi hayvanların yaklaşması onları korkutmaz; yaşam sevgisinden daha güçlü bir hırs onları durmaksızın kamçılar. Neredeyse sınırsız bir kıta önlerinde uzanır; fakat onlar, sanki kendilerine yer kalmayacakmış gibi, geç kalma korkusuyla hızla ileri atılırlar. Eski eyaletlerdeki göçlerden bahsettim; peki, yeni eyaletlerdeki göçler için neler diyebiliriz? Ohio eyaleti kurulalı elli yıl bile olmuyor; orada yaşayanların çoğu başka yerlerde doğdular; eyaletin başkenti henüz otuz yıllık bile değil ve üstelik eyaletin topraklarını kuşatan devasa boş araziler var. Ohio'nun nüfusu daha şimdiden batıya doğru ilerliyor; Illinois'in verimli topraklarına yerleşenlerin çoğu Ohio'dan gidenlerdir. Bu insanlar ilk yurtlarını iyi bir yaşam için terk ettiler; ikinci yurtlarını ise daha iyi bir yaşam için terk ediyorlar; hemen her yerde talih yüzlerine gülüyor, ama pek mutlu değiller. Onlardaki refah arzusu, tatmin oldukça artan ateşli ve kaygı verici bir hırsa dönüşmüştür. Bir zamanlar kendilerini anayurtlarına bağlayan bağları kopartmışlar, o günden beri yeni bağlar kurmayı bir türlü başaramamışlardır. Göç etmek onlar için zaruri bir ihtiyaç olarak başlamıştı; bugün ise onların gözünde bir şans oyununa dönüşmüştür ve bu oyunun kazandırdığı şeyler kadar yarattığı heyecanları da seviyorlar.

Bazen insan öyle hızlı yürür ki çöl ardında kalır; orman ayaklarının altında ezilip bükülür; ama geçer geçmez orman yeniden ayağa kalkar. Batıdaki yeni eyaletleri baştan başa gezerken, ormanların ortasında terk edilmiş yapılara rastlanır sık sık; bazen kimsenin yaşamadığı en ücra yerlerde bir kulübenin kalıntılarını keşfedersiniz; insanın hem gücünü hem kararsızlı-

ğını gösteren yarım bırakılmış ekim alanlarını gördüğünüzde şaşırırsınız. Terk edilen araziler ve birkaç günlük yapılara ait yıkıntılar arasında, eski orman yeni filizler vermekte gecikmez; hayvanlar kendi topraklarına yeniden hâkim olur; doğa insanın geride bıraktığı kalıntıları güle oynaya çiçekler ve yapraklarla kaplar ve ona ait geçici izleri tamamen siler.

New York eyaletini kuşatan kırsal yerleşim yerlerinden birinden geçerken, tıpkı dünyanın yaratıldığı günkü gibi ormanlarla çevrili bir gölün kıyısına geldiğimi hatırlıyorum. Gölün ortasında bir adacık yükseliyordu. Çevreyi kuşatan orman yapraklarla gölün etrafını kapatmış ve kıyılarını tamamen gizlemişti. Gölün kıyılarında insanın varlığına işaret eden hiçbir şey yoktu; yalnızca ufukta, ağaçların üstünden bulutlara kadar çıkan ve yerden yükselmiyormuş da gökyüzünden sarkıyormuş gibi görünen bir baca uzantısı fark ediliyordu.

Kumların üzerine çekilmiş bir Kızılderili kayığı vardı; az önce dikkatimi çeken adacığa gitmek için kayığı kullandım ve kısa sürede kıyıya vardım. Bütün bir adacık, uygar insana yabanıl yaşamı özleten Yeni Dünya'nın o güzel ve yalnız köşelerinden biriydi. Canlı ve güçlü bir bitki örtüsü toprağın eşsiz zenginliklerini haber veriyordu. Kuzey Amerika'daki bütün kırsal alanlarda olduğu gibi, burada da derin bir sessizlik hüküm sürüyordu ve bu sessizliği bozan tek şey yaban güvercinlerinin yeknesak sesleri ya da yeşil ağaçkakanların ağaçların gövdelerine vururken çıkardığı seslerdi. Tabiat tümüyle kendi başına bırakıldığı için, burada bir zamanlar birilerinin yaşadığına inanmakta zorlanıyordum; ama adacığın ortasına vardığımda, insanların bıraktığı kalıntılarla karşılaştığımı anladım. Etraftaki nesneleri itinayla inceledim ve bir Avrupalı'nın buralara gelip barınacak bir yer aradığına hiç şüphem kalmadı. Yarattığı eser ne kadar da değişmişti! Bir barınak yapmak amacıyla alelacele kestiği ağaçlar yeniden yeşermişti; yaptığı çitler âdeta canlanmış ve kulübesi bir koruluğa çevrilmişti. Bu çalılıkların ortasında, ateşle kararmış ve bir kül yığınının etrafına yayılmış bazı

taşları seçmek hâlâ mümkündü; evin ocağı burada bulunuyordu kuşkusuz; evin bacası yıkılıp ocağı kapatmıştı. Bir an öylece durup sessizce doğanın gücünü ve insanın zayıflığını hayal ettim. Nihayet bu büyülü mekânı terk etme zamanı geldiğinde, kendi kendime şunları söyledim hüzünle: "Nasıl olur? Daha şimdiden bunca yıkıntı!"

Avrupa'da bizler ruhsal değişkenliği, sınırsız zenginlik arzusunu ve sınırsız özgürlük aşkını toplumsal bir tehlike olarak görmeye alışmışız. Oysa bunlar, Amerikan cumhuriyetlerinde uzun ve huzurlu bir gelecek vaat eden şeylerdir. Bu değişken ve huzursuz edici arzular olmadığında insanlar bazı merkezlerin etrafında toplanacak ve kısa zamanda –tıpkı bizde olduğu gibi– tatmin edilmesi çok zor olan ihtiyaçlarla karşılaşacaktır. İnsanın kusurlarının neredeyse erdemleri kadar toplum için yararlı olduğu Yeni Dünya ne mutlu bir ülkedir!

Bu durum, iki ayrı yarımküredeki insan davranışlarını değerlendirme biçimimizi fazlasıyla etkilemektedir. Çoğu zaman Amerikalılar, bizim kazanma aşkı dediğimiz şeyi övgüye değer bir icraat olarak görürler; bizim ılımlı arzular dediğimiz şeyde ise ruhsal bir tembellik bulurlar.

Fransa'da sade zevkler, sakin mizaçlar, aile ruhu ve insanın doğduğu topraklara duyduğu sevgi Devletin huzuru ve mutluluğu için büyük teminatlar olarak görülür; Amerika'da ise toplum için bu tür değerlerden daha zararlı bir şey yoktur. Eski geleneklerini olduğu gibi koruyan Kanadalı Fransızlar bulundukları topraklarda yaşamakta şimdiden zorluk çekmektedir; yeni doğan bu küçük toplum kısa zamanda eski toplumların sefaletini yaşama riskiyle karşı karşıya kalacaktır. Kanada'daki en bilgili, en vatansever ve en hümanist insanlar, kendisine yeten sade mutluluktan halkı vazgeçirmek için büyük çabalar sarf etmektedir. Bu insanlar her fırsatta zenginliğin yararlarını övmektedir, ki Fransa'da yaşıyor olsalardı dürüst ve alçakgönüllü bir yaşamın güzelliklerini överlerdi belki de; öte yandan insana özgü arzuları kamçılamaya gayret etmektedirler ki, başka bir

yerde yaşasalardı bu arzuları dizginlemek için ancak o kadar gayret ederlerdi. Anavatanın yoksul insana sunduğu saf ve ılımlı zevkleri yabancı bir göğün altındaki mutluluğun verdiği kuru zevklerle değiştirmek; aile ocağını ve ataların yattığı toprakları terk etmek; yaşayanları ve ölüleri geride bırakıp talihin peşinden koşmak; onların gözünde bundan daha çok övgüye değer bir şey yoktur.

Günümüzde Amerika insanlara engin kaynaklar sunmaktadır; bu kaynakları değerli kılan ustalık ve işleyim onlara asla yetişemez. Dolayısıyla Amerika'da insanların bilgi ve birikimi hiçbir zaman yeterli olmayacaktır; zira bilgi ve birikim ona sahip olan kişiye faydalı olabileceği gibi, sahip olmayan kişilerin de yararına olabilir. Amerika'da yeni ihtiyaçlar kimseyi korkutmaz, zira tüm ihtiyaçlar zahmetsizce karşılanır; sınırsız tutkular yaratmaktan korkmaya gerek yoktur, zira bütün tutkular kolay ve yararlı bir beslenme kaynağı bulabilir. Amerika'da insanlar aşırı derecede özgür kılınamaz, zira insanlar hiçbir zaman özgürlüğü kötüye kullanmaya yanaşmaz.

Günümüzdeki Amerikan cumhuriyetleri, Yeni Dünya'daki başıboş toprakları birlikte işletmek için kurulan ve refah yaratan bir alışverişle meşgul olan ticari işletmelere benzerler.

Amerikalıları güçlü bir biçimde kamçılayan tutkular siyasi değil ticari tutkulardır; yahut daha ziyade ticari alışkanlıkları siyasete aktarırlar. Amerikalılar düzeni sever; düzen olmadan işler ilerlemez; özellikle ahlâki değerlerin istikrarlı olmasını önemserler ve bu da sağlam yuvalar yaratır. Büyük zenginlikler yaratan sağduyuyu çoğu zaman zenginlikleri kovan dehaya tercih ederler; genel düşünceler onların hesap kitap yapmaya alışmış zihinlerini ürkütür ve Amerikalılar için pratik teoriden daha değerli bir şeydir.

Maddi refahın siyasal hareketler ve hattâ düşünceler üzerinde –ki düşünceler mutlaka akla boyun eğmelidir– nasıl bir etki yarattığını anlamak için Amerika'ya gitmek gerekir. Bunun ne denli gerçek olduğunu özellikle oraya giden yabancılarda görü-

rüz. Avrupalı göçmenlerin çoğunluğu bizde genellikle sefalet ortamında doğan vahşi özgürlük ve değişim arzusunu Yeni Dünya'ya taşırlar. Birleşik Devletler'de, bir zamanlar siyasal görüşleri nedeniyle vatanlarını terk etmek zorunda kalan Avrupalılarla karşılaştım birkaç kez. Hepsi söyledikleriyle beni şaşırtmıştı; fakat içlerinden biri beni hepsinden çok etkilemişti. Pensilvanya'daki en uzak ilçelerden birinden geçerken hazırlıksız bir şekilde geceye yakalandım ve beni misafir etmesi için zengin bir çiftçiye ricada bulundum; kendisi bir Fransız'dı. Beni evin ocağının karşısına oturttu ve içimizden geldiği gibi sohbet etmeye başladık; doğdukları topraklardan binlerce kilometre uzakta bir ormanın derinliklerinde karşılaşan iki insana yaraşır biçimde. Ev sahibimin kırk yıl önce büyük bir eşitlik savunucusu ve ateşli bir demagog olduğunu biliyordum. Adı tarihe kalmış birisiydi.

Bu adamın tıpkı bir ekonomist ve hattâ bir mülk sahibi gibi mülkiyet hakkını savunduğunu görmek beni fazlasıyla şaşırttı. Zenginliğin insanlar arasında yarattığı zorunlu hiyerarşiden, kurulu yasalara itaatten, iyi bir ahlâkın cumhuriyet yönetimlerindeki etkisinden, dinî düşüncelerin özgürlüğe ve düzene olan katkılarından bahsetti. Hattâ bir ara, sanki farkında olmadan, siyasi düşüncelerini desteklemek için İsa'nın otoritesinden söz etti.

Bu adamı dinlerken insan aklının sefilliğine hayran kaldım. Bu doğru veya yanlış olabilir; bilimsel belirsizliklerin ve deneyimin sunduğu farklı derslerin ortasında bunu nasıl anlayabiliriz? Burada, bütün şüphelerimi ortadan kaldıran yeni bir olayla karşı karşıyayız. Eskiden yoksuldum, şimdiyse zenginim; hayatımın gidişatı üzerinde etkili olan maddi refah hiç değilse düşüncelerimi özgür bıraksaydı! Ama hayır; düşüncelerim aslında talihimle birlikte değişti; beni rahata kavuşturan talihli olaylar içinde, bir zamanlar benden uzak duran belirleyici nedenleri keşfettim.

Maddi refah olgusu Amerikalıları yabancılardan daha çok etkilemektedir. Bir Amerikalı, düzen ile toplumsal refahın birbirine eklemlendiğine ve aynı adımlarla yürüdüğüne tanık olmuştur her zaman; bunların birbirinden bağımsız olabileceğini asla düşünemez; dolayısıyla, göz ardı edebileceği hiçbir şey yoktur ve –birçok Avrupalı gibi– aldığı ilk eğitime dair hiçbir şeyi unutmamalıdır.

Birleşik Devletler'de Yasaların Demokratik Cumhuriyetin İdamesi Üzerindeki Etkisi

Demokratik cumhuriyetin varlığını sürdürmesinin üç temel nedeni – Federal sistem – Komünal kurumlar – Yargı erki.

Bu kitabın temel amacı Birleşik Devletler'in yasalarını anlatmaktı; eğer bu amaca ulaşabildiyse, okurlar bu yasalardan hangilerinin demokratik cumhuriyeti sürdürmeye hizmet ettiğini ve hangilerinin onu tehlikeye attığını kendi başlarına anlayabilirler. Buraya kadar söylediklerimle derdimi anlatamadıysam, tek bir bölümde bunu yapabilmem zordur.

Bu nedenle, daha önce değindiğim konulara yeniden girmek istemiyorum; birkaç satır söylediklerimi özetlemek için yeterli olacaktır.

Tüm diğer şeylerin yanında, Yeni Dünya'da demokratik cumhuriyetin varlığını sürdürmesine en çok hizmet eden üç faktör vardır:

Bunların ilki Amerikalıların benimsediği federal sistemdir; bu sistem Birliğin büyük bir cumhuriyetin gücünden ve küçük bir cumhuriyetin güvenliğinden faydalanmasına olanak vermektedir.

İkinci faktör komünal kurumlarda karşımıza çıkmaktadır; bu kurumlar çoğunluğun despotizmini dizginlemek suretiyle, hem özgürlüğün zevkini hem de özgür olma sanatını halka yaşatmaktadır.

Üçüncü önemli faktör ise yargı erkinin oluşum biçiminde kendini göstermektedir. Önceki bölümlerde, mahkemelerin demokrasinin aşırılıklarını nasıl düzelttiğini ve çoğunluğun hareketini engellememekle birlikte bu hareketi yavaşlatmayı ve yönlendirmeyi nasıl başardığını anlattım.

Birleşik Devletler'de Ahlâk Anlayışının Demokratik Cumhuriyetin İdamesi Üzerindeki Etkisi

Ahlâk anlayışını, Birleşik Devletler'deki demokratik cumhuriyetin idamesinin en önemli nedenlerinden biri olarak gördüğümü daha önce söylemiştim.

Burada ahlâk sözcüğünü eskilerin bu kelimeye verdiği anlamla kullanıyorum; bunu sadece ruhun alışkanlıkları diyebileceğimiz ahlâki değerler için değil, aynı zamanda insanların sahip olduğu farklı değerler, insanlar arasında karşılaşılan farklı görüşler ve zihinsel alışkanlıkları oluşturan bütün düşünceler için kullanıyorum.

Dolayısıyla, bu sözcükle bir toplumun bütün tinsel ve zihinsel durumunu kastediyorum. Amacım Amerikalıların ahlâki değerleriyle ilgili bir tablo çizmek değil; burada, söz konusu değerler arasında siyasal kurumların varlığını sürdürmesi için yararlı olanları bulmakla yetineceğim.

Siyasal Bir Kurum Olarak Görülen Din Üzerine; Amerikalılarda Din Demokratik Cumhuriyetin İdamesine Büyük Katkılar Sunar

Demokratik ve cumhuriyetçi bir Hıristiyanlık inancına sahip insanların yaşadığı Kuzey Amerika – Katoliklerin gelişi – Günümüzde Katoliklerin en demokratik ve en cumhuriyetçi kesimi oluşturmasının nedenleri.

Her dinsel inancın yanında, yakınlık itibariyle ona eklemlenen siyasal bir düşünce vardır.

İnsan aklını kendi eğilimlerine bıraktığınızda siyasal toplumu ve kutsal kenti tek biçimli olarak düzenleyecektir; deyim yerindeyse, yeri ve göğü *ahenkli* kılmaya çalışacaktır.

İngiliz Amerikası'nın büyük bir bölümünü, Papanın otoritesinden kurtulduktan sonra hiçbir dinsel otoriteye boyun eğmeyen insanlar doldurmuştur. Bu insanlar Yeni Dünya'ya ancak demokratik ve cumhuriyetçi sıfatlarını kullanarak en iyi şekilde betimleyebileceğim bir Hıristiyanlık anlayışı taşımışlardır. Bu dinsel anlayış insanlar arasındaki meselelerde demokrasi ve cumhuriyet algısının yerleşmesini fazlasıyla kolaylaştırmıştır. Başlangıçtan itibaren din ve politika birbirine uyum sağlamış ve o günden bu yana böyle olmaya devam etmiştir.

Yaklaşık elli yıl önce İrlanda'dan Birleşik Devletler'e Katolik bir nüfus göç etmeye başlamıştır. Diğer yandan Amerikan Katolikliği kendine yeni müminler bulmuştur: Bugün Birleşik Devletler'de Roma Kilisesi'nin öğretilerini benimseyen bir milyondan fazla Hıristiyan vardır.

Bu Katolikler dinî ibadetlerinde büyük bir bağlılık göstermektedir ve kendi inançları konusunda oldukça ateşli ve gayretlidirler. Bununla birlikte, Birleşik Devletler'deki en demokratik ve en cumhuriyetçi kesimi oluşturmaktadırlar. Bu durum ilk bakışta insanı şaşırtmaktadır, fakat biraz düşündüğümüzde bunun nedenlerini kolaylıkla bulabiliriz.

Katolik inancının demokrasinin doğal bir düşmanı olarak görülmesinin haksızlık olduğunu düşünüyorum. Farklı Hıristiyan öğretiler içerisinde, bana göre Katoliklik fırsat eşitliği için en uygun öğretilerden biridir. Katoliklerde dinî topluluk yalnızca iki öğeden oluşur: Rahipler ve halk. Rahip müminlerin üstündedir; onun altındaki her şey eşittir.

İtikatlar konusunda, Katoliklik bütün düşünsel farklılıkları aynı seviyeye oturtur; bilge bir insan ile cahil bir insanı, bir dahi ile sıradan bir adamı aynı inanç kriterlerine tâbi tutar; zengin ile yoksula aynı ibadetleri telkin eder; güçlü ile zayıfa aynı katı kuralları dayatır. Hiçbir ölümlüyle özdeşleşmez ve her insana

aynı kriterleri uygulayarak bütün toplumsal sınıfları aynı kilisede toplamak ister, tıpkı hepsinin Tanrı'nın gözünde bir olması gibi.

Katoliklik müminleri itaate zorlasa bile, onları eşitsizlikten uzak tutar. Genel olarak insanları eşitlikten ziyade bağımsızlığa yönelten Protestanlık için bunun tam tersini söyleyebilirim.

Katoliklik bir tür mutlak monarşi gibidir. Hükümdarı bir kenara bıraktığınızda, cumhuriyet yönetiminden bile daha eşit koşullara ulaşırsınız.

Birçok kez Katolik rahiplerin kiliseden çıkıp bir güç olarak toplumsal hayata nüfuz ettiğini ve toplumsal hiyerarşinin merkezine yerleştiğini görürüz; kimi zaman, bir parçası olduğu siyasal düzenin devam etmesi için dinî otoritesini kullanır; bu durumda dinsel bir anlayışla aristokrasiyi savunan Katoliklerin ortaya çıktığını görürüz.

Fakat Birleşik Devletler'de olduğu gibi rahipler bir kez yönetimden uzaklaştığında ya da uzaklaştırıldığında, inanç itibariyle hiç kimsenin fırsat eşitliği düşüncesini siyasal dünyaya taşımaya Katolikler kadar yatkın olmadığı görülür.

Dolayısıyla, Birleşik Devletler'deki Katolikler inançlarının doğası itibariyle güçlü bir biçimde demokratik ve cumhuriyetçi düşüncelere yönelmeseler bile, en azından bu düşüncelere doğal olarak karşı değiller ve sınırlı sayıları kadar toplumsal konumları da onları bu tür düşünceleri benimsemeye iter.

Katoliklerin çoğu yoksuldur ve yönetime gelebilmeleri için bütün yurttaşların yönetimde rol oynayabilmesine ihtiyaç duyarlar. Katolikler azınlıktadır ve kendi haklarını özgürce kullanabilmeleri için herkesin haklara saygı duyması onlar için zaruridir. Bu iki neden Katolikleri, kendileri farkında olmasa bile, zengin ya da güçlü olduklarında gönülsüzce kabullenecekleri siyasal düşünceleri gönüllü olarak benimsemeye iter.

Birleşik Devletler'deki Katolik din adamları bu siyasal eğilime karşı çıkmaya asla yeltenmemişlerdir; daha ziyade bu siyasal eğilimi olumlamaya çalışmışlardır. Amerika'daki Katolik ra-

hipler entelektüel dünyayı iki kısıma ayırmışlardır: Birincisinde vahye dayalı öğretileri muhafaza etmiş ve bunları tartışmaksızın kabul etmişlerdir; ikincisinde ise siyasal gerçekliği öne çıkarmış ve Tanrı'nın bunu insanların özgür iradesine bıraktığını düşünmüşlerdir. Böylelikle Birleşik Devletler'deki Katolikler bir yandan en dindar müminler, diğer yandan en özgür yurttaşlar olmuşlardır.

O halde, Birleşik Devletler'de demokratik ve cumhuriyetçi kurumlara düşman bir tutum sergileyen tek bir dinsel öğreti bulunmadığını söyleyebiliriz. Bütün din adamları aynı söyleme sahiptir; fikirler yasalar ile uyumludur ve insanların zihninde hüküm süren neredeyse tek bir anlayış vardır.

Birleşik Devletler'deki en büyük şehirlerden birinde geçici olarak bulunurken, beni siyasi bir toplantıya katılmaya davet ettiler. Toplantının amacı Polonyalılara yardımcı olmak, onlara silâh ve para ulaştırmaktı.

İki ya da üç bin kişinin kendileri için hazırlanan büyük bir salonda toplandığını gördüm. Bir süre sonra, dinî kıyafetler giyinmiş bir rahip konuşmacılar için hazırlanmış platforma doğru yürüdü. Yardımcılar başlarındaki şapkaları çıkardıktan sonra sessizce ayakta beklediler; rahip şunları söyledi:

"Yüce Tanrımız! Savaşçıların Tanrısı! Ulusal bağımsızlığın kutsal haklarını savunan babalarımızın yüreğine ve ellerine hükmeden Tanrım! Korkunç bir baskıdan zaferle çıkmalarını sağlayan ve halkımıza barışın ve özgürlüğün güzelliklerini sunan Tanrım! Yüce Efendimiz! Dünyanın öteki yarısına lütuf dolu gözlerle bir bak! Bir zamanlar bizim yaptığımız gibi, bugün aynı haklar için savaşan kahraman halka merhamet et! Bütün insanları aynı nazarla yaratan Efendimiz, zorbaların senin yarattığın eseri bozmasına ve yeryüzünde eşitsizlik yaratmasına izin verme! Kadir-i mutlak Tanrımız! Polonyalıları koru ve kolla, onları özgürlüğe lâyık kıl; senin bilgeliğin onlara yol göstersin, onlara kendi gücünü ver, düşmanlarına korku sal, onları yıkmak isteyen güçleri böl ve parçala; yarım asır önce dünyanın

gördüğü adaletsizliğin yeniden yaşanmasına izin verme! İnsanların ve halkların kalplerini güçlü elleriyle kuşatan Efendimiz, meşru haklar için güdülen kutsal davayı savunmak için müttefikleri seferber et; et ki Fransız ulusu nihayet ayağa kalksın; lütfet ki yöneticilerin düşürdüğü gaflet uykusundan uyansın ve bir kez daha dünyanın özgürlüğü için savaşsın!

Yüce Efendimiz! Yüzünü bizden çevirme asla! Dünyanın en dindar ve en özgür halkı olmamıza izin ver!

Kadir-i mutlak Tanrımız! Burada yaptığımız duaları kabul et; Polonyalıları kurtar! Bütün insanların kurtuluşu için canını veren sevgili Oğlun, Efendimiz İsa adına bunu senden diliyoruz. Amin."

O salonda toplanan herkes, bütün meclis *Amin* dedi vecd ile.

Birleşik Devletler'de Dinî İnançların Siyasal Toplum Üzerindeki Dolaylı Etkileri

Bütün mezheplerde görülen Hıristiyan ahlâkı – Dinin Amerikalıların ahlâki değerleri üzerindeki etkisi – Evlilik bağına duyulan saygı – Din Amerikalıların imgelemini belli sınırlar içinde tutar ve onlardaki yenilik tutkusunu ılımlı kılar – Amerikalıların dinin siyasal yararları hakkındaki düşüncesi – Amerikalıların dinin etkisini yaymaya ve hâkim kılmaya yönelik çabaları.

Birleşik Devletler'de dinin siyaset üzerindeki doğrudan etkisinin nasıl olduğunu yukarıda anlattım. Dinin dolaylı etkisi bana göre çok daha güçlüdür ve din özgürlüklerden açıkça bahsetmediği zaman bile özgür olma sanatını Amerikalılara çok iyi öğretmektedir.

Birleşik Devletler'de çok sayıda mezhep vardır. Her biri Yaratıcı'ya dair inançlarında diğerlerinden farklıdır ama hepsi insanların birbirlerine karşı görevleri konusunda hemfikirdir. Her mezhep Tanrı'ya kendi usulüne göre tapar ama bütün mezhepler Tanrı adına aynı ahlâki değerleri savunur. İnandığı dinin doğru olması birey olarak insana büyük yararlar sağlasa da, toplum

için durum farklıdır. Toplumun öteki dünyadan korkacak ya da bekleyecek bir şeyi yoktur; onun için önemli olan bütün yurttaşların en doğru dine inanması değil, herhangi bir dine inanmasıdır. Ayrıca Birleşik Devletler'deki bütün mezhepler büyük Hıristiyan birliği içinde yer alır ve Hıristiyan ahlâkı her yerde aynıdır.

Belli bir sayıda Amerikalı'nın, Tanrı'ya yönelik dinsel pratiklerinde kanılardan çok alışkanlıkları izlediğini düşünebiliriz. Ayrıca Birleşik Devletler'de hâkim konumda olan kişi dindardır ve dolayısıyla riyakârlık ortak bir olgudur. Bununla birlikte, Amerika dünyada Hıristiyan inancının insanların ruhları üzerinde en etkili olduğu yerdir; bu durum dinin insanlar için ne denli doğal ve yararlı olduğunu çok iyi göstermektedir, zira günümüzde Hıristiyanlığın en etkili olduğu ülke aynı zamanda en aydın ve en özgür ülkedir.

Amerikalı rahiplerin, inanç özgürlüğüne inanmayanlar da dâhil olmak üzere, genel olarak sivil özgürlüklerden yana olduğunu söyledim. Bununla beraber, bu rahiplerin özel olarak herhangi bir siyasal sisteme destek vermediklerini görüyoruz. Siyasi meselelerin dışında kalmaya özen gösterirler ve parti oluşumlarına katılmazlar. Dolayısıyla Birleşik Devletler'de dinin yasalar ya da siyasal düşüncelerin ayrıntıları üzerinde etkili olduğu söylenemez; fakat din değer yargılarına yön verir ve aile kurumunu biçimlendirmek suretiyle Devleti biçimlendirmeye çalışır.

Birleşik Devletler'de tanık olduğumuz ahlâki değerlerdeki katılığın birincil kaynağının dinsel inançlar olduğuna en ufak bir şüphem yoktur. Amerika'da din, talihin sunduğu sınırsız temayüllerden insanları uzak tutma noktasında etkisizdir çoğu zaman. İnsanlardaki zenginleşme hırsını –ki her şey bu hırsı kamçılar– dizginlemeyi başaramaz, fakat din kadınların ruhunu alabildiğine etkiler ve ahlâki değerleri geliştiren de kadındır. Hiç kuşkusuz, Amerika dünyada evlilik bağının en çok saygı

gördüğü ülkedir ve Amerikalılar evliliğin mutluluk getirdiğine dair çok güçlü ve haklı bir düşünceye sahiptir.

Avrupa'da neredeyse bütün toplumsal düzensizlikler aile ocağının etrafında doğar ve bunlar evlilik kurumundan uzak değildir. İnsanlar doğal bağları ve makul zevkleri küçümsemeyi, düzensizlikten haz almayı, tinsel kaygıları ve değişken arzuları buralarda öğrenir. Çoğu zaman kendi öz yaşam alanını bozan ateşli hırslarla kamçılanan bir Avrupalı Devletin yasalarına boyun eğmekte zorlanır. Siyasal dünyadaki çalkantılı ortamdan ayrılan bir Amerikalı aile ocağına geri döndüğü zaman, orada hemen bir düzen ve huzur duygusuyla karşılaşır. Aile ortamındayken tüm arzuları alabildiğine sade ve doğaldır, zevkleri masum ve sakindir; düzenli bir hayat sayesinde mutluluğa eriştiğinden, düşüncelerine ve beğenilerine bir düzen vermekte zorlanmaz.

Bir Avrupalı, toplumsal düzeni bozarak ailevi sorunlarından kaçmaya çalışırken, bir Amerikalı düzen duygusunu yaşadığı yuvadan alır ve ardından Devlet meselelerine de bu duyguyla bakar.

Birleşik Devletler'de din yalnızca ahlâki değerleri biçimlendirmekle kalmaz, aynı zamanda zihinsel süreçlerde de etkili olur.

Anglo-Amerikalıların bazıları Hıristiyanlık öğretilerini bizzat inandıkları için savunur, bazılarıysa inanmıyormuş gibi görünmekten korktukları için inanır. Dolayısıyla Hıristiyanlık hiçbir engelle karşılaşmaksızın herkesin rızasıyla egemen olur; bunun bir sonucu olarak, daha önce söylediğim gibi, siyasal ortam tartışmalara ve beşerî denemelere terk edilmiş görünse de, ahlâki değerler ortamında her şey kesin ve değişmezdir. Böylelikle insan aklı hiçbir zaman önünde sınırsız bir alan olduğunu düşünmez; ne kadar gözüpek olursa olsun, bazen aşılmaz engellerin karşısında durması gerektiğini hisseder. Yeni bir şey ortaya atmadan önce, bazı ilksel verileri kabul etmek mecburiyetindedir; en cesur düşüncelerini kendisini yavaşlatan ya da durduran birtakım ölçülere uydurmak zorundadır.

Bu bağlamda, Amerikalıların imgelemi, en geniş sınırları içerisinde bile ihtiyatlı ve kesinsiz bir yürüyüş sergiler; hareketi engellenir ve icraatları yarım kalır. Bu ihtiyatlı olma alışkanlığı siyasal toplumda kendini gösterir; toplumsal sükûneti alabildiğine destekler ve toplumun benimsediği kurumların ömrünü uzatır. Doğa ve yaşamsal koşullar Birleşik Devletler'de yaşayanları gözüpek insanlara dönüştürür; bu insanların nasıl talihin peşine düştüğüne baktığımızda bunu kolaylıkla görürüz. Eğer Amerikalıların zihni bütün engellerden uzak olsaydı, kısa zamanda, dünyadaki en cesur yenilikçileri ve en büyük mantık ustalarını Amerikalıların arasında bulurduk. Fakat Amerika'nın devrimcileri açık bir biçimde Hıristiyanlığın ahlâki değerlerine ve hakkaniyet anlayışına belli bir saygı göstermek durumundadır; böylelikle söz konusu ahlâk ve hakkaniyet kuralları onların amaçlarıyla zıtlaştığı zaman, duydukları saygı bu kuralları kolayca çiğnemelerine mani olur. Kendilerindeki utanma duygusunu kırmayı başarsalar bile, bu kez de onları savunan kişilerin hayâ duygusunun kendilerine mani olduğunu hissederler. Bugüne kadar Birleşik Devletler'de şöyle bir düşünceyi dile getirmeye cesaret edebilen kimse görülmemiştir: "Toplumun çıkarı için her şey mubahtır." İnanç değerlerine aykırı olan bu düşünce, bir özgürlükler çağında gelecekteki bütün zorbaları meşrulaştırmak için ortaya atılmış gibi görünmektedir.

Böylelikle, bir yandan yasalar Amerikan halkına her şeyi yapma hakkını verirken, diğer yandan din akla gelebilecek her şeyi düşünmesini engeller ve her istediğini yapmasını yasaklar.

O halde, Amerikalılarda din hiçbir zaman doğrudan doğruya toplumsal yönetime karışmasa da, onların birincil politik kurumu olarak görülmelidir; zira din Amerikalılara özgürlük duygusu aşılamasa da, pratik olarak özgürlüğü yaşamalarını fazlasıyla kolaylaştırır.

Birleşik Devletler'de yaşayanlar dinsel inançları da gene bu bakış açısıyla değerlendirir. Bütün Amerikalıların inançlarında samimi olup olmadığını bilmiyorum; zira kalplerde olanı kimse

bilemez. Fakat şuna eminim ki Amerikalılar cumhuriyet kurumlarının muhafaza edilmesi için dinin gerekli olduğuna inanıyorlar. Bu bazı yurttaşlara ya da belli bir partiye ait bir görüş değildir; ulusun tümüne aittir; bütün toplumsal katmanlarda bu düşünceyle karşılaşırız.

Birleşik Devletler'de, bir siyaset adamı belli bir mezhebi eleştirdiğinde, bu durum bizzat o mezhebin taraftarlarının o siyaset adamını desteklemelerini engellemez; ama bütün mezheplere saldırırsa herkes ondan uzaklaşır ve sonunda yalnız kalır.

Amerika'da bulunduğum sırada, Chester ilçesindeki (New York eyaleti) bir mahkemede şahit sıfatıyla bulunan bir adam ayağa kalkıp Tanrı'nın varlığına ve ruhun ölümsüzlüğüne inanmadığını söyledi. Mahkeme başkanı o adamın yeminini kabul etmedi ve şöyle dedi: "... çünkü şahidin, söyleyeceği sözlere duyulan inancı daha ilk anda yok ettiği anlaşılmıştır." Gazeteler olayı yorumsuz olarak duyurdular.[3]

Amerikalıların aklında Hıristiyanlık ile özgürlük tamamen birbirine karışır; öyle ki, biri olmadan diğerini onlara açıklayabilmek neredeyse imkânsızdır. Ayrıca bu, Amerikalılarda geçmişten bugüne kalan ve kalplerin derinliklerinde solmaya yüz tutan kuru bir inanç değildir.

Amerikalıların batıdaki yeni eyaletlere din adamları göndermek, orada okullar ve kiliseler yapmak için biraraya geldiklerini gördüm; dinî inançların ormanların derinliklerinde kaybolmasından ve oralarda yetişen insanların, doğduktan sonra terk et-

---

[3] 23 Ağustos 1831 tarihli *New York Spectator* gazetesi olayı şu şekilde aktarmıştır: "The court of common pleas of Chester county (New York) a few days since rejected a witness who declared his disbelief in the existence of God. The presiding judge remarked that he had not before been aware that there was a man living who did not believe in the existence of God; that this belief constituted the sanction of all testimony in a court of justice and that he knew of no cause in a christian country where a witness had been permitted to testify without such a belief."

tikleri toplumdaki kadar özgür olmamasından korkuyorlardı. Yeni İngiltere'deki bazı zengin insanların, Missouri kıyılarında ya da Illinois'in kırsal alanlarında Hıristiyanlığın ve özgürlüğün temellerini atmak amacıyla doğdukları yeri terk ettiklerini gördüm. İşte böylelikle, Birleşik Devletler'de dinsel tutkular vatanseverlik duygusu etrafında her an yeniden canlanmaktadır. Bu insanların yalnızca ahiret hayatı düşüncesiyle hareket ettiğini düşünürseniz çok yanılırsınız; sonsuz yaşam isteği onların hassasiyetlerinden yalnızca biridir. Hıristiyan uygarlığının bu misyonerleriyle konuştuğunuzda, onların sık sık bu dünyadaki güzelliklerden bahsettiklerini duymak ve sadece dindarlarla karşılaşmayı umduğunuz bir yerde politikacılarla karşılaşmak sizi çok şaşırtacaktır. Size şöyle diyeceklerdir: "Bütün Amerikan cumhuriyetleri birbiriyle dayanışma içindedir; batıdaki cumhuriyetler kaosa sürüklendiğinde ya da zorbalığa maruz kaldığında, Atlantik Okyanusu'nun kıyılarında boy gösteren cumhuriyetçi kurumlar büyük bir tehlike içinde olacaktır; bu yüzden, yeni eyaletlerin bizim özgürce yaşamamıza olanak verebilmesi için, o eyaletlerin dindar olması bizim yararımızadır."

Amerikalıların düşüncesi böyledir, fakat önemli bir yanlış yaptıkları ortadadır; zira takdir ettiğim bu dinsel düşünce dışında, Amerika'da her şeyin çok iyi olduğunu bana gösterip duruyorlar her gün. Görüyorum ki, okyanusun diğer kıyısındaki insanların özgürlüğü ve mutluluğu noktasında eksik olan tek şey, Spinoza gibi dünyanın sonsuzluğuna inanmak ve Cabanis gibi düşüncelerin beyinden çıktığını savunmaktır. Aslında buna söyleyebileceğim bir şey yok; belki sadece şunu diyebilirim ki, bu söylemi benimseyen insanlar Amerika'ya hiç gitmemişlerdir ve ne özgür toplumlar ne de dindar insanlar görmüşlerdir. Geri dönerken onları da beklerim.

Fransa'da cumhuriyetçi kurumları sahip oldukları büyüklüğün geçici bir unsuru olarak gören insanlar var. Kendi sefaletlerini ve kusurlarını zenginlikten ve güçten ayıran devasa uzamı çıplak gözlerle ölçmeye çalışıyor ve aradaki büyük uçurumu ka-

patmak için ellerindeki yıkıntıları oraya yığmak istiyorlar. Ortaçağ'daki geçici askerî birlikler krallar için ne ifade ediyorsa, bu insanlar da özgürlük için onu ifade ediyor; ellerinde özgürlük bayrağını taşısalar da, aslında kendi çıkarları için savaşıyorlar: Cumhuriyet onları bugünkü seviyesizliklerinden çekip çıkaracak kadar uzun yaşayacaktır her zaman. Ben onlar için konuşmuyorum zaten. Onların dışında, cumhuriyeti kalıcı ve dingin bir ortam, düşünce ve değerlerin her gün modern toplumları sürüklediği zorunlu bir amaç olarak gören ve samimi bir biçimde insanları özgürlüğe hazırlamak isteyenler var. O seviyesiz insanlar dinsel özgürlüklere saldırdıklarında, çıkarlarının değil tutkularının peşinden gidiyorlar. Despotlar dinden vazgeçebilir, ama özgürlük asla vazgeçmez. Sürekli övdükleri cumhuriyet için dinin varlığı, karşı çıktıkları monarşideki varlığından çok daha zaruridir; demokratik cumhuriyetlerde dinin varlığı tüm diğer sistemlerdeki varlığından daha gereklidir. Siyasal bağların gevşediği bir ortamda ahlâki bağlar yeterince pekişmiyorsa, bir toplum yok olmaktan kurtulabilir mi? Kendi kendisinin efendisi olan ama Tanrı'ya boyun eğmeyen bir toplum neye yarar ki?

Amerika'da Dini Güçlü Kılan Temel Nedenler

Amerikalılar Kilise'yi Devlet'ten ayırmaya özen göstermişlerdir – Yasalar, kamuoyu ve hattâ din adamlarının çabaları bu sonuca ulaştırmıştır – Birleşik Devletler'de dinin insanlar üzerindeki etkisini buna bağlamak gerekir – Neden? – Günümüzde insanların din konusundaki doğal tutumu nedir? – Bazı ülkelerde insanların bu duruma uymalarını engelleyen özel ve rastlantısal nedenler.

18. yüzyıldaki düşünürler dinsel inançların kademeli olarak zayıflamasını çok basit bir şekilde açıklıyorlardı. Özgürlük ve aydınlanma arttıkça dinsel tutkuların sönümlenmesi gerektiğini

söylüyorlardı. Ancak olayların bu teoriyle hiçbir şekilde uyuşmaması can sıkıcı olsa gerektir.

Avrupa'daki bir toplumun inançsızlığı onun cehaleti ve ahmaklığıyla aynı düzeydedir; oysaki Amerika'da, dünyadaki en özgür ve en aydın toplumlardan birinin bütün temel dinsel görevleri tutkuyla yerine getirdiğini görüyoruz.

Birleşik Devletler'e vardığımda dikkatimi çeken ilk şey ülkenin dindar niteliğiydi. Seyahatim uzadıkça, bu yeni durumlardan kaynaklanan büyük siyasal sonuçları fark etmeye başladım.

Bizim toplumumuzda din anlayışı ile özgürlük anlayışının neredeyse her zaman zıt yönlerde ilerlediğini görmüştüm. Amerika'da ise bu ikisinin sıkı sıkıya birbiriyle birleştiğine tanık oldum; ikisi birlikte aynı topraklarda hüküm sürüyordu. Bu olgunun nedenlerini öğrenme isteğim her geçen gün artıyordu.

Bunu anlayabilmek için farklı dinî topluluklardaki insanlarla konuştum; özellikle bir din adamları topluluğu arıyordum, zira bunlar farklı inançlara hâkimlerdi ve dinlerin varlığını sürdürmesi onlara bireysel bir yarar sunuyordu. İnandığım din beni özellikle Katolik din adamlarına yaklaştırdı ve aralarından birçoğuyla içten diyebileceğim bir ilişki kurmam uzun sürmedi. Her birine yaşadığım şaşkınlığı anlattım ve aklımdaki kuşkuları paylaştım; bütün bu insanların yalnızca bazı ayrıntılar konusunda birbirlerinden ayrıldığını gördüm. Fakat hepsi şu konuda hemfikirdi: Yaşadıkları ülkede dinin sahip olduğu dingin güç her şeyden önce din ile devletin birbirinden tamamen ayrı olmasına dayanıyordu. Amerika'da kaldığım süre boyunca karşılaştığım herkesin, ister dindar ister seküler olsun, bu konuda aynı düşünceyi paylaştığını rahatlıkla söyleyebilirim.

Bunu fark ettikten sonra, Amerika'daki din adamlarının siyasal toplum içerisinde sahip oldukları konumu daha dikkatli bir biçimde incelemeye başladım. Din adamlarının hiçbir kamusal görevde bulunmadıklarını öğrenmek beni şaşırttı.[4] Yöne-

4 Tabii eğer bu kişilerin okullardaki faaliyetlerini görev olarak tanım-

tim kadrolarında tek bir din adamı bile göremedim ve bu insanların siyasal meclislerde dahi temsil edilmediklerini fark ettim.

Birçok eyalette, yasalar din adamlarına siyasi kariyer yapma imkânı tanımıyordu;[5] bütün eyaletlerde ise bizzat kamuoyu bunu istemiyordu.

Din adamlarının kendi şahsi düşüncelerini öğrenmek istediğimdeyse, birçoğunun gönüllü olarak iktidardan uzak duruyor gibi bir izlenim verdiğini ve hattâ iktidara yabancı kalmayı meslekî bir saygınlık olarak algıladığını gördüm. Hırsı ve kötü niyeti, dayandıkları siyasal fikirler ne olursa olsun şiddetle mahkûm ettiklerini duydum. Bu din adamlarını dinlerken, fikirlerinde samimi olmaları durumunda insanların bunlardan dolayı Tanrı'nın gözünde mahkûm edilemeyeceğini; yönetim konusunda yanılgıya düşmenin evini yaparken ya da tarlasını ekerken yanlış yapmaktan daha büyük bir günah olmadığını öğrendim. Bütün siyasal partilerden özenle uzak durduklarını ve bireysel çıkar tutkusuyla onlarla temas kurmaktan kaçındıklarını gördüm.

Tanık olduğum bu manzaralar, bana söylenenlerin doğru olduğunu açıkça ortaya koydu. Bu noktadan sonra olaylardan nedenlere yönelmek istedim: Bir dinin görünürdeki gücünü

---

lamazsak. Zira eğitimin büyük bir bölümü din adamlarına emanet edilmiştir.

[5] Bkz. New York anayasası, mad. 7, böl. 4.
Bkz. Kuzey Carolina anayasası, mad. 31.
Bkz. Virginia anayasası.
Bkz. Güney Carolina anayasası, mad. 1, böl. 23.
Bkz. Kentucky anayasası, mad. 2, böl. 26.
Bkz. Tennessee anayasası, mad. 8, böl. 1.
Bkz. Louisiana anayasası, mad. 2, böl. 22.
New York anayasasının ilgili maddesi şu şekildedir:
"Din adamları meslekleri itibariyle Tanrı'nın hizmetine ve insanlara yol göstermeye adanmış olduklarından, bu önemli görevleri yerine getirirken hiçbir surette rahatsız edilmemelidir; sonuç itibariyle hiçbir din adamı ya da papaz, hangi mezhebe bağlı olursa olsun, hiçbir kamusal, askerî veya sivil görevde bulunamaz."

azaltmak suretiyle onun gerçek gücünün nasıl arttırıldığını kendi kendime sordum ve bunu anlamanın çok da zor olmadığım düşündüm.

Altmış yıl gibi kısa bir süre insanın tüm imgelemini asla kapsayamaz; bu dünyadaki yarım yamalak zevkler onun kalbini asla doyuramaz. Bütün varlıklar içinde, insan hem var olmaya karşı doğal bir tiksinti duyan hem de var olma arzusuyla dolup taşan tek varlıktır; yaşamı küçümser ama hiçlikten de ölesiye korkar. Bu farklı dürtüler onun ruhunu her an başka bir dünyayı temaşa etmeye iter ve bunu yapmasını mümkün kılan şey inançtır. Dolayısıyla inanç, kendine özgü bir umut etme biçimidir ve insan ruhu için en az umudun kendisi kadar doğaldır. Aklın yolundan sapmasıyla ve insan doğasına baskı yapan manevi bir gücün etkisiyle, insanlar dinî inançlardan uzaklaşır; karşı konulamaz bir eğilim onları buna sürükler. İnançsızlık bir tür kazadır; inanmak ise insanlığın kalıcı vaziyetidir.

İnançları salt insanî bir bakış açısıyla değerlendirirsek, bütün inançların gücünü insanlardan aldığını ve bu gücün insanlarda hiçbir zaman eksik olmadığını, çünkü bu gücün insan doğasının yapısal ilkelerinden birine dayandığını söyleyebiliriz.

Dinin kendine özgü bu gücü yasaların yapay gücüyle ve toplumu yöneten maddi güçlerin desteğiyle birleştirdiği bazı dönemlerin olduğunu biliyorum. Dünyadaki iktidar biçimlerine sıkı sıkıya bağlı olan, iman ve korku yoluyla ruhlara hükmeden dinlerin olduğunu gördük; fakat bir din böyle bir ittifak kurduğu zaman, çekinmeden diyebilirim ki o din tıpkı bir insan gibi davranır: Bugün için geleceği feda eder ve kendisine dayanmayan bir güce sahip olmak suretiyle kendi meşru iktidarını tehlikeye atar.

Bir din tüm insanların ruhunu aynı şekilde kuşatan ölümsüzlük arzusunu kendi iktidarının yegâne dayanağı kıldığı zaman, o din evrensel olmayı hedefleyebilir; fakat bir yönetimle birleşmeye çalıştığında, yalnızca bazı toplumlar için uygun olan düşünceleri benimsemesi gerekir. Bu bağlamda, siyasal bir ikti-

darla ittifak kurduğunda, din bazı insanlar üzerindeki etkisini arttırır ama herkese hükmetme şansını yitirir.

Bir din her türden yoksunluğun tesellisi olan birtakım duygulara dayanmakla yetindiği sürece insanlığın kalbini fethedebilir. Bu dünyanın yıkıcı hırslarıyla iç içe geçtiği zaman, din sevgiden ziyade çıkarlar nedeniyle kendisiyle ittifak kuran insanları savunmaya zorlanır bazen. Bir yandan ittifak kurduğu kişilerle mücadele ederken, diğer yandan kendisine hâlâ sevgi besleyen insanları birer düşman gibi reddetmesi gerekir. O halde, din iktidarların maddi gücünü paylaştığı zaman, o iktidarların yaratacağı bazı nefret duygularının sorumlusu olmaktan kurtulamaz.

Temeli çok sağlam görünen siyasal iktidarların geleceğinin tek garantisi belli bir kuşağın düşünceleri, bir toplumun çıkarları ve çoğu zaman her bir insanın yaşamıdır. Bir yasa tamamen değişmez ve çok sağlam gibi görünen bir toplumsal düzeni değiştirebilir; ve onunla birlikte her şey değişir.

Toplumun bütün güçleri şu veya bu ölçüde geçicidir, tıpkı yeryüzünde geçirdiğimiz yıllar gibi; yaşamın farklı ihtiyaçları gibi hızla birbirini takip ederler; insan ruhunun değişmez niteliklerine dayanan ya da sonsuz bir yararlılık düşüncesi üzerine kurulu olan tek bir yönetim biçimi görülmemiştir.

Bir din tarih boyunca kendini aynı şekilde var eden duygulardan, dürtülerden ve arzulardan gücünü alırsa (ve bu durum ne kadar uzun sürerse), o din zamana meydan okuyabilir ya da yalnızca başka bir din tarafından yok edilebilir. Ancak din dünyevi amaçlara dayanmaya çalışırsa, neredeyse dünyadaki tüm güçler kadar kırılgan hale gelir. Yalnız başına hareket ettiğinde ölümsüz olmayı umabilir; ama geçici güçlerle ittifak kurduğunda o güçlerin kaderini paylaşır ve onları ayakta tutan anlık tutkularla birlikte son bulur.

Demek ki, farklı siyasal güçlerle birleştiğinde, dinin kurduğu ittifaklar çok külfetli olacaktır. Dinin ayakta kalmak için bu

siyasal güçlerin yardımına ihtiyacı yoktur; bunlardan yararlanmaya kalktığında kendisini bitirebilir.

Bahsettiğim bu tehlikeler her zaman mevcuttur, ama her zaman aynı şekilde belirgin değildir.

İktidarların ölümsüzmüş gibi göründüğü dönemler vardır, öte yandan toplumun varlığının bir insanın yaşamından daha kırılgan olduğu dönemler de vardır.

Bazı anayasalar yurttaşları miskin bir uyku halinde tutar; bazılarıysa onları ateşli bir hareketliliğe sevk eder.

Hükümetler çok güçlü ve yasalar çok sağlam göründüğü zaman, insanlar dinin iktidarla birleşmek suretiyle karşı karşıya kalabileceği tehlikeleri hiç fark edemezler.

Hükümetler çok zayıf ve yasalar çok istikrarsız olduğunda, tehlike kimsenin gözünden kaçmaz; ama böyle bir anda kurtulmak için zaman kalmaz genellikle. O halde tehlikeyi uzaktan sezmeyi öğrenmek gerekir.

Bir ülke demokratik bir toplumsal hüviyet kazandığında ve insanlar cumhuriyete yöneldiğinde, dini siyasal iktidara bağlamak çok daha tehlikeli hale gelir; zira gücün elden ele geçtiği, siyasal teorilerin birbirinin yerini aldığı, insanların, yasaların ve anayasaların sürekli değiştiği ya da ortadan kalktığı zamanlar gelmek üzeredir ve bu durum bir süreliğine değil, her zaman devam eder. İstikrarsızlık ve çalkantılar demokratik cumhuriyetlerin doğasında vardır, tıpkı değişmezliğin ve hareketsizliğin mutlak monarşilerin doğasında olması gibi.

Dört yılda bir devlet başkanını değiştiren, iki yılda bir yasama erkini yeniden belirleyen, yerel yöneticileri her yıl değiştiren ve siyasal dünyayı yenilikçilerin denemelerine terk eden Amerikalılar dini siyaset dünyasının dışında tutmasalardı, insanların sürekli değişen düşünceleri içinde din nereye tutunabilirdi? Parti kavgalarının ortasında, dine gereken saygı nerede kalırdı? Etrafındaki her şey çürürken, din ölümsüzlüğünü koruyabilir miydi?

Amerikalı din adamları bu gerçeği herkesten önce görmüş ve buna uygun hareket etmişlerdir. Siyasal bir güç elde etmek

istiyorlarsa, dinin etkisinden vazgeçmeleri gerektiğini anlamışlardır; iktidarın kusurlarına ortak olmaktansa, onun desteğinden yoksun kalmayı tercih etmişlerdir.

Amerika'da din bazı dönemlerde ve bazı toplumlarda olduğu kadar güçlü olmayabilir, ama yarattığı etki daha uzun vadelidir. Kendi özgül güçlerine indirgenmiştir, ama bu güçleri kimse ondan alamaz; yalnızca tek bir alanda etkilidir, ama o alanı baştan sona kateder ve kolaylıkla hükmeder.

Avrupa'da her taraftan seslerin yükseldiğini duyuyorum; inançların yok olmaya yüz tutması insanları üzüyor ve dine eski gücünü kısmen de olsa kazandırmak için ne yapmak gerektiğini sorup duruyorlar.

Bana göre, her şeyden önce günümüzde insanların inanç konusundaki *doğal durumunun* ne olduğunu dikkatli bir şekilde araştırmak gerekiyor. Böylece, neleri umut edip nelerden korkmamız gerektiğini bilerek, hangi yönde çaba sarf etmemiz gerektiğini net bir biçimde anlarız.

Dinlerin varlığını tehdit eden iki büyük tehlike var: Dinin özünden sapmak ve dine ilgisiz kalmak.

Çalkantılı dönemlerde insanların bazen inançlarını terk ettikleri olur; ama bir dini ancak başka bir dine bağlanmak için bırakırlar. İnancın nesnesi değişir, ama kendisi asla ölmez. Eski din bütün kalplerde büyük bir sevgi ya da dinmez bir nefret uyandırır; bazıları öfkeyle onu terk ederken, bazılarıysa yeni bir coşkuyla ona bağlanır; inançlar değişir, ama inançsızlık diye bir şey bilinmez.

Ancak, bir dinî inanç olumsuz diyebileceğim öğretilerle yavaş yavaş bozulduğunda çok farklı bir durum ortaya çıkar; zira bu öğretiler bir inancın yanlışlığını savunurken başka bir inancın doğruluğunu göstermiş olmazlar. O zaman insanların ruhunda büyük devrimler yaşanır; kendileri buna isteyerek katkıda bulunmuş gibi görünmezler ve hattâ böyle bir şeyden şüphe bile duymazlar. Bir nevi unutkanlıkla en güzel umutlarının ellerinden kaçıp gitmesine izin veren insanlar görürüz. Savaşmaya

cesaret edemedikleri ve istemeyerek boyun eğdikleri amansız bir akıma kapılan bu insanlar gönül verdikleri inançları terk eder ve kendilerini umutsuzluğa sürükleyen şüphenin peşinden giderler.

Yukarıda betimlediğimiz dönemlerde, insanlar inançlarını nefret yüzünden değil, hissiyatsızlık yüzünden kaybederler; inançlarını bilerek reddetmezler, inançları onları terk eder. Gerçek dine inanmayı bıraksa bile, inançsız insan onu faydalı bulmaya devam eder. Dinsel inançları insanî bir gözle değerlendirdiğinde, bu inançların ahlâki değerler üzerindeki hâkimiyetini ve yasalar üzerindeki etkisini kabul eder. İnsanları nasıl barış içinde yaşattıklarını ve onları nasıl yavaşça ölüme hazırladıklarını anlar. O zaman inancını kaybettiği için üzülür; değerini çok iyi bildiği bir şeyden yoksun kaldıktan sonra, henüz ona sahip olmaya devam edenleri ondan yoksun bırakmaktan korkar.

Diğer yandan, inanmaya devam eden insan kendi inancını başkalarına açmaktan çekinmez. Kendisindeki umudu paylaşmayan insanları rakip olarak görmekten ziyade, onlara bedbaht kimseler olarak bakar. Onlar gibi hareket etmeden saygılarını kazanabileceğini bilir; kimseyle bir savaşım içinde değildir; yaşadığı toplumu dinin azgın düşmanlara karşı durmaksızın savaşmak zorunda olduğu bir arena olarak görmediğinden, kendi çağdaşı olan insanların zayıflıklarını mahkûm edip hatalarına üzülmekle birlikte onları sever.

İnanmayanlar inançsızlıklarını gizler, inananlar inançlarını açığa vurur; bu durum dinin lehine olarak bir toplumsal kanının gelişmesini sağlar; insanlar dini sever, savunur, yüceltir; dinin aldığı yaraları görebilmek içinse insanların ruhunun derinliklerine bakmak gerekir.

Dinî duyguların asla terk etmediği insanlar kendilerini mevcut inançlardan uzaklaştıran herhangi bir şey görmezler. Öteki dünyada yaşama arzusu bu insanları zahmetsizce dine yöneltir; kalpleri iman hükümleriyle ve teselliyle doldurur.

Bu manzaranın bizlere uygun olmamasının nedeni nedir?

Bizim toplumumuzda, Hıristiyan dinine inanmayı bıraktıktan sonra hiçbir dine inanmayan insanlar görüyoruz. Diğer yandan, şüphe içinde kalan ve halihazırda artık inanmıyormuş gibi görünen başka insanlarla karşılaşıyoruz. Bunun da ötesinde, hâlâ inanmaya devam eden ama bunu söylemeye cesaret edemeyen Hıristiyanlara tanık oluyoruz.

Bu ılımlı dostların ve ateşli rakiplerin ortasında, bütün engellere meydan okumaya ve inançlarına yönelik bütün tehlikeleri küçümsemeye hazır küçük bir dindarlar topluluğu görüyorum. Bu insanlar ortak kanının ötesine geçebilmek için insanların zayıflığına saldırdılar. Bu çabayla hareket ettiklerinden, artık nerede durmaları gerektiğini bile bilmiyorlar. Kendi vatanlarında, özgürlüğe kavuşan insanların yaptığı ilk şeyin dine saldırmak olduğunu gördüklerinden, çağdaşları olan insanlardan korkuyor ve onların savunduğu özgürlük anlayışından dehşetle uzaklaşıyorlar. İnançsızlık onlar için yeni bir şey gibi göründüğünden, yeni olan her şeye aynı nefretle bakıyorlar. Dolayısıyla yaşadıkları yüzyılla ve vatanlarıyla savaş halindeler; savunulan her türlü düşünceyi dinin kaçınılmaz bir düşmanı olarak görüyorlar.

Günümüzde insanların din konusundaki doğal tutumu bu olmasa gerek.

Bizim toplumlarımızda, insan aklının kendi eğilimlerini izlemesini engelleyen ve onu normalde durması gereken sınırların ötesine iten özel ve rastlantısal bir neden söz konusudur.

Kesin olarak inanıyorum ki, bu özel ve rastlantısal neden, din ile siyasetin iç içe geçmesidir.

Avrupa'daki inançsız insanlar Hıristiyanları dindar bir rakipten ziyade siyasi düşmanlar olarak görüyorlar. Yanlış bir düşünce olduğu için değil, sanki bir partinin görüşü olduğu için dinden nefret ediyorlar. Bir din adamına karşı çıkmalarının nedeni onu Tanrı'nın bir temsilcisi değil, iktidarın dostu olarak görmeleridir.

Avrupa'da Hıristiyanlık kendisinin dünyevi güçlere sıkı sıkıya bağlanmasına izin vermiştir. Günümüzde bu güçler artık düşmektedir ve Hıristiyanlık âdeta onların yıkıntıları altında kalmıştır. Ölümsüz bir şeyi ölümlü şeylere bağlamak istediler; ama onu tutan bağları kestiğinizde yeniden ayağa kalkacaktır.

Avrupa'daki Hıristiyanlığı yeniden genç kılmak için neler yapmak gerektiğini bilmiyorum. Bunu sadece Tanrı yapabilir; ama en azından, dinin halihazırda muhafaza ettiği bütün olanaklarını kullanmasına izin vermek insanların elindedir.

Amerikalılardaki Aydınlığın, Alışkıların ve Pratik Deneyimlerin Demokratik Kurumların Başarısına Yaptığı Katkılar

Amerikan halkının aydınlığından ne anlamak gerekir? – Birleşik Devletler'de insan aklı Avrupa'ya kıyasla daha az derinlikli bir kültüre sahiptir – Ama kimse cehalet içinde değildir – Neden? – Batıdaki yarı çöl eyaletlerde düşünce hızlı bir dolaşım sergiler – Pratik deneyimler Amerikalılara edebî bilgilerden daha fazla hizmet eder.

Bu kitabın birçok yerinde Amerikalıların bilinç düzeyinin ve alışkılarının siyasal kurumların idamesi üzerinde nasıl bir etki yarattığını okurlara anlatmaya çalıştım. Dolayısıyla burada söyleyebileceğim pek fazla yeni bir şey yoktur.

Şimdiye kadar, Amerika'da iyi yazarların sayısı çok sınırlı olmuştur; büyük tarihçiler ve şairler yoktur. Amerikalılar edebiyatı pek hoş karşılamazlar; Avrupa'daki üçüncü sınıf bir şehir bir yılda Amerika'daki yirmi dört eyaletin toplamından daha fazla edebî eser yayımlar.

Amerikan zihniyeti genel düşüncelerden uzaktır; teorik keşiflere kesinlikle yönelmez. Politika ve üretim alanları da Amerikalılara böyle bir yön vermez. Birleşik Devletler'de sürekli yeni yasalar yapılır; ama buradan yasaların genel ilkelerini çıkaracak büyük yazarlar henüz ortaya çıkmamıştır.

Amerika'da hukukçular ve yorumcular vardır, ama politika yazarları yoktur; siyaset konusunda dünyaya yeni dersler vermekten ziyade yalnızca birtakım örnekler sunarlar.

Mekanik sanatlar için de durum aynıdır.

Avrupa'daki keşifler Amerika'da çok başarılı bir şekilde uygulanır ve bu keşifler yetkinleştirildikten sonra büyük bir ustalıkla ülkenin ihtiyaçlarına uyarlanır. İnsanlar endüstriyle meşguldürler ama endüstri bilimini geliştirmeye çalışmazlar. Amerika'da çok iyi işçiler vardır, ama mucit sayısı çok azdır. Fulton sahip olduğu dehayı kendi ülkesinde hayata geçirmeden önce, uzun zaman boyunca yabancı ülkelerde bu dehayı pazarlamak durumunda kalmıştır.

O halde Anglo-Amerikalıların nasıl bir bilinç düzeyine sahip olduğunu bilmek isteyen kişi, aynı olguya iki farklı görünümle tanık olacaktır. Yalnızca bilim insanlarına odaklanırsa, çok az sayıda olduklarını görmek onu şaşırtacaktır; cahil insanların oranını bilmek istediğinde, Amerikan halkı ona dünyanın en aydınlık halkı gibi görünecektir.

Amerika'da nüfusun tamamı bu iki uç arasında yer alır; daha önce bunu zaten söylemiştim.

Yeni-İngiltere'de her yurttaş temel beşerî bilgileri edinir; bunun dışında, kendi inancının öğretilerinin ve dayanaklarının neler olduğunu öğrenir. Ülkesinin tarihi ve ülkeyi yöneten yasaların temel nitelikleri ona öğretilir. Connecticut ve Massachusetts'te bütün bunları bilmeyen biriyle karşılaşmak çok zordur ve bu tür şeyleri hiç bilmeyen bir insan âdeta bir fenomen olarak görülür.

Yunan ve Roma cumhuriyetlerini Amerikan cumhuriyetleriyle kıyasladığımda; onların el yazmalarıyla dolu kütüphanelerini ve bilgisiz halkını Amerikan cumhuriyetlerinde dolaşan binlerce gazeteyle ve orada yaşayan bilinçli insanlarla karşılaştırdığımda; birinden hareketle diğerlerini değerlendirmek ve iki bin yıl önce yaşananlardan hareketle günümüzde yaşananları öngörmek için harcanan çabaları düşündüğümde yepyeni bir

toplumsal duruma sadece yeni düşüncelerle bakmak için bütün kitaplarımı yakmak istiyorum.

Kuşkusuz, Yeni-İngiltere için söylediklerimi ayırım gözetmeksizin bütün Birliğe uyarlamak yanlış olur. Batıya ya da güneye doğru gidildikçe halkın eğitim düzeyi düşmektedir. Meksika körfezine komşu olan eyaletlerde –tıpkı bizde olduğu gibi– temel beşerî bilgilere yabancı olan insanlarla karşılaşırız; fakat Birleşik Devletler'de tamamen cehalete gömülmüş tek bir kanton dahi bulamazsınız. Bunun nedeni basittir: Avrupa'daki toplumlar karanlıktan ve barbarlıktan çıkarak medeniyete ve aydınlığa doğru yürümüşlerdir. İlerlemeleri eşitsiz olmuştur; bazıları bu yolda koşarken, bazıları ancak yavaş adımlarla yürüyebilmiştir; birçoğu yarı yolda durmuştur ve hâlâ yolun ortasında uyumaktadır.

Birleşik Devletler'de ise durum çok farklıdır.

Anglo-Amerikalılar gelecek kuşakların yaşayacağı topraklara uygar insanlar olarak gelmişlerdir; yeni bir şey öğrenmelerine gerek kalmamıştır; bildiklerini unutmamaları yeterli olmuştur. Bu Amerikalıların çocukları her yıl halihazırda kazanılmış bilgileri ve bilgiye verilen değeri evleriyle birlikte iç bölgelerdeki çöllere taşımaktadır. Eğitim sayesinde bilginin önemini kavramışlar ve bu bilgileri kendi çocuklarına aktaracak düzeye gelmişlerdir. Dolayısıyla Birleşik Devletler'de toplumun bir çocukluk dönemi olmamıştır; yetişkin olarak hayata başlamıştır.

Amerikalılarda köylülük diye bir kavram yoktur; köylü sözcüğünü kullanmazlar, çünkü böyle bir düşünceye sahip değiller. İlk zamanların cehaleti, köylere özgü bayağılıklar, vasat ve verimsiz alanlar onlarda yoktur; doğmakta olan bir uygarlığın erdemlerini, kusurlarını, kaba alışkanlıklarını ya da naifliklerini bilmezler.

Konfedere eyaletlerin uç noktalarında, başıboş toprakların ve cemiyet hayatının sınırlarında gözüpek maceracılardan oluşan bir topluluk vardır. Bu insanlar, aile ocağında kendilerini bekleyen sefaletten kurtulmak amacıyla, Amerika'nın ıssız de-

rinliklerine dalmaktan ve orada yeni bir vatan aramaktan korkmazlar. Yaşamaya müsait bir mekâna ayak basan öncüler alelacele birkaç ağaç keser ve yapraklarla örtülmüş bir kulübe yaparlar. Hiçbir şey bu yalnız barınaklardan daha acınası bir görünüm sunamaz. Akşamleyin yolu buraya düşen bir yolcu, uzaktan baktığında, yanan ocağın ateşinin duvarların arasından sızarak parıldadığını görür. Geceleyin rüzgâr sertleştiği zaman, ormandaki ağaçların ortasında, yapraklarla kaplanmış çatının gürültüyle sarsıldığını duyar. Bu yoksul kulübede cehaletin ve kabalığın hüküm sürdüğünden kim şüphe duyabilir ki? Ne var ki, ilk gelen öncü ile ona yurt imkânı sunan mekân arasında herhangi bir alâka kurmaktan kaçınmak gerekir. Etrafındaki her şey yabanıl ve ilkeldir; fakat o, neredeyse iki bin yıllık bir deneyimin ve çalışmanın vardığı kâmil noktadır. Kentlilere özgü kıyafetler giyer ve şehirli bir dil konuşur; geçmişi bilir, şimdinin üzerinde kafa yorar ve geleceği merak eder; bir süreliğine ormanda yaşamaya razı olan, elinde bir İncil, balta ve gazetelerle Yeni Dünya'nın derinliklerine atılan uygar bir insandır.

Yeni Dünya'nın uçsuz bucaksız coğrafyasında düşüncenin nasıl büyük bir hızla yayıldığını tasavvur etmek imkânsızdır.[6]

Fransa'daki en ileri ve en kalabalık kantonlarında bile böylesine büyük bir entelektüel hareketliliğin yaşandığını pek sanmıyorum.[7]

---

[6] Birleşik Devletler'in sınırlarının bir bölümünü "sandık" adı verilen iki tekerlekli bir arabayla dolaştım. Gündüz ve gece boyunca, yemyeşil ağaçlarla dolu devasa ormanlardaki yeni açılmış yollarda büyük bir grup halinde yürüyorduk. Karanlık geçit vermez hale geldiğinde, arabanın sürücüsü eline aldığı karaçam dallarını yaktı ve ateşin verdiği aydınlıkta yolumuza devam ettik. İlerlerken ormanın içinde ağaçlardan yapılmış bir kulübeye rastladık; bu bir posta eviydi. Postacı bu yalnız yapının kapısına büyük bir mektup paketi fırlattı; etrafta yaşayanlar gelip kendi paylarına düşenleri alır diyerek hızla yolumuza devam ettik.

[7] 1832 yılında, Michigan'da yaşayan her yurttaş posta vergisi olarak 1 frank 22 kuruş, Florida'da yaşayanlar ise 1 frank 5 kuruş ödemiştir

Birleşik Devletler'de halkın eğitilmesinin demokratik cumhuriyetin varlığını sürdürmesine güçlü bir biçimde hizmet ettiğine kuşku yoktur. Bilhassa, zihinleri aydınlatan eğitim ile değer yargılarını biçimlendiren eğitimin birbirinden ayrılmadığı yerlerde bunun daha çok geçerli olduğunu düşünüyorum.

Fakat bunun sunduğu avantajları abartmak gibi bir niyetim yok. Ayrıca Avrupa'daki birçok insan gibi, bireylere okuma ve yazma öğretmenin onları birer yurttaş haline getirmek için yeterli olduğuna kesinlikle inanmıyorum.

Gerçek aydınlanma esasen deneyimlerden doğar; eğer Amerikalılara kendi kendilerini yönetme alışkanlığı kazandırılmamış olsaydı, sahip oldukları teorik bilgiler bugün onların bu konuda başarılı olmalarına yardımcı olmazdı.

Amerika'da halkla iç içe uzun zaman geçirdim; halkın deneyimine ve sağduyusuna ne kadar hayran olduğumu anlatamam.

Bir Amerikalıyı Avrupa hakkında konuşmaya zorlamayın; genellikle büyük bir önyargı ve aptalca bir kibir gösterecektir. Her yerde cahillerin yardımına koşan genel ve belirsiz düşüncelerle yetinecektir. Ona kendi ülkesiyle ilgili sorular sorduğunuzda, zihnini örten kara bulutların bir anda dağılıp gittiğini görürsünüz: Kullandığı sözcükler tıpkı zihnindeki düşünceler gibi açık ve kesin bir hal alır. Hangi haklara sahip olduğunu ve bu hakları kullanmak için hangi araçlara başvurması gerektiğini size anlatır; siyasal dünyanın hangi teamüllere göre işlediğini bilir. Yönetim kurallarını iyi bildiğini ve yasaların işleyiş biçimine aşina olduğunu görürsünüz.

(bkz. *The National Calendar*, 1833, s. 244). Aynı yıl, Kuzey bölgesinde yaşayan her yurttaş aynı amaçla eyalete 1 frank 4 kuruş ödemiştir (bkz. *Maliye İdaresi Genel Hesapları*, 1833, s. 623). O dönemde, Michigan'da henüz liyökare başına sadece yedi kişi ve Florida'da ise sadece liyökarede beş kişi yaşıyordu; bu iki bölgede, Birliğin diğer eyaletlerine kıyasla eğitim daha yaygındı ve çalışma hayatı daha sakindi; buna karşın, liyökarede 3.400 kişinin yaşadığı Kuzey bölgesi Fransa'nın en eğitimli ve en gelişmiş yerlerinden biridir.

Amerika'da yaşayan bir insan bu pratik bilgileri ve müspet düşünceleri kitaplardan öğrenmez; aldığı teorik eğitim bunları edinmek için onu hazırlayabilir, ama benimsemesi için asla yeterli olmaz.

Bir Amerikalı yasama süreçlerine katılarak yasaları öğrenir; yönetim faaliyetlerine katılarak yönetim biçimleri konusunda kendini yetiştirir. Toplum bizzat onun gözleri önünde ve deyim yerindeyse bizzat onun elleriyle kendi büyük eserini hayata geçirir.

Birleşik Devletler'de insanların eğitimi bir bütün olarak siyasal dünyaya yöneliktir; Avrupa'da ise eğitimin temel amacı insanı kendi bireysel hayatına hazırlamaktır. Yurttaşların siyasal meselelerdeki etkisi fark edilemeyecek kadar azdır.

Amerikan ve Avrupa toplumlarına baktığımızda, bu farklılıklar bütün boyutlarıyla kendini gösterir.

Avrupa'da çoğu zaman bireysel yaşamdaki düşünceler ve alışkılar toplumsal yaşama aktarılır; aile ortamından Devlet yönetimine çok hızlı bir geçiş yapıldığından, en büyük toplumsal çıkarları tartışırken sanki arkadaşlarımızla sohbet ediyormuş gibi konuşuruz.

Bunun aksine, Amerikalılar kamusal yaşamdaki alışkıları hemen her zaman özel yaşama aktarırlar. Amerikalılarda jüri kavramı okul oyunlarında dahi kendini gösterir ve büyük bir ziyafet sırasında bile parlamenter yöntemlerle karşılaşırsınız.

Birleşik Devletler'de, Demokratik Cumhuriyetin İdamesi Noktasında, Yasalar Fiziksel Faktörlerden ve Ahlâki Değerler ise Yasalardan Daha Etkilidir

Amerika'daki bütün halklar demokratik bir toplumsal ortama sahiptir – Fakat demokratik kurumlar yalnızca Anglo-Amerikalılarda destek bulur – Anglo-Amerikalılar kadar elverişli bir fiziksel doğaya sahip olan Güney Amerika'daki İspanyollar demokratik cumhuriyeti taşıyamamaktadır – Birleşik Devletler'in anayasasını benimseyen Meksika bu konuda başarısızdır – Batıdaki Anglo-Ame-

rikalılar demokratik cumhuriyeti taşıyabilme noktasında doğudakilere kıyasla zorluk çekmektedir – Bu farklılıkların nedenleri.

Birleşik Devletler'deki demokratik kurumların varlığını sürdürebilmesinin koşullara, yasalara ve değer yargılarına bağlanması gerektiğini söylemiştim.[8]

Avrupalıların çoğu yukarıdaki etkenlerden yalnızca ilkini bilirler ve ona aslında sahip olmadığı bir önem atfederler.

Anglo-Amerikalıların Yeni Dünya'ya fırsat eşitliğini getirdikleri doğrudur. Aralarında paryalar ya da soylular bulamazsınız; soylardan ya da mesleklerden kaynaklanan önyargılar Amerika'da hiç bilinmez. Toplumsal durum böylece demokratik olduğundan, Amerika'da demokrasinin hâkim olması zor olmamıştır.

Fakat bu durum yalnızca Birleşik Devletler'e özgü değildir; Amerika'daki neredeyse bütün koloniler kendi aralarında eşit olan ya da buralarda yaşayarak eşit hale gelen insanlar tarafından kurulmuştur. Yeni Dünya'da Avrupalıların aristokrasiyi hayata geçirebildikleri tek bir kara parçası bile yoktur.

Bununla birlikte, Amerika kıtasında demokratik kurumların başarılı olabildiği tek yer Birleşik Devletler'dir.

Amerikan Birliğinin savaşması gereken düşmanları yoktur. Tıpkı okyanustaki bir ada gibi, devasa toprakların ortasında yalnız başınadır.

Ancak tabiat, Güney Amerika'daki İspanyolları da aynı şekilde çevreden yalıtmıştır, ama bu yalıtılmışlık hali onların ordular kurmasına engel olmamıştır. Yabancılar uzakta kaldığından kendi aralarında savaşmışlardır. Bugüne kadar barış içinde kalabilmeyi başaran tek demokrasi Anglo-Amerikalı demokrasisidir.

Birliğin toprakları insanların hareketi için sınırsız bir alan sunmaktadır; çalışma ve üretim için bitmez tükenmez bir kay-

---

[8] *Değer yargıları* sözcüğünü burada genel anlamıyla kullandığımı okurlara hatırlatmak isterim; bu sözcükle, insanların toplumsal hayatta sergiledikleri bütün entelektüel ve ahlâki tutumları kastediyorum.

nak sağlamaktadır. Dolayısıyla zenginlik aşkı diğer tutkuların yerini almakta ve refah olgusu tarafların ateşini sönümlendirmektedir.

Güney Amerika'dakinden daha verimli topraklar, daha büyük nehirler, el değmemiş ve bitmez tükenmez zenginlikler dünyanın başka neresinde var ki? Buna rağmen Güney Amerika demokrasiyi kaldıramamaktadır. Eğer dünyanın bir ucuna yerleşmek ve kimsenin yaşamadığı topraklarda dilediğince at koşturmak halkların mutlu olması için yeterli olsaydı, Güney Amerika'daki İspanyollar kaderlerinden hiç şikâyetçi olmazlardı. Birleşik Devletler'de yaşayanlar kadar mutlu olamasalar bile, en azından Avrupa'daki halkları kıskandırırlardı. Ne var ki, dünya üzerinde, Güney Amerika'dakinden daha büyük bir sefalet içinde olan hiçbir halk yoktur.

Böylelikle, fiziksel nedenler kuzeydeki ve güneydeki Amerikalılar arasında benzer sonuçları üretmediği gibi, aynı zamanda Güney Amerikalılarda Avrupa'dakinden daha üstün olabilecek hiçbir şey yaratmamaktadır ki, fiziksel koşullar Avrupa'da aksi yönde işlemektedir.

Dolayısıyla fiziksel nedenler halkların kaderi üzerinde sanıldığı kadar etkili değildir.

Yeni-İngiltere'de rahatlık içinde yaşayabilecekleri bir yurdu terk etmeye ve başıboş topraklarda talihin peşinden gitmeye hazır insanlarla karşılaştım. Yeni-İngiltere'nin yakınlarında, Kanada'daki Fransız topluluğunun çok dar bir alana sıkışmaya çalıştığını gördüm; halbuki bahsettiğim o başıboş topraklar onlara çok yakındı. Birleşik Devletler'e giden bir göçmen, birkaç günlük bir çalışmadan kazandığı parayla büyük bir toprak satın alabilirken, bir Kanadalı toprak sahibi olabilmek için sanki Fransa'da yaşıyormuş kadar para harcamak zorundaydı.

Doğa Avrupalılara Yeni Dünya'nın başıboş topraklarını bahşederken, onlara nasıl kullanacaklarını her zaman bilemedikleri zenginlikler sunmuştur.

Amerika'daki diğer halkların Anglo-Amerikalılarla aynı refah koşullarına sahip olduklarını, ama aynı yasalara ve değer yargılarına sahip olmadıklarını görüyorum; nihayetinde bu halklar yoksulluk içindedir. Dolayısıyla Anglo-Amerikalıların yasaları ve değer yargıları onların büyüklüğünü yaratan özel bir etkendir; benim aramakta olduğum en önemli neden de budur.

Amerikan yasalarının kesinlikle çok iyi olduğunu iddia etmiyorum. Bu yasaların bütün demokratik toplumlara uyarlanabileceğine inanmıyorum; bunların içinde, Birleşik Devletler için bile tehlikeli olduğunu düşündüğüm birçok yasa mevcuttur.

Bununla birlikte, bir bütün olarak ele alındığında, Amerikan yasama anlayışının, yönetmek durumunda olduğu halkın zihin yapısına ve ülkenin doğal koşullarına uygun olduğunu reddetmek mümkün değildir.

Amerikan yasaları iyidir ve Amerika'daki demokratik yönetimin başarısının önemli ölçüde buna dayandığını söylemek gerekir; fakat yasaların bunun en önemli nedeni olduğunu düşünmüyorum. Yasaların Amerikalıların toplumsal mutluluğu üzerinde ülkenin doğasına kıyasla daha büyük bir etkisi olduğuna inanmakla birlikte, bu noktada ahlâki değerlerin yasalardan daha etkili olduğunu düşünmek için bazı nedenlerin olduğunu görüyorum.

Kuşkusuz, federal yasalar Birleşik Devletler'deki yasamanın en önemli kısmını oluşturuyor.

Anglo-Amerikalı Birliği kadar avantajlı bir konuma sahip olan Meksika aynı yasaları benimsemiştir, fakat demokratik yönetim sistemine alışamamıştır.

O halde, fiziksel koşullardan ve yasalardan bağımsız olan ve demokrasinin Birleşik Devletler'de hâkim olmasına olanak veren başka nedenler vardır.

Bunun daha güçlü kanıtları da mevcuttur. Birliğin topraklarında yaşayan neredeyse bütün insanlar aynı kökene sahiptir. Aynı dili konuşurlar, Tanrı'ya aynı şekilde tapınırlar, aynı maddi nedenlere bağlıdırlar ve aynı yasalara itaat ederler.

Peki, aralarında görülen farklar nereden kaynaklanıyor?

Birliğin doğusunda demokratik yönetimin güçlü ve istikrarlı olmasının, olgunluk ve dinginlik içinde hareket etmesinin nedeni nedir? Bütün icraatlarına bilgelik ve kalıcılık niteliği kazandıran şey nedir?

Bunun tam aksine, Birliğin batısında toplumsal güçler neden rastgele hareket ediyormuş gibi görünüyor? Burada işlerin düzgün yürümesini engelleyen, düzensiz, hırslı ve ateşli bir seyir kazandıran ve uzun bir gelecek vaat etmeyen bir şeylerin olmasının nedeni nedir?

Anglo-Amerikalıları yabancı toplumlarla karşılaştırmıyorum artık; onları birbiriyle kıyaslıyor ve neden birbirlerine benzemediklerini anlamaya çalışıyorum. Burada, ülkenin doğasına ve yasalara dayandırılan bütün argümanlar geçersiz hale geliyor. Başka bir neden aramak gerekiyor: Bu nedeni değer yargıları dışında nerede bulabiliriz ki?

Anglo-Amerikalıların en uzun demokrasi deneyimine sahip olduğu yer Birliğin doğusudur; demokrasinin idamesi için en elverişli düşünceler ve alışkılar burada geliştirilmiştir. Demokrasi yavaş yavaş yaşam tarzlarına, alışkanlıklara ve düşüncelere nüfuz etmiştir; yasalar içerisinde olduğu gibi, toplumsal yaşamın bütün ayrıntılarında demokrasiyi buluruz. Halkın teorik ve pratik eğitimi burada en yetkin halini almış ve din özgürlüklerle en ileri düzeyde birleşmiştir. Bütün bu alışkılar, düşünceler ve teamüller benim *değer yargıları* dediğim şeyden başka ne olabilir ki?

Buna karşın, Birliğin batısında bu tür avantajlar kısmen eksiklik göstermektedir. Batıdaki eyaletlerde yaşayan Amerikalıların birçoğu kırsal ve ormanlık alanlarda hayata başlamıştır; atalarından aldıkları uygarlık anlayışına, yabanıl yaşamdaki düşünceleri ve alışkıları katmışlardır. Onların tutkuları daha şiddetli, dinsel ahlâkı daha zayıf ve düşünceleri daha kararsızdır. İnsanlar birbirleri üzerinde herhangi bir denetim sergilemezler, çünkü birbirlerini çok az tanırlar. Dolayısıyla batıdaki eyaletler belli bir noktaya kadar yeni doğan toplumların deneyimsizliğini

ve düzensizliğini barındırır. Birliğin batısındaki toplumlar eski ilkeler üzerine kuruludur; fakat birlikte yaşam orada yeni bir şeydir.

O halde, bütün Amerikalılar içinde, Birleşik Devletler'de yaşayan Amerikalıların demokrasiyi yaşatabilmesini sağlayan en önemli şey değer yargılarıdır. Ayrıca farklı Anglo-Amerikalı demokrasilerinin şu veya bu ölçüde istikrarlı ve müreffeh olmalarını sağlayan da gene değer yargılarıdır.

Avrupa'da bir ülkenin coğrafi konumunun demokratik kurumların yaşam süresi üzerindeki etkisi abartılmaktadır. Yasalara çok değer verilirken, değer yargıları yeterince önemsenmemektedir. Hiç kuşkusuz bu üç büyük faktör, yani coğrafi konum, yasalar ve değer yargıları, Amerikan demokrasisinin biçimlenmesine ve yönetilmesine hizmet etmektedir. Fakat bu faktörleri sıralamak gerekirse, değer yargılarının yasalardan ve yasaların da fiziksel koşullardan daha etkili olduğunu söylemek isterim.

En ideal coğrafi konumun ve en iyi yasaların, değer yargıları uygun olmadığı sürece, bir devletin varlığını idame ettiremeyeceğine inanıyorum; buna karşın değer yargıları en elverişsiz koşulları ve en kötü yasaları bile kendi lehine çevirebilir. Değer yargılarının önemi bilinen bir gerçektir; araştırmalar ve deneyimler bu gerçeği her an ortaya koymaktadır. Bu gerçeğin benim zihnimde merkezî bir nokta olduğunu görüyorum; bütün düşüncelerimin vardığı nihai noktada bunu yakalıyorum.

Bu konuya ek olarak sadece tek bir şey söylemekle yetineceğim.

Eğer bu kitabın sayfaları boyunca, yasaların korunması noktasında Amerikalıların pratik deneyimlerine, alışkanlıklarına, düşüncelerine, kısacası değer yargılarına neden bu kadar önem verdiğimi okurlara anlatmayı başaramadıysam, kitabı yazarken izlediğim amaca ulaşamamışım demektir.

Amerika'nın Haricinde, Yasalar ve Değer Yargıları Demokratik Kurumların İdamesi için Yeterli midir?

Anglo-Amerikalılar Avrupa'ya gitmeleri durumunda yasalarını değiştirmek durumunda kalırlar – Demokratik kurumlar ile Amerikan kurumlarını birbirinden ayırmak gerekir – Amerikan demokrasisindeki yasalardan daha iyi veya en azından farklı demokratik yasalar tasavvur etmek mümkündür – Amerika örneği, yasaların ve değer yargılarının yardımıyla demokrasiyi biçimlendirme konusunda umutsuzluğa düşülmemesi gerektiğini göstermektedir.

Birleşik Devletler'deki demokratik kurumların başarısının, ülkenin doğal koşullarından ziyade, yasalara ve değer yargılarına dayandığını söyledim.

Buna dayanarak, söz konusu faktörlerin farklı ülkelere uyarlanması durumunda aynı derecede etkili olacağını; o ülkeler bu yasalara ve değer yargılarına uygun olmasa bile, yasaların ve değer yargılarının onlara uyumlu olabileceğini söyleyebilir miyiz?

Böyle bir şeyi doğrulamak için elimizde herhangi kanıt bulunmadığını rahatlıkla görüyoruz. Yeni Dünya'da Anglo-Amerikalılardan başka halklarla karşılaşıyoruz ve bu halklar Anglo-Amerikalılarla aynı maddi koşullara sahip olduğundan, bunları birbirleriyle karşılaştırma olanağı bulabiliyoruz.

Fakat Amerika'nın dışında, Anglo-Amerikalıların sahip olduğu fiziksel avantajlardan yoksun olan, ama buna rağmen onların yasalarını ve değer yargılarını benimseyen hiçbir halk yoktur. Dolayısıyla bu konuda bir karşılaştırma yapmamıza olanak verecek hiçbir şey yoktur; yapabileceğimiz tek şey birtakım düşünceler ortaya atmaktır.

Öncelikle, Birleşik Devletler'deki kurumlar ile genel anlamda demokratik kurumları birbirinden ayırmak gerekir diye düşünüyorum.

Avrupa'nın durumunu, oradaki büyük halkları, kalabalık şehirleri, güçlü orduları, siyasi karmaşıklığı düşündüğüm zaman, Anglo-Amerikalıların düşünceleri, inançları ve değer yargılarıy-

la birlikte Avrupa'ya taşınmaları halinde, yasalarında büyük değişiklikler yapmadan orada yaşayabileceklerine inanmıyorum.

Bununla birlikte Amerikan halkından farklı bir biçimde örgütlenmiş demokratik bir halkın var olduğunu farz edebiliriz.

Çoğunluğun gerçek iradesi üzerine kurulan, fakat çoğunluğun, kendisinde doğal olarak bulunan eşitlik algısını Devletin istikrarı ve düzeni için çarpıtarak, yürütme erkinin bütün yetkilerini tek bir aileye ya da tek bir kişiye devretmek istediği bir hükümet tasavvur etmek mümkün değil midir? Ulusal güçlerin Birleşik Devletler'dekinden daha merkezî olduğu, toplumun genel meseleler üzerinde daha dolaylı ve daha etkisiz bir nüfuz uyguladığı, birtakım haklarla donatılmış her yurttaşın kendi koşulları ölçüsünde hükümetin işleyişinde rol oynayabileceği demokratik bir toplum düşünemez miyiz?

Anglo-Amerikalılarda tanık olduğum şeyler beni şuna inanmaya itiyor: Dikkatli bir biçimde topluma entegre edilen, yavaş yavaş halkın düşünceleri içerisinde eriyen ve alışkanlıklarla birleşen bu türden demokratik kurumlar Amerika'nın dışındaki yerlerde de mümkün olabilir.

Birleşik Devletler'deki yasalar görebileceğimiz en iyi ya da düşünebileceğimiz yegâne demokratik yasalar olsaydı, bu yasaların başarısının, doğal koşullar itibariyle o kadar avantajlı olmayan bir ülkede, genel olarak demokratik yasaların başarısı açısından hiçbir şeyi kanıtlamayacağını söyleyebiliriz.

Amerikan yasaları bana birçok açıdan sorunlu görünse de, bu yasaları başka türlü tasavvur etmem mümkün olsa da, bu ülkenin kendine özgü doğası, fiziksel koşulların elverişsiz olması nedeniyle yasaların daha etkili olduğu bir toplumda demokratik kurumların başarılı olamayacağını hiçbir şekilde kanıtlamaz.

Eğer Amerika'daki insanlar kendilerini başka yerlerde olduğundan farklı gösterselerdi; toplumsal durumları Avrupa'daki benzer bir toplumsal durumun ürettiği düşüncelerin ve alışkanlıkların tam tersini yaratsaydı Amerikan demokrasilerinde ya-

şananlar diğer demokrasilerde olması gerekenler hakkında bize hiçbir şey öğretemezdi.

Eğer Amerikalılar diğer demokratik toplumlarla aynı eğilimleri gösterseydi; ülkedeki yasa koyucular bu eğilimleri makul sınırlar içinde tutmak için ülkenin doğasına ve koşulların sunduğu imkânlara göre hareket etseydi; Birleşik Devletler'in refahı tümüyle fiziksel etkenlere bağlanacağı için, aynı doğal avantajlara sahip olmaksızın Amerika örneğini izlemek isteyen toplumların lehine olabilecek hiçbir şey söyleyemezdi.

Ancak, bu varsayımların hiçbiri olgularla doğrulanabilmiş değildir.

Amerika'da bizim Avrupa'da sahip olduğumuza benzer arzular ve hırslar vardır; bazıları insan doğasına, bazılarıysa toplumun demokratik yapısına dayanır.

İşte bu bağlamda, Birleşik Devletler'de yaşayan insanlarda tinsel bir huzursuzluğa tanık oldum; fakat bu huzursuzluk, neredeyse bütün koşulların aşağı yukarı eşit olması nedeniyle herkesin yükselmek için aynı şanslara sahip olduğu bir ortamda insanlar için doğal bir şeydir. Amerika'da karşılaştığım bir diğer şeyse, çok farklı biçimlerde kendini ifade eden demokratik bir kıskançlık duygusudur. Kendi işlerini yürütürken, halkın çoğu zaman kibir ve cehaletle karışık güçlü bir duyguya sahip olduğunu fark ettim ve bizim toplumlarımızda olduğu gibi Amerika'da da insanların aynı kusurlara sahip olduğunu ve aynı olumsuzluklara maruz kaldığını anladım.

Ancak toplumun durumunu dikkatli bir biçimde incelediğimde, Amerikalıların insan ruhundaki bu zayıflıklarla savaşmak ve demokrasinin doğal kusurlarını gidermek için büyük ve verimli çabalar sarf ettiğini gördüm.

Amerika'daki farklı idari yasaları, yurttaşların huzursuzluk verici arzularını dar bir çerçeve içerisinde tutmak için inşa edilen bariyerler olarak görüyorum ve bu bariyerler, Devlete zarar verebilecek demokratik hırsları toplumun lehine çevirebilecek niteliktedir. Bana öyle geliyor ki, Amerikalı yasa koyucular ha-

set duygusunun karşısına hak düşüncesini; siyasal dünyadaki sürekli devinimin karşısına dinsel ahlâkın değişmezliğini; halkın teorik bilgisizliğinin karşısına onun deneyimlerini; ateşli arzularının karşısına iş hayatına dair alışkanlıklarını koymaya çalışmış ve bir ölçüde başarılı olmuşlardır.

Görüldüğü üzere, Amerikalıların anayasadan ve siyasi yasalardan doğan tehlikelere karşı mücadele ederken dayandıkları şey ülkenin doğal nitelikleri değildir. Bütün demokratik toplumlarla paylaştıkları olumsuzluklara karşı, şimdiye kadar yalnızca kendilerinin akıl edebildikleri çözümler getirmişlerdir; bunu deneyen ilk insanlar olmalarına rağmen başarılı olmuşlardır.

Demokratik toplumlar için uygun olan yegâne şey Amerikalıların yasaları ve değer yargıları değildir; ancak Amerikalılar, yasaların ve değer yargılarının yardımıyla demokrasiye yön verme konusunda kararlı olunması gerektiğini açıkça göstermişlerdir.

Amerikalılardan bu genel ve verimli düşünceyi ödünç alan, ama onların bu konudaki uygulamalarını taklit etmekten uzak duran öteki toplumlar kendilerini Tanrı'nın bugün insanlara lâyık gördüğü toplumsal duruma uyarlamaya ve böylece kendilerini tehdit eden despotizmden veya kaostan kurtulmaya çalıştıklarında, bu çabalarında başarısız olacaklarını söylemek için elimizde ne gibi nedenler var?

Hıristiyanlar arasında demokrasinin yerleşmesi ve örgütlenmesi günümüzdeki en önemli siyasal sorunlardan biridir. Kuşkusuz Amerikalılar bu sorunu tam olarak çözebilmiş değildir, ama çözmek isteyenlere çok yararlı bilgiler sunmaktadırlar.

Buraya Kadar Anlattıklarımızın Avrupa Açısından Taşıdığı Önem

Bu kitapta neden bu tür araştırmalara giriştiğim rahatlıkla anlaşılmaktadır. Ortaya attığım sorular yalnızca Birleşik Devletler'i

değil, bütün dünyayı ilgilendirmektedir; yalnızca tek bir millete değil, bütün insanlığa yöneliktir.

Demokratik bir toplumsal düzene sahip olan halklar yalnızca geniş ve başıboş alanlarda yaşarken özgür olabilseydi, o zaman insanlığın geleceği için umutsuzluğa kapılmak gerekirdi; zira insanlar hızlı bir biçimde demokrasiye doğru yol almakta ve başıboş alanlar dolmaktadır.

Yasaların ve değer yargılarının demokratik kurumların sürdürülmesi için yetersiz oldukları doğru olsaydı, toplumların tek kişilik bir despotizmden başka bir seçenekleri kalır mıydı?

Günümüzde, gelecekten asla korkmayan ve sonunda –özgürlükten yorulmuş bir halde– geleceğin yarattığı fırtınalardan uzak bir köşeye çekilmek isteyen birçok dürüst insanın yaşadığını biliyorum.

Fakat bu insanlar hangi limana yanaştıklarının pek farkında değiller. Anılarıyla baş başa kalmışlar ve mutlak iktidarı bugün olması gereken şekliyle değil, geçmişte olduğu şekliyle yorumluyorlar.

Avrupa'daki demokratik toplumlarda yeniden mutlak iktidarlar kurulsaydı, hiç kuşkusuz yeni biçimler kazanır ve eskiden bilinmeyen nitelikler sergilerlerdi.

Avrupa'da, tıpkı halkın istekleri gibi yasaların da kralları neredeyse sınırsız bir iktidarla donattığı bir dönem olmuştur. Ancak krallar bu iktidarı neredeyse hiçbir zaman kullanamamışlardır.

Soyluların imtiyazlarından, muktedir sarayların otoritesinden, loncaların haklarından, kırsal kesimin ayrıcalıklarından hiç bahsetmiyorum ki, bütün bunlar otoritenin etkilerini zayıflatırken, halkın içinde belli bir direniş ruhunu muhafaza ediyorlardı.

Çoğunlukla özel şahısların özgürlüğüne karşı duran, fakat insanların ruhundaki özgürlük aşkını korumaya hizmet eden ve bu itibarla yararlılığı kolaylıkla hissedilen bu siyasal kurumlardan bağımsız olarak, düşünceler ve değer yargıları kraliyet ikti-

darının etrafında pek bilinmeyen ama bir o kadar dirençli olan bariyerler kuruyordu.

Din, tebaa sevgisi, hükümdarın iyiliği, onur ve şeref, aile ruhu, taşraya ait önyargılar, kamusal teamüller ve düşünceler kralların iktidarını sınırlıyor ve otoritelerini belirsiz bir çerçeve içerisine hapsediyordu.

O dönemde toplumlar despotik bir yapıya sahipti, fakat özgür değer yargıları vardı. Hükümdarlar her şeyi yapma hakkına sahipti, ama bu hakkı kullanma istekleri ve kabiliyetleri yoktu.

Bunlar bir zamanlar zorbalığa ket vuran bariyerlerdi; peki bugün elimizde neler var?

Din insanların ruhu üzerindeki hâkimiyetini kaybettiğinden, iyi ve kötüyü ayıran en belirgin sınır alt üst olmuştur; insanların iç dünyasında her şey şüpheli ve belirsiz bir görünüm almıştır; hükümdarlar ve halklar hasbelkader yürümektedir; tiranlığın doğal hadlerinin, düzensizliğin ve keyfîliğin sınırlarının ne olduğunu hiç kimse bilmemektedir.

Uzun soluklu devrimler devlet liderlerini kuşatan saygıyı tümüyle yok etmiştir. Halkın takdir yükünden kurtulan hükümdarlar kendilerini korkusuzca iktidar sarhoşluğuna bırakmaktadırlar.

Kral karşısında duran halkın kalp atışlarını duyduğunda yüce gönüllü oluverir, çünkü kendisini güçlü hisseder; tebaasının sevgisine değer verir, çünkü bu sevgi tahtın teminatıdır. Bu durumda, kral ile halk arasında karşılıklı bir duygu alışverişi olur ve bu duyguların yumuşaklığı aile ortamının sıcaklığını toplumа taşır. Tebaa hükümdara karşı homurdansa bile, onun hoşuna gitmeyecek şeyler yapmaktan çekinir ve hükümdar, tıpkı bir babanın çocuklarına çıkışması gibi, yumuşak bir elle tebaasını pataklar.

Ancak devrimlerin hengâmesi içinde krallık saygınlığını bir kez kaybettiğinde; art arda tahta çıkan krallar *olması gerekenin* zayıflığını ve *olanın* katılığını halka yaşattığında; artık hiç kimse krala Devletin şefkatli babası gözüyle bakmaz ve herkes onu

kötü bir efendi olarak görmeye başlar. Eğer kral zayıfsa insanlar onu küçümser; eğer güçlüyse ondan nefret ederler. Kralın kendisi de öfke ve korkuyla doludur; kendisini ülkesinde bir yabancı gibi görür ve tebaasına mağlup insanlar gibi davranır.

Kırsal kesimler ile şehirler aynı ülkenin bağrında farklı uluslar gibi göründüğü zaman, her biri genel bir kölelik ruhuna karşı duran kendine özgü bir ruha sahipti; fakat günümüzde, bir imparatorluktaki bütün kesimlerin özerkliklerini, alışkanlıklarını, fikirlerini, anılarını ve hattâ isimlerini yitirdikten sonra ortak yasalara itaat etmeye alıştıkları bir dönemde, hepsini birden baskı altına almak her birini sırayla baskı altına almak kadar kolaydır.

Soylular iktidarın nimetlerinden faydalandığı sırada ve iktidarı yitirdikten uzun zaman sonra, aristokratik saygınlık bireysel direnişlere büyük bir güç katıyordu. Böyle bir ortamda, güçsüzlüklerine rağmen yüksek bir bireysel değer fikrine sahip olmaya devam eden ve toplumsal güçlere karşı bireysel olarak direnmeye cesaret eden insanlarla karşılaşırdık.

Ancak bugün, bütün sınıflar birbirine karışmış, birey giderek kalabalıkta kaybolmuş ve ortak bir belirsizliğin içinde kolaylıkla yitip gitmiştir; monarşik saygınlık yerini erdeme bırakmaksızın neredeyse tüm gücünü yitirdiği için, insanı kendisinden yukarıda tutan hiçbir şey kalmamıştır; böyle bir dönemde, iktidarın duyduğu ihtiyaçlar ile zayıfların gösterdiği alçakgönüllülüğün sınırlarının ne olduğunu kim söyleyebilir?

Aile ruhu varlığını koruduğu sürece, zorbalığa karşı savaşan insan asla yalnız kalmamıştır; etrafında kendisini savunanlar, yakın dostlar ve akrabalar olmuştur. Bu destekten yoksun kaldığı zaman bile atalarının arkasında durduğunu ve çocuklarının kendisine şevk verdiğini hissetmiştir. Ancak ortak mülkler parçalandığında ve farklı soylar kısa zamanda birbirine karıştığında, aile ruhunu nereye koyabiliriz?

Bütünsel bir değişime uğrayan ve değişmeye devam eden bir toplumda; tüm zorbaca eylemlerin birbirini izlediği; bütün suç-

ların belli bir örneği takip ettiği; anlatmaya değecek ve zarar vermekten alıkoyacak kadar kadim şeylerin bulunmadığı; insanları heveslendirecek yepyeni şeylerin kimsenin aklına gelmediği bir toplumda, geleneklerin ve eski değerlerin nasıl bir gücü olabilir ki?

Sayısız kez eğilip bükülen değer yargıları nasıl bir direnme gücü verebilir ki?

Ortak değerler etrafında biraraya gelebilecek *yirmi* kişi bile yokken; ortak bir düşünceyi temsil edip harekete geçirecek tek bir insan, tek bir aile, tek bir topluluk, tek bir sınıf, tek bir özgür oluşum bile yokken, toplum ne yapabilir ki?

Her yurttaş eşit derecede güçsüz, yoksul ve yalnız olduğu için iktidarın örgütlü gücüne karşı kendi bireysel zayıflığından başka bir şey çıkaramıyorsa, kim ne yapabilir?

Böyle bir durumda bizim toplumumuzda yaşanacaklara yakın bir şeyler düşünebilmek için başvurmamız gereken yer yıllıklarımız değildir. Belki de Antikite'deki eserleri incelemek ve Roma tiranlığına ait korkunç dönemlere gitmek gerekir. O zamanlar değer yargıları yozlaştığından, anılar silinip gittiğinden, alışkanlıklar son bulduğundan ve düşünceler sallantıda kaldığından, yasalardan kovulan özgürlük düşüncesi artık sığınacak bir yer bulamamıştır; yurttaşlar için artık hiçbir teminat kalmadığından ve yurttaşlar kendilerine bile kefil olamadıklarından, insanın doğasıyla oynayan birtakım kişilerin ve tebaanın sabrından ziyade Tanrı'nın lütfunu zorlayan hükümdarların ortaya çıktığı görülmüştür.

IV. Henri'nin ya da XIV. Louis'nin monarşisini yeniden bulabileceklerini sananlar kördürler. Bana gelince, birçok Avrupa ulusunun ulaştığı düzeyi ve tüm diğer ulusların varmak istedikleri düzeyi göz önüne aldığımda, yakın bir gelecekte, bu uluslarda demokratik özgürlükten ya da Sezarların tiranlığından başka bir şeyin yer bulamayacağını düşünme ihtiyacı hissediyorum.

Bunun üzerinde düşünmeye değmez mi? Gerçekten de insanlar herkesin özgür ya da köle olacağı, herkesin eşit haklar

kazanacağı ya da tüm haklardan yoksun kalacağı bir aşamaya vardıklarında; toplumları yönetenler kalabalıkları yavaş yavaş kendi seviyelerine çıkarma ya da tüm yurttaşları insanlık düzeyinin altına düşürme seçenekleri arasında gidip gelselerdi; böyle bir şey birçok kuşkuyu gidermek, insanlara güven vermek ve her birini hiç çekinmeden büyük fedakârlıklar yapmaya hazır hale getirmek için yeterli olmaz mıydı?

Bu durumda, demokratik kurumların ve değer yargılarının kademeli gelişimini, özgür insanlar olmak için bize kalan –en iyi olmasa bile– yegâne araç olarak görmek gerekmez mi? Demokratik yönetimi sevmesek bile, bunu toplumdaki mevcut sorunlara karşı uygulanabilecek en iyi ve en doğru çözüm olarak benimsemek durumunda kalmaz mıyız?

Halkın yönetime katılmasını sağlamak zordur; fakat iyi bir yönetim sergilemek için gerekli deneyimleri halka kazandırmak ve henüz sahip olmadığı duyguları ona aşılamak çok daha zordur.

Demokrasinin istekleri değişkendir, yöntemleri kaba sabadır, yasaları kusurludur, bunu kabul ediyorum. Ancak demokrasinin egemenliği ile tek bir kişinin zorbalığı arasında hiçbir orta yolun kalmadığını farz edersek, o zaman zorbalığa gönüllü olarak boyun eğmek yerine demokrasiye yönelmemiz gerekmez miydi? Eğer sonunda tam bir eşitlik içinde olmak gerekiyorsa, zorbalık yerine özgürlük tarafından eşitlenmek daha iyi olmaz mı?

Bu kitabı okuduktan sonra, Anglo-Amerikalı yasalarının ve değer yargılarının demokratik bir toplumsal ortama sahip bütün halklar tarafından aynen taklit edilmesini isteyerek kitabı yazdığımı düşünenler büyük bir yanlış yapmış olurlar; zira biçime odaklanmış ve düşüncelerimin özünü bir kenara bırakmışlardır. Benim amacım, Amerika örneği üzerinden, yasaların ve özellikle de değer yargılarının demokratik bir topluma özgür olma imkânı sunabileceğini göstermektir. Ayrıca ben, Amerikan demokrasisinin sunduğu örneği izlememiz ve amacına ulaşmak için başvurduğu yöntemleri taklit etmemiz gerektiğini düşün-

mekten çok uzağım; zira ülkenin doğasının ve daha önce yaşanan olayların siyasal yapılar üzerinde nasıl bir etki yarattığını gayet iyi biliyorum ve özgürlüğün her yerde aynı yolu izlemek durumunda kalmasının insanlık için talihsiz bir şey olacağına inanıyorum.

Bununla birlikte, demokratik kurumları yavaş yavaş bizim toplumlarımıza aktarmayı ve nihayetinde hayata geçirmeyi başaramazsak; öncelikle yurttaşları özgürlüğe hazırlayacak ve ardından özgürlüğü yaşamalarına imkân verecek düşünce ve duyguları bütün yurttaşlara aşılamaktan vazgeçersek; hiç kimse için, ne burjuvalar ne soylular ne yoksullar ne de zenginler için özgürlük diye bir şey olmayacak, herkes eşit bir zorbalığa maruz kalacaktır. Ve öyle tahmin ediyorum ki, eğer bizim toplumlarımızda çoğunluğun barışçıl hâkimiyetini kurmayı başaramazsak, er ya da geç tek bir kişinin *sınırsız* iktidarıyla baş başa kalacağız.

Onuncu Bölüm

BİRLEŞİK DEVLETLER'DE YAŞAYAN İNSAN IRKLARININ MEVCUT DURUMU VE GELECEĞİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Bu kitabı yazmaya başlarken belirlediğim temel görevi şimdi tamamlamış bulunuyorum. Elimden geldiği ölçüde, Amerikan demokrasisini biçimlendiren yasaların neler olduğunu gösterdim; hangi değer yargılarına dayandığını anlattım. Burada durabilirdim tabii ki, ama o zaman okurlar beklentilerinin yeterince karşılanmadığını düşünebilirler.

Amerika'da, büyük ve bütünlüklü bir demokrasi dışında dikkatimizi çeken başka şeyler de var; Yeni Dünya'da yaşayan toplumları farklı bakış açılarıyla değerlendirebiliriz.

Kitap boyunca, incelediğim konular nedeniyle birçok kez Kızılderililerden ve siyahlardan bahsettim; fakat bu iki insan ırkının, betimlemekle meşgul olduğum demokratik Amerikan halkının içinde nasıl bir konuma sahip olduğunu göstermek için vaktim olmadı. Anglo-Amerikalı konfederasyonunun hangi anlayışla ve hangi yasalara dayanılarak kurulduğunu anlattım;

bunu yaparken, yüzeysel bir biçimde, bu konfederasyonu tehdit eden tehlikelerin neler olduğunu belirtmekle yetindim; yasalardan ve değer yargılarından bağımsız olarak, konfederasyonun hayatta kalma şansının ne olduğunu ayrıntılı olarak anlatmam mümkün olmadı. Birleşmiş cumhuriyetlerden bahsederken, Yeni Dünya'daki cumhuriyetçi yönetim biçimlerinin kalıcılığı konusunda herhangi bir tahminde bulunmadım. Amerikan Birliği'nde egemen olan ticari faaliyetlere sık sık gönderme yapmakla birlikte, bir ticaret toplumu olarak Amerikalıların geleceği üzerinde durma şansım olmadı.

Kitabın konusuyla bağlantılı olan bu meseleler kitabın içerisine dâhil edilmemiştir; Amerikalılara özgü bu meselelerin demokrasiyle doğrudan bir ilgisi yoktur; benim amacım her şeyden önce demokrasiye dair bir tablo çizmektir. Dolayısıyla ilk etapta bunları dışarıda bırakmak durumunda kaldım; ancak kitabı bitirirken yeniden bu meselelere dönmem gerekmektedir.

Günümüzde, Amerikan Birliğine ait olan ya da onun tarafından hak talep edilen topraklar Atlantik Okyanusu'ndan başlayıp Güney denizinin kıyılarına kadar uzanmaktadır. Dolayısıyla, doğuda ve batıda Birliğe ait toprakların sınırları Amerika kıtasının sınırlarıyla birdir. Bu topraklar güneyde tropikal kuşağa doğru uzanmakta ve kuzeyde ise buzullara kadar yayılmaktadır.

Bu geniş alana yayılan insanlar Avrupa'daki gibi aynı ailenin dallarını oluşturmazlar. Daha ilk bakışta, doğaları itibariyle birbirinden farklı ve neredeyse birbirine düşman diyebileceğim üç insan ırkı karşımıza çıkar. Yasalar, eğitim biçimleri ve kökenler, dışsal özelliklere varıncaya dek, bu ırklar arasında neredeyse aşılmaz bir bariyer oluşturmuştur. Talih onları aynı topraklar üzerinde biraraya getirmiştir; onları birbirine karıştırmış ama yekpâre kılamamıştır; her biri kendi kaderini izlemektedir.

Birbirinden çok farklı bu insanlar içinden ilk dikkati çeken; bilgi, güç ve saygınlık olarak öne çıkan kişi beyaz adamdır, Av-

rupalı'dır, mükemmel insandır; onun altındaysa Yerliler ve siyahlar vardır.

Bu iki talihsiz ırkın kökeni, fiziksel görünümleri, dilleri ve değer yargıları birbirinden farklıdır; aynı olan tek şey mutsuzluklarıdır. Her ikisi de yaşadıkları ülkede aynı derecede aşağı bir konuma sahiptir; her ikisi de zorbalığın etkilerine maruz kalmaktadır; farklı sefaletler yaşasalar bile, bunun için aynı kişileri suçlayabilirler.

Dünyada yaşananlara baktığımızda, insan hayvanlar için neyse Avrupalı da diğer insan ırkları için odur diyebilir miyiz? Beyaz adam diğer ırkları kendi yararı için kullanmaktadır; boyun eğdiremediği zaman ise yok etmektedir.

Baskı ve zorlama, Afrikalıların çocuklarını neredeyse insanlığın bütün ayrıcalıklarından yoksun bırakmıştır! Birleşik Devletler'deki siyahlar ülkelerine dair anılara varıncaya kadar her şeylerini yitirmiştir; atalarının konuştuğu dili artık anlamıyorlar; dinlerini terk etmiş ve kendi öz değerlerini unutmuşlardır. Böylece Afrika'ya ait olmaktan çıkmışlar, fakat öte yandan, Avrupalıların zenginliğinden de hiçbir şey alamamışlardır. İki toplum arasında kalakalmış, iki farklı halk arasında yalıtılmıştır. Bu halklardan biri onları kullanıp atmış, diğeri dışlamış ve reddetmiştir; koca dünyada yarım yamalak bir vatan imgesi kazanmak için bulabildikleri tek şey efendileri olan kişinin ocağıdır.

Siyah adamın ailesi yoktur; bir kadın onun için arzularına eşlik eden geçici bir arkadaştan başka bir şey değildir; sahip olduğu çocuklar onun dengidir, o çocuklardan farksızdır.

Büyük bir sefalete karşı insanları duyarsızlaştıran ve kimi zaman neden oldukları mutsuzluklardan adice bir zevk almalarına yol açan bu ruhsal vaziyet Tanrı'nın bir gazabı mıdır yoksa ondan gelen bir iyilik midir?

Kötülüklerle dolu bir uçuruma yuvarlanan siyah adam talihsizliğini anlamakta dahi zorlanır; şiddet onu bir köle haline getirmiştir; yaptığı hizmetkârlık köleliği bir duygu ve düşünce olarak ona aşılamıştır; efendilerinden nefret etmekten ziyade

onlara hayranlık duyar; kendisine zorbalık yapanları bayağı bir biçimde taklit etmek ona zevk ve gurur verir.

Siyah adamın zekâsı da ruhunun seviyesine inmiştir.

Siyah adam hayata ve köleliğe aynı anda başlar. Nasıl anlatmalı? Çoğu zaman, daha annesinin karnındayken başkalarına satılır ve böylece henüz doğmadan köle olmaya başlar.

İhtiyaçlardan ve arzulardan yoksun olan, kendisine hiçbir faydası olmayan siyah adam, varoluşa dair edindiği ilk izlenimlerden hareketle başkalarının malı olduğunu anlar; ait olduğu kişi kendi çıkarları için onu hayatta tutar. Siyah adam kendi kaderini tayin etme hakkına sahip olmadığını anlar; düşünme yetisi bile Tanrı'nın bahşettiği yararsız bir nimettir onun için; bulunduğu aşağılık konumun verdiği tüm imtiyazları sükûnet içinde yaşar.

Siyah adam özgür olursa, onun gözünde özgürlük kölelikten bile daha ağır bir zincire dönüşür; zira varoluşu süresince, akıl dışında her şeye boyun eğmeyi öğrenmiştir; akıl onun tek kılavuzu olduğunda kendi sesini bile tanıyamaz. Sayısız yeni ihtiyaç onu kuşatır, ama bunlara karşı direnmek için gerekli güçten ve bilgiden yoksundur. İhtiyaçlar savaşılması gereken efendilerdir, oysa ki siyah adam yalnızca boyun eğmeyi ve itaat etmeyi öğrenmiştir. Dolayısıyla öyle zavallı bir noktaya gelmiştir ki, bir yandan kölelik onu sersemleştirirken, diğer yandan özgürlük onu yok oluşa sürükler.

Baskı ve zorlama Yerliler üzerinde de aynı derecede etkili olmuştur; ancak farklı sonuçlar yaratmıştır.

Beyazların Yeni Dünya'ya ulaşmalarından önce, Kuzey Amerika'da yaşayan insanlar ormanlarda sükûnet içinde hayatlarını sürdürüyorlardı. Yabanıl hayatın cilveleriyle baş başa kalan bu insanlar uygar olmayan toplumlarda görülen erdemlere ve kusurlara sahiplerdi. Yerli kabilelerini asırlardır yaşadıkları topraklardan kovan Avrupalılar, onları tarif edilmez dertlerle dolu göçebe ve başıboş bir hayata mahkûm etmişlerdir.

Yabanıl toplulukları yöneten tek şey sahip oldukları düşünceler ve değer yargılarıdır.

Kuzey Amerika'da yaşayan Yerlilerdeki vatan duygusunu zayıflatan, ailelerini dağıtan, geleneklerini bozan, hatıralar zincirini kıran, alışkanlıklarını değiştiren ve ihtiyaçlarını alabildiğine artıran Avrupalıların zorbalığı onları hiç olmadıkları kadar düzensiz ve yabanıl hale getirmiştir. Bu toplulukların manevi durumları ve fiziksel koşulları bu süreçte giderek kötüleşmiştir; mutsuzlukları arttıkça daha da barbarlaşmışlardır. Bununla birlikte, Avrupalılar Yerlilerin karakterini tamamen bozmayı başaramamışlardır; Yerlileri yok edebilme gücüne sahip olsalar da, Avrupalılar onları kendileri gibi uygarlaştırma ve itaatkâr kılma imkânına kavuşamamıştır.

Siyah adam köleliğin son sınırlarındadır; Yerliler ise özgürlüğün en uç noktalarında gezinirler. Fakat köleliğin siyah adamda yarattığı etkiler, özgürlüğün Yerlilerde yarattığı etkilerden daha kötü değildir.

Siyah adam kendi kişiliğine varana dek her şeyi kaybetmiştir; kendi varoluşuna sahip olmak onun için bir tür hırsızlık yapmaktan farksızdır.

Yabanıl adam ise hareket kabiliyetine ulaştığı andan itibaren kendi başınadır. Ailenin otoritesini bir ölçüde kabul etse bile, kendi benzerlerinin karşısında asla iradesinden ödün vermez. Gönüllü bir boyun eğiş ile utanç verici bir köleleşme arasındaki farkı kimse ona öğretmemiştir; yasa denilen şeyin adını bile duymamıştır. Onun için özgür olmak neredeyse bütün toplumsal bağlardan kurtulmak demektir. Bu yabanıl özgürlükten zevk alır ve en küçük bir özgürlükten vazgeçmektense ölmeyi tercih eder. Böyle bir insanın üzerinde uygarlığın etkisi çok azdır.

Siyah adam kendisini kabul etmeyen bir topluma entegre olmak için nafile yere çabalar durur; efendisinin zevklerine boyun eğer, onun düşüncelerini benimser ve efendisini taklit ederek onun gibi olmayı umar. Doğduğu andan itibaren, ırkının beyazların ırkından doğal olarak aşağı olduğu ona öğretilir;

kendisi de buna bizzat inanmaya yakındır ve bu yüzden kendisinden utanır. Sahip olduğu her bir nitelikte köleliğe dair izler bulur; eğer yapabilirse kendisinden tümüyle iğrenmeye razıdır ve hattâ bundan zevk alır.

Buna karşın, Yerli adam kendi soyunun asilliğine dair eksiksiz bir inanca sahiptir. Gururuna ve kibrine dair hayaller içinde yaşar ve ölür. Kendi değer yargılarını bizimkine uydurmaya yanaşmaz ve âdeta ırkının ayırt edici bir niteliği olarak barbarlığa bağlanır. Uygarlığı reddeder, ama bunun nedeni uygarlıktan nefret etmesinden ziyade, Avrupalılara benzemekten korkmasıdır belki de.[1]

---

[1] Kuzey Amerika'daki Yerliler kendi düşüncelerini ve alışkanlıklarını en ince ayrıntısına kadar ve tarihte eşi görülmeyen bir kararlılıkla muhafaza ederler. Kuzey Amerika'daki göçebe kabilelerin beyazlarla gündelik ilişkiler kurduğu iki yüz yıldan fazla bir süreden beri, Yerlilerin beyazlardan alıp benimsediği tek bir düşünce veya davranış biçimi yoktur. Bununla birlikte, Avrupalılar Yerliler üzerinde önemli etkiler yaratmıştır. Yerlilerin mizacını bozmuş fakat onları birer Avrupalı haline getirememişlerdir.

1831 yılının yazında, Michigan gölünün arkasında bulunan, kuzeybatıdaki Yerliler ile Birleşik Devletler arasındaki en uç sınırı oluşturan ve Green-Bay denilen bir yerde bulunduğum sırada Amerikalı bir subayla tanıştım. Binbaşı H. bir gün benimle Yerlilerin sarsılmaz mizacı hakkında uzun uzun konuştuktan sonra, şu olayı anlattı: "Bir zamanlar, Yeni-İngiltere'deki bir kolejde yetişmiş genç bir Yerliyle tanışmıştım. Büyük başarılar kazanmıştı ve dışarıdan bakıldığında uygar bir insana dair tüm vasıflara sahip görünüyordu. 1810 yılında Amerikalılar ile İngilizler arasında savaş patlak verdiğinde, bu genç adamla tekrar karşılaştım. O zamanlar bizim ordumuzda, kendi kabilesindeki savaşçıların lideri olarak hizmet veriyordu. Amerikalılar, savaşta mağlup olan kişilerin kafa derisini yüzmek gibi korkunç bir gelenekten vazgeçme koşuluyla Yerlileri kendi aralarına kabul ediyorlardı. ..... Savaşının yaşandığı akşam, C. adlı şahıs kamp ateşimizin yanma gelip oturdu; gün içinde neler yaşadığını kendisine sordum. Bana anlatmaya başladı; yaşadıklarını hatırladıkça giderek canlanmaya başladı ve

Bizdeki yetkin sanatların karşısına koymak isteyeceği tek şey topraktan fışkıran kaynaklardır; taktiklerimizin karşısına kendi başıboş cesaretini, büyük amaçlarımızın karşısına yabanıl doğasının anlık dürtülerini koyar.

Siyah adam Avrupalı gibi olmak ister, ama başaramaz. Yerli adam bunu bir noktaya kadar başarabilir, ama böyle bir şeye kalkışmaya tenezzül etmez. Siyah adamın ezikliği onu köleliğe iter; Yerlinin gururu ise onu ölüme götürür.

Bir gün, Alabama eyaletini kuşatan ormanlardan geçerken, bölgeye ilk gelen kişilerden birine ait bir kulübeye denk geldiğimi hatırlıyorum. Bu Amerikalı'nın evine girmeyi hiç istemedim; oraya yakın bir yerde ormanda bulunan bir su kaynağının kıyısında biraz dinlendim. Ben orada dururken Yerli bir kadın geldi (Creek halkının yaşadığı topraklara yakın bir yerde bulunuyorduk o zaman), beş ya da altı yaşında bir kız çocuğunun elinden tutuyordu, kız beyaz ırka mensuptu, kulübenin sahibinin kızı olduğunu düşündüm. Siyahi bir kadın onları izliyordu. Yerlinin üstündeki kıyafetler barbarlara özgü bir lüks barındırıyordu: Kulaklarından ve burun deliğinden metal halkalar sarkıyordu; parlak cam parçaları takılmış saçları özgürce omuzlarına dökülüyordu; kadının henüz bekâr olduğunu fark ettim, çünkü gelenek icabı bakirelerin evlendikleri gece çıkarıp yatağa bıraktıkları deniz kabuklarından yapılmış kolye hâlâ üzerindeydi. Siyahi kadın ise neredeyse paramparça olmuş Avrupalı kıyafetleri giymişti.

Üçü birlikte gelip suyun kıyısına oturdular; Yerli genç kadın çocuğu kollarına alıp tıpkı bir anne gibi sevgiyle okşadı. Siyahi kadın ise türlü masum oyunlarla küçük kızın dikkatini çekmeye çalışıyordu. Küçük kız zayıflığı ve yaşıyla pek uyuşmayan küçük hareketlerle bir üstünlük hissi veriyordu; yanındaki kadın-

---

sonunda elbisesini açarak bana şöyle dedi: 'Beni ele vermezseniz, size bir şey göstermek istiyorum.' Bana gösterdiği şeyi size anlatayım. Adamın gömleğiyle vücudu arasında bir İngiliz'e ait bir tutam saç gördüm; saçların üzerinden hâlâ kan damlıyordu."

ların ilgisini çekmek suretiyle bir tür alçakgönüllülük gösteriyordu sanki.

Efendisinin önünde eğilen, her arzusunu yerine getiren siyahi kadın annelere özgü bir bağlılık duygusu ile kölelere özgü bir korku duygusu arasında bölünmüş gibiydi; buna karşın, yabanıl kadının şefkat duygularında bile özgür, gururlu ve neredeyse yırtıcı bir hava vardı.

Yavaşça yaklaştım ve sessizce bu manzarayı izledim; merakım Yerli kadının pek hoşuna gitmemişti, zira aniden ayağa kalktı, kaba denebilecek bir hareketle çocuğu kendisinden uzaklaştırdı ve bana kızgın bir bakış attıktan sonra ormanın derinliklerine daldı.

Kuzey Amerika'da yaşayan üç ayrı ırka ait insanların böyle yerlerde toplandığını gördüm birçok kez; beyazların sahip olduğu üstün konuma daha önce çok farklı biçimlerde tanık olmuştum; fakat yukarıda betimlediğim manzarada son derece etkileyici bir şeyler vardı: Duygusal bir bağ burada baskı altında olan insanlar ile baskı uygulayanları yan yana getiriyordu; ve doğa onları birbirine yaklaştırmaya çalışırken, yasaların ve değer yargılarının bu insanlar arasında yarattığı büyük mesafeyi daha da çarpıcı kılıyordu.

Birliğin Elindeki Topraklarda Yaşayan Yerli Kabilelerin Mevcut Durumu ve Muhtemel Geleceği

Yerli ırkların kademeli olarak yok olması – Bunun gerçekleşme biçimi – Yerlilerin göçe zorlanmalarının yol açtığı büyük sıkıntılar – Kuzey Amerika'daki yabanılların yok olmaktan kurtulmalarının sadece iki yolu vardı: Savaş ya da uygarlık – Yerliler artık savaşacak durumda değildir – Uygarlaşmaları mümkünken bunu reddetmelerinin ve uygarlaşmak istediklerinde başaramamalarının nedenleri – Creekler ve Cherokeeler örneği – Eyaletlerin bu Yerlilere yönelik politikaları – Federal hükümetin politikaları.

Vaktiyle Yeni-İngiltere eyaletinde yaşayan bütün yerli kabileler, Narragansettler, Mohikanlar ve Pekotlar artık sadece insanların anılarında yaşıyor; yüz elli yıl önce Delaware kıyılarında Penn'i ele geçiren Lenaplar bugün ortadan kaybolmuşlardır. Irokualarm yaşayan son temsilcileriyle karşılaştım; benden sadaka istiyorlardı. Adını andığım bütün yerli kabileler eskiden deniz kıyılarına kadar yayılmışlardı. Bugünse bir Yerliyle karşılaşabilmek için kıtanın içlerine doğru yüz liyöden fazla gitmek gerekiyor. Bu yabanıllar yalnızca geri çekilmekle kalmadılar, aynı zamanda büyük ölçüde yok edildiler.[2] Yerliler uzaklaştıkça ve yok oldukça, kalabalık bir halk onların yerini alıyor ve giderek büyüyor. Dünya üzerindeki halklarda böylesine büyük bir gelişme ya da bu kadar hızlı bir yok oluş görülmemiştir.

Bu yok oluşun nasıl gerçekleştiğini açıklamak zor değildir.

Yerliler bugün sürüldükleri bölgelerde tek başlarına yaşarken ihtiyaçları oldukça sınırlıydı; kendi silâhlarını üretiyorlardı; nehirler yegâne su kaynaklarıydı; beslenmek için etinden faydalandıkları hayvanların postlarını elbise olarak kullanıyorlardı.

Avrupalılar Kuzey Amerika'daki Yerlilerin hayatına ateşli silâhları, demiri ve alkolü sokmuştur; yerliliğe özgü sadeliğiyle onları tatmin eden yabanıl kıyafetlerin yerine kumaş elbiseler kullanmalarını öğretmişlerdir. Yeni zevkler keşfeden Yerliler bu zevkleri nasıl tatmin edeceklerini bilmiyorlardı ve bu yüzden beyazların endüstriyel bilgisine başvurmaları gerekmiştir. Yerlilerin, kendi başlarına üretmeyi bilmedikleri bu metalara karşılık olarak, ormanların barındırdığı zengin hayvansal ürünlerden başka verebilecekleri bir şey yoktu. Bu noktadan itibaren, avcılık yalnızca Yerlilerin ihtiyaçlarını değil, aynı zamanda Avrupalıların uçarı tutkularını da karşılamak zorundaydı. Yerliler ormandaki hayvanları artık sadece beslenmek için değil, Avrupa-

[2] Birliğin kuruluş dönemine ait 13 eyalette yalnızca 6.373 Yerli kalmıştır (bkz. *Yasama Belgeleri*, Yirminci kongre, no: 117, s. 20).

lılarla değiş tokuş edebilecekleri metalara ulaşabilmek için avlıyorlardı.[3]

Yerlilerin ihtiyaçları bu şekilde artarken, ellerindeki kaynaklar giderek azalıyordu.

Yerlilerin yaşadığı topraklara yakın bir yerde Avrupalılar bir şeyler inşa etmeye koyulduğunda, av hayvanları için tehlike çanları çalmaya başlar.[4] Sabit bir mekânları olmayan ve ormanlar-

---

[3] Clark ve Cass, 4 Şubat 1829'da Kongre'ye verdikleri raporda şöyle diyorlardı:

"Yerlilerin, uygar insanların üretim tekniklerine başvurmadan, ihtiyaç duydukları gıda maddelerini ve giyecekleri elde edebilecekleri dönem artık geride kalmıştır. Mississipi'nin ötesinde, büyük bufalo sürülerine rastlamanın hâlâ mümkün olduğu bir coğrafyada, bu vahşi hayvanları göç yolları boyunca takip eden Yerli kabileler yaşamaktadır. Sözünü ettiğimiz Yerliler atalarının geleneklerine uygun bir biçimde hayatta kalmanın yollarını bulabiliyorlar hâlâ. Ancak bugün ayı, alageyik, kunduz ve sıçan gibi, Yerlilerin hayatta kalmak için gerekli ihtiyaçlarını karşılayan küçük türlere ait yabani hayvanları silâhla veya tuzakla (*traps*) avlamaktan başka yol yoktur.

Özellikle kuzeybatıda, Yerliler ailelerini beslemek için ağır işlere girişmek zorundadırlar. Çoğu zaman, avcılar günlerce av hayvanlarının peşinden gitmekte ama elleri boş dönmektedir; bu süre boyunca, geride kalan ailelerin bitki kökleriyle ve kabuklarla beslenmesi gerekir, aksi takdirde ölürler; bu yüzden kış mevsimi geldiğinde açlıktan ölen birçok yerli vardır."

Yerliler Avrupalılar gibi yaşamak istemiyorlar; bununla birlikte, Avrupalılardan vazgeçmeleri ya da tamamen kendi ataları gibi yaşamaları da söz konusu değildir. Anlatacağım bir olay bu konu hakkında bize iyi bir fikir verecektir; bununla ilgili bilgileri de gene resmî kaynaklardan edindim. Superior gölü kıyılarında yaşayan bir Yerli kabilesine mensup insanlar bir Avrupalıyı öldürmüşler; Amerikan hükümeti suçluları saklayan kabileyle alışverişte bulunmayı yasaklamış, ta ki suçlular teslim edilene dek; nihayetinde söz konusu kabile suçluları teslim etmiştir.

[4] Volney, *Birleşik Devletler'den Manzaralar* adlı eserinde (s. 370) şunları yazmıştır: "Beş yıl önce, Vincennes'den Kaskaskias'a giderken

da başıboş dolaşan binlerce yerli hayvan için korkulacak bir durum değildi bu; fakat Avrupalıların endüstriyel faaliyetlerinden yükselen kesintisiz gürültüler duyulduğu anda, hayvanlar kaçmaya ve batıya doğru çekilmeye başlıyor; orada sınırsız arazilerin kendilerini beklediğini içgüdüsel olarak biliyorlardı. Cass ve Clark 4 Şubat 1829 tarihinde Kongre'ye verdikleri raporda şunları söylüyor: "Bizon sürüleri her geçen gün geri çekiliyorlar; daha birkaç yıl önce Allegheny dağlarının eteklerine kadar geliyorlardı. Muhtemelen birkaç yıl sonra, Rocky dağları boyunca uzanan geniş ovalarda bizonlara rastlamak çok zor olacaktır." Bana söylenenlere göre, beyazların bu ilerleyişi iki yüz liyölük bir mesafeden bile hissediliyordu. İsimlerini bile zar zor bildikleri kabileler üzerinde böyle bir etkileri vardır; öyle ki, bu kabileler sömürgecilerin kim olduğunu bilmeden çok daha önce sömürünün kötü sonuçlarına maruz kalıyorlar.[5]

Gözüpek maceracılar kısa zamanda Yerlilerin topraklarına giriyor, beyazların bulunduğu sınırları arkalarına alıp 15 ya da 20 liyö kadar ilerliyor ve yabanıl bir dünyanın ortasında uygar adamlar için barınaklar inşa ediyorlar. Bunu yapmaları hiç zor değildir; zira avcı bir toplumun yaşadığı toprakların sınırları kesin olarak çizilmemiştir. Ayrıca bu topraklar bütün ulusa ait-

---

(bugün Illinois eyaletinin sınırlarında kalan topraklar, o zamanlar tümüyle yabanıldır, 1797), dört yüz ya da beş yüz buffalodan oluşan hayvan sürüleri görmeden ovalardan geçemezdiniz; bugün artık bu hayvanları görmek mümkün değildir; avcılar ve özellikle de Amerikalılara ait sığırların çanları yüzünden canlarından bezdirilen bu hayvanlar yüzerek Mississipi nehrini geçmişlerdir."

[5] Birleşik Devletler tarafından üzerinde hak iddia edilen topraklarda bulunan Yerli kabilelerin genel manzarasına bakarak, burada söylediklerimin doğruluğunu teyit etmek mümkündür. (*Yasama Belgeleri*, 20. Kongre, no: 117, s. 90-105). Orta Amerika'daki kabilelerin, Avrupalılardan henüz uzak olmalarına rağmen, giderek azaldıkları görülecektir.

tir ve hiç kimsenin özel mülkü değildir; dolayısıyla, bireysel çıkarlar hiçbir kesimi bu topraklardan uzaklaştıramamaktadır.

Birbirinden uzak bölgeleri işgal eden bazı Avrupalı aileler kendilerini ayıran büyük arazilerde yaşayan bütün yabanıl hayvanları geri dönüşü olmayacak şekilde avlamaktadır. Düne kadar bolluk içinde yaşayan Yerliler hayatlarını sürdürmede ve özellikle de ihtiyaç duydukları mübadele araçlarına ulaşmada büyük zorluk çekmektedir. Avladıkları hayvanların kaçmasına yol açmak, deyim yerindeyse çiftçilerin topraklarını verimsizliğe mahkûm etmek gibidir. Kısa zamanda, hayatta kalmalarını sağlayan araçlardan neredeyse tümüyle yoksun kalmaktadırlar. Bu yüzden, tıpkı aç kurtlar gibi ormanlarda dolaşıp duran talihsiz insanlarla karşılaşırız. İçlerindeki yurt sevgisi onları doğdukları topraklara bağlar,[6] ama orada sefaletten ve ölümden başka bir şey bulamazlar. Sonunda karar verme zamanı gelir: Doğdukları yerden ayrılırlar ve kaçan ren geyiklerinin, kunduzların ve bufaloların peşine düşerek, yeni bir yurt bulmada bu vahşi hayvanların kendilerine yol göstermesine izin verirler. Dolayısıyla, tam olarak söylemek gerekirse, Amerika'daki yerlileri göçe zorlayan şey Avrupalılar değil, açlıktır. Eski araştırmacıların fark edemediği bu gerçeği modern uzmanlar keşfetmiştir.

Bu zorunlu göçlerin neden olduğu korkunç acıları tarif etmek zordur. Yerliler doğdukları toprakları terk ettikleri zaman, halihazırda kısıtlanmış ve tükenmiş haldeydiler. Yerleşmek üzere gittikleri topraklarda, yeni gelen insanları sevmeyen, onlara

---

[6] Clark ve Cass'in Kongre'ye gönderdikleri raporda (s. 15) söylediklerine göre, Yerliler tıpkı bizim gibi ülkelerine güçlü duygularla bağlıdırlar; ayrıca, Büyük Ruh'un atalarına verdiği toprakları terk etmeyle ilgili birtakım batıl düşünceleri vardır ve bu düşünceler, henüz bir şey kaybetmeyen ya da topraklarının sadece küçük bir bölümünü Avrupalılara bırakmak zorunda kalan kabileler üzerinde çok etkilidir. "Atalarımızın küllerinin bulunduğu toprakları başkasına satmayız." Yerlilerin, topraklarını satın almayı teklif edenlere verdikleri ilk cevap bu olmuştur her zaman.

haset duygularıyla bakan topluluklar yaşıyordu. Arkalarında açlık, önlerinde savaş, her yerde sefalet vardır. Bunca düşmandan kaçınmak için bölünmeye başlarlar. İçlerinden her biri, varlığını sürdürecek araçları gizlice bulabilmek için diğerlerinden uzaklaşmaya çalışır ve tıpkı uygar toplumlardaki bir sürgün gibi, devasa büyüklükteki başıboş alanlarda yaşamak için çabalar. Uzun zamandan beri zayıflayan toplumsal bağlar o zaman kopmaya başlar. Yerliler için vatan diye bir şey zaten kalmamıştı artık; bundan böyle halk diye bir şey de olmayacak; eğer mümkünse aileler varlığını sürdürür; ama dil unutulur, ortak sıfatlar kaybolur, kökenlere ait izler silinir. Bir ulus varlığını yitirmiştir. Belki Amerikalı antikacıların hatıralarında yaşamaya devam eder; ve çok az Avrupalı bilgin kendisinden haberdardır.

Okurların burada birtakım hikâyeler anlattığımı düşünmesini istemem. Yukarıda betimlediğim sefaleti bizzat kendi gözlerimle gördüm; burada tarif edemeyeceğim kadar kötü manzaralara tanık oldum.

1831 yılı biterken, Mississipi nehrinin doğu kıyılarında, Avrupalıların Memphis adını verdiği bir yerde bulunuyordum. Oradayken kalabalık bir Choctaws topluluğu gelmişti (Luisiana' daki Fransızlar bunlara Chactas diyor); bu yabanıllar yaşadıkları toprakları terk etmişlerdi ve Mississipi nehrinin batısına doğru gitmeye çalışıyorlardı; orada Amerikan hükümetinin kendilerine vaat ettiği bir yaşam alanı bulmayı umuyorlardı. Kışın tam ortasındaydık, o yıl soğuk havalar görülmemiş bir sertlikle her yeri kasıp kavuruyordu, karlar donmuştu ve nehrin üzerinde büyük buz parçaları sürükleniyordu. Yerliler aileleriyle birlikte gelmişti; yanlarında yaralılar, hastalar, yeni doğmuş çocuklar ve ölmek üzere olan yaşlılar vardı. Çadırları ya da yük arabaları yoktu; yalnızca biraz yiyecekleri ve silâhları vardı. Büyük nehri geçmek için gemiye bindiklerini gördüm; bu müthiş manzara asla aklımdan çıkmayacak. Bu insan kalabalığında ne bir şikâyet ne bir gözyaşı vardı; yalnızca susuyorlardı. Yılların acılarını taşıyorlardı ve kimsenin bu acılara derman bulamaya-

cağını hissediyorlardı. Yerlilerin hepsi kendilerini götürecek gemiye binmişti, ama köpekleri hâlâ kıyıda bekliyordu; bu hayvanlar sahiplerinin sonsuza dek çekip gittiğini gördüklerinde, hep bir ağızdan ürkütücü bir biçimde homurdanmaya ve havlamaya başladılar; bazıları Mississipi'nin donmuş sularına atladı ve yüzerek sahiplerinin peşinden gitti.

Günümüzde Yerliler çoğu zaman düzenli olarak ve hattâ yasal bir biçimde mülksüzleştirilmektedir.

Avrupalılar yerli bir topluluğun yaşadığı bir bölgeye yaklaşmaya başladığında, Birleşik Devletler hükümeti usul olarak o yerli topluluğuna resmî bir temsilci gönderir; beyazlar Yerlileri büyük bir arazide toplar ve birlikte yiyip içtikten sonra onlara şöyle derler: "Atalarınızın yurdunda ne yapıyorsunuz? Yakında kemiklerini kazıp çıkarmanız gerekecek burada yaşayabilmeniz için. Yaşadığınız yurdu başka yerlerden üstün kılan nedir? Başka ülkelerde tıpkı yaşadığınız yerdeki gibi ormanlar, çayırlar, sular yok mu? Kendi yurdunuzdan başka bir yerde, başka bir göğün altında yaşayamaz mısınız? Ufukta gördüğünüz şu dağların ardında, batıda topraklarımızla birleşen şu gölün ötesinde, yabani hayvanların henüz bol olduğu geniş topraklar var. Topraklarınızı bize satın ve gidip oralarda mutlu mesut yaşayın." Bu sözleri söyledikten sonra, beyazlar Yerlilerin karşısına geçip birtakım ateşli silâhlar, yün elbiseler, alkol fıçıları, kristal kolyeler, kalay bilezikler, küpeler ve aynalar sergilerler.[7] Eğer Yerliler

---

[7] Kongre'ye ait yasama belgelerinde (belge no: 117), bu tür koşullarda olup bitenlerle ilgili anlatılanlara bakınız. Bu ilginç belge, daha önce zikrettiğimiz, Sayın Clark ve Lewis Cass tarafından 4 Şubat 1829 tarihinde Kongre'ye sunulan raporda yer almaktadır. Sayın Clark bugün eyaletin savaş bakanıdır. Clark ve Cass şunları yazmıştır:

"Yerliler anlaşmanın yapılacağı yere geldikleri zaman yoksul ve neredeyse çıplaktırlar. Anlaşma yerinde, kendileri için çok kıymetli olan ve Amerikan tüccarların oraya özenle taşıdıkları bir yığın eşyayı izler ve incelerler. İhtiyaçlarının karşılanmasını arzu eden kadınlar ve çocuklar, tabiri caizse erkeklerin yakasına yapışır, türlü laflar söyleyerek

tüm bu zenginliklerin karşısında hâlâ tereddüt içindeyse, kendilerine sunulan anlaşmayı reddedemeyecekleri ve yakında hükümetin bile haklarını korumakta âciz kalacağı üstü örtülü olarak söylenir. Bu durumda ne yapmalı? Yarısı ikna olmuş, yarısı korkmuş halde, Yerliler bulundukları yeri terk ederler. Yaşamak için başka topraklara giderler, ancak gittikleri yerlerde beyazlar huzur dolu bir on yıl geçirmelerine bile izin vermezler. İşte böylece Amerikalılar, Avrupa'daki en zengin muktedirlerin bile parayla satın alamayacağı eyaletleri bir bütün halinde çok ucuza kapatırlar.[8]

---

onları ikna etmeye çalışır ve toprakları satsınlar diye ellerinden geleni yaparlar. Yerlilerin basiretsizliği ve öngörüsüzlüğü bilinen bir şeydir ve aşılması zordur. Anlık ihtiyaçlarını karşılamak ve mevcut arzularını tatmin etmek Yerliler için karşı konulmaz bir tutkudur. Gelecekteki muhtemel avantajlara dair beklentiler onları pek az etkiler; geçmişi çabuk unuturlar ve gelecekle pek ilgilenmezler. Eğer ihtiyaçlarını ve arzularını derhal tatmin etmek mümkün olmuyorsa, Yerlilerden topraklarının bir bölümünü satmalarını beklemek boşuna olacaktır. Bu talihsiz insanların düştüğü durumu tarafsız olarak değerlendirdiğimizde, yaşadıkları mutsuzluklara birtakım çareler bulmak uğruna gösterdikleri gayret bizi şaşırtmayacaktır."

[8] 19 Mayıs 1830 tarihinde, Sayın Ed. Everett, Temsilciler Meclisi'nin huzurunda, Amerikalıların halihazırda *anlaşmalar* yoluyla, Mississipi' nin batısında ve doğusunda, yaklaşık 93 milyon hektarlık bir alanı ele geçirdiklerini söylemiştir.

1808 yılında, Osaglar 1.000 dolarlık bir gelir karşılığında yaklaşık 20 milyon hektarlık bir araziyi ellerinden çıkarmışlardır.

1818 yılında, Quapawlar 4.000 dolar karşılığında yaklaşık 8 milyon hektarlık bir arazi satmışlardır; avlanmak amacıyla kendilerine 405 bin hektarlık bir arazi ayırmışlardır. Yapılan anlaşmaya uyulacağına dair kendilerine resmî olarak söz verilmiştir; fakat geri kalan toprakların ellerinden alınması fazla sürmeyecektir. Yerli sorunuyla ilgilenen komitenin raportörü olan Bell, 24 Şubat 1830 tarihinde Kongre' ye şunları söylemiştir:

"Yerlilerin üzerinde hak iddia ettiği toprakları elde edebilmek amacıyla, av hayvanlarının kaçmasından ya da öldürülmesinden sonra, av-

Yukarıda betimlediğim manzaralar oldukça üzücüdür; bunlar için bir çare bulmanın da zor olduğunu düşünüyorum. Kuzey Amerika'daki Yerlilerin yok olmaya mahkûm olduğuna inanıyorum; Avrupalılar Büyük Okyanus'un kıyılarına yerleştikleri gün Yerlilerin sonu gelmiş olacaktır diye düşünmekten kendimi alamıyorum.[9]

Kuzey Amerika'daki Yerlilerin kurtulmak için yalnızca iki seçeneği vardı: Savaşmak ya da uygarlaşmak. Bir başka ifadeyle,

---

landıkları bölgenin (*hunting ground*) parasal karşılığını Yerlilere ödeme şeklinde bir yöntem benimsedik. Bu yöntem çok daha avantajlı ve adalet ilkelerine daha uygundur; ayrıca Yerlilerin topraklarını silâh zoruyla almak yerine bu şekilde hareket etmek daha insancıldır.

Sahip oldukları mülkleri Yerlilerden satın alma yöntemi, insanlığın ve refah arayışının (*humanity and expediency*) şiddet içeren yöntemlere bir alternatif olarak benimsediği yeni bir mülk edinme biçimidir. Ayrıca bu yöntem, toprakları keşfeden kişiler olarak üzerinde hak talep ettiğimiz topraklara sahip olmamızı sağlamaktadır; ilaveten, uygar ulusların yabanıl kabileler tarafından işgal edilen topraklara yerleşme noktasında sahip oldukları haklar bu toprakları bize vermektedir.

Bugüne kadar, çeşitli nedenlerle, Yerlilerin işgal ettiği topraklar onların gözünde değer kaybetmeye devam etmiştir; bunun neticesinde, aynı nedenler Yerlileri topraklarını zahmetsizce bize satmaya itmiştir. Yerlilerden işgaliye haklarını (*right of occupancy*) satın alma yöntemi, Birleşik Devletler'in gelişimi ve refahı noktasında hiçbir zaman hissedilir bir yavaşlama yaratmamıştır." (*Yasama Belgeleri*, 21. Kongre, no: 227, s. 6.)

[9] Ayrıca bu düşünce hemen hemen bütün Amerikan devlet adamlarına özgü bir düşünce gibi görünmüştür.

"Eğer geçmişe bakarak geleceği değerlendirmek gerekirse," diyor Sayın Cass Kongre'ye hitaben, "Yerlilerin sayısında kademeli bir azalma öngörmek ve nihayetinde Yerli ırkının günün birinde son bulmasını beklemek durumundayız. Böyle bir şeyin olmaması için sınırlarımızın genişlemesine son verilmelidir; veyahut da Yerlilerin bizim sınırlarımızın ötesine yerleşmesi ya da onlarla olan münasebetlerimizin köklü bir biçimde değişmesi gerekir ki, böyle köklü bir değişim beklemek pek makul değildir."

ya Avrupalıları yok etmeleri ya da onlar gibi olmaları gerekiyordu.

Sömürgelerin ilk günlerinde, Yerlilerin, güç birliği yaparak, Yeni Dünya'nın kıyılarına ayak basan az sayıdaki yabancıdan kurtulmaları mümkündü.[10] Birkaç kez bunu yapmaya çalıştılar ve başarmaya çok yakın olduklarını gördüler. Ancak bugün, kaynakların eşitsiz dağılımı öylesine büyük ki, bir kez daha böyle bir şeye girişmelerine imkân vermemektedir. Bununla birlikte, Yerli topluluklar arasında yabanıl halklara reva görülen nihai kaderi şimdiden öngören ve bütün kabileleri Avrupalılara yönelik ortak bir nefret duygusu etrafında birleştirmeye çalışan bilinçli insanlar hâlâ vardır; fakat çabaları sonuç vermekten uzaktır. Beyazlarla komşu olan topluluklar halihazırda etkili bir direniş sergileyemeyecek kadar zayıflamıştır; diğer topluluklar ise yarına dair çocukça bir umursamazlık içindedir –ki bu yabanıl insan doğasının tipik bir özelliğidir– ve tehlikeyle ilgilenmek için onun kendini göstermesini bekliyorlar. Bazıları güçsüzlük yüzünden bir şey yapamazken, bazılarıysa yerinden kıpırdamak bile istemiyor.

Yerlilerin hiçbir zaman uygarlaşmak istemeyeceklerini ya da bunu istedikleri zaman artık çok geç kalmış olacaklarını öngörmek zor değildir.

Uygarlık belli bir yerde gerçekleşen ve farklı kuşakların birbirini izleyerek geleceğe aktardığı bir toplumsal çalışmanın ürünüdür. Uygarlığın hâkimiyet kurmakta en çok zorlandığı toplumlar avcı toplumlardır. Hayvancılıkla geçinen kabileler sık sık yer değiştirir, fakat göçler sırasında her zaman belli bir düzeni takip eder ve sürekli aynı noktaya geri dönerler. Avcıların konakladığı yerler tıpkı peşinden gittikleri hayvanların barınma alanları gibi değişiklik gösterir.

---

[10] Wampanaogsların ve diğer konfedere kabilelerin, Metacom'un yönetiminde, 1675 yılında Yeni-İngiltere'nin sömürgecilerine karşı giriştikleri savaşlara ve İngilizlerin 1622 yılında Virginia'da karşı karşıya kaldıkları savaşa bakınız.

Birçok kez, gezgin yaşam tarzlarına dokunmadan Yerlilere belli bir bilinç aşılanmaya çalışılmıştır; Cizvitler bunu Kanada' da, Püritenler ise Yeni-İngiltere'de denemişlerdir.[11] Ancak hiçbiri kalıcı bir sonuç elde edememiştir. Uygarlık bir kulübenin çatısı altında doğar ve yabanıl doğaya açıldığında varlığı son bulur. Yerlilerle ilgili yasalar yapanların en büyük yanılgısı şunu anlayamamalarıdır: Bir toplumu uygarlaştırabilmek için, her şeyden önce o toplumu belli bir yerde sabit kılmak gerekir ve bunu yapabilmesinin tek yolu toprağı ekmeye başlamasıdır; dolayısıyla yapılması gereken ilk şey Yerlilerin birer çiftçi haline getirilmeleridir.

Yerliler uygarlık için vazgeçilmez olan bu ön koşullara sahip olmadığı gibi, böyle bir özellik kazanmaları da çok zordur.

Avcılar gibi rahat ve maceralı bir hayata bir kez atılan insanlar, kültürün gerektirdiği düzenli ve sürekli çalışmalara karşı âdeta engellenemez bir tiksinti duyarlar. Bizim toplumlarımızda bile bunu görebiliriz; ancak bu durum, avcılığı ulusal bir gelenek olarak yaşayan toplumlarda çok daha belirgindir.

Bu genel nedenden bağımsız olarak, bir o kadar etkili olan ve yalnızca Yerlilerde karşılaşılan başka bir neden daha vardır. Daha önce bahsetmiştim, ama sanırım bu konuya tekrar dönmem gerekir.

Kuzey Amerika'daki Yerliler çalışmayı yalnızca bir kötülük olarak değil, aynı zamanda bir onursuzluk olarak görürler ve içlerindeki gurur duygusu tıpkı aylaklıkları gibi inatla uygarlığa karşı savaşır.[12]

---

[11] Yeni-İngiltere üzerine çalışan farklı tarihçilere bakınız. Ayrıca bkz. *Histoire de la Nouvelle-France*, Charlevoix; ve *Lettres Edifiantes.*

[12] Volney, *Birleşik Devletler'den Manzaralar* adlı eserinde (s. 423) şöyle söylüyor: "Bütün kabilelerde bir yaşlı savaşçılar kuşağı hâlâ yaşamaktadır ve bunlar, çapa kullanarak toprağı eken Yerlileri gördüklerinde, eski geleneklerin bozulmasından şikâyet etmekte ve Yerlilerin bu yeni âdetler yüzünden gerilediğini, eski güçlerine ve ihtişamlarına yeniden kavuşmak için atalarının geleneklerine geri dönmelerinin kâfi oldu-

Ağaçtan yapılmış kulübesinde oturup da kendi bireysel değeri hakkında üstün bir düşünceye sahip olmayacak kadar sefil tek bir Yerli bile yoktur. Yerli insan üretim faaliyetlerini alçaltıcı meşguliyetler olarak görür; onun gözünde çiftçi ile tarlayı süren öküz arasında pek bir fark yoktur; sanatsal faaliyetlerimiz kölece yapılan işlerdir. Bunun nedeni beyazları güçlü ve zeki görmemesi değildir; fakat yaptığımız işlerin sonuçlarını takdir etse bile, o sonuçlara ulaşmak için başvurduğumuz araçları küçümser; bizim etkimize maruz kalsa bile, kendini gene de bizden üstün görür. Ona göre avcılık ve savaş insanın yapabileceği en saygın işlerdir.[13] Demek ki, ormandaki yoksunluklara rağmen Yerli insan, Ortaçağ'da şatolarda yaşayan soylularla aynı düşüncelere ve değerlere sahiptir; bir soyluda olup da onda olmayan tek şey fatihliktir, fethetmektir. Bu açıdan bakıldığında, Avrupa'daki eski değer yargılarının bugün Yeni Dünya'nın kıyılarına yerleşen Avrupalılarda değil de ormanlarda yaşayan Yerlilerde bulunması ilginç bir durumdur.

ğunu iddia etmektedirler."

[13] Resmî bir belgede şöyle bir manzarayla karşılaşıyoruz: "Genç bir adam düşmanla karşı karşıya gelinceye dek, birtakım kahramanlıklarla övünecek noktaya ulaşıncaya dek, kimse onu pek ciddiye almaz; ona neredeyse bir kadın gözüyle bakılır.

Görkemli savaş dansları eşliğinde, savaşçılar sırayla gelip *direğe* (onların tabiriyle) vururlar ve yaptıkları kahramanlıkları anlatırlar; bu vesileyle toplanan dinleyiciler arasında akrabalar, dostlar ve savaşçının yoldaşları yer alır. Savaşçının sarf ettiği sözlerin dinleyiciler üzerinde yarattığı derin etkiler, dinleyicilerin sessizliği içinde gözle görünür hale gelir ve anlatılan hikâyenin sonundaki alkışlarla gürültülü bir biçimde kendini açığa vurur. Bu tür toplantılarda anlatacak bir şeyi olmayan genç adam kendini çok mutsuz hisseder. Bu şekilde hırsları kabaran genç savaşçıların birdenbire dans alanından uzaklaşmaları, yalnız başına yola çıkarak herkese anlatacakları büyük zaferlerin ve övünmelerine imkân verecek maceraların peşinden koşmaları görülmemiş bir şey değildir."

Bu kitabın sayfalarında, birçok kez, toplumsal durumun insanların değer yargıları ve yasalar üzerindeki muazzam etkisini anlatmaya çalıştım. Bu konuda birkaç cümle daha söylememe izin verin.

Atalarımızın, sözgelimi Cermenlerin siyasal kurumları ile Kuzey Amerika'daki göçebe kabilelerin siyasal kurumları arasında ve öte yandan, Tacitus'un betimlediği alışkılar ile benim birkaç kez tanık olduğum alışkılar arasında var olan benzerlikleri fark ettiğimde, iki farklı yarımkürede aynı nedenlerin aynı sonuçları yarattığını ve beşerî şeylerdeki görünür farklılıklara rağmen, bütün olgulara kaynaklık eden bazı genel olgularla karşılaşmanın mümkün olduğunu düşünmekten kendimi alamadım. Bu nedenle, Cermen kurumları diye adlandırdığımız şeylerin içinde yalnızca barbarlara özgü alışkılar, feodal düşünceler dediğimiz şeylerdeyse yalnızca yabanıllara özgü fikirler görmeye başladım.

Kuzey Amerika'daki Yerlileri çiftçi ve uygar insan olmaktan alıkoyan önyargılar ve kusurlar ne olursa olsun, bazen zorunluluklar onları buna mecbur bırakır.

Güneydeki büyük halkların çoğunluğu, sözgelimi Cherokeeler ve Creekler[14] kendilerini Avrupalılar tarafından kuşatılmış halde bulmuştur; Yeni Dünya'nın kıyılarına ayak basan, Ohio'

---

[14] Günümüzde bu topluluklar Georgia, Tennessee, Alabama ve Mississipi eyaletlerinin sınırları içinde kalmıştır. Eskiden Güney'de dört büyük halk vardı (bugün hâlâ kalıntılarına rastlamak mümkündür): Choctawlar, Chickasawlar, Creekler ve Cherokeeler. Bu dört büyük halktan geriye kalanlar, 1830 yılı itibariyle 75 bin kişilik bir nüfus oluşturuyordu. Günümüzdeyse, Anglo-Amerikalı Birliği tarafından işgal edilen ya da üzerinde hak talep edilen topraklarda yaklaşık 300 bin Yerli yaşamaktadır (Bkz. *Proceeding of the Indians Board in the city of New York*). Kongre'ye sunulan resmî belgeler bu sayıyı 313.130 olarak vermektedir. Anglo-Amerikalı topraklarında yaşayan bütün kabilelerin isimlerini ve mevcut güçlerini öğrenmek isteyen okurların yukarıda zikrettiğim belgelere başvurmaları gerekecektir (*Yasama Belgeleri*, 20. Kongre, no: 117, s. 90-105).

ya inen ve ardından Mississipi nehri boyunca yukarı çıkan Avrupalılar dört bir yanını sarmıştır. Bu halklar kuzeydeki kabileler gibi bir yerden diğerine kovulmadılar; fakat tıpkı avcıların hep birlikte bir yere dalmadan önce etrafında bir çember oluşturmaları gibi, yavaş yavaş dar sınırlar içerisine hapsedildiler. Bu durumda, uygarlık ile ölüm arasında kalan Yerliler, tıpkı beyazlar gibi çalışarak utanç verici bir şekilde yaşamak zorunda kaldıklarını gördüler; böylelikle birer çiftçi haline geldiler; alışkanlıklarını ya da değer yargılarını tümüyle terk etmemekle birlikte, kendi özgün varoluşlarını korumak için vazgeçilmez olan her şeyi feda ettiler.

Cherokeeler daha da ileri gittiler: Yazılı bir dil yarattılar, oldukça istikrarlı bir yönetim biçimi oluşturdular; Yeni Dünya'da hızlı hareket eden her şey gibi, hepsi aynı tip elbiseleri giymeden önce, kendileri için bir gazete çıkarmaya başladılar.[15]

Avrupalılara özgü alışkanlıkların Yerliler arasında hızla yayılmasını özellikle kolaylaştıran şey melez insanların varlığı olmuştur.[16] Kendi ırklarına özgü yabanıl alışkanlıkları tamamen terk etmeden Avrupalıların zihin dünyasını paylaşan melezler uygarlık ile barbarlık arasında doğal bir bağ oluşturmuşlardı. Melezlerin sayısının arttığı her yerde, yabanıl insanların toplumsal koşullarını ve değer yargılarını yavaş yavaş değiştirdikleri görülmüştür.[17]

---

[15] Bu benzersiz gazeteye ait iki ya da üç kopyayı Fransa'ya getirdim.

[16] Bkz. Yerli Sorunları Komitesi'nin verdiği rapor, 21. Kongre, no: 227, s. 23; bu raporda Cherokeelerde melezlerin sayısının artmasının nedenleri anlatılmaktadır; asıl neden bağımsızlık savaşına kadar uzanmaktadır. İngiltere'nin tarafında saf tutan Georgia'daki Anglo-Amerikalıların birçoğu Yerlilerin yaşadığı topraklara çekilmek ve onlarla evlenmek durumunda kalmıştır.

[17] Ne yazık ki melezlerin sayısı çok sınırlı kalmıştır ve diğer yerlere kıyasla Kuzey Amerika'daki etkileri çok daha az olmuştur.

İki büyük Avrupa ulusu Amerika kıtasının bu kesimine doluşmuştur: Fransızlar ve İngilizler.

Cherokeelerin başarısı Yerlilerin uygarlaşma kabiliyetine sahip olduğunu göstermektedir; fakat bütün Yerlilerin bunu başarabileceğini kesinlikle söylememektedir.

Yerlilerin uygarlığa boyun eğmede yaşadıkları zorluk, kaçınmaları mümkün olmayan genel bir nedenden kaynaklanmaktadır.

Eğer dikkatli bir gözle tarihe bakarsak, genel olarak barbar toplumların kendi başlarına ve kendi imkânlarıyla yavaş yavaş uygarlık düzeyine yükseldiklerini görürüz.

Yabancı bir toplumdan bir şeyler öğrenmeleri halinde, onların karşısında kendilerini mağlup hissetmezler, tam aksine galip olarak görürler.

Fransızlar Yerlilerin kızlarıyla evlilikler yapmakta gecikmemişlerdir; ne var ki, talihin bir cilvesiyle, Fransızlar ile Yerlilerin mizaçları arasında gizli bir yakınlık ortaya çıkmıştır. Yabanıl insanlara uygar dünyanın zevklerini ve alışkanlıklarını aşılamak yerine, Fransızların kendisi çoğu zaman yabanıl hayata tutkuyla bağlanmışlardır: Çöllerin ve başıboş toprakların en tehlikeli aktörleri haline gelmişler ve Yerlilerin faziletlerini ve kusurlarını abartarak onların dostluğunu kazanmışlardır. Kanada valisi Sénonville, 1685 yılında XIV. Louis'ye şunları yazmıştır: "Uzun bir zaman, Yerlileri Fransızlaştırmak için onları kendimize çekmemiz gerektiğine inanılmıştır; ancak bugün yanıldığımızı kabul etmek için sayısız nedenlerimiz var. Bize yaklaşanlar bizim gibi Fransız olmadılar; buna karşın, Yerlilerle yakınlaşan Fransızlar birer yabanıl haline geldiler. Onlar gibi hareket etmeye, onlar gibi yaşamaya çalışıyorlar." (*Yeni-Fransa Tarihi*, Charlevoix, cilt: II, s. 345).

Fransızların aksine, İngilizler atalarının düşüncelerine, âdetlerine ve alışkanlıklarına inatla bağlı kaldıklarından, Amerika'daki ıssız topraklarda tıpkı Avrupa şehirlerindeki gibi olmaya devam etmişlerdir; dolayısıyla, küçümseyici bir gözle baktıkları Yerlilerle herhangi bir temas kurmaktan uzak durmuş ve kendi kanlarını barbarların kanına katmaktan özenle kaçınmışlardır.

Bu bağlamda Fransızlar Yerliler üzerinde hiçbir olumlu etki yaratmazken, İngilizler onlara hep yabancı kalmıştır.

Fethedilen toplum aydın iken fetheden toplum yarı barbarsa, tıpkı Roma İmparatorluğu'nun kuzeyli halklar tarafından ya da Çin'in Moğollar tarafından istila edilmesinde olduğu gibi, zaferin barbarlara verdiği güç onları uygar insanlarla aynı düzeyde tutmak için yeterlidir; onlarla eşit olana kadar onlar gibi hareket etmelerine olanak verir. Biri diğerinin karşısında güce sahipken, diğeri onun karşısında bilgiye sahiptir. Yenenler yenilenlerdeki bilimi ve sanatı takdir ederken, yenilenler ise yenenlerin gücüne sahip olmak ister. Sonunda barbarlar uygar insanları kendi saraylarına çekerken, uygar insanlar da onları kendi okullarına davet ederler. Ancak, maddi güce sahip olan taraf aynı zamanda entelektüel üstünlüğü de elinde tutuyorsa, yenilen tarafın uygarlaşması nadiren gerçekleşir; ya geri çekilir ya da yok olur.

Bu bağlamda, genel olarak diyebiliriz ki, yabanıllar ellerinde silâhlarla bilginin peşine düşerler, ama elde etmeyi başaramazlar.

Bugün kıtanın merkezinde yaşayan yerli kabileleri uygarlaşmak için kendilerinde yeterince enerji bulabilselerdi, belki bunu başarabilirlerdi. Çevrelerini kuşatan barbar toplumlardan üstün oldukları için yavaş yavaş güç ve deneyim kazanırlardı; nihayet Avrupalılar sınırda boy gösterdiğinde, bağımsızlıklarını koruyamasalar bile, en azından topraklar üzerindeki haklarını kabul ettirme ve galip gelen tarafla bütünleşme imkânına sahip olurlardı. Ne var ki, Yerlilerin en büyük şansızlığı, kendileri henüz yarı barbarken, dünyadaki en uygar ve aynı zamanda en hırslı toplumla karşı karşıya gelmeleridir; kendilerine yeni şeyler öğreten kişiler ile efendilik eden kişilerin aynı olmasıdır; bilgi ve baskıyla aynı anda tanışmalarıdır.

Ormanlarda özgür bir ortamda yaşayan Kuzey Amerikalı Yerliler yokluk içindeydiler, ama kendilerini kimseden aşağı hissetmiyorlardı; beyazların toplumsal hiyerarşisine dâhil olmak istediklerindeyse, ancak son sırada kendilerine yer bulabilirlerdi; zira bilgi ve zenginliğin hükmettiği bir topluma bilgisiz ve yoksul olarak adım atmışlardır. Bir yandan kötülük ve tehlike-

lerle dolu, diğer yandan heyecan ve gururla yüklü hareketli bir yaşam sürdükten sonra,[18] tekdüze, karanlık ve aşağılık bir ha-

---

[18] Avcı toplumların maceracı yaşamlarında, insanın ruhunu yakalayan, kendi aklına ve deneyimine rağmen onu peşinden sürükleyen anlaşılması zor ve çekici bir şeyler var. *Tanner'ın Anıları*'nı okuyarak bu gerçeği tebarüz edebiliriz.

Tanner, altı yaşındayken Yerliler tarafından büyütülen ve onlarla birlikte otuz yıl boyunca ormanlarda yaşayan bir Avrupalıdır. Tanner'ın betimlediği sefalet dolu yaşamdan daha korkunç bir şey düşünmek imkânsızdır. Şefsiz kabilelerden, hiçbir ulusa mensup olmayan ailelerden, yalnız başına yaşayan insanlardan, güçlü kabilelerin saldırılarıyla sakatlanmış, Kanada'nın ıssız topraklarında ve buzullarda rastgele dolaşan ihtiyar adamlardan bahsediyor. Açlık ve soğuk bu insanların peşinden gitmiştir hep; her geçen gün hayat ellerinden uçup gidecek gibidir. Ahlâk ve değer yargıları kalmamıştır; gelenekleri gücünü yitirmiştir. İnsanlar günden güne barbarlaşırlar. Tanner yaşadığı bütün mutsuzlukları bizimle paylaşır; Avrupalı olduğunu bilir ve hiçbir zaman zorla beyazlardan uzaklaştırılmamıştır; tam aksine, her yıl gelip beyazlarla alışverişte bulunur, evlerine uğrar ve rahat yaşamlarına tanık olur. Tanner uygar yaşama geri dönmek istediği zaman bunda hiç zorlanmayacağını bilir, ama otuz yıl boyunca çöllerde kalmaya devam eder. Nihayet uygar dünyaya geri döndüğünde, sefilliğini anlatıp durduğu yabanıl yaşamın kendisi için gizli bir çekicilik barındırdığını ve bunun anlatılmaz bir şey olduğunu itiraf eder. Bu yabanıl hayatı terk ettikten sonra tekrar tekrar oraya geri döner ve yaşadığı onca sıkıntıdan dolayı türlü üzüntüler duyar. Sonunda kalıcı olarak beyazların arasına yerleştiği zaman, çocuklarının çoğu onunla birlikte gelip sakin ve rahat bir hayat yaşamaya yanaşmazlar.

Ben de Superior gölünün ağzında Tanner'la bizzat karşılaştım. Uygar bir adamdan ziyade yabanıllara benzediğini gördüm.

Tanner'ın anıları düzensiz ve tatsızdır; fakat yazar, kendisi bile farkında olmadan, önyargılara, hırslara, günahlara ve özellikle de yaşadığı sefalete dair çok canlı bir manzara sunar.

Amerikan ceza sömürgeleri üzerine yazılmış eşsiz bir eserin yazarı olan Vikont Ernest de Blosseville *Tanner'ın Anıları*'nı Fransızcaya çevirmiştir. Blosseville yaptığı çeviriye oldukça ilgi çekici notlar eklemiştir; bu notlar, okurlara, Tanner'ın anlattığı olaylar ile eski veya yeni

yata boyun eğmek zorunda kalmıştır. Alçakça bir dünyada ağır işler yaparak ekmeğini kazanmak: Kendisine vaat edilen uygarlığın yegâne sonucu budur onun nazarında. Ayrıca böyle bir sonuca ulaşmanın bile garantisi yoktur her zaman.

Yerliler kendilerine komşu olan Avrupalıları taklit etmeye ve onlar gibi toprağı ekmeye çalıştıklarında, nefes almaya dahi fırsat bulamadan ölümcül bir rekabetin sonuçlarına katlanmak zorunda kalırlar. Beyaz adam tarımla ilgili sırların tek sahibidir. Yerli adam ise hiç bilmediği bir işe paldır küldür başlar. Biri hiç zahmet çekmeden büyük hasatlar yaparken, diğeri toprağın nimetlerini alabilmek için bin türlü çaba gösterir.

Avrupalı adam iyi tanıdığı ve kendisiyle aynı ihtiyaçlara sahip olan bir toplumun tam kalbindedir.

Yerli adam ise düşmanca tavırlar besleyen, değer yargılarını, dilini ve yasalarını pek bilmediği ama buna rağmen kaçamadığı bir toplumun içinde yalıtılmış haldedir. Bir parça huzur bulabilmesinin tek yolu ürettiği metaları beyazların ürettikleriyle mübadele etmektir; zira kendi hemşehrilerinin artık ona çok az faydası vardır.

Bir Yerli, emeğinin ürünü olan malları satmak istediğinde müşteri bulması her zaman kolay olmaz; oysaki Avrupalı bir çiftçi müşteri bulmakta hiç zorlanmaz; üstelik Avrupalının ucuza mâl ettiği şeyleri üretebilmesi için büyük masraflar yapması gerekir.

Dolayısıyla bir Yerlinin, barbar toplumların maruz kaldığı olumsuzluklardan uzak durabilmesinin bedeli, uygar toplumlarda yaşanan daha büyük sefaletlere maruz kalmasıdır; uygar bir toplumdaki bolluk ortamında yaşarken karşılaştığı zorluklar, ormandaki hayatında maruz kaldığı zorlukları aratmaz.

---

birçok gözlemci tarafından halihazırda anlatılanları karşılaştırma olanağı sunacaktır.

Kuzey Amerika'daki Yerli ırkların mevcut durumunu öğrenmek ve gelecekteki yazgısını görmek isteyenler Blosseville'in eserine bakabilirler.

Bununla birlikte Yerli adam göçebe hayatın alışkanlıklarını tam olarak kaybetmiş değildir. Gelenekler etkisini sürdürmeye devam eder; avcılıktan aldığı zevk sönümlenmiş değildir. Bir zamanlar ormanın derinliklerinde yaşadığı yabanıl mutluluklar onun imgeleminde çok daha canlı renkler kazanır; imgelemi sarsıntıya uğramış olsa bile. O zamanlar yaşadığı yoksunluklar şimdi ona o kadar da kötü gelmez; vaktiyle karşılaştığı tehlikeler şimdi daha önemsiz görünür. Kendi benzerleriyle birlikteyken yaşadığı özgürlük, uygar bir toplumda bulunduğu aşağılık konumla büyük bir tezat oluşturur.

Öte yandan, uzun süre boyunca özgür bir biçimde yaşadığı yalnızlık hali henüz çok uzakta değildir; birkaç saatlik bir yürüyüşle yeniden o yalnız hayatına geri dönebilir. Yarım yamalak tarıma açtığı ve kendisini zar zor besleyen araziler için, komşusu olan beyazlar kendisine yüksek gibi görünen bir fiyat önerebilirler. Beyaz adamların sunduğu bu para, onlardan uzakta mutlu ve sakin bir hayat sürmesine olanak verebilir belki de. Bu durumda, Yerli adam tarladaki sabanı bırakır, yeniden silâhlarını kuşanır ve dönmemek üzere ormanlara doğru yol alır.[19]

---

[19] İleri düzeyde uygarlaşmış toplumların henüz yeterince uygarlaşmamış toplumlar üzerinde yarattığı yıkıcı etkiler Avrupalılarda da kendini göstermektedir.

Yaklaşık bir asır önce, Fransızlar çölün ortasına Vincennes sur-le-Wabash şehrini kurdular. Amerikalı göçmenlerin gelişine kadar, bolluk içinde bir yaşam sürdüler. Amerikalı göçmenler şehrin eski sakinleriyle giriştikleri rekabet yüzünden kısa sürede onları yıkıma uğrattılar; ardından ellerindeki toprakları yok pahasına satın aldılar. Aktardığım bu bilgilerin kaynağı olan Sayın Volney Vincennes'den geçtiği sırada, şehirde sadece yüz kadar Fransız kalmıştı ve bunların çoğu Louisiana ve Kanada'ya gitmeye hazırlanıyordu. Bunlar namuslu insanlardı, ama bilgisiz ve donanımsızdılar; üstelik Yerlilere özgü bazı alışkanlıklar edinmişlerdi. Ahlâki açıdan bu Fransızlardan belki daha aşağı olan Amerikalılar onların üzerinde çok büyük bir entelektüel üstünlüğe sahiplerdi: Becerikli, eğitimli ve zengindiler; kendi kendilerini yönetmeye alışkındılar.

Bu üzücü tablonun gerçekliği hakkında bir yargıya varmak için, daha önce bahsettiğim Cherokeeler ile Creeklerin yaşadıklarına bakılabilir.

Bu Yerliler, ellerinden geldiği kadarıyla, yaptıkları büyük icraatlarda en az Avrupalılar kadar doğal bir deha sergilemişlerdir. Ancak bilgi düzeyleri ve gösterdikleri azim nasıl olursa olsun, halkların bir şeyler öğrenmek için zamana ihtiyaçları vardır, tıpkı insanlar gibi.

Bu yabanıl insanlar uygarlaşmaya çalışırlarken, Avrupalılar onları dört bir yandan kuşatmaya ve sınırlarını giderek daraltmaya devam etmişlerdir. Bugün bu iki ırk nihayet karşı karşıya gelmiş, birbirlerine temas etmişlerdir. Yerli adam halihazırda yabanıl atalarından üstün hale gelmiştir; fakat komşusu olan beyazların henüz çok altındadır. Kaynaklarından ve bilgilerinden yararlanarak, Avrupalılar toprak mülkiyetinin Yerlilere kazandırabileceği avantajların büyük bir çoğunluğunu kendilerine mâl etmekte gecikmemişlerdir. Yerli halkların tam ortasına yer-

---

Amerikalılar ile Fransızlar arasındaki entelektüel farklılıkların daha az olduğu Kanada'da İngilizcenin, Kanada topraklarındaki ticaretin ve endüstrinin hâkimi olan İngiliz dilinin dört bir yana yayıldığına ve Fransızcayı çok dar sınırlar içerisine hapsettiğine bizzat tanık oldum.

Benzer şekilde, Louisiana'da neredeyse bütün ticari ve endüstriyel faaliyetler Anglo-Amerikalıların elinde toplanmaktadır.

Teksas'ta olup bitenler ise çok daha çarpıcıdır. Bildiğimiz gibi, Teksas eyaleti Meksika'nın bir parçasıdır ve Meksika ile Birleşik Devletler arasında sınır görevi görmektedir. Birkaç yıldır, Anglo-Amerikalılar henüz az sayıda insanın yaşadığı bu eyalete bireysel olarak gitmekte, orada topraklar satın almakta, üretim alanlarına hâkim olmakta ve hızlı bir biçimde yerleşik nüfusun yerini almaktadırlar. Eğer Meksika bu tür hareketlere engel olmaya çalışmazsa, Teksas'ın kısa zamanda elinden çıkacağını söyleyebiliriz.

Avrupa uygarlığında –mukayese açısından– pek hissedilmeyen birtakım farklılıklar bu tür sonuçlara neden oluyorsa, o halde, Avrupa'daki en yetkin uygarlık modelinin Yerlilerin barbarlığıyla temasa geçmesi halinde yaşanacakları anlamak zor olmaz.

leşmiş, topraklarını ele geçirmiş ya da düşük fiyatlarla satın almış ve Yerlilerin hiçbir şekilde karşılık veremeyeceği bir rekabetle onları yıkıma uğratmışlardır. Kendi vatanlarında hapsolan Yerliler, hâkimiyeti elinde tutan kalabalık bir halkın ortasında, küçük bir huzursuz yabancılar topluluğundan ibaret kalmışlardır.[20]

Washington, Kongre'ye yönelik mesajlarından birinde şöyle demiştir: "Bizler Yerli halklardan daha güçlü ve daha bilinçliyiz; onlara iyilikle ve hattâ cömertlikle muamele etmek bizim için onurlu bir davranış olacaktır."

Bu soylu ve erdemli siyaset hiçbir zaman takip edilmemiştir.

Sömürgecilerin açgözlülüğü genellikle hükümetin zorbalığıyla birleşir. Cherokeeler ve Creekler yaşadıkları topraklara Avrupalılar gelmeden önce yerleştikleri, Amerikalılar bu Yerlilere çoğu zaman yabancı milletler gibi muamele ettikleri halde Yerlilerin yaşadığı eyaletler onları bağımsız birer millet olarak kabul etmeye asla yanaşmamıştır. Ormanları yeni yeni terk etmiş

---

[20] Yasama belgelerinde (21. Kongre, no: 89) beyazların Yerlilere ait topraklar üzerinde yaptıkları türlü aşırılıklara bakabilirsiniz. Bazen Anglo-Amerikalılar, sanki başka yerlerde toprak kalmamış gibi, Yerlilere ait toprakların bir bölümüne yerleşiyor ve ardından Kongre'ye ait birlikler gelip onları o topraklardan çıkarıyor; bazen de hayvan sürülerine el koyuyor, evleri yakıyor, ürünleri yağmalıyor ya da insanlara şiddet uyguluyorlar. Bütün bunlara baktığımızda, Yerlilerin her gün beyazların şiddetine maruz kaldığını anlıyoruz. Birlik olağan olarak Yerliler arasında kendisini temsil etmekle yükümlü bir görevli bulundurur; Cherokeelerdeki görevlinin verdiği raporlar yukarıda zikrettiğim belgeler arasında yer alıyor. Söz konusu görevlinin kullandığı dil hemen her zaman Yerlilerin lehinedir. "Beyazların Cherokeelere ait toprakları haksız bir biçimde ele geçirmesi (*age.*, s. 12) o topraklarda yaşayan, yoksul ve barışçıl bir hayat sürdüren insanların mahvına yol açacaktır." Biraz ileride, Georgia eyaletinin, Cherokeelerin yaşadığı sınırları daraltmak istediğinden, bir sınır belirleme faaliyetine giriştiğini görürüz. Sözünü ettiğimiz federal görevli, sınır belirleme işleminin sadece beyazlar tarafından yapıldığına ve bu yüzden –haklı olarak– hiçbir öneminin olmadığına işaret eder.

olan bu insanları eyalet yönetimlerine, yasalarına ve geleneklerine itaat etmeye zorlamışlardır.[21] Yaşadıkları sefalet bu talihsiz Yerlileri uygarlaşmaya itmiştir; bugün maruz kaldıkları baskı ise onları barbarlığa sürüklemektedir. Aralarından birçoğu, kısmen tarıma açılan topraklarını terk ederek, yabanıl hayatın alışkanlıklarına geri dönmektedir.

Güneydeki eyaletlerin yasama organları tarafından alınan zorbaca tedbirlere, valilerin tutumlarına ve mahkemelerin kararlarına dikkatle baktığımızda, bütün bunların nihai amacının tüm Yerlileri yaşadıkları topraklardan kovmak olduğunu hemen anlarız. Birliğin bu kesimindeki Amerikalılar Yerlilerin ellerinde bulunan topraklara kıskançlıkla bakıyorlar;[22] Yerlilerin yabanıl yaşama özgü gelenekleri henüz tümüyle yitirmediğini düşünüyorlar ve bu yüzden, uygarlaşma süreci Yerlileri sıkı sıkıya toprağa bağlamadan önce onları umutsuzluğa sürüklemek ve topraklarını terk etmeye zorlamak istiyorlar.

Eyaletler tarafından baskıya maruz kalan Creekler ve Cherokeeler merkezî hükümete başvurmuşlardır. Merkezî hükümet bu Yerlilerin yaşadığı sıkıntılara karşı duyarsız kalmamıştır;

---

[21] 1829 yılında, Alabama eyaleti Creeklerin arazilerini ilçelere böler ve yerli nüfusunu Amerikalı yöneticilere bağlar.

1830 yılında, Mississipi eyaleti Choctawlar ile Chickasawları beyazlarla bir tutar ve aralarından Şeflik unvanı almaya çalışanların 1.000 dolar para ve bir yıl hapisle cezalandırılacağını ilân eder. Mississipi eyaleti bu yolla, sınırları dâhilinde yaşayan Chakta Yerlilerini kendi yasalarına bağlamaya çalıştığında, söz konusu Yerliler buna karşı birleşmiştir. Şefleri beyazların asıl niyetinin ne olduğunu kendi halkına anlatmış ve tâbi kılınmak istendikleri yasalardan bazı örnekleri onlara göstermiştir. Bunun üzerine, Yerliler böyle bir şeyi kabul etmektense, yeniden ormanlara dönmenin daha iyi olacağını söz birliğiyle ilân etmişlerdir (bkz. *Mississipi Papers*).

[22] Yerlilerle komşu olmaktan son derece rahatsız olan Georgialılar, kilometrekarede en fazla on kişinin yaşadığı bir bölgeyi işgal etmişlerdir. Fransa'da bir kilometrekarelik alanda yaklaşık iki yüz kişinin yaşadığını unutmayalım.

samimi bir yaklaşımla, geriye kalan Yerlileri kurtarmak ve onlar için garanti altına aldığı topraklara özgürce sahip olmalarını sağlamak istemiştir.[23] Fakat merkezî hükümet bunu yapmaya çalıştığında, eyaletler ona büyük bir direnç göstermiştir; bu durumda hükümet Amerikan Birliğini tehlikeye atmamak adına, halihazırda yarı yarıya yok edilmiş bazı kabilelerin tümüyle mahvolmasına göz yummuştur.

Yerlileri korumada güçsüz kalan Federal Hükümet en azından onların sıkıntılarını hafifletmek istemiştir; bu amaçla, masraflarını kendisi ödeyerek Yerlileri başka bölgelere nakletmiştir.

33. ve 37. derece kuzey enlemlerinde Arkansas olarak anılan geniş bir bölge vardır; adını bölgeyi sulayan büyük nehirden alır. Bir tarafta Meksika sınırlarıyla, diğer tarafta Mississipi nehriyle komşudur. Birçok ırmak ve dere bölgeyi baştan başa kateder; ılıman bir iklime ve verimli topraklara sahiptir. Bu bölgede birkaç yabanıl ve göçebe topluluktan başka bir şey yoktur. Federal Hükümet güneydeki Yerli halklardan geriye kalanları, ülkenin Meksika'yla en geniş sınırlara sahip olan bu kesimine, Amerikan yerleşimlerinden uzak bir bölgeye nakletmek istemektedir.

Bize söylenenlere göre, 1831 yılının sonu itibariyle, halihazırda 10.000 Yerli Arkansas'a gönderilmiş ve diğerleri de gitmeye devam etmektedir. Ancak Kongre, geleceği hakkında bir karar vermek istediği Yerliler arasında henüz ortak bir iradeye ulaşamamıştır: Bazıları zorbalığın kalbinden gönüllü olarak uzaklaşmaya razıdır; daha bilinçli olanlarsa, hasadı yaklaşan tarlalarını ve yeni evlerini terk etmeyi reddetmektedir; uygar-

---

[23] 1818 yılında Kongre, Arkansas'a ait toprakların Amerikalı hükümet komiserleri tarafından ziyaret edilmesini ve Creek, Chocktaw ve Chickasawları temsil eden delegelerin kendilerine eşlik etmesini emretmiştir. Bu keşif gezisi Kennerly, McCoy, Wash Hood ve John Bell tarafından yönetilmiştir. Söz konusu komiserlerin hazırladığı farklı raporlara ve Kongre belgeleri arasında bulunan günlüklerine bakabilirsiniz; no: 87, *House of Representatives.*

laşma süreci kesintiye uğrarsa bir daha asla yakalanamaz diye düşünüyorlar; yeni kazanılmış olan yerleşik hayata dair alışkanlıkların yabanıl bir ortamda tümüyle yitip gitmesinden korkuyorlar ki, yabanıl bir dünyada, tarımla uğraşan bir halkın varlığını sürdürmesi için hiçbir şey hazır değildir. Gidecekleri yerlerde düşman topluluklarla karşılaşacaklarını bilirler; uygarlığın güçlerine henüz sahip olamamışken, bu düşmanlara karşı direnmek için artık eski yabanıl güçlerden de mahrumdurlar. Ayrıca Yerliler, kendilerine önerilen yerleşim alanlarında birçok şeyin geçici olduğunun farkındadırlar. Yeni yurtlarında nihayet huzur içinde yaşayacaklarını kim garanti edebilir ki? Birleşik Devletler Yerlileri orada muhafaza edeceğini söyleyebilir; ne var ki, halihazırda yaşadıkları topraklar bir zamanlar daha büyük sözler verilerek onlara bırakılmıştı.[24] Bugün Amerikan hükümeti artık Yerlileri topraklarından kovmaktan vazgeçmiştir; bu doğrudur, fakat o toprakların başkaları tarafından istila edilmesine göz yummaktadır. Hiç kuşkusuz, bugün etraflarına doluşan beyazlar, birkaç yıl içerisinde, Arkansas'taki ıssız alanlarda yeniden onların üzerine yürüyeceklerdir. O zaman Yerliler aynı dertlerle karşılaşacak, ama aynı dermanı bulamayacaklardır; topraklar er ya da geç ellerinden çıkacağından, her an ölmeye razı olmaları gerekecektir.

---

[24] 1790 yılında Creeklerle yapılan anlaşmada şu ifadeyle karşılaşıyoruz: "Birleşik Devletler, Creek halkının Birlik sınırları içerisinde sahip olduğu tüm toprakları resmî olarak teminat altına almaktadır."

1791 yılında Cherokeelerle yapılan anlaşma şu ifadeleri içermektedir: "Birleşik Devletler, Cherokee halkının sahip olduğu toprakları resmî olarak teminat altına almaktadır. Birleşik Devletler'de yaşayan bir yurttaş ya da Yerliler dışında herhangi bir kişi Cherokee topraklarına yerleşmeye çalışırsa, Birleşik Devletler hükümeti o yurttaş veya kişi üzerindeki himayesini geri çekeceğini ve gereğince cezalandırılması için Cherokee halkının tasarrufuna terk edileceğini ilân eder." madde 8.

Birliğin Yerlilere yönelik tutumları, eyaletlerin izlediği politikalar kadar açgözlü ve sert değildir; fakat eyalet hükümetleri ile Federal Hükümet aynı derecede iyi niyetten yoksundur.

Eyaletler iyilik dolu olarak gördükleri yasalarını Yerlilere uygularken, Yerlilerin kalıp boyun eğmektense çekip gitmeyi tercih edeceğine güvenirler. Merkezî hükümet ise bu talihsiz insanlara batı bölgelerinde kalıcı bir yurt vaat ederken, bu yurt için bir teminatta bulunamayacağını bilir.[25]

Böylelikle, bir yandan eyaletler yaptıkları zorbalıkla Yerlileri kaçmaya zorlarken, diğer yandan merkezî hükümet verdiği vaatlerle ve elindeki kaynakların yardımıyla Yerlilerin kaçışını kolaylaştırır. Dolayısıyla bunlar aynı amaca hizmet eden farklı tedbirlerdir.[26]

---

[25] Fakat bu durum, merkezî hükümetin söz konusu vaadini çok resmî bir şekilde dile getirmesine engel olmayacaktır. Başkan tarafından 23 Mart 1829 tarihinde Creeklere hitaben yazılan mektup şöyledir (*Proceedings of the Indian Board in the city of New York*, s. 5): "Büyük nehrin ötesinde (Mississipi nehri), Babanız sizlerin yaşaması için büyük bir ülke var etmiştir. Orada, kardeşleriniz olan beyazlar sizi rahatsız etmeyecektir; topraklarınız üzerinde hiçbir hakları olmayacaktır; siz ve çocuklarınız o topraklarda, otlar yeşerdiği ve dereler aktığı müddetçe barış ve bolluk içinde yaşayabilirsiniz; o topraklar sonsuza dek sizin olacaktır."

Savaş Bakanlığı sekreterliği tarafından 18 Nisan 1829 tarihinde Cherokeelere yazılan bir mektupta, söz konusu yetkili, Cherokeelere, sahip oldukları toprakları korumak için kaygılanmamaları gerektiğini açıkça ilân eder; ayrıca Cherokeelere, Mississipi'nin öte yakasında oldukları dönemler için de aynı teminatı verir (*age.*, s. 6); ancak söz konusu yetkili şimdi sahip olmadığı güce sanki o zaman sahip olacakmış gibi davranır.

[26] Eyaletler ve Birlik tarafından Yerliler konusunda izlenen politikayla ilgili doğru bir fikir edinebilmek için şu eserlere başvurulabilir: 1. Her bir eyaletin Yerlilerle ilgili yasaları (bu yasaları içeren derleme *Yasama Belgeleri* içinde yer almaktadır, 21. Kongre, no: 319); 2. Birliğin konuyla ilgili yasaları ve özellikle 30 Mart 1802 tarihli yasa (bu yasalar

Cherokeeler Kongre'ye gönderdikleri dilekçede şunları söyler:[27]

"Kâinatı yöneten Yüce Babamızın hikmetiyle, Amerika'daki Kızılderili ırkı giderek azalmıştır; beyaz ırk ise büyümüş ve nam salmıştır.

Atalarınız bizim topraklarımıza adım attığı zaman Kızılderililer güçlüydü; yabanıl ve bilgisiz olsalar bile atalarınızı iyilikle karşıladılar ve mecalsiz ayaklarını kuru toprağa basmalarına izin verdiler. Bizim babalarımız ve sizinkiler dostluk nişanesi olarak birbirlerine el uzattılar ve barış içinde yaşadılar.

Kızılderililer, beyaz adamın ihtiyaçlarını karşılamak için arzu ettiği şeyleri ona sunmak için elinden geleni yaptı. O zamanlar Kızılderili efendiydi; beyaz adam ise ona yakarıyordu. Şimdi bu manzara değişmiştir: Kızılderilinin gücü onun zayıflığı oluvermiştir. Komşularının sayısı giderek artarken, gücü her geçen gün azalmıştır; şimdiyse, Birleşik Devletler adını verdiğiniz toprakları dolduran onca güçlü kabileden geriye yalnızca felâketten kurtulan birkaç kabile kalmıştır. Bir zamanlar güçleriyle aramızda nam salmış Kuzey kabileleri bugün neredeyse tümüyle yok olmuştur. İşte Amerikalı Kızılderilinin kaderi bu yolu izlemiştir.

Irkımızın son temsilcileri olan bizler de ölmeye mahkûm muyuz?

Ta ezelden beri, gökteki Babamız yaşadığımız toprağı atalarımıza bahşetmişti. Atalarımız bu toprağı miras olarak bize bıraktı. Biz onu saygıyla koruduk, zira atalarımızın kıymetli külleri onun bağrındadır. Bu mirası terk mi ettik biz? Yoksa yitirdik mi? Size naçizane sormamıza izin verin lütfen: Bir halkın yaşadığı ülke için sahip olabileceği en büyük hak miras hakkı

Story'nin *Laws of the United States* adlı eserinde yer almaktadır); 3. Birliğin bütün Yerli kabileleriyle kurduğu ilişkilerin mevcut durumunu öğrenmek için, savaş bakanı Cass tarafından 29 Kasım 1823 tarihinde hazırlanan rapora bakabilirsiniz.

[27] 19 Kasım 1829. Bu dilekçe metne bağlı kalınarak birebir çevrilmiştir.

ve kadim mülkiyet hakkı değil midir? Georgia eyaletinin ve Birleşik Devletler başkanının bizim artık bu hakkı kaybettiğimizi söylediğini biliyoruz. Fakat biz bunun keyfî bir iddia olduğunu düşünüyoruz. Acaba ne zaman kaybettik bu hakkımızı? Hangi yüzyılda, hangi çağda? Nasıl bir suç işledik ki bizi vatanımızdan mahrum bıraksın? Bağımsızlık Savaşı sırasında Büyük Britanya kralının bayrağı altında savaşmakla mı suçlanıyoruz? Eğer böyle bir suçtan bahsediliyorsa, o halde, savaştan sonra yapılan ilk anlaşmada topraklarımızın mülkiyetini kaybettiğimizi neden ilân etmediniz? O anlaşmaya neden şöyle bir madde eklemediniz? 'Birleşik Devletler Cherokee halkını barış içinde bırakma isteğindedir; fakat savaşa katılmaları nedeniyle onları cezalandırmak amacıyla, bundan böyle toprakları yalnızca kiracı olarak kullanmalarına izin verilecektir; ayrıca komşuları olan eyaletlerin talep etmesi halinde, Cherokeeler toprakları terk etmek zorundadırlar.' O gün bunları söylemek mümkündü, fakat hiç kimse öyle düşünmemiştir; üstelik bizim ataları-mız, en kutsal haklarını gasp edecek ve ülkelerini ellerinden alacak hiçbir anlaşmaya asla razı olmazdı."

Yerlilerin ifadeleri bunlardır: Söyledikleri doğrudur; öngördükleri şeyler ise kaçınılmaz gibi görünüyor.

Kuzey Amerika'daki Yerlilerin kaderine hangi açıdan bakarsak bakalım, dermansız dertlerden başka bir şey görmeyiz: Eğer yabanıl olarak kalırlarsa, birileri onları önüne katıp kovalar; eğer uygarlaşmak isterlerse, kendilerinden daha uygar insanlarla karşılaşmaları onları türlü baskılara ve sefalete maruz bırakır. Oradan oraya göç etmeye devam ederlerse yok olmaya mahkûmdurlar; kalıcı olarak bir bölgeye yerleşmeye çalışırlarsa, gene yok olmaktan kurtulamazlar. Aydınlanmak için Avrupalıların yardımına muhtaçlar; ne var ki, Avrupalılarla karşılaşmaları onları yoldan çıkarır ya da yeniden barbarlığa sürükler. Kendi başlarına bırakıldıkları sürece düşüncelerini ve değer yargılarını değiştirmeyi reddederler; nihayet buna razı oldukları zaman ise artık çok geç kalmışlardır.

İspanyollar köpeklerini vahşi hayvanların üstüne sürer gibi Yerlilere saldırtmaktadır; tıpkı saldırıya uğramış bir şehir gibi, hiçbir ayırım gözetmeden ve acımadan Yeni Dünya'yı yağmalamaktadır. Fakat her şeyi yok edemezsiniz; korkunun da bir sonu vardır. Katliamlardan kurtulan Yerliler sonunda mağlupların arasına karışmaya, onların inançlarını ve değerlerini benimsemeye başlarlar.[28]

Buna karşın, Birleşik Devletler'deki Amerikalıların Yerlilere yönelik tutumları büyük bir nezaket ve yasallık görünümü taşır. Yerliler birer yabanıl olarak kaldıkları müddetçe, Amerikalılar hiçbir şekilde onların işlerine karışmaz ve onlara bağımsız milletler olarak muamele ederler; belli bir anlaşmayla usule uygun olarak elde etmenin dışında, Yerlilerin topraklarını işgal etmeye asla yanaşmazlar. Fakat, ola ki Yerli bir topluluk artık kendi topraklarında yaşayamaz hale gelirse, kardeşlik duygularıyla ona el uzatırlar ve atalarından kalan toprakların dışına çıkararak orada ölmelerine izin verirler.

İspanyollar, eşi benzeri görülmemiş canavarlıklar yapmalarına rağmen, asla kurtulamayacakları bir utanca imza atmalarına rağmen, Yerli ırkını yok etmeyi başaramamışlardır; hattâ onların kendileriyle aynı hakları paylaşmalarına bile engel olamamışlardır. Birleşik Devletler'deki Amerikalılar ise bu ikili hedefe çok kolay bir şekilde ulaşmışlardır; yavaş yavaş, sakin sakin, yasal yollara başvurarak, insancıl görünerek, kan dökmeden ve dünyanın nazarında hiçbir temel ahlâk kuralını çiğnemeden[29]... İnsanlık değerlerine saygı duyarak insanları yok etmenin bundan daha iyi bir yolu bulunamaz.

---

[28] Bu sonuç İspanyollar için övünç duyulacak bir şey değildir. Yerli kabileler, Avrupalılarm geldiği dönemde halihazırda tarım yoluyla yerleşik hayata geçmemiş olsalardı, hiç kuşkusuz Kuzey Amerika'da olduğu gibi Güney Amerika'da da yok edilirlerdi.

[29] 24 Şubat 1830 tarihinde, Yerli İşleri Komitesi adına Sayın Bell tarafından hazırlanan rapora bakabilirsiniz. Bu raporda (s. 5) oldukça makul nedenlerle ve çok bilgece bir yaklaşımla şu gerçekler dile geti-

Siyahi Irkın Birleşik Devletler'deki Konumu[30] ve Beyazlar için Yarattığı Tehlikeler

Eski toplumlara kıyasla, modern toplumlarda köleliği yasaklamanın ve izlerini yok etmenin daha zor olmasının nedenleri – Birleşik Devletler'de beyazların siyahlara yönelik önyargıları, kölelik yasaklandığı ölçüde daha da güçleniyor gibi görünmektedir – Kuzey ve Güney'deki eyaletlerde siyahların durumu – Amerikalıların köleliği kaldırmasının nedenleri – Hizmetkârlık ruhu köleyi alçaltırken

---

rilmiş ve kanıtlanmıştır (!): "The fundamental principle, that the Indians had no right by virtue of their ancient possession either of soil, or sovereignty, has never been abandoned expressly or by implication." Yani: "*Yerliler, eski mülk sahipleri olmaları itibariyle, herhangi bir mülkiyet veya egemenlik hakkına sahip olmuş sayılmazlar; bu, açık yahut üstü kapalı olarak hiçbir şekilde reddedilmeyen temel bir ilkedir.*"

Yetenekli bir elden çıkan bu raporu okurken, yazarın, daha ilk kelimelerden itibaren, doğal hukuk ve akıl üzerine kurulu argümanları büyük bir rahatlıkla bir çırpıda kenara atması insanı şaşırtıyor ki, yazar bu argümanları soyut ve teorik ilkeler olarak görüyor. Bu mesele üzerine düşündükçe, şuna daha da çok ikna oluyorum: Adalet kavramı açısından, uygar insan ile uygar olmayan insan arasındaki tek fark şudur: Biri adalet anlayışındaki bazı haklara itiraz ederken, öteki o hakları çiğnemekte sakınca görmez.

[30] Bu konuyu ele almadan önce, okurlara küçük bir uyarıda bulunmak istiyorum. Bu kitabın başında zikrettiğim ve yayımlanmak üzere olan bir kitapta, yol arkadaşım Sayın Gustave de Beaumont, öncelikli olarak, Birleşik Devletler'de yaşayan beyaz nüfusun içinde siyahların nasıl bir konumda bulunduğunu Fransız okurlara anlatmaya çalışmıştır. Beaumont benim sadece yüzeysel olarak anlattığım bir konuyu derinlikli olarak işlemiştir.

Beaumont'un kitabı, çok sayıda hukuki ve tarihsel belge içeren, son derece kıymetli ve pek bilinmeyen notlarla desteklenmiştir. Ayrıca bu kitap hakikatlerle boy ölçüşebilecek denli güçlü tablolar sergilemektedir. İnsanların doğadan ve insanlıktan bir kez çıktıktan sonra, yavaş yavaş ne tür zorbalıklara itildiklerini öğrenmek isteyenler Beaumont'un kitabını okumalıdırlar.

köle sahiplerini de yoksullaştırır – Ohio nehrinin kuzeyi ve güneyi arasındaki farklar – Bu farkların nedenleri – Güneye doğru inildikçe siyahi ırk geriler, kölelik artar – Bunun açıklaması – Güney eyaletlerinin köleliği yasaklamada karşılaştıkları zorluklar – Gelecekteki muhtemel tehlikeler – Zihinlerdeki sorunlar – Afrika'da siyahlar için sömürge kurulması – Güneydeki Amerikalıların bir yandan köleliği sevmezken diğer yandan kölelik koşullarını ağırlaştırmalarının nedeni.

Yerliler yalnız yaşadıkları gibi yalnız öleceklerdir; fakat siyahilerin kaderi bir bakıma Avrupalıların kaderiyle birleşmiştir. Siyahlar ve beyazlar birbirine bağlanmışlardır, fakat iç içe geçmemişlerdir. Tamamen birleşmeleri ne kadar zorsa, tümüyle birbirinden ayrılmaları da o kadar zordur.

Birleşik Devletler'in geleceğini tehdit eden en büyük tehlike siyahların o topraklardaki varlığından ileri gelir. Birliğin bugünkü sıkıntılarının ve gelecekteki muhtemel sorunlarının nedenini araştırdığımızda, çıkış noktamız ne olursa olsun, hemen her zaman bu olguyla karşılaşırız.

Genel olarak, uzun vadeli sorunlar yaratabilmek için, insanların her zaman büyük çabalar sarf etmesi gerekir; ancak insanların dünyasına gizlice nüfuz eden özel bir sorun vardır: Başlangıçta, iktidara özgü olağan suiistimaller içinde onu zorlukla fark ederiz; adını kimsenin hatırlamadığı bir bireyin öznelinde başlar; sonra lanetli bir tohum gibi toprağa bırakılır; orada kendi kendine beslenir, zahmetsizce gelişir ve onu içine alan toplumla birlikte doğal bir şekilde büyür: Bu kötülüğün adı köleliktir.

Hıristiyanlık köleliği ortadan kaldırmıştı; 16. yüzyıldaki Hıristiyanlar onu yeniden yarattılar; ne var ki köleliği yalnızca toplumsal sistemdeki bir istisna olarak kabul ettiler ve onu sadece tek bir insan ırkıyla sınırlamaya büyük özen gösterdiler. Böylelikle insanlığın kalbinde bir yara açtılar; belki önemsiz gördükleri ama iyileşmesi her şeyden zor olan bir yara.

İki şeyi dikkatle birbirinden ayırmak gerekir: Kendi içinde kölelik ve köleliğin sonuçları.

Köleliğin yarattığı kötülükler eskilerde ve modernlerde hemen hemen aynıydı; fakat bu kötülüklerin sonuçları farklıydı. Eski toplumlarda köle efendisiyle aynı ırktandı ve çoğu zaman bilgi ve eğitim düzeyi olarak efendisinden üstündü.[31] Köle ile efendiyi ayıran tek şey özgürlüktü. Köleye özgürlük tanındığı zaman, efendi ile köle kolaylıkla bütünleşirdi.

Dolayısıyla, eskilerin kölelikten ve onun sonuçlarından kurtulmalarının çok basit bir yöntemi vardı; bu yöntem özgürleşmeydi ve bunu genel olarak uygulamaya başladıklarında başarılı oldular.

Ancak bu, Antik dönemde köleliğin izlerinin tamamen yok olduğu anlamına gelmez.

İnsan kendisinden aşağıda olan kişiyi küçümsemeye yönelik doğal bir önyargıya sahiptir ve bu önyargı o kişi kendisiyle eşit hale geldikten sonra da uzun süre devam eder. Zenginliğin ya da yasaların yarattığı gerçek eşitsizliğin yerini, değer yargılarından kaynağını alan imgesel bir eşitsizlik alır her zaman; fakat eski insanlarda köleliğin bu ikincil etkisinin belli bir ömrü vardı. Kölelikten özgürlüğe kavuşan insan doğuştan özgür olan insanlara öyle çok benzerdi ki, bir süre sonra onu diğerlerinden ayırt etmek imkânsız olurdu.

Eskiler için en zor şey yasaları değiştirmekti; modernler için en zor şeyse değer yargılarını değiştirmektir; eskilerin en zor meseleyi hallettiği noktada bizim için asıl zorluk başlıyor.

Bunun nedeni, modern insanlarda kölelik gibi soyut ve akışkan bir olgunun tehlikeli bir biçimde ırksal farklılık gibi somut ve kalıcı bir olguyla birleşmesidir. Köleliğe dair anımsa-

---

[31] Antikite'nin en meşhur yazarlarından birçoğunun köle olarak yaşadığını ya da bir zamanlar köle olduklarını biliyoruz: Aisopos ve Terentius bu yazarlar arasındadır. Köleler her zaman barbar topluluklardan alınmamıştır; savaşlar en uygar insanları dahi köle haline getirmiştir.

malar bir ırkın onurunu incitmekte ve böylelikle o ırk kölelikle ilgili hatıraları canlı tutmaktadır.

Hiçbir Afrikalı Yeni Dünya'ya özgür bir insan olarak ayak basmamıştır; dolayısıyla bugün Yeni Dünya'da bulunan herkes ya köledir ya da sonradan özgürleşmiştir. Böylelikle siyah adam, varoluşu süresince, aşağılık konumunun dışsal tezahürlerini kendi çocuklarına ve torunlarına aktarır. Yasalar köleliği ortadan kaldırabilir; fakat yalnızca Tanrı köleliğin bütün izlerini yok edebilir.

Modern köle yalnızca özgürlük bakımından efendisinden ayrılmaz; aynı zamanda köken itibariyle de efendisinden ayrıdır. Siyahi bir insanı özgürleştirebilirsiniz; fakat Avrupalıların gözünde o insanın bir yabancı olarak kalmasını engelleyemezsiniz.

Hepsi bu değil tabii ki. Aşağılık diye görülen bir statüyle dünyaya gelen insana, kölelik kurumuyla aramıza katılan bu yabancıya, Avrupalılar yalnızca genel insanlık niteliklerini atfedebilirler. Yüzünün görüntüsü bize çirkin gelir; düşük bir zekâsı olduğunu düşünürüz; zevkleri ve beğenileri bize göre bayağıdır; onu hayvan ile insan arasında bir ara tür olarak görmemize ramak kalmıştır.[32]

Modernler köleliği kaldırdıktan sonra, en az onun kadar anlaşılmaz ve inatçı üç büyük önyargıyı da yok etmelidir: Efendinin önyargısı, ırksal önyargı ve son olarak beyazların önyargısı.

Tabiat açısından benzer ve yasal açıdan eşit olduğumuz insanların içinde doğma mutluluğuna sahip olan bizler için, Amerikalı bir siyah ile Avrupalı bir insanı birbirinden ayıran şeyin ne olduğunu anlamak zordur. Fakat bir örnek üzerinden düşünerek buna dair bir fikir edinmemiz mümkündür.

---

[32] Beyazların eskiden kendilerine kölelik eden insanların entelektüel ve ahlâki açıdan aşağıda olduğuna dair düşüncelerini terk edebilmeleri için siyahların değişmesi gerekirdi; ancak beyazların bu düşünceleri varlığını koruduğu sürece siyahların değişmesi mümkün değildir.

Bir zamanlar, Avrupalılar arasında, kaynağını yalnızca yasalardan alan büyük eşitsizlikler vardı. Tamamıyla yasal bir eşitsizlikten daha kurmaca bir şey olabilir mi? Aslında birbirinin aynısı olan insanlar arasında yaratılan kalıcı farklılıklar insanlık dürtüleriyle tümüyle çelişiktir ve bundan daha çelişkili bir şey düşünülemez. Ne var ki, bu farklılıklar yüzlerce yıl boyunca varlığını sürdürmüştür; halihazırda birçok yerde var olmaya da devam etmektedir; her yerde kurgusal yani hayalî izler bırakmıştır ve zaman bunları yeni yeni silmektedir. Salt yasalar eliyle yaratılan eşitsizliklerin yok edilmesi böylesine zorken, kaynağını bizzat doğadan alıyor gibi görünen eşitsizlikler nasıl yok edilebilir?

Bana gelince, nasıl bir yapısı olursa olsun, aristokratik kurumların halk yığınının içinde erimesinin ne kadar zor olduğunu, onları halktan ayıran zihinsel bariyerleri yüzyıllar boyunca muhafaza etmek için nasıl bir çaba sarf ettiklerini düşündüğümde, somut ve silinmez göstergeler üzerine kurulu bir aristokrasinin ortadan kalkması konusunda umutsuzluğa kapılıyorum.

Bu yüzden, Avrupalıların günün birinde siyahlarla bütünleşeceğini ümit edenlerin tatlı bir hayal kurduklarını düşünüyorum. Aklım buna inanmama izin vermiyor; bugün olup bitenlere baktığımda, buna dair bir işaret göremiyorum.

Buraya kadar, beyazlar güçlü oldukları her yerde siyahları aşağılamış ya da köle olarak muamele etmiştir. Siyahlar güçlü oldukları her yerde beyazları yok etmiştir; iki ırk arasında görülebilecek tek hesap budur.

Bugünkü haliyle Birleşik Devletler'i göz önüne aldığımda, ülkenin bazı kesimlerinde, iki ırkı ayıran yasal bariyerler küçülme eğilimindedir; fakat değer yargılarının yarattığı bariyerler öylece durmaktadır: Köleliğin gerilemekte olduğunu görüyorum, ama onun yarattığı önyargılarda bir değişiklik yoktur.

Siyahlar artık köle olmadıkları bölgelerde beyazlara yaklaşıyorlar mı? Birleşik Devletler'de yaşayan her insan bunun tam tersi olduğunu görecektir.

Bana kalırsa, köleliğin varlığını sürdürdüğü eyaletlere kıyasla, köleliğin kaldırıldığı eyaletlerde ırksal önyargılar daha güçlü görünüyor; köleliğin hiç bilinmediği eyaletlerde ise bu önyargılar hiçbir yerde olmadığı kadar katıdır.

Birliğin kuzeyinde, yasaların siyahlar ile beyazlara meşru birleşmeler yapma izni verdiği doğrudur; fakat kamuoyu siyahi bir kadınla evlenen beyaz bir erkeği onursuz olarak görür; ayrıca böyle bir birleşmenin olduğunu gösterecek herhangi bir örnek vermek mümkün değildir.

Köleliğin kaldırıldığı eyaletlerin hemen hepsinde siyahlara seçmenlik hakları verilmiştir; ancak bir siyah oy vermeye kalktığında hayatını kaybetme riskiyle karşı karşıya kalabilir. Baskıya maruz kaldığında şikâyet etme hakkı vardır, ama onun davasına bakacak olan yargıçların hepsi beyazlardandır. Yasalar ona jüri üyesi olma hakkı tanır, fakat önyargılar yüzünden geri çevrilir. Beyazların çocuklarının eğitim gördüğü okullarda siyahların çocukları okuyamaz. Tiyatrolarda avuç dolusu para verse bile, bir zamanlar efendisi olan kişilerin yanına oturma hakkına sahip olamaz. Hastanelerde ayrı odalarda yatar. Siyahların beyazlarla aynı Tanrı'ya inanmalarına izin vardır; fakat aynı mekânlarda ibadet etmelerine müsaade edilmez. Siyahların kendi ibadethaneleri ve kendi rahipleri vardır. Cennetin kapıları siyahlara kapalı değildir; eğer mümkünse, eşitsizlik yalnızca öteki dünyanın kıyısına varıldığında son bulabilir. Bir siyah öldüğünde kemikleri bir kenara atılır; evet, ölüm karşısında herkes eşittir, ama siyahlar öldükleri zaman dahi farklı koşullara tâbidirler.

Siyahlar özgür olabilirler, ama eşit sayıldıkları insanlarla aynı haklara, aynı meşguliyetlere, aynı zevklere, aynı acılara ve hattâ aynı mezarlara bile sahip değillerdir; hiçbir yerde onlarla bir olamazlar, ne yaşarken ne de ölürken.

Köleliğin devam ettiği Güney'de, siyahları kenarda tutmak için bu kadar özen gösterilmez. Bazen beyazlarla aynı işleri ve aynı zevkleri paylaşırlar; belli bir noktaya kadar beyazlarla iç

içe olmalarına izin verilir; yasalar onlar açısından daha katıdır, ama insanların tavırları daha hoşgörülü ve daha yumuşaktır.

Güney'de bir efendi kölesini kendi seviyesine çıkarmaktan korkmaz, çünkü istediği zaman onu yeniden tozun pisliğin içine atabileceğini bilir. Kuzey'de, beyaz adam aşağılık olarak görülen bir ırkla kendisini ayıran sınırları net olarak görememektedir artık; büyük bir özenle siyahlardan uzak durmaya çalışır, çünkü günün birinde onunla karıştırılmaktan korkar.

Güney Amerikalılarda doğa bazen lütufkâr davranır ve bir anlığına da olsa beyazlar ile siyahlar arasında eşitliği sağlar. Kuzey'de ise kibir duygusu insanlardaki en güçlü tutkuları dahi susturur. Kuzey Amerika'da, eğer yasalar siyahi bir kadının beyaz adamla aynı sosyal sınıfı paylaşmaya niyetlenmemesi gerektiğini bildirseydi, o zaman beyaz adam belki siyahi bir kadını kendi zevkleri için geçici olarak dost edinebilirdi. Fakat siyahi kadının beyaz adamın eşi oluverme ihtimali varsa, beyaz adam korku içinde ondan uzaklaşır.

İşte bu yüzden, Birleşik Devletler'de siyahları ötekileştiren önyargılar siyahların kölelikten kurtulmasıyla orantılı olarak artmaktadır; yasalardaki eşitsizlik ortadan kalktığı ölçüde, değer yargılarındaki eşitsizlik anlayışı derinleşmektedir.

Eğer Birleşik Devletler'de yaşayan bu iki ırkın durumu anlattığım gibiyse, o halde Amerikalılar Birliğin kuzeyinde köleliği neden kaldırdılar? Güney'de köleliği neden muhafaza ediyorlar? Kölelik koşullarının ağırlaştırılmasının nedeni nedir?

Bunun cevabı basittir. Birleşik Devletler'de köleliğin kaldırılması siyahların değil, beyazların yararınadır.

İlk köleler 1621 yılında Virginia'ya getirilmiştir.[33] Demek ki, dünyanın geri kalanında olduğu gibi, Amerika'da da kölelik Güney'de başlamıştır. Oradan yavaş yavaş yayılmıştır; fakat köle-

[33] Bkz. *Virginia Tarihi*, Beverley. İlaveten, *Jefferson'ın Hatıraları*'nda, kölelerin Virginia'ya getirilmesiyle ve 1778'de köle ticaretini yasaklayan ilk yasayla ilgili ilginç ayrıntılara bakabilirsiniz.

lik Kuzey'e doğru ilerledikçe kölelerin sayısı azalmıştır;[34] Yeni-İngiltere'deki köle sayısı her zaman çok az olmuştur.

Sömürgelerin kurulmasının üzerinden yüz yıl geçtikten sonra, sıradışı bir olay herkesin dikkatini çekmeye başlamıştır. Neredeyse hiç köle barındırmayan eyaletlerin nüfusu, zenginliği ve refahı köleliğin yaygın olduğu eyaletlere kıyasla artmıştır.

Bununla birlikte, köleliğin yok denecek kadar az olduğu eyaletlerde, bir toprak sahibi topraklarını kendi başına işlemek ya da başkasından hizmet almak zorundaydı; köleliğin yaygın olduğu eyaletlerdeyse toprak sahibinin elinin altında ücret ödemek zorunda olmadığı işçiler vardı. Dolayısıyla bir tarafta çalışmalar ve masraflar varken, diğer tarafta paradan ve zamandan tasarruf ediliyordu; buna karşın, birinci tarafta olanlar bu durumdan avantajlı çıkıyordu.

Bu durumu açıklayabilmek çok zor görünüyordu; zira aynı ırka ait olan göçmenler, yani Avrupalılar aynı alışkanlıklara, aynı uygarlık anlayışına, aynı yasalara sahipti ve aralarında sadece çok küçük farklar vardı.

Zamanla birlikte, Atlantik kıyılarını terk eden Anglo-Amerikalılar ülkenin batısındaki ıssız bölgelere doğru günden güne ilerlemeye başladılar; orada yeni bir iklimle ve yeni topraklarla karşılaştılar; türlü engelleri aşmak zorunda kaldılar; bu süreçte

---

[34] Kuzeyde köle sayısı daha azdı; fakat köleliğin getirdiği avantajlara yönelik itirazlar Güney'dekinden fazla değildi. 1740 yılında, New York eyaletinin yasama organı, eyalete yönelik doğrudan köle ticaretini mümkün olduğunca desteklemek gerektiğini ve dürüst tüccarları kötü etkilediği için kaçakçılığın sert bir biçimde cezalandırılması gerektiğini söylemiştir (*Kent's Commentaries*, cilt: II, s. 206).

Massachusetts tarih arşivinde (cilt: IV, s. 193), Belknap'ın Yeni-İngiltere'de kölelik üzerine yaptığı dikkat çekici araştırmalarla karşılaşıyoruz. Bu araştırmalara göre, 1630 yılında siyahlar bu bölgeye getirilmiş ve o günden itibaren, hem yasalar hem de değer yargıları köleliğe karşı cephe almıştır.

Ayrıca Yeni-İngiltere'de kamuoyunun ve onu takiben yasaların hangi yollara başvurarak köleliği kaldırmayı başardığına dikkat ediniz.

ırkları birbirine karışıyor, güneydekiler kuzeye, kuzeydekiler güneye gidiyordu. Bütün bu nedenler içerisinde, her adımda aynı olgu kendini gösteriyordu. Genel olarak, kölelerin bulunmadığı sömürgeler köleliğin yürürlükte olduğu sömürgelere kıyasla daha kalabalık ve daha müreffeh hale geliyordu.

İnsanlar ilerledikçe şunu fark etmeye başladılar: Kölelik köleler için acı verici bir şeyken, köle sahipleri için de uğursuz ve zararlıydı. İnsanlar Ohio nehrinin kıyılarına vardıklarında, bu gerçek son bir kez daha kanıtlanmış oldu.

Yerlilerin çok yerinde bir ifadeyle Ohio ya da Güzel Nehir dedikleri Ohio nehri bir insanın görebileceği en güzel vadilerden birine sularıyla hayat verir. Ohio nehrinin her iki yakasında inişli çıkışlı araziler uzanır ve burada toprak her gün çiftçilere sınırsız hazineler sunar. Nehrin her iki tarafında temiz bir hava ve ılıman bir iklim hüküm sürer. Nehrin kıyıları geniş bir eyaletin uç sınırlarını oluşturur. Güney yönünde nehrin çizdiği sayısız kıvrımları izleyen eyaletin adı Kentucky'dir; kuzeyde yer alan diğer eyalet ise ismini Ohio nehrinden alır. İki eyaleti ayıran tek bir fark vardır: Kentucky köleliği kabul eder; Ohio ise bütün köleleri topraklarından sürmüştür.[35]

Ohio nehri üzerinde yol alan bir yolcu, nehrin Mississipi'ye döküldüğü yere kadar gider ve böylece –deyim yerindeyse– özgürlük ile kölelik arasında yolculuk yapar; hangisinin insanlık adına daha iyi olduğunu anlamak için, nehirdeki yolculuğu boyunca etrafını izlemesi yeterlidir.

Nehrin güney yakasında nüfus dağınıktır; bazen, umarsız bir biçimde yarı çöl tarlalarda dolaşan bir köle grubuna rastlarsınız; el değmemiş ormanlar kendini yeniden gösterir; sanki toplum uykuya dalmış gibi dersiniz; insanlarda bir aylaklık hali görürsünüz; doğa ise hareketli ve yaşam dolu bir manzara sunar.

---

[35] Ohio köleliği kabul etmediği gibi, özgür siyahların eyalet topraklarına girmesini ve orada herhangi bir şeye sahip olmasını da yasaklar. Bkz. Ohio'daki ilgili iç tüzük maddeleri.

Buna karşın, nehrin kuzey yakasında, uzaklarda işlemekte olan bir endüstrinin varlığına işaret eden boğuk bir gürültü yükselir. Tarlalardaki ürünler bolluk saçar; güzel yapılar toprağı işleten çiftçilerin özenli ve zevk sahibi olduğuna işaret eder; her yerde bir rahatlık görüntüsü hâkimdir; insanlar zengin ve mutlu görünür ve çalışmayı severler.[36]

Kentucky Eyaleti 1775 yılında, Ohio Eyaleti ise Kentucky' den on iki yıl sonra kurulmuştur. Amerika'da on iki yıl demek, Avrupa'da yarım asırdan uzun bir süre demektir. Bugün Ohio' nun nüfusu halihazırda Kentucky'nin nüfusundan 250.000 kişi daha fazladır.[37]

Kölelik ile özgürlüğün yarattığı farklı sonuçları anlamak zor değildir; bunlar Antik uygarlık ile bugünkü uygarlık arasında görülen farklılıkları açıklamak için yeterlidir.

Ohio nehrinin güney yakasında çalışma kavramı kölelik düşüncesiyle birleşir; kuzey yakasında ise çalışma kavramı refah ve ilerleme düşüncesiyle iç içe geçer; Güney'de çalışma küçümsenir, Kuzey'de ise yüceltilir. Güney yakasında beyaz ırka ait işçiler bulmak mümkün değildir, çünkü beyazlar siyahlara benzemekten korkarlar ve işleri siyahlara bırakmak gerektiğini düşünürler. Nehrin kuzey yakasında ise aylaklık eden tek bir insan bulamazsınız; beyaz adam yaptığı bütün işlere kendi enerjisini ve zekâsını verir.

Kentucky'de toprağın doğal zenginliklerini işlemekle görevlendirilen insanlarda ne bir gayret ne de bilinç vardır; oysa bu ikisine de sahip olabilen insanlar hiçbir şey yapmıyor ya da

---

[36] Ohio'da aktif olanlar yalnızca birey olarak insanlar değildir; eyaletin kendisi de büyük girişimlerde bulunur; Ohio eyaleti Erie gölü ile Ohio nehri arasında bir kanal yaptırmış ve bu kanal aracılığıyla Mississipi vadisi kuzeydeki nehirle birleşmiştir. Avrupa'dan New York'a gelen mallar bu kanal sayesinde beş yüz liyöden fazla bir mesafeyi katederek New Orleans'a kadar gidebilmektedir.

[37] 1830 yılındaki sayımlara göre kesin rakamlar:
Kentucky: 688.844, Ohio: 937.669.

Kentucky'yi bırakıp Ohio'ya gidiyorlar; amaçları kendi ustalıklarını göstermek ve bunu utanma duygusu hissetmeden hayata geçirmektir.

Kentucky'de köle sahipleri herhangi bir ödeme yapma mecburiyetinde olmadan köleleri çalıştırıyorlar; fakat kölelerin çalışmasından çok az verim elde edebiliyorlar; oysaki özgür işçilere ödeyecekleri paralar onların yaptığı işlerde karşılığını fazlasıyla bulacaktır.

Özgür işçiye çalışması karşılığında ücret ödenir; bu işçi bir köleye göre işini daha hızlı yapar ve hızlı çalışma ekonominin en önemli unsurlarından biridir. Beyaz adam emeğini satar, ama emek sadece işe yaradığı zaman satın alınır; siyah adamın verdiği hizmetlere karşı talep edebileceği bir şey yoktur, ama efendisi onun karnını her zaman doyurmak zorundadır; yetişkinken olduğu gibi yaşlandığında da, çocukken olduğu gibi verimli gençlik çağında da, sağlıklıyken olduğu gibi hastalandığı zaman da ona yardım etmesi gerekir. Dolayısıyla her iki durumda da, özgür işçinin ya da kölenin işgücünü elde edebilmek için para harcamak zorunludur. Özgür işçi belli bir ücret alır; köleye ise eğitim, bakım, yiyecek ve giyecek hizmeti verilir. Köle sahibinin köleler için harcadığı paralar yavaş yavaş ve küçük parçalar halinde akar; harcanan para zar zor göze çarpar, miktarını anlamak zordur. Buna karşın, özgür bir işçiye verilen ücret tek seferde ödenir ve sadece parayı alana yarıyormuş gibi görünür; ama aslında kölenin masrafları özgür bir işçiden daha pahalıya gelir ve üstelik çalışması daha verimsizdir.[38]

---

[38] Özgür işçilerin sayıca çok olduğu yerlerde, işçinin çalışmasını köleninkinden daha üretken ve daha ekonomik kılan bu nedenlerden bağımsız olarak, Birleşik Devletler'e özgü olan başka bir nedene işaret etmek gerekir: Bütün Birlik toprakları üzerinde, bugün itibariyle, şeker kamışının başarılı olarak üretilebildiği tek yer Mississipi kıyılarıdır (nehrin denize döküldüğü yere yakın bölgelerde, Meksika körfezinde). Louisiana'da kamış üretmek son derece avantajlıdır; başka hiçbir yerde, çalışanlar emeklerinin karşılığını bu kadar bol alamazlar. Ayrı-

Köleliğin etkileri daha da ileri gider; efendinin ruhuna varıncaya dek her şeye nüfuz eder ve onun düşüncelerine ve eğilimlerine farklı bir yön verir.

Ohio nehrinin her iki yakasında, doğa insana girişimci ve enerjik bir mizaç vermiştir; fakat nehrin güneyinde ve kuzeyinde insanlar bu ortak mizacı farklı biçimlerde hayata geçirir.

Kuzey'deki beyaz adam kendi çabalarıyla yaşamak durumunda olduğundan, maddi refahı varlığının temel amacı haline getirmiştir; yaşadığı ülke kendi bilgisini hayata geçirebileceği sınırsız kaynaklar sunduğundan ve ona her seferinde yeni ilgi alanları açtığından, beyaz adamın kazanma tutkusu insandaki doyumsuzluk duygusunun bilinen sınırlarını aşmıştır: Zenginlik arzusuyla yanıp tutuşan beyaz adam talihin kendisine açtığı her yola cesaretle atılır; o hem denizcidir, hem öncüdür, hem üreticidir, hem de çiftçidir ve bu farklı mesleklerin gerektirdiği çalışmalara ve barındırdığı tehlikelere aynı kararlılıkla cevap verir; onun yaratıcılığını besleyen kaynaklarda olağanüstü bir şeyler vardır; kazanmaya dair doyumsuz tutkusu ise bir tür kahramanlık barındırır.

Nehrin güney yakasındaki Amerikalı yalnızca çalışmayı küçümsemekle kalmaz, aynı zamanda çalışmayla başarıya ulaştıran her türlü girişimi hor görür; aylak bir rahatlık içinde yaşadığından, aylak insanlara özgü zevklere sahiptir; onun gözünde para değerinin bir kısmını kaybetmiştir; zenginlikten ziyade heyecanın ve zevkin peşinden gider ve Kuzey'deki komşusunun

---

ca, üretim masrafları ile ürünler arasında daima belli bir bağıntı olduğundan, kölelerin fiyatı Louisiana'da bir hayli yüksektir. Ancak Louisiana konfedere eyaletlerin bir üyesi olduğundan, Birliğin bütün bölgelerinden Louisiana'ya köle getirmek mümkündür. Bu bağlamda, New Orleans'ta bir köleye biçilen fiyat bütün pazarlardaki köle fiyatını yükseltir. Bunun bir neticesi olarak, toprağın veriminin düşük olduğu yerlerde, kölelerle yapılan üretimin masrafları çok yüksek olmaktadır; bu durum özgür işçiler için çok avantajlı bir rekabet ortamı yaratmaktadır.

başka şeyler için harcadığı enerjisini bu yönde kullanır; avcılığı ve savaşı tutkuyla sever; en zorlu bedensel faaliyetlerden zevk alır; silâh kullanmaya alışmıştır ve henüz çocuk yaşlarda şahsi birtakım kavgalarda hayatıyla oynamayı öğrenmiştir. Görüldüğü üzere, kölelik yalnızca beyazların zenginleşmesine mani olmakla kalmaz, aynı zamanda zengin olma arzusundan da uzaklaştırır.

Yukarıda bahsettiğimiz nedenler, Kuzey Amerika'daki İngiliz sömürgelerinde iki yüz yıldan beri tam aksi yönde sonuçlar yaratmıştır ve sonunda Güney'deki insanlar ile Kuzey'dekilerin ticari kapasitesi arasında devasa bir fark oluşturmuştur. Bu nedenle, günümüzde sadece Kuzey Amerika'nın gemileri, fabrikaları, demiryolları ve kanalları vardır.

Bu fark sadece kuzey ile güneyi karşılaştırdığımızda değil, aynı zamanda Güney'de yaşayan insanları birbirleriyle karşılaştırdığımızda da kendini gösterir. Birliğin en güneyindeki eyaletlerde ticari faaliyetlere girişen ve kölelikten yararlanmaya çalışan insanların çoğu Kuzey'den gelmiştir. Her geçen gün, kuzeyden gelen insanlar Amerikan topraklarının bu bölümüne dağılıyorlar; zira burada rekabet onlar için korkulacak bir şey değildir. Bu bölgede yaşayanların farkına bile varmadığı zenginlikleri keşfediyorlar ve onaylamadıkları bir sisteme uymak suretiyle, bu sistemden, onu kurup savunanlardan bile daha büyük yararlar sağlıyorlar.

Eğer bu paralelliği biraz daha ilerletirsem, güneydeki ve kuzeydeki Amerikalıların karakterleri arasında görülen farklılıkların hemen hepsinin kaynağını kölelikten aldığını kolaylıkla kanıtlayabilirim; ama bunu yaparsam konumdan sapmış olurum. Şimdilik, köleliğin yarattığı bütün etkileri değil, köleliği benimseyenlerin maddi refahı üzerindeki etkilerini incelemekle yetiniyorum.

Zenginliklerin üretimi üzerinde köleliğin yarattığı bu etkiler Antik dönemde çok az biliniyordu. O zamanlar kölelik bütün

uygar dünyada mevcuttu; köleliği hiç bilmeyenler ise barbar toplumlardı.

Bu bağlamda, Hıristiyanlık yalnızca kölelerin haklarını öne çıkarmak suretiyle köleliği kaldırmıştır. Bugün köle sahipleri adına kölelere saldırmak mümkündür; bu noktada çıkar ve ahlâk duygusu birbiriyle uyuşmaktadır.

Bu gerçekler Birleşik Devletler'de görünür hale geldiği ölçüde, deneyimlerin ışığı altında köleliğin yavaş yavaş gerilediği görülmüştür.

Kölelik Güney'de başlamış ve ardından kuzeye doğru ilerlemişti; bugün ise gerilemektedir. Kuzey'de doğan özgürlük duygusu hiç durmadan güneye doğru inmektedir. Büyük eyaletler arasında, Pensilvanya günümüzde köleliğin kuzeydeki en uç sınırını oluşturmaktadır; fakat kölelik mevcut sınırlar içerisinde bile sarsılmaya başlamıştır. Pensilvanya'nın hemen altında bulunan Maryland her geçen gün kölelikten vazgeçme yolundadır. Maryland'i takip eden Virginia ise halihazırda köleliğin yararlarını ve tehlikelerini tartışmaktadır.[39]

Beşerî kurumlar içerisinde büyük bir değişimin yaşanabilmesi için, bu değişimin nedenleri arasında miras yasasının düşünülmesi gerekir.

Güney'de zenginlikler konusunda paylaşım eşitsizliği hüküm sürerken, her bir aile, çalışma ihtiyacı ya da zevki diye bir şey hissetmeyen zengin bir adam tarafından temsil edilirdi; bu zengin adamın etrafında, yasalar tarafından ortak mirastan mah-

---

[39] Virginia ve Maryland'in köleliği savunmaktan vazgeçmesinin özel bir nedeni vardır. Eskiden Birliğin bu kesiminin zenginliği büyük ölçüde tütün üretimine dayanıyordu. Köleler tütün üretimine çok yatkındırlar; ancak uzun yıllardan beri tütün değer kaybetmektedir; buna karşın kölelerin değeri hep aynı kalmaktadır. Netice itibariyle, üretim masraflarıyla ürünler arasındaki bağıntı değişmiştir. Bu yüzden Maryland ve Virginia'da yaşayanlar, otuz yıl öncesine kıyasla, tütün üretiminde köleleri kullanmaktan vazgeçmeye ya da tütün üretimini ve köleliği aynı anda bırakmaya yakındırlar.

rum bırakılan diğer aile fertleri tıpkı onun gibi parazit canlılar misali yaşıyordu. Böyle bir ortamda, güneydeki bütün ailelerde yaşanan manzara, bugün bazı Avrupa ülkelerindeki soylu ailelerde halihazırda yaşanan manzaranın aynısıydı; bu soylu ailelerde, büyük kardeşle aynı zenginliğe sahip olmayan küçük kardeşler en az onun kadar aylak bir hayat sürüyorlar. Amerika ve Avrupa'da tümüyle aynı nedenler böyle benzer bir sonuç yaratmıştır. Birleşik Devletler'in güneyinde, beyaz ırktan olan bütün insanlar aristokratik bir yapı oluşturuyordu ve bu yapının tepesinde kalıcı bir zenginliğe ve kalıtımsal bir aylaklığa sahip belli bir sayıda ayrıcalıklı bireyler bulunuyordu. Amerikan soyluluğunun bu liderleri temsil ettikleri yapının içerisinde beyaz ırkın geleneksel değerlerini ve önyargılarını yaşatıyor ve aylaklığı onur verici bir şey olarak idame ettiriyorlardı. Bu aristokrasinin içerisinde yoksullarla karşılaşabilirdiniz, ama işçi diye bir şey göremezdiniz; işçi olup çalışmaktansa yoksul olmak daha tercih edilir bulunuyordu; dolayısıyla siyah ve köle işçiler herhangi bir rekabetle karşılaşmıyordu; bu köle işçilerin sunduğu yararlar hakkındaki görüşler nasıl olursa olsun, onları işe almak gerekiyordu, çünkü onlardan başka çalışacak kimse yoktu.

Miras yasası yürürlüğe girdikten sonra, bütün zenginlikler aynı anda azalmaya başladı ve tüm aileler yaşamak için çalışmanın zorunlu olduğu bir durumla karşılaştılar; birçoğu tamamen yok oldu; bütün aileler her bireyin kendi ihtiyaçlarını karşılamak zorunda kalacağı günlerin gelmekte olduğunu gördüler. Bugün hâlâ zenginlerle karşılaşmak mümkün; ama artık yekpâre ve mirasa dayalı bir yapı oluşturmuyorlar; belli bir anlayış geliştirmeyi, bu anlayışta direnmeyi ve bunu bütün katmanlara yedirmeyi başaramadılar. Bu durumda insanlar çalışmayı küçümseyen önyargılardan oy birliğiyle vazgeçmeye başladılar. Yoksulların sayısı arttı, ama yoksullar herhangi bir utanç duygusuna kapılmadan hayatlarını kazanmalarını sağlayacak işlerle uğraşmayı bildiler. Böylelikle eşit miras paylaşımının ilk sonuçlarından biri özgür bir işçi sınıfı yaratmak oldu. Özgür

işçiler kölelerle rekabete girdiği andan itibaren, kölelerin geri kalmışlık düzeyi kendini hissettirmeye başladı ve kölelik en temel ilke üzerinden, yani efendinin çıkarları üzerinden saldırılarla karşı karşıya kaldı.

Kölelik geriledikçe siyahi ırk da geriye doğru yürüyüşüne devam ediyor ve kölelik kurumuyla birlikte geldiği yer olan Güney Amerika'ya doğru ilerliyor.

İlk bakışta bu durum sıradışı görünebilir, ama ileride bunu anlayacağız.

Kölelik kavramını ortadan kaldırmakla birlikte, Amerikalılar köleleri özgür bırakmış değillerdir.

Eğer bir örnek vermezsem, biraz sonra söyleyeceklerimi anlamak zor olabilir. New York eyaletini örnek olarak vermek istiyorum. 1788 yılında New York eyaleti kendi toprakları üzerinde köle satışını yasaklar. Bu kölelerin dışarıdan getirilmesini engellemenin dolambaçlı bir yoludur. Bu andan itibaren, siyahların sayısı sadece siyahi nüfusun doğal artışıyla birlikte artar. Sekiz yıl sonra daha kesin bir karar alınır ve 4 Temmuz 1799 tarihinden itibaren, köle ebeveynlerden doğan bütün çocukların özgür olacağı ilân edilir. Bu durumda, köle artışına neden olan bütün yollar kapanmış olur; köleler hâlâ vardır, ama kölelik kurumunun artık kaldırıldığı söylenebilir.

Kuzey'deki bir eyaletin dışarıdan köle getirilmesini yasakladığı tarihten itibaren, güneyden kölelerin getirilip eyalet topraklarına nakledilmesi son bulur.

Bir Kuzey eyaletinin siyahların satılmasını yasakladığı andan itibaren, köle sahipleri artık ellerindeki köleleri satamadıklarından, köleler sorun yaratan birer mülk halini alır ve bu yüzden güneye nakledilmesinde fayda vardır.

Kuzey'deki bir eyalet bir kölenin çocuğunun özgür bir insan olarak doğacağını ilân ettiği gün, o kölenin satış değeri büyük ölçüde düşer, çünkü gelecekteki çocukları artık köle pazarına çıkarılamaz; bu durumda o kölenin Güney'e nakledilmesi büyük yarar sağlar.

Yukarıda bahsettiğimiz yasa Güney'deki kölelerin Kuzey'e gelmesini yasaklar ve halihazırda Kuzey'de bulunan kölelerin güneye gitmesini zorunlu kılar.

Buraya kadar bahsettiğim nedenlerden çok daha önemli başka bir neden daha var.

Bir eyaletteki köle sayısı azaldıkça, orada özgür işçilere duyulan ihtiyaç kendini hissettirmeye başlar. Özgür işçiler üretim alanlarına hâkim oldukça, kölenin çalışması yeterince verimli olmadığından, kölenin kendisi vasat ya da yararsız bir mülk haline gelir; bu durumda köleyi rekabetin korkulacak bir şey olmadığı güney bölgelerine sürmek daha avantajlıdır.

Demek ki, köleliğin kaldırılması köleleri hemen özgürlüğe kavuşturmaz; sadece köle sahibinin değişmesini sağlar ve köleler kuzeyden güneye geçer.

Özgürlüğe kavuşan ya da kölelik kalktıktan sonra doğan siyahlara gelince, onlar kuzeyi terk edip güneye gitmezler; bununla birlikte, Avrupalılar karşısında kendilerini Yerlilerinkine benzer bir konumda bulurlar. Zenginlik ve bilgi olarak kendilerinden oldukça üstün olan bir toplumun içinde yarı uygar ve haklardan yoksun olarak kalırlar; yasal zorbalıkların[40] ve değer yargılarına dayalı hoşgörüsüzlüklerin hedefi haline gelirler. Belli bir açıdan Yerlilerden daha talihsiz olan siyahlar köleliğe ait kötü anıları karşılarında bulurlar; toprak sahibi olma konusunda hiçbir hak talebinde bulunamazlar; içlerinden birçoğu sefalete yenik düşer;[41] diğerleriyse şehirlerde toplanır ve orada en

---

[40] Köleliğin kaldırıldığı eyaletler, özgür siyahların kendi topraklarında bulunmalarını hiç hoş karşılamazlar genellikle; farklı eyaletler arasında bu konuda bir tür yarış yaşandığından, zavallı siyahların kötülüklerden kötülük beğenmekten başka çareleri kalmamaktadır.

[41] Köleliğin yasaklandığı eyaletlerde, beyazlar ile siyahların ölüm oranları arasında büyük fark vardır. 1820'den 1831'e kadar, Philadelphia'da beyaz ırka mensup her 42 kişiden sadece biri ölmüştür; buna karşın, aynı eyalette, siyah ırka mensup her 21 kişiden biri ölmüştür. Köle olan siyahlar arasında ölüm oranı bu kadar yüksek değildir (bkz.

ağır işlerle uğraşarak geleceği olmayan yoksulluk dolu bir yaşam sürerler.

Ayrıca siyahların sayısı özgür olmadıkları zamanki gibi artmaya devam ederse, beyazların sayısı köleliğin kaldırılmasından sonra iki misli arttığından, bir süre sonra siyahlar yabancı bir kalabalığın içinde görünmez hale gelecektir.

Genel olarak siyahların emek gücüyle ayakta duran bir ülkenin nüfusu özgür insanların emeğiyle yükselen bir ülkenin nüfusundan daha azdır; ayrıca Amerika yeni bir ülkedir. Demek ki bir eyalet köleliği kaldırdığı anda henüz yarı yarıya boştur. Kölelik kaldırıldıktan kısa bir süre sonra, özgür işçilere duyulan ihtiyaç kendini hissettirir; ülkenin dört bir yanından, gözüpek maceracılardan oluşan bir kalabalık o eyalete akmaya başlar; üretime açılan yeni kaynaklardan yararlanmaya gelirler. Toprakları kendi aralarında bölüşürler; her bir toprak parçasının üzerinde, orayı ele geçiren beyazlar bir aile kurar. Avrupalıların göçü özgür eyaletlere yöneliktir. Yeni Dünya'ya rahatlık ve mutluluk bulmaya gelen Avrupalı bir yoksul, çalışmanın utanılacak bir şey sayıldığı bir ülkede yaşamaya gittiğinde başka ne yapabilir?

Böylelikle beyazların nüfusu kendi doğal seyri içerisinde ve aynı zamanda büyük bir göç hareketiyle birlikte artar; buna karşın, siyahların nüfusu herhangi bir göç almaz ve giderek azalır. Kısa zamanda, iki ırk arasındaki orantı tersine çevrilir. Siyahlar artık mutsuz bir azınlıktan, yoksul ve göçebe bir kabileden başka bir şey değildir; toprakları elinde tutan büyük bir halkın içinde kaybolmuştur; artık siyahların varlığına işaret eden tek şey uğradıkları haksızlıklar ve kötü muamelelerdir.

Batıdaki birçok eyalette siyahi ırk hiç görülmemiştir; kuzeydeki bütün eyaletlerde ise giderek kaybolma yolundadır. Dolayısıyla gelecek sorunu dar bir çerçeve içerisine hapsolmaktadır;

Emmerson's Medical Statistics, s. 28).

böylece korkulacak bir şey olmaktan çıkmakta ama çözülmesi giderek zorlaşmaktadır.

Güneye doğru inildikçe, köleliği sağlıklı bir şekilde kaldırmak giderek güçleşmektedir. Bu durum aydınlatılması gereken birçok maddi nedenden kaynaklanmaktadır.

Bu nedenlerin birincisi iklimdir: Avrupalılar güney bölgelerine doğru yaklaştıkça, çalışma hayatının onlar için giderek zorlaştığı doğrudur; hattâ birçok Amerikalı, belli bir coğrafi enlemin güneyinde çalışmanın kendileri için ölümcül olduğunu iddia etmektedir; oysaki siyahlar bu noktada herhangi bir tehlikeyle karşılaşmamaktadır.[42] Fakat ben, güneydeki insanların tembelliğiyle çok örtüşen bu düşüncenin deneyimlere dayandığını düşünmüyorum. Amerikan Birliğinin güneyinde iklim İspanya veya İtalya'nın güneyindeki iklimden daha sıcak değildir.[43] O halde, bir Avrupalı Birliğin güneyinde neden aynı işleri yapamasın ki? Eğer köle sahipleri zarar görmeden İspanya ve İtalya'da kölelik kaldırıldıysa, aynı şey Birliğin topraklarında neden olmasın? Tabiat ananın, Georgia veya Florida'daki Avrupalılara hayatlarını topraktan kazanmayı yasakladığını ve onları ölümle tehdit ettiğini hiç sanmıyorum; fakat Yeni-İngiltere'de yaşayanlara kıyasla, bu uğurda çalışmak Avrupalılar için daha zor ve daha verimsiz olacaktır kuşkusuz.[44] Sonuç olarak,

---

[42] Pirinç ekimi yapılan yerlerde bu durum geçerlidir. Hemen her yerde sağlıksız olan pirinç tarlaları, yakıcı tropikal güneşin vurduğu ülkelerde bilhassa tehlikelidir. Avrupalılar Yeni Dünya'nın bu kesiminde pirinç ekmekte ısrar etselerdi, toprağı işlemekte çok zorlanırlardı. Peki, ama pirinçten vazgeçmek mümkün müdür?

[43] Bu ülkeler İtalya ve İspanya'ya göre ekvatora daha yakındır; fakat Amerika kıtası Avrupa'ya göre çok daha soğuktur.

[44] Vaktiyle İspanya, Açores köylülerinin bir kısmını Louisiana'ya bağlı Attakapas denilen bir ilçeye nakletmiştir. Bu köylülerin arasında kölelik görülmemiştir; bu bir tür deneme olarak kalmıştı. Günümüzde bu insanlar kölelere başvurmadan toprağı işlemeye devam etmekteler; fakat üretim düzeyi çok düşüktür ve ihtiyaçlarını ancak karşılamaktadır.

özgür bir işçi köleler üzerindeki üstünlüğünü güneye gittiğinde kısmen kaybettiğinden, köleliği kaldırmak pek avantajlı olmaz.

Avrupa'da yetişen bütün bitkiler Birliğin kuzeyinde de yetişmektedir; güney ise kendine özgü ürünlere sahiptir.

Tahıl yetiştiriciliğinde köleleri kullanmanın masraflı bir yöntem olduğu fark edilmiştir. Köleliğin bilinmediği bir ülkede buğday üreten biri doğal olarak az sayıda işçi çalıştırır; hasat döneminde ve ekim zamanında birçok işçi çalıştırdığı doğrudur, fakat işçileri sadece geçici olarak barınma hizmeti verir.

Tahıl ambarlarını doldurmak ya da tarlalarını sürmek için, kölelerin olduğu bir eyalette yaşayan çiftçi bütün yıl boyunca çok sayıda insanı elinde tutmak zorundadır; halbuki bu insanlara sadece birkaç günlüğüne ihtiyacı vardır. Bunun nedeni açıktır: Özgür işçilerden farklı olarak, köleler –kendileri için çalışırken– birilerinin gelip onların işgücünü kiralamasını beklemezler. Kölelerden yararlanabilmek için onları satın almak gerekir.

Yarattığı genel olumsuzlukların dışında, tahıldan farklı ürünlerin yetiştirildiği ülkelerle kıyaslandığında, tahıl ürünleri yetiştirilen ülkelerde köleliğe başvurmak doğal olarak daha zor ve uygunsuzdur.

Buna karşın tütün, pamuk ve özellikle de şeker kamışı üretimi sürekli bakım gerektirir. Buğday üretiminde çalıştırılması mümkün olmayan kadınların ve çocukların bu alanlarda kullanılması mümkündür. Demek ki bu tür ürünlerin üretildiği ülkeler doğal olarak kölelik için daha uygundur.

Tütün, pamuk ve şeker kamışı sadece güneyde yetişir; orada ülkenin zenginliğinin başlıca kaynağını oluştururlar. Köleliği ortadan kaldırmak suretiyle, güneyde yaşayan insanlar şu iki seçenekle baş başa kalacaklardır: Ya tarım sistemlerini değiştirmek zorunda kalacak ve böylece kendilerinden daha aktif ve daha deneyimli olan kuzeylilerle rekabete girecekler; ya da köleler olmadan aynı ürünleri üretecek ve bu durumda köleliği sürdüren güneydeki diğer eyaletlerin rekabetiyle karşılaşacaklar.

Bu bağlamda, Güney'in köleliği sürdürmek için özel nedenleri vardır; Kuzey'de böyle bir şey söz konusu değildir.

Ancak hepsinden önemli başka bir etken daha vardır. Güney bölgesi gerektiğinde köleliği kaldırabilir; peki bu durumda siyahlardan nasıl kurtulacak? Kuzey'de kölelik kurumuyla birlikte köleler de kapı dışarı edilmektedir. Güney'de ise bu ikili sonuca aynı anda ulaşmak söz konusu değildir.

Kuzey'e kıyasla köleliğin güney için daha doğal ve avantajlı olduğunu ortaya koyarak, köle sayısının Güney'de daha çok olması gerektiğini açıkça belirtmiş oldum. İlk Afrikalılar Güney'e getirilmiştir; sayılarının en kalabalık olduğu yer de Güney olmuştur her zaman. Güney'e doğru gidildikçe, aylaklığı bir saygınlık olarak görme önyargısı güçlenir. En güneydeki eyaletlerde çalışan tek bir beyaz bulamazsınız. Dolayısıyla, doğal olarak Güney'de siyahların sayısı Kuzey'dekinden çoktur. Daha önce de söylediğim gibi sayıları her geçen gün artmaktadır; zira Birliğin bir ucunda köleliğin kaldırılmasıyla orantılı olarak, siyahlar diğer uçta toplanmaktadır. Böylelikle yalnızca doğal nüfus artışıyla değil, aynı zamanda Kuzey'deki siyahların zorunlu göçü nedeniyle Güney'deki siyahların sayısı artmaktadır. Birliğin bu kesiminde siyahların çoğalması, Kuzey'de beyaz ırkın sayısının hızla artmasıyla benzer nedenlere dayanmaktadır.

Maine eyaletinde her üç yüz kişiden biri siyah ırktandır; Massachusetts'te her yüz kişiden biri; New York eyaletinde her yüz kişiden ikisi; Pensilvanya'da her yüz kişiden üçü; Maryland eyaletinde her yüz kişiden otuz dördü; Virginia eyaletinde her yüz kişiden kırk ikisi ve son olarak Güney Carolina'da her yüz kişiden elli beşi siyah ırka mensuptur.[45] 1830 yılında, siyahların

---

[45] Carey'in yazdığı *Letters on the Colonization Society* adlı bir Amerikan eserinde (1833) şunları okuruz: "Güney Carolina'da, kırk yıldan beridir, siyahların nüfusu beyazlardan daha hızlı artıyor. Başlangıçta köle sahibi olan güneydeki beş eyaletin (Maryland, Virginia, Kuzey Carolina, Güney Carolina ve Georgia) nüfusu üzerinden bir hesaplama yaptığımızda, 1790'dan 1830'a kadar, beyazların nüfusunun söz

nüfusunun beyazların nüfusuna oranı bu şekildedir. Fakat bu oran sürekli değişmektedir; her geçen gün Kuzey'de küçülmekte, Güney'de ise büyümektedir.

Şurası açıktır ki, Birliğin en güneyindeki eyaletlerde kuzey eyaletlerinde olduğu gibi köleliği kaldırmak pek mümkün değildir; böyle bir durumda büyük tehlikelerle karşılaşmak kaçınılmazdır ki, Kuzey'deki eyaletler için bu tür tehlikeler söz konusu değildir.

Kuzey'deki eyaletlerin kölelik ile özgürlük arasındaki geçiş sürecini nasıl yönettiklerini gördük. Mevcut kölelerin statüsünü değiştirmiyorlar ama gelecek kuşakları özgür bırakıyorlar; böylelikle siyahlar yavaş yavaş topluma entegre ediliyor; özgürlüğünü kötüye kullanabilecek insanlar hizmetkâr köle olarak muhafaza edilirken, kendi kendisinin efendisi olmadan önce özgür olma sanatını öğrenebilen insanlar özgür bırakılıyor.

Bu yöntemi güneyde uygulamak zordur. Siyah bir adamın doğacak çocuğunun belli bir tarihten itibaren özgür olacağı ilân edilirken, özgürlük düşüncesi ve ilkesi bizzat kölelik kavramına entegre edilir. Yasalar tarafından köle olarak muhafaza edilen ama çocuklarının özgür olacağını gören siyahlar, kaderin kendileriyle çocukları arasında yarattığı bu eşitsizlik karşısında şaşkındırlar; tedirgin ve kızgındırlar. Bu andan itibaren, bu siyahların gözünde kölelik zamanın ve geleneğin kendisine kazandırdığı manevi gücü kaybetmeye başlar; kölelik gözle görülür bir güç suiistimalinden başka bir şey değildir artık. Kuzey'in böyle bir zıtlıktan korkmasına gerek yoktu, çünkü orada siyahların sayısı azdı ve beyazlar çok kalabalıktı. Ancak bu özgürlük

---

konusu eyaletlerde 100'e 80 oranında arttığını, buna karşın, siyahların nüfusunun 100'e 112 oranında arttığını görürüz."

1830 yılı itibariyle, Birleşik Devletler'de siyah ve beyaz ırka ait insanların dağılımı şu şekildedir: Köleliğin kaldırıldığı eyaletlerde, 6.565.434 beyaz ve 120.520 siyah vardır. Köleliğin devam ettiği eyaletlerde 3.960.814 beyaz ve 2.208.102 siyah yaşamaktadır.

güneşi ilk anda iki milyon insanı aydınlatsaydı, o zaman gücü elinde bulunduranlar ve zorbalar korkardı.

Kölelerinin çocuklarını özgür bıraktıktan sonra, Avrupalılar kısa zamanda bütün siyah ırka aynı iyiliği yapmak zorunda kalacaklardır.

Yukarıda dediğim gibi, Birliğin kuzeyinde kölelik kaldırıldığı ve hattâ kaldırılma zamanı yaklaştığı andan itibaren iki yönlü bir hareket başlamıştır: Köleler yaşadıkları toprakları terk etmiş ve güneye gönderilmişlerdir; kuzey eyaletlerindeki beyazlar ve Avrupalı göçmenler onların yerini almışlardır.

Bu ikili hareketin en güneydeki eyaletlerde aynı şekilde gerçekleşmesi mümkün değildir. Bir yandan siyahların sayısı çoktur ve bu yüzden hepsinin yaşadıkları toprakları terk etmesini sağlamak olası değildir. Diğer yandan kuzeydeki Avrupalılar ve Anglo-Amerikalılar çalışma hayatının henüz elverişli olmadığı bir yerde yaşamak zorunda olmaktan çekiniyorlar. Ayrıca haklı olarak, siyahların sayısının beyazların nüfusunu geçtiği ya da onunla eşit olduğu eyaletlerin büyük sorunlarla karşı karşıya kalacağını düşünüyor ve bu yüzden bilgi ve emeklerini oraya taşımaya yanaşmıyorlar.

Bu anlamda, köleliği yasaklayan Güneyliler Kuzey'deki kardeşleri gibi siyahları kademeli olarak özgürlüğe kavuşturmayı başaramazlar; siyahların sayısını hissedilir ölçüde azaltmaları söz konusu değildir ve dolayısıyla Birliğin güneyi siyahları barındıran tek yer olarak kalacaktır. Üç beş yıllık bir süre zarfında, siyahlardan oluşan büyük bir halkın neredeyse onun kadar büyük bir beyaz halkın ortasında yaşamaya başladığı görülecektir.

Bu koşullar içerisinde, günümüzde köleliğin sürmesine neden olan iktidar suiistimalleri Birliğin güneyinde beyazların düşünebileceği en büyük tehlikelerin kaynağı olacaktır. Bugün, Avrupalıların çocukları toprakların yegâne sahibidir; üretim alanlarının mutlak efendisidir; bilgili, zengin ve güçlü olan yalnızca onlardır. Siyahlar bu avantajların hiçbirine sahip değildir; ama

bunları göz ardı edebilirler, çünkü köledirler. Fakat özgür kaldıkları zaman, kendi kaderlerini tayin etmek zorunda oldukları zaman, bütün bunlardan mahrum kalıp da yaşayabilmeleri mümkün müdür? Kölelik varken beyaz ırkın gücünü yaratan şey (siyahlar), kölelik kaldırıldıktan sonra onu türlü tehlikelerle karşı karşıya bırakacaktır.

Siyahları köle olarak bıraktığınızda, onları hayvanlara yakın bir konumda tutabilirsiniz; fakat özgür bırakıldıkları zaman, yaşadıkları sorunların boyutlarını görecek ve buna çareler arayacak kadar bilinçlenmeleri engellenemez. Ayrıca insan ruhunun derinliklerinde karşılaştığımız göreceli bir adalet düşüncesi vardır. Belli bir sınıfın içerisinde hüküm süren eşitsizlikler, farklı sınıflar arasında görülen eşitsizliklerden daha çok insanları etkiler. Köleliğin ne olduğu anlaşılır bir şeydir; fakat sonsuza dek aşağılık olarak görülen ve kuşaktan kuşağa sefalete mahkûm olan milyonlarca yurttaşın varlığını anlayabilmek mümkün müdür? Kuzey'de, özgürlüğe kavuşan siyahi bir halk bu talihsizlikleri yaşamakta ve bu adaletsizlikleri hissetmektedir; ne var ki bu halk güçsüz ve az sayıdadır; Güney'de ise kalabalık ve güçlüdür.

Özgürlüğe kavuşan siyahlar ile beyazların aynı topraklar üzerinde birbirine yabancı halklar gibi yaşadıkları kabul edildiği zaman, geleceğin yalnızca iki seçenek sunacağını anlamak zor değildir: Ya siyahlar ile beyazlar tamamen iç içe geçecek ya da tümüyle ayrılmaları gerekecektir.

Daha önceki sayfalarda, birinci seçenek hakkındaki düşüncelerimin ne olduğunu söylemiştim.[46] Siyah ırk ile beyaz ırkın

---

[46] Üstelik bu düşünce benimkinden çok daha ciddi kaynaklara dayanmaktadır. *Jefferson'ın Hatıraları*'nda şunları okuruz: "Kader defterinde açık seçik yazılmış şey varsa, o da siyahların özgürlüğe kavuşmasıdır. Ne var ki, aynı düzeyde özgür iki ırkın aynı yönetim altında birlikte yaşayamayacakları da bir o kadar açıktır. Doğa, akıl ve deneyim iki ırk arasında aşılmaz engeller yaratmıştır." (bkz. *Jefferson'ın Hatıralarından Seçmeler*, Conseil.)

hiçbir yerde eşit koşullarda yaşamayı başarabileceklerini sanmıyorum.

Ancak bunun Birleşik Devletler'de tüm diğer yerlerden daha zor olacağını düşünüyorum. Bir insan dinsel, milli ve ırksal önyargılardan uzak durabilir; eğer bu insan kralsa bir toplumda sıradışı devrimler yaratabilir; fakat bütün bir halkın bu noktada kendisini aşması zordur.

Amerikalılar ile onların eski kölelerini aynı boyunduruğun altında birleştiren bir despot belki onları bütünleştirmeyi başarabilir. Fakat Amerikan demokrasisi hâkim olduğu müddetçe, kimse böyle bir şeye kalkışamaz; ayrıca Birleşik Devletler'deki beyazlar ne denli özgürse, o denli kendilerini yalıtmaya çalışacaklarını öngörebiliriz.[47]

Avrupalı ile Yerli arasındaki gerçek bağın melezler olduğunu daha önce söylemiştim; aynı şekilde, beyaz ile siyah arasındaki asıl geçiş unsuru da gene melezdir; melezlerin çok sayıda olduğu yerlerde iki ırk arasındaki kaynaşma imkânsız değildir.

Amerika'da, Avrupalılar ile siyahların öyle çok kaynaştığı yerler var ki, tamamen beyaz ya da tamamen siyah bir insanla karşılaşmak çok zordur; bu düzeye vardıklarında, ırkların gerçek anlamda birbirine karıştığı rahatlıkla söylenebilir; yahut şöyle de söylenebilir: İki ırkın yerini üçüncü bir ırk almıştır ve bu ırk tam olarak biri ya da diğeri olmayıp her ikisinden meydana gelmiştir.

Bütün Avrupalılar içinde, siyahlarla en az kaynaşan millet İngilizlerdir. Kuzeye oranla Birliğin güneyinde daha fazla melez vardır; fakat herhangi bir diğer Avrupa sömürgesine kıyasla çok daha azdır. Birleşik Devletler'de melezlerin sayısı çok azdır; kendi başlarına bir güçleri yoktur ve ırklar arasındaki mücadelelerde genellikle beyazlarla birlikte hareket ederler. Bu bağlamda Avrupa'da büyük senyörler için çalışan uşak ve hiz-

[47] Antiller'deki İngilizler kendi kendilerini yönetiyor olsaydı, rahatlıkla diyebiliriz ki, anavatanın kendilerine dayattığı özgürleştirme kararını uygulamazlardı.

metkârların halkın karşısında sanki soylularmış gibi davrandıklarını görürüz.

Amerikalılarda bu soy kibri –ki İngilizlerde doğal bir şeydir– demokratik özgürlüğün yarattığı bireysel kibirle birleşerek daha da artar. Birleşik Devletler'deki beyaz adam ırkıyla ve kendisiyle gurur duyar.

Ayrıca, beyazlar ve siyahlar Birliğin kuzeyinde birbirine karışmazken, Güney'de nasıl karışabilirler ki? Bir anlığına, Güney'deki bir Amerikalı'nın, her zaman olduğu gibi fiziksel ve manevi üstünlüğüyle birlikte beyaz adam ile siyah adam arasında yer alması durumunda, siyah adamla bütünleşmeyi düşüneceğini farz edebilir miyiz? Güney'de yaşayan bir Amerikalı iki güçlü duyguya sahiptir ve bu duygular onu kendisini yalıtmaya iter her zaman: Bir zamanlar kölesi olan siyah adama benzemekten ve komşusu olan beyaz adamın aşağısına düşmekten korkar.

Geleceği mutlak bir biçimde öngörmek gerekseydi, olayların muhtemel seyrine bakarak, güneyde köleliğin kaldırılmasının beyaz adamların siyahlara karşı beslediği nahoş duyguları güçlendireceğini söylerdim. Bu düşüncemi daha önce Birliğin kuzeyi hakkında söylediğim benzer şeylere dayandırıyorum. Kuzey'de beyaz adamların siyahlardan uzak durmaya büyük bir özen gösterdiğini ve bu yüzden yasa koyucuların beyazlar ile siyahlar arasındaki yasal ayırımlara vurgu yapmaya ihtiyaç duymadığını söylemiştim. Aynı şey Güney'de neden olmasın ki? Kuzey'de beyazların günün birinde siyahlarla karışmaktan korkmaları, imgesel bir tehlikeden korktuklarını gösterir. Bu tehlikenin gerçeklik kazanacağı Güney'de, beyaz adamın korkusunun en az Kuzey'deki kadar güçlü olacağını düşünüyorum.

Bir yandan, siyahların sürekli olarak güneydeki uç bölgelerde toplandığını ve beyazlardan daha hızlı arttığını kabul edersek (ki bu gayet açıktır); diğer yandan, beyazlar ile siyahların birleşeceği ve toplumsal hayatta aynı avantajlara ulaşacağı zamanı öngörmenin imkânsız olduğunu kabul edersek; bunun

sonucu olarak, güneydeki eyaletlerde siyahlar ile beyazların er ya da geç birbiriyle savaşacağını söylememiz gerekmez mi?

Bu savaşın sonucu ne olurdu?

Bu konuda birtakım tahminlerde bulunmaktan başka yapılacak bir şey olmadığını anlıyoruz; bu tahminler doğal olarak muğlâk kalacaktır. İnsan aklı gelecekle ilgili büyük bir çerçeve çizebilir belki; fakat bu çerçeve içerisinde, her türlü tahmini sonuçsuz bırakacak bir rastlantılar yığını dalgalanıp durur. Geleceğin sunduğu manzarada, rastlantılar daima karanlık bir nokta oluşturur ve akıl gözüyle buraya nüfuz etmek pek mümkün değildir. Bu konuda şunları söyleyebiliriz: Antiller'de beyaz ırk mücadeleyi kaybetme yolundadır; kıta genelindeyse siyahi ırk yenilecek gibi görünmektedir.

Antiller'de beyazlar çok büyük bir siyahi nüfusun içinde yalıtılmış durumdadır. Ana kıta üzerindeyse, siyahlar çok kalabalık bir halk ile deniz arasında kalmıştır; bu büyük halk halihazırda Kanada'daki buzullardan Virginia'nın sınırlarına, Missouri nehrinin kıyılarından Atlantik Okyanusu'nun sahillerine kadar, yekpâre bir kütle halinde siyahları kuşatmaktadır. Kuzey Amerika'daki beyazlar bir bütün halinde kalırlarsa, siyahların kendilerini bekleyen yok oluştan kurtulabileceğine inanmak zordur; ya boyunduruk altına girecekler ya da sefalete düşecekler. Ancak Amerikan konfederasyonunun dağılmaya yüz tuttuğu bir zamanda siyahlar ile beyazlar arasında bir savaş yaşanırsa, Meksika körfezi boyunca yoğunlaşan siyahi toplulukların hayatta kalma şansları vardır. Federal halka bir kez kırıldığında, güneyde yaşayan insanların kuzeydeki kardeşlerinden sürekli bir yardım beklemeleri boşuna olacaktır. Kuzey'dekiler tehlikenin kendilerine kadar ulaşamayacağını bilirler; eğer müspet bir görev bilinci onları Güney'dekilere yardım etmeye zorlamazsa, ırksal bir sempatinin pek de güçlü olamayacağını tahmin edebiliriz.

Ayrıca, savaş hangi dönemde yaşanırsa yaşansın, Güney'deki beyazlar kendi hallerine terk edilseler bile, büyük bir bilgi

ve beceri üstünlüğüyle savaş meydanına çıkacaklardır; buna karşın, siyahlar sayısal üstünlük ve umutsuzluğun verdiği güç gibi avantajlara sahip olacaktır. Bunlar devasa kaynaklardır ve insanlar ellerine silâh aldıkları zaman bunlardan beslenirler. Belki de İspanya'daki Mağribîlerin başına gelenlerin aynısı güneydeki beyazların da başına gelir. Asırlar boyunca ülke topraklarını işgal ettikten sonra, beyaz ırk vaktiyle atalarının geldiği ülkelere geri dönecektir belki de; böylece Tanrı'mn siyahlara bahşetmiş göründüğü toprakları yeniden siyahlara bırakacaklardır; zira siyahlar bu topraklarda hiç zorlanmadan yaşamakta ve beyazlardan daha rahat çalışmaktadırlar.

Birliğin güneyinde yaşayan beyazlarla siyahlar arasında yakın ya da uzak ama her halükârda kaçınılmaz bir savaş tehlikesi Amerikalıların sürekli gördükleri bir kâbus gibidir. Kuzey'de yaşayanlar her gün bu tür felâket senaryoları üzerine konuşuyorlar; doğrudan doğruya korkmalarını gerektiren bir şey olmadığı halde. Yaşanabilecek kötülükleri doğru bir şekilde öngörmenin yollarını arıyorlar nafile yere.

Güneydeki eyaletlerde insanlar susmayı tercih ediyorlar; gelecek hakkında yabancılarla konuşmaktan uzak duruyorlar; bu konudaki düşüncelerini arkadaşlarına açıklamaktan çekiniyorlar; herkes fikirlerini kendine saklıyor gibidir. Güney'in sessizliği Kuzey'dekilerin hengâmeli korkularından daha ürkütücüdür.

Zihinlerdeki bu genel meşguliyet insan ırkının bir bölümünün kaderini değiştirebilecek nitelikte olan ama neredeyse hiç bilinmeyen birtakım girişimlere yol açıyor.

Bahsettiğim tehlikelerden korkan bazı Amerikan yurttaşları cemiyet olarak biraraya geliyorlar; bu yurttaşlar, masrafları kendi ceplerinden ödemek suretiyle, zorbalıktan kaçmaya çalışan özgür siyahları Gine kıyılarına göndermeyi amaçlıyorlar.[48]

---

[48] Bu cemiyet, siyahlar için Sömürgeleştirme Cemiyeti adını almıştır. Cemiyetin yıllık raporlarına ve özellikle 15 sayılı rapora bakınız. Ayrıca, bkz. daha önce zikrettiğimiz belge: *Letters on the Colonization Society and on its probable results*, Carey, Philadelphia, Nisan 1833.

1820 yılında, bahsettiğim cemiyet Afrika'da, 7 derece kuzey enleminde *Liberya* adını verdiği bir yerleşim yeri kurdu. Son haberlere göre, 2.500 siyah halihazırda bu topraklarda bulunuyordu. Eski vatanlarına götürülen siyahlar Amerikalılara özgü kurumları oraya taşıdılar. Liberya'da temsile dayalı bir sistem, siyahlardan oluşan jüriler, yargıçlar, yöneticiler ve din adamları vardır; tapınaklar ve gazeteler mevcuttur; kaderin tuhaf bir cilvesiyle, beyazların Liberya'ya yerleşmeleri yasaklanmıştır.[49]

Bu kaderin tuhaf bir oyunudur hiç şüphesiz! Avrupalıların siyahları ailelerinden ve vatanlarında koparmaya ve onları Kuzey Amerika'nın kıyılarına yerleştirmeye başlamalarının üzerinden iki yüz yıl geçti. Bugün tanık olduğumuz manzara ise şudur: Avrupalılar Atlantik Okyanusu yoluyla o siyahların torunlarını taşıyorlar ve onları bir zamanlar atalarını kopardıkları topraklara geri götürmeye çalışıyorlar. Barbarlar köleliğin içinde uygarlığın aydınlığına ulaştılar ve kölelik zamanında özgür olma sanatını öğrendiler.

Bugüne kadar Afrika beyazların bilimine ve sanatına kapalıydı. Afrikalılar tarafından Afrika'ya taşınan Avrupalıların aydınlığı belki oraya nüfuz edebilecektir. O halde Liberya'yı kurma girişiminin ardında güzel ve büyük bir düşünce yatmaktadır; fakat eski dünya için çok verimli olabilen bu düşünce Yeni Dünya için kısır bir düşüncedir.

On iki yıllık bir süre zarfında, siyahlar için sömürge kurmak amacıyla çalışan Cemiyet 2.500 siyahı Afrika'ya taşıdı. Aynı süre zarfında, Birleşik Devletler'de yaklaşık 700.000 siyah dünyaya geldi.

Liberya sömürgesi her yıl binlerce yeni insanı alabilecek bir noktaya ulaştı; bu insanlar oraya faydalı olacak şekilde götü-

---

[49] Bu son kural bizzat yerleşim yerinin kurucuları tarafından yazılmıştır. Birleşik Devletler'de yaşananlara benzer bir şeyin Afrika'da yaşanmasından ve siyahların, tıpkı Yerliler gibi, kendilerinden daha yetkin bir ırkla temas kurmalarından dolayı, uygarlaşma imkânı bulmadan yok olmalarından korkulmuştur.

rüldüler. Birlik kendini Cemiyet'in yerine koydu ve her yıl siyahları Afrika'ya taşımak için kendi kaynaklarını ve gemilerini kullandı;[50] fakat siyahlardaki doğal nüfus gelişimini henüz bir dengeye oturtamamıştır; her yıl yeni doğan insanların hepsini nakledemediği gibi, kendi bünyesinde yaşanan olumsuzlukların artmasını da engelleyememiştir.[51]

Siyahi ırk, Avrupalıların hırsları ve günahları yüzünden geldiği Amerikan topraklarını terk etmeyecektir artık; Yeni Dünya'daki varlığının son bulabilmesi için bizzat kendisinin yok olması gerekir.

Birleşik Devletler'de yaşayanlar kendilerini korkutan kötülüklerden uzak durabilirler; fakat bu kötülükleri yaratan nedenleri bugün yok edebilmeleri mümkün değildir.

Köleliğin kaldırılmasını, güneydeki eyaletlerde siyahlar ve beyazlar arasındaki savaşı geciktirebilecek bir önlem olarak görmediğimi itiraf etmek zorundayım.

Siyahlar hiç şikâyetçi olmadan uzun zaman köle olarak kalabilirler; fakat bir kez özgür insanların arasına karıştıktan sonra, kısa zamanda, neredeyse bütün yurttaşlık haklarından yoksun olmaktan rahatsız olacakları kesindir; beyazlarla eşit olamamaları halinde, onların düşmanı olmakta gecikmeyeceklerdir.

---

[50] Böyle bir girişimin karşılaşacağı başka zorluklar da olacaktır. Eğer Birlik, Amerika'daki siyahları Afrika'ya taşımak için siyahları köle sahiplerinden satın almaya kalkışsaydı, siyahların sayılarının azlığıyla orantılı olarak yükselen fiyatları kısa sürede çok yüksek rakamlara ulaşırdı; ayrıca, Kuzey'deki eyaletlerin kendilerine hiçbir fayda getirmeyen böyle bir harcamaya girişmeleri pek inandırıcı olmazdı. Eğer Birlik Güney'deki köleleri güç kullanarak ya da kendisinin belirlediği sabit bir fiyatla alsaydı, Birliğin güneyinde bulunan eyaletler içinde aşılması zor bir dirençle karşılaşırdı. Dolayısıyla bu, her iki açıdan da çözülmesi zor bir sorundur.

[51] Birleşik Devletler'de 1830 yılı itibariyle, 2.010.327 köle ve 319.439 özgür siyah vardı; toplam 2.329.766 kişi. Bu rakam Birleşik Devletler'in o günkü nüfusunun 5'te 1'inden biraz fazlasına tekabül ediyordu.

Kuzey'de kölelerin özgürleştirilmesi büyük avantajlar sunuyordu; bu yüzden, özgür siyahların varlığından korkmadan, kölelikten vazgeçildi. Nihayetinde, özgür siyahların sayısı hak talebinde bulunamayacakları kadar azdı. Güney'de ise durum farklıydı.

Kölelik sorunu köle sahipleriyle ilgili bir şeydi; kuzeyde bir ticaret ve üretim sorunuyken, güneyde bir yaşam ve ölüm meselesiydi. Dolayısıyla Kuzey'deki kölelikle Güney'deki köleliği birbirine karıştırmamak gerekir.

Bazı Amerikalı yazarlar gibi, Tanrı beni de siyahların köleliğini haklı göstermekten alıkoyuyor. Yalnızca şunu söyleyebilirim ki, bir zamanlar bu korkunç düşünceyi kabul eden herkes bugün bu düşünceden kolaylıkla vazgeçecek kadar özgür değildir.

Güney'deki bir eyalet üzerine düşündüğümde, orada yaşayan beyazlar açısından yalnızca iki seçenek gördüğümü itiraf etmeliyim: 1- Siyahları özgürleştirmek ve onları beyaz ırkla bütünleştirmek; 2- Siyahlardan uzak durmak ve onları mümkün olduğu müddetçe köle olarak tutmak. Bu ikisinin ortasını, yani orta yolu seçmek, kısa sürede tüm zamanların en korkunç iç savaşıyla ve belki de iki ırktan birinin yok olmasıyla sonuçlanacak gibi görünüyor.

Güney'deki Amerikalılar meseleye bu açıdan bakıyor ve ona göre hareket ediyorlar. Siyahlarla iç içe geçmek istemediklerinden, onları özgürleştirmeye asla yanaşmıyorlar.

Ancak bu durum, Güney'de yaşayan herkesin köleliği efendinin zenginliği için zorunlu gördüğü anlamına gelmiyor. Birçok Güneyli bu konuda Kuzeylilerle aynı fikirdedir ve onlar gibi köleliğin kötü bir şey olduğunu kabul ediyorlar; fakat yaşayabilmek için bu kötülüğü sürdürmek gerektiğini düşünüyorlar.

Güney'de aydınlanma arttıkça, kıtanın bu kesiminde yaşayan insanlar köleliğin köle sahipleri için zararlı bir şey olduğunu fark etmişlerdir; ayrıca bu aydınlanma, köleliği tamamen yok etmenin neredeyse imkânsız olduğunu güneylilere daha

önce göremedikleri bir netlikle göstermiştir. Bu durum çarpıcı bir zıtlık ortaya çıkarmıştır: Bir yandan köleliğin faydaları giderek daha fazla itirazla karşılaşırken, diğer yandan yasalar içerisinde kölelik daha sağlam bir yer kazanmıştır. Ayrıca Kuzey'de kölelik düşüncesi kademeli olarak yok olurken, aynı düşünce Güney'de daha katı sonuçlar yaratmaktadır.

Birleşik Devletler'de kölelerle ilgili yasalar günümüzde hiç görülmemiş bir sertlik içermekte ve bu sertlik insanlık değerlerinde derin bir çalkantıya neden olmaktadır. Güney'de yaşayan her iki ırkın nasıl umutsuz bir durumda olduğunu görmek için, güneydeki eyaletlerin yasalarına bakmak yeterlidir.

Ancak bunun nedeni, Birliğin bu kesiminde yaşayan Amerikalıların kölelik koşullarını bilinçli olarak ağırlaştırması değildir; tam aksine, kölelerin maddi koşullarını yumuşatmaya çalışmışlardır. Eskiler köleliği sürdürmek için zincirlerden ve ölümden başka bir şey düşünemiyorlardı; ancak Birliğin güneyindeki Amerikalılar iktidarlarının uzun sürmesi için daha akıllıca yöntemler buldular. Deyim yerindeyse, despotizmi ve şiddeti tinselleştirdiler. Antik çağlarda kölelerin zincirlerinden kurtulmalarını engelleyecek çareler aranıyordu; modern zamanlarda ise muktedirler kölelerdeki özgür olma arzusunu yok etmeye çalıştılar.

Eskiler kölenin bedenini zincire vuruyorlardı, ama ruhunu özgür bırakıyor ve aydınlanmasına izin veriyorlardı. Bu konuda kendi içlerinde tutarlıydılar; o dönemde kölelik doğal bir çıkış yolu barındırıyordu: günün birinde köle adam özgür kalabilir ve efendisiyle eşit hale gelebilirdi.

Siyahların hiçbir zaman kendileriyle bütünleşebileceğine inanmayan Güney Amerikalılar siyahlara okuma ve yazma öğrenmeyi yasakladılar; buna uymayanlara karşı çok katı cezalar belirlediler. Siyahları kendi seviyelerine çıkarmak istemediklerinden, onları mümkün olduğu ölçüde hayvanlara yakın bir seviyede tutmaya özen gösteriyorlar.

Köleliğin ağırlığını hafifletmek amacıyla, köleliğe özgürlük umudu aşılanmıştır her zaman.

Güney'de yaşayan Amerikalılar, özgür kalan bir siyahın günün birinde efendisine benzemeyi başaramaması halinde, köleleri özgürleştirmenin daima tehlikeler barındırdığını anlamışlardır. Bir yandan bir insana özgürlük verirken, diğer yandan onu sefalet ve aşağılanma içinde bırakmak, o insanı gelecekte kölelerin yapacağı bir isyanın lideri yapmaktan başka neye yarar ki? Nitekim uzun süreden beri özgür bir siyahın varlığının özgür olmayan insanların kalplerinde muğlâk bir endişeye yol açtığı ve orada hak düşüncesinin belli belirsiz filizlenmesine neden olduğu görülmüştür. Güney'deki eyaletlerde yaşayan Amerikalılar birçok durumda köle sahiplerinin köle azat etme yetkisini kaldırmışlardır.[52]

Birliğin güneyinde, vaktiyle bir kadın kölesiyle gayrimeşru ilişkiler yaşayan bir ihtiyarla karşılaşmıştım. Adamın kadın köleden birçok çocuğu olmuştu ve çocuklar dünyaya geldiklerinde babalarının kölesi haline gelmişler. İhtiyar adam çocuklarına en azından özgürlüğü miras bırakmak istemiş, fakat köle azat etmenin önündeki yasal engellerin kaldırılması için uzun yıllar beklemiş. Bu süre boyunca adam iyiden iyiye yaşlanmış; ölümü yakınmış artık. O zaman, çocuklarının satılmak üzere pazardan pazara nasıl dolaştırıldığını ve babalarının elinden çıkıp yabancı bir adamın kölesi olduklarını hayal etmiş ister istemez. Bu ürkütücü hayaller yaşlı adamın tükenmekte olan hayal gücünü bir hezeyana dönüştürmüş. Yaşlı adamı gördüğüm zaman ümitsizlik içinde âdeta can çekişiyordu; işte o an, tabiat ananın, beşerî yasalar marifetiyle kendisinde açılan yaraların öcünü nasıl aldığını anladım.

---

[52] Azat etmek yasak değildir, fakat yasaların gerektirdiği koşullar azat etmeyi çok zorlaştırmıştır.

Bunlar korkunç acılardır hiç kuşkusuz. Peki ama bu acılar, modern zamanlardaki köleliğin kaçınılmaz ve öngörülmüş bir sonucu değil midir?

Avrupalılar kendilerinden farklı bir ırka mensup insanları köle olarak almaya başladıkları andan itibaren –ki birçoğu o insanları diğer ırklardan aşağı görüyordu ve hepsi günün birinde onlara benzemekten korkuyordu– köleliği ezeli ve ebedi bir şey olarak kabul ettiler; zira köleliğin neden olduğu mutlak eşitsizlik ile bağımsızlığın doğal olarak insanlara kazandırdığı eksiksiz özgürlük arasında, kalıcı olabilecek herhangi bir ara yol yoktur. Avrupalılar bu gerçeği belli belirsiz hissettiler, fakat kendilerine bunu itiraf edemediler. Siyahlar söz konusu olduğunda, kimi zaman kendi çıkarlarına ya da kibirlerine, kimi zaman da merhamet duygularına boyun eğdiler. Siyahlara karşı bütün insanlık haklarını çiğnediler ve sonra da onlara bu hakların değerini ve dokunulmazlığını öğretmeye çalıştılar. Kölelere kendi dünyalarını açtılar, ama köleler o dünyaya girmeye çalıştığında, onları alçakça kendilerinden uzaklaştırdılar. Köleliği isteyen Avrupalılar, kendi iradelerine rağmen ya da farkına varamadan, ne tümüyle haksız ne de tamamen adil olma cesareti gösteremeden özgürlüğe doğru sürüklendiler.

Güney Amerikalıların kendi kanlarını siyahların kanıyla birleştirecekleri günü öngörmek imkânsız olmakla birlikte, kendileri yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmadan siyahların özgürlüğe kavuşmasına izin verirler mi? Kendi ırklarını korumak amacıyla siyahları zincire vurmak zorunda kalmaları durumunda, bunu başarmak için en etkili yöntemlere başvurmaları anlaşılır bir şey olmaz mıydı?

Bana göre, Birliğin güneyinde yaşananlar köleliğin en korkunç ve en doğal sonucudur. Doğal düzenin alt üst edildiğini gördüğümde, yasaların boyunduruğu altında insanlığın isyan ettiğine ve nafile yere mücadele ettiğine tanık olduğumda, Bu kötülüklerden sorumlu olan bugünkü insanları lânetlemek için herhangi bir kızgınlık hissetmediğimi itiraf etmeliyim. Ancak

bin yıldan fazla süren bir eşitlik döneminden sonra köleliği dünyada yeniden yürürlüğe sokan insanlara bütün öfkemle lânet ediyorum.

Bununla birlikte, Birliğin güneyindeki Amerikalılar köleliği sürdürmek için ne yaparsa yapsın, bunu her zaman başaramayacaklar. Dünyanın tek bir noktasına sıkışıp kalan, adaletsiz olduğu için Hıristiyanlığın ve zararlı olduğu için ekonomi politiğin saldırısına uğrayan kölelik, bugünkü demokratik özgürlük ve aydınlanma ortamında, uzun süre varlığını koruyabilecek bir kurum değildir. Kölelere ya da efendilere bağlı olarak kölelik de bitecektir. Her iki durumda da büyük olumsuzluklara hazır olmak gerekir.

Güney'deki siyahların özgür olması reddedilirse, er ya da geç şiddet yoluyla özgürlüklerine kavuşacaklardır. Eğer beyazlar siyahlara özgürlüklerini verirse, siyahlar özgürlüğü suiistimal etmekte gecikmeyecektir.

Amerikan Birliği'nin Yaşama Şansı Nedir? Birliği Tehdit Eden Tehlikeler Nelerdir?

Hâkim gücü oluşturan şey Birlikten ziyade eyaletlerden kaynağını alır – Birliğin yaşamına devam edebilmesi için, Birliği oluşturan bütün eyaletlerin onun bir parçası olmaya devam etmesi gerekir – Eyaletleri birlikte yaşamaya iten nedenler – Yabancı güçlere karşı direnmek ve Amerika'da yabancıların varlığını engellemek için birlikte hareket etmenin yararları – Tanrı farklı eyaletler arasında herhangi bir doğal engel yaratmamıştır – Eyaletleri bölebilecek maddi çıkarlar söz konusu değildir – Güney ile Batı'nın bir ve müreffeh olmasının Kuzey'e sunduğu avantajlar – Güney'in Kuzey ile Batı'nın bir ve müreffeh olmasından elde ettiği avantajlar – Kuzey ile Güney'in bir ve müreffeh olmasının Batı'ya sunduğu avantajlar – Amerikalıları birleştiren gayri-maddi çıkarlar – Ortak düşünceler – Konfederasyonun karşılaştığı tehlikeler insanların karakterlerinin ve arzularının farklı olmasından kaynaklanır – Güney ve Kuzey'deki insanların karakteri – Birliğin çok hızlı büyümesi onu

tehdit eden en büyük tehlikelerden biridir – Nüfusun kuzeybatıya doğru ilerlemesi – Gücün bu bölgede bir çekim alanı oluşturması – Hızlı bir biçimde zenginleşmenin yarattığı hırslar – Birlik varlığını sürdürmeye devam ettiğinde, Birlik hükümeti güçlenir mi yoksa zayıflar mı? – Zayıflamaya işaret eden farklı göstergeler – Internal Improvements *– İnsansız bölgeler – Yerliler – Banka olayı – Tarife olayı – General Jackson.*

Birliği oluşturan her bir eyaletin varlığını sürdürmesi kısmen Birliğin varlığına bağlıdır. O halde, öncelikle Birliğin muhtemel geleceğinin nasıl olacağını düşünmek gerekir. Fakat, her şeyden önce bir nokta üzerinde durmak yerinde olacaktır: Eğer mevcut konfederasyon dağılırsa, onu oluşturan eyaletlerin başlangıçtaki bireysel durumlarına geri dönemeyecekleri kesin gibi görünüyor. Bu durumda, tek bir Birlik yerine birçok Birlik oluştururlardı. Bu yeni Birliklerin nasıl bir temel üzerine kurulacağını araştırmak gibi bir niyetim yok; benim göstermek istediğim şey, mevcut konfederasyonu dağılmaya itebilecek nedenlerdir.

Bu söylediğimi yapabilmek için, önceki bölümlerde değindiğim bazı noktalara yeniden dönmek zorundayım. Halihazırda bilinen birçok konuyu yeniden ele almam gerekiyor. Böyle yaparsam okurların haklı şikâyetlerine maruz kalacağımı biliyorum. Fakat incelemem gereken konunun önemi nedeniyle beni mazur göreceklerine inanıyorum. Hiç anlaşılmamaktansa, bazen tekrar tekrar anlatmayı tercih ederim; işlenen konuya zarar vermektense, yazarını huzursuz etmeyi yeğlerim.

1789 tarihli anayasayı yapan yasa koyucular federal yönetime bağımsız bir varlık ve hâkim bir güç kazandırmaya çalışmışlardır. Fakat bizzat çözmeleri gereken meselenin koşulları tarafından kısıtlanmışlardır. Tek bir halka ait bir yönetim belirlemekle değil, birçok halkın ortak var oluşunu düzenlemekle yükümlüydüler; arzuladıkları şey ne olursa olsun, egemenlik hakkını farklı yapılar arasında mutlaka paylaştırmaları gerekiyordu.

Bu paylaşımın sonuçlarının neler olduğunu iyi anlamak için, egemenlik pratikleri arasında bir ayırım yapmak gerekir.

Tabiatı itibariyle ulusal nitelikte olan meseleler vardır; yani bir bütün olarak ulusla ilgili olan ve ancak ulusu bütünsel olarak temsil eden bir kişiye ya da meclise devredilen meseleler. Savaş ve diplomasiyi de bu meseleler arasında sayıyorum.

Bunların dışında, nitelik itibariyle bölgesel olan, yani sadece belli yerel oluşumları ilgilendiren ve yalnızca yerel olarak ele alınması uygun gelen meseleler vardır. Komünlerin bütçesi bunlardan biridir.

Son olarak, karma bir yapıya sahip meseleler de mevcuttur. Bunlar, ulusu oluşturan bütün bireyleri ilgilendiren yönleri bakımından ulusal meselelerdir; fakat ulusun bizzat müdahil olmasını gerektirmemesi nedeniyle de yerel meselelerdir. Sözgelimi, yurttaşların sivil ve siyasal koşullarını düzenleyen haklar böyledir. Sivil ve siyasal haklar içermeyen hiçbir toplumsal düzlem yoktur. Dolayısıyla bu haklar bütün yurttaşları ilgilendirir; fakat bu hakların tek biçimli olması ve sonuç olarak merkezî iktidar tarafından düzenlenmesi ulusun varlığı ve refahı için zorunlu değildir.

Egemenlik hakkıyla ilgili meselelerde iki zorunlu kategori vardır: İyi bir şekilde düzenlenmiş bütün toplumlarda bu kategorileri görürüz; toplumsal uzlaşmanın üzerine kurulduğu temel nasıl olursa olsun.

Bu iki uç arasında, karma diye adlandırdığım, genel bir nitelik taşıyan ama ulusal olmayan meseleler yer alır –iki uç arasında dalgalanan bir kütle gibi. Bunlar tamamen ulusal ya da tümüyle yerel meseleler olmadığından, bunları yönetme yetkisi ulusal hükümete ya da yerel hükümete verilebilir; burada izlenmesi gereken ölçüt, bir birlik oluşturan tarafların uzlaşma noktalarıdır ve bu birliğin amaçları sekteye uğratılmadan yapılmalıdır.

Birçok durumda, sıradan bireyler hâkim otoriteyi oluşturmak amacıyla biraraya gelir ve onların birlikteliği halk dediği-

miz şeyi oluşturur. Oluşturdukları genel yönetimin altında yalnızca bireysel güçler ya da kolektif kuvvetler bulunur ve bunların her biri hâkim gücün küçük bir parçasını temsil eder. Bu durumda, doğal olarak, genel yönetimin hem ulusal meseleleri hem de yukarıda bahsettiğim karma meselelerin çoğunu idare etmesi istenir. Yerel oluşumlar ise kendi varlıkları için vazgeçilmez olan kısmi bir egemenlik hakkına sahiptir.

Bazı durumlarda, insanların oluşturduğu birlikten önce şekillenen bir realiteden dolayı, egemen güç önceden organize edilen siyasal yapıların birleşmesiyle oluşur. Bu bağlamda yerel hükümet yalnızca yerel meseleleri değil, aynı zamanda yukarıda bahsedilen karma meselelerin bir bölümünü ya da hepsini idare etmekle görevlendirilir. Zira, bir birlik oluşturmadan önce egemen birer güç olan ve halihazırda egemen gücün önemli bir bölümünü temsil eden konfedere uluslar, her ne kadar artık birleşmiş olsalar da, yalnızca Birlik için vazgeçilmez olan hakların kullanımını merkezî hükümete bırakmışlardır.

Ulusal hükümet, kendi doğasına içkin yetkilerden bağımsız olarak, karma egemenlik meselelerini yönetme hakkıyla donatıldığı zaman baskın bir güce sahip olur. Birçok hakkı elinde bulundurduğu gibi, kendi inisiyatifinde olmayan hakları da kullanabilir. Ulusal hükümetin yerel hükümetlerin doğal ve vazgeçilmez haklarını onların elinden alabilecek güce sahip olması korkulacak bir şeydir.

Bunun aksine, karma meseleleri yönetme yetkisi yerel hükümete verildiğinde, toplum içerisinde ters yönde bir eğilim hâkim olur. Egemen güç ulusa değil, yerel yönetime ait olur; bu durumda, ulusal hükümetin varlığı için vazgeçilmez olan ayrıcalıklardan yoksun kalacak noktaya varması endişe vericidir.

Görüldüğü üzere, yekpâre bir bütün oluşturan halklar doğal olarak merkezîleşme eğilimindedir; konfederasyonlar ise parçalı bir yapıya doğru yönelir.

Şimdi yapmamız gereken, bu genel düşünceleri Amerikan Birliğine uyarlamaktır.

Birleşik Devletler'de, tümüyle yerel meseleleri idare etme yetkisi tek tek eyaletlere verilmiştir. Ayrıca bu eyaletler yurttaşların sivil ve siyasal faaliyet alanlarını belirleme, insanlar arasındaki ilişkileri yönetme ve onlara adalet dağıtma yetkisine sahiptir: Bunlar yapıları itibariyle genel haklardır, fakat ulusal hükümete ait olmak zorunda değillerdir.

Ulusun tek bir birey gibi hareket etmesi gereken durumlarda, bütün ulus adına yönetme hakkının Birlik hükümetine verildiğini daha önce görmüştük. Birlik hükümeti ulusu yabancılar karşısında temsil eder; ortak güçleri ortak düşmana yöneltir. Kısaca söylemek gerekirse, salt ulusal olarak tanımladığım meselelerle ilgilenir.

Bu egemenlik hakları paylaşımında, ilk bakışta Birliğin sahip olduğu pay her bir eyaletin sahip olduğu paydan daha büyük görünür. Fakat ayrıntılı bir inceleme yaparsak, olgusal olarak, Birliğin payının daha küçük olduğunu görürüz.

Birlik hükümeti çok büyük faaliyetler yürütür; fakat bu hükümetin nadiren harekete geçtiğini görürüz. Yerel hükümet daha küçük faaliyetlerde bulunur, ama hiçbir zaman pasif kalmaz ve varlığını her an hissettirir.

Birlik hükümeti ülkenin genel çıkarlarıyla ilgilenir; ancak bir halkın genel çıkarlarının bireysel mutluluk üzerindeki etkisi sınırlıdır.

Buna karşın, yerel faaliyetler gözle görünür bir biçimde bireylerin mutluluğunu etkiler.

Birlik ulusun bağımsızlığını ve gücünü teminat altına alır; ancak bunlar bireyleri doğrudan doğruya etkilemeyen şeylerdir. Eyalet özgürlüğü muhafaza eder, hakları düzenler, zenginliği muhafaza eder, bütün yurttaşların yaşamını ve geleceğini güvenceye alır.

Federal hükümet yönettiği kişilerden uzak bir konumda durur; yerel hükümet ise herkesin ulaşabileceği bir noktadadır. Bireyin yerel hükümet tarafından duyulması için sesini yükseltmesi yeterlidir. Merkezî hükümet kendisini yönetmek iste-

yen birtakım yüksek kademeli insanların tutkularına hitap eder. Yerel hükümet ise, yalnızca yaşadıkları eyaletlerde güç kazanmak isteyen ikinci kademedeki insanların çıkarlarına hitap eder; halkın yanıbaşında duran bu insanlar onun üzerinde daha büyük bir etki uygular.

O halde, Amerikalıların beklentilerinin ya da korkularının odağında olan şey Birlik değil, Eyalettir. İnsan ruhunun doğal temayüllerine göre, Amerikalılar Birlikten ziyade eyalete daha güçlü bir biçimde bağlanmak durumundadırlar.

Bu noktada, alışkanlıklar ve duygular çıkarlarla örtüşmektedir.

Yekpâre bir ulus egemenlik haklarını paylaştırdığında ve konfederasyon mertebesine ulaştığında, alışkılar, teamüller, deneyimler ve hatıralar uzun süre boyunca yasalarla çatışır ve merkezî hükümete yasaların vermediği bir güç verirler. Konfedere halklar tek bir egemenlik altında birleştiğinde, az önce sıraladığımız nedenler bu kez ters yönde etki yaratır. Eğer Fransa Birleşik Devletler gibi konfedere bir cumhuriyet haline gelirse, Fransız hükümetinin Birlik hükümetine kıyasla ilk etapta daha güçlü görüneceğinden hiç şüphem yoktur. Eğer Birlik günün birinde Fransa gibi bir monarşi haline gelirse, Amerikan hükümetinin belli bir süre boyunca bizim hükümetimizden daha güçsüz olacağına inanıyorum. Anglo-Amerikalılar ulusal bir yaşam inşa ettikleri zaman, yerel yönetimlerin varlığı halihazırda eskiye dayanan bir şeydi ve dolayısıyla aynı eyalette yaşayan insanlar ve komünler arasında gerekli ilişkiler kurulmuş bulunuyordu; insanlar bazı meselelere ortak bir gözle bakmaya ve özel çıkarları temsil eden bazı faaliyetlerle özel olarak ilgilenmeye alışkındı.

Birlik vatanseverlik duygularına muğlâk bir malzeme sunan devasa bir yapıdır. Eyalet sabit biçimler ve net sınırlar barındırır; içinde yaşayan insanlar için değerli ve bilindik şeyleri temsil eder. Hattâ eyalet sahip olunan toprak imgesiyle iç içe geçer, mülkiyetle, aileyle, geçmiş anılarla, şimdiki meşguliyetlerle ve geleceğe dair düşlerle özdeşleşir. Bu durumda, çoğunlukla bi-

reysel egoizmin bir uzantısından başka bir şey olmayan vatanseverlik duygusu Eyalet sınırları içerisinde kalmış ve deyim yerindeyse Birliğe hiç yaklaşmamıştır.

Böylelikle çıkarlar, alışkanlıklar ve duygular gerçek siyasal yaşamı Birlik içerisinde değil de Eyalet içerisinde pekiştirmek üzere biraraya gelir.

Birlik hükümeti ile eyalet hükümetini kendi iktidar alanları içerisinde gözlemlediğimizde, bu iki hükümetin güçleri arasındaki farkı rahatlıkla anlarız.

Bir eyalet hükümeti bir insana ya da insan topluluğuna hitap ettiğinde, kullandığı dil açık ve buyurgandır; aynı durum, bireylere seslendiği zaman federal hükümet için de geçerlidir. Fakat federal hükümet bir eyaletle karşı karşıya geldiğinde siyaset yapmaya başlar: amaçlarını açıklar ve izlediği yöntemleri savunur; kanıtlar sunar, önerilerde bulunur, ama asla emir vermez. Her bir hükümetin anayasal yetkilerinin sınırlarıyla ilgili şüpheler oluştuğu zaman, eyalet hükümeti inatla kendi hakkını talep eder ve bu hakkı savunmak için uygun ve etkili önlemler alır. Bu süre zarfında, Birlik hükümeti düşünüp taşınır; ulusun sağduyusuna, onun çıkarlarına, büyüklüğüne hitap eder; süreci zamana yayar, müzakereler yapar ve yalnızca son noktaya vardığı zaman harekete geçer. İlk bakışta, eyalet hükümetinin bütün ulusal güçleri elinde tuttuğuna ve Kongre'nin eyaleti temsil ettiğine inanırız.

O halde federal hükümet, kendisini meydana getiren unsurların çabalarına rağmen, kendi doğası itibariyle –daha önce söylediğim gibi– zayıf bir hükümettir ve diğer hükümetlere kıyasla, ayakta kalabilmek için yönetilenlerin özgürce yardımına daha çok ihtiyaç duyar.

Federal hükümet kendi amacının, eyaletlerin birarada kalma iradesini gerçekleştirmek olduğunu bilir. Bu ilk koşul yerine getirildiğinde, federal hükümet bilgili, güçlü ve çevik olur. Federal hükümet, normalde yalnızca bireylerle karşı karşıya gelecek ve ortak iradeye karşı oluşabilecek direnişleri kolaylıkla ye-

necek şekilde oluşturulmuştur; fakat bu hükümet kurulurken, bütün eyaletlerin ya da birçok eyaletin birlik oluşturmaktan vazgeçebilecekleri öngörülmemiştir.

Eğer Birliğin egemenlik gücü eyaletlerin egemenlik güçleriyle çatışmaya girerse, kolaylıkla yenileceğini öngörebiliriz; hattâ ortada ciddi bir çatışma yaşanacağından bile şüpheliyim. Federal hükümete karşı inatçı bir direniş sergilendiği her seferde, mücadeleden vazgeçtiği görülecektir. Bugüne kadar, deneyimler göstermiştir ki, bir eyalet inatla bir şeyi istediğinde ve kararlı bir şekilde talep ettiğinde, er ya da geç onu elde eder; diğer yandan, herhangi bir konuda açık bir biçimde hareket etmeyi reddettiği zaman,[53] istediği gibi yapmakta özgür bırakılır.

Birlik hükümeti kendine mahsus bir güce sahip olduğunda, ülkenin maddi durumu bu gücü kullanmasını çok zorlaştıracaktır.[54]

Birleşik Devletler devasa topraklar üzerine kuruludur; eyaletler uzun mesafelerle birbirinden ayrılır; henüz yarı yarıya boş olan bu topraklarda nüfus dağınıktır. Eğer Birlik silâh zoruyla konfedere eyaletleri yaptırıma maruz bıraksaydı, Birliğin durumu bağımsızlık savaşı sırasındaki İngiltere ile aynı olurdu.

Ayrıca, bir hükümet güçlü bile olsa, bir ilkeyi tâbi olduğu kamusal hukukun temeli olarak kabul ettikten sonra, o ilkenin sonuçlarından kaçması çok zordur. Konfederasyon eyaletlerin özgür iradesiyle kurulmuştur; eyaletler birleşirken kendi ulusal

---

[53] Kuzey eyaletlerinin 1812 savaşındaki durumlarına bakınız. 17 Mart 1817 tarihinde General La Fayette'e yazdığı bir mektupta, Jefferson şöyle diyor: "Bu savaş boyunca, dört Doğu eyaleti, tıpkı yaşayan insanlara bağlı olan kadavralar misali, Birliğin geri kalanına bağlıydı." (*Jefferson'ın Mektupları*, Conseil tarafından yayımlanmıştır.)

[54] Birliğin içinde bulunduğu barış hali, kalıcı bir orduya sahip olması için hiçbir bahane bırakmaz. Kalıcı bir ordu olmadan, bir hükümet elverişli anlardan yararlanmasını, direnişi yenmesini ve ani bir saldırıyla hâkim bir gücü yerinden etmesini sağlayacak hiçbir hazırlığa sahip değildir.

kimliklerini kaybetmemiş ve yekpâre bir halk haline gelmemiştir. Bugün herhangi bir eyalet yapılan anlaşmadan vazgeçmek isterse, o eyaleti böyle bir şey yapamayacağına ikna etmek çok zordur. Federal hükümet bu eyalete karşı mücadele etmek için açık bir biçimde güce ya da yasalara dayanamaz.

Federal hükümetin, üyelerinden bazılarının kendisine karşı gösterdiği direnci kolaylıkla aşabilmesi için, bu üyelerden birinin ya da birkaçının bireysel çıkarının Birliğin varlığına sıkı sıkıya bağlı olması gerekir –tıpkı federasyonların tarihinde birçok kez olduğu gibi.

Federal bir bağla birbirine bağlanan bu eyaletler arasında, Birliğin temel avantajlarından tek başlarına yararlanan ya da refahı tümüyle Birliğin varlığına dayanan bazı eyaletlerin olduğunu farz edelim; böyle bir durumda, merkezî hükümetin söz konusu eyaletlerden büyük bir destek alarak diğer eyaletleri kendisine bağlı kılacağı açıktır. Fakat bu durumda, merkezî hükümet artık gücünü kendisinden değil, kendi doğasıyla çelişen bir ilkeden alacaktır. Halklar yalnızca eşit avantajlardan yararlanmak için konfederasyon oluştururlar; oysa yukarıdaki varsayımda, federal hükümetin güçlü olmasının sebebi, birliği oluşturan halklar arasında eşitsizliğin hüküm sürmesidir.

Konfedere eyaletlerden birinin merkezî iktidara hâkim olacak kadar baskın bir güce ulaştığını farz edelim; bu durumda, diğer eyaletleri kendi tebaası olarak görecek ve Birliğin sözde egemenliği altında bizzat kendi egemenliğini başkalarına dayatacaktır. O zaman federal hükümet adına çok büyük işler yapılır, ama aslında böyle bir hükümet artık var olmayacaktır.[55]

Bu iki varsayımda, eyaletler konfederasyonun doğal pozisyonundan ve meşru ilkelerinden uzaklaştıkça, konfederasyon adına hareket eden güç giderek büyür.

---

[55] Hollanda cumhuriyetindeki Hollanda eyaleti ve Germen konfederasyonundaki imparator bazen kendilerini Birliğin yerine koymuş ve federal gücü kendi menfaatleri için kullanmışlardır.

Amerika'da mevcut Birlik bütün eyaletler için faydalıdır, fakat hiçbir eyaletin temel dayanağını oluşturmaz. Birçok eyalet federal bağı kırsa bile, diğer eyaletlerin kaderi bundan etkilenmez; toplam refah düzeyleri daha düşük olsa bile. Varlığı ya da refahı tümüyle mevcut konfederasyona bağlı olan hiçbir eyalet bulunmadığı gibi, Birliği korumak için çok büyük fedakârlıklarda bulunması gereken herhangi bir eyalet de yoktur.

Öte yandan, mevcut koşullarda, konfederasyonu bugünkü şekliyle muhafaza etmekte büyük çıkarları olan herhangi bir eyalet yoktur. Bütün eyaletler federal konseylerde aynı etkiye sahip değildir kuşkusuz; ama burada egemen olmaya çalışan ya da diğer konfedere eyaletleri kendisinden aşağıda ya da tebaası olarak gören herhangi bir eyaletle karşılaşmıyoruz.

Dolayısıyla şu noktanın gayet açık olduğunu düşünüyorum: Eğer Birliğin bir parçası diğerlerinden ayrılmayı ciddi bir biçimde isterse, onu engellemek mümkün olmayacağı gibi, engellemeye kalkışmak bile söz konusu değildir. O halde, mevcut haliyle Birliğin varlığını sürdürebilmesi yalnızca tüm eyaletlerin onun bir parçası olmaya devam etmesiyle mümkündür.

Bu konuyu netleştirdiğimize göre artık rahatız demektir: Mevcut konfedere eyaletlerin birbirinden ayrılıp ayrılamayacağını değil, böyle bir şeyi isteyip istemeyeceğini araştırmak gerekir.

Bugünkü Birliği bütün Amerikalılar için avantajlı kılan bütün nedenler arasında, açıklığı ve kesinliğiyle göze çarpan iki temel neden vardır.

Amerikalılar yaşadıkları kıtada neredeyse yalnız olsalar bile, ticaret olgusu ilişki kurdukları bütün halklarla komşu olmalarını sağlar. Görünürdeki yalıtılmışlıklarına rağmen, Amerikalıların güçlü olmaya ihtiyacı vardır ve güçlü olmalarının tek yolu da birarada kalmalarıdır.

Eyaletler birbirlerinden ayrıldıklarında, yalnızca yabancılar karşısında güçleri azalmakla kalmaz, aynı zamanda yaşadıkları kıta üzerinde kendilerine yeni yabancılar yaratırlar. Bu andan itibaren, bir dâhilî gümrük sistemine girmiş olurlar; vadileri ha-

yalî çizgilerle ayırır, nehirlerin suyunu parça parça böler ve Tanrı'nın kendilerine bahşettiği devasa kıtadan faydalanmayı her açıdan zorlaştırırlar.

Bugün Amerikalıların korkması gereken herhangi bir istila tehlikesi yoktur; dolayısıyla müstakil bir orduya sahip olmalarına ve bunun için vergi toplamalarına gerek yoktur; fakat eğer Birlik dağılırsa, bu tür şeylere duyulan ihtiyaçlar kendini hissettirmeye başlar.

O halde, birarada kalmak Amerikalılara büyük çıkarlar sağlamaktadır.

Öte yandan, mevcut koşullarda, Birliğin herhangi bir bileşeninin Birlikten ayrılması durumunda ne gibi bir maddi çıkar elde edeceğini bilmek çok zordur.

Birleşik Devletler haritasına göz attığımızda, kuzeydoğudan güneybatıya uzanan ve 400 liyölük bir uzunlukla ülkeyi kateden Alleghany dağ zincirine baktığımızda, Tanrı'nm Mississipi havzası ile Atlantik Okyanusu'nun kıyıları arasında, insanların kalıcı ilişkiler kurmasını engelleyen ve farklı halklar arasında âdeta zorunlu sınırlar oluşturan doğal bir bariyer yarattığını zannederiz.

Ancak, Alleghany dağlarının ortalama yüksekliği 800 metreyi geçmez.[56] Yuvarlak zirveleri ve barındırdıkları geniş vadiler birçok noktadan kolay geçişler sunar. Dahası, Atlantik Okyanusu'na dökülen başlıca nehirler, Hudson nehri, Susquehanna ve Potomac nehirleri kaynağını Alleghany'nin ötesinden, Mississipi havzasına kadar uzanan açık bir platodan alırlar. Bu bölgeden çıkan nehirler[57] batıya doğru akmalarına neden olan eğimli bir coğrafyadan geçer ve dağların arasında insanların kullanımına her daim açık doğal yollar çizerler.

---

[56] Volney'in verdiği bilgilere göre (*Birleşik Devletler'den Manzaralar*, s. 33) Alleghany dağlarının ortalama yüksekliği 700 ila 800 metre arasındadır; Darby'ye göre ise 5.000 ila 6.000 adım arasındadır; Vosges dağlarının en yüksek noktası denizden itibaren 1.400 metredir.

[57] Bkz. *View of the United States*, Darby, s. 64 ve 79.

Dolayısıyla, bugün Anglo-Amerikalıların yaşadığı ülkenin farklı kesimleri arasında herhangi bir bariyer yoktur. Alleghany dağları farklı toplumlar arasına sınırlar koymadığı gibi, Eyaletler açısından da herhangi bir sınırlama yaratmazlar. New York, Pensilvanya ve Virginia Alleghany dağlarını kendi sınırları içinde barındırır ve bu dağların hem batısına hem de doğusuna uzanır.[58]

Bugün Birlikteki yirmi dört eyaletin ve henüz eyaletler arasında yer almayan (ancak birçok kişiyi barındıran) üç büyük ilçenin kapladığı topraklar 1.000.000 milkarelik[59] bir alanı kapsar, yani bu topraklar halihazırda Fransa'nın neredeyse beş katına eşdeğer bir alan oluşturur. Bu alanın sınırları içerisinde farklı yapıdaki topraklar, farklı iklimler ve çok çeşitli ürünlerle karşılaşırız.

Anglo-Amerikalı cumhuriyetleri tarafından işgal edilen bu geniş topraklar söz konusu cumhuriyetlerin oluşturduğu birliğin varlığını sürdürmesi konusunda şüphelere yol açmıştır. Burada bir ayırım yapmak gerekir: Geniş bir imparatorluğun farklı bölgelerinde bazen birbirine zıt çıkarlar boy gösterir ve sonunda birbiriyle çatışmaya başlarlar; bu durumda, Devletin varlığını en çok tehlikeye atan şey onun büyüklüğüdür. Ancak, bu geniş topraklarda yaşayan insanların birbiriyle zıtlaşan çıkarları yoksa, bizzat toprakların büyüklüğü o insanların refahına hizmet edebilir, zira ortak bir hükümete sahip olmak, topraklardan elde edilen farklı ürünlerin mübadelesini kolaylaştırır ve bunların dolaşımını hızlandırarak değerini arttırır.

---

[58] Alleghany dağ zinciri Vosges dağ zincirinden daha yüksek değildir; ekonomik faaliyetler açısından insanların karşısına çıkardığı engeller daha azdır. Alleghany Dağları'nın doğu hattı üzerinde bulunan yerleşim yerleri çok doğal bir yolla Mississipi vadisine bağlanmıştır; tıpkı Franche-Comté, Yukarı Bourgogne ve Alsace'ın Fransa'ya bağlanması gibi.

[59] 1.002.600 milkare. Bkz. *View of the United States*, Darby, s. 435.

Bununla birlikte, Birliği oluşturan farklı kesimlerde birbirinden farklı çıkarlar görüyorum, fakat bu çıkarların birbiriyle çatıştığına tanık olmuş değilim.

Güneydeki eyaletler neredeyse sadece çiftçilikle uğraşıyorlar; kuzeydeki eyaletler bilhassa endüstriyel üretimle ve ticaretle meşguller; batıdaki eyaletler ise hem çiftçilikle hem de endüstriyel üretimle uğraşıyorlar. Güney'de tütün, pirinç, pamuk ve şeker üretiliyor; Kuzey'de ve Batı'da mısır ve buğday üretimi yapılıyor. Bunlar farklı zenginlik kaynaklarıdır; fakat bu kaynaklardan faydalanabilmek açısından herkes aynı derecede avantajlı ve ortak bir araca sahiptir: bu araç Birliktir.

Anglo-Amerikalıların ürettiği zenginlikleri bütün dünyaya dağıtan ve dünyanın geri kalanındaki zenginlikleri Birliğe taşıyan Kuzey bölgesi, konfederasyonun bugünkü mevcut haliyle varlığını sürdürmesinden net bir çıkar sağlıyor; böylelikle hizmet ettiği Amerikalı üreticilerle tüketicilerin sayısının mümkün olan en yüksek düzeyde kalmasını hedefliyor. Kuzey bölgesi bir yandan Birliğin güneyi ve batısı, diğer yandan dünyanın geri kalanı arasında en doğal aracıdır; dolayısıyla Kuzey bölgesi Güney ile Batı'nın bir ve müreffeh olmasını dilemelidir; böylece bu iki bölgenin kendi üreticileri için hammadde ve gemileri için kaynak sağlamasını garantilemiş olacaktır.

Güney ve Batı bölgeleri ise Birliğin varlığını sürdürmesinden ve Kuzey'in müreffeh olmasından daha doğrusal bir çıkar sağlıyorlar. Güney'de üretilen malların büyük bir kısmı denizaşırı yerlere gönderiliyor; dolayısıyla Güney ile Batı bölgeleri Kuzeyin ticari kaynaklarına ihtiyaç duyuyorlar. Birliğin kendilerini etkin bir biçimde koruyabilmesi için büyük bir deniz gücüne sahip olmasını dilemek durumundalar. Güney ile Batı kendilerine ait gemilere sahip olmasalar bile, Birliğin deniz gücünün harcamalarına gönüllü olarak katkıda bulunmalılar; zira eğer Avrupa donanmaları gelip de Güney'in limanlarını ve Mississipi deltasını bloke ederlerse, o zaman her iki Carolina'nın ürettiği pirinçlerin, Virginia'nın tütünlerinin, Mississipi vadilerinde ye-

tişen şeker ve pamuğun kaderi ne olur? İşte bu nedenlerle, federal bütçenin bütün kısımları tüm konfedere eyaletlerin ortak maddi çıkarlarının korunmasına hizmet eder.

Bu ticari avantajdan bağımsız olarak, Birliğin güneyi ve batısı hem kendi aralarında hem de Kuzey ile bir birlik oluşturmaktan büyük bir siyasal avantaj sağlıyor.

Güney'de büyük bir köle nüfusu var; bugünkü varlığıyla tehlike arz eden ve gelecekte daha büyük bir tehdit oluşturacak olan bir nüfus.

Batıdaki eyaletler tek bir vadiye yayılmış durumdadır. Bu eyaletlerin topraklarını sulayan nehirler Rocky ve Alleghany dağlarından geliyor ve Mississipi'nin sularıyla birleşiyorlar; ardından Mississipi'yle birlikte Meksika körfezine doğru akıyorlar. Batıdaki eyaletler coğrafi konumları itibariyle Avrupa kültüründen ve eski dünya uygarlığından tamamen yalıtılmış durumdadırlar.

Güneydeki eyaletlerde yaşayanlar, siyahların karşısında yalnız kalmak istemiyorlarsa, Birliğin varlığını korumalıdırlar; benzer şekilde, batıdaki eyaletlerde yaşayanlar, dünyanın geri kalanıyla serbest bir iletişimden yoksun kalarak orta Amerika'ya hapsolmak istemiyorlarsa, Birliğin varlığını muhafaza etmelidirler.

Kuzey ise Birliğin dağılmaması için elinden geleni yapmalıdır; böylece bu devasa yapıyı dünyanın geri kalanına bağlayan bir halka olarak kalmayı başarabilir.

Görüldüğü üzere, Birliği oluşturan bütün parçaların maddi çıkarları arasında sıkı bir ilişki vardır.

İnsanların gayri maddi çıkarları olarak tanımlayabileceğimiz düşünceler ve duygular için de aynı şeyleri rahatlıkla söyleyebilirim.

Birleşik Devletler'de yaşayanlar içlerindeki vatan sevgisinden bahsederler her zaman; fakat itiraf etmeliyim ki, duygudan ziyade düşüncelere dayanan böyle bir vatanseverliğe pek güvenmiyorum; zira bu vatanseverlik anlayışı çıkarlara dayalıdır ve çıkarların nesnesi değiştiğinde bu vatanseverlik bitebilir.

Ayrıca, atalarının benimsediği federal sistemi koruma niyetlerini her fırsatta ifşa eden Amerikalıların kullandığı söylemleri de pek önemsemiyorum.

Çok sayıda yurttaşı aynı hükümetin çatısı altında tutan şey, birarada kalmaya dair rasyonel bir iradeden ziyade, duygu ve düşünce benzerliğinden doğan içgüdüsel ve hattâ istemsiz bir uzlaşmadır.

İnsanların sırf aynı lideri benimsemeleri ve aynı yasalara uymaları nedeniyle bir toplum oluşturabilmesini pek mantıklı bulmuyorum; bir toplumun meydana gelebilmesi için insanların birçok şeye aynı bakış açısıyla bakması, birçok konuda aynı fikirlere sahip olması ve nihayet aynı olayların o insanlarda aynı duyguları ve aynı düşünceleri yaratması gerekir.

Meseleyi bu açıdan ele alarak Birleşik Devletler'de olup bitenleri inceleyen bir insan, orada yaşayan insanların 24 farklı egemenlik alanına ayrılmış olmakla birlikte tek bir halk oluşturduğunu rahatlıkla görecektir; dahası, tek bir yasama anlayışına sahip ve tek bir adama tâbi olan bazı Avrupa toplumlarına kıyasla, Anglo-Amerikalı Birliği içerisindeki toplumsal durumun daha gerçekçi bir varlık sergilediğini düşünecektir belki de.

Anglo-Amerikalıların farklı dinsel inançları olsa da, hepsi dine aynı gözle bakar.

Anglo-Amerikalılar iyi bir yönetim için izlenmesi gereken yöntemler konusunda her zaman aynı fikirde değildirler ve hükümet için uygun olabilecek bazı nitelikler üzerinde anlaşamazlar; fakat toplumları yönetmesi gereken temel ilkeler konusunda hemfikirdirler. Maine'den Florida'ya, Missouri'den Atlantik Okyanusu'na kadar, insanlar bütün meşru iktidarların temelinin halk olduğuna inanır. Özgürlük ve eşitlik konusunda da aynı fikirlere sahipler; basın, örgütlenme hakkı, jürilik kurumu ve iktidar temsilcilerinin sorumlulukları konusunda aynı düşünceleri savunurlar.

Siyasal ve dinsel düşüncelerden, hayatın gündelik devinimlerini belirleyen ve tüm genel gidişata yön veren felsefi ve ahlâki

düşüncelere geçtiğimizde, aynı uzlaşmanın var olduğunu görürüz.

Anglo-Amerikalılar[60] siyasal iktidarı bütün yurttaşlara dayandırdıkları gibi, ahlâki otoriteyi de evrensel akla dayandırırlar; neyin izinli neyin yasak, neyin doğru neyin yanlış olduğunu belirlemek için tüm insanların sağduyusuna hitap edilmesi gerektiğine inanırlar. Anglo-Amerikalıların birçoğu, insanın kendi yararına olan şeyleri bilmesinin onu adalete ve dürüstlüğe yönlendirmek için yeterli olduğunu düşünür. Her insanın doğduğu zaman kendi kendini yönetme yetisini kazandığına ve hiç kimsenin bir başkasını mutlu olmaya zorlama hakkının olmadığına inanırlar. Bütün Anglo-Amerikalıların insanın mükemmelleşme kapasitesine dair güçlü bir inancı vardır. Bilginin insanlar arasında yayılmasının kaçınılmaz olarak yararlı sonuçlar doğuracağına ve cehaletin kötü neticeler yaratacağına inanırlar. Hepsi toplumu ilerleme halindeki bir yapı olarak görür; onlara göre insanlık hiçbir şeyin hiçbir zaman aynı kalmadığı ve kalamayacağı değişken bir tablodur; bugün iyi diye gördükleri bir şeyin yerini, yarın ya da öbür gün, henüz saklı olan daha iyi şeylerin alabileceğini kabul ederler.

Bütün bu düşüncelerin doğru olduğunu söylemiyorum kesinlikle; yalnızca bunların Amerikalılara özgü olduğunu söylemek istiyorum.

Anglo-Amerikalılar bu şekilde ortak düşünceler etrafında biraraya gelirler, fakat onları tüm diğer toplumlardan ayıran bir duygu vardır: kibir duygusu.

Elli yıldan beridir, Birleşik Devletler'de yaşayan insanlara dünyadaki yegâne dindar, aydın ve özgür halk oldukları söylenir hep. Demokratik kurumlar dünyanın geri kalanında hep başarısızlığa uğrarken, bu kurumların kendi ülkelerinde bugüne kadar daima ileriye gittiğine tanık olurlar; dolayısıyla kendileri-

---

[60] *Anglo-Amerikalılar* terimini kullanırken Amerikalıların çoğunluğunu kastettiğimi söylememe gerek yoktur sanırım. Bu çoğunluğun dışında ayrı veya yalıtılmış bazı kişi ve gruplar bulunur her zaman.

ne dair çok yüksek bir düşünceye sahipler ve hattâ, insanlık ailesi içinde apayrı bir tür oluşturduklarına inanmaya eğilimlidirler.

Gördüğümüz gibi, Amerikan Birliğini tehdit eden tehlikeler düşüncelerin ve çıkarların farklı olmasından kaynaklanmaz; bu tehlikeleri karakterler arasındaki farklılıklarda ve Amerikalıların tutkularında aramak gerekir.

Devasa boyutlardaki Birleşik Devletler topraklarında yaşayan insanların hemen hepsi aynı kökenden gelmiştir; fakat zamanla birlikte, iklim ve özellikle de kölelik kurumu ülkenin güneyindeki İngilizler ile kuzeydeki İngilizlerin karakteri arasında belirgin farklılıkların oluşmasına neden olmuştur.

Genel olarak Avrupalılar, Birliğin iki farklı kesiminde köleliğin birbirine zıt çıkarlar yarattığına inanır. Şahsen böyle bir şeye hiç tanık olmadım. Güney'de kölelik Kuzey'deki çıkarlarla zıtlaşan çıkarlar yaratmamıştır; fakat Güney'de yaşayan insanların karakterini değiştirmiş ve onlara farklı alışkanlıklar kazandırmıştır.

Köleliğin Güney'deki Amerikalıların ticari becerileri üzerinde nasıl bir etki yarattığını daha önce anlatmıştım; bu etki onların değer yargılarında da kendini gösterir.

Köle hiçbir şeye itiraz etmeyen ve sesini çıkarmadan her şeye boyun eğen bir hizmetçidir. Bazen kölenin efendisini öldürdüğü olur; ama ona karşı direnmesi söz konusu değildir. Güney'de köle sahibi olamayacak kadar yoksul hiçbir aile yoktur. Güney'de yaşayan bir Amerikalı doğduğu günden itibaren ev ortamında bir tür diktatörlük sergiler; hayata dair edindiği ilk düşünceler, birilerine emir vermek amacıyla doğduğunu ona öğretir; kazandığı ilk alışkanlık ise başkalarının üzerinde hiç zorlanmadan egemenlik kurmaktır. Dolayısıyla, eğitim anlayışı Güney'de yaşayan bir Amerikalıyı kibirli, tez canlı, asabi, sert, ateşli tutkuları olan ve engeller karşısında sabırsızlanan bir insan haline getirmeye güçlü bir biçimde hizmet eder; fakat böyle bir insan, ilk hamlede zafere ulaşamıyorsa, cesaretini çabuk kaybeder.

Kuzey'de yaşayan bir Amerikalı doğduğunda beşiğinin etrafında koşturan köleler görmez. Hattâ özgür hizmetçilerle bile karşılaşmaz, zira çoğu zaman kendi ihtiyaçlarını kendisi karşılamak durumundadır. Henüz çocuk yaşlardayken, zorunluluk düşüncesi her yandan zihnini kuşatır; bu nedenle, ideal bir zamanlamayla, kendi gücünün doğal sınırlarını kendi başına öğrenir; kendi iradesine karşı çıkan başka iradeleri güç kullanarak bastırmak gibi bir beklentisi olmaz; başkalarının desteğini alabilmek için öncelikle onların lütfunu kazanması gerektiğini bilir. Dolayısıyla sabırlı, düşünceli ve hoşgörülüdür; yavaş hareket eder ve hedefleri konusunda sebatkârdır.

Güneydeki eyaletlerde, insanların en baskın ihtiyaçları her zaman karşılığını bulur. Bu nedenle, Birliğin bu kesiminde yaşayan bir Amerikalı yaşamın maddi gerekleriyle meşgul olmaz; onun yerine başkaları bununla ilgilenir. Bu noktada özgür olduğu için, zihni başka şeylerle, daha büyük ve daha muğlâk şeylerle meşgul olur. Böyle bir Amerikalı büyüklüğü, lüksü, gösterişi, tantanayı, zevkli şeyleri ve özellikle de aylaklığı sever. Yaşamak için onu bir şeyler yapmaya zorlayacak hiçbir şey yoktur; yapmak zorunda olduğu herhangi bir işi olmadığından vaktini uyuyarak geçirir ve en faydalı işlerden bile uzak durur.

Kuzey'de herkes benzer bir talihe sahip olduğundan ve artık kölelik diye bir şey olmadığından, insanlar güneydeki beyazların küçümsediği maddi meşguliyetlere boğulmuş haldedir. Kuzey Amerikalılar çocukluklarından itibaren yoksullukla savaşır ve konforlu bir yaşamı aklın ve ruhun en büyük zevki olarak görmeyi öğrenir. Yaşamdaki küçük ayrıntılarla meşgul olan imgelemi zayıflar, düşünceleri daha sınırlı ve özneldir, ama daha pratik, açık ve kesin hale gelmiştir. Bütün zihin gücünü refah arayışına yönelttiğinden, bu konuda yetkinleşmekte gecikmez. Zenginlik yaratmak için doğadan ve insanlardan bir şeyler çekip almayı çok iyi bilir; toplumu, her bireyin refahına katkı sunmaya ve bireysel bencilliklerden ortak bir mutluluk çıkarmaya sevk etme konusunda ustadır.

Kuzey'deki Amerikalılar yalnızca deneyim değil, aynı zamanda bilgi sahibidir; bununla birlikte, bilimi bir zevk meselesi haline getirmezler; onu bir araç olarak görür ve yalnızca faydalı taraflarını hırsla çekip alırlar.

Güney eyaletlerinde yaşayan Amerikalılar daha spontane, tinsel, açık, cömert, entelektüel ve parlaktır.

Kuzey'deki Amerikalılar ise daha aktif, daha makul, daha bilinçli ve daha yeteneklidir.

Güney'dekiler bütün aristokrasilerde görülen zevklere, zaaflara, önyargılara ve büyüklük duygusuna sahiptir.

Kuzey'dekiler ise orta sınıfı temsil eden niteliklere ve kusurlara sahiptir.

Kuzey'dekiler ile güneydekileri tek bir toplum içerisinde biraraya getirdiğinizde, onlara aynı çıkarları ve kısmen aynı düşünceleri aşıladığınızda, eğer karakterleri, bilinç düzeyleri ve uygarlık anlayışları farklıysa, uzlaşmamaları için birçok neden vardır. Aynı durum farklı halklardan meydana gelen bir toplum için de geçerlidir.

O halde, kölelik Amerikan konfederasyonuna doğrudan doğruya çıkarlar üzerinden zarar vermez; fakat değer yargıları üzerinden dolaylı bir biçimde zarar verir.

1790 tarihli federal anlaşmayı kabul eden eyaletlerin sayısı 13 idi; bugün ise konfederasyonda 24 eyalet bulunmaktadır. 1790 yılında yaklaşık dört milyona ulaşan nüfus, kırk yıl içinde dört katına çıkmıştır; 1830 yılında nüfus artarak on üç milyona yaklaşmıştır.[61]

Bu tür büyük değişimlerin birtakım tehlikelere yol açması kaçınılmazdır.

Bireylerden oluşan bir toplum için olduğu gibi, farklı halklardan oluşan bir toplum için de varlığını sürdürmenin üç temel

---

[61] 1790 tarihli nüfus sayımı: 3.929.328; 1830 tarihli nüfus sayımı: 12.586.163.

ölçütü vardır: Toplumu oluşturan bireylerin bilinç düzeyi, bireysel zayıflıkları ve sayılarının azlığı.

Batıya gitmek üzere Atlantik Okyanusu'nun kıyılarını terk eden Amerikalılar her türlü zorbalığa karşı tahammülsüz, zenginlik hırsıyla dolu ve genellikle doğdukları eyaletlerde barınamayan maceracılardır. Birbirlerini tanımayan insanlar olarak başıboş topraklara giderler. Orada korunması gereken geleneklerle, aile ruhuyla ya da yol gösterici örneklerle karşılaşmazlar. Yasaların onların üzerindeki etkisi azdır; değer yargıları ise çok daha etkisizdir. Dolayısıyla her geçen gün Mississipi vadilerine akın eden insanlar, hangi açıdan bakarsak bakalım, Birliğin eski sınırları içerisinde yaşayan Amerikalılardan daha aşağıdadır. Bununla birlikte, daha şimdiden Birliğin yönetim kademelerinde büyük bir nüfuzları vardır ve henüz kendi kendilerini yönetmeyi dahi öğrenmeden, ortak meselelerin yönetim sürecine katılıyorlar.[62]

Bir toplumun üyeleri bireysel açıdan ne denli zayıfsa, toplumun varlığını sürdürme şansı o denli artar; zira yalnızca birarada kalarak kendi güvenliklerini sağlayabilirler. 1790 yılında, en kalabalık Amerikan cumhuriyetinde henüz 500.000 kişi bile yokken,[63] her cumhuriyet bağımsız bir halk olarak zayıf olduğunun farkındaydı ve bu farkındalık federal otoriteye uymalarını kolaylaştırıyordu. Ancak konfedere eyaletlerden herhangi biri New York eyaleti gibi 2.000.000'luk bir nüfusa ulaştığında ve toprakları Fransa'nın çeyreğine eşit bir yüzölçümüne sahip olduğunda,[64] yalnız başına kendini güçlü hisseder; Birliği kendi refahı için faydalı görmeye devam etmekle birlikte, onu kendi

---

[62] Bunun sadece geçici bir tehlike olduğu doğrudur. Zamanla birlikte, tıpkı Atlantik Okyanusu'nun kıyılarında halihazırda olduğu gibi, Batı'da da toplumun yerleşeceğinden ve belli bir düzene kavuşacağından şüphem yoktur.

[63] 1790 yılında Pensilvanya'da 431.373 kişi yaşıyordu.

[64] New York eyaletinin yüzölçümü 6.213 liyökaredir (500 milkare). Bkz. *View of the United States*, Darby, s. 435.

varlığı için bir zorunluluk olarak görmez artık; istediği zaman Birlikten ayrılabilir; fakat Birliğin içinde kalmayı kabul ederse, kısa zamanda orada baskın bir konuma gelmek isteyecektir.

Yalnızca Birliğin üyelerinin artması bile federal bağın kopmasına güçlü bir biçimde zemin hazırlayacaktır. Tüm insanlar aynı bakış açısına sahip olsalar bile, aynı konuları aynı şekilde ele almazlar. Bakış açısı farklı olduğunda ise bu durum çok daha açık hale gelir. Dolayısıyla, Amerikan cumhuriyetlerinin sayısı arttıkça, bütün cumhuriyetlerin yasalar üzerinde oy birliği içinde olma şansının azaldığı görülür.

Günümüzde, Birliğin farklı kesimlerinin çıkarları birbiriyle örtüşmektedir; fakat, her geçen gün yeni şehirlerin ve her beş yılda bir yeni halkların vücut bulduğu bir ülkede, yakın bir geleceğin yaratacağı değişimleri kim öngörebilir ki?

İngiliz sömürgeleri kurulduğu günden beri, buralarda yaşayan insan sayısı her yirmi iki yılda neredeyse ikiye katlanmaktadır; önümüzdeki yüz yıl içinde, Anglo-Amerikalı nüfusundaki bu artışı durdurabilecek herhangi bir neden göremiyorum. Yüz yıl geçmeden, Birleşik Devletler'in işgal ettiği ya da üzerinde hak talep ettiği toprakların yüz milyondan fazla insanı barındıracağını ve kırk eyalete ayrılacağını düşünüyorum.[65]

---

[65] Önceki iki asır içerisinde olduğu gibi, önümüzdeki yüz yıl içerisinde nüfus her 22 yılda bir ikiye katlanmaya devam ederse, 1852 yılına gelindiğinde Birleşik Devletler'de 24 milyon, 1874 yılında 48 milyon ve 1896 yılında 96 milyon insan yaşayacak demektir. Rocky dağlarının doğu hattı üzerinde tarıma elverişsiz alanlar bulunmasına rağmen, vaziyet belirttiğimiz gibi olacaktır. Halihazırda iskân edilmiş topraklar bile yukarıda verdiğimiz insan sayısını kolaylıkla barındırabilir. Bugün 24 eyalet tarafından işgal edilen topraklara ve Birliği oluşturan üç bölgeye yayılan 100 milyon insan, liyökare başına en fazla 762 kişilik bir sayı verecektir; bu rakam, liyökare başına Fransa'da 1.600 ve İngiltere'de 1.457 olan ortalama nüfusun henüz çok gerisinde olacaktır; hattâ İsviçre'deki nüfusun bile altında kalacaktır. Göllerine ve dağlarına rağmen, İsviçre'de liyökarede 783 kişi yaşamaktadır. Bkz. Maltre-Brun, cilt: VI, s. 92.

Bu yüz milyon insanın farklı çıkarlara sahip olmadığını kabul ediyorum; ayrıca birarada kalmalarının onlar için eşit bir avantaj olduğunu düşünüyorum; bununla birlikte, yüz milyon kişinin, güçleri eşit olmayan farklı nitelikte kırk ayrı toplum oluşturması nedeniyle, federal hükümetin varlığını sürdürmesinin yalnızca şanslı bir tesadüf olduğunu söylüyorum.

İnsanın mükemmelleşebilme kapasitesine inanmak istiyorum; fakat insanların doğası değişene kadar, hepsi tamamen dönüşüme uğrayana kadar, Avrupa'nın yarısı büyüklüğünde bir alana yayılan kırk farklı halkı birarada tutmakla, aralarındaki yıkıcı rekabetleri, hırsları ve çatışmaları engellemekle, bağımsız iradeleriyle giriştikleri faaliyetlerin ortak amaçlara hizmet etmesini sağlamakla görevli bir hükümetin hayatta kalabileceğine inanmıyorum.[66]

Birliğin büyürken karşı karşıya kaldığı en büyük tehlike, bünyesindeki güçlerin sürekli yer değiştirmesinden kaynaklanmaktadır.

Meksika körfezinin yukarı kıyıları kuş uçuşuyla yaklaşık dört yüz liyödür. Bu uzun hat boyunca Birleşik Devletler'in sınırları bir yılan gibi kıvrılarak uzanır; bazen sınırlar rakamın altına düşer, ama genellikle, çöllük alanlarda bunun ötesine geçer. Bu geniş cephe üzerinde, beyazların her yıl ortalama yedi liyö ilerlediği hesaplanmıştır.[67] Bazen çeşitli engeller kendini gösterir; verimsiz bir bölge, bir göl ya da yol boyunca sürekli kendini gösteren bir Yerli halk. Bu durumda, izlenen hat bir anlığına kesintiye uğrar; iki ucu birbirine doğru döner ve birleştikten sonra ilerlemeye devam edilir. Avrupalılarm Rocky dağlarına doğru bu kademeli ve sürekli ilerleyişinde âdeta ilahî bir şey vardır: Sanki bir insan denizi sürekli kabarmakta ve Tanrı'nın eliyle her gün yükselmektedir.

---

[66] Birleşik Devletler topraklarının yüzölçümü 295.000 liyökaredir; Avrupa'nın yüzölçümü, Malte-Brun'e göre 500.000 liyökaredir (cilt: VI, s. 4).

[67] Bkz. *Yasama Belgeleri,* 20. Kongre, no: 117, s. 105.

Maceracı insanların fethettiği bu ilk hattın içerisinde şehirler inşa edilir ve geniş eyaletler kurulur. 1790 yılında, Mississipi vadilerine dağılmış en fazla birkaç bin öncü vardı; günümüzde bu vadiler Birliğin 1790'daki toplam nüfusu kadar insan barındırmaktadır. Buradaki nüfus yaklaşık dört milyondur.[68] Washington şehri 1800 yılında Amerikan konfederasyonunun ortasında kurulmuştur; bugün ise konfederasyonun bir ucunda kalmıştır. Batıdaki son eyaletlerin temsilcileri,[69] kongredeki yerlerini almak için, Viyana'dan Paris'e giden bir yolcu kadar uzun bir mesafeyi katetmek zorundadır.

Birliğin bütün eyaletleri eşzamanlı olarak zenginliğe yürümüştür; fakat hepsinin aynı ölçüde büyümesi ve zenginleşmesi söz konusu değildir.

Birliğin kuzeyinde, Alleghany dağlarından ayrılan kollar Atlantik Okyanusu'na kadar uzanmakta ve en büyük gemilere bile daima açık olan limanlar ve geniş koylar oluşturmaktadır. Öte yandan, Potomac'tan çıktığınızda ve Mississipi'nin denize döküldüğü noktaya kadar Amerika kıyılarını takip ettiğinizde, herhangi bir düzlükle ya da kumsalla karşılaşmazsınız. Birliğin bu kesiminde, neredeyse tüm nehirlerin çıkış noktaları tıkanmıştır ve bu yüzden, lagünlerin ortasında gemilere açılan limanlar farklı derinlikler gösterir ve kuzeydeki limanlara kıyasla ticareti zorlaştırır.

Doğal özelliklerden kaynaklanan bu eşitsizliğe, yasalardan doğan başka bir eşitsizlik eklenir.

Kuzey'de yasaklanan köleliğin Güney'de varlığını koruduğunu daha önce görmüştük; kölelik kurumunun köle sahiplerinin refahı üzerinde yarattığı yıkıcı etkileri anlatmıştım. Bu bağlamda, Birliğin kuzey kesimleri güneye kıyasla ticarette[70] ve en-

---

[68] 3.672.371; 1830 tarihli sayım.

[69] Missouri eyaletinin başkenti olan Jefferson'dan Washington'a kadar uzanan mesafe 1.019 mil ya da posta mesafesiyle 420 liyödür (*American Almanac*, 1831, s. 48).

[70] Güney'deki ticari hareketlilik ile Kuzey'deki ticari hareketlilik ara-

düstride daha yetkindir. Kuzey'de nüfusun ve zenginliğin daha hızlı artması doğaldır.

Atlantik'in kıyılarında yer alan eyaletlerin yarısında halihazırda insanlar yaşamaktadır. Toprakların çoğunun belli bir sahibi vardır; dolayısıyla söz konusu eyaletler batıdakiler kadar göç almamaktadır, zira batı bölgeleri hâlâ üretim için sınırsız bir alan sağlamaktadır. Mississipi havzası Atlantik kıyılarından çok daha verimlidir. Bu neden mevcut diğer nedenlerle birleşerek Avrupalıları güçlü bir biçimde batıya doğru sürmektedir. Rakamlara baktığımızda bu durumu açıkça görürüz.

---

sındaki farkı görebilmek için aşağıdaki tabloya göz atmak yeterlidir:

1829 yılında, Virginia, Kuzey ve Güney Carolina ve Georgia'ya (Güney'deki dört büyük eyalet) ait büyük ve küçük ticari gemiler sadece 5.243 tonluk bir kapasiteye sahipti.

Aynı yıl içerisinde, sadece Massachusetts eyaletine ait gemilerin taşıma kapasitesi 17.322 tondu*. Demek ki, sadece Massachusetts eyaleti, yukarıda zikrettiğimiz dört Güney eyaletinden üç kat fazla gemiye sahiptir.

Massachusetts eyaletinin yüzölçümü sadece 959 liyökaredir (7.335 milkare) ve 610.014 kişilik bir nüfusa sahiptir; buna karşın, yukarıda zikrettiğimiz dört eyaletin yüzölçümü 27.204 liyökaredir (210.000 milkare) ve toplam nüfusları 3.047.767'dir. Dolayısıyla, Massachusetts eyaletinin yüzölçümü söz konusu dört eyaletin yüzölçümünün sadece 30'da 1'idir ve nüfusu ise 5'te 1 kadardır.** Kölelik Güney'in ticari refahına birçok yönden zarar vermektedir: Beyazlardaki girişim ruhunu kısıtlamakta ve ihtiyaç duyabilecekleri denizcilerden yoksun kalmalarına neden olmaktadır. Zira genel olarak, denizcilik sektörü ihtiyaç duyduğu elemanları nüfusun en alt tabakasından devşirir. Oysaki Güney'de, nüfusun en alt tabakası kölelerden oluşmaktadır ve köleleri denizde kullanmak çok zordur: Beyazlar kadar iyi hizmet edemezler ve okyanusun ortasında her an başkaldırmayacaklarının ya da yabancı kıyılara vardıklarında kayıplara karışmayacaklarının hiçbir garantisi yoktur.

* *Yasama Belgeleri*, 21. Kongre, 2. oturum, no: 140, s. 244.

** *View of the United States*, Darby.

Birleşik Devletler'in tamamı için bir hesaplama yaparsak, kırk yıl içinde nüfusun neredeyse üçe katlandığını görürüz. Fakat sadece Mississipi havzasını dikkate alırsak, aynı süre zarfında nüfusun[71] otuz bir kat arttığını görürüz.[72]

Federal gücün merkezi her geçen gün değişmektedir. Kırk yıl önce, Birlikteki yurttaşların çoğunluğu deniz kıyılarında, bugün Washington'ın bulunduğu yerin yakınlarında yaşıyordu. Bugün ise nüfusun çoğunluğu daha çok iç bölgelere ve kuzeye kaymıştır; yirmi yıl içinde Alleghany dağlarının öteki yakasına geçeceğini söylemek yanlış olmaz. Birlik varlığını koruduğu sürece, Mississipi havzası, verimliliği ve büyüklüğü itibariyle, kaçınılmaz olarak federal gücün daimi merkezi haline gelme yolundadır. Otuz ya da kırk yıl sonra, Mississipi havzası doğal konumunu kazanmış olacaktır. O zamanki nüfusunun, Atlantik kıyılarındaki eyaletlerin nüfusuna kıyasla, yaklaşık 40'a 11 oranında olacağını hesaplamak mümkündür. Sonraki birkaç yıl içerisinde, Birliğin yönetimi kurucu eyaletlerin elinden tamamen çıkacak ve Mississipi vadilerinde yaşayan halk federal meclislerde hâkimiyeti sağlayacaktır.

Federal gücün ve etkinin sürekli olarak kuzeybatıya doğru kayması, her on yılda, genel bir nüfus sayımı yapıldıktan sonra, her bir eyaletin Kongre'ye göndermesi gereken temsilcilerin sayısı yeniden belirlendiğinde kendini açıkça ortaya koymaktadır.[73]

---

[71] *View of the United States*, Darby, s. 444.

[72] Mississipi havzasından bahsettiğimde, Alleghany dağlarının batısında yer alan, New York, Pensilvanya ve Virginia eyaletlerine ait kısımları kastetmediğime dikkat ediniz; bununla birlikte, söz konusu kısımları gene de havzanın bir parçası olarak görmek gerekir.

[73] Aradan geçen on yıl boyunca, bir eyaletin nüfusunun yüzde 5 oranında arttığını (meselâ Delaware) ve başka bir eyaletinin nüfusunun ise yüzde 250 oranında arttığını görüyoruz (meselâ Michigan toprakları). Aynı dönem boyunca, Virginia kendi nüfusunun yüzde 13 oranında, sınırdaş olan Ohio eyaletinin nüfusunun ise yüzde 61 oranında

1790 yılında Virginia'nın Kongre'de on dokuz temsilcisi vardı. Bu sayı 1813'e kadar artmaya devam etti ve yirmi üçe yükseldi. O tarihten bu yana azalmaya başlamıştır. 1833 yılında temsilci sayısı yirmi bire inmiştir.[74] Aynı dönemde, New York eyaleti ters yönde bir ilerleme kaydetmiştir: Eyaletin 1790 yılında Kongre'de on temsilcisi vardı; 1813 yılında yirmi yedi; 1823'te otuz dört; 1833'te kırk temsilcisi olmuştur. 1803 yılında Ohio'nun sadece bir temsilcisi vardı; 1833 yılında bu sayı on dokuza yükselmiştir.

Eğer iki halktan biri yoksul ve güçsüz iken diğeri zengin ve güçlü ise, bu iki halk arasında kalıcı bir birlik tasavvur etmek zordur; birinin gücü ve zenginliği diğerinin zayıflığının ve yok-

---

arttığına tanık olmaktadır. *The National Calendar*'da yer alan genel tabloya baktığınızda, farklı eyaletlerin zenginliklerindeki eşitsizlikler sizi şaşırtacaktır.

[74] Daha ileriki zamanlarda, son periyod süresince, Virginia'nın nüfusunun yüzde 13 oranında arttığını görürüz. Bir eyaletin nüfusu azalmak bir yana artarken, o eyaletin temsilci sayısının nasıl azaldığını açıklamak gerekir.

Bunu açıklamak amacıyla, daha önce zikrettiğim Virginia'yı karşılaştırma nesnesi olarak alacağım. 1823 yılında, Virginia eyaletinin temsilci sayısı Birliğin toplam temsilci sayısıyla orantılıydı. 1833 yılında Virginia'nın temsilci sayısı aynı şekilde Birliğin toplam temsilci sayısıyla orantılıydı ve bu on yıl içerisinde, nüfusuyla orantılı olarak, temsilci sayısı artmıştı. Dolayısıyla Virginia'nın yeni temsilci sayısı ile eski sayı arasındaki bağıntı, bir yandan temsilcilerin yeni toplam sayısıyla eski toplam sayısı arasındaki bağıntıyla, diğer yandan Virgina' nın nüfus artışı ile Birliğin nüfus artışı arasındaki bağıntıyla orantılı olacaktır. Böylelikle Virgina'nın temsilci sayısının sabit kalması için, küçük eyaletin nüfus artış oranı ile büyük eyaletin nüfus artış oranı arasındaki bağıntının, yeni ve eski toplam temsilci sayıları arasındaki bağıntının tam tersi olması yeterlidir. Virginia'nın nüfus artış oranı ile bütün Birliğin nüfus artış oranının, Birliğin yeni ve eski temsilci sayıları arasındaki orandan daha düşük bir bağıntı içerisinde olması durumunda, Virginia'nın temsilci sayısı azalacaktır.

sulluğunun nedeni olmasa bile, bu durum değişmez. İki halktan biri güç kaybederken diğeri güç kazanma yolundaysa, ikisi arasındaki birliğin korunması çok zordur.

Bazı eyaletlerin bu şekilde hızlı ve orantısız bir biçimde büyümesi diğer eyaletlerin bağımsızlığını tehdit etmektedir. New York eyaleti, iki milyonluk nüfusu ve kırk temsilcisiyle birlikte Kongre'de yasa koyucu haline gelmek isteseydi, muhtemelen bunu başarabilirdi. Fakat en güçlü eyaletler zayıf eyaletleri sindirmeye çalışmasalar bile, tehlike var olmaya devam eder, zira bu tehlike olgulara dayandığı kadar olguların olabilirliğine de dayanır.

Zayıflar nadiren güçlülerin adaletine ve haklılığına güvenir. Diğerlerine göre daha yavaş büyüyen eyaletler, talihi parlak olan eyaletlere tehditkâr ve kıskançlık dolu gözlerle bakarlar. Birliğin bir kesiminde karşımıza çıkan ve diğer kesimindeki refah ve güven duygusuyla çelişen o derin huzursuzluk ve muğlâk tedirginlik işte buradan kaynaklanır. Güney'in takındığı düşmanca tavrın başka bir nedeninin olmadığını düşünüyorum.

Bütün Amerikalılar içinde, Birliğin güneyinde yaşayan Amerikalılar Birliğe en çok bağlı olması gereken insanlardır; zira kendi hallerine bırakıldıklarında, bundan en büyük zararı onlar görecektir. Bununla beraber, konfederasyonun oluşturduğu büyük demeti dağıtmaya yönelik yegâne tehdit de bu insanlardan gelmektedir. Peki, bu neden kaynaklanıyor? Açıklaması kolaydır: Konfederasyona dört kez başkan seçen,[75] bugün federal gücün elinden çıktığını gören, her yıl Kongre'deki temsilcilerinin azaldığına ve buna karşın Kuzey ile Batı'nın temsilcilerinin arttığına tanık olan, hırslı ve asabi insanların yaşadığı Güney eyaletleri kaygılanmakta ve öfkelenmektedir. Kendine acı dolu gözlerle bakmaktadır; geçmişi sorgulayarak, herhangi bir baskıya maruz kalıp kalmadığını sormaktadır her gün. Birliğin yasalarından birinin kendisi için pek avantajlı olmadığını gör-

[75] Washington, Jefferson, Madison ve Monroe.

düğünde, kendisinin aleyhine gücün suiistimal edildiğini haykırır; ateşli bir biçimde hakkını arar; eğer sesi duyulmazsa öfkeye kapılır ve kendisine yükümlülükler dayatan ama hiç çıkar sağlamayan bir topluluktan ayrılma tehdidinde bulunur.

1832 yılında Carolinalılar şöyle diyordu:

"Tarifelere ilişkin yasalar Kuzey'i zenginleştirmekte ve Güney'i yıkıma uğratmaktadır; nitekim bu yasalar olmadan, Kuzey'in, elverişsiz bir iklime ve kurak topraklara sahip olmasına rağmen, zenginliğini ve gücünü sürekli arttırmasını, buna karşın Amerika'nın bahçesi sayılan Güney'in hızla gerilemesini nasıl açıklayabiliriz?"[76]

Yukarıda bahsettiğim değişimler kademeli bir biçimde, yani her kuşak tanık olduğu şeylerle birlikte geride kalacak şekilde gerçekleşirse, o zaman tehlike daha az olur; fakat Amerikan toplumunun yaşadığı ilerlemede olaylara hız katan, devrimci diyebileceğimiz bir şeyler var. Yaşadığı eyaletin bir gün Birliğin yönetimine geçtiğini gören bir yurttaş, başka bir gün aynı eyaletin federal meclislerde güçsüz hale geldiğine tanık oluyor. Bir insan kadar hızlı büyüyen, otuz yıllık bir sürede doğan, büyüyen ve yaşlanan eyaletler bile vardır.

Bununla birlikte eski gücünü kaybeden eyaletlerin boşaldığını ya da yitip gittiğini düşünmemek gerekir; gelişmeye ve refah kazanmaya devam ederler; Avrupa'daki hiçbir krallıkta olmadığı kadar hızlı büyürler.[77] Fakat bu eyaletler komşuları ka-

---

[76] Bkz. Carolina komitesi tarafından Konvansiyon'a verilen rapor. Bu rapor Güney Carolina'da *nullification* ilân etmiştir. (*Nullification* terimi için, bkz. 86. dipnot, ç.n.)

[77] Bir ülkenin nüfusu onun zenginliğinin en önemli unsurudur kuşkusuz. 1820 ile 1832 yılları arasındaki dönemde (ki bu dönemde Virginia Kongre'deki temsilcilerinin ikisini kaybetmiştir) Virginia'nın nüfusu yüzde 13,7 oranında artmıştır; Kuzey ve Güney Carolina'nın nüfusu yüzde 15 ve Georgia'nın nüfusu yüzde 51,5 oranında artmıştır (bkz. *American Almanac*, 1832, s. 162). Buna karşın, nüfusun en hızlı arttığı Avrupa ülkesi olan Rusya'nın nüfusu on yılda sadece yüz-

dar hızlı zenginleşmedikleri için yoksullaştıklarını zannederler; bir anda kendilerinden daha büyük bir güçle karşı karşıya geldiklerinden, kendi güçlerinin azaldığına inanırlar;[78] dolayısıyla çıkarlarından ziyade duyguları ve hırsları zarar görür. Peki bütün bunlar konfederasyonun yıkılıp gitmesine yetmez mi? Eğer dünyanın kurulduğu günden beri halklar ve krallar yalnızca reel avantajlarını göz önüne alsalardı, insanlar arasındaki savaşları anlamakta zorlanırdık.

Dolayısıyla, Birleşik Devletler'i tehdit eden en büyük tehlike bizzat bu devletlerin gelişkinliğinden ve refahından kaynaklanır; bu faktörler, birçok konfedere eyaletin hızlı bir şekilde zenginleşmesinden dolayı bir tür sarhoşluğa kapılmalarına neden olur; bazı eyaletlerde ise, eski konumunu kaybetmiş olmanın bir sonucu olarak kıskançlık, güvensizlik ve pişmanlıklara yol açar.

Amerikalılar bu olağanüstü gelişmelere tanık olmaktan çok mutlular; halbuki bu durumu üzüntü ve endişeyle karşılamaları gerekirdi, diye düşünüyorum. Birleşik Devletler'de yaşayan Amerikalılar, ne olursa olsun, dünyanın en büyük halklarından biri olacaktır; neredeyse bütün Kuzey Amerika'yı kuşatacaklardır; yaşadıkları kıta onlara mahsus bir mülktür ve bunun ellerinden çıkıp gitmesi söz konusu değildir. O halde, bütün kıtayı şimdiden ele geçirmek için onları böylesine sıkıştıran ve zorlayan nedir? Amerikalılar zenginlik, güç ve gösterişten bir gün bile uzak kalamazlar; sanki başka bir zaman hiç fırsatları olmayacakmış gibi, büyük bir hızla bu devasa zenginliğe doğru atılıyorlar.

---

de 9,5; Fransa'nın nüfusu yüzde 7 ve bütün Avrupa'nın nüfusu yüzde 4,7 oranında artmıştır (bkz. Malte-Brun, cilt: VI, s. 95).

[78] Bununla birlikte, tütün fiyatında yaşanan değer düşüşünün, elli yıldan bu yana, güneydeki çiftçilerin refah düzeyini önemli ölçüde düşürdüğünü itiraf etmek gerekir. Fakat bu durum, Kuzey'deki ve Güney'deki insanların elinde olan bir şey değildir.

Mevcut konfederasyonun varlığının bütün konfederasyon üyelerinin birarada kalma konusunda uzlaşmalarına bağlı olduğunu yeterince açıkladığıma inanıyorum; bu veriden hareketle, farklı eyaletleri konfederasyondan ayrılmaya sevk edebilecek nedenlerin neler olduğunu araştırdım. Birliğin varlığı iki şekilde son bulabilir: Konfedere eyaletlerden biri federal sözleşmeden çekilmek isteyebilir ve böylece ortaklık bağını güçlü bir biçimde kırabilir; buraya kadar yaptığım saptamaların çoğu özellikle bu noktayla ilgilidir. Federal hükümet, birleşik devletlerin eşzamanlı olarak bağımsız hale gelme eğilimi göstermeleriyle birlikte gücünü kademeli olarak kaybedebilir. Kademeli olarak bütün yetkilerinden yoksun kalan ve zımnî bir anlaşma sonucunda güçsüz bırakılan merkezî iktidar görevini yerine getirme becerisini kaybeder ve böylece ikinci Amerikan Birliği –tıpkı birincisi gibi– deyim yerindeyse yaşlılığa özgü bir ahmaklık yüzünden son bulur.

Federal bağın kademeli olarak zayıflaması, ki bu nihayetinde Birliğin dağılmasıyla sonuçlanır, böyle bir sonuç yaratmadan önce başka birçok önemli sonuca yol açabilen başlı başına bir olgudur. Federal hükümetin zayıflığı ülkeyi güçsüz bıraksa bile, ülke içinde kaosa ve genel refahın azalmasına neden olsa bile, konfederasyonun varlığını sürdürme ihtimali vardır.

Anglo-Amerikalıları ayrılmaya iten nedenlerin neler olduğunu gördükten sonra, şunu araştırmak önem arz etmektedir: Birliğin varlığını koruması durumunda, federal hükümetin etki alanı genişler mi yoksa daralır mı? Bu hükümet güçlenir mi yoksa zayıflar mı?

Hiç kuşkusuz, Amerikalıların zihnini meşgul eden büyük bir korku vardır. Dünyadaki birçok ülkede, egemenlik hakkı kullanımının birkaç elde toplanma eğiliminde olduğunu görüyorlar ve aynı şeyin kendi ülkelerinde de olabilme düşüncesi onları korkutuyor. Bizzat devlet adamları bu korkuları paylaşıyor ya da en azından böyle bir izlenim veriyorlar; zira Amerika'da merkezîleşme pek bilinen bir şey değildir ve üstelik çoğunluğun

gönlünü kazanmanın en etkili yolu merkezî iktidarın engellemelerine karşı çıkmaktır. Amerikalılar, Birlik birçok halktan oluşan bir konfederasyon iken, kendilerine korku veren merkezîleşme eğiliminin olduğu ülkelerde tek bir halkın bulunduğunu görmekten hoşlanmazlar; bu durum, belli bir benzerlik üzerinden ileri sürülebilecek bütün tahminleri bozmak için yeterlidir.

İtiraf etmeliyim ki, birçok Amerikalının duyduğu bu korkuların tamamen hayalî olduğunu düşünüyorum. Amerikalılar gibi egemenlik hakkının Birliğin elinde toplanmasından korkmadığım gibi, tam aksine, federal hükümetin gözle görülür bir biçimde zayıfladığını düşünüyorum.

Bu konuda söylediklerimi kanıtlamak için eskiden yaşanan olaylara bakmam gerekmiyor; bizzat tanık olduğum ya da günümüzde vuku bulan olaylara bakmam yeterlidir.

Birleşik Devletler'de olup bitenleri dikkatle incelediğimizde, iki karşıt eğilimin var olduğunu rahatlıkla görürüz; bunlar ters yönlerden aynı yatağa doğru akan iki akıntı gibidir.

Birliğin kırk beş yıllık hayatı boyunca, zaman, başlangıçta Birliğe karşı yükselen birçok yerel önyargıyı haklı çıkarmıştır. Her bir Amerikalı'yı yaşadığı eyalete bağlayan vatanseverlik duygusunun hususi bir şey olma özelliği zayıflamıştır. Birbirlerini daha iyi tanıdıkça, Birliğin farklı kesimleri birbirine yaklaşmıştır. İletişim olgusu, posta ağı, insanları birbirine bağlayan bu devasa bağ, günümüzde en ıssız alanlara dahi nüfuz ediyor;[79] buharlı gemiler her gün kıyılardaki tüm noktaları birbiriyle iletişime sokuyor. Ticaret ülkedeki nehirler üzerinde eşi

---

[79] 1832 yılında, sadece 31.639 kişinin yaşadığı ve yerleşime henüz yeni açılmış olan Michigan eyaleti 940 mil uzunluğunda bir posta ağına sahipti. Neredeyse tümüyle vahşi doğanın hüküm sürdüğü Arkansas topraklarında daha o zamanlar 1.938 mil uzunluğunda bir posta ağı vardı. Bkz. *Report of the Postmaster General,* 30 Kasım 1833. Birliğin tüm topraklarında, sadece gazete taşıma ücretleri yıllık 254.976 dolarlık bir büyüklüğe ulaşmaktadır.

görülmemiş hızla bir yukarı bir aşağı akıp duruyor.[80] Doğanın ve insan emeğinin yarattığı bu kolaylıklara, sürekli değişen arzular, kaygılı zihinler ve zenginlik aşkı ekleniyor; bunlar Amerikalıları her gün evlerinden çıkarıyor ve birçok yurttaşla iletişim kurmalarını sağlıyor. Ülkeyi baştan başa geziyor ve orada yaşayan tüm topluluklarla temas kuruyorlar. Fransa'daki hiçbir vilayette insanlar Birleşik Devletler'de yaşayan 13 milyon insan kadar birbirini iyi tanımaz.

Amerikalılar bir yandan birbirine karışırken, diğer yandan da giderek birbirlerine benziyorlar. İklimin, kökenlerin ve kurumların Amerikalılar arasında yarattığı farklılıklar azalıyor. Her geçen gün tek bir insan tipi oluşturmak üzere birbirlerine yaklaşıyorlar. Her yıl, Kuzey'den çıkan binlerce insan Birliğin dört bir yanına dağılıyor; inançlarını, düşüncelerini, değer yargılarını yanlarında götürüyorlar ve gittikleri yerlerde yaşayan insanlardan daha aydın olduklarından, iş alanlarına hâkim olmakta ve toplumu kendi çıkarları doğrultusunda değiştirmekte gecikmiyorlar. Kuzey'den Güney'e doğru yaşanan bu sürekli göç, bütün yerel karakterlerin tek bir ulusal karaktere dönüşmesini alabildiğine kolaylaştırıyor. Bu nedenle, Kuzey'deki uygarlık anlayışı ortak bir ölçüt olma yolundadır ve geri kalan herkes günün birinde kendini buna uyarlayacaktır.

Amerikan endüstrisi geliştikçe, konfedere eyaletleri biraraya getiren ticari bağların giderek sıkılaşacağı ve zihinlerde yer alan birlik düşüncesinin alışkanlıklarda da yer edineceği görülecektir. Zaman ilerledikçe, 1789 yılında insanların hayallerine korku salan birçok fantastik korku silinip gidecektir. Federal hükümet baskıcı bir hale gelmemiştir kesinlikle; eyaletlerin bağımsızlığını yok etmemiştir; konfederasyon üyelerini monarşiye sürüklememiştir; Birliğin varlığı nedeniyle küçük eyaletler bü-

---

[80] 1821'den 1831'e kadarki on yıllık süre zarfında, sadece Mississipi vadisinden geçen nehirlere indirilen buharlı gemilerin sayısı 271'dir. 1829 itibariyle, Birleşik Devletler'de 256 buharlı gemi bulunuyordu. Bkz. *Yasama Belgeleri*, no: 140, s. 274.

yüklere bağımlı olmamıştır. Konfederasyonun nüfusu, zenginliği ve gücü durmaksızın artmıştır.

Günümüzde Amerikalıların biraradayken yaşadığı doğal zorluklar, 1789 yılında yaşadıklarından çok daha azdır; Birliğin o güne kıyasla daha az düşmanı vardır.

Bununla birlikte, Birleşik Devletler'in 45 yıllık tarihini dikkatle incelersek, federal gücün azaldığına rahatlıkla ikna oluruz.

Bunun nedenlerini göstermek zor değildir.

1789 anayasası resmen ilân edildiği zaman her şey kaos içindeydi; bu karmaşanın yerini alan Birlik bir hayli korku ve öfke yaratıyordu; fakat ateşli savunucuları vardı, çünkü büyük bir ihtiyacı ifade ediyordu. Bugüne kıyasla o zamanlar çok saldırıya uğrasa da, federal iktidar hızlı bir biçimde gücünün zirvesine ulaşmıştı; mücadele ânında güçlerini arttırdıktan sonra zafer kazanan bir hükümet için genelde olan budur. O dönemde, anayasanın yorumlanma biçimi federal egemenliği kısıtlamaktan ziyade arttırıyor gibi görünmüştür ve Birlik, birçok açıdan, içeride ve dışarıda tek bir hükümet tarafından yönetilen tek bir halk görünümü sunmuştur.

Fakat bu noktaya gelebilmek için, deyim yerindeyse halk kendisini bulunduğu noktadan daha yüksek bir noktaya çıkarmıştır.

Anayasa eyaletlerin bireysel varlığını ortadan kaldırmamıştır; bütün bileşenler, nitelikleri ne olursa olsun, kendilerini bağımsızlığa iten gizli bir içgüdüye sahiptir. Bu içgüdü, her bir köyün bile kendi kendini yönetmeyi bilen bir tür cumhuriyet olduğu Amerika'da çok daha baskındır.

Bu bağlamda, federal egemenliğe boyun eğen eyaletlerin birtakım girişimleri olmuştur. Her girişim, büyük bir başarıyla taçlansa bile, bizzat kendisini yaratan nedenlerden dolayı mutlaka zayıflayacaktır.

Federal hükümet gücünü pekiştirdiği ölçüde, Amerika dünya ulusları arasındaki yerini alıyor, ülkeye barış geliyor ve halkın saygınlığı artıyordu; karmaşanın yerini, bireysel girişimlere

kendi doğal seyrini izleme ve özgürce gelişme olanağı veren yerleşik bir düzen alıyordu.

Bu gelişme ve refah ortamı, kendisini yaratan nedenlerin gözden yitirilmesine yol açmıştır. Tehlike geçmişte kaldığından, Amerikalılar tehlikeyi bertaraf etmelerine yardımcı olan gücü ve vatanseverlik duygusunu kaybetmeye başladılar. Endişe ve korkulardan kurtulan Amerikalılar kendilerini rahatça alışkanlıklara bıraktılar ve hiç direnç göstermeden içlerindeki eğilimlerin olağan seyrine kapıldılar. Güçlü bir hükümetin artık zorunlu bir şey olarak görünmediği zaman, insanlar böyle bir hükümetin rahatsız edici olduğunu düşünmeye başladılar yeniden. Her şey Birlik sayesinde ilerliyordu ve kimse Birlikten ayrılmayı düşünmüyordu; fakat Birliği temsil eden iktidarın varlığını pek hissetmek istemiyorlardı. Genel olarak insanlar birarada kalmak istiyordu, ama yaşanan her olayda bağımsız olma eğilimi kendini gösteriyordu. Konfederasyon düşüncesi her geçen gün daha kolay benimseniyor ama daha az uygulanıyordu; böylece federal hükümet, düzeni ve barışı inşa etmek suretiyle kendi düşüşünü bizzat kendisi hazırlıyordu.

Bu zihinsel tutumlar kendini açığa vurmaya başladığı andan itibaren, temelini halkın arzularından alan siyaset dünyası bu durumu kendi çıkarları için kullanma yolunu seçti.

Bu noktadan itibaren, federal hükümet kendini çok kritik bir vaziyette bulmuştur; düşmanları halkın desteğini arkalarına almıştı ve yönetim hakkını elde edebilmek için hükümeti zayıflatmayı vaat ediyorlardı.

Bu dönemden başlayarak, Birlik hükümeti ne zaman eyalet hükümetleriyle çekişmeye girse, hemen her seferinde geri adım atmak zorunda kalmıştır. Federal anayasanın hükümlerini yorumlamak söz konusu olduğunda, yapılan yorumlar çoğu zaman Birliğin aleyhine ve eyaletlerin lehine olmuştur.

Anayasa federal hükümete ulusal çıkarları karşılama görevi veriyordu; ülke içinde, bütün Birliğin refahını arttıracak nitelikteki büyük girişimleri (*internal improvements*), sözgelimi bü-

yük kanal projelerini hayata geçirmenin ya da desteklemenin federal hükümetin görevi olduğuna inanılıyordu.

Topraklarının bir bölümüne kendileri dışında bir gücün sahip olabileceğini düşünmek eyaletleri korkutmuştur. Merkezî iktidarın bu şekilde kendi topraklarında patronluk taslamak suretiyle, tamamen kendilerine mahsus kılınan yetkileri ele geçirebileceğinden korkmuşlardır.

Bu yüzden, federal iktidarın herhangi bir şekilde güçlenmesine her zaman karşı olan Demokrat Parti sesini yükseltmeye başlamıştır; Kongre zorbalık yaparak hakları gasp etmekle, devlet başkanı ise şahsi hırslarının peşinden gitmekle suçlanmıştır. Bu itirazlar ve suçlamalarla sindirilen merkezî hükümet sonunda hata yaptığını kabul etmiş ve tamamen kendisine çizilen sınırlar içerisine çekilmiştir.

Anayasa Birliğe yabancı ülkelerle anlaşma yapma ayrıcalığını vermiştir. Aslında Birlik kendisine komşu olan Yerli kabilelere bu gözle bakmıştır. Bu yabanıl kabileler uygarlıktan kaçmaya devam ettiği sürece, bu konuda federal hukuk hiçbir itirazla karşılaşmamıştır; fakat bir Yerli kabilesi topraklara kalıcı olarak yerleşmeye karar verdiğinde, çevresindeki eyaletler o topraklar için mülkiyet hakkı ve orada yaşayan insanlar üzerinde egemenlik hakkı talep etmiştir. Merkezî hükümet her iki talebi derhal kabul etmiştir; önceleri bağımsız birer halk olarak gördüğü Yerlileri daha sonra eyaletlerin baskıcı yasalarına bağlı birer tebaa haline getirmiştir.[81]

Atlantik kıyıları üzerinde kurulan eyaletlerin birçoğu Batı'ya, Avrupalıların henüz ayak basmadığı ıssız bölgelere alabildiğine yayılmıştır. Değişmez sınırlara sahip olan eyaletler komşuları olan diğer eyaletlerin önünde uzanan mutlu geleceğe kıskançlıkla bakmışlardır. Fakat, komşuları olan bu şanslı eyalet-

[81] Yerlilerle ilgili bölümde zikrettiğim Yasama Belgeleri'nde, Birleşik Devletler başkanının Cherokeelere yazdığı mektuba ve bu konuyla ilgili olarak hizmetindeki görevlilerle yaptığı yazışmalara ve Kongre'deki açıklamalarına bakınız.

ler, bir uzlaşı anlayışı içerisinde ve Birlik sözleşmesini kolaylaştırmak amacıyla, kendilerine bazı sınırlar çizmeyi kabul etmiş ve daha ileride bulunabilecek bütün toprakları konfederasyona bırakmıştır.[82]

O dönemden bu yana federal hükümet, konfederasyonun ilk üyeleri olan 13 eyaletin sınırları dışında bulunan bütün işlenmemiş toprakların mülk sahibi haline gelmiştir. Bu toprakları taksim etme ve satma hakkı ona aittir ve buradan elde edilen paralar sadece Birliğin hazinesine aktarılır. Bu gelirlerin yardımıyla, federal hükümet Yerlilerin topraklarını satın alır, yeni yerleşim yerleri için yollar yapar ve bütün yetkilerini kullanarak orada toplumun hızlı bir biçimde gelişmesini kolaylaştırır.

Buna karşılık, vaktiyle Atlantik kıyılarında yaşayan insanlar tarafından terk edilen bölgelerde zaman içerisinde yeni eyaletler kurulduğu görülmüştür. Kongre, bu eyaletlerin barındırdığı işlenmemiş toprakları, bütün ulusun yararına olmak üzere satmaya devam etmiştir. Fakat bugün, söz konusu eyaletler artık kurulmuş olduklarından, toprak satışlarından elde edilen gelirleri yalnızca kendileri için kullanma hakkına sahip olmaları gerektiğini iddia ediyorlar. Bu talepler giderek tehdit edici hale geldiğinden Kongre, Birliğin o güne kadar yararlandığı bazı ayrıcalıkları ondan geri alması gerektiğini düşünmüş ve 1832 yılının sonunda bir yasa çıkarmıştır. Bu yasaya göre, Batı'daki yeni eyaletlerin elindeki işlenmemiş toprakların mülkiyetini onlara vermemekle birlikte, bu topraklardan elde edilen gelirlerin en büyük kısmını onlara bırakmıştır.[83]

---

[82] İlk devir sözleşmesi 1780 yılında New York eyaleti tarafından yapılmıştır. Virginia, Massachusetts, Connecticut, Kuzey ve Güney Carolina farklı dönemlerde New York örneğini takip etmişlerdir; Georgia bunu yapan son eyalet olmuş ve devir sözleşmesini 1802 yılında hayata geçirmiştir.

[83] Başkanın bu yasayı onaylamayı reddettiği doğrudur; fakat yasanın dayanağını oluşturan ilkeyi tümüyle benimsemiştir. Bkz. *8 Aralık 1833 Tarihli Mesaj.*

Birleşik Devletler'i baştan sona gezdiğinizde, ülkenin bir banka sayesinde elde ettiği avantajları görebilirsiniz. Burada farklı türde avantajlar söz konusudur; fakat özellikle bir tanesi yabancıların dikkatini çekmektedir: Birleşik Devletler Bankası'na ait senetlerin işlem merkezi olan Philadelphia'daki değeri neyse, en uç eyaletlerdeki değeri de odur.[84]

Bununla birlikte, Birleşik Devletler Bankası'na karşı büyük bir rahatsızlık ve nefret söz konusudur. Bankanın yöneticileri devlet başkanının aleyhinde kararlar veriyor ve bu yüzden, başkanın seçimini engellemek için yetkilerini kötüye kullanmakta suçlanıyorlar –ve bu pek haksız bir suçlama da değildir. Buna karşılık devlet başkanı, banka yöneticilerinin temsil ettiği kuruma kişisel düşmanlığının olanca ateşiyle saldırıyor. Başkanı bu yolla öç almaya cesaretlendiren şey, çoğunluğun gizli arzularına hitap ettiğini hissetmesidir.

Kongre Birliğin temel yasama kurumu olduğu gibi, Banka da onun birincil finans kurumudur. Eyaletleri merkezî iktidardan bağımsız olmaya iten gerekçeler Banka'nın yok olmasına giden yolu açmaktadır.

Birleşik Devletler Bankası'nın elinde yerel bankalara ait çok sayıda senet bulunur her zaman; günlük olarak yerel bankalara senetlerini paraya dönüştürmelerini emredebilir. Fakat kendisi için böyle bir zorunluluk söz konusu değildir. Sahip olduğu kaynakların büyüklüğü her türlü ihtiyaca cevap vermesini mümkün kılar. Varlıkları tehdit altında olan yerel bankalar kesinti yapmak ve sadece sermayeleriyle orantılı miktardaki senedi dolaşıma sokmak zorundadırlar. Eyalet bankaları, yani yerel bankalar bu yararlı denetim sistemini kaldırmakta zorlanmaktadır.

---

[84] Birleşik Devletler Bankası 35 milyon dolar sermayeyle 1816 yılında kurulmuştur (185.500.000 frank); imtiyazları 1836 yılında sona ermiştir. Sonraki yıl, Kongre bu imtiyazı yenilemek için bir yasa çıkarmış ama başkan yasayı geri çevirmiştir. Bugün iki farklı taraf arasında şiddetli bir mücadele yaşanmaktadır; Banka'nın yakın bir zamanda düşeceğini tahmin etmek zor değildir.

Bu bankalara satılan gazeteler ve kişisel çıkarı nedeniyle onların bir organı haline gelen başkan, Birleşik Devletler Bankası'na büyük bir öfkeyle saldırmaktadır. Yerel hırsları ve ülkenin katı demokratik dürtülerini Banka'nın karşısına çıkarmaktadır. Onlara göre, Banka'nın yöneticileri aristokratik ve kalıcı bir yapı oluşturmakta ve bu yapının etkisi hükümet içerisinde hissedilmektedir; Amerikan toplumunun temelini oluşturan eşitlik ilkelerini er ya da geç bozacaktır.

Banka'nın düşmanlarına karşı verdiği savaş, Amerika'da eyaletlerin merkezî hükümete karşı yürüttükleri büyük mücadelenin bir parçasıdır; bağımsızlık ve demokrasi anlayışı, hiyerarşi ve bağımlılık anlayışına karşı mücadele etmektedir. Birleşik Devletler Bankası'nın düşmanlarının, başka konularda federal hükümete saldıranlarla aynı kişiler olduğunu söylemiyorum kesinlikle; Banka'ya yönelik saldırıların, federal hükümetle çatışan ortak dürtülerin ürünü olduğunu ve Banka'ya birçok kişinin düşman olmasının, federal hükümetin zayıflamasının can sıkıcı bir belirtisi olduğunu söylüyorum.

Ancak Birliğin en çaresiz kaldığı konu meşhur tarifeler meselesidir.[85]

Fransız Devrimi savaşı ile 1812'deki savaş, Amerika ve Avrupa arasındaki serbest iletişimi engellediğinden, Birliğin kuzeyinde imalathanelerin kurulmasına vesile olmuştu. Barış ortamı Avrupa mallarına yeniden Yeni Dünya'nın kapılarını açtığında, Amerikalılar, hem kendi endüstrilerini koruyacak hem de savaş zamanında verilen borçların ödenmesini sağlayacak bir gümrük sistemi kurmaya karar verdiler.

Desteklenmesi gereken imalathanelerin bulunmadığı –ve sadece çiftçilikle uğraşan– güneydeki eyaletler bu uygulamaya karşı çıkmakta gecikmediler. İleri sürdükleri şikâyetlerde ger-

---

[85] Bu konuyla ilgili ayrıntılar için öncelikle bkz. *Yasama Belgeleri*, 22. Kongre, 2. dönem, no: 30.

çekçi ya da hayal ürünü olabilecek şeyleri burada anlatmak gibi bir niyetim yok; ben sadece olgulardan bahsedeceğim.

1820 yılından itibaren, Güney Carolina eyaleti, Kongre'ye gönderdiği bir dilekçede, tarife yasasının *anayasaya aykırı, baskıcı* ve *haksız* olduğunu savunmuştur. Daha sonra, Georgia, Virginia, Kuzey Carolina, Alabama ve Mississipi eyaletleri aynı yönde güçlü denebilecek itirazlarda bulunmuşlardır.

Bu itirazları dikkate almak bir yana, Kongre 1824 ve 1828 yıllarında tarife haklarını yükseltmiş ve tarifeyle ilgili ilkeleri bir kez daha tasdik etmiştir.

Bu durumda, Güney için yeni bir doktrin ortaya atılmış, daha doğrusu eski ve meşhur bir doktrin yeniden gündeme getirilmiştir: *Nullification.*[86]

Federal anayasanın amacının bir devletler topluluğu yaratmak değil, ulusal bir hükümet kurmak olduğunu daha önce söylemiştim –konuyla ilgili bölümde. Birleşik Devletler'de yaşayan Amerikalılar, anayasanın öngördüğü bütün durumlarda, tek ve bütün bir halk meydana getirirler. Yukarıda bahsettiğimiz tüm meselelerle ilgili olarak, ulusal irade, anayasaya dayalı bütün toplumlarda olduğu gibi, belli bir çoğunluk üzerinden kendini ifade eder. Çoğunluk bir kez konuştuğunda, azınlığın payına düşen şey boyun eğmektir.

Anayasa metniyle ve anayasayı yaratanların niyetleriyle örtüşen yegâne yasal doktrin budur.

Buna karşın, güneydeki *nullification* taraftarları Amerikalıların biraraya gelmesinin yekpâre bir millete dönüşmek anlamına gelmediğini, yalnızca bağımsız bir halklar topluluğu yaratmak istediklerini savunuyorlar. Bunun sonucu olarak, her eyalet kendi egemenliğini fiilî açıdan olmasa bile en azından ilkesel

---

[86] Bir eyaletin anayasaya aykırı olduğunu düşündüğü bir federal yasayı geçersiz ya da yok sayma hakkının bulunduğunu savunan teori. Ancak Amerikan hükümeti ve mahkemeleri bu teoriyi kabul etmediklerinden, bu yöndeki kararları hiçbir zaman yasal olarak dikkate almamışlardır. (ç.n.)

açıdan bütünüyle koruduğundan, Kongre'nin yasalarını yorumlama ve anayasaya ya da adalet ilkesine aykırı olduğunu düşündüğü yasaları kendi içerisinde askıya alma hakkına sahiptir –böyle düşünüyorlar.

Nullification doktrini, 1833 yılında Senato huzurunda, güneyli *nullification* savunucularının resmî lideri olan Calhoun tarafından dile getirilen bir paragrafta özetlenmektedir:

"Anayasa Eyaletlerin egemen olarak kabul edildiği bir sözleşmedir. Bu bağlamda, ortak bir hakem tayin etmemiş olan taraflar arasında bir sözleşme ortaya atıldığında, taraflardan her biri o sözleşmenin kapsamını kendi iradesiyle yorumlama hakkını saklı tutar."

Böyle bir doktrinin ilkesel olarak federal bağı koparacağı ve kaosa neden olacağı açıktır ki, 1789 anayasası Amerikalıları böyle bir kaostan kurtarmıştır.

Güney Carolina Kongre'ye sunduğu şikâyetlere Kongre'nin sessiz kaldığını gördüğünde, tarifelerle ilgili federal yasaya *nullification* uygulama tehdidinde bulundu. Kongre savunduğu sistemde ısrarcı oldu ve sonunda fırtınalar kopmaya başladı.

1832 yılı boyunca, Güney Carolina halkı[87] alınması gereken olağanüstü önlemleri görüşmek üzere ulusal bir meclis tayin etti. Aynı yılın Kasım ayının 24'ünde, söz konusu meclis, federal tarife yasasını reddeden, bu yasanın öngördüğü hakları geçersiz sayan ve federal mahkemelere yapılabilecek başvuruları hükümsüz kılan bir yasayı kararname olarak yayımladı.[88] An-

---

[87] Yani halkın çoğunluğunu oluşturan kesim; zira *Union Party* adını alan muhalif parti lehte olmak üzere çok güçlü ve etkin bir azınlık oluşturmuştur. Carolina'nın yaklaşık 47.000 seçmeni vardır; bu seçmenlerin 30 bini *nullification* lehine, 17 bini ise aleyhine bir tutum sergilemiştir.

[88] Bu kararnameden önce, kararnameyi yazmakla görevli komitenin hazırladığı bir rapor sunulmuştur; söz konusu rapor yasanın açıklamasını ve amacını içermektedir. Raporda şunları okuyoruz (s. 34): "Anayasa tarafından farklı eyaletlere verilen hakların kasıtlı olarak çiğ-

cak bir sonraki yılın Şubat ayında yürürlüğe girecek olan bu kararname şöyle bir bildirimde bulunmuştur: Eğer Kongre bu tarihten önce tarife yasasını değiştirirse, Güney Carolina eyaleti şikâyetlerine son verebilir. Daha sonra, bu meseleyi bütün konfedere eyaletlerin oluşturacağı olağanüstü bir meclise sunma isteği muğlâk ve ucu açık bir biçimde ifade edilmiştir.

Diğer yandan, bütün bunlar olurken, Güney Carolina milis güçlerini silâhlandırmaya ve savaşa hazırlanmaya başlamıştır.

Peki, Kongre bu durumda ne yapmıştır? Türlü ricalarda bulunan üyelerini dinlemeyen Kongre ellerindeki silâhları görür görmez onlara kulak vermiştir.[89] Bir yasa çıkarmıştır[90] ve bu yasaya göre tarife koşulları on yıl içinde kademeli olarak, hükümetin ihtiyaçlarını zora sokmayacak bir noktaya kadar yumuşatılacaktır. Böylelikle Kongre tarife yasasının dayandığı ilkeyi

---

nenmesi halinde ortaya çıkabilecek kötü sonuçları engellemek, suiistimallere karşı gelmek, *bağımsız egemenler* olarak kendilerine verilen yetki ve imtiyazları karşılıklı sınırlar içinde muhafaza etmek amacıyla devreye girmek, söz konusu eyaletlerin hakkı ve görevidir. Eğer eyaletlerin böyle bir hakkı bulunmasaydı, kendilerini egemen güçler olarak görmeleri boşuna olurdu. Güney Carolina, kendi toprakları üzerinde, sınırlarının dışında yer alan hiçbir mahkemeyi tanımayacağını ilân eder. Diğer egemen eyaletlerle birlikte, Güney Carolina'nın resmî bir birlik sözleşmesi imzaladığı doğrudur (*a solemn contract of union*), fakat bu sözleşmenin kendisi için ne anlama geldiğini açıklama hakkını talep etmekte ve kullanmaktadır; ayrıca bu sözleşmeyi yapan üyelerin ve onların kurduğu hükümetin sözleşmeyi ihlal etmesi halinde, Güney Carolina, bu ihlalin kapsamının ne olduğunu ve adaleti sağlamak için alınacak önlemlerin ne olacağını belirlemeye yönelik tartışmasız hakkını kullanacaktır (*unquestionable*)."

[89] Kongre'yi bu önlemi almaya iten şey, güçlü bir eyalet olan Virginia'nın yaptığı ifşaatlardır; Virginia yasama meclisi Birlik ile Güney Carolina arasında hakem olmayı önermiştir. O âna dek, Güney Carolina tümüyle yalnız bırakılmış gibi görünmüştür; hattâ aynı şeyi talep eden eyaletler bile onu kendi başına bırakmıştır.

[90] 2 Mart 1833 tarihli yasa.

tamamen terk etmiştir. Endüstriyi koruyan bir hukuki düzenlemenin yerini salt finansal bir önlem almıştır.[91] Yenilgisini gizlemek amacıyla, Birlik hükümeti zayıf hükümetler için oldukça zorlayıcı bir çareye başvurmuştur; reel olaylar bakımından geri adım atan Birlik hükümeti ilkeler noktasında kararlı olduğunu göstermiştir. Kongre bir yandan tarife yasasını değiştirirken, diğer yandan başka bir yasa çıkarmıştır; bu yasaya göre, devlet başkanı muhtemel direnişleri güç kullanarak bastırmak amacıyla olağanüstü bir yetkiyle donatılmıştır –ki bu andan itibaren, söz konusu direnişler artık korkulacak bir şey olmaktan çıkmıştır.

Güney Carolina Birliğin bu tür küçük zaferler kazanmasına dahi razı olmamıştır; tarife yasasını geçersiz sayan ulusal uzlaşma meclisi yeniden toplanmış ve kendisine verilen tavizi kabul etmiştir; fakat bunun yanında meclis *nullification* savunucularının tezleri için daha güçlü bir biçimde direneceğini ilân etmiştir; bunu kanıtlamak için de başkana olağanüstü yetkiler veren yasayı reddetmiştir –ki bu yetkilerin kullanılamayacağı zaten bellidir.

Bahsettiğim olayların hemen hepsi General Jackson'ın başkanlığı döneminde olmuştur. Tarifeler meselesinde, Jackson'ın Birliğin haklarını kararlı ve başarılı bir biçimde savunduğu inkâr edilemez. Bununla birlikte, federal iktidarı temsil eden kişinin benimsediği tutumun, bugün bu iktidarın karşı karşıya kaldığı tehlikelerden biri olduğuna inanıyorum.

General Jackson'm ülkesindeki meseleler üzerinde yaratabileceği etkiler konusunda, bazı Avrupalılar, olaylara yakından tanık olan insanlara saçma gelebilecek bir düşünce ortaya atmışlardır.

General Jackson'm savaşlar kazandığı, güçlü bir insan olduğu, karakter ve alışkanlık itibariyle güç kullanmaya yatkın ol-

---

[91] Bu yasa Clay tarafından önerilmiş ve Kongre'nin her iki meclisinde büyük bir çoğunluk desteğiyle kabul edilmiştir.

duğu, iktidarı arzuladığı ve despotça zevklere sahip olduğu söylenmiştir. Bütün bunlar doğru olabilir, fakat bu gerçeklerden çıkarılan sonuçlar büyük birer yanılgıdır.

General Jackson'ın Birleşik Devletler'de diktatörlük kurmak istediği, militarist bir anlayışı hâkim kılacağı ve merkezî iktidara yerel özgürlükler açısından tehlikeli yetkiler vereceği tasavvur edilmiştir. Amerika'da bu tür girişimlerin ve böyle insanların zamanı henüz gelmemiştir; eğer Jackson bu yolla egemen olmak isteseydi, hiç tartışmasız siyasal konumunu kaybederdi ve hattâ hayatını tehlikeye atmış olurdu; bu yüzden, Jackson böyle bir şeye kalkışacak kadar ihtiyatsız olmamıştır.

Federal iktidarı genişletmeyi istemek şöyle dursun, tam aksine, mevcut başkan bu iktidarı anayasadaki en açık ve en kesin hükümlere dayanarak sınırlandırmak isteyen ve yasalara ilişkin yorumların Birlik hükümetinin lehine olmasını asla kabul etmeyen bir partiyi temsil etmektedir. Merkezîleşmenin en büyük savunucusu olmak bir yana, General Jackson bizzat yerel çıkarların sözcüsüdür; onu iktidara taşıyan şey merkezîleşme karşıtı taleplerdir. Bu talepleri her gün savunmak suretiyle koltuğunu korumakta ve güçlenmektedir. General Jackson çoğunluğun hizmetkârıdır; çoğunluğun iradesinin, isteklerinin ve keşfedilmekte olan dürtülerinin peşinden gitmektedir; yahut da çoğunluğun beklentilerini sezmeye çalışmakta ve onun lideri olmak için koşturmaktadır.

Eyalet hükümetleri ne zaman Birlik hükümetiyle çatışsa, genellikle devlet başkanı kendi hakları için endişe eden ilk kişi olur; hemen her zaman yasama gücünü öne çıkarır; federal iktidarın kapsamının yorumlanması gerektiği zaman, başkan bir bakıma kendisine karşı konumlanır; kendini kısıtlar, gizler ve devre dışı bırakır. Bunun nedeni doğal olarak zayıf olması ya da Birliğin düşmanı olması değildir; çoğunluk güneylilerin *nullification* iddialarına karşı çıktığında, başkan çoğunluğun başına geçer, onun tezlerini açık ve enerjik bir biçimde formüle eder ve çoğunluğu gücünü göstermeye çağıran ilk kişi olur.

Amerikan partilerinin söylemlerinden ödünç aldığım bir mukayeseye başvurmam gerekirse, bana göre General Jackson zevkleri itibariyle *federal* ve hesapları itibariyle *cumhuriyetçi*dir.

Çoğunluğun lütfunu kazanmak için onun önünde eğildikten sonra, general Jackson yeniden ayağa kalkar; çoğunluğun izlediği ya da kıskanç duygularla bakmadığı hedeflere doğru yönelir ve önündeki bütün engelleri yıkar. Kendisinden öncekilerin yoksun olduğu bir dayanakla güçlenerek, hiçbir başkanın yapamadığı kadar kolay bir biçimde, şahsi düşmanlarını gördüğü her yerde ezer; daha önce kimsenin cesaret edemediği önlemleri kendi sorumluluğu altına alır; hattâ bazen, ulusal temsil gücüne karşı neredeyse hakaretvari ve küçümseyici bir tavır takınır; Kongre'nin yasalarını uygulamayı reddeder ve birçok kez bu büyük kuruma cevap vermeyi dahi ihmal eder. Kimi zaman efendisini tersleyen gözde bir köle gibidir. Dolayısıyla General Jackson'ın gücü her an artmaktadır; başkanın gücü ise sürekli azalmaktadır. Federal hükümet onun elindeyken güçlüdür; fakat kendisinden sonra gelen başkana ise güçsüz bir hükümet olarak devredilecektir.

Ya ben tuhaf yanılgı içindeyim ya da Birleşik Devletler'in federal hükümeti her geçen gün zayıflama eğilimindedir; günden güne işten güçten elini çekmekte ve faaliyet alanını giderek daraltmaktadır. Doğal olarak zayıf olduğundan, güçlülük görüntüsünden bile uzaklaşmaktadır. Öte yandan, Birleşik Devletler'de bağımsızlık duygusunun eyaletler içerisinde giderek güçlendiğini ve yerel hükümete duyulan bağlılığın giderek derinleştiğini düşünüyorum.

Amerikalılar Birliği istiyor, ama bir gölgeye indirgenmiş halde; bazı durumlarda güçlü ve tüm diğer durumlarda zayıf olması isteniyor; savaş zamanında Birliğin ulusal güçleri ve ülkenin bütün kaynaklarını kendi bünyesinde toplayabileceği, barış zamanında ise neredeyse sıfıra indirgeneceği iddia ediliyor; böyle zayıflık ile güçlülük arasında gidip gelmenin doğada var olan bir şey olduğu sanılıyor.

Bugüne bakınca, bu genel düşünsel eğilimi durdurabilecek bir şey göremiyorum; bunu yaratan nedenler aynı yönde işlemeye devam ediyor. Dolayısıyla bu devam edecektir ve eğer olağanüstü bir şey olmazsa, Birlik hükümetinin her geçen gün zayıflayacağını öngörebiliriz.

Bununla birlikte, federal iktidarın, kendi varlığını korumaktan ve ülkeyi barış içinde tutmaktan aciz olduğu için kendi kendine sönüp gideceği günlerden henüz uzak olduğumuzu düşünüyorum. Birlik değer yargılarına işlemiştir ve insanlar onu istemektedir; sonuçları gayet açıktır ve gözle görünür yararları vardır. İnsanlar federal hükümetin zayıflığının Birliğin varlığını tehlikeye attığını anladıkları zaman, güçten yana olan tepkisel bir hareketin ortaya çıkacağından şüphe duymuyorum.

Birleşik Devletler hükümeti, bugüne kadar kurulmuş bütün federal hükümetler içinde, doğal bir biçimde yönetmeye en uygun hükümettir; yasaların yorumlanması yoluyla dolaylı bir şekilde saldırıya uğramadığı sürece, öz nitelikleri radikal bir biçimde değiştirilmediği sürece, belli bir düşünsel farklılık, içsel bir kriz ya da bir savaş ihtiyaç duyduğu gücü ona bir anda yeniden kazandırabilir.

Benim göstermek istediğim tek şey şudur: Aramızdan birçok insan, Birleşik Devletler'de iktidarın başkanın ve kongrenin elinde merkezîleşmesini teşvik eden zihinsel bir eğilimin olduğunu düşünüyor. Bense burada tam aksi yönde bir eğilimin açıkça görüldüğünü iddia ediyorum. Federal hükümet yıllandıkça güç kazanıp eyaletlerin egemenliğini tehdit etmediği gibi, her geçen gün zayıflama eğiliminde olduğunu ve asıl tehlikede olan şeyin Birliğin egemenliği olduğunu düşünüyorum. Bugünkü manzara bunu ortaya koymaktadır. Bu eğilimin nihai sonucu ne olacak? Bahsettiğim hareketi durduracak, yavaşlatacak ya da hızlandıracak olaylar nelerdir? Bunun cevabı gelecekte gizlidir ve ben üzerindeki örtüyü kaldırabileceğimi düşünmüyorum.

Birleşik Devletler'de Cumhuriyetçi Kurumlar; Bu Kurumların Hayatta Kalma Şansı Nedir?

Amerikan Birliği bir rastlantıdan ibarettir – Cumhuriyetçi kurumların geleceği daha parlaktır – Bugün, cumhuriyet Anglo-Amerikalıların doğal durumunu ifade etmektedir – Bunun nedenleri – Cumhuriyeti ortadan kaldırabilmek için bütün yasaları ve değer yargılarını değiştirmek gerekir – Amerikalıların bir aristokrasi yaratmasının önündeki zorluklar.

Birliğin dağılması, bugünkü konfedere eyaletlere savaşı getirerek ve onunla birlikte kalıcı ordular, diktatörlük ve ağır vergiler yaratarak, uzun vadede cumhuriyetçi kurumların kaderini tehlikeye atabilir.

Ancak, cumhuriyetin geleceği ile Birliğin geleceğini karıştırmamak gerekir.

Birlik bir rastlantıdan ibarettir ve yalnızca koşullar elverişli olduğu sürece hayatta kalabilir; fakat bana göre cumhuriyet Amerikalıların doğal durumunu temsil etmektedir; cumhuriyeti kaldırıp onun yerine monarşiyi getirebilecek tek şey, daima aynı yönde hareket eden karşıt faktörlerin yaratacağı sürekli etkidir.

Birlik esas itibariyle kendisini yaratan yasa içerisinde vücut bulmaktadır. Tek bir devrim, kamuoyundaki fikirsel bir değişim Birliği sonsuza dek yok edebilir. Cumhuriyet ise daha derin köklere sahiptir.

Birleşik Devletler'de cumhuriyet denildiğinde akla gelen şey, toplumun kendi üzerinde yarattığı yavaş ve sakin etkilerdir. Gerçek anlamda toplumun bilinçli iradesi üzerine kurulu düzenli bir ortamdır. Kararların uzun uzadıya mayalandığı, yavaş yavaş tartışıldığı ve olgunluk içerisinde uygulandığı uzlaştırıcı bir hükümettir.

Birleşik Devletler'de cumhuriyetçiler değer yargılarını önemser, inançlara saygı duyar ve hakları benimser. Bir toplumun özgür olduğu ölçüde ahlâklı, inançlı ve ölçülü olması gerektiği-

ni savunurlar. Birleşik Devletler'de cumhuriyet denilen şey çoğunluğun sükûnet içindeki hâkimiyetidir. Çoğunluk, kendini tanıyacak ve varlığını benimseyecek zamanı bulduktan sonra, tüm yetkilerin ortak kaynağı haline gelir. Fakat çoğunluk kendi başına kadir-i mutlak değildir. Onun üstünde –ahlâki dünyada– insanlık, adalet ve akıl yer alır; siyasal dünyada ise çoğunluğun üstünde kazanılmış haklar vardır. Çoğunluk bu iki sınırı kabul eder ve eğer bunları aşmaya çalışırsa, bunun nedeni tıpkı her bir insanda olduğu gibi içinde taşıdığı hırslardır; her bir insan gibi, çoğunluk da iyi ile kötüyü ayırt edebildiği halde kötülük yapabilir.

Fakat bizler Avrupa'da şaşırtıcı keşifler yapmış insanlarız.

Bazı Avrupalılara göre cumhuriyet şimdiye kadar zannedildiği gibi çoğunluğun egemenliği değil, çoğunluğa kefil olanların egemenliğidir. Bu tür yönetim biçimlerinde yöneten halk değil, halk için en iyisinin ne olduğunu bilenlerdir; ikisi arasındaki fark, halklara başvurmadan onlar adına hareket etmeye ve hor görüldükleri halde minnettar olmalarını istemeye olanak vermektedir. Ayrıca cumhuriyetçi bir hükümet her istediğini yapma hakkına sahip olması gereken yegâne hükümettir; en yüksek ahlâki yasalardan en sıradan sağduyu kurallarına dek, insanların şimdiye kadar saygı gösterdiği her şeyi küçümseyebilen bir hükümettir.

Bugüne kadar, şekli ne olursa olsun despotizmin korkunç bir şey olduğu düşünülmüştür. Fakat günümüzde, yeryüzünde meşru zorbalıkların ve kutsal adaletsizliklerin olduğu keşfedilmiştir; yeter ki bunlar halk adına yapılsın.

Amerikalıların cumhuriyet konusunda geliştirdikleri düşünceler bu yönetim biçiminin uygulanmasını alabildiğine kolaylaştırır ve varlığını güvenceye alır. Amerikalıların cumhuriyetçi hükümet uygulamaları çoğu zaman kötü olsa da, en azından teorik olarak iyidir ve halk kendi eylemlerini buna uydurmayı bilir her zaman.

Amerika'da merkeziyetçi bir idare kurmak başlangıçta zordu, bundan böyle daha da zor olacaktır. İnsanlar çok büyük bir coğrafyaya yayılmış ve çok sayıda doğal engelle birbirinden ayrılmıştır, bu yüzden tek bir kişinin o insanların yaşamlarına dair ayrıntıları yönetebilmesi çok zordur. Dolayısıyla Amerika tam bir yerel ve komünal yönetimler ülkesidir.

Yeni Dünya'daki bütün Avrupalıları aynı şekilde etkileyen bu faktörlere, Anglo-Amerikalılar kendilerine özgü başka birçok faktör eklemişlerdir.

Kuzey Amerika'daki sömürgeler kurulduğu zaman, yerel yönetim serbestliği hem İngiliz değer yargılarına hem de yasalara halihazırda nüfuz etmişti ve İngiliz göçmenler bunu yalnızca bir zorunluluk olarak değil, değerini çok iyi bildikleri bir iyilik olarak benimsemişti.

Ayrıca sömürgelerin nasıl kurulduğunu daha önce görmüştük. Her eyalet, hattâ her ilçe, birbirini tanımayan ya da farklı amaçlar etrafında biraraya gelen insanlar tarafından ayrı ayrı iskân edilmiştir.

Bu bağlamda, Birleşik Devletler'deki İngilizler başlangıçtan itibaren çok sayıda küçük ve bağımsız topluluklar halinde bölünmüştü ve bunlar hiçbir ortak merkeze bağlı değildi; dolayısıyla bu küçük toplumlardan her biri kendi işleriyle meşgul olmak zorundaydı, zira doğal bir biçimde ve kolaylık içinde ihtiyaçları karşılayacak merkezî bir otorite hiçbir yerde yoktu.

Böylelikle, ülkenin doğası, İngiliz sömürgelerinin kurulma biçimi ve ilk göçmenlerin alışkanlıkları, bütün bunlar yerel ve komünal özgürlükleri olağanüstü bir düzeyde geliştirmek üzere biraraya gelmiştir.

O halde Birleşik Devletler'de, ülkedeki kurumların hepsi temel olarak cumhuriyetçi niteliktedir; cumhuriyeti kuran yasaları kalıcı bir biçimde ortadan kaldırabilmek için, aynı anda bütün yasaları iptal etmek gerekirdi.

Eğer günümüzde bir siyasi parti Birleşik Devletler'de monarşiyi kurmaya çalışsaydı, bugün Fransa'da cumhuriyeti he-

men şimdi kurmak isteyen bir partiden çok daha zor bir durumda kalırdı. Kraliyetin kendisi için gerekli yasaları hazır olarak bulabilmesi söz konusu olmazdı ve bu durumda, cumhuriyetçi kurumlarla çevrilmiş bir monarşi ortaya çıkardı.

Monarşi düşüncesinin Amerikan değer yargılarına nüfuz etmesi de çok zordur.

Birleşik Devletler'de, halkın egemenliği dogması hâkim düşüncelerle ve alışkılarla hiçbir bağıntısı olmayan yalıtılmış bir doktrin değildir. Tam aksine, halkın egemenliği düşüncesi, Aglo-Amerikan dünyasını bir bütün olarak kuşatan düşünceler zincirinin son halkası olarak görülebilir. Kim olursa olsun, Tanrı her bireye, sadece kendisini ilgilendiren meselelerde kendi kendini yönetebilmesi için gerekli olan aklı vermiştir. Birleşik Devletler'de sivil ve siyasal toplum bu büyük düşünce üzerine kuruludur: Aile babası çocuklarına, efendi hizmetkârlarına, komün yönetilen bireylere, yerel yönetim komünlere, eyalet yerel yönetimlere ve Birlik eyaletlere bu düşünceyi nasıl hayata geçirdiğini gösterir. Bütün ulusa yayıldığı zaman ise halkın egemenliği dogması haline gelir.

Birleşik Devletler'de cumhuriyetin temelini oluşturan ilke, insanların eylemlerinin çoğunluğunu düzenleyen ilkeyle aynıdır. Dolayısıyla, cumhuriyet bir yandan Amerikalıların düşüncelerine, değer yargılarına ve alışkanlıklarına nüfuz ederken, diğer yandan yasalardaki yerini alır. Bu yasaları değiştirebilmek için, Amerikalıların bir bakıma kendilerini tamamen değiştirmeleri gerekir. Birleşik Devletler'de çoğunluğun dinî inancı da cumhuriyetçidir; öteki dünyanın hakikatlerini bireysel akla tâbi kılar; aynı şekilde siyaset de insanların çıkarlarını koruma işini herkesin sağduyusuna bırakır; ayrıca din, her insanın kendisini cennete ulaştıracak yolu özgürce seçtiğini kabul eder, tıpkı yasaların her yurttaşa kendi hükümetini seçme hakkını vermesi gibi.

Açıktır ki düşüncelerin, yasaların ve değer yargılarının yerine karşıt yöndeki düşünceleri, değer yargılarını ve yasaları ko-

yabilmek sadece aynı eğilimlere sahip uzun bir olaylar dizisiyle mümkündür.

Cumhuriyetçi ilkeler Amerika'da bir gün yok olmaya yüz tutarsa, bu ancak uzun vadeli, sık sık kesintiye uğrayan ve yeniden başlayan toplumsal bir çalışmayla mümkün olabilir. Birçok kez cumhuriyetçi ilkeler yeniden kendini gösterir ve tamamen yok olabilmeleri için, tümüyle yeni bir toplumun bugünkü mevcut toplumun yerini alması gerekir. Ne var ki, böyle bir devrimi öngörmemize olanak verecek hiçbir şey yoktur; buna dair hiçbir işaret söz konusu değildir.

Birleşik Devletler'e gittiğinizde sizi en çok çarpan şey, siyasal toplumun içinde bulunduğu gürültülü hareket ortamıdır. Yasalar durmaksızın değişir ve ilk bakışta, ne istediğinden pek emin değilmiş gibi görünen bir toplumun bir süre sonra mevcut yönetim biçiminin yerine tamamen yeni bir yönetim biçimi koyması gayet mümkün görünür. Ancak bunlar zamansız korkulardır. Siyasal kurumlar konusunda, birbiriyle karıştırılmaması gereken iki tür istikrarsızlık vardır: İlki ikincil düzeydeki yasalarla ilgilidir ve iyi yerleşmiş bir toplumda uzun süre varlığını sürdürebilir; ikincisi, anayasanın temellerini dahi sürekli sarsar ve yasaları yaratan ilkelere saldırır; bu istikrarsızlığı her zaman karışıklıklar ve devrimler izler; buna maruz kalan toplum çok sarsıntılı bir ara evrede yer alır. Deneyimler göstermiştir ki, yasalara ilişkin bu iki istikrarsızlık türü arasında zorunlu bir bağıntı yoktur, çünkü yere ve zamana göre birlikte ya da birbirinden bağımsız var oldukları görülmüştür. Birincisi Birleşik Devletler'de mevcuttur, fakat ikincisi yoktur. Amerikalılar sık sık yasalarını değiştirirler, ama anayasanın temel ilkelerine saygı duyarlar.

Günümüzde, nasıl ki Fransa'da XIV. Louis döneminde monarşi düşüncesi hâkim olduysa, Amerika'da da cumhuriyet düşüncesi hüküm sürmektedir. O zamanki Fransızlar monarşinin dostları oldukları gibi, aynı zamanda monarşinin yerine konulabilecek hiçbir şey tasavvur edemiyorlardı; güneşin hareketini

ve mevsimlerin değişkenliğini nasıl kabul ediyorlarsa, monarşiyi de öyle kabul ediyorlardı. Fransa'da kraliyet iktidarının düşmanları ne kadar çoksa dostları da o kadar çoktu.

Bu bağlamda, Amerika'da cumhuriyet kavgasız, rakipsiz, kayıtsız ve şartsız olarak, üstü örtülü bir uzlaşmayla, bir tür *consensus universalis*le hüküm sürmektedir.

Bununla birlikte, Birleşik Devletler yurttaşlarının, idareye ilişkin araç ve yöntemleri bu denli hızlı değiştirmek suretiyle, cumhuriyet hükümetinin geleceğini tehlikeye attıklarını düşünüyorum.

Yasaların sürekli değişmesi nedeniyle yaptıkları işlerde sıkıntı çeken insanların nihayetinde cumhuriyeti toplumsal yaşam için uygunsuz bir yöntem olarak görmeye başlamalarından korkmak gerekir. Zira böyle bir durumda, ikincil yasalardaki istikrarsızlığın yarattığı olumsuzluklar temel yasaların varlığını tartışmalı hale getirecek ve dolaylı olarak devrime giden yolu açacaktır; fakat o günler henüz çok uzaktır.

Bugünden bakarak öngörebileceğimiz şey şudur ki, Amerikalılar cumhuriyet rejimini terk ettiklerinde, monarşi sisteminde uzun süre kalmadan hızlı bir biçimde despotizme geçeceklerdir. Montesquieu cumhuriyet rejiminin yerini alan bir hükümdarın otoritesinden daha mutlak bir şey yoktur, demiştir; zira seçimle gelen bir yöneticiye hiç çekinilmeden devredilen sınırsız yetkiler miras yoluyla iktidara gelen bir liderin eline geçmiş olacaktır. Bu genel olarak doğrudur, fakat demokratik bir cumhuriyet için çok daha geçerlidir. Birleşik Devletler'de yöneticiler belli bir yurttaş kesimi tarafından değil, ulusun çoğunluğu tarafından seçilir; doğrudan doğruya çoğunluğun isteklerini temsil ederler ve tamamen onun iradesine bağlıdırlar; dolayısıyla nefrete ya da korkuya neden olmazlar; bu yüzden, çoğunluğun etkisine sınırlar çizilirken, yöneticilerin yetkilerini sınırlamaya pek özen gösterilmemesine ve keyfîliklerine izin verilmesine özellikle dikkat çekmiştim. Bu yaklaşım biçimi kendisinden sonra da varlığını sürdüren alışkanlıklar yaratmıştır.

Amerikalı bir yönetici aslen sorumluluk sahibi olmadığı için sınırsız yetkilerini korumaya devam eder; bu durumda zorbalığın nerede duracağını kestirmek imkânsızdır.

Amerika'da aristokrasinin ortaya çıkmasını bekleyen ve iktidarı ele geçireceği günü şimdiden öngören bazı Avrupalılar var. Daha önce söyledim, tekrar söylüyorum: Amerikan toplumunun mevcut gidişatı bana göre giderek daha fazla demokratik olmaktadır.

Bununla birlikte, günün birinde Amerikalıların siyasal hakları kısıtlamayacaklarını ya da tek bir kişinin lehine olacak şekilde bu haklara el koymayacaklarını kesinlikle iddia etmiyorum. Ancak bu hakların kullanımını sadece belli bir yurttaş sınıfına mahsus kılacaklarını ya da başka bir ifadeyle belli bir aristokrasi kuracaklarını sanmıyorum.

Aristokratik bir yapı, kalabalıktan çok uzak olmamakla birlikte, kalıcı bir biçimde onun üzerinde duran belli bir sayıda yurttaştan oluşur; bu yurttaşlara dokunabilirsiniz, ama vuramazsınız; her gün onlarla yan yana gelirsiniz, ama asla onlarla bütünleşemezsiniz.

İnsan doğasına ve gizli dürtülerine böyle bir itaatkârlıktan daha aykırı bir şey düşünülemez; insanlar kendi başlarına bırakıldığında, bir kralın keyfî iktidarını soyluların istikrarlı yönetimine daima tercih edeceklerdir.

Bir aristokrasinin hayatta kalabilmek için eşitsizliği ilkesel olarak inşa etmesi, bunu yasallaştırması ve bir yandan aileye, diğer yandan topluma yayması gerekir; bunlar, doğal bir hakkaniyet duygusuna açıkça saldıran şeylerdir ve yalnızca güce başvurarak insanlara dayatılabilir.

Toplumlar var olduğu günden beri, kendi başına bırakıldığında ve kendi çabalarıyla ayakta kalmaya zorlandığında aristokratik bir rejim yaratan tek bir toplumdan bahsedilebileceğine inanmıyorum: Ortaçağ'daki bütün aristokrasiler fetih yoluyla kurulmuştur. Yenenler soyluydu, yenilenler hizmetkâr. Güç eşitsizliği dayatıyordu ve eşitsizlik bir kez değer yargılarına nü-

fuz ettikten sonra artık kendi kendini var ediyor ve doğal olarak yasalardaki yerini alıyordu.

Kendilerinden önce yaşanan olaylar neticesinde bir bakıma aristokratik olarak doğan ve yüzyıllar içinde adım adım demokrasiye evrilen toplumlarm olduğunu biliyoruz. Romalıların ve onlardan sonra vücut bulan barbar toplumların kaderi böyle olmuştur. Ancak uygarlıktan ve demokrasiden ayrıldıktan sonra kademeli olarak eşitliksiz bir düzene doğru yol alan, kendi içerisinde değişmez ayrıcalıklar ve imtiyazlı alanlar yaratan bir toplum yeryüzünde yeni bir şey olacaktır.

Amerika'nın böyle bir manzara sunan ilk toplum olabileceğini gösteren hiçbir işaret yoktur.

Birleşik Devletler'in Ticari Büyüklüğünün Nedenleri Üzerine Bazı Düşünceler

Doğa Amerikalılara büyük bir denizci toplum olmayı bahşetmiştir – Amerikan kıyılarının genişliği – Limanların büyüklüğü – Nehirlerin büyüklüğü – Anglo-Amerikalıların ticari üstünlüğü fiziksel nedenlerden ziyade düşünsel ve ahlâki nedenlere dayanmaktadır – Bu yargımızın nedenleri – Bir ticaret toplumu olarak Anglo-Amerikalıların geleceği – Birlik dağılsa bile onu oluşturan halkların denizlerdeki gücü devam eder – Bunun nedenleri – Anglo-Amerikalılar güneydeki eyaletlerde yaşayanların ihtiyaçlarına doğal olarak hizmet etmektedir – İngilizler gibi, Anglo-Amerikalılar da dünyanın büyük bir kesiminin aktörleri olacaklardır.

Fondy körfezinden Meksika körfezindeki Sabine ırmağına kadar, Birleşik Devletler'in kıyı şeridi yaklaşık 900 liyölük bir uzunluğa sahiptir. Bu kıyılar kesintisiz tek bir hat oluşturur; hepsi de aynı egemenliğe tâbidir.

Dünya üzerindeki en büyük, en geniş ve en güvenli ticaret limanları Amerikan halkının elindedir.

Birleşik Devletler'de yaşayanlar, uygarlığın kalbinden 1.200 liyö uzaklıkta, geniş ve ıssız bir coğrafyanın ortasında yer alan

büyük ve uygar bir ulus oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Amerika'nın daima Avrupa'ya ihtiyacı vardır. Zamanla birlikte, Amerikalılar kendileri için gerekli olan ürünlerin büyük bir çoğunluğunu kendi ülkelerinde üretmeyi ya da imal etmeyi başaracaklardır kuşkusuz; fakat Amerika ve Avrupa hiçbir zaman birbirinden tümüyle bağımsız yaşayamaz; ihtiyaçları, düşünceleri, alışkanlıkları ve değer yargıları arasında birçok doğal bağıntı söz konusudur.

Amerikan Birliği Avrupa için zorunlu hale gelen metalar üretmektedir; Avrupa'daki topraklarda bu metaları üretmek söz konusu değildir ya da çok büyük masraflar gerektirmektedir. Amerikalılar bu ürünlerin çok küçük bir kısmını tüketmekte ve geri kalanını bize satmaktadır.

Dolayısıyla, Avrupa Amerika için, Amerika da Avrupa için bir pazar konumundadır. Bu bağlamda, deniz ticareti hem üretilen hammaddeleri Avrupa limanlarına taşımak hem de bizim imâl ettiğimiz ürünleri Amerika'ya ulaştırmak açısından Birleşik Devletler için bir zorunluluktur.

Birleşik Devletler ticaretten vazgeçse bile, tıpkı Meksika'daki İspanyolların yaptığı gibi, deniz ticaretiyle uğraşan ülkelerin endüstrisi için büyük bir kaynak sağlamak durumunda kalırdı; yahut da Birleşik Devletler dünyanın en büyük deniz güçlerinden biri olmaya yazgılıydı ve bu seçenek kaçınılmazdı.

Anglo-Amerikalılar tarihin her döneminde deniz konusunda çok iştahlı ve kararlı olmuşlardır. Bağımsızlık Anglo-Amerikalıları İngiltere'ye bağlayan ticari bağları koparmakla birlikte, onların denizcilik dehasına yeni ve güçlü bir atılım kazandırmıştır. O günden bu yana, Birliğin sahip olduğu gemilerin sayısı neredeyse Birliğin sınırları içinde yaşayan insanların sayısı kadar hızlı artmıştır. Bugün Amerikalılar Avrupa'da üretilen ürünlerin onda dokuzunu bizzat kendileri Amerika'ya taşımaktadır –ken-

di gemileriyle.[92] Yeni Dünya'dan yapılan ithalatın dörtte üçünü de gene Amerikalılar Avrupa'daki tüketicilere ulaştırmaktadır.[93]

Avrupa'da Havre ve Liverpool limanları Birleşik Devletler' den gelen gemilerle doludur. Buna karşın, New York limanında İngilizlere ya da Fransızlara ait yapıların sayısı çok azdır.[94]

Böylelikle, tüccar bir Amerikalı yalnızca kendi topraklarındaki rekabete karşı mücadele etmekle kalmaz, aynı zamanda yabancılarla bizzat onların topraklarında avantajlı bir biçimde rekabet eder.

Bunu açıklamak zor değildir: Dünyadaki bütün gemiler içerisinde, deniz ulaşımını en ekonomik maliyetlerle yapanlar Birleşik Devletler'e ait gemilerdir. Birliğin deniz ticareti diğer ülkeler üzerindeki bu avantajını koruduğu sürece, yalnızca ka-

---

[92] Eylül 1832'de sonlanan yıllık ithalatın toplam değeri 101.129.266 dolar olmuştur. Yabancı gemilerle yapılan ithalat miktarı sadece 10. 731.039 dolarla sınırlı kalmıştır ve bu da toplam miktarın yaklaşık onda biridir.

[93] Aynı yıl boyunca, toplam ihracat değeri 87.176.943 dolar olarak gerçekleşmiştir; yabancı gemilerle yapılan ihracatın toplam değeri 21. 036.183 dolar olmuştur; bu da toplam miktarın yaklaşık dörtte birine tekabül etmiştir (bkz. *William's register*, 1833, s. 398).

[94] 1829, 1830, 1831 yılları boyunca, Birliğe ait limanlara gelen gemilerin toplam yük kapasitesi 3.307.719 tonalitodur. Bu toplam miktarın içinde, yabancı gemilerin payı sadece 544.571 tonalitodur; dolayısıyla yaklaşık 100'e 16 gibi bir oran söz konusudur (*The National Calendar*, 1833, s. 304).

1820, 1826, 1831 yılları boyunca, Londra, Liverpool ve Hull limanlarına gelen İngiliz gemilerinin toplam yük kapasitesi 443.800 tonalito olmuştur. Aynı yıllar içerisinde aynı limanlara gelen yabancı gemilerin toplam yük kapasitesi 159.431 tonalitodur. İki rakam arasındaki oran yaklaşık 100'e 36 olmuştur (*Companion of the Almanac*, 1834, s. 169).

1832 yılında, Büyük Britanya limanlarına giren İngiliz gemileri ile yabancı gemiler arasındaki oran 100'e 29 gibi bir rakam vermektedir.

zandıklarını elinde tutmakla kalmayacak, aynı zamanda kazanımlarını her geçen gün arttıracaktır.

Amerikalıların diğer ülkelerdeki denizcilere göre neden daha düşük maliyetlerle seyrüsefer yapabildiklerini açıklamak zordur. İlk bakışta, bu üstünlüğü doğanın yalnızca Amerikalılara sunduğu bazı maddi avantajlara bağlamak mümkün gibi görünüyor; fakat gerçek hiç de öyle değildir.

Amerikan gemilerini inşa etmek en az bizim gemilerimiz kadar masraflıdır;[95] bu gemiler bizimkilerden daha kaliteli değildir ve genel olarak kısa ömürlüdür.

Amerikalı denizcilere ödenen ücretler Avrupalılarınkinden daha yüksektir; Birleşik Devletler'deki denizcilik sektöründe çok sayıda Avrupalı'yla karşılaşmamız bunu kanıtlamaktadır.

Peki, nasıl oluyor da Amerikalılar bizden daha ekonomik bir şekilde seyrüsefer yapabiliyor?

Bu üstünlüğün nedenlerini maddi avantajlarda aramak boşuna olur, diye düşünüyorum; söz konusu üstünlük tümüyle düşünsel ve ahlâki niteliklere bağlıdır.

Bir karşılaştırma yaparak düşüncemi açıklamaya çalışacağım:

Devrim savaşları sırasında, Fransızlar en deneyimli generalleri bile şaşırtan ve neredeyse en eski monarşileri yıkılma noktasına getiren yeni bir askerî taktik uyguladılar. İlk kez, o zamana kadar savaş için vazgeçilmez sayılan birçok şeyden vazgeçtiler; uygar devletlerin askerlerden hiç beklemediği şeyleri Fransız askerlerinin yapmasını istediler; böylece her şeyi hızlı bir koşu halindeyken yaptıklarını ve istenen sonuçları elde etmek amacıyla insanların hayatını riske atmakta tereddüt etmediklerini gördük.

Fransızlar düşmanlarından sayıca daha azdı ve onlar kadar zengin değillerdi; kaynakları çok daha sınırlıydı; buna rağmen

---

[95] Genel olarak, hammaddeler Avrupa'ya kıyasla Amerika'da daha ucuzdur, fakat işçilik masrafları Amerika'da daha yüksektir.

büyük başarılar kazanıyorlardı, ta ki düşmanları kendilerini taklit etmeyi akıl edene dek.

Amerikalılar ise ticaret alanında benzer bir yenilik yaptılar. Fransızların zafer kazanmak için yaptıklarını, Amerikalılar ucuz pazarlar için yapıyorlar.

Avrupalı denizciler bir maceraya atılırken çok ihtiyatlı davranırlar; sadece havanın elverişli olduğu zamanlar denize açılırlar; eğer beklenmedik bir kaza olursa limana geri dönerler; geceleyin yelkenlerini yarı yarıya kapatırlar; karaya yaklaşırken denizin sığlaştığını gördükleri zaman hızlarını azaltırlar; gözlerini güneşten ayırmazlar.

Amerikalı bir denizci bu tür önlemleri göz ardı eder ve tehlikelere meydan okur. Henüz fırtına dinmeden denize açılır; gece ve gündüz bütün yelkenlerini rüzgâra açar; fırtınadan yorgun düşen gemisini seyahat halindeyken tamir eder; nihayet yolun sonuna yaklaşırken, sanki limanı önceden görmüş gibi hızla kıyılara doğru sürmeye devam eder.

Amerikalı denizciler sık sık gemilerini batırırlar; ama denizi onlar kadar hızlı geçen hiçbir denizci yoktur. Başkasının yaptığı şeylerin aynısını daha az zamanda yaptığı gibi, aynı işleri daha az masrafla da yapabilir.

Uzun bir yolculuğun sonuna gelmeden önce, Avrupalı bir denizci yol boyunca birçok kez demir atması gerektiğine inanır. Dinleneceği limanı bulmak ya da limandan çıkma fırsatını yakalamak için çok kıymetli vaktini harcar ve limanda kaldığı her gün için para öder.

Amerikalı denizci ise Çin'den çay satın almak üzere Boston'dan yola çıkar; Kanton'a ulaşır, orada birkaç gün bekler ve sonra geri döner. İki yıldan kısa bir zamanda dünyanın çevresini baştan başa gezer ve en fazla bir kez karaya çıkar. Sekiz ya da on aylık bir yolculuk boyunca berbat sulardan içer ve tuzlu et yiyerek hayatta kalır; sürekli denizle, hastalıkla, can sıkıntısıyla mücadele eder; ama geri döndüğü zaman, yarım kilo çayı

İngiliz tüccarından on kuruş daha ucuza satabilir; böylece amacına ulaşmış olur.

Kendimi daha iyi ifade etmek için sadece şunu söyleyeceğim: Amerikalılar âdeta kahramanlık yapar gibi ticaret yaparlar.

Amerikalı rakiplerini bu yolda izleyebilmek Avrupalı bir tüccar için daima çok zor olacaktır. Amerikalı bir tüccar, yukarıda betimlediğim şekilde hareket ederken yalnızca birtakım hesapları takip etmez, aynı zamanda kendi tabiatını izler.

Birleşik Devletler'de yaşayan bir insan gelişmiş bir uygarlığın yarattığı bütün ihtiyaçları ve arzuları hisseder; ama onun etrafında, Avrupa'da olduğu gibi bu ihtiyaçları ve arzuları tatmin etmek için bilgece örgütlenmiş bir toplum yoktur. Bu yüzden çoğu zaman, aldığı eğitimin ve alışkanlıkların kendisi için zorunlu kıldığı çeşitli nesnelere kendi imkânlarıyla ulaşmak zorundadır. Amerika'da bir insan hem tarlasını sürmek, hem evini yapmak, hem kullandığı aletleri üretmek, hem ayakkabılarını yapmak, hem de vücudunu saran kaba kumaşları kendi elleriyle örmek zorunda kalabilir bazen. Bu durum endüstrinin yetkinleşmesine zarar verir, ama işçinin zekâsının gelişmesine çok büyük katkılar sunar. İnsanı maddileştirmeye ve ürettiği eserleri ruhsuzlaştırmaya en uygun şey büyük işbölümüdür. Uzmanlaşmış insanların çok az olduğu Amerika gibi bir ülkede, bir meslek sahibi olan her insanın uzun bir öğrenme ve çıraklık sürecinden geçmesi beklenemez. Dolayısıyla Amerikalılar halden hale geçmekte hiç zorlanmazlar ve zamanın ihtiyaçlarına göre bundan büyük yararlar elde ederler. Peşi sıra avukatlık, çiftçilik, tüccarlık, din adamlığı ve hekimlik yapan birçok Amerikalı'yla karşılaşmak mümkündür. Bir Amerikalı endüstriyel konularda Avrupalılara kıyasla daha yeteneksiz olabilir, ama tamamen yabancı olduğu neredeyse hiçbir endüstri dalı yoktur. Amerikalı'nın daha genel bir kapasitesi vardır ve daha geniş bir zihinsel çerçeveye sahiptir. Dolayısıyla bir Amerikalı asla belli bir alanda sabitlenmiş değildir; her türlü meslekî önyargıdan uzaktır; bir hareket sistemine bir diğerinden daha bağlı değil-

dir; kendini eski bir yönteme yeni bir yöntemden daha yakın hissetmez; hiçbir özel alışkanlık geliştirmemiştir ve yabancı olduğu alışkanlıkların kendisi üzerinde yaratabileceği etkilere çok kolay uyum sağlar, zira yaşadığı ülkenin başka hiçbir ülkeye benzemediğini ve dünyada yepyeni bir konuma sahip olduğunu bilir.

Amerikan insanı bir harikalar ülkesinde yaşar, etrafındaki her şey sürekli hareket halindedir ve her hareket bir ilerleme gibi görünür. Yeni bir şey düşüncesi onun zihninde daha iyi bir şey düşüncesiyle sıkı sıkıya bağlıdır. Bir Amerikalı'nın gözünde doğa insanın hiçbir çabasına asla sınır koymaz; ona göre, var olmayan şey henüz denenmemiş olan şeydir.

Birleşik Devletler'de hüküm süren bu evrensel devinim, talihin sık sık tersine dönüşleri, kamusal ve bireysel zenginliklerin öngörülemez bir biçimde yer değiştirmesi; bütün bunlar ruhu hararetli bir çalkantı halinde tutmak üzere biraraya gelir; bu çalkantı ruhu her türlü atılıma açık hale getirir ve onu âdeta insanlığın ortak düzeyinin üstünde tutar. Bir Amerikalı için bütün hayat bir oyun partisi, bir devrim ânı, bir savaş günü gibi geçer.

Aynı anda bütün bireyleri etkileyen bu nedenler sonunda ulusal karaktere karşı konulmaz bir itki kazandırır. O halde, tesadüflere ve talihin oyunlarına açık olan bir Amerikalı arzuları konusunda ateşli, girişimci, maceracı ve özellikle de yenilikçi bir insan olmalıdır. Aslında bu anlayış Amerikalı'nın yaptığı her şeyde kendini gösterir; onu siyasi yasalara, dinsel öğretilere, sosyal ekonomiye dair teorilere ve özel yeteneklerine eklemler; gittiği her yere onu taşır, ister ormanların derinliklerinde olsun, ister şehirlerin tam kalbinde. Deniz ticaretinde de kendini gösteren bu anlayış Amerikalı bir denizcinin dünyadaki tüm denizcilerden daha hızlı ve daha ucuza seyrüsefer yapmasına olanak verir.

Amerikalı denizciler bu teorik avantajları ve onun sonucu olan pratik üstünlüğü muhafaza ettikleri müddetçe, yalnızca

Amerika'daki üretici ve tüketicilerin ihtiyaçlarına kendi imkânlarıyla cevap vermekle kalmaz, aynı zamanda, tıpkı İngilizler gibi,[96] her geçen gün diğer toplumlar için de birer aktör olmaya başlarlar.

Bu durum bizzat gözlerimizin önünde gerçekleşmektedir. Halihazırda, Amerikalı denizcilerin Avrupa'daki birçok ülkenin ticari faaliyetlerinde birer aracı olarak devreye girdiklerini görüyoruz;[97] Amerika bu ülkelere daha büyük bir gelecek vaat etmektedir.

İspanyollar ve Portekizliler Güney Amerika'da büyük sömürgeler kurmuştur ve bu sömürgeler o günden bu yana birer imparatorluk haline gelmiştir. Bugün, sivil savaş ve despotizm bu devasa ülkeleri tarumar etmektedir. Buralarda nüfus hareketleri durmuştur; yaşamaya devam eden az sayıda insan hayatını idame ettirme derdine düşmüş haldedir ve daha iyi bir gelecek kurma düşüncesi onlar için bir lüks sayılır.

Ama her zaman böyle olmayacaktır. Kendi haline terk edilen Avrupa da Ortaçağ'ın karanlığından kendi çabalarıyla kurtulmuştur. Güney Amerika tıpkı bizim gibi Hıristiyandır; bizim yasalarımızı uygulamaktadır ve bizimki gibi alışkanlıklara sahiptir; Avrupa'daki toplumların dâhilinde ve onların uzandığı noktalarda gelişen uygarlık tohumlarını içinde barındırmaktadır. Güney Amerika bizim sunduğumuz örnekten fazlasına sahiptir; o halde neden her zaman barbar olarak kalsın ki?

---

[96] İngiliz gemilerinin İngiltere'ye sadece yabancı ürünler götürdüğünü ya da yabancılara sadece İngiliz ürünleri taşıdığını düşünmek yanlış olur. Günümüzde İngiliz deniz ticareti, deyim yerindeyse büyük bir halka açık taşımacılık şirketi durumundadır; bu taşımacılık faaliyeti dünyadaki bütün üreticilere hizmet etmeye ve tüm halklar arasında iletişim kurmaya hazırdır. Amerikalıların denizcilik dehası İngilizlerinkine rakip bir girişim gücü yaratmalarına imkân tanımaktadır.

[97] Akdeniz ticaretinin bir bölümü halihazırda Amerikan gemileriyle yapılmaktadır.

Hiç kuşkusuz ki bu yalnızca bir zaman meselesidir: Uzak ya da yakın bir gelecekte, Güney Amerikalılar gelişmiş ve aydınlık uluslar yaratacaklardır.

Güney Amerika'daki İspanyollar ve Portekizliler uygar toplumlarla aynı ihtiyaçlara sahip olmaya başladıklarında, bu ihtiyaçlara kendi imkânlarıyla cevap vermekten henüz uzak olacaklardır; uygarlığın en son doğan bireyleri olarak, kendilerinden daha eski olanların halihazırda kazanmış olduğu üstünlüğe maruz kalacaklardır. İmalatçı ve tüccar olmadan önce uzun süre çiftçilik yapacaklardır; ürünlerini denizaşırı ülkelerde satabilmek ve bu ürünlerin karşılığında ihtiyaç duydukları malları alabilmek için yabancıların aracılığına muhtaç olacaklardır.

Kuzey Amerikalıların günün birinde Güney Amerikalıların ihtiyaçlarını karşılamak durumunda kalacakları açıktır. Doğa onları Güneylilerin yakınına yerleştirmiştir. Böylece doğa, Güneylilerin ihtiyaçlarını bilme ve değerlendirme, o insanlarla kalıcı ilişkiler kurma ve zamanla pazarlarına hâkim olma noktasında Kuzeylilere büyük kolaylıklar sunmuştur. Birleşik Devletler'de yaşayan bir tüccarın bu doğal avantajları kaybedebilmesi için Avrupalı tüccarlardan çok aşağıda olması gerekirdi; fakat tam tersine, birçok noktada onlardan üstündür. Birleşik Devletler'de yaşayan Amerikalılar halihazırda Yeni Dünya'daki tüm halklar üzerinde büyük bir manevi etkiye sahiptir. Işık onlardan çıkarak kıtaya yayılmaktadır. Aynı kıtada yaşayan bütün halklar halihazırda onları büyük Amerikan ailesinin en aydın, en güçlü ve en zengin çocukları olarak görmeye alışmıştır. Dolayısıyla bu halklar gözlerini her zaman Birliğe doğru çevirecek ve ellerinden geldiği ölçüde Birliğin sınırları içerisinde yaşayan toplumlara benzemeye çalışacaklardır. Daha şimdiden, her gün Birleşik Devletler'e gitmekte, oradaki siyasal doktrinleri öğrenmekte ve yasaları ödünç almaktadırlar.

Birleşik Devletler'deki Amerikalıların Güney Amerikalılar karşısındaki konumu, ataları olan İngilizlerin İtalyanlar, İspanyollar, Portekizliler ve Avrupa'daki tüm diğer halklar karşısın-

daki konumuyla birebir aynıdır ki, söz konusu halklar uygarlık ve endüstri olarak az gelişmiş olduklarından, tüketim nesnelerinin büyük bir çoğunluğunu İngilizlerden almaktadır.

Günümüzde İngiltere neredeyse etrafındaki bütün ulusların ticari faaliyetlerinin merkezi konumundadır. Amerikan Birliği de diğer yarımkürede aynı rolü oynamaktadır. Yeni Dünya'da doğan ya da büyüyen her ulus bir bakıma Anglo-Amerikalıların yararına olacak şekilde doğmakta ve büyümektedir.

Eğer Birlik bir gün dağılırsa, Birliği oluşturan eyaletlerin ticari faaliyetleri bir süreliğine yavaşlayacaktır kuşkusuz, ama bu yavaşlama sanılandan daha az olacaktır. Ne olursa olsun, ticaretle uğraşan eyaletlerin birarada kalacağı açıktır. Hepsi birbiriyle ilişki halindedir; düşünceleri, değer yargıları ve çıkarları birbiriyle kusursuz bir biçimde örtüşmektedir ve yalnızca onlar büyük bir deniz gücü oluşturabilirler. Birliğin güneyi Kuzey' den bağımsız hale gelse bile, bu ondan vazgeçeceği anlamına gelmez. Güney'in ticaretle pek iştigal etmediğini söylemiştim; ancak bir ticari aktör olması gerektiğini gösteren bir şey de yoktur. Bu bağlamda, Birleşik Devletler'in güneyinde yaşayan Amerikalılar ürünlerini ihraç etmek ve ihtiyaç duydukları malları ithal etmek için uzun bir süre yabancılara başvurmak zorunda kalacaklardır. Fakat bulabilecekleri tüm aracılar içinde, en uygun fiyata kendilerine hizmet edecek olanlar Kuzey'deki komşularıdır kuşkusuz. Dolayısıyla onları takip edeceklerdir, çünkü uygun fiyat ticaretin en büyük kuralıdır. Uygun fiyat faktörüne karşı uzun süre mücadele edebilecek hiçbir iktidar ya da ulusal politika söz konusu değildir. Birleşik Devletler'de yaşayan Amerikalılar ile İngilizler arasındaki nefretin eşi benzeri yoktur. Bu düşmanca duygulara rağmen, Amerikalıların ihtiyaç duyduğu mamul ürünlerin çoğunu İngilizler sağlamaktadır ve bunun tek nedeni de mamul ürünleri diğer ülkelere göre Amerikalılara daha ucuza satmalarıdır. Böylelikle Amerika'nın artan refahı, Amerikalıların arzuladığının aksine, İngiltere'nin imalat endüstrisinin lehine işlemektedir.

Bu olgunun işaret ettiği ve deneyimlerin gösterdiği bir gerçek vardır: Bir ticari büyüklüğün kalıcı olabilmesi için, yeri geldiğinde askerî bir güçle birleşebilmesi gerekir.

Bu gerçek diğer ülkelerde olduğu gibi Birleşik Devletler'de de çok iyi anlaşılmıştır. Amerikan bayrağı halihazırda herkesin saygısını kazanmıştır; kısa vadede o bayrak korku salacak noktaya gelebilir.

Şuna eminim ki, Birliğin dağılması Amerikalıların deniz gücünü azaltmayacağı gibi, tam tersine bu gücün artmasına yol açacaktır. Günümüzde, ticaretle uğraşan eyaletler ticarette aktif olmayan eyaletlere sıkı sıkıya bağlıdır ve bu sonuncular sadece dolaylı olarak faydalandıkları bir deniz gücünü büyütmeye pek gönüllü değildir.

Buna karşın, Birliğin bünyesindeki bütün tacir eyaletler tek bir ulus oluştursaydı, ticaret onlar için bir numaralı ulusal çıkar meselesi olurdu; bu durumda, denizdeki gemilerini korumak için çok büyük fedakârlıklar yapmaları gerekirdi ve bu noktada hiçbir şey çıkarlarını izlemelerine engel olmazdı.

İnsanlar gibi, ulusların da henüz gençlik çağlarından itibaren kendi kaderlerine dair önemli izler taşıdığına inanıyorum. Anglo-Amerikalıların nasıl bir anlayışla ticaret yaptıklarını gördüğümde, ticaret yaparken yaşadıkları kolaylıklara ve elde ettikleri başarılara tanık olduğumda, günün birinde dünyanın en büyük deniz gücü olacaklarını düşünmekten kendimi alamıyorum. Nasıl ki Romalılar dünyayı fethetmeye yazgılı idiyse, Anglo-Amerikalılar da denizlere hâkim olmaya yazgılıdırlar.

Sonuç

Böylece kitabın sonuna yaklaşmış bulunuyoruz. Buraya kadar, Birleşik Devletler'in müstakbel kaderi hakkında konuşurken, her bir bölümü itinayla inceleyebilmek amacıyla, ele aldığım konuyu çeşitli bölümlere ayırdım.

Şimdi bütün konuları tek bir bakış açısıyla ele almak istiyorum; söyleyeceklerim pek ayrıntılı olmamakla birlikte daha açık

ve seçik olacaktır. Her bir konuyu mümkün olduğunca diğer konularla birlikte değerlendireceğim; genel olguları daha kesin düşüncelerle ele alacağım. Büyük bir kentin surlarından dışarı çıkan ve önüne gelen ilk tepeye tırmanan bir yolcu gibi hareket edeceğim. Yolcu kentten uzaklaştıkça, geride bıraktığı insanlar gözden kaybolur, evler birbirine karışır, kamusal mekânlar artık görünmez olur, yolların çizdiği izler zorlukla seçilir; fakat yolcunun gözleri kentin sınırlarını daha kolay algılar ve ilk kez kentin şeklini bir bütün olarak kavrar. Tıpkı o yolcu gibi, ben de İngiliz ırkının Yeni Dünya'daki tüm geleceğini sezdiğimi düşünüyorum. Bu devasa tablonun ayrıntıları karanlıkta kalıyor; ama gözlerim tabloyu bir bütün olarak kavrıyor ve hepsine dair açık bir fikir ediniyorum.

Amerika'da Birleşik Devletler tarafından işgal edilen yahut sahip olunan topraklar dünya üzerinde yaşanabilir toprakların yaklaşık yirmide birini oluşturuyor.

Sınırlar ne kadar geniş olursa olsun, Anglo-Amerikalıların sonsuza dek bu sınırlar içerisinde kalacağını düşünmek yanlış olacaktır; onlar halihazırda çok daha ötelere uzanmaktadır.

Tarihin bir döneminde, bizim de Amerikan topraklarında büyük bir Fransız ulusu yaratma ve İngilizlerle birlikte Yeni Dünya'nın kaderini belirleme ihtimalimiz vardı. Bir zamanlar Fransa Kuzey Amerika'da neredeyse bütün Avrupa kadar büyük bir toprağa sahipti. Kıtadaki üç büyük nehir Fransızların hâkimiyeti altındaydı. Saint-Laurent boğazından Mississipi deltasına kadar uzanan bölgede yaşayan Yerli halkların duyduğu tek dil Fransızcaydı; bu devasa coğrafyaya dağılan bütün Avrupa yerleşimleri insanlara anavatanlarını hatırlatıyordu: Louisbourg, Montmorency, Duquesne, Saint-Louis, Vincennes ve New Orleans; bütün bu isimler Fransa için çok kıymetli ve bize çok aşinaydı.

Ancak, burada anlatması uzun sürecek birtakım koşullar[98] bizi bu büyük mirastan yoksun bıraktı. Fransızlar, sayıca az oldukları ve düzensiz bir yerleşim sergiledikleri her yerde âdeta ortadan kayboldular. Geriye kalanlar küçük bir alanda toplandılar ve başka halklara ait yasalara tâbi oldular. Bugün Güney Kanada'da bulunan 400.000 Fransız yeni bir ulusun taşkın selleri içinde kaybolan eski bir ulusun kalıntıları gibidir. Etraflarını kuşatan yabancıların nüfusu hiç durmaksızın artıyor ve her tarafa yayılıyor; eski toprak sahiplerinin içlerine nüfuz ediyor, şehirlerine egemen oluyor ve dillerini bozuyor. Bu yabancı nüfus Birleşik Devletler'deki nüfusla özdeşleşmektedir. Dolayısıyla İngiliz milletinin Birliğin sınırları içinde durmadığını, onun ötesine geçerek kuzeydoğuya doğru yayıldığını söylemekte haklıyım.

Kuzeybatıda yalnızca birkaç tane önemsiz Rus yerleşimi vardır; fakat güneybatıda Meksika Anglo-Amerikalıların karşısında bir bariyer gibi yükselmektedir.

Bu bağlamda, bugün Yeni Dünya'yı aralarında paylaşan yalnızca iki rakip millet vardır; İspanyollar ve İngilizler.

Bu iki milleti ayırması gereken sınırlar bir anlaşmayla belirlenmiştir. Fakat bu anlaşma Anglo-Amerikalılar için ne kadar avantajlı olsa da, bir süre sonra onu ihlal etmeye başlayacaklarına şüphe yoktur.

Birliğin sınırlarının ötesinde, Meksika tarafında, henüz kimsenin yaşamadığı geniş topraklar uzanır. Birleşik Devletler'de yaşayanlar bu topraklarda barınma hakkına sahip olanlardan bile önce oralara nüfuz edeceklerdir. Toprağı sahiplenecek ve bir toplum kuracaklardır; yasal mülk sahibi ortaya çıktığı zaman,

---

[98] Bu koşulların en önemlisi şudur: Yerel yönetim biçimlerine alışmış olan özgür toplumlar diğerlerinden daha kolay bir şekilde güçlü sömürgeler kurmaktadır. Kendi iradesiyle düşünmek ve kendi kendini yönetmek, başarının büyük ölçüde sömürgeci bireylerin çabalarına bağlı olduğu yeni bir ülke için olmazsa olmaz bir şeydir.

bu başıboş toprakların canlandığını ve yabancıların sessiz sakin mirasına konduğunu görecektir.

Yeni Dünya toprakları ilk işgal eden kişiye aittir; orada imparatorluk kurmak ise bir rekabet meselesidir.

Halihazırda insanların yaşadığı ülkeler bile muhtemel bir istilaya karşı tam olarak güvende değildir.

Teksas eyaletinde olup bitenlerden daha önce bahsetmiştim. Her gün, Birleşik Devletler'in yurttaşları azar azar Teksas'a yerleşiyor, orada toprak sahibi oluyor ve eyaletin yasalarına uymakla birlikte, kendi dillerini ve değer yargılarını egemen hale getiriyorlar. Teksas eyaleti halihazırda Meksika'nın egemenliği altındadır; fakat kısa vadede, Teksas'ta Meksikalılarla karşılaşmak artık mümkün olmayacak belki de. Anglo-Amerikalıların farklı bir kökenden halklarla temas kurdukları her yerde aynı şey yaşanmaktadır.

İngiliz milletinin Yeni Dünya'daki diğer bütün Avrupalı milletler içerisinde oldukça baskın bir konuma sahip olduğu yadsınamaz. Uygarlık, endüstri ve güç bakımından diğer milletlerden çok daha üstündür. Karşısında yarı çöl ya da yarı boş ülkeler bulduğu müddetçe, yolunun üzerinde kalabalık ve aşılması zor halklarla karşılaşmadığı sürece, İngiliz milletinin durmadan yayıldığı görülecektir. Bu İngilizler birtakım anlaşmalarla belirlenmiş sınırlarla yetinmeyeceklerdir; bu türden hayalî bariyerleri dört bir koldan aşacaklardır.

İngiliz ırkının Yeni Dünya'daki bu hızlı gelişimini kolaylaştıran bir diğer etken ise bulunduğu coğrafi konumdur.

Kuzeydeki sınırların yukarısına doğru çıktığınızda, kutup buzullarıyla karşılaşırsınız; güneydeki sınırların biraz altına indiğinizdeyse, ekvatordaki cehennem sıcaklarına dalarsınız. Demek ki Amerika'daki İngilizler kıtanın en ılıman ve en yaşanabilir bölgesine yerleşmişlerdir.

Birleşik Devletler'de kendini gösteren büyük nüfus artışının bağımsızlığın ilânından itibaren başladığı sanılır; fakat bu bir yanılgıdır. Sömürgeler zamanında da nüfus bugünkü kadar

hızlı artıyordu; yaklaşık yirmi iki yılda bir neredeyse iki katına çıkıyordu. Ancak, o zamanlar insanların sayısı binlerle ölçülüyordu; bugünse milyonlar söz konusudur. Yüz yıl önce pek fark edilmeyen bir olay bugün herkesin gözüne çarpmaktadır.

Bir krala bağlı olan Kanada'daki İngilizler, cumhuriyetçi bir hükümete bağlı olan Birleşik Devletler'deki İngilizler gibi hızlı bir biçimde çoğalmakta ve yayılmaktadır.

Sekiz yıl süren bağımsızlık savaşı sırasında ülkenin nüfusu artmaya devam etmiştir –daha önce belirtilen rapora göre.

O zamanlar, batıdaki sınırlar üzerinde İngilizlerle birlikte hareket eden büyük Yerli halklar vardı; fakat batıya doğru gerçekleşen göç hareketleri neredeyse hiçbir zaman yavaşlamamıştır. Düşmanlar Atlantik kıyılarını talan ederken Kentucky, Pensilvanya'nın batı bölgeleri, Vermont ve Maine eyaletleri insanlarla dolmaya devam ediyordu. Savaştan sonraki düzensizlik de nüfusun artmasını engellememiş ve kırsal alanlardaki ilerleyişini durduramamıştır. Demek ki yasalardaki farklılıklar, barış ya da savaş zamanları, düzen yahut kaos Anglo-Amerikalıların sürekli gelişimi üzerinde çok az bir etki yaratmıştır.

Bu durumu anlamak zor değildir: Büyük bir coğrafyanın tüm noktalarında aynı şekilde etki yaratabilecek kadar genel nedenler söz konusu olamaz. O halde, bir bölgedeki sorunlara karşı korunaklı bir alan bulabileceğiniz başka bir bölge daima vardır; sorunlar ne kadar büyük olursa olsun, bulunan çözüm daima daha büyüktür.

Dolayısıyla, İngiliz ırkının Yeni Dünya'daki atılımını durdurabilmenin mümkün olduğunu düşünmek yanlıştır. Birliğin dağılması kıtaya savaşı getirerek, cumhuriyet rejiminin kaldırılması ise despotizme yol açarak İngiliz ırkının gelişimini yavaşlatabilir, fakat nihai kaderini gerçekleştirmesini engelleyemez. Yeryüzünde, her yönden insan işleyimine açık olan ve bütün yoksulluklara bir barınak sağlayan verimli arazileri göçmenlerin erişimine kapatabilecek hiçbir güç yoktur. Gelecekteki gelişmeler ne olursa olsun, Amerikalıları yaşadıkları iklimden, iç deniz-

lerden, büyük nehirlerden ve verimli topraklardan yoksun bırakmayacaktır. Kötü yasalar, devrimler ve karışıklıklar Amerikalılardaki refah duygusunu ve ırklarının belirleyici bir niteliği olan girişim ruhunu yok edemez ve onlardaki aydınlık bilinci karartamaz.

Bu bağlamda, gelecekteki belirsizliklerin ortasında en azından kesin olan bir nokta vardır. Yakın diyebileceğimiz bir dönemde –zira burada halkların yaşamından söz ediyoruz– Anglo-Amerikalılar kutup buzulları ile tropik bölgeler arasındaki devasa toprakları baştan sona kuşatacaklardır; Atlantik Okyanusu'nun sahillerinden Güney denizinin kıyılarına kadar yayılacaklardır.

Anglo-Amerikalıların gelecekte yaşayacakları toprakların Avrupa'nın 4'te 3'üne eşit olacağını düşünüyorum.[99] Her şey bir yana, Amerika'nın iklimi Avrupa'nın ikliminden daha elverişlidir; doğal avantajları eşit büyüklüktedir; Birliğin nüfusunun günün birinde Avrupa'nınkine hemen hemen eşit olacağı kesindir.

Farklı milletler arasında bölünen Avrupa, sürekli yeniden başlayan savaşlardan ve Ortaçağ'ın barbarlığından geçerek, bir liyökarede dört yüz on kişinin yaşadığı bir noktaya ulaşmıştır.[100] Bir gün Birleşik Devletler'in aynı düzeye ulaşmasını engelleyebilecek herhangi bir neden var mıdır?

Amerika'daki İngilizlerin çeşitli kollara ayrılan torunları farklı fizyonomiler kazanmadan önce yüz yıllar gelip geçecektir. İnsanların Yeni Dünya'da kalıcı bir eşitsizlik yaratacağı bir dönemin yaşanıp yaşanmayacağını öngörmek çok zordur.

Dolayısıyla, savaşın ya da barışın, özgürlüğün ya da zorbalığın, refahın ya da sefaletin büyük Anglo-Amerikalı ailesinin çe-

---

[99] Yalnızca Birleşik Devletler halihazırda Avrupa'nın yarısına eşit büyüklükte bir alanı kaplamaktadır. Avrupa'nın yüzölçümü 500.000 liyökaredir; nüfusu 205 milyondur. Bkz. Malte-Brun, cilt: VI, kit. CXIV, s. 4.

[100] Bkz. Malte-Brun, cilt: VI, kit. CXVI, s. 92.

şitli kollarında yaratacağı farklılıklar ne olursa olsun, en azından hepsi benzer bir toplumsal durumu koruyacak ve toplumsal düzlemden doğan ortak alışkılara ve düşüncelere sahip olacaktır.

Yalnızca dinsel bağ, Avrupa'da yaşayan farklı ırkların Ortaçağ'da aynı uygarlık anlayışı etrafında biraraya gelmesi için yeterli olmuştur. Yeni Dünya'daki İngilizlerin birbirleriyle sayısız bağıntıları vardır; üstelik insanlar arasındaki her şeyin eşitlenme eğiliminde olduğu bir yüzyılda yaşıyorlar.

Ortaçağ bir parçalanmalar dönemiydi. Her halk, her eyalet, her kent, her aile güçlü bir biçimde bireyselleşme eğilimindeydi. Günümüzde aksi yönde bir hareket kendini hissettirmektedir; halklar birleşmeye doğru yürüyor gibi görünüyor. Entelektüel bağlar halklar arasındaki en uzak noktaları birbirine bağlıyor; insanlar bir an bile birbirlerine yabancı kalamıyorlar; dünyanın herhangi bir noktasında olup bitenlerden bihaber değiller. Ayrıca bugün, Amerikalılar ile Avrupalıları birbirinden ayıran okyanusa rağmen, her ikisi arasındaki farklar, tek bir ırmakla birbirinden ayrılan Ortaçağ şehirleri arasındaki farklardan daha azdır.

Bu benzeşme eğilimi bir yandan yabancı halkları yakınlaştırırken, diğer yandan bir halkın farklı kollarının birbirine yabancılaşmasına güçlü bir biçimde karşı durmaktadır.

Bir gün gelecek, Kuzey Amerika'daki yüz elli milyon insanın eşit olduğunu;[101] aynı aileye, aynı çıkış noktasına, aynı uygarlığa, aynı dile, aynı inanca, aynı alışkanlıklara, aynı değer yargılarına sahip olduğunu; bütün bunlar aracılığıyla düşüncelerin aynı formlar halinde dolaştığını ve aynı renklere büründüğünü göreceğiz. Geriye kalan her şey şüpheli olabilir, fakat bu söylediklerimiz kesindir. İşte bu dünya üzerinde tanık olduğumuz yeni

[101] Bu Avrupa'nın nüfusuyla orantılı bir nüfustur; liyökare başına ortalama 410 kişi olarak hesaplanmıştır.

bir olgudur ve hayal gücümüz bunun kapsamını algılamakta zorlanmaktadır.

Bugün dünya üzerinde iki büyük halk vardır; bunlar farklı noktalardan çıkmıştır, fakat aynı amaca doğru yürüyor gibi görünmektedir: Anglo-Amerikalılar ve Ruslar.

Her iki halk da karanlıklar içinde büyümüştür; insanlar gözlerini başka noktalara çevirmişken, bu iki halk bir anda yeryüzündeki halklar arasında ilk sıralara yerleşmiştir; dünya onların doğumuna ve büyüklüğüne hemen hemen aynı anda tanık olmuştur.

Diğer bütün halklar doğanın kendilerine çizdiği sınırlara neredeyse ulaşmış gibi görünmektedir; artık yapmaları gereken tek şey bu sınırları korumaktır; fakat sözünü ettiğimiz iki büyük halk hâlâ büyümeye devam etmektedir.[102] Diğer halklar sanki öylece durmuşlar ya da çok zor ilerliyorlar; buna karşın, Anglo-Amerikalılar ve Ruslar henüz sınırlarını algılamakta zorlandığımız bir yolda kolay ve hızlı adımlarla yürüyorlar.

Amerikalılar doğanın yarattığı engellere karşı mücadele ediyorlar; Ruslar ise diğer insanlarla rekabet halindedirler. Biri çöllerle ve barbarlıkla savaşıyor; diğeri ise tüm silâhlarını kuşanmış olan uygarlığa karşı mücadele veriyor; bu nedenle, Amerikalıların yaptığı fetihler çiftçilerin eliyle gerçekleşirken, Ruslar asker kılıcıyla fethe çıkmaktadır.

Amerikalılar amaçlarına ulaşmak için bireysel çıkarlara dayanmakta ve bireylerin aklını ve gücünü serbest bırakmaktadır –bunları yönlendirmeye çalışmadan.

Ruslar ise toplumun bütün gücünü deyim yerindeyse tek bir adamın elinde toplamaktadır.

Amerikalıların birincil eylem aracı özgürlüktür; Ruslar ise kölelere yaslanmaktadır.

---

[102] Eski dünyadaki ülkeler arasında, Rusya istikrarlı bir oranla nüfusu en hızlı artan ülkedir.

Amerikalılar ile Rusların çıkış noktaları farklı, izledikleri yollar çeşitlidir; bununla birlikte, her iki halk, deyim yerindeyse, Tanrı tarafından –ve onun gizli amaçları doğrultusunda– günün birinde dünyanın yarısının kaderine hükmetmekle görevlendirilmiştir.

NOTLAR

BİRİNCİ KISIM

(A) Sayfa 59

Avrupalıların henüz ayak basmadığı tüm batı bölgeleriyle ilgili olarak, Binbaşı Long'un Kongre'nin sağladığı kaynaklarla yaptığı iki yolculuğa ait notlara bakınız.

Long, büyük Amerikan çölü hakkında, Kızıl Nehir'den çıkıp Plata nehrine varacak şekilde, yaklaşık 20 derece batı boylamına (Washington boylamı[1]) paralel bir hat çizilmesi gerektiğini söylemiştir. Hayali olarak çizilen bu hattan batıda Mississipi vadisiyle birleşen Rocky dağlarına kadar, genellikle tarımı elverişsiz kılan kumlarla ya da granit taşlarla kaplı engin ovalar bulunur. Yazın bu ovalar sudan yoksundur; burada yalnızca büyük bufalo sürüleri ve yabani atlar vardır. Ayırca birkaç Kızılderili topluluğu mevcuttur, ama sayıları azdır.

Binbaşı Long, Plata nehrinden yukarıya çıkıldığında, aynı doğrultuda olmak üzere, sol tarafta kalan bölgenin bütünüyle çöl olduğunu söylemiştir; fakat kendisi bu bilginin kesinliğini doğrulayamamıştır. *Long's expedition*, cilt: II, s. 361.

---

[1] Washington boylamına göre 20 derece boylamı, Paris boylamına göre yaklaşık 99 dereceye denk düşmektedir.

Long'un anlattıklarının güvenilirlik derecesi ne olursa olsun, unutmamak gerekir ki, Long izlediği hattın dışında büyük zikzaklar çizmeden sözünü ettiği bölgeleri katetmiştir.

(B) Sayfa 60

Güney Amerika'da, tropikal bölgelerde, sarmaşık olarak bilinen ve bulunduğu her yere tırmanan bitkiler çok bol yetişmektedir. Antiller'in florası tek başına kırktan fazla bitki türü içermektedir.

Çalı biçimindeki bu bitki türlerinden en güzeli çarkıfelektir. Descourtiz, Antiller'in bitki örtüsü üzerine yazdığı betimlemelerde, bu güzel bitkinin üzerindeki burgular sayesinde ağaçlara dolandığını ve ağaçların üzerinde hareketli kemerler ve renkli sütunlar oluşturduğunu, bu kemer ve sütunların, hoş kokular yayan, maviyle bezenmiş lâl renginde çiçeklerle çok güzel göründüğünü söylemektedir, cilt: I, s. 265.

İri yemişli akasya çok hızlı büyüyen bir tür sarmaşıktır; ağaçtan ağaca tırmanır ve bazen yarım liyölük bir alanı kapladığı olur, cilt: III, s. 227.

(C) Sayfa 62

Amerikan Dilleri Hakkında

Kuzey kutbundan Horn burnuna kadar, Amerikalı Yerlilerin konuştuğu bütün diller, söylenenlere bakılırsa, aynı biçimi ve aynı gramer kurallarını izlemektedir; bu bilgiye dayanarak, gerçekçi bir yaklaşımla, bütün Yerli ırkların aynı kökenden geldiği sonucuna varabiliriz.

Amerika kıtasındaki her bir topluluk farklı bir lehçe konuşur; fakat tam tabiriyle dillerin sayısı çok azdır ve bu durum, Yeni Dünya'daki halkların kökeninin çok eski olmadığını gösteriyor diyebiliriz.

Nihayetinde, Amerika'da konuşulan diller oldukça düzenlidir; dolayısıyla, muhtemeldir ki bu dilleri konuşan topluluklar henüz büyük dönüşümler yaşamamıştır ve zorunlu ya da gönüllü olarak

yabancı halklarla karışmamışlardır; zira genel olarak, gramatikal farklılıkları yaratan şey birçok dilin tek bir dil içerisinde erimesidir.

Amerikan dilleri, özellikle de Kuzey Amerika'da konuşulan diller ancak yakın zamanlarda filologların dikkatini çekmiştir. Böylece ilk kez, barbar bir halkın dilinin çok karmaşık düşüncelerden ve ustaca bileşimlerden oluşan bir sistem olduğu keşfedilmiştir. Bu dillerin çok zengin olduğu ve kulağa hoş gelecek şekilde oluşturulmasına büyük özen gösterildiği fark edilmiştir.

Amerikalıların dilbilgisi sistemi birçok açıdan ve özellikle de bahsettiğimiz açıdan tüm diğer dilsel sistemlerden ayrılmaktadır.

Bazı Avrupa halkları, sözgelimi Almanlar, gerektiğinde farklı ifadeleri birleştirme ve böylece bazı sözcüklere karmaşık anlamlar kazandırma konusunda oldukça yetenekliler. Yerliler bu yeteneği çok şaşırtıcı bir noktaya taşımış ve birçok düşünceyi tek bir noktada sabitlemeyi başarmışlardır. Duponceau'nun *Amerikan Felsefe Derneği Yıllığı*'nda verdiği bir örnek bu durumu kolaylıkla anlamamızı sağlamaktadır.

Delawareli bir kadın bir kedi ya da köpekle oynarken, bazen *kuligatschis* sözcüğünü telaffuz eder. Bu sözcük şu şekilde oluşturulmuştur: *K* ikinci tekil şahsı ifade eder ve *sen* ya da *senin* anlamına gelir; *uli* sesi güzel ve sevimli anlamına gelen *wulit* sözcüğünün bir parçasıdır; *gat* sesi ayak anlamına gelen *wichgat* sözcüğünün bir parçasıdır; son olarak, *şiz* diye okunan *chis* sesi küçüklük ifadesini barındıran ve kelimeye küçültme anlamı katan bir son ektir. Böylece, tek bir kelimeyle Delawareli kadın şöyle der: Senin küçük sevimli ayağın.

Amerikalı Yerlilerin nasıl bir güzellikle sözcükler yarattığını gösteren bir başka örnek verelim.

Delaware dilinde genç bir adam için *pilapé* ifadesi kullanılır. Bu sözcük temiz, masum anlamına gelen *pilsit* ve adam anlamına gelen *lénapé* sözcüğünden oluşmuştur. Kelimenin anlamı ise şudur: Saflığı ve masumiyeti içindeki adam.

Kelimeleri bu şekilde birleştirme yeteneği özellikle fiillerin oluşturulması sürecinde çok çarpıcı bir biçimde kendini göstermektedir. Bazen en karmaşık eylem tek bir fiil ile ifade edilir; bir

düşüncenin barındırdığı neredeyse bütün nüanslar tek bir fiilde karşılığını bulur ve onu dönüştürür.

Benim yüzeysel olarak anlattığım bu konuyu daha ayrıntılı bir şekilde incelemek isteyen okurlar şu eserlere bakabilirler:

1- Duponceau ile Hecwelder arasında yapılan, özellikle Yerlilerin dilleriyle ilgili yazışmalar. Bu yazışmalar *Amerikan Felsefe Derneği Yıllığı*'nın birinci cildinde yer almaktadır (s. 356-464); bu eser 1819 yılında Philadelphia'da, Abraham Small tarafından yayımlanmıştır.

2- Delaware ya da Lenape dili grameri; Geiberger tarafından yazılmıştır; Duponceau'nun önsözüyle birlikte; aynı koleksiyon içinde, cilt: III.

3- Bu eserlerden çıkarılmış çok güzel bir özet, *Amerikan Ansiklopedisi*'nin VI. cildinin sonunda yer almaktadır.

(D) Sayfa 64

Charlevoix'da Kanada'daki Fransızların 1610 yılında Irokualılara karşı verdiği ilk savaşın tarihini okuyoruz (cilt: I, s. 235). Irokualılar sadece ok ve yaylarla donanmış oldukları halde, Fransızlara ve onların müttefiklerine karşı umutsuz bir direniş göstermişlerdir. Charlevoix büyük bir ressam sayılmaz ama söz konusu eserinde Avrupalılar ile Yerlilerin değer yargıları arasındaki karşıtlığı ve bu iki ırkın onur kavramına dair algıları arasındaki farklılığı çok iyi anlatmaktadır. Charlevoix şunları söylüyor:

"Fransızlar, savaş meydanına dağılmış halde gördükleri Irokualıların giydiği kunduz derilerini ele geçirdiler. Irokualıların müttefiki olan Huronlar bu manzara karşısında şaşkına döndüler. Huronlar esirler üzerinde her zamanki şiddet gösterilerine başladılar ve öldürülen esirlerden birini parçalayıp yediler. Bu olay Fransızları dehşet içinde bıraktı. Böylece bu barbarlar, bir kayıtsızlık halini büyük bir övünç meselesi haline getirdiler; üstelik bizim milletimizde bunu görememek onları şaşırtmıştı; ölülerin giysilerini soymanın vahşi hayvanlar gibi ölülerin etiyle beslenmekten daha zararsız bir şey olduğunu anlayamıyorlardı."

Charlevoix başka bir yerde (cilt: I, s. 230), Champlain'in tanık olduğu ilk işkence olayını ve Huronların köylerine dönüşünü aynı üslupla anlatıyor.

"Sekiz liyölük bir yolculuğun sonunda müttefiklerimiz durdular; esirlerden birini karşılarına aldılar ve kendi halkından olup da ellerine düşen savaşçılara yaptığı bütün acımasızlıklar yüzünden ona bağırıp çağırdılar; aynı şekilde muamele görmeye hazır olmasını ona söylediler ve eğer cesareti varsa, şarkı söyleyerek bunu yaşamasını istediler. Esir adam hemen savaş şarkısını ve bildiği bütün şarkıları söylemeye başladı; ama sesi çok acıklıydı, diyor Champlain; ne var ki Champlain Yerlilerin bütün şarkılarının bir parça hüzünlü olduğunu henüz öğrenememişti. İleride anlatacağımız üzere, her türlü dehşet halinin eşlik ettiği işkence olayı Fransızları bir hayli korkuttu ve Fransızlar buna bir son vermek için ellerinden geleni yaptılar. Sonraki gece, bir Huron rüyasında takip edildiklerini gördüğü için, geri çekilme olayı tam bir kaçış halini aldı ve Yerliler tehlike altında olduklarını hissettikleri hiçbir yerde bir an bile durmadılar.

Köyün evlerini gördükleri zaman uzun çubuklar kestiler, aralarında paylaştıkları saçları çubuklara bağladılar ve zafer nişanı gibi ellerinde taşıdılar. Bunu gören köylü kadınlar koşarak geldiler, suya atladılar, sandalları birbirine bağladıktan sonra kocalarının ellerindeki kanlı saçları alıp boyunlarına doladılar.

Savaşçılar bu ürkütücü ganimetlerden birini Champlain'e verdiler; ayrıca Irokualılardan aldıkları yegâne ganimetler olan bazı ok ve yayları ona hediye olarak sundular; Champlain'in bu ganimetleri Fransa kralına vermesini rica ettiler."

Champlain bütün kış mevsimini bu yabanılların içinde geçirmiştir; fakat ne kendisi ne de malları bir an bile hiçbir tehditle karşılaşmamıştır.

(E) Sayfa 84

Amerika'daki İngiliz sömürgelerinin kuruluşunda temel bir rol oynayan katı Püriten anlayış halihazırda zayıflamış olsa da, yasa-

larda ve alışkanlıklarda hâlâ buna dair çarpıcı izler görmek mümkündür.

1792 yılında, Hıristiyanlık karşıtı Fransız cumhuriyetinin fani hayatına başladığı dönemde, Massachusetts eyaletinin yasama organı, yurttaşları Şabat günüyle ilgili dinî hükümlere uymaya zorlamak amacıyla, aşağıda okuyacağımız yasayı kabul etmiştir. Okurun dikkatini çekmeye değer bu yasanın giriş bölümü ve temel hükümleri şu şekildedir:

"Şabat gününe riayet etmenin kamusal bir yararı temsil ettiği; çalışma hayatında bir tatil günü fırsatı yarattığı; insanları hayattaki vazifeler ve insanlığın düştüğü yanlışlar üzerine düşünmeye sevk ettiği; evrenin yaratıcısı ve hâkimi olan Tanrı'yı fertler ve cemaatler olarak onurlandırma fırsatı sunduğu; Hıristiyanların övünç ve teselli kaynağı olan iyiliklere yönelme imkânı yarattığı anlaşıldığından;

İnançsız ve duyarsız insanların, Şabat gününün yüklediği ödevleri ve toplumun bundan sağladığı yararları unutup zevke ve çalışmaya dalarak Şabat'ın kutsallığına saygısızlık ettikleri; bu davranış biçiminin Hıristiyanlar olarak bizzat onların çıkarlarına aykırı olduğu; bu davranışın Hıristiyanları örnek almayan insanları yoldan çıkaracak nitelikte olduğu, zevk ve sefahat duygularını topluma bulaştırarak ona büyük zararlar verdiği anlaşıldığından;

Senato ve Temsilciler Meclisi şu karara varmıştır:

1. Şabat günü hiç kimse dükkânını ya da atölyesini açamaz. Şabat günü hiç kimse çalışamaz ya da herhangi bir işle meşgul olamaz; hiç kimse eğlence, balo, konser veya gösteriye katılamaz, avcılık, oyun ve benzeri etkinliklerde yer alamaz; buna uymayanlar cezalandırılacaktır. Suç teşkil eden her bir davranışa verilecek ceza 10 şilinden az ve 20 şilinden fazla olamaz.

2. Mecbur kalınmadığı sürece, hiçbir yolcu, sürücü veya arabacı Şabat günü seyahat edemez; aksi takdirde aynı şekilde cezalandırılır.

3. Meyhaneciler, lokantacılar, hancılar ve perakendeciler, Şabat günü herhangi bir kimsenin kendilerine ait mekânlara girmesine ve orada iş veya keyif için vakit geçirmesine müsaade etmeye-

ceklerdir. Buna uyulmaması halinde, mekân sahibi ve misafiri para cezası öder. Ayrıca mekân sahibi çalışma ruhsatını kaybedebilir.

4. Sağlığı yerinde olup da geçerli bir nedeni bulunmadığı halde üç ay boyunca halka açık bir şekilde Tanrı'ya ibadet etmeyi unutan veya ihmal eden kişiler 10 şilinlik para cezası ödeyecektir.

5. İbadethane içerisinde uygunsuz davranışlarda bulunan kişiler 5 ila 40 şilin arasında para cezası öder.

6. Komünlerdeki tythingmanlar[2] bu yasayı uygulamakla görevlidirler. Pazar günleri hanları, otelleri veya kamusal mekânları denetleme yetkisine sahiplerdir. Görevlilerin girişine izin vermeyen mekân sahipleri yalnızca bu eylemlerinden dolayı 40 şilin para cezası öder.

Tythingmanlar seyahat eden kişileri durdurma ve Şabat günü yola çıkma nedenlerini soruşturma yetkisine sahiptir. Bu soruşturmaya cevap vermeyen kişiler 5 sterline varan para cezası öderler.

Tythingman yolcunun belirttiği gerekçeyi yeterli bulmazsa, söz konusu yolcuyu bulunduğu yerleşim yerindeki sulh hâkiminin karşısına çıkarma yetkisine sahiptir."

8 Mart 1792 tarihli yasa. General Laws of Massachusetts, cilt: I, s. 410.

11 Mart 1792 tarihinde, yeni bir yasayla cezaların miktarı arttırılmıştır; ödenen ceza miktarının yarısı suç işleyen şahsı kovuşturan kişiye verilecektir. *Aynı koleksiyon,* cilt: I, s. 525.

16 Şubat 1816 tarihinde, yeni bir yasa bu hükümleri bir kez daha tasdik etmiştir. *Aynı koleksiyon,* cilt: II, s. 405.

Bunlara benzer hükümler, New York eyaletinin 1827 ve 1828 yıllarında revize edilen yasalarında mevcuttur. (Bkz. *Revised Statutes,* I. kısım, böl. XX, s. 675.) Söz konusu yasalarda, Şabat günü hiç kimsenin avcılık, balıkçılık ve oyun gibi faaliyetlere katıla-

---

[2] *Tythingman:* Her yıl seçimle belirlenen memurlara verilen addır; bu memurlar görevleri itibariyle Fransa'daki bekçilere ve adli kolluk görevlilerine benzerler.

mayacağı ve içki içilen mekânlara gidemeyeceği belirtilmiştir. Mecbur kalınmadığı müddetçe, hiç kimse seyahat edemez.

İlk göçmenlerin din anlayışının ve katı ahlâki değerlerinin yasalarda bıraktığı izler bunlardan ibaret değildir.

New York eyaletinin revize edilen yasaları içerisinde şunları okuruz (cilt: I, s. 662):

"24 saatlik süre zarfında, oyun veya bahis yoluyla toplam 25 dolar (yaklaşık 132 frank) para kazanan ya da kaybeden kişi suç işlemiş sayılacaktır (*misdemeanor*); bu durum kanıtlandığı takdirde, kazanılan veya kaybedilen para miktarının en az beş katına eşit bir para cezasına çarptırılacaktır; ödenen cezalar suçun işlendiği yerleşim yerindeki yoksullardan sorumlu denetmene teslim edilecektir.

25 dolar veya daha fazla miktarda para kaybeden kişi mahkeme huzurunda bu parayı geri isteme hakkına sahiptir. Eğer bunu yapmayı ihmal ederse, yoksullardan sorumlu denetmen parayı kazanan kişiyi mahkemeye çıkarabilir ve yoksulların yararına olmak üzere, kazanılan para ile onun üç katı miktardaki parayı o kişiye ödetebilir."

Yukarıda aktardığımız yasalar yakın tarihe aittir; fakat hiç kimse, sömürgelerin kökenlerine kadar gitmediği sürece, bu yasaları anlayamaz. Günümüzde, söz konusu ceza yasalarının çok nadiren uygulandığına şüphem yoktur; ancak benimsenen değer yargıları zamanın getirdiği değişimlere boyun eğse bile, yasalar değişmezlik niteliğini korumaya devam eder. Bununla birlikte, Amerika'da insanların Şabat gününe riayet etmesi yabancıları en çok şaşırtan şeylerden biridir.

Büyük bir Amerikan şehrinde, cumartesi akşamından itibaren sosyal yaşam âdeta askıya alınmış gibi görünür. Normalde zevk ve eğlence hayatının canlandığı ve iş hayatının yavaşladığı bir saatte şehri gezdiğinizde, kendinizi derin bir yalnızlığın içinde bulursunuz. Gündüz vaktidir ama hiç kimse çalışmaz ve hattâ ortalıkta yaşayan kimse yok gibidir. Ne bir üretim faaliyetiyle, ne bir keyif ânıyla, ne de büyük bir şehirden durmaksızın yükselen uğultuyla karşılaşırsınız. Kilise civarlarına yaklaştıkça dükkânların kapandığını görürsünüz; evlerde yarıya kadar kapatılan pencereler içeriye

ancak hafif bir ışığın sızmasına izin verir. Uzaktan uzağa yalnız başına dolaşan birkaç insan görürsünüz; ıssız kavşaklarda ve tenha yollarda sessizce yürürler.

Ertesi gün, güneş yüzünü gösterirken, yollardaki arabaların gürültüsü, çekiç patırtıları ve insan sesleri yeniden duyulmaya başlar; şehir uyanır; hareketli bir kalabalık ticaret ve endüstri merkezlerine doğru akar; her şey kıpırdar, hareketlenir, canlanır ve etrafınızdaki her şey aceleci bir hal kazanır. Gevşekliğin ve uyuşukluğun yerini hararetli bir aktivite alır; sanki insanların zengin olmak ve keyfini sürmek için tek bir günü kalmış gibidir.

(F) Sayfa 90

Az önce okuduğumuz bölümde bir Amerika tarihi yazmaya kalkışmadığımı söylemeye gerek yoktur sanırım. Yapmak istediğim tek şey, ilk göçmenlerin sahip olduğu düşüncelerin ve değer yargılarının farklı sömürgelerin ve genel olarak Birliğin kaderi üzerinde yarattığı etkileri okurlara anlatmaktır. Bu yüzden, birbirinden bağımsız çeşitli bilgileri aktarmakla yetinmek zorundayım.

Yanılıp yanılmadığımı bilmiyorum, ama bana öyle geliyor ki, burada yüzeysel olarak çizdiğim yolda ilerlerken, Amerikan cumhuriyetlerinin ilk dönemleriyle ilgili olarak, halkın dikkatini çekmeye değecek ve hiç kuşkusuz devlet adamlarının düşünmesine vesile olacak birtakım tablolar sunmak mümkündür. Kendi adıma böyle bir şeye girişemediğimden, en azından başkaları için bunu kolaylaştırmak istedim. Bu yüzden burada, çok yararlı olacağını düşündüğüm eserlere dair özet bir analiz ve kısa bir terimler dizini sunmamın iyi olacağını düşündüm.

Verimli bir şekilde başvurabileceğimiz genel eserler arasında, ilk olarak şu başlıkla yayımlanan eseri vermek isterim: *Historical Collection of State Papers and other authentic Documents, intended as Materials for an History of the United States of America; by Ebenezer Hasard.*

Bu derlemenin 1792 yılında Philadelphia'da yayımlanan ilk cildi, İngiliz kraliyeti tarafından göçmenlere verilen bütün imtiyazların yazılı kopyalarını ve sömürge hükümetlerinin ilk dönemlerinde

yapılan belli başlı sözleşmeleri içermektedir. Bu belgeler içerisinde, söz konusu dönem boyunca Yeni-İngiltere ile Virginia arasında yaşanan ilişkilere dair çok sayıda özgün belge bulunmaktadır.

Derlemenin ikinci cildinin neredeyse tamamı 1643 tarihli Konfederasyon'un yaptığı icraatlara ayrılmıştır. Yeni-İngiltere'nin sömürgeleri arasında, Yerlilere karşı direnmek amacıyla yapılan federal sözleşme, Anglo-Amerikalıların kendi aralarında bir birlik oluşturmaya dair verdikleri ilk örnek olmuştur. Aynı yapıda olan başka birçok konfederasyon kurulmuştur, ta ki sömürgeleri bağımsızlığa kavuşturan 1776 tarihli konfederasyona kadar.

Philadelphia'ya ait tarih koleksiyonu Kraliyet Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

Her sömürgenin kendine ait tarihî anıtları vardır ve bunların birçoğu çok kıymetlidir. Ben yaptığım incelemelere göçmenlerin yerleştiği en eski eyalet olan Virginia ile başladım.

Virginia tarihçilerinin ilki, eyaletin kurucusu olan Yüzbaşı John Smith'tir. Yüzbaşı Smith bizlere dört ciltten oluşan bir eser bırakmıştır: *The general History of Virginia and New-England, by Captain John Smith, some time Governor in those Countryes and Admiral of New-England* başlıklı bu eser 1627 yılında Londra'da yayımlanmıştır. (Bu eser Kraliyet Kütüphanesi'ndedir.) Smith'in kitabı son derece ilgi çekici harita ve gravürlerle süslenmiştir; bu harita ve gravürler yayımlandıkları günün tarihini taşımaktadır. Tarihçi Smith'in anlatıları 1584 yılından 1626'ya kadar uzanmaktadır. Smith'in kitabı büyük önem taşımakta ve bu önemi hak etmektedir. Kitabın yazarı, maceralarla dolu bir yüzyılda karşımıza çıkabilecek en meşhur maceracılardan biridir ve yüzyılın sonlarında yaşamıştır; söz konusu kitap, o zamanki insanların temel bir niteliği olan keşfetme arzusunu ve girişimcilik ruhunu çok iyi yansıtmaktadır; kitapta, ticaret yaparken ve zengin olmaya çalışırken, şövalyelere özgü hal ve davranışlara tanık oluruz.

Ancak, Yüzbaşı Smith'in anlatılarında özellikle dikkat çeken şey, çağdaşlarının sahip olduğu faziletlere, birçok insanın bilmediği nitelikler katmasıdır; sade ve sarih bir üslubu vardır; anlattıkları hakikatin tüm vasıflarını taşır; tasvirleri süslemelerden uzaktır.

Tarihçi Smith, Kuzey Amerika'nın keşfedildiği dönemdeki Yerlilerin vaziyeti hakkında kıymetli bilgiler vermektedir.

Burada başvuracağımız bir diğer tarihçi Beverley'dir. Beverley'in on iki bölümden oluşan eseri Fransızcaya çevrilmiş ve 1707 yılında Amsterdam'da yayımlanmıştır. Yazar anlatılarını 1585'le başlatıp 1700'le sonlandırmıştır. Beverley'in kitabının birinci kısmı sömürgelerin ilk yıllarına dair gerçek anlamda tarihsel belgeler içermektedir. İkinci kısmında, o dönemdeki Yerlilerin vaziyetiyle ilgili dikkat çekici tasvirler yer almaktadır. Kitabın üçüncü kısmı, yazarın yaşadığı dönemdeki Virginialıların düşünceleri, değer yargıları, toplumsal durumu, yasaları ve siyasal alışkanlıkları hakkında çok net fikirler sunmaktadır.

Beverley Virginia kökenliydi ve kitabına başlarken şöyle diyordu: "Okurların yazdığım eseri katı birer eleştirmen olarak değerlendirmemelerini rica ediyorum; Yeni Dünya'da doğmuş olmamdan dolayı, saf bir dil kullanma gibi bir gayem yoktur." Sömürgelerde yaşayan bir Avrupalı'nın bu alçakgönüllülüğüne karşın, bütün kitap boyunca, yazar anavatanın (Avrupa'nın) üstünlüğünü yürekten savunduğunu göstermektedir. Ayrıca Beverley'in kitabında, Amerika'daki İngiliz sömürgelerine canlılık katan bu sivil özgürlük anlayışına dair birçok izle karşılaşmaktayız. Buna ilaveten, kitapta, İngiliz sömürgeleri arasında uzun zaman hüküm süren ve bağımsızlıklarını geciktiren ayrışmalara dair izler görmekteyiz. Beverley İngiliz hükümetine yönelik nefretine kıyasla, Maryland'daki Katolik komşularından daha fazla nefret etmektedir. Beverley'in üslubu sadedir; anlattıkları çoğunlukla ilgi çekicidir ve güven telkin etmektedir. Beverley'in bu tarihsel çalışmasının Fransızca çevirisi Kraliyet Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

Amerika'da karşılaştığım ve başvurmaya değer bir başka eser daha vardır (ne yazık ki bu eseri Fransa'da bulamadım); eserin başlığı şudur: *The History of Virginia, by William Stith.* Bu kitap ilgi çekici ayrıntılar sunmaktadır, fakat bana fazlasıyla uzun ve dağınık görünmüştür.

Carolina'nın tarihi hakkında başvurabileceğimiz en eski ve en iyi eser, dört bölümden oluşan küçük bir kitaptır: *The History of Carolina, by John Lawson*; 1718 yılında Londra'da yayınlanmıştır.

İlk olarak, Lawson'ın eseri Carolina'nın batısına yapılan bir keşif gezisini içermektedir. Bu gezi günlük şeklinde kaleme alınmıştır; yazarın anlatıları karmaşık bir yapı sunmaktadır; gözlemleri çok yüzeyseldir; kitapta yalnızca, frenginin ve içkinin o zamanki Yerliler arasında yarattığı yıkıma dair çarpıcı tasvirler ile Yerlilerin değer yargılarında yaşanan ve Avrupalıların varlığıyla hızlanan yozlaşmaya dair dikkat çekici bir tablo yer almaktadır.

Lawson'ın kitabının ikinci kısmı Carolina'nın fiziksel koşullarının betimlenmesine ve Carolina'da üretilen ürünlerin tanıtılmasına ayrılmıştır.

Kitabın üçüncü kısmında yazar, o zamanki Yerlilerin değer yargıları, alışkanlıkları ve yönetim biçimiyle ilgili dikkat çekici betimlemeler yapmaktadır. Kitabın bu kısmında belli bir nitelik ve özgünlük kendini göstermektedir.

Lawson'ın tarihi, II. Charles döneminde Carolina'ya verilen bir imtiyaz belgesiyle sonlanmaktadır.

Kitabın genel olarak hafif ve kimi zaman gayriciddi bir dili vardır; aynı dönemde Yeni-İngiltere'de yayımlanan diğer eserlerdeki ağır üslupla büyük bir tezat oluşturmaktadır.

Lawson'ın eseri Amerika'da oldukça nadir rastlanan bir belgedir ve Avrupa'da bulabilmek söz konusu değildir; fakat Kraliyet Kütüphanesi'nde bir örneği mevcuttur.

Şimdi Birleşik Devletler'in güney ucundan ayrılıp kuzey sınırına geçiyorum; arada kalan bölgeye insanlar çok sonra yerleşmiştir.

İlk olarak, oldukça ilginç bir derlemeden bahsetmem gerekiyor: *Collection of the Massachusetts Historical Society*; bu eser ilk kez Boston'da 1782 yılında yayımlanmış, daha sonra 1806 yılında tekrar basılmıştır. Eser Kraliyet Kütüphanesi'nde mevcut değildir ve başka bir kütüphanede bulunabileceğini de sanmıyorum.

Bu koleksiyon (ki devam etmektedir) Yeni-İngiltere'deki farklı eyaletlerin tarihiyle ilgili çok önemli birçok belge içermektedir. Daha önce yayınlanmamış mektuplar ve yerel arşivlerin rafları arasında kaybolup giden özgün parçalar barındırmaktadır. Gookin'in Yerlilerle ilgili eseri bir bütün halinde koleksiyona dâhil edilmiştir.

Bu notun yazıldığı bölüm boyunca, Nathaniel Morton'un *New-England's Memorial* adlı eserine birçok kez gönderme yapmıştım. Eser hakkında söylediklerim, Yeni-İngiltere'nin tarihini öğrenmek isteyenlerin dikkatini çekmeye değer olduğunu kanıtlamak için yeterlidir. Nathaniel Morton'un kitabı sekiz bölümlük ve tek ciltlik bir eserdir; 1826 yılında Boston'da tekrar basılmıştır; Kraliyet Kütüphanesi'nde mevcut değildir.

Yeni-İngiltere'nin tarihiyle ilgili olarak elimizde bulunan en değerli ve en önemli eser R. Cotton Mather'e aittir: *Magnalia Christi Americana, or the Ecclesiastical History of New-England*, 1620-1698, 2 cilt, 8 bölüm; 1820 yılında Harford'da tekrar basılmıştır. Bu eserin Kraliyet Kütüphanesi'nde bulunabileceğini sanmıyorum.

Yazar eserini 7 kitaba bölmüştür.

Birinci kitap, Yeni-İngiltere'nin kuruluşunu hazırlayan ve hayata geçiren olayların tarihini anlatmaktadır.

İkinci kitap, Yeni-İngiltere'nin ilk valilerinin ve eyaleti idare eden başlıca yöneticilerin hayatını anlatmaktadır.

Üçüncü kitap, aynı dönemde ruhani dünyaya yön veren Protestan papazların yaşamlarına ve eserlerine ayrılmıştır.

Dördüncü kitapta yazar, Cambridge Üniversitesi'nin (Massachusetts) kuruluşunu ve gelişimini anlatmaktadır.

Beşinci kitap, Yeni-İngiltere Kilisesi'nin ilkelerini ve disiplin anlayışını anlatmaktadır.

Altıncı kitap, Mather'a göre Tanrı'nın Yeni-İngiltere'de yaşayan insanlar üzerindeki hayırlı etkilerini ıralayan bazı özellikleri anlatmayı hedeflemektedir.

Son olarak, yedinci kitapta yazar, Yeni-İngiltere Kilisesi'nin karşı karşıya kaldığı sorunları, hizipleri ve sapkınlıkları anlatmaktadır.

Cotton Mather bir Protestan papazıdır; Boston'da doğmuş ve hayatını orada geçirmiştir.

Yeni-İngiltere'nin kurulmasına hizmet eden o büyük iman ateşi ve dinsel tutkular Mather'ın anlatılarına canlılık ve renklilik verir. Yazma üslubu çoğunlukla tatsızdır; fakat insanı kendine çeker, zira er ya da geç okuru yakalayan bir coşkuyla doludur. Pek çok açıdan hoşgörüsüz ve çoğu zaman da fazlasıyla saftır; fakat Mat-

her'da insanları yanıltma gibi bir amaç sezemezsiniz hiçbir zaman; ayrıca anlattıkları bazen güzel pasajlar, hakiki ve derinlikli düşünceler içerir. Bir örnek verelim:

"Püritenler gelmeden önce, İngilizler yaşadığımız ülkeyi iskân etmeye çalıştılar birçok kez; ancak maddi çıkarlarından ötesini düşünmedikleri için, kısa zamanda karşılarına çıkan engellere yenildiler. Buna karşın, yüksek bir dinî düşünceyi arkalarına alarak onun rüzgârıyla Amerika'ya gelenler için durum farklı olmuştur. Bu gelenler, bir sömürge kurmaya giden insanların görebileceğinden daha fazla düşmanla karşılaşmış olsalar da, hedeflerinde ısrarcı olmuşlardır ve inşa ettikleri kurumlar bugün de varlığını sürdürmektedir." cilt: I, böl. IV, s. 61.

Mather, bu tatsız manzaraların yanında, sükûnet ve şefkat dolu tablolar resmeder bazen. İçindeki iman ateşiyle kocasının yanında Amerika'ya gelen ve kısa zamanda bu sürgün hayatının sıkıntıları ve ağırlığı karşısında yenilen İngiliz bir kadından bahsettikten sonra, şunları ekler: "Faziletli bir adam olan kocası Isaac Johnson'a gelince, karısı olmadan yaşamaya çalışmış, ama bunu başaramamış ve hayata veda etmiştir." (Cilt: I, s. 71.)

Mather'ın kitabı, betimlemeye çalıştığı ülkeyi ve zamanı olağanüstü bir güzellikte anlatmaktadır.

Denizaşırı bir ülkede kendilerine bir yurt yaratmaya çalışan Püritenleri buna teşvik eden saikleri anlatmak istediğinde, şunları söyler:

"Cennetin Yüce Tanrısı, İngiltere'de yaşayan kullarına bir çağrı yapmıştır. Birbirlerini hiç tanımayan binlerce insana aynı anda hitap ederek, onlara, vatanlarında buldukları rahatlığı terk etme ve korkunç denizleri aşarak başıboş topraklara yerleşme arzusunu aşılamıştır; ki o insanların yegâne amacı, hiçbir zorluğa boyun eğmeden Tanrı'nın yasalarına uymak olmuştur.

Daha ileriye gitmeden önce, insanların hangi saiklerle böyle bir şeye giriştiklerini anlatmak faydalı olacaktır; böylece gelecek kuşaklar bunu daha iyi anlamış olacaklardır. Özellikle bugünkü insanlara bunları hatırlatmak çok önemlidir; aksi takdirde, atalarının

peşinden gittikleri şeyi unutarak, Yeni-İngiltere'nin gerçek menfaatlerini göz ardı edebilirler. Bu yüzden, sözü edilen saiklerden bazılarının dile getirildiği bir elyazmasını burada aktarmaya çalışacağım.

Bir: Kitab-ı Mukaddes'i dünyanın bu kesimine taşımak (Kuzey Amerika'ya) ve yeryüzünün geri kalanında krallığını kurmaya çalışan Deccal'e karşı müminleri koruyacak kaleler yapmak Kilise için çok büyük bir hizmet olacaktır.

İki: Avrupa'daki tüm diğer kiliseler hüsrana uğradılar; Tanrı'nın bizim Kilise'mize aynı kaderi yaşatmayacağını umalım. Tanrı'nın, nihai bir yıkımdan kurtarmak istediği kullarına bir barınak olsun diye, dünyanın bu kesimini (Yeni-İngiltere) onlara ayırmadığını kim bilebilir ki?

Üç: Yaşadığımız ülke insanlarla yorgun düşmüş gibidir; varlıkların en kıymetlisi olan insanın, üzerinde yaşadığı topraklar kadar değeri kalmamıştır. Çocuklara, komşulara ve dostlara sahip olmak insanlara ağır bir yük gibi geliyor; insanlar yoksullardan kaçıyor; her şeyin doğal intizama uyması halinde dünyanın en büyük mutluluklarını yaratacak olan şeyleri ellerinin tersiyle itiyorlar.

Dört: Tutkularımız öyle bir noktaya varmıştır ki, bir insanı kendisiyle eşit olan diğer insanlarla aynı safta tutmaya yetecek hiçbir zenginlik kalmamıştır. Öte yandan, bunu başaramayanlar her türlü aşağılanmaya maruz bırakılmaktadır; bu yüzden, insanların icra ettiği bütün mesleklerde, herkes haksız yollarla zengin olmaya çalışmakta ve böylelikle iyi insanların rahat ve namuslu bir biçimde yaşamaları zorlaşmaktadır.

Beş: Bilim ve din öğretilen okullar alabildiğine yozlaşmıştır; öyle ki, çocukların büyük bir ekseriyeti, genellikle en iyi, en başarılı ve en çok umut vaat eden çocuklar, tanık oldukları sayısız kötü örnekler ve etraflarındaki laubalilik yüzünden tamamen yoldan çıkmıştır.

Altı: Bütün dünya Tanrı'nın bahçesi değil midir? Tanrı, yeryüzünü ekip güzelleştirsinler diye onu Adem'in çocuklarına vermedi mi? İnsanların yaşamasına uygun olan geniş topraklar insansız ve ekinsiz kaldığı halde, neden yaşayacak yer bulamıyor diye açlıktan ölüyorlar?

Yedi: Yeni bir Kilise kurmak ve ilk günlerinde onu desteklemek; Kilise'yi güçlendirmek ve ilerletmek, bu güçten yoksun kalması halinde maruz kalacağı tehlikelerden ve büyük sefaletten korumak amacıyla, kendi güçlerimizi mümin bir halkın gücüyle birleştirmek: bir Hıristiyan için bundan daha soylu, daha güzel ve daha saygın bir amel olabilir mi?

Sekiz: Dindarlığıyla bilinen ve burada (İngiltere) zenginlik ve mutluluk içinde yaşayan insanlar bu yeni Kilise'nin kurulması için ellerindeki avantajlardan vazgeçselerdi, Kilise'yle meçhul ve zorlu bir kaderi paylaşmaya razı olsalardı, böyle bir girişim büyük ve yararlı bir örnek olurdu; ve bu güzel örnek, yaşadıkları ülkenin iyiliği için Tanrı'ya dua eden müminlerin imanlarını güçlendirir ve başka birçok insanı kendilerine katılmaya teşvik ederdi."

Mather, kitabının ileriki sayfalarında, Yeni-İngiltere Kilisesi'nin ahlâk konusundaki ilkelerini ortaya koymaktadır; ardından, iğrenç bir putperest âdeti olarak gördüğü yemek masasında kadeh kaldırma alışkanlığına şiddetle karşı çıkmaktadır.

Mather kadınların saçlarına taktıkları süsleri aynı sertlikle yasaklamakta ve kadınlar arasında görülen, boynunu ve kollarını açma modasını şiddetle mahkûm etmektedir.

Kitabın bir başka bölümünde, Yeni-İngiltere'de yaşayanlara korku salan birçok büyücülük vakasını uzun uzadıya anlatmaktadır. Bunları okurken, şeytanın dünyevi meşguliyetlerdeki etkisinin Mather için tartışılmaz ve kanıtlanmış bir hakikat olduğunu görürüz.

Kitabın birçok yerinde, yazarla aynı dönemde yaşayan insanların temel bir niteliği olan sivil özgürlük ve siyasal bağımsızlık anlayışı kendini göstermektedir. Bu insanların yönetimle ilgili ilkeleri her adımda karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, sözgelimi Massachusetts'te yaşayan insanların, 1630 yılından itibaren, Plymouth'un kurulmasından on yıl sonra, Cambridge Üniversitesi'nin inşası için 400 sterlin bağışladıklarını görürüz.

Yeni-İngiltere'nin tarihiyle ilgili genel dokümanları geride bırakıp bu bölgenin sınırları içinde bulunan çeşitli eyaletlerle ilgili belgelere geçmek gerekirse, ilk olarak şöyle bir eserden bahsetmem yerinde olacaktır: *The history of the Colony of Massachu-*

setts, by Hutchinson, Lieutenant-Governor of the Massachusetts Province, 2 cilt, 8 fasikül. Kraliyet Kütüphanesi'nde bu eserin bir kopyası bulunmaktadır; 1765 yılında Londra'da yapılan bir edisyondur.

Bu notun ait olduğu bölümde birçok kez zikrettiğim Hutchinson tarihi, 1628 yılıyla başlayıp 1750 yılıyla sonlanmaktadır. Eserin bütününde ciddi bir gerçeklik görüntüsü hâkimdir; üslubu sade ve yapmacıksızdır. Bu oldukça ayrıntılı bir tarih çalışmasıdır.

Connecticut eyaletiyle ilgili olarak başvurulabilecek en iyi belge Benjamin Trumbull'ın tarih çalışmasıdır: *A Complete History of Connecticut, Civil and Ecclesiastical*, 1630-1674, 2 cilt, 8 fasikül; 1818 yılında New Haven'da basılmıştır. Trumbull'ın eserinin Kraliyet Kütüphanesi'nde bulunduğunu sanmıyorum.

Bu tarihsel çalışma, eserin başlığında verilen tarihler arasında Connecticut'ta yaşanan tüm olaylara dair açık ve sevimsiz diyebileceğimiz bir özet içermektedir. Yazar mümkün olan en iyi kaynaklardan beslenmiştir ve anlattıkları oldukça gerçekçi görünmektedir. Connecticut'ın ilk dönemleri hakkında söyledikleri bir hayli ilgi çekicidir. Eserde bilhassa *1639 Anayasası* ile ilgili bölümlere bakabilirsiniz, cilt: I, bölüm: VI, s. 100; ayrıca bkz. *Connecticut Ceza Yasaları*, cilt: I, bölüm: VII, s. 123.

Jeremy Belknap'ın *The History of New Hampshire* adlı eseri haklı bir değer kazanmıştır (2 cilt, 8 fasikül; 1792 yılında Boston'da yayımlanmıştır). Belknap'ın kitabında özellikle birinci cildin üçüncü bölümüne bakınız. Bu bölümde, Püritenlerin siyasal ve dinsel görüşleri, göç nedenleri ve yasalarıyla ilgili olarak yazar son derece önemli ayrıntılar vermektedir. Bunların arasında, 1663 yılında okunan bir yemin metnine ait ilginç bir alıntıyla karşılaşıyoruz: "Yeni-İngiltere, ticari bir amaçla değil de dinî bir amaçla kurulduğunu hiçbir zaman unutmamalıdır. Doktrin ve disiplin konusunda eşsiz bir saflık sergilediği onun alnında yazılıdır. Tüccarlar ve para üstüne para kazanmakla meşgul olan tüm insanlar, bu sömürgelerin kurulma amacının para değil de iman olduğunu hatırlamalıdır. Eğer aramızda, din ve dünya hayatıyla ilgili düşüncelerinde dünyaya dinî hayattan daha fazla önem veren biri varsa, o kişi Yeni-İngiltere'nin gerçek çocuklarının hislerinden yoksun de-

mektir." Belknap'ı okuyanlar, şimdiye kadar Amerikan tarihçilerinin hiçbirinde görülmeyen güçlü düşünceler ve genel fikirlerle karşılaşacaklardır.

Bu kitabın Kraliyet Kütüphanesi'nde yer alıp almadığını bilmiyorum.

Halihazırda uzun bir geçmişe sahip olan ve dikkatimizi çekmeye değen merkez eyaletler arasında, özellikle New York ve Pensilvanya öne çıkmaktadır. New York eyaletiyle ilgili en iyi tarihsel çalışma, William Smith'e ait *A History of New York*'tur; bu eser 1757 yılında Londra'da yayımlanmıştır; Fransızca çevirisi mevcuttur ve o da 1767 yılında Londra'da yayımlanmıştır (1 cilt, 12 bölüm). Smith, Amerika'daki İngilizler ve Fransızlar arasındaki savaşlar hakkında önemli ayrıntılar sunmaktadır. Amerikalı tarihçiler arasında, meşhur Irokua Konfederasyonu'nu en iyi anlatan tarihçi Smith'tir.

Pensilvanya'ya gelince, Proud'un eserini zikretmek yapabileceğim en iyi şey olacaktır: *The History of Pennsylvania, from the original Institution and Settlement of that Province, under the first Proprietor and Governor William Penn, in 1681, till after the year 1742*; Robert Proud, 2 cilt, 8 fasikül; 1797 yılında Philadelphia'da yayımlanmıştır.

Bu kitap okurun dikkatini çekmeyi özellikle hak etmektedir; William Penn'le, Quakers öğretisiyle ve Pensilvanya'nın ilk sakinlerinin karakteri, değer yargıları ve alışkılarıyla ilgili dikkat çekici çok sayıda belge içermektedir. Bildiğim kadarıyla, Kraliyet Kütüphanesi'nde bu kitap yoktur.

Pensilvanya'yla ilgili en önemli belgeler arasında, bizzat Penn'e ve Franklin'e ait eserlerin yer aldığını söylememe gerek yoktur sanırım. Bu eserler birçok okur tarafından bilinmektedir.

Buraya kadar bahsettiğim eserlerin büyük bir çoğunluğunu, Amerika'da kaldığım süre boyunca bizzat incelemiş bulunuyorum. Kraliyet Kütüphanesi bunlardan bazılarını bana emanet etmiştir; diğer eserler ise Warden tarafından şahsıma ödünç verilmiştir; Warden Birleşik Devletler'in Paris eski başkonsolosudur ve Amerika üzerine yazılmış harikulade bir eserin sahibidir. Bu açıklamaları bitirirken, sayın Warden'a olan minnettarlığımı belirtmek isterim.

(G) Sayfa 99

Jefferson'ın Hatıraları'nda şu satırları okuyoruz: "İngilizlerin Virginia'ya yerleştiği ilk dönemlerde, insanlar çok az bir şey karşılığında ve hattâ hiçbir şey vermeden toprak sahibi olurken, ileri görüşlü bazı kişiler büyük araziler elde ettiler; büyük ve gösterişli ailelerini korumak isteyen bu kişiler, ellerindeki mülkleri kendi torunlarına bıraktılar. Bu mülklerin kuşaktan kuşağa aynı soyadını taşıyan kişilere aktarılması sonunda başlı başına bir aileler sınıfı yarattı; bu aileler, zenginliklerini muhafaza etme imtiyazını yasalardan almak suretiyle, büyük ve gösterişli mülkiyetleriyle seçkin bir tür yurttaşlar sınıfı oluşturdular. Kral genellikle bu yurttaşlar arasında kendi Devlet adamlarını seçiyordu." (*Jefferson's Memoirs*)

Birleşik Devletler'de, miras hukukuyla ilgili İngiliz yasalarındaki temel hükümler bütünüyle reddedilmiştir.

Kent bu noktayla ilgili olarak şunları söylemiştir: "Miras konusunda benimsediğimiz ilk kural şudur: Bir adam arkasında herhangi bir vasiyet bırakmadan ölürse, mülkleri doğrudan doğruya mirasçılarına geçer; eğer sadece bir tane mirasçı varsa, bütün mirasa tek başına sahip olur. Aynı sıfatlara sahip birçok mirasçı varsa, hiçbir cinsiyet ayırımı olmaksızın, mülkleri kendi aralarında eşit olarak paylaşırlar."

Bu kural, ilk kez New York eyaletinde, 23 Şubat 1786 tarihli bir tüzük maddesiyle yasalaşmıştır (bkz. *Revised Statutes*, cilt: III, Ek, s. 48). Söz konusu kural, o tarihten sonra, New York eyaletinin revize edilen yasalarına geçmiş ve kabul edilmiştir. Günümüzde, Birleşik Devletler'in bütününde temel bir hüküm niteliğindedir; Vermont eyaletinde erkek mirasçıların iki kat fazla mülk alması gibi tek bir istisna dışında (*Kent's Commentaries*, cilt: IV, s. 370).

Yukarıda zikredilen eserinde Kent (cilt: IV, s. 1-22), intikal yasalarıyla ilgili Amerikan yasama sistemini tarihsel olarak anlatmaktadır. Buradan şöyle bir sonuç çıkmaktadır: Amerikan devriminden önce, intikallerle ilgili İngiliz yasaları bütün sömürgelerde genel bir hukuk kuralıydı. Tam tabiriyle intikal yasaları (*Estates tail*) Virginia'da 1776 yılında iptal edilmiştir (bu iptal Jefferson'ın öner-

gesi üzerine hayata geçirilmiştir; bkz. *Jefferson's Memoirs*); New York'ta ise 1786 yılında kaldırılmıştır. Bu tarihten sonra Kuzey Carolina, Kentucky, Tennessee, Georgia ve Missouri eyaletlerinde intikal yasaları aynı şekilde iptal edilmiştir. Vermont, Indiana, Illinois, Güney Carolina ve Louisiana eyaletlerinde söz konusu intikal hiçbir zaman kullanılmamıştır. İntikallerle ilgili İngiliz yasalarını korumak gerektiğini düşünen eyaletler, temel aristokratik niteliklerini geçersiz kılacak şekilde bu yasaları değiştirmişlerdir. "Yönetim konusundaki genel ilkelerimiz mülklerin özgürce dolaşımını kolaylaştırmaya yöneliktir," diyor sayın Kent.

İntikallerle ilgili Amerikan yasalarını inceleyen bir Fransız okurunun özellikle dikkatini çeken şey, aynı konuyla ilgili bizdeki yasaların Amerika'dakilere kıyasla çok daha demokratik olmasıdır.

Amerikan yasaları bir babadan kalan mülkleri eşit bir şekilde paylaştırır; fakat bu uygulama sadece babanın resmî bir vasiyetinin olmaması durumunda geçerlidir. Bu konuda yasalar şöyle diyor (*Revised Statutes*, cilt: III, Ek, s. 51): "New York eyaletinde yaşayan her yurttaş, kendi mülklerini vasiyet yoluyla herhangi bir kişinin lehine olacak şekilde miras bırakma ve paylaştırma özgürlüğüne, hakkına ve yetkisine sahiptir; vasiyetinin siyasi bir yapıya ya da örgütlü bir birliğe yönelik olmaması koşuluyla."

Fransız yasaları eşit –veya hemen hemen eşit– paylaşımı vasiyetnamelerin kuralı haline getirmiştir.

Amerikan cumhuriyetlerinin çoğunluğu halihazırda intikal uygulamalarını kabul etmekte ve sadece sonuçlarını sınırlandırmakla yetinmektedir.

Fransız yasaları hiçbir durumda intikal uygulamalarına müsaade etmemektedir.

Amerikalıların toplumsal durumu bizimkinden daha demokratik olsa da, bizim yasalarımız onlarınkinden çok daha demokratiktir. Bu durumu açıklamak sanıldığından çok daha kolaydır: Fransa'da demokrasi henüz bazı şeyleri yıkmakla meşguldür; Amerika'da ise demokrasi bizzat yıkıntıların üzerinde sükûnetle işlemektedir.

(H) Sayfa 108

Birleşik Devletler'deki Seçim Koşullarına Dair Bir Özet

Bütün eyaletlerde yirmi bir yaşındaki her yurttaşa seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. Gene bütün eyaletlerde, bir yurttaşın oy kullandığı yerde belli bir süreden beri yaşıyor olması gerekir. Bu süre üç ay ila iki yıl arasında değişmektedir.

Seçim vergilerine gelince: Massachusetts eyaletinde seçmen olabilmek için 3 sterlinlik bir gelire ya da 60 sterlinlik bir servete sahip olmak gerekir.

Rhode Island'da, 133 dolar (704 frank) değerinde bir toprağa sahip olmak gerekir.

Connecticut'ta, 17 dolarlık (yaklaşık 90 frank) gelir getiren bir mülke sahip olmak gerekir. Bir yıllık askerlik hizmeti de seçmenlik hakkı kazandırmaktadır.

New Jersey'de, bir seçmenin 50 sterlinlik bir zenginliğe sahip olması gerekir.

Güney Carolina ve Maryland'de her bir seçmenin yaklaşık 200 dönüm toprağı olmalıdır.

Tennessee'de seçmenin herhangi bir mülke sahip olması yeterlidir.

Mississipi, Ohio, Georgia, Virginia, Pensilvanya, Delaware ve New York eyaletlerinde seçmen olabilmek için vergi ödemek yeterlidir: Bu eyaletlerin çoğunda askerlik hizmeti vergi ödemeyle eşdeğerdir.

Maine ve New Hampshire eyaletlerinde yardıma muhtaç kişiler listesinde yer almayan herkes seçmen olabilir.

Son olarak Missouri, Alabama, Illinois, Louisiana, Indiana, Kentucky ve Vermont eyaletlerinde, seçmenlerin gelir veya mülk durumlarıyla ilgili hiçbir ön koşul söz konusu değildir.

Bildiğim kadarıyla, Senato seçmenleri için Temsilciler Meclisi seçmenlerinden farklı koşullar gerektiren tek eyalet Kuzey Carolina'dır. Senato seçmenlerinin 200 dönümlük topraklarının olması gerekir. Temsilciler Meclisi üyelerinin seçiminde seçmen olabilmek içinse belli bir vergi ödemek yeterlidir.

(I) Sayfa 160

Birleşik Devletler'de sınırlayıcı bir sistem vardır. Gümrüklerin sayısı azdır ve kıyılar çok uzundur; bu durum kaçakçılığı alabildiğine kolaylaştırmaktadır; bununla birlikte, Birleşik Devletler'de kaçakçılık diğer yerlere göre çok daha azdır, çünkü herkes kaçakçılığı önlemeye gayret etmektedir.

Birleşik Devletler'de önleyici bir güvenlik sistemi bulunmadığından, Avrupa'dakinden daha fazla yangın vakası yaşanmaktadır; fakat genelde bu yangınlar daha kısa bir sürede söndürülür, çünkü insanlar herhangi bir tehlikenin yaşandığı yerlere hızlı bir şekilde intikal edebilmektedirler.

(K) Sayfa 163

Merkezîleşmenin Fransız Devrimi'nin bir ürünü olduğunu söylemek yanlıştır; Fransız Devrimi merkezîleşme olgusunu yetkinleştirmiştir, fakat bunun yaratıcısı değildir. Fransa'da her şeyi merkezîleştirme ve belli bir yönetmeliğe bağlama hastalığı, yasa koyucuların hükümette yer almaya başladığı döneme kadar uzanır; bu da bizi Philippe le Bel devrine kadar götürür. O zamandan beri, merkezîleştirme ve yönetmeliğe bağlama girişimleri bir an bile durmamıştır. 1775 yılında, sayın Malesherbes'in Defterdarlık Sarayı adına konuşurken Kral XVI. Louis'ye söylediklerine bir bakalım:[3]

"... Her birlik, her topluluk kendi işlerini yönetme hakkına sahiptir; bu hak, ilk kraliyet anayasasının bir parçası değildir, zira daha eskilere uzanmaktadır: Bu doğal bir haktır, akla ve mantığa uygun bir haktır. Ne var ki, saygıdeğer Efendimiz, söz konusu hak kullarınızın elinden alınmıştır; bu açıdan, çekinmeden söylemeliyiz ki, yönetim sistemimiz tehlikeli diyebileceğimiz aşırılıklara kaçmaktadır.

---

[3] Bkz. *Vergi Konusunda Fransa'daki Kamu Hukuku Tarihine Katkıda Bulunmak Amacıyla Yazılan Hatırat*, s. 645, 1779'da Brüksel'de yayımlanmıştır.

Kudretli bakanlar Ulusal Meclis'e başvurmamayı kendileri için siyasal bir ilke haline getirmişlerdir ve bunun bir sonucu olarak, bir köyde yaşayan insanların aldığı ve herhangi bir idari görevlinin onayından geçmemiş tüm kararların geçersiz ilân edildiği bir noktaya varılmıştır; öyle ki, bir yerleşim birimi belli bir harcama yapmak istediğinde, idareyi temsil eden bir görevlinin onayını almak ve dolayısıyla o görevlinin belirlediği planı izlemek, onun seçtiği işçileri kullanmak ve işçilere onun belirlediği şekilde ücret ödemek zorundadır. Eğer söz konusu yerleşim biriminin herhangi bir mahkemede bir davası olacaksa, aynı şekilde idari görevliden onay almak durumundadır. Dava konusunun yargıya intikal etmeden önce söz konusu görevlinin temsil ettiği mahkemeye sunulması gerekmektedir. Eğer idari görevlinin görüşü söz konusu yerleşim birimindeki insanların aleyhineyse ya da muhataplarının idarede belli bir ağırlığı varsa, o insanlar kendi haklarını savunamaz hale gelmektedir. İşte, saygıdeğer Efendimiz, Fransa'daki bütün yönetim anlayışı bu yolla baskı altında tutulmaktadır; yetkililer mümkünse yurttaşlara nefes bile aldırmamaya çalışmaktadır; deyim yerindeyse bütün bir ulus *zapturapt* altına alınmakta ve birtakım vasilere bağlı kılınmaktadır."

Bugün Fransız Devrimi'nin merkezîleşme alanında *her şeyi fethettiğini* anlatmak için bundan başka ne söylenebilir ki?

1789 yılında, Jefferson Paris'ten bir dostuna şunları yazmıştır: "Aşırı yönetim hastalığının Fransa'dakinden daha derin bir şekilde kökleştiği ve daha büyük zararlara yol açtığı başka bir ülke yoktur." *Madison'a Mektuplar*, 28 Ağustos 1789.

Gerçek şu ki, uzun yüzyıllardır, Fransa'da merkezî iktidar idari merkezîleşmeyi genişletmek için elinden geleni yapmıştır; bu konuda karşılaştığı tek sınır kendi olanaklarıdır.

Fransız Devrimi'nin bir ürünü olan merkezî iktidar bu alanda kendisinden önce gelenlerden çok daha ileri gitmiştir, çünkü hepsinden daha güçlü ve donanımlı olmuştur: XIV. Louis yerel birimlerin yaşamına dair ayrıntıları idari görevlilerin keyfî kararlarına bırakmıştır; Napoléon ise söz konusu ayrıntıları bakanların keyfine

tâbi kılmıştır. Her zaman aynı ilke söz konusu olmuştur ve şu veya bu ölçüde olumsuz sonuçlar doğurmuştur.

(L) Sayfa 167

Fransa'da anayasanın değişmezliği bizim yasalarımızdan doğan zorunlu bir sonuçtur.

İlk olarak en önemli yasadan, tahta çıkış kurallarını belirleyen yasadan bahsetmek gerekirse, ilkesel olarak bu yasadaki en değişmez ölçüt, babadan oğula intikal şeklinde doğal bir kurala dayalı siyasal kural değil midir? 1814'te, XVIII. Louis, bu siyasal intikal yasasının devamlılığını kendi ailesinin lehine olacak şekilde kabul ettirmiştir; 1830 Devrimi'nin sonuçlarını tanzim edenler onun verdiği örneği izlemişlerdir; aradaki tek fark, söz konusu devamlılığı başka bir aile için uygulamalarıdır. Bu noktada Şansölye Maupeou'nun yolundan gitmişlerdir ki, Maupeou, yeni parlamentoyu eskisinin yıkıntıları üzerine kurmak suretiyle, aynı kural doğrultusunda, yeni seçilen yöneticilerin kendilerinden önce gelenler gibi azledilmez olduğunu belirtmeye özen göstermiştir.

1830 tarihli yasalar, 1814'teki yasalardan farklı olarak, anayasayı değiştirmeye imkân verecek hiçbir yol bırakmamaktadır. Ayrıca, olağan yasama araçlarının bunun için yeterli olmayacağı açıktır.

Kralın yetkilerinin kaynağı nedir? Anayasadır. Yüksek mahkeme üyeleri yetkilerini nereden alır? Anayasadan. Milletvekilleri yetkilerini nereden alır? Gene anayasadan. O halde kral, yüksek mahkeme üyeleri ve milletvekilleri biraraya gelerek, bizzat bağlı oldukları ve yönetim yetkilerinin kaynağı olan bir yasayı nasıl değiştirebilirler? Anayasanın dışında hiçbir etkileri yoktur; hal böyleyken, neye dayanarak anayasayı değiştirecekler? İki ihtimalden yalnızca biri geçerli olabilir: Ya kendilerinden bağımsız olarak varlığını sürdüren büyük sözleşme (anayasa) karşısında çaresiz kalacaklar ya da sözleşmeyi değiştirmenin bir yolunu bulacaklar ki, bu durumda kendi varlıklarına dayanak oluşturan yasa artık var olmayacağı için artık hiçbir vasıfları kalmayacaktır. Yasayı kaldırmak suretiyle kendilerini ortadan kaldırmış olacaklardır.

Bu durum 1814'teki yasalara kıyasla 1830'daki yasalarda çok daha açıktır. 1814'te, kraliyet iktidarı bir bakıma anayasanın dışında ve üstünde yer alıyordu; fakat 1830 yılına gelindiğinde, kraliyet iktidarı bizzat kendi rızasıyla anayasa tarafından yaratılmıştır ve onsuz hiçbir şeydir.

Bu bağlamda, anayasamızın bir bölümü değişmez niteliktedir, çünkü anayasa bir ailenin kaderine bağlanmıştır; anayasanın tamamı aynı şekilde değişmezdir, zira değiştirmenin hiçbir yasal yolu yoktur.

Buraya kadar anlattıklarımız İngiltere için kesinlikle geçerli değildir. İngiltere'nin yazılı bir anayasası bulunmadığından, kimse çıkıp da anayasanın değiştirilebileceğini söyleyemez.

(M) Sayfa 167

İngiliz anayasası üzerinde kalem oynatan en tanınmış yazarlar, parlamentonun tüm yetkilere sahip olduğu konusunda tamamen hemfikirdir.

Delolme şunları söylemiştir (böl. X, s. 77): *It is a fundamental principle with the English lawyers, that parliament can do everything, except making a woman a man or a man a woman.*

Delolme'ye kıyasla, Blackstone –daha güçlü bir şekilde olmasa bile– daha kategorik bir biçimde kendini ifade etmiştir; söylediklerini aynen aktarıyorum:

"Parlamentonun gücü ve hukuki yetkisi, Sir Edward Coke'a göre (4 Tar. 36), kişiler ve olaylar konusunda, hiçbir şekilde sınırlandırılamayacak kadar geniş ve mutlaktır. ... Bu yüksek mahkemeyle ilgili olarak şu hakikati söyleyebiliriz: *Si antiquitatem spectes, est vetustissima; si dignitatem, est honoratissima; si jurisdictionem, est capacissima.* Hâkim ve sınırsız otoritesi, her türlü dinsel, maddi, medeni, askerî, bahrî ve cezai meselelerle ilgili yasaları tasdik etme, genişletme, kısıtlama, askıya alma, iptal etme, yenileme ve yorumlama yetkisine sahiptir. Kraliyet anayasası, her hükümette var olması gereken bu mutlak ve cebrî yetkiyi parlamentoya vermiştir. Tüm şikâyetler, bunlara yönelik çareler, yasaların olağan akışı dışındaki kararlar, her şey bu olağanüstü mahkeme-

nin yetkisi dâhilindedir. Bu mahkeme tahta çıkış hakkını düzenleyebilir ya da değiştirebilir, tıpkı VIII. Henry ve III. William döneminde olduğu gibi. Bu mahkeme ülkenin mevcut dinini değiştirebilir, tıpkı farklı koşullar altında VIII. Henry ve onun varisleri döneminde yaptığı gibi. Bu mahkeme, *kraliyet anayasasını* ve parlamentoların anayasasını *değiştirebilir veya yeniden yapabilir*, tıpkı İngiltere ve İskoçya'yı birleştiren anlaşmayla ve üç yıllık ya da yedi yıllık seçimlerle ilgili farklı tüzükler aracılığıyla yaptığı gibi. Kısaca söylemek gerekirse, bu olağanüstü mahkeme doğal olarak imkânsız olmayan her şeyi yapabilir. Bu nedenle, hiçbir çekince duymaksızın, belki fazla cesur bir ifadeyle, mahkemenin yetkileri parlamentonun *mutlak gücü* olarak tanımlanmıştır."

(N) Sayfa 182

Amerikan anayasalarının en iyi uzlaştığı konu siyasal yargıdır.

Siyasal yargıyla ilgili olarak, bütün anayasalar dava açma yetkisini yalnızca Temsilciler Meclisi'ne vermektedir; Kuzey Carolina anayasası bu açıdan tek istisnadır ve söz konusu yetki büyük jüriye ait kılınmıştır (madde 23).

Anayasaların hemen hepsi yargılama yetkisini yalnızca Senato'ya ya da onun yerini alan meclise vermiştir.

Siyasi mahkemelerin verebileceği cezalar yalnızca şunlardır: 1. Kamu görevlerinden azledilme; 2. Gelecekteki kamu görevlerinden men edilme.

Virginia anayasası her türlü cezanın uygulanmasına olanak veren tek anayasadır.

Siyasal yargılamaya neden olabilecek suçlar şunlardır:

Federal anayasada (kısım: IV, mad. 1), Indiana anayasasında (mad. 3, s. 23 ve 24), New York anayasasında (mad. 5) ve Delaware anayasasında (mad. 5) vatana ihanet, yolsuzluk ve diğer büyük suçlar.

Massachusetts anayasasında (böl. I, kısım: II), Kuzey Carolina anayasasında (mad. 23) ve Virginia anayasasında (s. 252) kötü yönetim ve uygunsuz faaliyetler; New Hampshire anayasasında (s. 105) yolsuzluk, sakıncalı faaliyetler ve kötü yönetim; Vermont

anayasasında (böl. II, mad. 24) kötü yönetim; Güney Carolina anayasasında (mad. 5), Kentucky anayasasında (mad. 5), Tennessee anayasasında (mad. 4), Ohio anayasasında (mad. 1, böl. 23-24), Louisiana anayasasında (mad. 5), Mississipi anayasasında (mad. 5), Alabama anayasasında (mad. 6) ve Pensilvanya anayasasında (mad. 4) görev sırasında işlenen suçlar.

Illinois, Georgia, Maine ve Connecticut anayasalarında herhangi bir suç belirtilmemektedir.

(O) Sayfa 265

Avrupa'daki devletlerin Birliğe karşı büyük deniz savaşlarına girişebileceği doğrudur; hiç kuşkusuz, denizlerde savaşmak karada yapılan savaşlara kıyasla her zaman daha kolay ve daha tehlikesizdir. Deniz savaşı yalnızca tek yönlü bir çaba gerektirir. Ticaret üzerine kurulu olan ve hükümetin ihtiyaç duyduğu parayı vermeyi kabul eden bir ülke savaş donanmalarına sahip olması gerektiğini iyi bilir. Öte yandan, savaşın neden olduğu parasal kayıpları bir halktan gizlemek, insan kayıplarını ya da bireysel fedakârlıkları gizlemekten daha kolaydır. Ayrıca deniz savaşlarında yaşanan yenilgilerin bir halkın bağımsızlığını ve hattâ varlığını tehlikeye atması enderdir.

Karasal savaşlara gelince, Avrupa'daki halkların Amerikan Birliğine karşı tehlikeli karasal savaşlara girişemeyeceği açıktır.

25 binden fazla askeri Amerika'ya nakletmek ve orada ihtiyaçlarını karşılamak çok zordur; bu aşağı yukarı 2 milyon insandan oluşan bir ulusa tekabül etmektedir. Bu şekilde Birliğe karşı savaşan en güçlü Avrupa devleti, 12 milyonluk bir devlete karşı savaşa giren 2 milyon kişilik bir devletle aynı konumda olacaktır. Bu hesaba şunları da ekleyelim: Amerikalılar ülkelerindeki bütün kaynaklara istedikleri anda ulaşabilirken, Avrupalılar kendi kaynaklarından binlerce kilometre uzaktır ve Birleşik Devletler'in devasa toprakları muhtemel bir fetih hareketi için başlı başına aşılmaz bir engel olacaktır.

İKİNCİ KISIM

(A) Sayfa 288

İlk Amerikan gazetesi 1704 yılının Nisan ayında yayın hayatına başlamıştır. Bu gazete Boston'da yayımlanmıştır. Bkz. *Massachusetts Tarih Derneği Arşivi*, cilt: VI, s. 66.

Periyodik basının Amerika'da her zaman tamamen özgür olduğunu düşünmek yanlış olacaktır; Amerika'da önleyici sansüre ve kefalet sistemine benzer bir sistem kurulmaya çalışılmıştır.

Massachusetts eyaletine ait yasamayla ilgili belgelerde şunları görürüz (14 Ocak 1722):

Genel Meclis tarafından (eyaletin yasama organı), *The New England Courier* adlı gazeteyle ilgili olayı araştırmak için atanan komite şunları ifade etmiştir: "Söz konusu gazete dinî inançlarla alay etme ve inançları küçümseme eğilimindedir; kutsal dinî şahsiyetler gazetede inançsız ve saygısız bir biçimde işlenmektedir; İsa'nın öğretisini yayan din adamlarının icraatları alaycı bir şekilde yorumlanmaktadır; Majesteleri'nin yönetimine hakaret edilmekte, eyaletteki huzur ve barış ortamı bu gazete tarafından bozulmaktadır; netice itibariyle, Komite, gazetenin editörü ve yayıncısı olan James Franklin'in gelecekte bu gazeteyi veya herhangi bir yayın organını, eyalet sekreterinin onayına sunmadan basmaktan ve yayınlamaktan men edilmesini tavsiye etmektedir. Suffolk ilçesinin

sulh yargıçları, Bay Franklin'den, önümüzdeki yıl boyunca iyi hal sergileyeceğini beyan eden bir teminat belgesi almaya yetkili olacaklardır."

Komitenin önerisi kabul edilmiş ve yasalaşmıştır; fakat sonuçları kötü olmuştur. Söz konusu gazete *James* Franklin isminin yerine *Benjamin* Franklin ismini kullanarak, önüne konulan yasağı aşmıştır; kısacası, kamuoyu alınan önlemleri boşa çıkarmıştır.

(B) Sayfa 411

1832 yılında kabul edilen reform yasasından önce, ilçelerde seçmen olabilmek için (bölgesel çoğunluğu temsil edenler), 40 şilinlik net bir gelir getiren bir toprağa sahip olmak ya da o toprağın ömür boyu kiracısı olmak gerekiyordu. Söz konusu yasa VI. Henry döneminde, 1450 yılına doğru yapılmıştır. VI. Henry dönemindeki 40 şilinin bugünkü 30 sterline karşılık geldiği hesaplanmıştır. Bununla birlikte, 15. yüzyılda kabul edilen bu taban ücret 1832 yılına kadar varlığını sürdürmüştür; bu durum, İngiliz anayasasının, değişmemiş gibi görünmekle birlikte, zaman içerisinde ne denli demokratikleştiğini göstermektedir. Bkz. *Delolme*; ayrıca bkz. *Blackstone*, kit. I, böl. IV.

İngiliz jüri üyeleri ilçenin şerifi tarafından seçilir (Delolme, cilt: I, böl. XII). Genel olarak, şerif ilçenin saygın kişilerinden biridir; adli ve idari görevleri vardır; kralı (İngiliz kralını) temsil eder ve kral tarafından her yıl yeniden atanır (Blackstone, kit. I, böl. IX). Şerifin bulunduğu konum onu tüm tarafların gözünde yolsuzluk şüphesinden uzak tutar; ayrıca, eğer tarafsızlığı şüpheli hale gelirse, onun seçtiği jüri tümüyle reddedilebilir ve bu durumda başka bir görevli yeni jüri üyelerini seçmekle görevlendirilir. Bkz. Blackstone, kit. III, böl. XXIII.

Jüri olarak seçilme hakkına sahip olabilmek için, en az 10 şilinlik değeri olan bir toprak sahibi olmak gerekir (Blackstone, kit. III, böl. XXIII). Bu koşulların William ve Mary döneminde, yani 1700'lü yıllara doğru, paranın değerinin bugünkünden çok daha yüksek olduğu bir dönemde belirlendiğine dikkat etmek gerekir.

İngilizlerin, tüm diğer siyasal kurumlar gibi, jürilik sistemini de hak ve liyakate değil, toprak mülkiyetine dayandırdıklarını görüyoruz.

Çiftlik kiracılarının jüri üyesi olabilmesi kabul edilmiştir, fakat kira sürelerinin çok uzun olması ve kira ücretinin haricinde 20 şilinlik net bir gelire sahip olmaları istenmiştir. (Blackstone, *age.*)

(C) Sayfa 411

Eyaletler jürilik sistemini kendi mahkemelerinde uyguladıkları gibi, federal anayasa da Birlik mahkemelerinde bu sistemi aynı şekilde hayata geçirmiştir; ayrıca, federal anayasa jüri üyelerini seçiminde kendine özgü herhangi bir kural belirlememiştir. Federal mahkemeler, her eyaletin kendisi için hazırladığı jüri listesinden kendi jüri üyelerini seçerler. Dolayısıyla, Amerika'daki jürilik sisteminin oluşumunu anlayabilmek için eyaletlerin yasalarını incelemek gerekir. Bkz. *Story's Commentaries on the Constitution*, kit. III, böl. XXXVIII, s. 654-659. *Sergeant's Constitutional Law*, s. 165. Ayrıca, bu konuyla ilgili olarak, 1789, 1800 ve 1802 tarihli federal yasalara bakınız.

Jürinin oluşturulma biçimiyle ilgili olarak Amerikalıların benimsedikleri ilkeleri iyi anlamak için, birbirinden uzak eyaletlerin yasalarını kaynak olarak aldım. Yaptığım incelemeden çıkarabileceğimiz genel düşünceler şunlardır:

Amerika'da, seçmen olan bütün yurttaşlar jüri üyesi olma hakkına sahiptir. Bununla birlikte, büyük New York eyaleti bu ikisi arasında küçük bir fark belirtmiştir; fakat bu bizdeki yasaların tersi yönündedir, yani New York eyaletinde jüri üyesi olabilecek seçmenlerin sayısı azdır. Genel olarak, Birleşik Devletler'de, jüri üyesi olma hakkı –tıpkı vekil seçme hakkı gibi– herkes için geçerlidir diyebiliriz; fakat bu hakkın kullanılma yetkisi ayırım gözetmeksizin herkese tanınmış değildir.

Her yıl, belediye ve ilçe yöneticilerinden oluşan ve Yeni İngiltere'de *select-men*, New York'ta *supervisor*, Ohio'da *trustees*, Louisiana'da *kasaba şerifi* olarak adlandırılan bir yönetici grubu, her bir ilçe için belli bir sayıda yurttaşı seçer; bu yurttaşlar jüri üyesi olma hakkına sahiptir ve kendilerine bu yetki verilir. Kendileri de

seçimle belirlenen bu yöneticiler hiçbir surette kuşku ve güvensizlik duygusu yaratmazlar; cumhuriyet yöneticilerinin yetkileri gibi, söz konusu yöneticilerin yetkileri de çok geniştir ve keyfiyet içerir; genellikle bu yetkilerini, özellikle Yeni-İngiltere'de, liyakatsiz veya itibarsız jüri üyelerinin elenmesi için kullandıkları söylenmektedir.

Bu yolla seçilen jüri üyelerinin isimleri ilçe mahkemelerine gönderilir ve bu isimlerin toplamı üzerinden, her bir davada karar verecek olan jüri makamı kurayla belirlenir.

Buna ek olarak, Amerikalılar, mümkün olan tüm yollara başvurarak, jüriyi halkın ulaşabileceği bir konuma getirmeye ve sorumluluklarını mümkün olduğunca azaltmaya çalışmışlardır. Jüri üyelerinin sayıları kalabalık olduğundan, her bir jüri üyesine ancak üç yılda bir sıra gelir. Dava duruşmaları ilçenin merkezinde görülür; bir ilçe aşağı yukarı Fransa'daki bir arondismana karşılık gelir. Böylelikle mahkeme, Fransa'daki gibi jüriyi kendi ayağına çağırmak yerine, kendisi jürinin ayağına gider. Jüri üyelerinin masrafları gerek eyalet, gerekse davaya taraf olan şahıslar tarafından karşılanır. Seyahat masrafları haricinde, jüri üyelerine genel olarak günlük 1 dolarlık bir ücret ödenir (yaklaşık 5,5 frank). Amerika'da jürilik kurumu halen bir yükümlülük olarak görülür; fakat bu taşınması kolay bir yükümlülüktür ve zahmetsizce yerine getirilir.

Bkz. *Brevard's Digest of the Public Statute Law of South Carolina*, cilt: II, s. 338; age., cilt: I, s. 454 ve 456; age., cilt: II, s. 218.

Bkz. *The General Law of Massachusetts revised and published by authority of the Legislature*, cilt: II, s. 331, 187.

Bkz. *The Revised Statutes of the State of New York*, cilt: II, s. 720, 411, 717, 643.

Bkz. *The Statute Law of the State of Tennessee*, cilt: I, s. 209.

Bkz. *Acts of the State of Ohio*, s. 95 ve 210.

Bkz. *Louisiana Yasama Organı Kararları Ana Dergisi*, cilt: II, s. 55.

(D) Sayfa 414

İngiltere'deki sivil jürinin yapısını yakından incelediğimizde, jüri üyelerinin yargıçların denetiminden kaçamadıklarını görürüz.

Jürinin verdiği kararların, hem medenî hem cezai açıdan, genel olarak basit bir ifadeyle fiili ve hukuku içerdiği doğrudur. Bir örnek verelim: Pierre ev satın almış bir kişi olarak o ev için hak talep eder; bu fiil dediğimiz şeydir. Davalı olduğu kişi onun karşısına geçerek satıcının yetersizliğini öne sürer; bu da hukuk dediğimiz şeydir. Bu durumda, jüri makamı evin yeniden Pierre'e verileceğini söylemekle yetinir; böylece vaka ve hukuk açısından karar verir. İngilizler, medeni konularda jürilik kurumunu hayata geçirmekle birlikte, cezai konularda kararın lehte olması halinde jürinin kararma atfettiği yanılmazlık sıfatını medeni konularda devre dışı bırakmıştır.

Eğer yargıç kararın yanlış bir yasal uygulamaya dayandığını düşünürse, kararı geri çevirebilir ve jüri üyelerinin yeniden görüşmesini isteyebilir.

Yargıç itirazda bulunmadan kararın geçmesine izin verse bile, dava henüz kapanmış sayılmaz; verilen karara karşı çıkmanın birçok yolu vardır. Bu yolların en önemlisi, yargıya başvurarak kararın iptal edilmesini ve yeni bir jüri oluşturulmasını talep etmektir. Böyle bir talebin nadiren yerine getirildiğini ve bunun en fazla iki kez yapılabildiğini söylemek yanlış olmaz; bununla birlikte, ben bu olayın yaşandığına bizzat tanık oldum. Bkz. *Blackstone*, kit. III, böl. XXIV; *age.*, kit. III, böl. XXV.

Tocqueville'in başyapıtı *Amerika'da Demokrasi*'nin yerine konulabilecek pek az eser vardır. Bu büyük yazar modern dünyanın çocukluk yıllarını yetkin bir gözlem gücü ve benzersiz bir üslupla anlatır. Siyaset biliminin bu *opus magnum*'unda her adımda gerçekliğin izi sürülür; hak, hukuk, adalet ve özgürlüklere dair çarpıcı tespitlerle, Avrupa ile Amerika arasında önemli karşılaştırmalar yapılır. Amerika'dan hareketle esasen Avrupa demokrasisi tartışılır. Henüz 1830'ların dünyasında Tocqueville demokrasinin kaçınılmaz bir biçimde dünyayı fethedeceğini ilân eder ve bunu özgürlükler için biricik imkân olarak sunar.

Tocqueville, Birleşik Devletler tarihi hakkındaki derin bilgisiyle, Amerika'nın siyasi, toplumsal, kültürel ve hukuki oluşumuna dair belki de en etkileyici ve isabetli analizi yapan kişi olmuştur. Burada iki temel ilkeye işaret eder: halk egemenliği ve fırsat eşitliği. Halk bu ilkelere dayanarak toplumsal, siyasal ve ekonomik yaşamda en küçük birimlerden başlayarak aktif biçimde örgütlenir ve tüm süreçleri sıkı biçimde denetler. Amerikalılar demokratik katılım sayesinde kendi kaderlerinin hem öznesi hem nesnesidir. Birey çıkarlarının peşinden gider; ama bunun öteki bireylerin ve toplumun çıkarlarıyla bağıntılı olduğunu bilir, bu yüzden her ikisiyle işbirliği yapar. Bir noktadan sonra, köleliğin dahi bu çıkarlarla çeliştiğini fark eder ve çözümü köleliği kaldırmakta bulur. Tocqueville demokrasinin erdemlerinden söz ederken, onun içsel çelişkilerini ve tehlikelerini de açığa vurur. Demokratik çoğunluğun nasıl zorbalığa dönüşebileceğini anlatır, kritik ikazlarda bulunur.

Tocqueville'in öngörüleri onun gerçekçiliğinin bir tezahürüdür. Raymond Aron'un ünlü tespitiyle, yaşadığımız dünya Marx'ın kehânetlerinden çok Tocqueville'in görüşlerini haklı çıkarmıştır.

ISBN 978-605-5063-61-0